

NÂZİM KURŞUNLU HAYATI VE TİYATRO ESERLERİ

Hande TORAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana-Bilim Dalı
Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir
Aralık, 2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana-bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Doç. Dr. Hasan ERKEK

Üye.....

Doç. Dr. Müzeyyen BUTTANRI

(Danışman)

Üye.....

Yrd. Doç. Dr. Muharrem DAYANÇ

Üye.....

Yrd. Doç. Dr. İsmet ŞANLI

Üye.....

Yrd. Doç. Dr. Zafer Koylu

ONAY

.../ .../ 200

Prof. Dr. F. Münevver YILANCI

Enstitü Müdürü

ÖZET

NÂZIM KURŞUNLU’NUN HAYATI VE TİYATRO ESERLERİ

TORAN, Hande

Yüksek Lisans-2007

Türk Dili ve Edebiyatı

Danışman: Doç. Dr. Müzeyyen Buttanrı

“Nâzım Kurşunlu’nun Hayatı ve Tiyatro Eserleri” isimli bu yüksek lisans tezinde Nâzım Kurşunlu’nun hayatı ve sanat anlayışı ele alınarak, tiyatro eserleri incelenmiştir.

Nâzım Kurşunlu, tiyatro eserleri ve radyofonik piyesleri ile Türk Tiyatro Edebiyatı’nda yer almıştır . Günümüzde ismi artık unutulmuş yazarın *Fatih* piyesi haricindeki eserleri pek bilinmemektedir. Kaynaklarda Nâzım Kurşunlu ile ilgili bilgiler oldukça sınırlı ve yetersizdir. Bu çalışmadaki amaç yazarı ve eserlerini tanıtmaktır.

İnşaat mühendisi olan Kurşunlu, 1958’de Devlet Tiyatrosu’nda dekoratör-mühendis olarak çalışarak, Ankara’da Yeni Sahne ile Altındağ Tiyatrosu’nun yapımında ve İstanbul’da Venüs Sineması’nın onarımında görev yapmıştır.

1950’li yıllardan ölümüne kadar tiyatroya emek veren yazar, 1951’de kaleme aldığı *Fatih* piyesiyle tarihî bir konuyu işlemiştir. Yazarın bir de “*Bir Haylazın Hikâyesi*” adlı küçük bir hikâye kitabı vardır.

Ankara Radyosu’nda temsil edilen radyofonik piyeslerden sonra, yazarın ilk büyük sahne eseri olan *Melekler ve Şeytanlar*, 1950’de Küçük Tiyatro’da oynanmıştır. 1952 yılında *Branda Bezi*, Küçük Tiyatro’da, 1953’te *Çığ* ve *Fatih* Büyük Tiyatro’da, *Fatih* Piyesi, İstanbul’un fethinin beş yüzüncü yılı dolayısıyla önce İstanbul Şehir Tiyatrosu’nda sonra Büyük Tiyatro’da ve I. İstanbul Festivali’nde Rumeli Hisarı’nda, 1962’de *Dumanlı’da Telâki Var*, Bursa Ahmet Vefikpaşa Tiyatrosu’nda, 1964’te *Merdiven*, Altındağ Tiyatrosu’nda, 1967’de *Anababalar Okulu*, Maltepe Küçük Komedi Tiyatrosu’nda, 1968’de *Gecikenler*, Devlet ve İstanbul Şehir Tiyatroları sahnelerinde, 1970’de *Körkadi*, Altındağ Tiyatrosu’nda

sahnelenmiştir. 1980 yılında vefat eden yazar, 1950-1980 yılları arasında tiyatro eserleri vererek Türk Tiyatrosu'nun önemli kişilerinden olmuştur.

Çalışmamız genel olarak, tiyatro ve Türk tiyatrosu hakkında bilgilerin yer aldığı giriş, Nâzım Kurşunlu'nun hayatının ve sanat anlayışının ele alındığı birinci bölüm ve yazarın eserlerinin değerlendirildiği ikinci bölümden oluşmaktadır. Sonuç bölümünde yazar ve eserleriyle ilgili tespitlere, ekler bölümünde de yazarın kızı Ayla Kurşunlu'dan temin ettiğimiz fotoğraf ve belgelere yer verilmiştir.

ABSTRACT

LIFE AND THEATRE TRACES OF NAZIM KURSUNLU

TORAN, Hande

Master Thesis-2007

NEW TURKISH LITERATURE

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Müzeyyen BUTTANRI

In a master thesis which name is Life and Theatre Traces of Nazım Kursunlu, we get hold of Nazım Kursunlu's life and his art intelligence, examined of his theatre traces.

Nazım Kursunlu is a famous writer who contribute radiophonic plays and theatre traces to Turkish Literature. His traces which has been forgotten till today, except Fatih play, are not known. The sources about Nazım Kurşunlu are limited and insufficient. The aim of this thesis is to introduce the author and his traces.

Kursunlu who is a construction engineer, worked as a decorator at National Theatre in 1958 and was assigned in Yeni Sahne, Altındağ Theatre and İstanbul Venus Cinema's repair.

The author who worked as a labourer since 1950s to his death worked in Fatih play as historical subject which was written in 1951. And also he has a short story book which is called Bir Haylazın Hikâyesi.

After radiophonic traces which were represented at Ankara Radio, Melekler ve Şeytanlar which was the first important trace was played at National Theatre's Küçük Tiyatro Stage in 1950. In 1952, Branda Bezi in Küçük Tiyatro; in 1953, Çığ and Fatih in Büyük Tiyatro; because of the 500th anniversary of İstanbul's conquest, Fatih play firstly at İstanbul Şehir Tiyatrosu then Büyük Tiyatro and at 1st İstanbul Festival in Rumeli Hisarı; in 1962, Dumanlı'da Telâki Var at Bursa Ahmet Vefikpaşa Tiyatrosu; in 1967, Ana-Babalar Okulu at Maltepe Küçük Komedi Tiyatrosu; in 1968, Gecikenler at Devlet ve İstanbul Şehir Tiyatro stages; in 1970, Kör Kadı at Altındağ Tiyatrosu were played.

Thesis, introduce first part: Nâzım Kursesunlu's life, his literary personality and his theatre traces; second part: examining the Nâzım Kursesunlu's theatre traces; last part: bibliography and appendix.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
GİRİŞ.....	1
I.BÖLÜM:.....	10
NÂZİM KURŞUNLU’NUN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	10
1.1. Nâzım Kurşunlu’nun Hayatı	12
1. 2. Nâzım Kurşunlu’nun Sanat Anlayışı ve Eserleri	18
II. BÖLÜM:	21
NÂZİM KURŞUNLU’NUN TİYATRO ESERLERİNİN İNCELENMESİ	22
2.1. DUMANLI’DA TELÂKİ VAR	23
2. 1. 1. ESERİN ADI.....	22
2. 1. 2. ÖZET	25
2. 1. 3. KİŞİLER	26
2. 1. 4. MEKÂN	27
2. 1. 5. ZAMAN	28
2. 1. 6. OLAY DİZİSİ	29
2. 1. 7. DİL VE ÜSLÛP	31
2. 1. 8. DEĞERLENDİRME.....	32
2. 2. MERDİVEN.....	33
2. 2. 1. ESER ADI.....	37
2. 2. 2. ÖZET	38
2. 2. 3. KİŞİLER	39
2. 2. 4. MEKÂN	43
2. 2. 5. ZAMAN	44
2. 2. 6. OLAY DİZİSİ	45
2. 2. 7. DİL VE ÜSLÛP	48
2. 2. 8. DEĞERLENDİRME.....	49
2. 3. DIŞARDAKİLER	52
2. 3. 1. ESERİN ADI.....	52
2. 3. 2. KİŞİLER	52
2. 3. 3. MEKÂN	54
2. 3. 4. ZAMAN	55
2. 3. 5. OLAY DİZİSİ	55
2. 3. 6. DİL VE ÜSLÛP	56

2. 3. 7. DEĞERLENDİRME.....	56
2. 4. BRANDA BEZİ.....	58
2. 4. 1. ESERİN ADI.....	58
2. 4. 2. ÖZET	60
2. 4. 3. KİŞİLER	61
2. 4. 4. MEKÂN	64
2. 4. 5. ZAMAN	66
2. 4. 6. OLAY DİZİSİ	66
2. 4. 7. DİL VE ÜSLÛP	68
2. 4. 8. DEĞERLENDİRME.....	69
2. 5. FATİH.....	70
2. 5. 1. ESERİN ADI.....	73
2. 5. 2. ÖZET	74
2. 5. 3. KİŞİLER	75
2. 5. 4. MEKÂN	78
2. 5. 5. ZAMAN	79
2. 5. 6. OLAY DİZİSİ	79
2. 5. 7. DİL VE ÜSLÛP	80
2. 5. 8. DEĞERLENDİRME.....	82
2. 6. GECİKENLER.....	83
2. 6. 1. ESERİN ADI.....	83
2. 6. 2. ÖZET	85
2. 6. 3. KİŞİLER	86
2. 6. 4. MEKÂN	89
2. 6. 5. ZAMAN	90
2. 6. 6. OLAY DİZİSİ	90
2. 6. 7. DİL VE ÜSLÛP	91
2. 6. 8. DEĞERLENDİRME.....	91
2. 7. KÖR KADI	92
2. 7. 1. ESERİN ADI.....	92
2. 7. 2. ÖZET	93
2. 7. 3. KİŞİLER	93
2. 7. 4. MEKÂN	95
2. 7. 5. ZAMAN	95
2. 7. 6. OLAY DİZİSİ	95
2. 7. 7. DİL VE ÜSLÛP	96
2. 7. 8. DEĞERLENDİRME.....	96
2. 8. MELEKLER VE ŞEYTANLAR	98
2. 8. 1. ESERİN ADI.....	98
2. 8. 2. ÖZET	98

2. 8. 3. KİŞİLER	101
2. 8. 4. MEKÂN	103
2. 8. 5. ZAMAN	104
2. 8. 6. OLAY DİZİSİ	105
2. 8. 7. DİL VE ÜSLÛP	106
2. 8. 8. DEĞERLENDİRME	106
2. 9. ÇİĞ	107
2. 9. 1. ESERİN ADI	108
2. 9. 2. ÖZET	108
2. 9. 3. KİŞİLER	109
2. 9. 4. MEKÂN	110
2. 9. 5. ZAMAN	111
2. 9. 6. OLAY DİZİSİ	111
2. 9. 7. DİL VE ÜSLÛP	112
2. 9. 8. DEĞERLENDİRME	112
2. 10. İPLER ELİMİZDE DEĞİL	113
2. 10. 1. ESERİN ADI	113
2. 10. 2. ÖZET	113
2. 10. 3. KİŞİLER	114
2. 10. 4. MEKÂN	115
2. 10. 5. ZAMAN	115
2. 10. 6. OLAY DİZİSİ	115
2. 10. 7. DİL VE ÜSLÛP	116
2. 10. 8. DEĞERLENDİRME	116
SONUÇ	117
KAYNAKÇA	121
EKLER	126
EK II: NÂZİM KURŞUNLU'YA DAİR YAZILAR, EVRAKLAR	132
EK III: NÂZİM KURŞUNLU'NUN BASILMAMIŞ ESERLERİNDEN	142
DIŞARDAKİLER	143
GECİKENLER	159
KÖR KADI	233
MELEKLER VE ŞEYTANLAR	305
ÇİĞ	426
İPLER ELİMİZDE DEĞİL	488

KISALTMALAR

a. g. e. Adı geçen eser

a. g. m. Adı geçen makale

C: Cilt

S: Sayı

s. : Sayfa

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

ÖNSÖZ

Nâzım Kurşunlu, 1911 – 1980 yılları arasında yaşamış önemli bir tiyatro yazarımızdır. Aile sorunları, aşk, gelenek ve görenekler ve tarih gibi toplumsal temaları konu alan oyunlarını, sade ve yalın bir dil ve açık bir anlatımla ele alan yazarın radyofonik eserler ve piyesler olmak üzere toplam kırk yedi oyunun ismi tespit edilse de, bunlardan yazılı metin olarak yalnız on tanesine güçlkle ulaşılabilmiştir.

Türk Tiyatrosu yazarları ve eserleri okunmadığı, araştırılmadığı, kitaplaştırılmadığı sürece zamanla unutulacaktır. Oynandıktan sonra eserler basılmadığından ve yazarların mirasçıları eserlere, sahip çıkmadığından oyun metinleri kaybolup gidecektir. İstanbul'un fethinin 500. yıldönümü dolayısıyla yazdığı Fatih piyesi ile tanınmış ve yanında birçok esere imza atmış fakat eserlerinin çoğunluğu gün ışığına çıkmamış, Türk kültürüne ve Türk Tiyatrosu'na emeği geçen yazarlardan biri de Nâzım Kurşunlu'dur. Hem yazarın unutulmaması hem de Türk Tiyatrosu'na ufak da olsa bir katkıda bulunabilmek amacıyla yazarın yaşamı ve eserlerini araştırdık. Yazarın basılmış dört eseri kütüphanelerden temin edilmesine rağmen diğer eserleri basılmadığından temin edilememiştir. Bunlar: *Fatih*, *Merdiven*, *Dumanlı'da Telâki Var* ve *Branda Bezi* adlı eserlerdir. Türk Tiyatrosu'nda Fatih ve fetih konulu ilk piyes olan Fatih adlı eser dışında, kaynaklarda yazar ve eserleri hakkında pek fazla bilgi bulunamaması üzerine onu tanıyan kişilerle irtibata geçmeye çalıştık. Yeterince bilgi sahibi olamamak çalışmalarımızın hızını yavaşlatmıştır. Devlet tiyatroları arşivinden *Melekler ve Şeytanlar* ve *Kör Kadı* adlı eserleri temin ettik.

Canlı kaynaklara bütün araştırmalarımıza rağmen ulaşamadık. Ancak, 2006 yılında üniversitemize konferansa gelen Türk Tiyatrosu'na büyük hizmet vermiş yazar Turgut Özakman ile tanışmamız neticesinde yazarın avukatlık yapan bir kızı olduğunu öğrendik. Türk Telekom'un Internet sitesi aracılığıyla Ankara, İstanbul ve İzmir'de üç büyük şehirden araştırmaya başlayarak_ Kurşunlu soyadlı şahısların listesini çıkararak hepsine ayrı ayrı telefon ettik. İzmir'de yazarla isim ve soy isim benzerliği olan bir şahsa ulaştık. Ancak yazarla bir yakınlığı olmadığını öğrendik. Bu girişim sonuç vermeyince, yazarın kızının hâlen avukatlık yaptığını düşünerek,

İstanbul Barosu'ndan yazarın kızı Ayla Kurşunlu'ya ait bir adres ve telefon numarasına ulaştık. Bu adres ve telefonda yaklaşık üç ay kimseye ulaşamadık. Bir gün tesadüf eseri annesinin evinin bakımıyla ilgilenmeye gelen ve Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölüm Başkanı olan İlhan İnan'a _yazarın torunu_ ulaşarak, yapmayı amaçladığımız çalışmadan bahsettik. Bu çalışmadan memnuniyet duyan İlhan İnan, annesinin emekli olup vaktinin büyük bölümünü Bodrum Bitez'deki evinde geçirdiğini söyleyerek bize bir telefon numarası verdi. Nihayet bir yıl sonunda ulaşabildiğimiz Ayla Kurşunlu'yu arayıp araştırmamızdan, babasının eserleri ve hayatı hakkında bilgi sahibi olmak isteğimizden bahsettik. Bizi, çalışmamız boyunca Bodrum Bitez'deki evine iki kez kabul eden Ayla Hanım'dan babası hakkında bilgi edindik. Ancak arşivindeki eserler, pelür kâğıda daktilo yazısıyla yazılmış eserler olduğundan ve Bitez'de bu eserleri fotokopi imkânıyla çoğaltmak mümkün olmadığından, Ayla Hanım'ın müsaade ettiği kadarıyla eserlerden bazılarını Bodrum'a giderek kopyaladık. Bir kısmını da yazabildiğimiz ölçüde el yazısıyla yazdık. Yazıların eski ve daktilo yazısı olması işimizi güçleştirmiştir. Bodrum Gümüşlükte tanıştığımız yazarın oğlu Tuğrul Kurşunlu'dan kendisinin genç olması, babasıyla çok vakit geçirememiş olması ve genç yaşta aileden kopması nedeniyle yeterli bilgi edinemedik. Elimizdeki dokümanları sınıflandırarak, Ankara Millî Kütüphâne, Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi kütüphaneleriyle, İstanbul Taksim Sahnesi ve Atatürk Kültür Merkezi'nden, eserler ve yazar hakkında kitap ve dergilerde yazılmış yazılara ulaşmaya çalıştık. Elimizdeki eserlerin sayısı yediyi geçmediğinden araştırmaya devam ettik Ankara Devlet Tiyatrosu arşivinden iki eser daha edindik. Toplam on eserine ulaşabildiğimiz yazarın hayatı, sanat anlayışı ve eserlerini konu, özet, olay dizisi, zaman, mekân, kişiler, dil ve üslûp bakımından inceleyerek değerlendirdik.

Yazarların sağlığında gösterilen ilgi ve alâkanın, onların ölümünden sonra da devam etmesi, eserlerin kalıcı olması açısından yapılan bu çalışma, araştırma sırasındaki güçlüklerle ve eserlerin tümüne ulaşamamasına rağmen sürdürülmüştür.

Nâzım Kurşunlu, Çağdaş Türk Tiyatrosu'nda önemli bir yere sahiptir. 1950 - 1980 yılları arası eser veren yazar, Türk Edebiyatı'nda *Fatih* adlı piyesiyle ses getirmiştir. Okul sıralarında yazdığı küçük hikâyelerle başlayan sanat yaşamına, mesleğine aykırı düşmesi nedeniyle ara veren yazar için tiyatro, adeta zamanla bir tutku hâlini almış ve yazarlığı yeniden su yüzüne çıkmıştır. Radyofonik eser denemelerinin ardından, tiyatro eserleri yazmaya başlamıştır. Kurşunlu'nun tiyatro

eserleri yaşamından da izler taşır. Yazarın hayatı, edebî kişiliği ve tiyatro eserlerini uzun bir araştırma süreciyle ele aldık. Eserleri eserin adı, özet, kişiler, mekân, zaman, olay dizisi, dil ve üslûp başlıkları altında değerlendirdik. Yazarın yaşamı, sanat anlayışı ve eserlerini inceleyerek, gelecek nesillere bu eserleri aktarabilmeyi amaçladık. Türk Tiyatrosu'na kazandırdığı eserlerden dolayı yazarı tanımak ve basılmamış eserlerini tanıtmak için yazarın yaşamı ve eserlerini değerlendirmek istedik.

Bu tezin hazırlanma sürecindeki değerli katkılarından dolayı tez danışmanım Doç Dr. Müzeyyen Buttancı'ya, yazar Nâzım Kurşunlu'nun kızı Avukat Ayla Kurşunlu'ya, maddî ve manevî desteklerinden dolayı aileme teşekkür ederim.

Eskişehir, 2007

Hande TORAN

GİRİŞ

“Hayat olaylarını sahnede canlandırmak için yazılan eser”, “Eserleri sahnede canlandırma sanatı” ve “Tiyatro eserinin oynandığı bina” tanımları tiyatro kavramının içeriğini oluşturur. İnsanın ve insan yaşamının sahnelendiği tiyatro, bu türe yakın uluslarda var olmuş ve varlığı günümüze kadar devam etmiştir. ¹Tiyatro, bir öyküyü, sahne olarak ayrılmış bir yerde, oyuncuların söz ve hareketleriyle canlandırma sanatıdır. Tiyatro sözcüğü Yunanca'da "seyirlik yeri" anlamına gelen “Theatron”dan türetilmiştir.

Tiyatro da başka sanatlar gibi dinsel törenlerden doğmuş, sonra dinden bağımsızlaşarak sanatlaşmıştır. Kökeninde, ilkel insanın doğa olaylarını kendi bedensel hareketleriyle simgesel olarak temsil etme çabaları yatar. Avrupa'da Üst Paleolitik Çağdan (İ.Ö 40-10 bin yıl önce) kalma mağara resimlerinde, ellerine ve yüzlerine hayvan postları geçirmiş insanların ritmik hareketler yaptığı tasvir edilmektedir. Bunlar, maske ve kostüm kullanımının, dolayısıyla tiyatronun ilk örneği sayılır. Maske, kişinin kendi kimliğini aşarak başka kimlikleri ve daha genel varlık biçimlerini temsil etmesinin en etkin yollarından biridir. ²

İlkel toplulukların inançlarına göre, yinelenen doğal olayların ruhları, kişilikleri vardı; bu kişiler, sonradan tapınma nesnelere, tanrılara dönüşmüştür.

İnsanlar, belli zamanlarda yapılan törenlerde bu tanrıları temsil eden maskelere bürünerek kendi yaşamlarını etkileyen doğa olayları üzerinde denetim kurmaya çalıştılar. Yağmur yağdırmak ya da avda başarılı olmak için yapılan törenlerdeki danslar, kurallı oyunun ilk örneğidir. Eski inançların hemen hepsinde görülen "ölme ve yeniden dirilme" teması da, insanlara verdiği kılık değiştirme ve kişileştirme olanaklarıyla, tiyatronun çıkış noktalarından biriydi. Mevsimlerin dönüşü; kışın bahara dönüşmesi; gibi nedenlerle doğa olayları ve eski yılı temsil eden kralın yeni yılın kralı karşısında yenik düşmesi temsil edilmiştir. Başlangıçta insanların kurban edildiği bu boğuşma ve ölüm zamanla simgeleşirken bu yerini tek

¹ Sevda ŞENER, *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Kitabevi, Ankara , 1983, s. 12

² Sevda ŞENER, a. g. e., s. 24

bir gücün ölüm ve yeniden dirilme törenine bıraktı. Bazı kuramlara göre ise tiyatronun kaynağı Şamanist inançlardır. Bu törenlerde belirli kurallara uygun davranışlarla kendinden geçen Şaman, öte dünya ile bu dünya arasında bir aracı rolü üstlenmektedir. Bir yanda doğa güçlerini simgesel olarak canlandırması, temsil etmesi öte yanda, doğaüstü güçlerin görünmesine aracılık etmesidir. Tiyatronun en önemli ögesi kılık değiştirmedir. Geleneksel Türk tiyatrosu seyirlik, köy oyunları ve halk tiyatrosu geleneğini içerecek bir biçimde, hem sözsüz, hem de söze dayanan dramatik nitelikli oyunlar için kullanılmaktadır. Seyirlik köy oyunları eski Ön Asya uygarlıklarının bolluk törenleri ile Anadolu'ya göç etmiş Türklerin atalarının kültüründe yer alan Şaman törenlerinin birleşiminden oluşmuştur. Anadolu köy ortaoyunlarının kaynakları hakkında Şükrü Elçin: "Köylülere göre bu oyunlar, destan, masal ve atasözleri gibi mahsullerden farksızdır. Hepsi atalardan kalmadır" der.³ Daha çok kentsel kesimde gelişmiş olan halk tiyatrosu geleneği içinde söze dayalı türlerin başında meddah, kukla, Karagöz ve Ortaoyunu yer almaktadır. Doğu kökenli çok eski bir tür olan Türk kuklası, Avrupa kukla sanatının etkisi altında da kalarak gelişimini 19. yüzyılın sonuna değin sürdürmüştür. Metin And, Türk kuklası ile ilgili olarak: "Batı kuklası Türkiye'ye 19. yüzyılda girmiştir. Bundan önceki çağlarda suretbaz, kuklabâz, ayak kuklası, yer kuklası, şebbaz, piyade çadırları gibi deyimler yanında araba kuklası, dev kukla gibi çeşitli türler vardı. Yakın çağlarda da üç çeşit kukla olduğunu öğreniyoruz: İskemle Kuklası, Ek Kuklası, İpli Kukla" demiştir.⁴

Şarkı, dans, söz oyunları ve taklit, Geleneksel Türk tiyatrosunun vazgeçilmez öğeleridir. Geleneksel Türk tiyatrosu, 19. yüzyılda Avrupa tiyatrosundaki "kapalı biçim" anlayışının tam tersine, "açık biçim" özellikleri gösterir. Geleneksel Türk tiyatrosunun temel ögesi güldürüdür. Geleneksel Türk tiyatrosunda oyun kişilikleri tip düzeyindedir, karakter boyutuna ulaşmaz. Bu tiyatro, sürekli bir sergileme düzenine bağlı olmayıp bayram, düğün, sünnet vb. çeşitli toplumsal olaylar içinde yer alır.

Meddahlık Türklerde Orta Asya'dan bu yana var olan hikaye anlatma geleneğinin İslam kültüründeki benzer gelenekle birleşmesiyle gelişmiş, son biçimini 16. yüzyılda kahvehanelerin açılmasıyla almıştır. Nurhan Tekerek, meddahlık için

³ Şükrü ELÇİN, *Anadolu Köy Orta oyunları*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1991, s. 62

⁴ Metin AND, *Geleneksel Türk Tiyatrosu*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1969, s. 100

şöyle bir tanım yapar: “Bir hikâyenin canlandırma yoluyla, bir dinleyici topluluğuna, meddah denilen bir anlatıcı tarafından sunulmasıdır.”⁵Türk halk tiyatrosu geleneğinin en önemli ürünleri olan Karagöz ve ortaoyunu ise özellikle büyük kentlerde yaygınlaşmıştır. Karagöz yüzyıllar boyunca Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında kalan Avrupa topraklarında da etkili bir tür olarak var olmuştur. Bugün kullanılan adıyla kayıtlara ilk kez 1834'te geçmiş olan Ortaoyunu, halk tiyatrosunun en gelişmiş türüdür. Selim Nüzhet Gerçek ortaoyunu için şöyle der: “Hayâl oyununun perdeden yere inerek üçüncü boyutu kazanmış halidir.”⁶Karagöz, kukla, meddah oyunları ile başka yerli seyirlik öğelerin bir bileşimi sayılabilecek ortaoyununun daha önceki yüzyıllarda da kol oyunu, meydan oyunu, taklit oyunu, yeni dünya oyunu gibi adlar altında var olduğu bilinir. Ortaoyunu ile Rönesans dönemi İtalyan halk tiyatrosu *commedia del'arte* arasındaki hem adlarına, hem de yapılarına ilişkin benzerlik ise bütün araştırmacılarca kabul edilmektedir. 20. yüzyılın başlarında altın çağını yaşayan ortaoyunu ve karagöz, Tanzimat'ta benimsenmeye başlayan Batı modelindeki tiyatro ile uzun süre yarışmış, Cumhuriyet'ten sonraysa diğer geleneksel türlerle birlikte silinmeye yüz tutmuştur.

Tiyatro sanatı, zamanla bir çok değişiklik göstererek gelişmiştir. Türk halkı da geleneksel tiyatro sayesinde bu sanata aşinadır. Halk, Batılı anlamdaki tiyatro ile on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında tanışmıştır. Tiyatroda yazılı metne geçilerek, yabancı yazarlardan çeviriler ve adaptasyonlar yapılmıştır. Zamanla Türk yazarlar oyun yazmaya başlamıştır.

Özdemir Nutku tiyatromuzdaki ilk gelişmeler hakkında şunları söyler: “Türk Tiyatrosu'nda ilk önemli gelişme, 1860'ta Gedikpaşa Tiyatrosu'nun açılmasıdır. 1861'de Güllü Agop Gedikpaşa Tiyatrosu'nu kiralamış, 1868'de Osmanlı Tiyatrosu adlı bir topluluk kurmuştur. O tarihe dek oynanan oyunlar yabancı, oyuncular ise Osmanlı topraklarında yaşayan Ermenîlerdir. 1870'te Sadrazam Ali Paşa İstanbul'un çeşitli bölgelerinde Türkçe oyunlar sergileyen tiyatrolar kurması koşuluyla, Güllü Agop'a yetki verir. Türkçe oyun oynama imtiyazını on yıl elinde tutan Güllü Agop'un sayesinde Müslüman Türk oyuncular da yetişmiştir. Bu oyuncular içinde en önemlisi Ahmet Fehim'dir. Osmanlı Tiyatrosu'nda Namık Kemâl, Ahmet Mithat Efendi, Abdülhak Hâmid, Recâizâde Mahmut Ekrem gibi ünlü şair ve yazarların

⁵ Nurhan TEKEREK, *Popüler Halk Tiyatrosu Geleneğimizden Çağdaş Oyunlarımıza Yansımalar*, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, s. 15

⁶ Selim Nüzhet GERÇEK, *Türk Temaşası*, Kanaat Kitapevi, İstanbul, 1942, s. 111

yapıtları, Ahmed Vefik Paşa'nın Moliere uyarlamaları, özellikle ünlü Fransız melodram, güldürü ve vodvillerin çevirileri, kantolar, müzikli oyunlar ve operetler sahnelendi. Güllü Agop'un Osmanlı Tiyatrosu'na yön verdiği on beş yılın en önemli sonuçlarından biri de izleyicinin tiyatroya alışması oldu. Bu arada padişahlar da tiyatroya ilgi gösteriyordu. Abdülmecid 1858'de Dolmabahçe Sarayı'nın yakınında bir saray tiyatrosu; tiyatroya baskı ve sansür koymasıyla ünlü Abdülhamid de 1889'da Yıldız Sarayı'nın bahçesine yabancı tiyatro ve opera oyunlarının sahnelendiği bir tiyatro salonu yaptırdı. Tanzimat'la tiyatroya artan ilgi, istibdat ile boğuldu kaldı. 1884 yılında Gedikpaşa Tiyatrosu'nun yıkılmasından 1908'de II. Meşrutiyet'in ilânına dek tiyatronun Tanzimat'tan sonra gösterdiği gelişme tamamen durmuştur.”⁷

Batılı anlamda ilk tiyatro eserimiz İbrahim Şinasi'nin *Şair Evlenmesi*'dir. 1839 – 1923 arası dönemde yazılan oyunlar genellikle komedi, tarihsel dram, romantik dram, trajedi ve melodram türünde eserlerdir. Bu tür oyunların başında Ahmed Vefik Paşa'nın Moliere'den yaptığı uyarlamalarla, Musahipzâde Celâl'in töre komedisiyle Osmanlı toplumunu işlediği oyunlar gelir. Batı tiyatrosunu örnek alarak gelişen Türk Tiyatrosu; Tanzimat'ın ilânıyla Cumhuriyet'in kurulması arasındaki (1839-1923) çalışmalar ve Cumhuriyet'in ilânından (1923) günümüze uzanan gelişen tiyatro olarak iki aşamada incelenebilir.

Sevda Şener, Cumhuriyet'ten sonra tiyatromuzu, “Güven ortamında üretim” başlığı altında toplayarak şu bilgileri verir: “Yüzyılın ilk çeyreğinde, Türk toplumuna yeni ve modern bir görünüş vermek için girişilen bir atılım dönemi başlamıştır. Bağımsızlık savaşından zaferle çıkmış bir ulusun coşkusu, kendine güveni ve devrimlere inancı otuzlu yıllarda tiyatro eserlerine de yansımıştır. Bir önceki on yılın oyunlarında mütareke yıllarının sıkıntılarının zengin kesimin yaz yaşantısının eleştirisi yapılır, Kurtuluş Savaşı'na, bağımsızlık ülküsüne yabancı kalmış olan İstanbul züppelerinin sorumsuzluğu yerilirken, otuzlu yıllarda Anadolu insanının erdemi, zekâsı ve gücünü yücelten ideallerin gerçekleştiği ütopyik ortamlar yaratan yazılar yazılır.”⁸

Özdemir Nutku ise Cumhuriyetin ilk yıllarındaki tiyatromuz için şunları söyler: “Cumhuriyet'in ilk yıllarında devlet-tiyatro ilişkisi oldukça iyi durumdaydı. O dönemde cumhurbaşkanı olan Atatürk, Türk Tiyatrosu'nun gelişiminde büyük rol

⁷ Özdemir NUTKU, *Dünya Tiyatrosu Tarihi 2*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1985, s. 265

⁸ İnci ENGİNÜN, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2004, s. 93

oyunamıştır. Sanatçıları desteklemiş, kadın oyuncularını sahneye çıkma konusunda teşvik etmiş, halkevlerinde verilen bazı oyunları izlemiş ve Devlet Konservatuarı yasasının çıkmasını sağlamıştır. Oyunlar bu dönemdeki toplumsal olayları, siyasî görüşleri ve sanat anlayışını yansıtır. Aydın yazarlar, daha çok mesaj verir nitelikte oyunlar yazmışlardır. Cumhuriyet'in ilk yirmi yılındaki oyunlarda genel olarak; ruhsal çelişkiler, değer yargılarının değişmesi, toplumsal sorunlar ve Türk Tarihi'ne, efsanelerine yönelerek ulusçuluğu getiren düşünceler anlatılmıştır.”⁹

Cumhuriyet döneminde tiyatrodaki Batı modelini benimseyen Türkiye, gerek tiyatroların kurumsallaşması, gerekse oyun yazarlığının gelişmesi bakımından önemli atılımlara sahne oldu.

Türk Tiyatrosu'nu çağdaş bir sanata dönüştürme yolundaki ilk büyük adım Muhsin Ertuğrul tarafından atılmıştır. Paris'te tiyatro eğitimi görmüş olan yazar, tiyatro eserleri, tiyatro eleştirileri, yazmış, bir çok eseri tercüme ve adapte etmiş, rejisörlük, sanat yönetmenliği yapıp tiyatro dersleri vermiştir. 1927'de, Darübedâyî'nin başına geçen Ertuğrul, yerli yazarları yüreklendirmesiyle, izleyiciye sunduğu çağdaş çeviri tiyatro eserleriyle, sahneleme, oyunculuk ve dekor kullanımında güncel anlayışı yerleştirmesiyle, kadın ve erkek oyuncular yetiştirmesiyle bugünkü Türk tiyatrosunun temellerini atmıştır.

Tiyatromuzun Cumhuriyet sonrası durumu için Metin And şöyle der: “Bu dönemde, Meşrutiyet döneminden kalma topluluklar etkinliklerini sürdürmektedirler. İstanbul dışındaki illere; Ankara, Adana, İzmir ve Anadolu'nun başka yörelerine turneler düzenlenir. Hafif oyunlar, özellikle müzikli oyunlar ve operetler tutulmaktadır. Bir çok yerli ve adapte eser, temsil edilmiştir. Dârübedâyî'nin uzun bir bocalama döneminden sonra toparlanmaya başlaması ve çocuk oyunlarının başlatılması önemli gelişmelerdir. İlk yılların en önemli gerçeği, sanatçının desteklenmesi ve onurlandırılması, kadın oyuncuların sahneye çıkma yönünde yüreklendirilmesi, halkevlerinde temsiller verilmesi ve devlet konservatuarı yasasının çıkmasıdır.”¹⁰

1914'te önce konservatuar olarak kurulmuş olan, sonra tiyatro topluluğu olarak yaşamını sürdüren Dârübedâyî topluluğu, oyunlar sergilemekle beraber,

⁹ Özdemir NUTKU, A.g.e., s. 291

¹⁰ Metin AND, *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, İş Bankası kültür Yayınları, Ankara, 1983 s, 46

sanatçılar arasında baş gösteren anlaşmazlıklar ve maddî sıkıntılar yüzünden sık sık parçalanmıştır. Millî Sahne, Türk Tiyatrosu, Muhsin ve Arkadaşları, Odeon gibi adlar altında temsiller veren topluluklar Dârülbedâyî sanatçılarıdır. 31 Temmuz 1923'te sanatçılar Hisse-i Şayia adlı uyarlamayı kadın ve erkek sanatçılarla birlikte Atatürk'ün huzurunda sunarlar. İbnülrefik Ahmet Nuri'nin bu uyarlamasında Bedia Muvahhit de rol almıştır. Böylece 1920'de sahneye çıktığı için hakkında kovuşturma açılan, Dârülbedâyî kadrosundan atılan ilk yerli kadın sanatçımız olan Afife Jale'den sonra bir Müslüman kadın (Bedia Muvahhit) sahneye çıkmıştır. Bu durum, genç kadın sanatçıları yüreklendirme açısından önemlidir.

Atatürk'ün ölümüyle(1938), İsmet İnönü Cumhurbaşkanı olmuştur. Türkiye II. Dünya Savaşı'na girmez. Ancak hazır bulunan ordu için yapılan masraflar ekonomiyi güç duruma sokmuştur. Toplumun çeşitli kesimlerinde sıkıntılar yaşanır. Celal Bayar, Demokrat Parti'yi kurar. 1950 seçimlerinde oyların yüzde ellisinden fazlasını alarak iktidara geçer. Kırklı yılların sonunda çıkan fikir çatışmaları ve buna bağlı olarak artan baskılar tüm sanat dallarını etkilemiştir. Bu, tiyatro oyunlarına da yansımıştır. Bu yıllarda ulusal ekonomi bozulmuş, ülkede karışıklıklar başlamıştır. Öğrenciler çeşitli eylemler yaparlar. 27 Mayıs 1960'ta Türk Silâhlı Kuvvetleri yönetime el koyar. Bu askerî müdahale siyasal alanda bir takım özgürlüklerin getirilmesine, yeni düşünce akımlarının gelişmesine, bazı tabuların yıkılmasına ve batılı anlamda demokrasi yolunda adımlar atılmasına zemin hazırlamıştır. Yönetime ordu ikinci kez 12 Mart 1971'de el koyar. Sıkıyönetimin ardından, bazı gazeteci ve yazarlar tutuklanır. Bu ortamı eleştirmek yasaktır. 12 Mart dönemi, 14 Ekim 1973'te genel seçimlerle sona erer.

Eğitim görmüş tiyatrocuların yetişmesinde büyük hizmet vermiş olan Ankara Devlet Konservatuvarı ise, Musiki ve Temsil Akademisi'nin bir bölümü olarak açılmıştır. Burada, 1941'de ilk mezunların verildiği Tatbikat Sahnesi oluşturuldu. Bu hazırlık aşamalarından sonra da 1949'da Devlet Tiyatroları resmen kuruldu.

Metin And'ın Türk Tiyatrosu'nun Evreleri kitabından aldığımız bilgilere göre, 1950'den sonra tiyatro kurumlarının gelişmesi bakımından önemli atılımlar gerçekleştirilmeye başlandı. Tiyatronun yaygınlaştırılması yolunda devlet eliyle sürdürülen çabalar sonucunda Devlet Tiyatroları, Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Trabzon ve Diyarbakır gibi kentlerde perdelerini açarak ve turneler

düzenleyerek Türkiye'nin her yanında izleyiciye ulaşır hale geldi. Yetmiş yılı aşan tarihi boyunca çeşitli iniş çıkışlar yapan İstanbul Şehir Tiyatroları da çeşitli semtlerde beş sahneye sahip oldu. Türk tiyatrosunun gelişmesinde her zaman önemli rol oynamış olan özel tiyatroların sayısında 1960'larda büyük bir artış görüldü. Etkinliklerini 1960'lardan bu yana sürdüren özel topluluklar arasında Kent Oyuncuları, Ankara Sanat Tiyatrosu, Dormen Tiyatrosu ve Dostlar Tiyatrosu sayılabilir. Oyunculuk ve sahneleme açısından Batı modelini izleyen ödenekli ve özel tiyatrolar yanında, ortaoyunu ve tuluat tiyatrosunun oyunculuk tarzını sürdüren özel topluluklar da oldu. 1970'lerin ortalarında pek çok özel tiyatro kapandı, yeni açılanların bir bölümü de başarılı olamadı. 1980'lerin ortalarından bu yana İstanbul'daki özel tiyatrolar yeniden bir canlanma dönemine girdiler.

Türk oyun yazarlığı, Cumhuriyet döneminde Batı modelini uygulayan tiyatronun kurumsallaşması yolunda yapılan atılıma koşut olarak gelişme gösterdi. Avrupa tiyatrosundan büyük ölçüde etkilenen Türk yazarları, yazdıkları oyunlarda öncelikle, Osmanlı toplumundan modern Türk toplumuna geçilirken yaşanan sancuları dile getirdiler. Bu geçiş dönemini yansıtmakta en başarılı olmuş yapıtlar Reşat Nuri Güntekin'in *Yaprak Dökümü* (1930) ve Ahmet Kutsi Tecer'in *Köşebaşı* (1984) adlı eserleridir. Çok üretken bir yazar olan Cevat Fehmi Başkut ise toplumsal eleştirel yaklaşımını çoğunlukla güldürü çerçevesi içine yerleştirdi. Türk oyun yazarlığında, eleştirel gerçekçi yaklaşım Cumhuriyet'in ilk otuz yılında ağırlık kazanmıştır. Kırk ve ellili yıllarda ise iki aşamalı bir süreç yaşanmıştır. Bu aşamalarda iç ve dış siyasetimizdeki gelişmeler, sosyal ve kültürel yaşamı dolayısıyla da edebiyatı etkilemiştir. Bu tiyatroya, etkinliklere, sahneye, eserlere ve seyirciye de yansımıştır. 1950'lerden çok partili döneme geçildiğinde devlet yönetimine ilişkin siyasal sorunlar tiyatro sahnesinde gündeme getirilmiştir. Toplumsal sorunların nedenleri ve kaynağı da irdelenmiştir. Türk Tiyatrosu Aziz Nesin, Haldun Taner gibi yeni yazarlar kazanmıştır.¹¹

1950'li yıllar, hem oyun yazarlığı hem de çeşitli tiyatro yönelişleri açısından en hareketli dönemdir. Sorunları yalnız göstermekle kalmayan onları yorumlayan ve bir takım sonuçlara ulaşan bir kuşak ortaya çıkmıştır. Bu kuşak, bireyler, olaylar ile

¹¹ Metin AND, *Türk Tiyatrosunun Evreleri*, İnkılâp Kitabevi, Ankara, 1983, s. 48

durumlardan toplum sorunlarına yönelerek, evrensel anlamda bu sorunları irdelediler.

1960 kuşağı, kendinden önceki kuşaktan politik eğilimleriyle ayrılır. Siyasal, ekonomik ve kültürel açıdan önemli bir bilinçlenme aşamasının yaşandığı bu dönemde tiyatro, işçi ve köylü kesiminin sorunlarına eğildi. Geçim sıkıntısı çeken ailelerin yaşadığı sorunların da irdelendiği oyunlar yazılırken, köy ve gecekondu ortamı da yaşama biçimi ve dil özellikleriyle sahnelendi. Bu dönemin en yaygın türlerinden biri de konularını Osmanlı tarihinden alan oyunlardır. Güngör Dilmen, Orhan Asena, Turan Oflazoğlu, Necati Cumalı ve Nâzım Kurşunlu(Fatih Piyesi) bu doğrultuda yapıtlar verdiler. Dönemin sonlarına doğru siyasî içerikli eserler vermeye başlandı.

1960'lar Türk tiyatro edebiyatı için de parlak bir dönem olmuştur. Siyasal, ekonomik, kültürel açılardan önemli bir bilinçlenme aşamasının yaşandığı bu dönemde tiyatro, işçi ve köylü kesiminin sorunlarına eğildi. Bir yandan, orta sınıftan ailelerin yaşadığı toplumsal ve ekonomik sorunları irdeleyen gerçekçi oyunlar yazılırken, köy ile gecekondu ortamı da yaşama-giyinme biçimi ve dil özellikleriyle sahneye getirildi.

Türk oyun yazarlığına öz ve biçim açısından kişiliğini kazandırma yolunda önemli bir katkı 1960'larda Haldun Taner'den geldi. Haldun Taner, 1964'te Keşanlı Ali Destanı'yla Geleneksel Türk tiyatrosunun belirleyici özelliklerini çağdaş anlamda toplumsal bir içerikle birleştiren yeni bir yerli türün, yerli epik müzikalin yaratıcısı oldu.

1970'li yıllarda tiyatro toplulukları politik tiyatro üzerinde durdu. Bu dönemde yerli ve yabancı siyasî-belgesel oyunlar sahnelendi. Bir yandan da gerçekçi köy oyunları, tarihsel oyunlar, geleneksel Türk Tiyatrosu'nun özelliklerine dayalı müzikli, epik oyunlar ve kabare oyunları yazıldı. Ülkede yaşanan toplumsal-siyasal çalkantılardan tiyatronun da olumsuz bir pay aldığı dönemdir. 1970'lerde pek çok topluluk ağırlıklı politik tiyatro üstünde durdu. Bu dönemde sık sık yerli ve yabancı siyasal-belgesel oyunlar sahnelendi; bir yandan da gerçekçi köy oyunları, tarihsel oyunlar, geleneksel Türk tiyatrosunun özelliklerine dayalı müzikli oyunlar, kabare oyunları, epik oyunlar yazıldı. Ülkede yaşanan toplumsal çalkantılardan tiyatronun da olumsuz bir pay aldığı bu dönemin en başarılı oyunları, Geleneksel Türk

tiyatrosunun anlatım biçimlerini kullanmayı sürdüren Turgut Özakman'ın aynı biçemi benimseyen Oktay Arayıcı'nın ve “Asiye Nasıl Kurtulur?” Oyunuyla üne, yine epik türde yazdığı toplumcu gerçekçi oyunlarla pekiştiren Vasıf Öngören'in ürünleridir.

70'li yılların siyasal ve sosyal yaşamı tiyatroya da yansımıştır. Bu dönem tiyatro açısından çok canlı ve hareketli bir dönem olmuştur. Ödenekli tiyatrolar sahne sayısını çoğaltmış, yerli yazarların oyunları sahnelenmiş, yurt içine ve yurt dışına turneler düzenlenerek oyunlar sahnelenip tiyatronun gelişmesi sağlanmıştır. Oyunların toplumsal olayları yansıtması, gençlerin tiyatroya olan ilgisini arttırmıştır. 70'li yıllar tiyatro düşüncesinin de geliştiği bir dönem olmuştur. Bertolt Brecht, Ervin Piscator gibi çağdaş yazarların oyunlarının benimsendiği ve tartışıldığı bir dönemdir.

Eski yazarların yeni oyunları daha çok sahnelenmeye başladı. Tarihsel, belgesel ve biyografik oyunlar (Orhan Asena), Turan Oflazoğlu, Turgut Özakman, Haldun Taner), köy konulu oyunlar (Recep Bilginer, Turgut Özakman, Necati Cumalı, Hidayet Sayın), toplumsal içerikli oyunlar (Adalet Ağaoğlu, Necati Cumalı, Başar Sabuncu, Orhan Asena), aile ilişkilerini konu alan oyunlar (Nâzım Kırşunlu, Hidayet Sayın, Tarık Buğra, Orhan Asena), taşlamalı güldürüler (Aziz Nesin, Haldun Taner, Haşmet Zeybek, Vedat Nedim Tör) sahnelenmiştir.

12 Eylül 1980'de tiyatro eserleri kendini yenileyememenin sıkıntısını duyar. Önemli tiyatro yazarları bu dönemde roman, hikâye, şiir gibi türlere yönelmişlerdir.

Metin And yazarların seçtiği konular hakkında: “12 Eylül sonrasında yazarlarda en çok göze çarpan husus toplumun güncel gerçeklerinden giderek uzaklaşmalarıdır. Yazarlar tarihî olaylara, ünlü kişilerin yaşam öykülerine, masallara ve düş ürünü olaylara yer vermişlerdir” der.¹²

1980'lerde ise oyun yazarlığı, nicelik ve nitelik açısından bir durgunluk yaşadı. Bu dönemde Refik Erduran, Orhan Asena, Turan Oflazoğlu, Necati Cumalı, Melih Cevdet Anday, Turgut Özakman, Sabahattin Kudret Aksal, Recep Bilginer, Güngör Dilmen, Başar Sabuncu, Dinçer Sümer gibi 1950'lerden yada 1960'lardan bu yana oyun yazmayı sürdüren yazarlar dışında, 1970'lerde yazmaya başlayan Bilgesu Erenus ve Tuncer Cücenoglu'nun, yapıtlarıyla 1980'lerde gündeme gelen Murathan

¹² Metin AND, *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, İş Bankası kültür Yayınları, Ankara, 1983, s. 103

Mungan, Ülkü Ayvaz, Ferhan Şensoy ve Mehmet Baydur gibi yeni yazarların oyunları sergilendi.

1980-90 arası tiyatronun gelişememe nedenlerinden biri de sansürdür. Devlet-toplum ilişkilerini konu alan, mizah değeri yüksek oyunlar doksanlı yıllara yaklaşırken yazılmıştır. İşkenceler, tutuklamalar, adalet sorunları, hayat pahalılığı gibi problemler bazen mizahlı, bazen de dram yanı ağır basan oyunlarla sahnelenmiştir.

Tiyatro alanında ellilerden günümüze kadar hareketli günler, sempozyumlar, konferanslar, festivaller yapılmasına rağmen günümüzde maalesef tiyatromuz bir durgunluk içine girmiştir. Siyasal baskılar ve medya ne yazık ki tiyatroyu olumsuz etkilemektedir. Tiyatro, televizyon dizilerinin ve programlarının rağbet görmesiyle, tercih edilmez hale gelmiştir.

I. BÖLÜM:

**NÂZİM KURŞUNLU'NUN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE
ESERLERİ**

1.1. Nâzım Kurşunlu'nun Hayatı

Nâzım Kurşunlu'nun annesi Fevziye Hanım 1895'te Üsküp yakınlarında doğmuştur. 14 yaşında, Kâzım adlı bir askerle evlenmiştir.¹³ Kurşunlu'nun babası, I. Dünya Savaşı'nda şehit düşen bir subaydır.

Fevziye Hanım henüz yeni evliyken, hamileyken ya da yeni doğmuş bir bebekle_ tam belli değil_ bütün kent halkıyla birlikte Üsküp'teki evlerini terk edip İstanbul'a göç etmiştir.¹⁴ Nâzım Kurşunlu, 1911'de doğmuştur, ancak günü belli değildir. Nüfus kaydı İstanbul, Eminönü'ndedir.

Kurşunlu ailesi, kısa bir süre sonra İstanbul'dan Bağdat'a gitmiştir.

1914'de, genç yaşında asker olan baba, üç yaşındaki oğlunu ve on sekiz yaşındaki karısını Bağdat'ta bırakıp Doğu Cephesine gitmiş ve orada şehit olmuştur.¹⁵

Şehit aileleri Bağdat'tan tekrar İstanbul'a sevk edilmişlerdir. Ana oğul yegane akrabaları olan Dayı Bey ile birlikte Fatih'te yaşamaya başlarlar.

Nâzım, ilkokulu İstanbul'da okumuştur. 13 Mayıs 1926'da Erzurum Lisesi'ne girmiştir. Lisede edebiyat kolunda olan Nâzım, 12 Mayıs 1928'de liseyi orta dereceyle bitirmiştir.¹⁶

Nâzım Kurşunlu liseyi bitirip İstanbul Yıldız Yüksek Teknik Okulu'na girmiş, okulun inşaat bölümünden 1929'da mezun olmuştur.¹⁷

1932'de Erzurum'da askerliğini yapan Kurşunlu, aynı yıl devlet memurluğuna başlamıştır. 4 Ekim 1936'da Erzurum'da bir arkadaşının kız kardeşi olan Saadet İleri ile evlenmiştir.¹⁸ Bir ev hanımı olan Saadet Hanım, 1919 Atina doğumlu olup, ailesi Hemşinli'dir. Bir yıl sonra çiftin oğulları Sürel doğmuş (1937) ancak bir yaşında iken ölmüştür.

¹³ Nâzım Kurşunlu'nun kızı Ayla Kurşunlu'dan aldığımız bilgiye göre: "Okşaya okşaya saçlarını tarayan "masallardakine hiç benzemeyen" bir üvey anneye büyümüş ve dantel şemsiyeli, saten ayakkabılı, sırmalı, atlaslı bir çeyiz sandığıyla evlenmiştir. O sandık çok uzun yaşamıştır".

¹⁴ Ayla Hanım'ın babaannesinin unutamadığı bir anı: "Dede evden ayrıldıktan hemen sonra geri dönmüş, kılıcını çekip perdeleri parçalamış, yola öyle çıkmıştır".

¹⁵ Yaşlarla tarihler tutmuyor gibi görünse de, yaşların kaynağı Ayla Hanım'ın dediğine göre Babaannenin kendisidir.

¹⁶ Nâzım Kurşunlu'nun lise ikinci sınıf karnesi kızı Ayla Kurşunlu'da görülmüştür. (3Ağustos 2006-Bodrum)

¹⁷ Kurşunlu, yapı merakına daha küçükken maketten evler yaparak başlamıştır. Bu maketlerden birinin içine ışık yerleştirerek yaptığı bir maketten Ayla Hanım övgüyle söz etmiştir. Ayrıca yazarın resimle de ilgilendiğinde bahsedilmiştir.

¹⁸ 1935'te Erzurum'da nişanlarını "Komparsita" dansı ile açtıklarını söyleyen Ayla Hanım, o günlerde böyle bir merasimin eşine az rastlanır bir tören olduğunu işaret eder.

Nâzım Kurşunlu ve eşi, bu olaydan sonra Ankara'ya taşınmışlardır ve Demirtepe'de bir ev tutmuşlardır. 15 Temmuz 1939'da kızı Ayla dünyaya gelmiştir. Ayla birkaç aylıkken aile, İstanbul'a gitmiştir. Beşiktaş Serencebey yokuşunda bir yıl oturmuşlardır. Nâzım Kurşunlu üniversite olan Yıldız'da "ihtisas" yapıp inşaat mühendisi olmuştur. Tekrar Ankara'ya dönüp Yenişehir'de Selânik Caddesi'nde Bilge Apartmanı'nın çatı katına taşınmışlardır.¹⁹ Bu arada Kurşunlu'nun annesi hep yanındadır ve annesinin gözleri giderek görmez olmuştur.

Kurşunlu, Yıldız'dan mezun olunca 1943 yılına kadar Bayındırlık Bakanlığı Teşkilatında çalışmıştır. 1943 yılında istifa ederek ayrılmış ve 1947 yılına kadar serbest çalışmıştır. Aynı yıl tekrar memuriyete dönmüş, Ankara İmar Müdürlüğü'nde ve Belediye Fen İşleri'nde çalışmıştır.

1944'ün yaz mevsimi Sivas'ın Divriği'sinde geçmiştir. Nâzım Kurşunlu, o sıralarda mühendis olarak serbest çalışmaya başlamıştır. Çalıştığı yerler arasında, TBMM inşaatı da vardır. Aynı yılın sonbaharında Nâzım Kurşunlu askerliğini ikinci kez yapmak için Çanakkale'ye gitmiştir. Ankara'daki ailenin günleri, II. Dünya Savaşının tehdit ettiği diğer aileler gibi karne kuyrukları, mavi kâğıtlar, karartmalar ve Çanakkale'den beklenen haberlerle geçmiştir.²⁰

7 Mart 1948'te oğulları Tuğrul doğmuştur. Tuğrul Kurşunlu da yaşamında bir dönem oyun çevirileriyle ilgilenmiştir.

Kurşunlu kardeşlerin dayısı da devrin siyasi hayatında önemli bir kişi olan Tefik İleri'dir.

Kurşunlu ailesi Selânik Caddesindeki Bilge Apartmanının çatı katındaki evlerinden yine Selânik Caddesindeki Topçuoğlu Apartmanının birinci katına taşınmışlardır.²¹ Ömrü boyunca kiracılıktan kurtulamamış aile için bu durum, sosyal açıdan olumlu bir gelişmedir. Kiracılık günleri, çekilen sıkıntılar, yazarın eserlerine de konu bakımından yansımıştır.

Bu arada evdeki yaşlı babaanneyi (oysa sadece 56 yaşındadır) bir kalp krizi sonucu kaybetmişlerdir.²² Aynı yıl Nâzım Kurşunlu memuriyete geri dönmüştür, Ankara Belediyesi İmar Müdür Muavinidir.

¹⁹ Sevgi Soysal'ın "Yenişehir'de Bir Öğle Vakti" ndeki Selânik Caddesi. Sevgi Soysal hemen yan apartmanda oturmuştur, öbür yanlarında da İdil Biret komşudur.

²⁰ Kurşunlu, askerdeyken bir denizaltında görevlendirilir, ancak orada kalamayacağını belirterek bu görevi reddeder. O denizaltı II. Dünya Savaşı'nda Çanakkale'de batan denizaltıdır.

²¹ Ayla Hanım'a göre artık pencereden dışarı bakmak için bir şeye tırmanmaya gerek yoktur.

²² Babaanne, modern görünüşlü olmasına rağmen aynı zamanda dinine son derece bağlı biridir. Oturduğu yerde sürekli tespih çeker, torunlarına zaman zaman şiirler okur, masallar anlatır.

3 Nisan 1957’de küçük kızları Fatma doğar. (Fatma’yı 17 Ağustos 1999 depreminden kısa bir süre sonra 25 Eylülde beyin kanamasından kaybetmişlerdir.) Fatma henüz iki yaşındayken, büyük kızı Ayla Kurşunlu evlenmiştir. İki kız kardeş, yaşamları boyu kardeşten de öte iyi bir sırdaşlardır.

Kurşunlu ailesi 1960’lı yılların başlarında Kocatepe’de Olgunlar Sokak’ta bir eve taşınırlar.²³ Bu sokak aynı zamanda bugün pek çok ünlünün de yaşadığı bir yerdir. Spor yazarı Cüneyt Koryürek ve Mehmet Barlas ise Selânik Caddesi’nden alenin komşularıdır. Ayla Kurşunlu’nun bu yıllarda en iyi arkadaşı Sevgi Soysal’dır.

Babasının _Ayla ortaokula başladığında_ ona verdiği en büyük öğüt, defterine de yazdığı bir Alman atasözüdür: “Meseleyi anlamak, yarı yarıya halletmek demektir.”

Çocuklarına büyük önem veren yazar, kendisinin sahip olamadığı şeylere sahip olsun diye kızı Ayla’ya her istediğini almaya çalışmıştır. Her akşam Ayla uyumadan önce ona masallar anlatmıştır. Bu masallar genelde iyi ile kötünün mukayese edildiği türdendir.

Nâzım Kurşunlu iş çıkışlarında akşamüstleri Karpiç adlı Rus Lokantasına gitmiştir. Orada Çetin Altan, Orhan Asena ve Necati Cumalı gibi ünlülerle buluşmuştur. Nâzım Kurşunlu’nun samimi olduğu arkadaşları; Aka Gündüz, Lütfi Ay ve karısı, Ahmet Muhip Dranas, Cahit Okurer (Binay Okurer_Balerin)’dir.

Yazarın memuriyet hayatı ile birlikte yazdığı tiyatro eserleri ve bunların galalarıyla geçen şöhretli yıllardan sonraki hayatı, emeklilik ve Çocuk Esirgemedeki görevi ile devam etmiştir.

1977 yılının Aralık ayında üç yıldır hastalıkla pençelesen eşi Saadet Kurşunlu’yu böbrek rahatsızlığından kaybetmişlerdir. Fatma’da da aynı rahatsızlık vardır. Evde kızı Fatma ile yalnız kalmışlardır. Bu yıllarda İngilizlere Türkçe dersleri veren Ayla Kurşunlu, Ankara Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Genç hukukçu, kendi çocuklarına bakıp bir yandan da üç yıl boyunca Nâzım Kurşunlu ile ilgilenmiştir. Annenin vefatı ile Ayla Hanım’ın avukat olarak baroya girişi aynı yılda olmuştur.

1977-1980 yılları arası kabus gibi geçer: Bütün ömründe Saadet Hanımın yaptığı öğle yemeğine eve gelmiş Nâzım Beyin yalnızlığı, okumak ve yazmaktan başka becerisi ve alışkanlığı olmayan yazarın giderek gözlerini kaybetmesi, üç çok

²³ 1960’lı yıllarda Ayla Hanım evlenip evden ayrılmıştır, Tuğrul çocukluktan büyüklüğe, Fatma da bebeklikten çocukluğa geçmektedir.

ciddi göz ameliyatı geçirmesi²⁴ ve gözlerine uygulanan tedavi ve ameliyat neticesinde bünyesi buna dayanamaz. Ameliyatlar her şeyini olumsuz olarak etkilemiştir. Gittikçe görme duyusunu kaybetmeye başlayan Kurşunlu bir süre büyüteçle idare etse de daha sonra görememeye başlar. Bu durum, onun ruh sağlığını da olumsuz etkilemiştir. 8 Ekim 1980’de vefat eder.

Kurşunlu yaşamında babasız büyümüş biri olarak, buluş çağına kadar duygusal bir yalnızlık içindedir. Hayatı boyunca dürüst, kibar, sakin yapılı, gözlem yeteneği çok kuvvetli, içinden karar veren biri olmuş ve öyle tanınmıştır. Yazarın herkesten ve her şeyden uzak kendine ait bir dünyası vardır. Karanlıktan, silâhlardan ve yalandan nefret etmektedir. Çok konuşmaktan hoşlanmaz, anlatmak istediklerini daha çok fıkralarla ifade eder. Bir dönem karikatüre merak sarmıştır. Ayla Kurşunlu’nun babasına dair hatırladığı bir şey de kışları eve gelirken öksürmesidir.

Nâzım Kurşunlu, lise eğitimi sırasında Türkçe ve Edebiyat öğretmenlerinden büyük teşvik görmüştür. Yazdığı hikâyeleri çoğu kez takma adla yayınlar. Okul sıralarında küçük hikâye denemeleriyle başlayan çalışmalarına mesleğinden fırsat bulamadığı için uzun süre ara verir. Ancak geri itilmiş bir tutku, zamanla yeniden su yüzüne çıkar. İlk defa 1947 yılında radyofonik temsiller üzerinde çalışır. Yirmiye yakın radyo piyesi, skeç ve çocuk oyunu Ankara ve İstanbul radyolarında oynanır.

1947’de “S. Kuray” takma adıyla “*Bir Haylazın Hikâyesi—Küçük Hikâyeler*” adlı eseri yayınlanmıştır. Bu eser on küçük hikâyeden oluşmaktadır.²⁵

İlk sahne eseri, Devlet Tiyatrosu’nun Küçük Tiyatro Sahnesi’nde 1950 yılında oynanan *Melekler ve Şeytanlar*’dır.

Diğer sahne yapıtları ile temsil yılları şöyledir:

1952	<i>Branda Bezi</i>	Küçük Tiyatro’da,
1953	<i>Çığ</i>	Büyük Tiyatro’da,
1953	<i>Fatih</i>	500. Fetih yılı dolayısıyla önce İstanbul Şehir Tiyatrosu’nda daha sonra Büyük Tiyatro’da
1960	<i>Çivi Çiviye Söker ve Yıllardan Sonra</i>	adlı iki eser İstanbul Şehir Tiyatrosu’nda,

²⁴ O zamanlar hastayı “retina dekolmanı” ameliyatı için, ameliyat öncesi ve sonrası birer hafta sırt üstü, kıpırdamadan yatırıyorlardı.

²⁵ Saadet’in S’si, Kurşunlu’nun Kur’u, Ayla’nın Ay’ı... Ayla Kurşunlu şöyle der: “80’lerde tanıştığım rahmetli karikatür ustası ve kitap kurdu Ali Ulvi Ersoy, Kurşunlu’yu duyunca anında bu kitabı hatırlar ve ne kadar beğenmiş olduğunu ve unutamadığını söyler.”

1962 *Dumanlı'da Telâki Var* Bursa Ahmed Vefikpaşa Tiyatrosu,
daha sonra da Devlet Tiyatrosu'nun Ankara sahnelerinde,
1970 *Kör Kadı* Altındağ ve diğer sahnelerde,
1974 *Evler ve İnsanlar* İlk olarak Bursa Ahmed Vefikpaşa Devlet
Tiyatrosu'nda temsil olunmuştur.

Tamamlanmış fakat basılmamış eserleri:

Yolun Sonu (İlk bölümü Ankara Radyosu'nun "Arkası Yarın" akşam programında, üç gecede oynanmıştır.)

Kanbur (Mihail Zoşçenko'nun "Aktör" adlı küçük hikâyesinden esinlenerek yazılmıştır).

Panorama (Konu olarak yakın tarihimiz ele alınmıştır).

1953'te fethin 500. yıldönümünde İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda oynanan *Fatih* piyesi, Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü'nün isteği üzerine, Açık hava Tiyatrosu koşullarına göre yeniden ele alınmış ve bu şekliyle 1973 yılı Haziran ayında, I. İstanbul Festivali'nde Rumeli Hisarı'nda oynanmıştır.

Nâzım Kurşunlunun, liseden beri aralıksız süren yazarlığı ile ekmek kapısı mühendislik mesleği yakınlaşmaya başlamış ve yazar, Devlet Tiyatrosu'na mühendis kadrosuyla girmiştir. Ankara'da Yeni Sahne'nin, İstanbul'da Venüs Tiyatrosu'nun (Taksim Sahnesi) restorasyon inşaatlarında, Ankara Altındağ Tiyatrosu'nun bir okuldan tiyatroya dönüştürülmesinde _hepsinde proje hazırlama dahil_ çalışmış, bir yandan da her iki tiyatroya oyunları sahnelenmiştir. Altındağ Tiyatrosu onun "Merdiven" adlı oyunuyla açılmıştır. İstanbul Atatürk Kültür Merkezinde de mühendis olarak görev yapmıştır. Yine mühendis olarak AKM'den iş çıkışlarında bir yandan Çocuk Esirgeme Kurumu'nda yarı zamanlı olarak çalışmış ve Adliye'de bilirkişilik yapmıştır.²⁶

Nâzım Kurşunlu, çok yönlü bir insandır. Özenli, her işi dozunda yapmayı seven, aile içinde oldukça esprili biridir. Kendi çocuklarıyla çok ilgilenip onları sevmesine rağmen, çocuk sevgisi kendi ailesiyle sınırlıdır.

1958 yılında Devlet Tiyatrosu kadrosunda Dekoratör-Mühendis olarak görev yapan Kurşunlu Yeni Sahne, Altındağ Tiyatroları ile İstanbul'da Venüs Sineması

²⁶ Üç çocuğunu da Ankara Kolejinde okutan Kurşunlu, kiracılıktan kurtulamamıştır.

tâdil işlerini gerçekleştirir. Kendisini tiyatro eseri yazmaya adar. “*Uykusuz Dünya*” ve “2075” adını verdiği eserleri yazmaya başlasa da bu eserler tamamlanamamıştır.²⁷

---

²⁷ Eserlerin birkaç sayfası kızı Ayla Hanımda bulunmasına rağmen temin edilemediği için içeriği hakkında bilgi edinemedik.

1. 2. Nâzım Kurşunlu'nun Sanat Anlayışı ve Eserleri 28

Yazar, “Buruk Komedi’yi” diğerlerinden üstün tutmaktadır. Bu, sinemada Şarlo'nun gerçekleştirdiği türdür. Koyu dramdan, taklitli komediden hoşlanmamaktadır. Kurşunlu, “sanat sanat içindir” anlayışının yıpranmış olduğunu düşünüp hiçbir zaman onu benimsememekle beraber; tiyatronun belli bir fikir, amaç ve görüş açısının hizmetine sunulmasını da hiç hoş görmemiştir. Kendi sanat anlayışı buna ters düşer. Beğendiği yerli yazarlar: Ahmet Kutsi Tecer, Reşat Nuri Güntekin, Musahipzâde Celal, Orhan Asena, Güngör Dilmen, Nâzım Hikmet'tir. Beğendiği eserler ise; Köşebaşı, İstanbul Efendisi, Aynaroz Kadısı, Tanrılar ve İnsanlar, Midas'ın Kulakları, Kurban'dır. Yabancı yazarlardan; Shakespeare, Moliere, E. O'Neill, Shaw, H. Ibsen, A. Miller, J. M. Synge, J. Anavilh, M. Payrol, Marc Twain'i beğenmektedir. Nâzım Kurşunlu'ya göre bir tiyatro eserini yalnız hayâl gücüne bağlamak, başarıyı büyük ölçüde engelleyebilir. Tiyatro yazarının hayata bakması, malzemesini tanıması, işe yaramayan ayrıntıları dikkatle ve titiz bir işçilikle ayıklamasını bilmesi şarttır. Konu yazara kendiliğinden gelmeli ve kendisini dile getirmek için yazarı zorlamalıdır. Önceden tasarlanmış bir fikre veya görüş açısına dayanarak ortaya çıkarılan tiyatro yapıtları, gerekli sıcaklığa hiçbir zaman erişemezler ve inandırıcı olmak yeteneğine sahip değildirler.

Nâzım Kurşunlu, tiyatro sanatını nasıl anladığını ve bizde gereken sayıda piyes yazarı yetişmemesinin sebeplerini şöyle izah etmektedir: “Ben, tiyatro sanatının hoşça vakit geçirme ve dinlenme vasıtası olduğunu söyleyen Somerset Mogham'ın fikrine katılmıyorum. Belki bu sanatçı ve benzerleri kendi memleketleri ve sanatları bakımından çok şey söyledikleri ve yaptıkları için bu düşüncelerinde haklıdırlar. Gerçek bir tiyatro münekkidinin bu konuda çok çalışıp emek harcamış ve köklü bir tiyatro anlayışına sahip bir sanatçı olması gerekir. Yoksa eseri bir defa sahnede görmekle tenkit yapılabileceğini sanmak tiyatronun zararına bir usûldür. Halkı bir yerden alıp üstün bir medeniyet seviyesine ulaştırıcı bir unsur olan tiyatro sanatına harcanan emek ve yapılacak fedâkârlık, diğer büyük sosyal davalarımıza harcanandan az olmamalıdır.”²⁹

²⁸ Bu bölüm, yazar Kurşunlu'nun evrakları arasında kendi el yazısıyla bulunan “*Sanatım*” adlı düzensiz bir yazıdan alınan notlardan düzenlenmiştir.

²⁹ Zuhâl Kârman NOYAN, “Fatih Piyesi ve Nâzım Kurşunlu”, *Vatan Gazetesi*, 08.06.1958, s. 18

Yazar, yazı yazmakla ilgili olarak bir röportajında: “Güzel yazı yazmanın temelinde, şüphesiz tanrı vergisi bir yeteneğe ihtiyaç vardır. Ancak tek başına istidat, hiçbir zaman yeterli sayılamaz. Bir büyük adamın dediği gibi “Dehanın yüzde onu istidat yüzde doksanı terdir”. Her işte olduğu gibi yazı sahasında da başarının en önemli şartı, çalışmak, çalışmak ve yorulmadan çalışmaktır. Ancak bunun için başarıya ulaşmış olanların tecrübelerinden yararlanmak, bilgi ve duygu dağarcığımızı yeni bir şey katmayan abur cubura sırt çevirmek, dikkatli bir seçimin yanı sıra metotlu bir çalışma düzeni kurmak ve hepsinden önemlisi bilgiyi kültür hâline getirecek bir senteze gitmektir” demiştir.³⁰

Yazar, geriye üç evlat, dört torun ve birbirinden kıymetli eserler bırakmıştır.

³¹ Ancak bu eserlerin çoğu basılmadığı için sanat dünyamızca bilinmemektedir.

ESERLERİ:

Ayla Kurşunlu’dan aldığımız bilgiye göre şöyle bir sıralama yapabiliriz:

Adı	türü	yazıldığı yıl	oynandığı yıl	oynandığı yer	kaç sayfa
<i>Melekler ve Şeytanlar</i>	tiyatro oyunu		1950	Küçük Tiyatro	96
<i>Branda Bezi</i>	tiyatro oyunu		1952	Küçük Tiyatro	
<i>Çığ</i>	tiyatro oyunu		1953		44
<i>Fatih</i>	tiyatro oyunu	1952	1953	Büyük Tiyatro	
<i>İpler Elimizde Değil</i>	tiyatro oyunu		1962	İst Şehir Tiyatrosu	
<i>Çivi çiviye Söker</i>	tiyatro oyunu		1962	İst Şehir Tiyatrosu	16
<i>Dumanlı'da Telaki Var</i>	tiyatro oyunu	1955	1962		
<i>Merdiven</i>	tiyatro oyunu		1964	Altındağ Tiyatrosu	
<i>Ana Babalar Okulu</i>	tiyatro oyunu		1967		
<i>Gecikenler</i>	tiyatro oyunu		1968		64

³⁰ Duygu Uçkan ile Röportaj, 3 Nisan 1972 (Ayla Kurşunlu Arşivinden)

³¹ Ayla Kurşunlu’nun çocukları Alev (İnan) Çınar (1961) , ve İlhan İnan (1962), Tuğrul Kurşunlu’nun çocukları Can Kurşunlu (1972) ve Deniz Kurşunlu ‘dur(1979).

<i>Kör Kadı</i>	tiyatro oyunu	1969	1970	D. T. Ank +turne	64
Evler ve İnsanlar	tiyatro oyunu		1974		62
<i>Baba Evi</i>	tiyatro oyunu		1978	Altındağ Tiyatrosu	
Uykusuz Dünya	tiyatro oyunu				66 eksik
Avcı	tiyatro oyunu				eksik
<i>dışarıdakiler</i>	tiyatro oyunu				15
Ana	tiyatro oyunu				16 eksik
Papağan Davası	tiyatro oyunu				21 eksik
Aile Bütçesi	radyo oyunu				27 eksik
Umut	tiyatro oyunu				55 Eksik ayrıca bir kısmı eski Türkçe
Isırgan Tohumu	tiyatro oyunu				taslak
Bir Devrin Düşüşü	tiyatro oyunu				69 Ağasi Şen'den...k upür
Panorama	tiyatro oyunu				65
Yolun Sonu	tiyatro oyunu				80
Kitap	skeç				9
Evler de İnsanlar Gibi	radyo oyunu				27
Büyü					Taslak hâlinde
İki Çıplak	TV				15 Taslak hâlinde
Bilinen İnsan					Taslak hâlinde
Bir Haylazın Hikayesi	öyküler			tek öykü kitabı	S. Kuray

					takma adıyla
Kamil Bey	skeç				7
Çember	radyo oyunu				10
Büyük Dost	radyo oyunu				8
İki Kişi Arasında	skeç				13
İki Dünya Arasında	radyo				25
Dinsizin Hakkından	radyo oyunu				17
Yırtık Pabuçlar					Notlar hâlinde
Toprağın Kurbanları					Notlar hâlinde
Anne					Notlar hâlinde
Geçitte					Notlar hâlinde
Uykusuz Dünyalar					Notlar hâlinde
Baskın					Notlar hâlinde
Görünmez Kaza	radyo oyunu	40ların sonu			radyoda oynanan ilk oyun
Dinlenmek Sanatı	radyo oyunu				
Ah, Amcacığım	radyo oyunu				
Garip Kuş	radyo oyunu				
Delinin Zoru	radyo oyunu				
Yıllardan Sonra	radyo oyunu				

II. BÖLÜM:

NÂZİM KURŞUNLU'NUN TİYATRO ESERLERİNİN İNCELENMESİ

2.1. DUMANLI'DA TELÂKİ VAR

Nâzım Kurşunlu'nun 1955'de yazdığını söylediği³² Dumanlı'da Telâki Var adlı oyun, ilk defa 27 Kasım 1962 tarihinde Bursa'da Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'nda oynandığı yıllarda, aynı sezonda Ankara'da Küçük Tiyatro'da ve İzmir Devlet Tiyatrosu'nda da temsil olunmuştur.³³

Dumanlı'da Telâki Var üç perdelik bir dramdır. Nâzım Kurşunlu'nun bireyleri ön plânda tuttuğu aile oyunlarından³⁴ Eserde Dumanlı ara istasyonunda çalışan ve orada yaşayan insanların yaşamları ve içinde buldukları aşk çıkmazı konu edilmiştir.

2. 1. 1. ESERİN ADI

Oyunun başlığı seyirciye oyunun geçtiği yer hakkında bilgi vermektedir. Eser, "Dumanlı" adında bir tren istasyonunda ve istasyon binasında(lojman ve işyeri) geçmektedir. Kişilerin ve trenlerin yolu Dumanlı'da birleşmektedir. Dumanlı'daki telâki yani birleşme, oradaki insanların hayatlarını değiştirmiştir. Farklı karakterler, Dumanlı'da bir araya gelerek hayatı paylaşmışlardır. Her karakterin kendi içinde ve birbirleriyle kesişen farklı öyküleri vardır.³⁵

Yazar, bu eserindeki dramı şöyle ifade eder:

"Yalnız yaşayanın evinin hâli ne hazindir. Eşyadan biri çıtırdadığı zaman insan tâ ruhunun içine kadar ürperir. Çünkü bu gamlı evde, beklenen hiçbir gürültü yoktur. Dumanlı'da Telâki Var'ı 1958 yılında yazdım, tren yolculuğu bana şu mısraları hatırlatıyor;

TREN SESLERİ

Güneşin girdiği büyük saraylar

Ne vakit tutuşup yanarsa raylar

Ardınca sürükler gözlerimizi

Uzakta bir tren sesi gelince

Hasretle sızlayan kalbimiz ince

Bir derde yeniden düştü sanırız

³² Nâzım Kurşunlu - Duygu Uçkan ile Röportaj, 3 Nisan 1972 (Ayla Kurşunlu Arşivinden)

³³ Nâzım KURŞUNLU; *Dumanlı'da Telâki Var*, Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Tiyatrosu Repertuarı-17, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1964, 94s.

³⁴ Özdemir NUTKU; *Atatürk ve Cumhuriyet Tiyatrosu*, Özgür Yayınları, İstanbul, 1999, s. 120

³⁵ Telâki: lika kökünden gelen Arapça isimdir. Birbirine karşı gelip buluşma, karşılaşma, birbirine ulaşma, birleşme. Ferit DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2000, s. 1068

Ey tren sesleri, tren sesleri!
 Gurbete gidenler gelmezken geri,
 Gelmezken bir de siz hatırlatmayın
 Reva mı, bir gamlı ruhu dağlamak?
 Ah, ey trenlerin kalbe ağlamak
 Getiren sesleri
 Tren sesleri.

Necmettin Halil Onan

İşte, Dumanlı'da Telâki Var eserinde ben bunu duyurmaya çalıştım. Yalnız yaşayanların dramını... Başarabildim mi acaba?

-Kalabalıklar içinde yalnızlık..”³⁶

Yazar bu eserin broşürünün altına düştüğü notta da şöyle der: “Gerçekte insanın bu kendi üstüne kapanışı kadar tehlikeli bir şey yoktur. Dıştaki aldatıcı sükûnete karşılık içinde patlamak için fırsat kollayan bir volkandır sanki...”³⁷

Oyunda birinci perdede diyaloglar başlamadan önce zaman ve mekân hakkında bilgi verilerek, kısaca kişilere değinilmiştir. Bu sayede seyirci oyun hakkında az da olsa bilgilendirilmiştir. Bursa Devlet Tiyatrosu'nda oynanan “Dumanlıda Telâki Var” oyunu iki ay kadar afişte kalmıştır. Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'nda temsil edilen eser, Erzincan – Sivas arasındaki Dumanlı İstasyonu'nda yaşayan insanların dramını anlatmaktadır. Oyun, ilk defa Bursa'da seyirciyle buluşmuş, bütünüyle seyirciyi sıkmadan sahneye aktarılmıştır.³⁸

Melih Germen: “Sahneye koyuşta ikinci yadsınan yön, oyunun yarı ağırlık noktasının terasa, üst sahneye yöneltmiş olması. Bu durumda, açık dekorla çözümlenmiş sahne düzeninde seyirci ön sahne, evin girişi ve idare odası, yukarı teras arasında kalıp ayrı ayrı kişileri izlemekle tarifsiz bir zorluk içinde bırakılıyor. Yukarıda söylediğim gibi eğer sahneye koyan baştan savma işe başlamamış olsaydı Ziya Demirel ve Hüseyin Mumcu'nun sanat kişiliklerindeki gücü bildiğimizden bu eşliğin çok daha anlamlı çok daha sade bir çözüme varmaları işten bile değildi diyebiliyorum. Hele çoğu yerli filmlere sokuşturulan göbek havaları gibi eserde varılmadığı hâlde, kulisten sahneye itilen iki mahallî yolcu motifinin nedensizliği mor üstünde al bir yama gibi sırttı kaldı.” demiştir.³⁹

³⁶ Metin yazarının kendi el yazısıyla yazdığı bir nottan alınmıştır.

³⁷ Nâzım KURŞUNLU, “Dumanlı'da Telâki Var”, *Devlet Tiyatroları*, Sayı: 18, Aralık 1962, s. 14

³⁸ T. SAVER, *Ses*, No: 4, 19 Ocak 1963, s. 8-10

³⁹ Melih GERMEN, “Tiyatro, Tiyatro, Tiyatro”, *Devlet Tiyatroları Dergisi*, Şubat, 1963, s. 12-13

Refik Ahmet Sevengil, eser hakkında: “İstasyon şefinin eski karısı kendisini öldürdü mü? Yoksa kocası mı onu yok etti? Eski âşık suların kabardığı sırada tahta köprüünün üstünden kayarak mı ırmağa düştü, yoksa kendi canına mı kıydı? Yazar, kafada beliren her sorunun karşılığını en uygun zamanda en uygun şekilde karşılamıştır. Her şeyin aleyhine geliştiği sırada istasyon şefi çeşitli buhranlar geçirir; kendisini aldatan karısını ya da kadını elinden almaya kalkışan genç memuru öldürecek sanırsınız; o kendisini öldürüp bu karışık işe rahat bir son verir. Her şey tiyatro tekniğine ve işin gereğine uygun olarak yürüyor. Aksayan hiçbir yer yok. Piyes, kişileri günlük yaşayışta görüp tanıyabileceğimiz canlı kanlı insanlardan ayırt edilemeyecek gibi çizilmiş. Cinsel açlık konusu işlenirken de ne bilim satma, ne de bayağılığa düşme yollarına gidilmemiş. Ölüm, kendini öldürme, tabanca filan var ama polisiye piyese havası yok. Bu da yazarın başarılarından biri sayılır. Hüseyin Mumcu’nun hazırladığı orijinal dekor, Ziya Demirel’in eseri sahneye koyuşu iyi. Oyuncular tiplerinde oldukça başarılılar. Dumanlı’da Telâki Var adı, piyese çok uygun. Bu küçük ara istasyonda trenler ve âşıklar buluşuyorlar. Evet ama bugün telâki sözünün buluşma anlamına geldiğini bilen, hele o sözü doğru okuyan kaç kişi kaldı? Yazar piyese başka bir ad bulsaydı daha iyi ederdi!”⁴⁰

2. 1. 2. ÖZET

Dumanlı tren istasyonunda çalışanlar ile yolcuların hayatları on dakikalık sefer molalarında kesişmektedir. Şemsi, Dumanlı ara istasyonunun şefidir. İlk karısı Resmiye hastalıktır. Şef, yanlarında yaşayan baldızı Nebile’yi bir fırsatını bularak iğfal eder. Nebile o sırada Rıza adlı bir gençle evlenmek üzeredir.

Ağır bir hastalık geçiren Resmiye de bu iğfal olayına tanık olduğu için intihar eder. Şemsi, Nebile ile evlenir ama Nebile, şef muavini, hareket memuru Erol ile sevişmektedir. Şemsi, bu olayı gözüyle görmese de şüphelenmektedir. Dumanlı’da çalışan Makasçı Mustafa ve onun karısı Hürmüz’ün de bu yasak ilişki gözlerinden kaçmaz.

Beklenmedik bir anda istasyona Rıza çıkagelir. Rıza, Çiftehanlar’daki kantarcıdan Nebile’nin Şemsi ile Dumanlıda yaşadığını öğrenmiştir. Müfettişten gelen bir telefonda dolayı Şemsi, rapor vermek üzere çantasını hazırlayıp Dumanlıdan o gece ayrılmak zorunda kalır. Nebile’nin Şemsi ile evlenmiş olmasını

⁴⁰ Refik Ahmet SEVENGİL, “Tiyatro”, *Milliyet*, 07. 06. 1963, s. 11-12

hazmedemeyen Rıza, Nebile'yi oradan götürmeye kararlıdır. Erol, Rıza ile Nebile'nin tartışmasına tanık olur ve geçmişteki gerçekleri öğrenir.

Erol, nişanlıdır. Kendisinden mektup aldığı nişanlısını görmek için onun yanına gitmeye karar verir.

Rıza, istasyondan gitmeye karar vermişken, Şemsi de iş için Dumanlıdan kısa süreliğine ayrılma kararını değiştirip yoldan dönmüştür.

Nebile, Rıza'yla gitmeye niyetlense de bu kararından vazgeçer. Tren kalktığı için Rıza da orada kalır. Şemsi, Rıza'ya Erol'un gidişinin bir oyun olabileceğini, Nebile'nin onun ardından gidebileceğini anlatır. Ancak Rıza, Nebile'nin Erol'un peşinden değil, kendisiyle birlikte gideceğini Şemsi'ye söyler.

Karakıştan yollar kapanmıştır. Gitmek için evden elinde valizle dışarı çıkan Nebile, kötü hava nedeniyle vazgeçer. Şemsi ile olan tartışmasına Rıza da katılınca, Şemsi, Nebile'nin gitmesini önlemek ve Rıza'yı göndermek amacıyla tabancasıyla Rıza'yı kovalar. Ancak Rıza bu arbedede uçuruma yuvarlanmıştır. Şemsi, onu öldürdüğünü düşünerek çok korkar.

Erol'un gittiği katar, kar nedeniyle yıkılan köprünün başında kaldığı için o da geri dönmüştür. Erol, Rıza'nın ölmeyip köprüden fırlayarak sadece hafif yara aldığını ve şantiye dispanserine götürüldüğünü söyler. Ama yukarıda Şemsi, kendisini asmıştır. Gelen telefon artık yolun açılmış ve trenlerin hareket etmiş olduğunu bildirir. Dumanlı'da Telâki(buluşma) vardır. Tren istasyonu, adeta yaşamların buluştuğu bir mola yeridir.

2. 1. 3. KİŞİLER

Eserdeki şahıs kadrosu, Dumanlı ara istasyonunda yaşayan karakterlerle sınırlıdır. Eserde iki ana karakter, altı yardımcı karakter vardır. Dumanlı ara istasyonunun şefi Şemsi ve önce baldızı, sonra karısı olan Nebile, baş karakterlerdir. Eserde her karakterin ayrı duygu dünyaları vardır. Bu karakterleri buluşturan tren istasyonundaki görevleridir.

Şemsi: Dumanlı'daki tren istasyonunda istasyon şefidir. Kırk beş yaşındadır. Yirmi üç yıllık meslek yaşamının sonunda Dumanlı'da çürüyüp gitmektedir. Yaşlı, aksi, kıskanç ve anlayışsız bir adamdır. Nebile'yi çok kıskanır: "Sana bu sabahlıkla ortaya çıkma demiştim. Bacakların görünüyor."(s. 12)

Eskiden oldukça yakışıklıdır. Sonsuz umutları vardır. Ancak karısından beklediği ilgiyi göremeyince bunalıma girer. Yalnızlığı, onu kendi büyüttüğü genç

bir kız olan baldızı Nebile'ye ilgi duymasına neden olur. Bir gün Rıza ile nişanlanmak üzere olan baldızı Nebile'ye sahip olur. Şemsi de Nebile ile evlenerek Dumanlı'ya yerleşir. Şemsi Dumanlı'da huzursuz biri olmuştur. Şemsi, Nebile ile Rıza'nın kendisini terk edeceğini düşündüğünden onları engellemek ister. İstasyonda rayların üstünde Rıza'yı dövmek için kovalamaya çalışırken Rıza, uçuruma yuvarlanır. Şemsi, onun öldüğünü sanıp vicdan azabından kendini asarak yaşamına son vermiştir.

Nebile: Şemsi'nin karısıdır. Güçsüz bir kadındır. Gençliği ve güzelliği etrafındaki erkeklerin ilgisini çeker. Önceleri Rıza ile evlenmeyi istediği hâlde ablası Resmiye'nin kocası Şemsi tarafından ilişkiye zorlandıktan sonra, ablasının bu durumu öğrenip intihar etmesinin ardından eniştesiyle evlenmiştir. Evlenmeden önce Rıza ile flört edip, evlilik plânları kurmuşlardır. Genç, alımlı, güzel fakat hiçbir şeyden memnun olmayan mutsuz bir kadındır. Uğruna erkekler birbirine düşmektedir. Nebile, yirmi üç yaşlarında güzel bir kadındır.

Erol: İnsanlardan uzak bir beldeye atılmış genç, ellerini kollarını nasıl kullanacağını bile bilemeyen güçsüz biridir. İstasyonda hareket memurudur. Nişanlıdır. Nişanlı olduğu kızla sık sık mektuplaşmaktadır(s. 13). Erol, içten içe Nebile'ye ilgi duymaktadır.

Mustafa: İstasyonda makasçıdır. Karısı Hürmüz ile beraber istasyonda oturmaktadırlar. Çelimsiz, ufak tefek, düşük omuzlu bir adamdır. Üstünde onu olduğundan daha fakir ve yaşlı gösteren eski, bol, makasçı üniforması vardır. İstasyonda dönen entrikalara sık sık kulak misafiri olmaktadır(s. 8, 60, 87).

Hürmüz: Mustafa'nın karısıdır. Kırk yaşlarında, şişman, geveze ve meraklı bir kadındır. İstasyondaki konuşmaları gizlice dinlemektedir.

Rıza: Üç yıl geçmesine rağmen sevdiği kadını unutamayan, ona mektuplar yazan bahtsız bir kişi olduğunu kabullenmek yerine, kadınlara kötü davranan bir zorbadır. Nebile'nin evlenmeden önce sözlendiği gençtir.

Resmiye: Şemsi'nin ilk karısı, Nebile'nin ablasıdır. Rahatsızlığından dolayı sürekli doktor kontrolünde dinlenmektedir. Şemsi'nin Nebile'yi zorlayarak ilişkiye girmesinden sonra, bu durumu kabullenemeyip kendisini bir lokomotifin altına atarak intihar etmiştir. (s. 53)

2. 1. 4. MEKÂN

Eserde ana mekân, Erzurum Aşkale’de bulunan Dumanlıdaki tren istasyonudur. Yazarın hayatının bir bölümü Erzurum’da geçmiştir. Bu sebeple eser, yazarın kuvvetli gözlemleri sonucu ortaya çıkmıştır. Üç perdelik oyunun ilk perdesindeki :

“Sahne, küçük bir istasyonun dış görünüşü ve sağda uzak dağların karlı zirveleriyle açılmıştır. İstasyon binası taştan ve iki katlıdır. Altta yazıhane, üstte istasyon şefinin lojmanı bulunmaktadır. Yazıhane kapısı ortada ve iki kanatlıdır, sağında ve solunda birer pencere bulunmaktadır. Bunların üstünde lojmana ait pencereler, solda ise camlı teras kapısı vardır. Terasın altına rastlayan penceresiz duvarda istasyon levhası, ilân tablası, istasyon mevkiini ve kotunu gösteren levha bulunmaktadır. Sağdaki pencerenin önünde bir sıra yerleştirilmiştir. Kapının yanında, münasip yükseklikte duvara tutturulmuş ahşap fenerlik içinde bir gemici feneri vardır. Dipte, arkadaki peyzajın görüldüğü noktada raydan telgraf direği bulunmaktadır.”(s. 7) Bu tasvirden dekorun konunun geçtiği mekâna uygun olduğunu anlıyoruz.

Işık oyunuyla dekor değişir. Şemsi’nin Resmîye ile evliyken çalıştığı Çiftehanlardaki lojman anlatılmıştır.⁴¹ Lojmanın sofası, karşısında terasa açılan çift kanatlı camlı kapı, sağda solda başka kapılar vardır. Mevsim kış başlangıcıdır. Teras kapısından karla kaplı tepeler görünür.. (s. 44)

Olaylar, istasyonun lojmanında ve bahçesinde geçmektedir. Dumanlı, kişilerin ve trenlerin buluşma noktası olmuştur.

İstasyonun bulunduğu yer Dumanlı, adını kış mevsiminin özelliklerinden almıştır. Hava sık sık değişir. “Hiç güvenmeye gelmez, günlük, güneşlik.. Bakarsın, ilerdeki Çatalkaya’nın ardından bir bulut kopar, arkasından bir duman basar ortalığı göz gözü görmez. Onun için Dumanlı adını vermişler buraya.”(s. 60) Dumanlı istasyonunun etrafında sürekli sis görülmektedir. Kış geldiği zaman kar yerden kolay kolay kalkmaz.

2. 1. 5. ZAMAN

Eserde olaylar bir günlük zaman dilimini kapsar. Pazar ve pazartesi günü arasında olaylar yaşanır. Mevsim güz başlangıcı, günlerden bir pazar sabahıdır. Şemsi’nin Nebile ile kıskançlık tartışmasıyla eser başlar.

⁴¹ Çiftehanlar, Niğde’nin Ulukışla İlçesi’ne bağlı bir beldedir.

Şemsi'nin bir önceki gece uyuyamayıp balkonda sabahlamasını Nebile'ye aktarışı : “Ne güzel sabahtı.. Önce bir beyazlık belirdi.. Kireçli istikametinde.. Bir aralık kayboldu, sonra yeniden yavaş yavaş açıldı gökyüzü.. Deniz sanırdın görsen. Karşı sırtlar birden aydınlandı.. Tepelerin ardından biri ışık tutuyormuş gibi.. Arkasından güneş görüldü. Bir sır söyler gibi. Korkunç bir görünüşü vardı bu sabah güneşin... Kıpkızıl.. Kan gibi..Yusuvarlak” şeklinde verilmiştir. (s. 11)

Eserdeki olayların başlangıcı Pazar günüdür. (s. 12) Bu zaman diliminde sahnelenen olayların yanı sıra, geçmiş zaman olayları da sahnelenmiştir. Geriye dönüşlerle Şemsi'nin on sekiz yaşında göreve başlamasına : “Benden geçti yirmi üç yıllık hizmeti tepmek kolay mı? İdareye intisap ettiğim zaman on sekiz yaşındaydım.”(s. 14), üç yıl önce Resmiye ile evliliğine(s. 19), Resmiye'nin intiharına: “Çiftehanlardaki lojmanın sofası.. Bir yaz gecesi.. derin sessizlik içinde uzaklardan kurbağalarını ağustos böceklerinin birbirine karışan sesleri duyulur. Teras kapsı açıktır, dışarıda parlak bir mehtap vardır. Çok sıcak bir gecedir. Şemsi Nebile'yi iğfal etmiştir ve Resmiye bu rezaleti görerek kendini lokomotifin altına atar. (s. 59-60) Şemsi'nin Nebile'yle evlenmesine dönülmüştür. Şemsi, Dumanlıda iki yılını doldurmuştur ve naklini istemeyi düşünmektedir. (s. 17) Nebile'nin eski sevgilisi ve bir zamanlar evlenmeyi düşündüğü insan olan Rıza, Nebile'yi görmek ve onu alıp gitmek için üç yıl sonra Dumanlı'ya gelir. Tam üç yıl önce güz başlangıcı Rıza o zaman Çiftehanlardaki lojmanda enişte ve ablasıyla oturan, eniştesi tarafından tecavüze uğrayan Nebile'yi bırakıp gitmiştir. (s. 25)

Dumanlı'da mevsim kış ortasıdır. Kar adam boyudur. Soba durmadan yandığı hâlde istasyon soğuktur. (s. 35)

2. 1. 6. OLAY DİZİSİ

Serim: Kişilerin karakter özellikleri ve olayın içeriğinin verildiğı bu bölümde Dumanlı ara istasyonunda hareket memuru Erol vazifesini yaparken makasçılık yapan Mustafa ve karısı onun konuşmalarını dinlemektedir. Nebile ise istasyon şefi olan kocası Şemsi ile tartışmaktadır. Şemsi'nin bakımsız ve bezgin hâli kendinden yaşça çok küçük olan karısını çileden çıkartmaktadır. Aralarında çok yaş farkı bulunan Şemsi ve Nebile arasındaki genç-yaşlı çatışması olaylara zemin hazırlamaktadır. Şemsi, Nebile'yi Erol'dan kıskanır. Açık kıyafetler giyen Nebile'yi azarlar. Erol'u da konuştuğı kızla evlenmesi için iknâ etmeye uğraşır. Bu bahaneyle onu karısından uzak tutacaktır.

Şemsi iki yılını orada doldurduğu için, oradan naklini istemeyi düşünür. Ancak Nebile buna karşı çıkar.

Düğüm: Erol, Nebile ile saklı yürüttükleri ilişkilerini Şemsi'ye açacaktır. Nebile onu engeller. Çünkü Erol'la sadece gönül eğlendirmektedir. Nebile erkekleri bağlayıp gönül eğlendiren- erkekleri aynı zamanda kendisinden uzaklaştıran kimliğiyle farklı bir çatışmaya zemin hazırlamaktadır. Nebile'nin tercihi kimden yana olacaktır?

Sahne kararır. Geçmişe, Çifte Hanlardaki yaşamlarına dönülür. Şemsi Nebile'nin ablası Resmiye ile evlidir. Resmiye sürekli tren raylarının yakınında gezmektedir. Ancak Şemsi bu durumdan rahatsızlık duyar onu sürekli ikaz eder. O vakitler Nebile giyinip süslenip gezmektedir. Resmiye bu durumdan rahatsızdır. Onu Şemsi'nin şımarttığını düşünmektedir. Bu arada Resmiye sürekli sancılanmaktadır. Şemsi ise doktorun yataklarını ayırmaları gerektiğini söylediğini anlatır. Bu zamanda geriye dönüş Şemsi'nin gördüğü bir rüyadır. Rüyasında geçmişini görmüştür. Şemsi karısının hayâlini gördüğü için kendini ruhsal bunalımda hissetmektedir. Nebile onun doktora hemen görünmesi konusunda ısrar eder. Ama Şemsi onun bu ısrarını yanlış anlar. Ondan şüphelenir.

Erol, bir misafirlerinin olduğunu haber verir. Gelen, Nebile'nin eskiden evlilik plânları yaptığı Rıza'dır. Şemsi, Nebile ile zorla ilişkiye girdiği için Nebile, Rıza ile evlenememiş, Şemsi ile evlenmek zorunda kalmıştır. Rıza, Resmiye'nin öldüğünü duymuştur. Nebile ise Rıza'yı orada görünce çok şaşırır. Onu musibet olarak görür. Üç yıldır görüşmemişlerdir. Rıza, Şemsi ile evlenmeyi nasıl göze alabildiğini sorar.

Şemsi, önceki gece olan tren kazasını rapor etmek için müfettişin yanına gidecektir. Bu nedenle Nebile'ye valiz hazırlatır. Rıza ise Kireçli'ye gidecektir. Ancak onun treni ters istikametedir. Şemsi onun oralarda oyalanacağından rahatsız olur. Yine de yola çıkar.

Rıza, Kireçlideki işi alırsa Mustafa'ya yanında iş vermeyi teklif eder. Zaten Mustafa ve Hürmüz oradaki yaşamlarından memnun değillerdir. Rıza, Nebile'ye onunla birlikte gelmesini söyler. Nebile ona hırçın davranır. Oysa üç yıl önce onunla dünyanın öbür ucuna gitmeye razıdır. Sözlenecekleri vakit Şemsi karşı çıkmıştır. Çünkü Şemsi'nin gözü Nebile'dedir.

Rıza, Resmiye'yi Şemsi'nin öldürdüğünü böylece Nebile'nin kendisine kaldığını düşünmektedir. Bu arada Rıza ve Nebile'nin konuşmalarını duyan Erol,

onları çok kıskanır ve Rıza'yı tersler. Nebile, Erol-Rıza-Şemsi arasında paylaşılmayan kadın olmuştur. Hangisinde karar kılacağı merak unsurudur.

Şemsi gittiği yerden geri döner. Yarı yolda içine bir sıkıntı girmiştir. Rıza'nın orda oluşu onu tedirgin etmiştir. Şemsi bir yandan da Erol'u nişanlısının yanına göndermeye uğraşır. Derdi hepsini Nebile'den uzak tutabilmektir. Nebile ise Rıza'yla kaçmaya karar vermiştir. Ancak Şemsi yanlarına aniden gelince, Nebile, Rıza'nın arkasından gitmeye karar verir.

Çıkan şiddetli fırtına nedeniyle Rıza gidememiştir. Nebile, Rıza'nın açıkça Şemsi ile konuşmasını istemektedir. Rıza ise bir an önce kaçıp gitmediklerine pişmandır. Şemsi onunla Nebile hakkında konuşmaya başlar. Ona göre Nebile çok durgunlaşmıştır. Belki de Erol'un arkasından gidecek onu bırakacaktır. Bu düşünce Rıza'ya çok komik gelir. Çünkü gerçekte Nebile, Rıza ile kaçacaktır. Bu gerçeği ona anlatır. Şemsi Nebile'yi bırakmak istemez. Rıza ile Nebile gizlice kaçmak için hazırlanırlar. Acaba kaçmayı başarabilecekler midir?(doruk nokta) Şemsi elinde tabancayla gelir. Rıza hızla kaçır. Bir gürültü duyulur.

Sonuç: Aynı gece sabaha karşı Mustafa, Rıza'nın şapkasını bulur. Rıza'yı bulamamışlardır. Nebile meraklanmaktadır. Rıza'nın köprüye kadar koştuğunu sonra da uçuruma düştüğünü düşünürler. Şemsi kendi kendine sayıklamaktadır. Bir ip buldurur. Bu iple uçuruma inilecektir. Rıza'nın öldüğünden şüphe etmektedir. Erol gelir. Rıza şarampolün içinde bulunmuştur. Ağır yaralıdır. Bu sırada Şemsi ise getirttiği iple kendini asmıştır. Bu esnada kapanan tren yolu açılmıştır. Şemsi, kendini öldürmekle, yaşanan aşk karmaşasına son noktayı koymuştur. Eserde, Nebile ve Rıza'nın Şemsi'nin ölümünden sonra birleşip birleşmediklerine değinilmemiş, bu anlamda eserin sonu izleyicinin hayâl gücüne bırakılmıştır.

2. 1. 7. DİL VE ÜSLÛP

Oyunda kullanılan dil sadedir. Yazar, içinde bulunulan anı, geriye dönüşlerle zenginleştirmiştir. Kişilerin yaşamları hakkında ayrıntıya inmiştir. Şemsi'nin Çiftahanlarda çalışırken Resmiye ile evli olduğu günler ile Resmiye'nin intiharı ve Şemsi'nin baldızı Nebile ile evlenmesi, görev için Dumanlı'ya gitmiş olmaları Nebile'nin eski sevgilisinin Dumanlı'ya gelmesiyle geçmişin hatırlanmasına dair olaylar iç içe verilmiştir. Kişilerin geçmişteki hâlleri yer yer olayların hikâye edilmesiyle seyirciye sunulmuştur.

Konuşmalar kısa, net fiil cümleleriyle yapılmıştır. Eserdeki karakterler eğitilmiş kişiler olmadığından, konuşmalar doğaldır. Eserde aksiyon diyaloglarla sağlanmıştır.

Atasözü ve deyimler kullanılmıştır. Acı patlıcanı kırağı çalmaz, keçi gibi inat etmek, üstüne düşmek, ayağı burada sayılmak.(s. 32)

Telâki, lokomotif, manipüle, ray, istasyon, hareket, rötör gibi demiryolu ulaşımında kullanılan sözcüklerle konu zenginleştirilmiştir.

2. 1. 8. DEĞERLENDİRME

Eser, konusunun güncelliği bakımından evrenseldir. Aşk, ihanet ve hazin sonlar her milletin edebiyatına konu olmuştur. Eserdeki gözlerden uzak, ıssız tren istasyonu aşkların, âşıkların ve trenlerin buluşma noktası olmuştur. Dumanlı Anadolu'nun uçsuz bucaksız bozkırı içinde yalnızlığın kimsesizliğin, unutulmuş olmanın sembolü olan bir küçük tren istasyonunun adıdır.

Yazar, “Bu ara istasyonların hâli bana çok dokunur” diyor, “bomboş... Allah'ın kırı...Tek ağaç yok, düzlüğün ortasında bir istasyon binası. Tren çok defa durmadan geçer. Neye dursun, kimin için? Durduğu zaman da sanki bir an önce kaçmak istiyormuş gibi sabırsızlanır. Gülmeyi unutmuş çocuklar toprak peronun kenarında birbirlerine sokulmuş, yarı açık vagon pencerelerinin gerisindeki kaynaşmaya, şaşkın şaşkın bakarlar.” Kurşunlu, “İstasyon binasının üst katındaki bir odadan camların gerisinde soluk bir kadın yüzü görünür, belli belirsiz, hayâl gibi... O zaman düşünürüm hep bunlar nasıl yaşıyorlar? diye” düşünmektedir.

Nâzım Kurşunlu yüksek mühendistir; vaktiyle yurdun kuş uçmaz kervan geçmez yerlerinde yeni yollar açmak için dağdan dağa konarak dolaşıp durmuştur. Yazar, yaşama sevincini tanımamış köylerde, hayata sırtını çevirmiş basık, karanlık hanlarda konaklamıştır; yalnızlığın, kimsesizliğin, unutulmanın ne demek olduğunu, insanı ne hâle koyacağını bilmektedir. Bu konuyu ilgi çekici olaylarla karıştırıp işlemiştir. Yazar, olayları da konuşmaları da ustalıkla düzenlemiştir.

Kahramanların fizikî durumlarından çok ruhsal konuları verilmiştir. Karakterlerin buldukları yer dolayısıyla dış dünyaya kapalı olmalarından sosyal yaşamları yoktur. Bu bakımdan toplum içerisinde bir yer edinemedilerdir.

Oyunun gösterim zamanı bir – iki saatlik bir süreyi kapsar. Eylem zamanı bakımından bir gün süresince gelişen olaylardan oluşan eserde her perde arasında saatlik zaman atlamaları yapılmıştır. Aynı günün çeşitli saatlerinde gelişen olaylar

yazarın akıcı anlatımıyla hız kazanmıştır. Yazar konuyu dağıtmadan ve diyalogları uzatmadan, Dumanlı İstasyonu'ndaki insanların dramını okuyucuya yansıtmıştır.

Açılımı, gelişimi, çatışmaları ve sonucu bakımından eser, iyi kurulu bir oyundur. Oyunda geriye dönüşler düşsel bir müzik ve ışık oyunları yardımıyla verilmiştir. Böylece içinde bulunulan zaman ve geçmiş ile burası-orası karşıtlığı sağlanmıştır.

Karakterlerden Şemsi ve Nebile olayların gelişiminde görev üstlenmeleri nedeniyle etken kişilerdir. Diğer karakterler ise edilgen yani yardımcıdır. Cümlelerin kısalığı oyunun ritmini arttırmıştır. Bir günlük olaylar içinde rüya aracılığıyla geriye dönülmüş, kahramanların geçmişleri okuyucuya sunulmuştur.

2. 2. MERDİVEN

Merdiven, üç perdelik bir piyestir.⁴² Daha çok aile içi sorunlarla ilgilenen Nâzım Kurşunlu'nun bu eseri bireylerin ön plânda olduğu bir aile oyunudur. Altındağ Tiyatrosu 27 Mart 1964'te Kurşunlu'nun Merdiven oyunuyla açılmıştır.⁴³

Eserin temsilinden dört yıl sonra, Nâzım Kurşunlu'nun Vasfi Rıza Zobu'ya eserinin temsillerine dair endişelerinden bahsettiği bir mektup yazmıştır. Ayla Kurşunlu'nun ailesine ait özel eşyaları arasından temin ettiğimiz mektupta yazar İstanbul'a yazdığı bu mektupta şöyle der:

“Muhterem Üstadım,

İstanbul Şehir Tiyatroları'na ait yönetmeliğin değiştiğini ve zatı âlinizin, bunu uygulamakla görevli heyetin başkanlığına getirildiğini okudum, çok sevindim. Bundan duyduğum güvenle size bu mektubu yazıyorum.

Sizde posta ile takdim ettiğim Merdiven adlı eserim, galiba 1964 yılında, ilk defa Dünya Tiyatrolar Gününün kutlanması vesilesiyle 27 Martta, Devlet Tiyatrosu'nun hizmete giren yeni bir sahnesinde ramp ışığına çıktı. Yazarın bu şekilde konuşması belki yersizdir, ama gerçek olarak ifade olunursa Merdiven pek az telife nasip olan bir sevgiyle kucaklandı ve başarısı tam oldu.”⁴⁴

Merdiven oyununun Altındağ Tiyatrosu temsilinde görev alan sanatçılar şunlardır:⁴⁵

Hamdi: Ali Cengiz Çiçek

Şefika: Maral Üner

İsmail: Tekin Akmansoy – Ergun Uçucu

Vecihi: Ergun Uçucu – Turgut Savaş

Gülsüm: Nurhan Damcıoğlu

Süreyya: Erol Aksoy

Mahmut: Nuri Gökseven

Mimar: Tansu Aytar

Merdiven, yıllarca çalışıp, emeğiyle geçinen insanların umutlarının bir trajediye dönüşmesinin ve sistemin beslediği kısa yoldan köşeyi dönenlerin hızlı yükselişlerinin öyküsüdür.

⁴² Nâzım KURŞUNLU, *Merdiven*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966, 120s.

⁴³ Özdemir NUTKU, *Atatürk ve Cumhuriyet Tiyatrosu*, Özgür Yayınları, İstanbul, 1999, s. 120

⁴⁴ Nâzım Kurşunlu'nun Vasfi Rıza Zobu'ya mektubundan alınmıştır. 08.01.1968, Ankara

⁴⁵ Nâzım KURŞUNLU, *Merdiven*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966, s. 121

Yazar eserinden şöyle bahseder: "...insanların aceleci karıncalar gibi, hayat merdiveninin basamaklarında itişip kakıştıklarını görmek, ona yerine göre, cesaret, ümit ve korku verir. İşte merdiven bu sonu gelmeyecek gibi görünen iniş çıkışların dramıdır. Hamdi'nin küçücük sınırlı dünyasına giren orta hâlli kişilerin dramı... Oyun yazarlarına ışık tutmak iddiasında bulunanlar, umutsuzluğa götüren sonuçlardan kaçmayı sağlık veriyorlar. Bunu, şüphesiz ben de isterdim, Hamdi'yi mutlu bir noktada bırakmayı...Fakat hayat, katı gerçekleriyle ayakta dimdik durmakta ve ikimizin de yolunu kesmektedir. İşte merdiven bu kaçınılmaz sona göre bir bakıma uyurgezer uyanışı demek oluyor. Düşün gerçeğe üstün geleceği günleri yürekten dilerim".⁴⁶

Okyanusta bir damla neyse, Hamdi de odur. Gerçekten bunaldığı zaman hayâle sığınan insanlığın bir damlasıdır. Merdiven bu damlanın dramıdır. Yazıldığı yıl bakımından oyun, ilk çok partili dönem kuşağına denk düşer. Türkiye'deki siyasi gelişmeler sosyal ve kültürel hayatı da etkilemiştir.

Bu dönem Cumhuriyet Tiyatrosu'nun hem oyun yazarlığı hem de çeşitli yönelişleri açısından senteze ilk ulaşan, en yoğun kuşağıdır. Ünlü ozanlarımız genellikle bireyden çıkarak toplum düzenine ve sorunlarına yönelmişlerdir. Oktay Rıfat, Melih Cevdet, Haldun Taner, Nâzım Kurşunlu, Orhan Asena, Refik Erduran, Hidayet Sayın, Turgut Özakman gibi yazarlar, çoğu oyunlarında ruhsal baskıları, tedirginlikleri ve çatışmaları toplum düzenine bağlarlar.⁴⁷

Kurşunlu, Merdiven'de bireyden, özellikle küçük memurdan hareket ederek, toplumdaki aksaklıkları yansıtmıştır.

Altındağ Tiyatrosunun açılışı ve Merdiven oyununun sahnelenmesi konusunda Özdemir Nutku oyunu şöyle eleştirir: "27 Martta kutladığımız üçüncü Dünya Tiyatro Günü'nde Ankara'da Altındağ Tiyatrosu açıldı. 351 kişilik şirin bir tiyatro bu... Ankara'daki tiyatrolara uzak olan bir semtin ihtiyacını karşılayacak hem de öyle bir semt ki bu, seyircisi içten bir heyecanla sahnedeki olaya katılıyor. Sahnedekilerle acı çekiyor, onlarla gülüyor. Jean Cocteau'nun sevdiği seyirci bu: böbürlü tutumlarını, her şeyi bilen yukarı kalkık kaşlarını bir yana bırakmış, sahnedeki Oidipus'a: "Iokaste ile evlenme, o senin anan!" diyebilecek bir seyirci.

⁴⁶ Nâzım KURŞUNLU, "Merdiven", *Devlet Tiyatrosu* 27 Mart 1964 Özel Sayı, Üçüncü Dünya Tiyatro Günü ve Altındağ Tiyatrosu'nun Açılışı Münasebetiyle, s. 3

⁴⁷ Özdemir NUTKU; *Atatürk ve Cumhuriyet Tiyatrosu*, Özgür yayınları, İstanbul, 1999, s. 115.

Nitekim “Merdiven” oyununun rol icabı kötü kişisi Tekin Akmansoy’a bağırıyorlardı: “Allah kahretsin seni İsmail Efendi!”

Nâzım Kurşunlu’nun “Merdiven”, acı ve gülünç yanları olan bir oyun. Emekliye ayrılan küçük çapta bir müdürün emekli ikramiyesi ile ev yapması, borçlarını ödeyemediği için bunu Anadolu bir dalavereciye kaptırdıktan sonra yine borçlanarak zar zor bir gecekonduya yerleşebilen Hamdi Beyin hikâyesidir. Bir zamanlar Hamdi Beyin huzurunda düşecekmiş gibi iskemleye ilişen İsmail Efendi’nin sonunda Hamdi Beye şantiyesindeki gece bekçiliğini teklif etmesi ve Hamdi Beyin buna tepki göstermesiyle oyunun doruğuna erişilir. Bundan sonraki sahne Hamdi Beyin, karısının yapma çiçeklerini satmaya götürüşünü gösterir ve oyun da biter. Hamdi Bey kolunda bir sepet çiçek, bastonuna dayanarak evden çıkarken düşten uyanmış, gerçeği görmüştür. Ama yine de o yapma çiçeklerle yeni bir düş görmeyi umut etmektedir.⁴⁸

Merdiven eserinin ilk temsili hakkında Ergun Sav da şöyle der: “Devlet Tiyatrosu, Altındağ’da sürekli bir sahne açtı. Tiyatroyu halkın ayağına götürmek açısından gerçekten alkışlanacak bir davranış. Resmi Tiyatromuzu bu yerinde adımından ötürü kutlamak gerek. İnşallah sonrası da iyi olur. Bu tiyatrodaki ilk oynanan Merdiven’e gelince; Çığ Branda Bezi gibi oyunlar vermiş olan Nâzım Kurşunlu’yu örgü bakımından, teknik açıdan iyice gelişmiş bulduk. Yalnız melodram dozunun çoğaltılmasında bir çeşit Cevat Fehmi Okulu etkileri var. Kolayına ucuzuna kaçmak oluyor işin. Yazar, hayatta yükselenlerle, yaşama gücünü kaybedenler, başarısızlığa uğrayanların bir kıyaslamasını yapıyor. Yani merdivenden inenlerle çıkanlar. Başlangıç olarak güzel bir tez. Fakat inenleri çok iyiler, çıkanları çok kötüler olarak kalıpcı bir ayrımla bölmesi oyunun seyirciye kolay etki yapmak için geliştirildiği izlenimini veriyor. Kişileri kolay fırça vuruşlarıyla çizilmiş yüzeyde insanlar olarak bırakıyor. Yazarın tekniği ise çok iyi. Sahnelerin hazırlanması, başarılı. Yalnız ön oyunun ve son oyunun fazla gerekli olmadığını, hatta aksiyonu böldüğünü belirtmeli.⁴⁹

Merdiven’in yıllar sonra yeniden Sivas’ta sahnelenmesi, Kurşunlu’nun hatırlanması açısından mühimdir.

⁴⁸ Özdemir NUTKU; “Altındağ Tiyatrosu ve Merdiven”, *Tiyatro*, 6 Nisan 1964, s. 13-15

⁴⁹ Ergun SAV, “Merdiven”, *Tiyatro*, Ankara, Mayıs, 1964, s. 12

Sivas Devlet Tiyatrosu tarafından sahnelenen Nâzım Kurşunlu'nun yazdığı ve Maral Üner'in yönettiği "Merdiven" isimli oyun 2001 tarihinde izleyiciyle buluşmuştur.

Sivas Temsilinde;

Rejisör: Maral Üner.

Dekor: Sertel Çetiner.

Giysi: Funda Karasaç.

Işık: Mehmet Yaşayan.

Oyuncular: Arif Yavuz, Ulviye Bursa, Bülent Çiftçi, Serdar Seçkin, Selma Bayraktargil, Akın Erozan, Devrim Akkaya, Koray Karaca, Özkan Gezgin.

Oyunun prömiyerinde konuşan Sivas Devlet Tiyatrosu Müdürü Tomris Çetinel, tiyatronun üç yıllık geçmişi olduğunu belirterek, "Repertuarımızı 'insanlar iyi şeylere layıktır' sözünden hareketle oluşturuyoruz, 1961'de sanat hayatına başlayan Maral Üner'in oynadığı ilk oyun olan Merdiven tekrar izleyicilerle buluştu" demiştir. Yönetmen Maral Üner ise oyunun herkesin bildiği sade bir hikâyeye olduğunu belirterek, "Merdiven, ilk sahnelenişinden bugüne kadar hiç değişmeyen, aksine katlana katlana çoğalan bir hikâyeye. Seyredince bilivereceksiniz; Hamdiler, Şefikalar aramızda; Gülsümler ve Vecihiler de. Hoş gördüklerimiz, umutlarımızla beslenen ve çoğalan Süreyya Beyler, dayılar, Mahmutlar ve İsmailler aramızda" diye konuşmuştur.⁵⁰

Merdiven oyununda, Cumhuriyet tarihi kadar eski olan "emeklilik trajedisi" ile "kısa yoldan köşeyi dönenlerin hızlı yükselişlerinin" hikâyesi birleşmiştir.

Milliyet Gazetesi köşe yazarı Türel Ezici oyunun Sivas gösterimi hakkında detaylı bilgiler veriyor: "Sivas Devlet Tiyatrosu yapımı "Merdiven", bahçeli bir ev düşü kuran Hamdi Bey ve eşi Sacide'nin, "önlenez düşüşü"nü anlatıyor. Oyunun yönetmeni, Devlet Tiyatrosu'nun 42 yıllık, bol ödüllü, saygın sanatçısı Maral Üner. "Merdiven", Üner için, aynı zamanda bir nostalji oyunu. Başını sokacak bir ev sahipliği düşü, bu uğurda verilen canhıraş çaba, değişmez bir kadermişçesine bugün de Türkiye halkının çoğunun ortak problemi değil mi? Gecekonduklarını kaybetme çaresizliğini yaşayan insanların medyadaki görüntüleri bunun en canlı kanıtı."⁵¹

⁵⁰ Tuna ARIGÜÇ, "Emeklilik Trajedisi Yine Sahnede", *Tiyatro*, Mayıs 1964, s. 9

⁵¹ Türel EZİCİ, "Merdiven", *Milliyet Gazetesi Kültür&Sanat Eki*, 17 Mayıs 2002, s. 6-7

2. 2. 1. ESER ADI

Merdiven, hayat yolunun basamaklarıdır. Çıkılan her basamak ömürden giden bir yılı sembolize eder. Eserdeki karı-koca için bu merdiven hiçbir zaman karamsarlığı ifade etmemiştir. Başlarına gelen bütün olumsuzluklara rağmen hayata tutunmuşlardır. Hayata bir barakadan yeniden başlamaları ve borçlarını ödemek için Hamdi Beyin çalışmaya başlaması bunun kanıtıdır. Hayat merdiveninin basamaklarını karşılaştığı güçlüklerle rağmen çıkan insanlar, umutlarını yitirmeden çalışmaya devam ederek geçmişin etkisinden kurtulup refaha ereceklerdir. Devlet dairesinde otuz yıl çalışıp emekli olan Hamdi Bey ve karısı bütçelerine uygun bir ev yaptırmaya başlamış, hayatlarının geriye kalan kısmını orda huzur içinde geçirmeyi plânlamışlardır. Ancak evlerinin inşaatını tamamlayabilmek ve bu konuda para bulabilmek için alt katlarına kiracı olarak aldıkları insanlar gün gelip onların ev sahibi olmuşlardır. İyi niyetli Hamdi Bey ve karısı zamanla kendilerini maddi bir çıkmazın içinde bulmuş ve bir gecekonduya taşınmak zorunda kalmışlardır. Hayat onlara acımasız davranmıştır.

Hamdi Beyin eşi Şefika Hanım, dünyayı bir merdivene benzetmektedir.(s. 120) Bu merdivenden kimileri iner, kimileri bu merdiveni çıkar. Onlar hep bu zorlu hayat merdivenini çıkmak için çabalamışlardır. Ama maddi imkânsızlık onlara hayallerini gerçekleştirme konusunda engel olmuştur. Kendi evlerinde otururlarken bir barakaya yerleşmek zorunda kalmışlardır. Hamdi Bey ise başarılı bir memuriyet hayatının ardından gelen rahat emekliliği düşlerken borçlarını ödeyebilmek için sokaklarda karısının yaptığı çiçekleri satarak aile bütçesine gelir sağlamak zorunda kalmıştır.

2. 2. 2. ÖZET

Hamdi Bey, muamelât (evrak, kayıt, tâkip işleri) müdürüdür. Otuz yıldan beri çalıştığı memuriyetten emekliliğini isteyip karısıyla gözlerden uzak bahçeli bir ev yaptırıp orada emeklilik hayatı yaşayacaktır. Emekli olunca Hamdi Bey ve eşi Şefika Hanım, emeklilik hayatlarını geçirmek için yaptırmaya başladıkları, bir bodrum üstüne kurulmuş henüz tamamlanmamış olan tek katlı bahçeli eve taşınırlar. Bir yaz günü Hamdi Beyin memuriyetten tanıdığı Vecihi yanında bir ameleyle bahçelerinde ölçüm yapmaya gelir. İnşaatı başlayacak olan yolun bir kısmı bahçeden geçecektir. Çiçekleriyle sürekli haşır neşir olan Hamdi Bey, bahçesinden iki metrenin yola

gideceğini öğrenince çılgına döner. Ancak tahsisat yetersizliğinden dolayı yolun bahçesinden geçmeyeceğini söyleyen Vecihi, onu rahatlatır. Yapılacak olan yolun inşaatını, Vecihi ile yeni ortak olduğu ve ona maddî anlamda destek verecek olan İsmail almışlardır. İnşaat nedeniyle kalacakları bir yere ihtiyaçları vardır. Aynı zamanda burayı yazıhane olarak kullanacaklardır. Bodrum katı kiralayıp üç odadan birini ambar, birini yatakhane, diğerini de yazıhane yaparlar. Kira bedeli olarak da evin tamamlanamayan yerlerini yaptıracaklardır. Arkadaki barakada ailesi ve kız kardeşi ile oturan Mahmut, sürekli Hamdi Beyin ona olan borcunu istemektedir. Ancak Hamdi Bey maddi olarak dardadır. Kız kardeşi Gülsüm ise ayak işlerinde Şefika'ya yardımcı olmaktadır. Temizlik, çamaşır gibi işlerini görmeye başladığından beri Gülsüm ile Vecihi arasında duygusal bir yakınlık olmuştur. Ancak Vecihi bu konuda güvenilir değildir. Memuriyet zamanında Huriye adında daktiloda görevli bir kızını da kandırıp onunla ilişkiye girmiş daha sonra onu hiç aramamıştır.

Vecihi ile İsmail para konusunda anlaşmazlığa düşerler. İsmail bütün parayı gereksiz masraflarla tükettiklerini büyük patrona haber verir. İsmail içten içe işlerin başına geçmek ve parayı kendi yönetmek istemektedir. Bu isteğini Süreyya Bey gelince ona iletir. Kendini beğenmiş ve her işin kurnazlığını bilen bir tip olan büyük patron Süreyya Bey, bu konuda ona akıl verir. Vecihi'yi beş parasız ortada bırakırlar. İşin kalan kısmını da İsmail kendisi üstlenir. İsmail, yapılan masrafları bahane ederek ev sahipleri olan Hamdi ile Şefika'yı da borçlandırmıştır. Kira bedelinin çok üstünde bir rakam göstererek onları çaresiz durumda bırakmıştır. Evin tamamlandığına sevinmeden bu borç haberini alan Şefika bir müddet bunu eşinden saklamıştır. İsmail borç karşılığı evi kendisine satmalarını istemektedir. İsmail, banka borçlarını üstüne almış, onları daha da borçlandırmıştır. O sırada Hamdi Bey hastalanır. Ellerindeki az miktar parayı da buna yatırır. Aradan bir süre geçer ve Vecihi çıkar gelir. Evlenmiştir. Üçü eşinin ilk kocasından biri kendinden olan dört çocuğu vardır. Onlara bakmak için iş derdine düşüp eski çalıştığı muhite gelir. Evi ve etrafını tanıyamaz. Evin üst katında artık İsmail oturmaktadır. İsmail Gülsüm ile evlenmiştir. Evlenip kocasının parasını har vurup harman savurarak yemeye başlayan, bu sayede sınıf değiştiren Gülsüm, ismini de değiştirir. Onun adı artık Gülsün'dür. Altta bodrumda ise kiracı olarak Hamdi ve Şefika oturmaktadır. Oralar çok değişmiş, çevreye yeni apartmanlar yapılmıştır. Gülsüm zaman zaman ev işlerini Şefika'ya yaptırmaktadır. O, artık bir hanım olmuştur. Vecihi, İsmail'e iş görüşmek için gelmiştir. Bu arada İsmail, Şefikalardan evi boşaltmalarını ister. Evi yıktırıp yerine

apartman yaptıracaktır. Şefika, İsmail'den ellerindeki az miktardaki peşinatı verip kalanını borçlanmak karşılığında, yaptıracığı apartmanın bodrum katından bir daireyi onlara satmasını ister. Hamdi Bey durumları bozulduğu için iş aramaya koyulur. Şefika, İsmail'den kocası için yanında bir iş ayarlamasını rica etmiştir. Hamdi Bey, İsmail'in özel işleriyle ilgilenecek, yazıhaneyi bekleyip telefonlara bakacak ve yeni yapılacak inşaatın çalışanlarının başında duracaktır. İsmail, işe başlayınca Hamdi'ye çantasını ve pardesüsünü taşımak isteyince Hamdi buna isyan eder ve çantayı onun kafasına geçirir. Karısı ve Hamdi orayı terk ederler.

Hamdi, Şefika ile birlikte bir gecekonduya taşınmıştır. Bir yandan emekli maaşıyla borçlarını öderken diğer yandan da sokaklarda Şefika'nın evde hazırladığı çiçekleri satarak yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. On ay sonra borçları bitecek emekli maaşları ellerine kalacaktır. Bir gün Hamdi, yolda giderken bir arabanın içinde İsmail ve Gülsüm'ü görür. Gülsüm arabayı kullanmaktadır. İnsanlar nereden nereye gelmiştir. Şefika'ya göre dünya bir merdivendir. Bu merdivenden kimi iner, kimi çıkar...

2. 2. 3. KİŞİLER

Eserde sekiz karakter bulunmaktadır. Eserin ana karakteri Hamdi'dir. Emeklilik ikramiyesiyle aldıkları evleri, iyi niyetlerine yenik düşüp evlerine kiracı almalarıyla, ellerinden gidecektir. Karşılaştıkları düzenbaz insanlar, bu masum insanların temiz hayâllerini yıkmıştır. Sonunda uzun yıllar çalışıp, bir ev sahibi olamadan bir gecekondu kiralıcı olarak yaşamaya devam etmişlerdir.

Yardımcı karakterler, İsmail ve Vecihi'dir. Mahmut, mimar, Gülsüm ve Süreyya da ikinci derecede karakterlerdir.

Hamdi Pekacar: Elli yaşlarında bir devlet memurudur. Muamelât müdürüdür. Çalıştığı kurumdan artık emekliliğini istemiştir. Hamdi Beyin tek hayâli, emekli olduktan sonra karısı ile beraber gözlerden uzak bahçeli, tek katlı bir ev yaptırıp oraya taşınmak ve günlerini bahçesinde çiçek bakımıyla ilgilenerik geçirmektir. Otuz yıldır çalıştığı kurumdan emekli olmuş ve emekli ikramiyesiyle bodrumu olan tek katlı bir ev yaptırmaya başlamış, masrafların kalanını da daha sonra ödemek üzere borçlanmıştır.

Hamdi Bey, meslek yaşamını başarıyla sürdürmüş biridir. Muamelâtteki arkadaşları memuriyetten emekliliği nedeniyle Hamdi Beye gümüş bir tabak

armağan etmişlerdir. Bu aldığı armağandan onur duyan Hamdi Bey yıllar sonra karşılaştıklarında bu tabağı Vecihi'ye göstermiş, geçmiş günleri yâd etmiştir. Hamdi Beyin eve taşındıktan sonra günleri çiçekleri ile ilgilenerek geçmektedir. Hamdi Beyin bir hevesi de yıllardır okumaya bir türlü zaman ayıramadığı bir koli içinde duran kitaplarını okuyabilmektir. Hamdi Bey, memuriyet hayatında başarılı olmuş, emrinde insanların çalıştığı, çalışkan ve dürüst birisidir. Emekliye ayrıldıktan sonra sık sık karısıyla münakaşa eder. Çünkü çalışma hayatına alışmış bir insanın eve inzivaya çekilmesi güç bir durumdur. Buna kolay alışamaz. Maddî durumları bozulunca bir gecekonduya taşındıktan sonra Hamdi Bey çiçekçilik yapmaya başlar. O vakit güneşi bahane ederek güneş gözlüğü kullanır. Oysa maksadı insanlar tarafından tanınmamaktır. Gecekonduya taşınmadan önce girdikleri borç batağı ve hemen ardından gelen hastalık Hamdi'yi olumsuz etkilemiştir. Ancak buna rağmen çalışma isteğini yitirmemiş ve hayata dört elle sarılmıştır.

Hamdi Beyin bahçeli ev hayâli aslında çocukluğuna dayanmaktadır. Hamdi Beyin konuşmalarından çocukluğu hakkında fikir sahibi oluyoruz. O günlerden şöyle bahseder: “Çocukluğum ağaç tepesinde geçti. Sarıgül'deki evimizin kocaman bir bahçesi vardı. Ben çiçeklerin ortasında büyüdüm. Bu sevgi bana babamdan geçti. Rahmetli müthiş çiçek meraklısıydı.. annem de tavuk hastası.. evde başka lâf edilmezdi. Sonradan büyük Fatih yangınında evimiz yanınca kira evlerine göçtük: karışık teşkilâtlı, basık, karanlık, sevimsiz evler.. arkasından moda uyduk, apartman dairesi denilen lâhit bozuntusu taş odalara tıkdık kaldık. Ne çiçek, ne tavuk!.. Nasıl yaparsın? Bu çatı katında tavuk beslemeğe kalksan adın deliye çıkar, derdini kimseye anlatamazsın. Çiçeği saksılarda hapsettim yıllardan beri..şu saksıdaki çiçekler bana neyi hatırlatıyor bir bilsen!”(s. 3) Hamdi Bey kiracılığı bu sebeple sevmez. Bir evi bir de bahçesi olsun ister.

Hamdi Beyin memuriyetten kalma bir alışkanlığı da giysileridir. Hâlâ memuriyetteki gibi üzerinde kat çizgileri belli olan lâcivert, eski model kruvaze bir takım elbise giyer, kravat takar. (s. 16). Gerek evde gerek gelen konukların yanında asla ev kıyafetiyle dolaşmaz.

Şefika: Hamdi Beyin karısıdır. Ev hanımı olan Şefika'nın da eşi gibi tek dileği emekliliklerinde bir ev sahibi olabilmektir. Bu istekleri gerçekleşir. Ancak iyi tanımadan evlerine kiracı olarak aldıkları insanlar, gün gelip o evi ellerinden alacaklardır. Kendi ev sahibiyken kiracı durumuna düşmek, evinde ona yardıma gelen yardımcısı Gülsüm'ün daha sonra o evin sahibi olması Şefika'yı üzmektedir.

Durumundan gocunmayarak, onlara borçlarından dolayı Gülsüm'ün işlerine yardım etmeye bile razı olmuştur. Şefika, fedakâr bir kadındır. Tek dostu hayat arkadaşı Hamdi Bey'dir. Ev içinde sürekli ona hizmet eder. Misafirlerine de çok önem veren Şefika, ikramda ve hürmette kusur etmez. Eserde Şefika'yı insan ilişkilerindeki ilgili tavrıyla görüyoruz. Eşinin üzülmemesi için çoğu konuyu ve yapılan konuşmayı ondan saklar. İnsanları kırmamak için kimi zaman alttan alır ve olayların büyümesini önler. Vecihi ile Gülsüm'ün evlenebilmeleri için Vecihi'nin ağzını arar. Anaç tavrıyla ön plâna çıkarak Gülsüm'ü bir anne gibi korumak ister.

Şefika hayatı bir merdiven gibi görmektedir. Bazı insanlar bu merdiveni inerken bazıları çıkar. Eşi ve kendisi için hayat bir inişi çağrıştırır. Tek malvarlıkları olan evlerini kaybederler. Şefika Hanım'ın hayatı eşinin yanında ona destek olmakla geçmektedir. Bu anlamda fedakâr biridir.

İsmail Atlamaz: Hamdi ve Şefika'nın evlerinin bahçesinden geçecek olan yeni yapılan yol yapım inşaatını alan kişinin ortaklarından. Maddî durumu iyi ancak eğitimsiz ve kültürsüz biridir. Eserdeki iyi-kötü çatışmasının kötü olan karakteridir. Maddî menfaatleri doğrultusunda insanları ezmekten, onlara kötülük yapmaktan çekinmez. Hamdi ve Şefika'yı borçlandırarak evlerini ellerinden alır. Kendisi kiracı olarak girdiği evin daha sonra sahibi olur. Bu arada evin arkasında oturan ve zaman zaman işlere yardıma gelen Gülsüm ile evlenir. İsmail, sonradan görme bir karakterdir. Önceleri üstünden dökülen, elden düşme bir elbise, başında yamru yumru bir hasır şapka, kolunda şemsiyesi ile dolaşmaktadır. Kravat takmaz. Ama maddî durumu düzeldikten sonra kıyafetleri değişir. Koyu renkli bol elbisesi içinde çuvala düşmüş gibidir. Başında ön tarafı yukarı dönmüş eski bir fötr, büyük numara kirli bir gömlek, kravatın kocaman düğümü yakanın altına kaymış, bıyıklar biraz küçülmüştür. (s. 48) Ara sıra robdöşambr⁵² giyer. İnsanların hakkını yiyerek edindiği mal varlığı sayesinde patron olmuştur. Hamdi Beyi de yanına işe alır. İsmail'in gereksiz kendini beğenmişliğine katlanamayan Hamdi, bir gün onu iş çantasıyla döver, böylece İsmail'in aklı başına gelir. Ancak bu tavır yalnız Hamdi ve Şefika'nın oradan taşınmalarına zemin hazırlamıştır. İsmail eşiyle beraber saltanatlı hayatına devam etmiştir. O, hayat merdiveninde, merdiveni çıkanlar arasındadır. Kurnazlığı ve bencilliği sayesinde istediği maddi güce kavuşmuştur. Hayat onu maddi değerler bakımından kazançlı çıkarsa da ahlâkî değerlerini yitirmesi ve insan ilişkilerindeki başarısızlığı sebebiyle kötü, manen kaybeden biri olmuştur.

Eserin son temsilindeki(Sivas-2001), İsmail Atlamaz karakterini canlandıran Bülent Çiftçi, toplumda özellikle 1980 sonrası çok sık karşılaşılan bir karakteri canlandırdığını belirterek, “Bu tiplene seyircinin artık çok iyi bildiği bir tiplene. Sahnede dramatik aksiyonları oluşturan olaylar dizisi, hiç de yabancı olmadığı bir konu” demiştir. Çiftçi, oyundaki iyi-kötü çatışmasında kötüyü (İsmail’i) temsil ettiğine işaret ederek, “Bu ülkede insanlar 30 sene çalışır, didinir bir ev sahibi bile olamazlar. Bu nedenle hikâye çok tanıdık. Zaten oyunda çantayı kafama yediğim, yani cezalandırıldığım yerde, seyirci alkışlıyor. Bu halk, İsmail Atlamazları her zaman cezalandırmak ister” diye konuşmuştur. Oyunun ilk kez 1964’de oynandığında para değerlerinin kuruş olarak geçtiğini belirten Çiftçi, kuruş yerine milyarlar konularak kolaylıkla hikâyenin güncelleştiğini ifade etmiştir.⁵³

Vecihî: Yanında bir ameleyle yol ölçümü yaptığı sırada tesadüfen Hamdi ve Şefika’nın evine gelir. Hamdi onu memuriyetten tanımaktadır. Hamdi’ye göre Vecihi, üç iş değiştirdiğinden dolayı sebatsız biridir. İnşaata ortak olarak girse de daha sonra İsmail’in oyunuyla o da borçlu duruma düşerek parasız kalır. Evde kiracı olarak bulunduğu sırada Gülsümle fazla samimi olurlar. Hatta ona hediye olarak bir çift pabuç bile alır. Aralarında bir aşk başlar. Ancak onunla evlenmez. Borcundan dolayı İsmail tarafından işten çıkarılınca bir süre ortadan kaybolur. Bu sırada önceden dairede sekreter olarak görev yapan üç çocuklu bir bayanla evlenmiş, ondan bir çocuğu olmuştur. Geçim sıkıntısı çektikleri için tekrar İsmail’in yanına gelir ve bu sefer onun adamı olarak çalışmaya başlar. Vecihi, iyi bir karakterdir. Hamdi ve Şefika’nın evini onlara maddî destek vermek için kiralamıştır. İsmail’in beklenmedik kurnazlıklarından Şefika ve Hamdi gibi o da nasibini almış ve işini kaybetmiştir.

Sivas’taki temsilinde “Vecihi” rolündeki Serdar Seçkin “Oyundaki tüm karakterler aramızda, yaşayan insanlar. Vecihi de eski bir tanıdığa iyilik yapmaya çalışan ancak bu hareketi sonucu zarar gören birisi. Oyunun yazıldığı tarihte Vecihiler daha çoktu ama şimdi İsmailler çoğunlukta.” diye konuşmuştur.⁵⁴

Gülsüm: Hamdi Beylerin arkasındaki küçük evde oturan Mahmut’un kendi hâlindeki kız kardeşidir. Biraz delişmencedir. Ama elinden her iş gelir, hamarattır. Gülsüm evin bodrumuna kiracı olarak taşınan Vecihi’ye ilgi duymaktadır. Vecihi ise onunla gönül eğlendirmekte, ona işlerini gördürmektedir. Hamdi Bey, Gülsümün eli

⁵³ Tuna ARIGÜÇ, a.g.m.

⁵⁴ Tuna ARIGÜÇ, a.g.m.

işte gözü oynasta; erkek delisi biri olduğunu düşünmektedir. Zaman içinde İsmail'in maddî şartları değişince Gülsüm onunla evlenip bir hanımefendi olmuştur. Ev işlerinde Şefika'ya yardım ederken artık onu yardıma çağırır olmuştur. Onda da eş gibi sonradan görmelik, kendini beğenmişlik vardır. İsmail ile evlendikten sonra adını Gülsün olarak değiştirmiştir.

Süreyya: İsmail'e iş bağlama konusunda yardımcı olan kendini beğenmiş bir tiptir. İsmail'in Vecihi'yi işten çıkarmasına yardım eder. Her yerde sözü geçen biridir. Ukala, kasıtlı, fitne ve düzenbazdır. Oğlu Altan'ın sünnet düğününde çıkan ses sanatçısı için bile Vecihi tarafından yüklü paralar ödenmiştir. Herkes, abartılı tavırlarına aldanıp Süreyya Beye yaranmak istemektedir.

Mahmut: Gülsüm'ün ağabeyidir. Kendi hâlinde, kulağı ağır duyan, herkesin rasgele işe koştugu, emir verdiği karakterlerdendir. Hamdi Beyin ona olan on yedi buçuk liralık kuyu açma borcunu almak için ara sıra uğrar. Mahmut bahçelerinden su çıkarabilmek için Hamdi ve Şefika'nın bahçelerine su kuyusu açmaya çalışmıştır. Ancak su sekiz metre yirmi santim inildiği hâlde çıkmamıştır. Mahmut daha sonra da Vecihi ve İsmail'in işlerine bakar.

Mimar: Hamdi Beylerin evinin yerine yapılacak apartmanın mimarıdır. Binanın plânlarını göstermek için İsmail'in yanına gelmesiyle oyuna dahil olur. İlgî çekici kılıklı, başında benzeri az görülen yeni moda bir şapka ve piposuyla gezer. Yaptırılacak yeni apartmanın plânını elinde bir rulo halinde taşır. Doğal davranmayan, özentî biridir.

Eserde adı zikredilen ancak rolü olmayan kişiler ise amele, arabalı adam, köpekli çocuk, karşıdaki ikiz arsanın sahibi kürk mantolu kadın ve köylü adamdır.

2. 2. 4. MEKÂN

Eserde olaylar İstanbul'da geçer. Ana mekân Hamdi ve Şefika'nın maddî imkânsızlıklardan yapımı henüz tamamlanamayan, tek katlı evleri ve onun bahçesidir. Eserin giriş bölümünde bu evin tasviri bir düş olarak (Hamdi Beyin düşü) verilmiştir: "Bir çatı katı.. Teras. Gece. Demir korkuluğun dibinde çiçek saksıları.. Bir sokak lambası..." Hamdi Bey kafasında hepsini tasarlamıştır. Çiçekleriyle meşgul olabileceği bir bahçe istemektedir. Ortancaları, mor menekşeleri, kadife güllerini nereye, hangi köşeye dikeceğini, ağaçların yerlerini, gölgeliklerini.. arka tarafta da sebze yetiştirecektir.(s. 5-6)

Hamdi Bey çocukluğunun geçtiği evden de bahseder. Bu ev Sarıgül'dedir. Ancak Fatih yangınında evleri yanınca kiraya çıkmak zorunda kalmışlardır.(s. 3) Böylece kiracılık serüveni çok küçük yaşlarda başlamış olur.

Hamdi Bey ancak emekli olunca istediği evi yaptırmıştır. Her yeri tamamlanmamış olsa da bu ev, bir bodrumun üstüne kurulmuş tek katlı bir evdir. Bodrumla üst kat pencerelerinin bir kaçının pencereleri takılmamıştır. Dış sıva yapılmamış, çatının yarısı iskelet halinde bırakılmıştır. Doğraması takılmamış pencereler, inşaat artığı tahtalarla gelişigüzel kapatılmıştır. Giriş merdiveni olmadığı için eve bir kalas yardımıyla girilir. Önde özentili çiçek tarhları(bahçede çiçek dikmek üzere ayrılan yer), birkaç cılız fidan, bahçeyi çeviren uydurma bir de parmaklık vardır.(s. 11)

Ev maddî imkânsızlıklardan tamamlanamadığından bodrum katındaki üç odayı evin tadilatı karşılığında kiraya vermişlerdir. Böylece eksik pencere doğramaları takılmış, çatının iskelet hâlindeki kısmı kiremitle örtülmüştür. Girişteki kalas kaldırılarak yerine merdiven yapılmıştır. Bodrum pencerelerinden birinin vitrin gibi kullanıldığı görülmektedir. Sigara ve çay paketleri gibi eşyalar üst üste istif edilmiştir. Ön bahçede uydurma bir çardak vardır.(II. Perde)

Mahmut ve İsmail'in yanına gelen köylü ise Topal İbrahim'in yanında kalmaktadır.

Hamdi Bey ev kalabalıklaşınca evi arı kovanına benzetir. (s. 70) İsmail'in entrikalarından sonra Hamdi ve Şefika evin bodrumuna taşınırlar. Ona borçlarını ödeyebilmek için kiracı olmuşlardır. Artık ev tanınmayacak kadar değişmiştir. Bahçeye bakımlı çiçek tarhları konmuştur. Arka planda yüksek apartmanların silueti vardır.(III.Perde, s. 83)

Bu vaziyete dayanamayan Hamdi ve Şefika bir gecekonduya taşınmışlardır. Burası tuğla, kerpiç ve ambalaj tahtası karışımı bir yerdir. Derme çatma bir yapısı vardır. Çatısı teneke ile örtülüdür. (s. 114) Etrafta onunla beraber dört gecekondu bulunmaktadır.

Ev, emekliliğin mükâfatı, kalan ömrün huzur yeri olarak hayal edilir. Tek hayâlleri kendilerine ait bir evde huzurlu bir hayat geçirmek olan Hamdi ve Şefika kendilerini hep bir mücadelenin içinde bulmuşlardır. Tek katlı ev aslında bir semboldür. Çoğu memur ailesinin hayâli emekli olunca tek katlı da olsa kendilerine ait bir ev sahibi olabilmektir. Ancak emekli olduktan sonra ev sahibi olabilmek için

çıktıkları hayat merdiveninden çok geçmeden inerek, bir gecekondu kiracı olarak yaşamaya başlamışlardır.

2. 2. 5. ZAMAN

Giriş(düş bölümü), üç perde ve kapanış olmak üzere beş bölümden oluşan eserde zaman, yaklaşık iki yıllık bir zaman dilimini kapsar. Otuz yıldan beri memurluk yaptığı daireden emekliye ayrılmak için başvuran Hamdi Bey, emekli olur ve sürekli hayâlini kurdukları evi kısmen yaptırır ve oraya taşınırlar. Hamdi Bey, evin kaba inşaatını yaptırıp yaz mevsiminde eve taşınmıştır. Tabiat yaz mevsimine uygundur. Hamdi Bey tesadüfen evlerine gelen, sonra kiracıları olan Vecihi'yi memurluktan tanımaktadır. Onu en son yedi yıl evvel görmüştür. Aradan geçen bunca yıldan sonra karşılaştıklarında Hamdi Bey, Vecihi'ye evin inşaatına bir yıl evvel başladığından bahseder. Hamdi Bey zaman zaman çocukluğundan, bazen de emekli olduğu dairedeki hayatından bahseder.

Evlerine kiracı olarak giren Vecihi bir süre orada kalmış ancak İsmail ile anlaşamayınca yanlarından ayrılmıştır. Zaman geçip işe ihtiyacı olunca tekrar oraya dönmüştür. Vecihi İsmail'in yanından ayrıldıktan sonra dul ve çocuklu bir kadınla evlenmiş, ondan bir çocuğu olmuştur. Bu da en az bir yıl kadar bir sürenin geçtiğini gösterir. Maddî durumları iyice bozulan, borçlanan ve İsmail Bey tarafından evden çıkarılmak istenen Hamdi ve Şefika evden ayrılıp bir gecekonduya taşınırlar. (III. Perde) Bir yandan da borçlarını ödemeye çalışırlar. Hamdi Beyin hesaplarına göre borcun yarısı ödenmiş, kalan yarısı da on ay sonra bitecektir.

Otuz yıl bekledikleri hayata emekli olunca kavuşan ancak saflıkları nedeniyle iki yıl süresince ellerindekileri kaybeden Hamdi ve karısı tam anlamıyla bir trajedi yaşamışlardır.

2. 2. 6. OLAY DİZİSİ

SERİM: Eserin girişinde "Düş" adlı bir bölüm vardır. Burada Hamdi ve Şefika'nın hayâlleri verilmiştir. Tek katlı önünde bahçesi olan bir ev hayâl etmektedirler. Hamdi Bey bu hayâle kavuşabilmek için emekliliğini ister. Otuz yıldan beri karsıyla hep "bizim" diyebilecekleri bir ev istemişlerdir. Hamdi Bey muamelat müdürlüğünden emekli olur. Artık bu düşü gerçekleştirebileceklerdir.

Birinci perdede evi yaptırmaya başlarlar ancak evin inşaatı tam olarak bitmeden eve taşınırlar. Evin eksikleri hâlâ bitmemiştir. Evin bahçesinin önünde bir amele ve Vecihi görünür. Yol üzerinde ölçüm yapmaktadırlar. Vecihi yolun

bahçeden geçeceğini söyleyince Hamdi sinirlenir. Çünkü evi alırken bahçe için zaten fazladan para ödemiştir. Hamdi ile Vecihi eskiden tanışmaktadırlar. Yedi yıl evvel aynı dairede görev yapmışlar, Vecihi işinden ayrılmış, Hamdi ise terfi ederek müdürlüğe kadar gelmiştir. Vecihi bahçeden tahsisat durumu müsait olmadığından dolayı yolun geçmeyeceğini müjdelir. Ancak Hamdi'nin asabî hâline üzülüdür. Ona göre çalışmaya bedeni alışkın bir insan çalışmaya ara vermemelidir. Hamdi'nin sınırı bu yüzdendir. Bir süre eski günleri konuşurlar. Hamdi Bey bahçeden su çıkarmak için Vecihi'den tanıdık birini bulmasını rica eder. Bu iş için arkada oturan Mahmut'tan yardım almış ancak o, bunu başaramamıştır. Suyu çıkaramamasına rağmen de parasını istemektedir.

DÜĞÜM: Yağmur yağmaya başlar. Hamdi ve Şefika endişe ederler. Çünkü evin çatısı tamamlanmamıştır ve akacaktır. Şefika sürekli parasızlıktan yakınıdır. Evi tamamlayabilmek için paraya ihtiyaç vardır. Bu konuda evin alt katına bir kiracı almak en doğru iş olacaktır. Acaba eve kiracı bulabilecekler midir? Vecihi evin tadilatını kiraya saymak şartıyla evi, yapılacak olan yol yapımında hem ambar, lojman hem de yazıhane olarak kullanmak için kiralamayı teklif eder. Bu teklif onların da işine gelir.

Şefika, Hamdi Beyin hep okuyacağını söylediği ama okumaya bir türlü fırsat bulamadığı bir sandık kitabını atmak için uğraşır. Hamdi Bey onları attırmaz çünkü emeklilik günleri için saklamıştır. Ancak Hamdi Bey bu kitapları huzurla okumak için vakit bulması gereklidir. Evleriyle uğraşmaktan buna bir türlü zaman yaratamazlar. Bu sırada iş yapmak için ayak altında dolanan, Mahmut'un kız kardeşi Gülsüm'ün gözü Vecihi'dedir. Vecihi, İsmail'e işlerin en geç bir hafta içinde bitmesi talimatını verir.

İkinci perdede ev tamir olmuş, yapımı tamamlanmıştır. Hamdi evdeki kalabalıktan rahatsız olmaktadır. Evin hana döndüğünü düşünür. İsmail amelelerin para derdiyle uğraşırken ihtiyar bir köylü yanına gelir. Bu, onun dayısıdır. Bir tarla işini halletmiştir. Tüm bu kargaşadan ve gelen gidenden Hamdi'nin huzuru iyice kaçmıştır. Hamdi Bey, sıkıntılarında kurtulması merak uyandırmaktadır. Vecihi ile Gülsüm'ün ilişkisi de gözüne batmaktadır. Şefika her ne kadar onları baş göz etmek istese de Hamdi Vecihi'yi önceden tanıdığından ona güvenmemektedir. Vecihi daha önce de bir kızı evlenmek vaadiyle kandırmış sonra da onu yüzüstü bırakmıştır. Bu arada Vecihi boş durmaz. Gülsüm'ün gönlünü hoş tutmak için ona sürpriz hediye alır. Kutudan bir çift pabuç çıkar. Şefika bu durumdan dolayı Vecihi'nin ağzını arar.

Ancak Vecihi'nin Gülsüm ile evlenmeye niyeti yoktur. Onu hafif görür. Kendisine lâıyk olmadığını düşünür. Vecihi çok paraya kavuşmanın peşindedir. Onun için zengin biriyle evlenmelidir.

Vecihi, yazıhanede parası ödenmediği hâlde kesilmiş bir takım faturalar bulur. Bunun hesabını İsmail'den sorar. İsmail ise üste çıkararak, bir sürü gereksiz masraf yaptıklarını söyleyerek Vecihi'yi kendisine borçlu çıkarır.

ÇATIŞMA: Eserde ana çatışma İsmail ve Hamdi arasındadır. Bu aynı zamanda iyi-kötü çatışmasıdır. Hamdi çalışkanlığın, emeğin sembolüdür. İsmail ise insanları çıkarı için kullanan, açığız biridir. Çalışmadan insanların zayıf yönlerinden faydalanmaktadır. Emek sarf etmeden hazıra konar. Ancak umudunu yitirmeden hayat kavgasına devam etmesi ve yaşı ne olursa olsun çalışmayı bırakmaması Hamdi'nin de kaybetmediğini gösterir.

Eserde, uzun yıllar çalışıp emeğinin karşılığını alamayan Hamdi karakterinin hep hayal ettiği eve bile sahip olamayışı eleştirilir. Emeğin karşılığı bu olmamalıdır. Hayat denilen merdivenden kötüler zirveye doğru çıkarken iyiler inmemelidir.

İsmail, etrafındaki insanları uzaklaştırıp paraya ve saltanata kendi başına sahip olmak için türlü entrikalar içine girer. Büyük patron Süreyya Beyin geldiğini öğrenince yanına gidip, ona türlü iltifatlarla yaranmaya çalışır. İşin geri kalan kısmını kendisine vermesini rica eder. Vecihi'yi devre dışı bırakacaktır. İsmail hem Vecihi'yi, hem de eve çok masraf yaptıklarını gerekçe göstererek Şefikaları borçlu çıkarır. Bu plânı sayesinde hem bir ev sahibi hem de zengin olacaktır. Şefika'ya evi ona satmalarını teklif eder. Acaba ömürleri boyunca bir ev sahibi olmak isteyen Hamdi ve Şefika evlerinden vazgeçebilecekler midir? (doruk nokta)

Üçüncü perdede Hamdi ve Şefika artık o evde kiracıdırlar. Yani tek hayalleri olan evden vazgeçmişlerdir. İsmail'e borçlarını ödeyebilmek için evi ona satmışlardır. Evin bodrum katında oturup emekli maaşlarıyla da İsmail'e olan borçlarını kapatmaya çalışırlar. Ev, aynı evdir. Ancak birkaç ayda tanınmayacak kadar değişmiştir. Bahçesi daha bakımlı hâlde gelmiş, etrafında yüksek apartmanlar belirmiştir. Ev sahibi olan İsmail o evi yıktırıp yerine bir apartman yaptırmayı istemektedir. Şefika evin bodrumundan bakınırken Vecihi çıkar gelir. Ona başlarından geçenleri anlatır. Borçlarının dışında kalan parayla bir arsa kapatalım derken Hamdi Bey rahatsızlanmıştır. Ellerindeki tüm parayı tedaviye yatırmışlardır. Vecihi, Gülsüm'ün İsmail'le evlendiğini öğrenir. İsmail, Şefikalardan evi ay sonuna

kadar boşaltmalarını ister. Hamdi bunu duyunca sinirlenerek İsmail'in üstüne yürür. Ama yasal olarak İsmail haklıdır. İnşaat ruhsatı aldığı için onları istediği zaman evden çıkartabilir. Artık İsmail'in insafına kalmışlardır.

Yeni yapılacak olan binanın plânını göstermek üzere mimar gelir. İsmail için ne kadar çok daire çıkarsa o kadar iyidir. Gülsümün tek derdi ise geniş bir dairede oturmaktır. Gülsüm çarşıda lüzumsuz alışverişlere çıkarken evdeki ütü, bulaşık işlerine Şefika, yardım etmeye başlar. Şefika İsmail'den yeni yapılacak olan binanın bodrum katından bir daire ister. Ellerindeki çok az parayı ona verip kalanını borçlanacaklardır. Hamdi buna kızsız da Şefika dediğini yaptırır. İnşaat zamanı oraya yapılacak bir barakada yaşayacaklardır. Hamdi de İsmail'in yanında çalışacaktır. Vecihi, İsmail'in yanına iş için gelmiştir. Gireceği bir yol ihalesinden İsmail çekilirse patronu ona iş verecektir. İsmail bunu kabul etmez. Kendi yanında işe girmesini teklif eder. Vecihi geçmişi düşünmeden bu teklifi kabul eder. Çünkü oradan ayrıldığı süre içinde evlenmiştir ve bir çocuğu olmuştur. Karısının ilk eşinden de üç çocuğu vardır. Yani Vecihi beş nüfusa bakmakla yükümlüdür. Acil işe ihtiyacı vardır. İsmail, kendi adına tabelalar yazdırır. Bunları sahip olduğu her şeyin üstüne asacaktır. Tabeladaki "İsmail Atlamaz" yazısını küçük bulduğundan daha büyüğünün yazılmasını emreder.

ÇÖZÜM: İşe ihtiyacı olan Hamdi, karısının ısrarlarıyla nihayet İsmail'in yanında çalışmaya başlar. Hem telefonlara bakacak hem de ustaların başında değnekçi olacaktır. Artık Hamdi ve eşinin emeklilik hayâli olan evin yerine çok katlı bir bina yapılacaktır. Bir gün İsmail, Süreyya ile yiyeceği yemek için dışarı çıkarken Hamdi'ye çantasını taşıtmak ister. Pardösüsünü de taşıması için uzatınca bu, bardağı taşıran son damla olur, Hamdi daha fazla dayanamaz ve gururuna yenik düşer, çantayı İsmail'in kafasına indirir. İsmail kulaklarına geçen şapkayı çıkarmaya uğraşırken, Hamdi ve Şefika giderler.

SONUÇ: Hamdi ve Şefika bir gecekonduda yaşamaya başlarlar. Borçlarını ödemelerine on ay kalmıştır. Hamdi sokaklarda Şefika'nın hazırladığı çiçekleri satarak ek gelir elde etmektedir. Hayalini kurup bin bir emekle yaptırdıkları evlerinden koparılmış da olsalar, en azından kimsenin boyunduruğu altında yaşamamaktadırlar. Alın teriyle para kazanıp sabredip borçlarını kapatacak, gecekonduda yeni bir hayata başlayacaklardır. Hamdi, İsmail'i gördüğünü anlatır. Gülsüm'ün kullandığı bir arabadır. Şefika bunu duyunca söylenir. Dünyayı bir merdivene benzetir. Bu merdivenden kimi iner, kimi çıkar. Eserin ana fikri yapılan

her işin, uğruna harcanan emek doğrultusunda mükâfatının da olması gerektiğidir. Hayat mücadelesinde her zaman iyiler kazanmaz. Devir uyanıkların devridir. Şehirde kendine çalışacak bir yer elbet bulacaktır.

2. 2. 7. DİL VE ÜSLÛP

Eserde günlük konuşma dili kullanılmıştır. Akıcı bir üslûp vardır. Yer yer deyimler ve atasözleri kullanılmıştır. Bunlar: (argo bir deyim patriğin eşeğini kovalamak(s. 14)), Ali'nin külahını Veli'ye vermek (s. 25), eli işte gözü oynaşta olmak(s. 40), helva dövücünün hık deycisi gibi olmak (s. 45), tuttuğu taşlar altın olmak(s. 66), attan inip eşeğe binmek (s. 85), kira beygiri gibi koşum altında ölmek (s. 100), etekleri zil çalmak (s. 109), arpacı kumrusu gibi düşünmek (s. 110).

Atasözleri: Yuvarlanan taş yosun tutmaz, (s. 15) dolaşan köpek aç kalmaz. (s. 101)

Diyaloglar karakterlerin kültür birikimine ve sosyal konumuna uygundur. Hamdi Bey, muamelat müdürlüğü yapmış olduğundan, Vecihi de zamanında memurluk yaptığında konuşmaları diğer karakterlere göre daha düzgündür. Gülsüm ve İsmail cahil insanlardır. Bu sebeple karşısındakini dinlemeden konuşurlar. Süreyya'nın konuşmaları kendini beğenmiş, ukala bir kişinin konuşmalarıdır.

2. 2. 8. DEĞERLENDİRME

Yazar eserinde çalışmanın, bir iş için emek harcamanın mükâfatsız kalmaması gerektiğini vurgulamıştır. Günümüzde de çileli bir yaşam halini alan emekli hayatına saygı duyulmalıdır. Devlet, yıllarını kendisi için veren insanına sahip çıkmalıdır. Emeğin karşılığı alınmalıdır. Hayatta daima kötüler kazanmamalıdır.

Toplumumuzda, yaşanan emeklilik hayatı ve bu hayatın getirdiği zorlukları anlatan eserin konusu günümüzde de güncelliğini korur.

“Merdiven”, çizgili pijamasıyla, kiracı olduğu evde gözü gibi baktığı çiçeklerini sularken, bahçeli bir ev düşü kuran onurlu - emekli memur Hamdi Bey ve eşi Şefika'nın, önlenemez düşüşünü anlatıyor.

Üç perdenin yanı sıra giriş(düş) bölümü ve kapanış bölümüne yer verilmiştir. Hamdi Bey ve Şefika Hanımın otuz yıllık düşü ;ev sahibi olabilmek; ile başlayan oyun, I. perdede bu düşü gerçekleştirmeye başlamaları ile sürer, karakterler tanıtılır. II. Perde ile birlikte sorunlar ve olaylar anlatılmaya başlanır. II. Perdede evlerini kaybeden çift, kiracı konumuna düşer, kaderin oyunuyla yüz yüze gelirler. Yazar,

perdeler arası zaman değişikliği yaparak konu akışını hızlandırmıştır. Eserdeki mekân değişikliği hem maddî değişimi ve zaman değişimini hem de insanların değişimini yansıtmaktadır.

2. 3. DIŞARDAKİLER

Nâzım Kurşunlu'nun komedi türündeki Dıőardakiler⁵⁵ oyununda bir sinir hastalıkları uzmanının ve bir hastasının muayenesinde aralarındaki akıl sağlığı hakkındaki konuşmalarını konu alır. Tek perdelik eserin yazıldığı tarih belli değildir. Eser, sahnelenmemiştir.

Eserde, sosyal yaőantının yarattığı stres nedeniyle akıl sağlığından olan insanların tedavi için doktora gitmeleri ve orada doktor ve hastalar arasındaki yaőamdaki gerçek akıllıyı bulma çabaları, insanın dış dünya ile kendi iç dünyası arasındaki mukayesesi işlenmiştir.

Bir sinir hastalıkları uzmanının muayenehanesinde geçen olaylarda, akıl hastaları “içerdekiler”i, akıl sağlığı yerinde olan insanlar ise “dışardakiler”i temsil etmektedir.

Yazar, ruh hâli ve aklî dengesi bozuk birkaç karakterle “içerdekileri” yani tedavi görenleri ele almıştır. “Dışardakiler” ise akıl sağlığı iyi olan, muayenehanenin dışında kalanlar anlamında verilmiştir.

2. 3. 1. ESERİN ADI

Oyunun başlığı, oyundaki bir kahramanın ağzından çıkan bir söz gibi gözükse de, oyun içinde var olmayan kişileri sembolize etmektedir. Dışardakiler, sosyal yaőantıya ayak uyduran, hayatı paylaşan kişilerden oluşmaktadır. Dış dünyadan kopuk yaşayan, kendi us dünyalarını kurmuş kişiler olan içerdekiler, akıl hastalarını çağrıştırmaktadır. Yazar, dıőardakilerin, içerdekilere göre daha hasta kişiler olduğunu vurgulamak ister.

2. 3. 2. KİŞİLER

Oyunun giriş bölümünde kişiler, kostümleri ve ruhsal yönleriyle tanıtılmışlardır. Oyunda altı kişi rol almıştır. Ana karakter, I. Akıllı rolündeki akıl hastasıdır. Eserde kostümler de ayrıntıyla verilmiştir. I. ve II. Akıllı birinci dereceden, Şapkalı kadın, çantalı adam ve favorili genç ise ikinci dereceden önemli kişilerdir. I. Akıllı, Şapkalı kadın, çantalı adam ve II. Akıllı eserde, içerde olması gerekenleri temsil ederler. Bu kişiler ruh sağlığı bozulmuş insanlardır. II. Akıllı sinir hastalıkları uzmanı olmasına rağmen, mesleğinin gereği sürekli akıl hastalarıyla muhatap olduğundan aklî dengesini kuyamamaktadır.

⁵⁵ Nâzım KURŞUNLU, *Dışardakiler*, Türk Dil Kurumu Türk Kısa Oyunları Özel Sayısı, s. 498-506

I. Akıllı: Oyunun baş kişisi I. Akıllıdır. Şapkalı kadına göre daha genç olan bu kişi kendini koyuvermiş görünmektedir. Yüzünde yorgun ve bezgin bir ifade vardır. Şapkalı kadınla yan yana gelmesinden I. Akıllının onun kocası oluşu anlaşılmaktadır. Akıl hastasıdır. Muayene için doktora gelmiştir.

Şapkalı Kadın: Kırk yaşlarında boyalı bir hanımdır. Başında eşine az rastlanan tüylü, kuşlu bir şapka, kulaklarında boncuk karışımı küpeler, kollarında bilezikler, boynunda at nalı büyüklüğünde bir madalyonun tutturulduğu kolye vardır. Bunlar kadının en küçük kıpırdanışında hareketlenmektedirler. Kadının bütünüyle şaşırtıcı bir görünüşü vardır. Şapkalı kadın, sürekli I. Akıllıyla tartışır. Yine ona kızarak muayenehaneyi terk eder. Bu kadın, alımlı biri olmasına rağmen aslında ruhsal açıdan hastalıklıdır.

Hastabakıcı ve favorili genç: Yardımcı karakterlerdir. Ana karakterlerle diyalogları genelde azdır. Hastabakıcı yirmi beş yaşlarında, ahu gözlü, mini etekli bir tazedir.

Çantalı adam: Muayenehaneye hastaymış gibi gelir ve bekleme odasında I. Akıllı ve Şapkalı Kadınla konuşup, onları tanımaya çalışır. Daha sonra doktor olduğunu söyleyerek I. Akıllıyı muayene odasına sokar ve onunla ilgilenir. Oysa o, beklenen doktor değildir. Sıra dışı fikirleri ve tedavi yöntemleri yüzünden meslekten men edilmiş ve bir süre akıl tedavisi görmüş birisidir ve gerçek doktorun ahbabıdır. Sosyal yaşantı ve toplum hakkında değişik fikirleri vardır. Ancak bu fikirler insanlar tarafından kabul görmez. Çünkü onun gerçekleri, delilik olarak kabul edilmektedir. Doğal yaşamın öneminden bahseden Çantalı Adamın düşünceleri, teknolojiye ayak uydurmuş insanların işine gelmemektedir. Ona göre akıl sağlığı insanın tabiatla baş başa kalmasıyla korunabilir, gazeteden ve günlük hayatın sıkıntılarından uzak durulmalıdır, insanoğlu kendini tekniğin cazibesine kaptırmıştır. Oysa ki insan hâlâ bir meçhuldür. Keşfedilmesini, karanlık iç dünyasının aydınlatılmasını beklemektedir. II. Akıllı ona hocam diye hitap etmektedir.

II. Akıllı: Sinir hastalıkları uzmanıdır. Olay, onun muayenehanesinde geçmektedir. Asabî ve uzlaşması zor olan bir doktordur. Hastalarından bıkmıştır. Onun da hastaları gibi psikolojisi bozulmuştur Hastalarının tedavisinde ilâçlara başvurmaktadır. Yaşamın getirdiği zorlukların ve mesleğinin ağır çalışma koşullarının etkisiyle ruh sağlığı bozulmuştur. Akıl sağlığı yerinde olmayanları temsil eder.

Yazar, oyunun giriş bölümünde kişileri bir karikatüristin elinden fırlamış gibi çizmektedir. Hepsini canlı, renkli giyiniş ve davranışlarında ölçüyü az buçuk da olsa kaçırmış kimselerdir. Bununla birlikte itici bir hâlleri yoktur, tersine günlük hayatımızda, adım başında karşılaştığımız insanları hatırlattıkları için bize sempatik görünürler.

2. 3. 3. MEKÂN

Eserde ana mekân sinir hastalıkları doktorunun muayenehanesidir. Ancak muayenehâneye geçmeden, hastalar eski eşyalarla dekore edilmiş aydınlığa penceresi olan bekleme salonunda beklemektedirler. Yazıhane, mahkeme ve tuvalet adı geçen mekânlardır.

Oyunda muayene odası ve bekleme odası yazar tarafından şöyle tanıtılmıştır: “Buraya (muayenehâne) karşıda, sağa yakın kapıdan girilir. Antre bekleme yeri olarak kullanılmaktadır. Sağda, dipte tuvalet kapısı, onun yanında kör aydınlık penceresi vardır. Soldaki bölme üzerindeki kapıdan doktorun, aydınlık, ferah, oldukça iyi döşenmiş sayılabilecek muayene odasına geçilir. Bekleme yerinin bakımsız bir görünüşü vardır, ömrünü çoktan doldurmuş koltuk eskileri, çarpık ayaklı bir masa ve Nuh-ı Nebîden kalma dergi artıkları dekoru tamamlayan unsurlardır”. (s. 498)

2. 3. 4. ZAMAN

Eserde olaylar birkaç saatte geçer. Olaylar, öğleden sonra saat üçü beş geç muayenehanede başlamaktadır. Doktorun(II. Akıllı) gelip, hastasını (I. Akıllı) muayene etmesi ve ona reçetesini yazmasıyla oyun biter. Çantalı adamın, II. Akıllı ile konuşması sırasında geriye dönüş tekniğinden faydalanılarak iki gün öncesinden bahsedilmiştir.

Eylem zamanı, yaklaşık olarak iki, iki buçuk saatlik bir süredir. Bunun net olmayışını oyunda zaman kavramı konusunda ayrıntıya inilmemesinden anlıyoruz. Oyunda yaşanan an, geçmişte yaşanan an ile gelecekte hastanın tedavisinin devam edeceği belirtilen an iç içedir.

I. Akıllı ve şapkalı kadının repliklerinden, onların geçmişleriyle yaşayan tipler olduklarını anlıyoruz. Oyunun konusundan karı-koca olduklarını anladığımız bu kişiler geçmişteki anılarına takılıp kaldıkları için, içinde buldukları ana adapte

olamamakta, geleceğe güvenle bakamamaktadırlar. Şimdiki zaman onlar için karmaşayı, huzursuzluğu ve mutsuzluğu ifade etmektedir. I. Akıllının dışarıdakileri gözünün tutmaması, tekrar içeriye dönmek istemesi geçmişe duyduğu özleminden, şimdiki zamanın insanların davranışlarına anlam verememesinden kaynaklanmaktadır.

Oyunda hastabakıcı, favorili genç ve II. Akıllı şimdide yaşayan kişilerdir. İçinde buldukları iş ortamı sebebiyle geçmiş ve gelecekte hiçbir şey beklemeden o zamanı yaşarlar. Çantalı adam, oyunda geçmişiyi ve bugünüyle anlatılmaktadır.

Dışarıdakiler oyunu zamanda çeşitlilik gösteren bir oyundur. Ancak bu, seyirciye belirli zaman öğeleriyle ifade edilmemiş, diyaloglar içinde sezdirilmiştir.

2.3.5. OLAY DİZİSİ

SERİM: Oyun hakkında ön bilgilerin verildiği bölümdür. Dışarıdakiler oyunu tek perdelik bir oyun olduğu için açılım bölümü de uzun tutulmamıştır.

Oyunda açılım, oyunda baş kişi olan I. Akıllı ile II. derecede önemli kişiler olan Şapkalı Kadın ve Hastabakıcı arasındaki sahneyle başlar. Doktoru bekleyen hasta ve yakını, hastabakıcı ile doktorun geliş saati hakkında konuşmaya başlarlar. Hastabakıcının doktorun ne zaman geleceğini sormak için telefon etmesine dek bu sahne sürer.

ÇATIŞMA: Oyundaki ana çatışma içerdekiler ile dışarıdakilerin çatışmasıdır. Yani akıl hastaları ve normal insanların çatışması. Kimin doktor, kimin hasta olduğunun bir süre anlaşılabilmesi da kimin gerçekte akıl sağlığını kaybetmiş olduğunu anlama konusunda bir çatışmaya yol açmıştır.

DÜĞÜM: Muayenehaneye komşu olan yan taraftaki avukatın ofisinden, muayenehaneye misafir gelen favorili genç ve hastabakıcının flörtündeki karmaşa, I. Akıllı ve yanında gelen şapkalı kadının aralarında tartışmalarıyla sürer. Favorili genç sık sık hastabakıcıyı görmeye gelmektedir. İkisi arasındaki alçak sesle yapılan konuşmalardan aralarında gizli bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Doktorun gelmesini bekleyen I. Akıllı ise sürekli yanında oturan şapkalı kadınla tartışmaktadır. Özel hayatlarına dair yaptıkları konuşmalardan ikisinin karı-koca olduğunu anlıyoruz. Ancak ikisi de birbirinin deli olduğunu savunmaktadır. Bu sırada çantalı bir adam gelip kendini doktor diye tanıtır. I. Akıllıyı muayene etmeye başlar. Şapkalı kadın ise yanlarından kaçmıştır. Gerçek doktor olan II. Akıllının gelmesiyle

doktorlar arasındaki karışıklık son bulmuştur. I. Akıllı ısrarla kendisine deli raporu verilmesini istemektedir. Kendisine verilen ilaçlar onu tatmin etmemiştir. Akıl hastanesinden dışarı çıktığından bu yana dışarıdakileri yani normal insanları gözü tutmamıştır. Tekrar içeriye yani akıl hastanesine dönmek istemektedir.

SONUÇ: Gerçek hasta ve doktorun kim olduğu artık anlaşılmıştır. II. Akıllı gerçek doktor, Çantalı adam, I. Akıllının hocası olan ancak çalışmaktan akıl sağlığını yitirip hastanede tedavi görmüş eski bir doktor, I. Akıllı ise gerçek akıl hastasıdır. I. Akıllı'ya göre, Dışarıdakiler, akıl hastanesinde yatmayan insanlardır. Ama onların da akıl sağlığı yerinde denilemez. I. Akıllı, dışarıdaki dünyadan memnun olmadığı için içeriye dönmek istemektedir.

2. 3. 6. DİL VE ÜSLÛP

Oyunda kullanılan dil sade ve açıktır. Kostümlerin anlatılmasıyla kişilerin karakterize edilmesi kolaylaştırılmıştır. Yazar, kısa replikler ve akıcı bir dille oyunun ritmini hızlandırmıştır.

2. 3. 7. DEĞERLENDİRME

Dışarıdakiler, temelinde akıl sağlığı yerinde ve akıl hastası olan insanların çatışmasının yer aldığı bir oyundur. Yazar, akıllı geçinen insanların mı deli, yoksa delilerin mi akıllı olduğu konusu üzerinde bizleri düşündürmek istemiştir. İçerdekiler yani akıl hastanesinde yatanlar, hayatı tüm yönleriyle düşünen, sorgulayan, saf, manevî dünyaları derin kişilerdir. Dışarıdakiler ise, etrafında yaşananlara ilgisiz, maddî hayatın esir aldığı kişileri çağırıştırılmaktadır. İçerdekiler adetâ zamanın dışında kalmışken, dışarıdakiler zamanla yozlaşmaktadırlar. Akıl hastaları kendi hayal âlemlerinde yaşarken, normal insanlar gerçek dünyanın yükü altında bunalıma giren, asabileşip hoşgörüsünü yitirenler hâline gelmişlerdir.

Tek perdelik oyunda konu günümüze uygundur. Yalın bir dille yazılmış eser insanları düşündürmeye yönlendirmektedir. Akıl sağlığının önemini vurgulayan yazar, karakterler vasıtasıyla onu korumanın yollarını da anlatmıştır. Eserde günlük yaşamın stresinden uzak doğal bir yaşam tavsiye edilmektedir. Yazar, oyunda güldürürken düşündürmeyi hedeflemiştir. Toplumsal sorunları ele alırken insanın en önemli sorunu olan stresi ve yarattığı rahatsızlıkları işlemiştir. Düzenli bir yaşamın, dengeli beslenmenin, düzgün aile yapısının, doğayla baş başa kalıp sıkıntı yaratan etkenlerden uzaklaşmanın insanın akıl ve ruh sağlığını olumlu yönde etkileyeceğini

savunmuştur. Bunların önemini ise akıl sağlığı yerinde olmayan insanların diyaloglarına yer vererek vurgulamıştır.

Oyundan çıkarılacak ders, akıl sağlığına önem vermek gerektiğidir. Ancak aklın denetimindeki bir beden in insan ilişkileri iyi olur ve toplum içinde kendine bir yer edinebilir. Dışarıdaki akıllı insanların da, içerdekiler ,akıl hastanesindekiler, gibi zaman zaman kendilerini dinleyip, stresten uzaklaşmaya ihtiyacı vardır.

2. 4. BRANDA BEZİ

*Branda Bezi*⁵⁶ oyunu üç perdeden oluşmaktadır. Eserde orta hâlli bir ailenin kiracılıktan kurtulmak için borca girip ev yaptırma teşebbüsleri ve bu arada yaşadıkları talihsizlikler konu edilmiştir. Eserde ailenin yaşam mücadelesi, kiracı oldukları ev ile yeni yaptırmaya başladıkları evin arazisi arasında sınırlıdır.

Oyun, 1952 yılı Mart ayında Ankara’da Küçük Tiyatro’da Devlet Tiyatrosu sanatkârları tarafından temsil edilmiştir. Sahneye koyan Saim Alpago’dur. Turgut Zaim, İzmir’deki Devlet Tiyatrosu dekorlarından çok güzel bir kompozisyonla eserin kapağını süslemiş, Yeditepe de güzel bir baskı ile bunu sanatseverlere sunmuştur.⁵⁷

Eserin konusu, kısıtlı olan maddî imkânlarını bir araya toplayarak bir ev yapmaya uğraşan küçük bir ailenin çırpınışlarıdır. Merdiven adlı eserde de tanık olduğumuz ev sahibi olabilme arzusu ve bu uğurda karşılaşılan zorluklar bu eserde yine karşımıza çıkar. Yazar eserde bu sefer kiracı – ev sahibi ilişkisini vurgulamakta, ev sahibi olma hülyasını işlemektedir. Bu, kira evlerinden bıkan insanların bir yuvaya kavuşma hülyasıdır. Bunu gerçekleştirmek için bir yandan bütün işi çevresini sömürmek olan dalaverecilerle zor bir savaş, öte yanda da insafsız tabiata karşı umutsuz bir çabalama vardır. Kendi yaşamında da uzun yıllar kiracılık yapan yazar, eserlerine yaşadığı sorunları da yansıtmıştır. Her çalışan, emeğinin karşılığını emekliliğinde ev sahibi olarak görmek isteyen insanın çabası bu iki eserde gözler önüne serilmiştir.

Eserin oynandığı yılda Yeditepe’de şunlar yazılır: “Eser sosyal yaşayış tarzımızın bir yönünü ele almıştır. Yazar konusunu ve onun içindeki ev sahibi olma temasını iyi seçmiştir. O, gerçekten sosyal yaşayış tarzımızı müşahede etmesini, sosyal hayatımızın akışına bakmasını iyi biliyor. Bu bakış bir yönden bilimsel müşahede yollarına da uygunluk gösteriyor; öte yanda da bir sanatçı idraki içinde yapılmaya uğraşılıyor. Bu bakımdan karşımıza, ana çizgileriyle gerçeğe uygun bir tiyatro oyunu çıkmış oluyor.”⁵⁸

Nâzım Kurşunlu *Branda Bezi* hakkında bir yazısında şöyle der: “ Bir İngiliz atasözü evim kalemdir”. Eve karşı duyulan derin bağlılık. İşte “*Branda Bezi*” bu duyguyu taşır. Bu, insan kadar eski arzunun basit hikâyesidir. Coğrafya sınırlarını

⁵⁶ Nâzım KURŞUNLU; *Branda Bezi*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1952, 106s.

⁵⁷ Özdemir HAZAR, “*Branda Bezi*”, *Kaynak Dergisi*, Sayı: 60, Ankara, 1952, s. 358-359

⁵⁸ Bahri SAVCI, “Ankara’da Sanat Hareketleri,,_Branda Bezi_”, *Yeditepe*, 1 Nisan 1952, S:11, s. 12

aşan ve bütün insanlığı kucaklayan bir hasretin hikâyesi. Branda Bezinin harap ev dekoru içinde ana, baba, büyükbaba ve evin çocuğundan ibaret ev halkı. Büyük insanların büyük ihtirasları vardır, küçüklerin de küçük. Onların ihtirası bir eve sahip olmak. Müzeyyen’de bu kıpkızıl bir kor hâindedir. Osman’ın hayata karşı duyduğu ürkeklik onun, bunu kuvvet ve cesaretle ortaya koymasına engel oluyor, fakat sonunda o da kendini ele vermekte gecikmiyor.⁵⁹

Belki güzeli sevmek için çirkinin varlığına, büyüğe akıl erdirebilmek için küçüğün ortada görünmesine ihtiyaç olduğu gibi; Müzeyyenlerin, Osmanların yanı sıra Abdullah Efendilere, Simsarlara da ihtiyaç vardır. Hayatın o çekici dalgalanışının sebep ve hikmeti de belki budur.”⁶⁰

Eserin İzmir temsili hakkında yazar Özdemir Hazar, memnuniyetsizliğini dile getirmiştir: “Devlet Tiyatrosu’nun lütfen İzmir’e teşriflerinde oynadıkları Branda Bezi’ni eseri okumadan _o zaman çıkmamıştı daha_ seyretmişim. Temsil bittikten sonra içimde bir tatminsizlik vardı. Umduğum gibi değildi eser. Bunu dostlarıma söylediğim zaman benimle bayağı alay ettiler. Şimdi eseri okuyunca bu tatminsizliğin, bu iç burukluğunun sebebini anladım. Bir kere sağ olsun sanatkar dostlarımız, burada Ankara’da oynadıkları gibi oynamadılar eseri. Hepsinde bir “adamsendeci” hâl vardı. Oysaki eser, bizim eserd. Yani yazarı bizdendi. Öbürlerine nispetle daha çok üzerinde durulması gerekirdi.”⁶¹

1952’de Branda Bezinin temsili sırasındaki söylemlerde, eserin yerli bir yazara ait olmasından duyulan sevinç dile getirilir. Aka Gündüz de o yıl esere bir köşe yazısında şöyle bir yorum getirir: “Üç perdelik Melekler ve Şeytanlar ile Branda Bezi piyesleri birer tam sahne eseridir. İkisi de bütün manasıyla yepyerlidir. Eser, bugünkü toplum hayatımızda ev sahibi olamamış ailelerin hayatını tasvir ediyor. Çeşitli karakterler birbirine karışıyor, birbiriyle çarpışıyor. Piyenin asıl sanat tarafı burasıdır.”⁶²

2. 4. 1. ESERİN ADI

Gözlerden uzak, çorak bir araziye temeli yeni atılan evin, inşaat malzemelerini barındıracak kapalı bir odası ya da deposu yoktur. Ailenin hâlen kiracı olarak oturdukları eve buranın uzak mesafede olması sebebiyle ulaşım zordur. Temel

⁵⁹ Nâzım KURŞUNLU; “Branda Bezi”, *Küçük Komedi Dergisi İlâvesi*, 1952, s. 4

⁶⁰ “Tiyatroda oynanan” 5.Eser, Türk Devrim Ocağı, *Oda Tiyatrosu Dergisi*, Eskişehir, 1968, s. 4

⁶¹ Özdemir HAZAR, “Branda Bezi”, *Kaynak Dergisi*, Sayı: 60, Ankara, 1952, s. 358

⁶² Aka Gündüz, “Branda Bezi”, *Son Posta*, Mayıs 1952, s. 17

atıldıktan bir gün sonra şiddetle yağın yağmurun etkisiyle inşaata gelen çimento torbaları ıslanıp betonlaşma tehlikesine maruz kalmıştır. Osman'ın aklına, onları korumak için üstlerini örtmeye branda bezi bulmak gelmiştir.(s. 90) Ev sahibi Abdullah Efendi'den emanet olarak alınan branda bezi esere adını vermiştir. Ancak ev sahibi Abdullah Efendi'nin gönülsüz olarak verdiği branda bezi işe yaramamıştır. Fırtına yüzünden eve düşen yıldırım bir duvarı yıkmış, o duvar da Abdullah Efendinin üzerine devrilmiştir. Abdullah Efendinin nazlanarak verdiği branda bezi, kendisini taşımak için kullanılan bir sedye vazifesi görmüştür.

2. 4. 2. ÖZET

Müzeyyen, kızı Sevinç'le beraber, yeni ev yaptırarak taşınan karşı komşularının arkasından onlara özenerek kendi hallerinden yakınmaktadır. Bir zamanlar bir ev sahibi olan ancak oğlu Osman, gelini Müzeyyen ve torunu Sevinç'le aynı evi paylaşan büyükbaba da geçmişteki varlıklı hâllerini hatırlayıp üzülmemektedir. Ailenin üst katında oturan varlıklı ev sahipleri Abdullah ve Şayetse ise kiracılarından evi boşaltmalarını istemişlerdir. Abdullah Efendi ilk karısından olan kızı Fetanet'i evlendirip, kendi zenginliğine özendirerek damadını içgüveysi alıp, onları bu eve yerleştirecektir. Yoksa Fetanet yaşı geçtiği için evde kalacaktır. Müzeyyen evden çıkartılacakları için üzülürken, bir yandan da yeni bir ev yaptırıp oraya yerleşmelerini hayâl etmeye başlamıştır. Osman'a da bu fikrini açınca, Müzeyyen'in ziyaretlerini Şayeste'ye satıp, birikmiş paralarını da değerlendirip yeni bir ev yaptırmaya girişirler. Abdullah Efendi ise kiracılarına yeni yaptıracakları ev için kendi bataklık arazisini vermeyi düşünmüştür. Daha önceki bir inşaat işinden elinde kalan malzemeleri de kalfa aracılığıyla yüksek fiyatla kiracılarına satmayı istemektedir.

Simsar ve mal sahibi sattıkları arsanın sahibini beklerken, Osman ve Müzeyyen yolda bir yabancıyla karşılaşır, ondan bu yerlerin değersiz olduğunu öğrenirler. Abdullah, Şayetse maddî olarak, kalfa ise çalışarak yapımında yardım edecekleri inşaat arsasını görmek için yola çıkmışlardır. Eve döndükleri vakit Osman ve Müzeyyen masrafları düşünüp hesap yaparlar. Evde bir alt kata kiracı olarak alınmış olan Nuri Bey artık aileden biri gibidir, sık sık hesaba ve konuşmalara müdahale etmektedir. Başlayan yağmur fırtınaya dönüşmektedir. Osman arsada açıkta kalan inşaat malzemelerini bilhassa çimento torbalarını düşünüp korkar. Tek çare bir branda bezi bulup onu götürüp malzemelerin üstüne örtmektir. Bunun için

Abdullah Efendi'den yardım istediklerinde, o buna pek yanaşmaz. Sonra nazlanarak ortası yırtık olan branda bezini verir. Arsaya doğru branda beziyle yanlarına alarak yola çıkan Osman ve Nuri şiddetli fırtına yüzünden geri dönmek zorunda kalmışlardır. Emaneti verdiği gibi teslim alamamaktan şikayet eden Abdullah Efendi, fırtınanın etkisiyle eve düşen yıldırım sonucu duvarın altında kalır. Osman ve Nuri, Abdullah Efendi'yi yatağına çıkarmak için yerde duran branda bezini kullanırlar.

2. 4. 3. KİŞİLER

Eserde on dört kişi rol almıştır. Abdullah Efendi uyanıklığı ve paraya olan düşkünlüğüyle eserin en ilgi çeken karakteridir. Olayların onun evinde gelişmesi nedeniyle oyunun ana karakteri sayılır. Osman, Müzeyyen, Sevinç, Şayetse, büyükbaba, Nuri, kalfa, mal sahibi ve simsar, yabancı ve hasta yardımcı karakterlerdir.

Osman'ın kızı Sevinç'in mahalleden taşınarak mektepten ayrılan arkadaşı Aysel ile annesi Mediha (s. 16), Osman'ın bir gün tesadüfen karşılaşarak beraber içki içtiği arkadaşı Mahmut (s. 17), Abdullah Efendinin ilk karısından olan kızı Fetanet yalnızca ismi geçen kahramanlardır.

Abdullah: Eserdeki en renkli tiptir. Ana karakterdir. Akli yalnız kurnazlığa ve hinliğe çalışır. Ev sahibidir. Elli beş yaşındaki Abdullah Efendi karısı Şayetse ile birlikte sahibi olduğu evin en üst katında oturmaktadırlar. Alt katlarını Osman ve Müzeyyen'e kiraya vermişlerdir. Abdullah Efendi kurnaz, menfaatçi, inançlarına bağlı gibi gözüken ama içi fitne fesat dolu, paraya düşkün, ikinci karısı Şayeste'yi psikolojik baskılarıyla sindirmiş bir adamdır. Sürekli başında beresi, elinde tespahiyle dolaşır. Eski inşaattan elinde kalan malzemeleri değerinin üstünde bir fiyata Osman'a satmaya uğraşır. Osmanların bir ev sahibi olmalarını istemez. Bu yönüyle kiracısının adam olmasını istemeyen klâsik bir ev sahibini hatırlatmaktadır. Kızını evlendirip alt kattaki daireyi ona vereceği için Osmanlardan evi boşaltmalarını istemektedir. Osman ve Müzeyyenin ev yaptırmak için aldıkları arsaya kendi kalfasını çalışmaya göndererek onların işlerine sürekli karışır. Yağmurun şiddetle yağdığı gün Osman'ın çimentoları korumak için kendisinden istediği branda bezini nazlanarak vermesinin ve art niyetli tavırlarının bedelini pahalıya ödemiştir. Yıkılan duvarın altında kalıp yaralanmış, kiracılarının yardımına muhtaç kalmıştır. En sonunda Branda Bezini onu taşımak için kullanmışlardır.

Osman: Kırk yaşındadır. Kısıtlı bütçesiyle ailesini geçindirmeye çalışmaktadır. Eşi, kızı ve babasıyla birlikte bir evde kirada oturmaktadırlar. Aile reisi olmasına rağmen içine kapanık bir karakterdir. Geçim sıkıntılarından dolayı neşesi kaçmış, umudu ve cesareti kırık bir babadır. Olaylar hakkında kendi başına karar alamaz, sık sık karısının sözünü dinler. Kiracısı olduğu evin sahibi Abdullah Efendinin kurnazlığına karşılık, Osman temiz kalplidir. Ailesi gibi onun da hayalî bir ev sahibi olabilmektir. Bu konuda ailece oturup karar alırlar ve bir arsa alırlar. Yaptırmaya başlayacakları evin inşaatının borcunun getirdiği ağır yük, onu endişelendirmektedir. Uzakta bir arazi üstüne yaptırmaya başladıkları evin temeli başlayan şiddetli yağmurun etkisiyle çökme tehlikesi altındadır. Osman, açıkta kalan çimentoların da betonlaşmasından korktuğu için Nuri ile birlikte çimentoların üstüne branda bezi örtmeye gitmiş, ancak yoğun yağış nedeniyle geriye dönmüşlerdir. Fırtınanın etkisiyle eve düşen yıldırım, evin köşe duvarını Abdullah Efendinin üstüne yıkmıştır. Osman da Abdullah Efendinin vermeye bir türlü razı olmadığı branda bezini yaralanan Abdullah Efendi'yi taşımak için kullanmıştır. Osman, Abdullah Efendinin ona söylediklerine ve yaptıklarına rağmen efendiliğini hiç bozmamıştır. Eğitimli ve kültürlü bir insan olmasa da iyi niyetli ve dürüst biridir. İyiliği ve umudu temsil eder.

Müzeyyen: Osman'ın karısı olan otuz beş yaşındaki Müzeyyen ev hanımıdır. Bir kızı vardır. Günleri kiracı oldukları evde diğer insanların hayatlarına ve bir ev sahibi olmalarına özenerek geçmektedir. Bilgisi ve kültürü az, ama tutkulu, aceleci ve hayalperesttir. Tek hayali kendine ait bir evde oturabilmektir. Bir yuvası olsun diye çırpınmaktadır. Bunun gerçekleşmesi için ev yaptıracakları arsayı alırlarken tüm zinetlerini ev sahibinin karısı Şayeste'ye satmıştır. Ailesinin ev için arsa alma ve yaptırma konusunda karşılaştıkları tüm zorluklara ve oturdukları evin sahibi Abdullah Efendinin olumsuz tavırlarına rağmen hiçbir zaman umudunu yitirmemiştir. Ev inşaatının başlamasına vesile olmuştur. İyi niyetin ve sabrın temsilcisidir.

Sevinç: Osman ve Müzeyyen'in on iki yaşındaki kızlarıdır. İlkokula gitmektedir. Büyükbabasının anılarını merakla dinler. Mektepten yeni bir eve taşındıkları için ayrılan arkadaşı Aysel için çok üzülür. Bu olay annesini de etkilemiş, onlara özenip ev yaptırmaya başlamalarına neden olmuştur. O da çocukça hayalleriyle yeni bir eve taşınmalarını düşler.

Büyükbaba: Osman'ın babasıdır. Yetmiş yaşındadır. Rahatsızlığından dolayı ilaç kullanmaktadır. Sakin bir ihtiyarlık geçirmek istemektedir. Oğlu, gelini ve torunuyla birlikte aynı evde yaşamaktan dolayı mutludur. Ara sıra çocukluğunu, gençlik yıllarını anar ve o yıllara özlem duyar. Büyükbaba, savaş yıllarında büyümüştür. Bunu eserde o yıllardan bahsetmesinden anlıyoruz. (s. 15) İnançlı bir insandır. Olaylara yaşının vermiş olduğu tecrübelerle dayanarak olgunlukla ve iyimserlikle yaklaşır bilhassa gelinine öğütler verir. (s. 12)

Şayetse: Otuz beş yaşındadır. Dedikoducu ve kıskanç bir kadındır. (s. 9) Kocasından baskı altındadır. Ona sormadan hiçbir iş yapamaz, ondan çok korkar ve çekinir. Parasını severek Abdullah Efendi ile evlenmiş olan Şayetse Hanım da sonradan görmeliğin en belirgin özellikleri vardır. Düşkün malına karakarga gibi konmaktadır. Zor durumda olan kiracılarının eviyle beraber özel eşyalarına da (ziynetlere) göz dikmiştir. Kiracılarının hanımı Müzeyyen ile iyi anlaşır görünmektedir. Kadının ziynete olan merakı, bu karakterde örneklenmiştir. Müzeyyen'in sattığı ziynetleri (kolye, küpe ve bilezikler) aldığı için çok sevinçlidir. (s. 34) Kocasının şeytanca tavırlarının farkındadır. Ama onun sözünden çıkamaz. Şayetse, Abdullah'ın ikinci karısı olduğundan ondan yaşça çok gençtir. Bu nedenle Abdullah Efendi onu hep kıskanır ve hiç yalnız bırakmaz.

Nuri: Abdullah Efendinin ikinci kiracısıdır. Kırk beş yaşındadır. Yalnız yaşamaktadır. Hayatın sillesini yemiş bir insandır. Sürekli geçmişini düşünüp efkârlanır. Dünyanın gidişatı ile alay ederek her akşam içer. Sarhoş gezer. Karısı bir sene önce onu terk edip gitmiştir. Bir sabah evden kavga ederek çıkan Nuri, her şeyi unutup eve döndüğünde onu evde bulamamıştır. O günden beri Nuri karısının hayâliyle yaşamaktadır. Kendini asla affedemez. Nuri'nin Osmanlarla ilişkileri çok iyidir. Ancak ev sahibini o da sevmez. Buna rağmen Abdullah Efendinin başına gelenlerden sonra yardım etmekten çekinmemiştir. Nuri'nin sökülen pantolonunu dikmek için iğneye iplik geçirmesi, Nuri'ye hayatın bir iğne deliğinden daha ufak olduğunu anımsatmaktadır.

Yabancı ve Hasta: Yabancı, Osmanların ev yaptırmak için aldıkları arsanın yolunda büyükbaba ve Sevinçle, daha sonra Abdullah ve Şayetse ile karşılaşır. Hastasını doktora götürmüştür. Ancak dönüş yolunda onları götüren Nazlı adındaki hayvanı sancılanıp ölmüştür. Yabancı da hastasıyla yollarda kalmıştır. Büyükbabayla sohbet ederken o arazinin verimsizliğinden, alınan arsaya ev yaptırmamanın akıllıca bir

iş olmadığından bahseder. O mevkii ulaşımaya kapalı, kır gibi bir alandır. Bu konuda onları uyarır.

Kalfa: Otuz yaşında inşaat işi yapan biridir. Abdullah Efendiden maddî destek alarak geçinmektedir. Onun inşaat işlerini yapmaktadır. Osmanların yeni yaptırmaya başladıkları ev de onun sorumluluğundadır.

Simsar Emin Efendi: Osman ve Şayeste'nin inşaat için aldıkları arsayı onlara satan adamdır. Dolandırıcı, çok konuşan biridir.

Mal sahibi Süleyman Bey: Arsanın mal sahibidir. İki de açık göz tipleridir. Arsayı ederinden pahalıya Osmanlara satarlar.

2. 4. 4. MEKÂN

Eserde mekân İstanbul'dur. Olaylar, Osman ve ailesinin kiracı oldukları evde ve yeni bir ev yaptırmak için aldıkları arsa ile onun yolunda geçmektedir. Yazar, ailenin kiracı olarak oturduğu on beş yıllık evi şöyle anlatır: “Orta hâlli bir ailenin sofadan bozma, oturma ve yemek odası. Karşıda sağda iki kanatlı camlı kapıdan doğruca buraya girilir. Bu kapı açıldığı zaman, geniş antre ile üst kata çıkan ahşap merdiven görünür. Sağda ortada bir kapı, solda dipte ikinci bir kapı. Bunun yanında, birbirinin eşi iki pencere. Karşiki komşu evin pencere ve saçağı, bu iki pencereden sağdakini tamamıyla kapar. Bir arsaya bakan ikinci pencerenin önünde, abajuru çarpılmış sokak lambası, oraya, sanki odanın içini aydınlatmak için yerleştirilmiş gibidir.” (s. 6) Dekorda kira evi hayatı yaşayan bir ailenin durumunu yansıttak eşyalar kullanılmıştır.

Yazar, kullanılan eşyalardan yani dekordan da şöyle bahseder: “Eşya, derli toplu, sade ve temizdir. Pencerelerin önünde gündüzleri divan, geceleri yatak hizmeti gören bir somya. Onun yanında alçak bir etajer. Üstünde radyo. Karşıda büfe hizmeti gören camlı dolap. Bir masa, birkaç hasır koltuk, sandalyeler, iki iskemle vardır. Somya örtüsü ve hasır koltukların şilteleri, aynı çiçekli kumaştan yapılmıştır. Etajerde birkaç kitap, bir dikiş sepeti, yumaklar, eski gazete ve mecmualar.. Masa üstünde bir resimlik, bir sürahi ve bardağı, yerde bir halı. Alçak, tahta tavandan sallanan kordona bağlanmış pembe bir abajur. Pencerenin önünde ahşap çiçekliklerde, karanfil, sardunya nevinden çiçek saksıları...”

Müzeyyen ve Osman'ın satın aldıkları arsaya giden yol ise şöyle tasvir edilmiştir: “Çıplak ve تنها bir sırt: Ne bir çiçek, ne de bir ağaç. Taşlı, kırık ve yarı vahşi toprak, arka plâna doğru, hafif bir meyille gittikçe alçalır; geride vâdiyi teşkil

eden sırt, sağa doğru gittikçe yükselerek ufku, bir duvar gibi kapar. Manzara, sola doğru daha yumuşar ve tatlılaşır, derinlik artar; çok uzakta birbiri ardına sıralanmış, değişik yükseklikte tepeler, sessizliği ve yalnızlığı bekleyen devler gibi görünür.” (s. 42)

Üçüncü perdede, sahne ilk perdeyle aynıdır. Bu evde hâlen kiracı olduklarını gösterir. Yalnız radyo yerinde yoktur. Bundan Osmanların radyoyu yapılan ev için sattıklarını anlıyoruz. Bu insanların hayal ettikleri şey uğruna her şeyden, yeri gelirse evdeki eşyalarından bile vazgeçebileceklerinin gösterir. Perde açıldığında Müzeyyen ışığı söndürülmüş odada, açık pencerenin önünde oturur. Komşu evin radyosunda, “Yağma yağmur, esme rüzgâr” şarkısının nağmeleri duyulmaktadır. Müzeyyen hislenerek şarkıyı dinlemektedir. Müzeyyen, dışarıya şarkı seslerinin yükseldiği kendine ait bir ev düşler. Yabancıların evlerine ait duyduğu bu sesler bile ona kendi evinde oturabilme hayalini yaşatmaktadır.

Eserde geriye dönüşlerle de büyükbabanın çocukluğunda yaşadığı evden bahsedilmiştir. Büyükbabanın geçmişinde yaşadığı ev şöyle anlatmıştır: “Ben babamdan kalan evde yaşadım. Toprağımız pek büyük değildi ama küçük de sayılmazdı hani. Bütün çevresini, hiç durmadan ancak yarım günde dolaşabilirdin.. ama bu yalnız bize mahsus bir şey değildi. O zamanlar herkesin kendine göre, sahip olduğu bir şeyi vardır. Şimdi senin kiracı adını verdiğin kimseler, parmakla sayılacak kadar azdı. Hem kiracı iyi gözle de görülmezdi. Toprağa bağlı olmayan insana, herkes şüpheyle bakardı. Ama harpler her şeyi altüst etti; besili inekleri ahırlarında, olgun ballı meyveleri dalların üstünde bıraktık; dayalı döşeli evin kapısını çekip çıktık.. biz böyle topraksız kaldık işte..”. bu sözlerden anlaşıldığı gibi büyükbaba savaş nedeniyle çocukluğunda yaşadığı evini barkını bırakıp göç etmiştir. Burada kastedilen Balkan Savaşı’dır. Büyükbaba da Balkan göçmenidir. Zor savaş koşullarında savaş ortamında barınamayıp evlerini terk edip Türkiye’ye göç etmişlerdir.

Eserdeki mekân hakkında Oktay Akbal şu yorumu yapmıştır: “Sahnenin aynasında göreceğimiz manzara bir ev, insanlar ve bir hayat hikâyesidir. Bu, bizim kendi küçük ailemiz, kendi mahallemizdir.”⁶³

⁶³ Oktay Akbal, “San’at Aleminde Ankara Mektubu Küçük Tiyatroda Branda Bezi”, *Vatan Gazetesi*, 7 Ekim, 1952, s. 22

2. 4. 5. ZAMAN

Eserde olaylar güzel bir yaz akşamı güneşin batmasıyla başlar. Açık pencereden yaz akşamlarının durgun kızılıığı görünür, hava kararmak üzeredir. Üç perdeden oluşan eser, bir mevsimlik zaman dilimini kapsar. Yaz aylarından, yağmurun şiddetle yağmaya başladığı güz ayına dek olaylar sürer. Eserde olaylar birbirini sırayla takip ederken, kahramanların geçmişine dair ipuçları verilir. Büyükbaba çocukken, ailesiyle savaş nedeniyle buldukları yerden göç etmiştir. (s. 8) Abdullah Efendi, oturdukları evi on sene önce yaptırdığında, orada sadece iki ev vardır. (s. 64) Osman aracılığıyla Abdullah Efendinin bir önceki sene bahçe duvarını yaptırdığını, günlerce taşı toprağı taşıya taşıya bitiremediklerini ve zorlandıklarını anlıyoruz. (s. 70) Nuri de Osman'a tam bir yıl önce karısının kaçtığını anlatır. (s. 78)

Bir mevsimlik zaman dilimini kapsayan eserde, geriye dönüş tekniğinden faydalanılarak büyükbabanın çocukluğuna, Balkan Savaşı yıllarına değinilmiştir.

Osman ve Şayeste'nin ev inşaatının arsasını alması ve inşaatın başlamasıyla beraber yağmurlar da başlamaktadır. Bu da yaz mevsiminin sona erip, sonbaharın geldiğine işaret eder.

2. 4. 6. OLAY DİZİSİ

SERİM: Birinci perdede Müzeyyen, Sevinç ve büyükbaba kiracı oldukları evdedirler. Sevinç mahalleden taşınan arkadaşının gidişine üzülmemektedir. Ev sahibinin karısı Şayestenin Osman ve ailesinin evi boşaltmaları gerektiğini söylemek için gelmesiyle Müzeyyen çok üzülür. Ev sahibi Abdullah Efendi, ilk eşinden olan evde kalmış kızı Fetanet'i evlendirip, bu evde oturtacaktır. Müzeyyen kocasına haber vermek ister. Osman'ın eve dönüşünü bekler. Osman'ın eve gelmesiyle, taşınmaları gerektiği haberi Osman'a anlatılır.

ÇATIŞMA: Eserdeki ilk çatışma Müzeyyen ile Osman arasındadır. Müzeyyen evi boşaltmaları gerektiğini Osman'a söylerken bir yandan da kendilerine ait yeni bir eve taşınmak istediğini, bu uğurda para bulabilmek için tüm ziynetlerini satabileceklerini söyler. Müzeyyen ne kadar hayalperest ise Osman da o kadar gerçekçidir. Müzeyyen ev sahibi olan insanların hayatlarına özenen, kendi evinde oturabilmeyi umut eden hayat dolu, hiçbir şeyden korkmayan bir kadındır. Osman ise karısına göre biraz karamsar, korkak biridir.

Eserde ana çatışma ise iyi-kötü ve ev sahibi-kiracı çatışmalarıdır. Saflığı ve dürüstlüğü temsil eden kiracı Osman ile işgüzarlığın, kurnazlığın ve yalancılığın sembolü ev sahibi Abdullah Efendinin çatışmalarıdır.

DÜĞÜM: Müzeyyen, mahalleden taşınan komşusu Mediha'yı kıskanıp ona özenmektedir. Kendi evlerinden de çıkartılacakları için Osman'a altınlarını satıp, para biriktirip bir ev yaptırmayı teklif eder. Osman'ın vereceği karar önemlidir. Ev yapırma kararı almaları ve evin inşaatına başladıklarında temelin atılıp çimento torbalarının gelmesinin ardından sağanak yağmurun başlaması düğüm noktalarıdır. Acaba ev yaptırabilecekler midir? Başlanan inşaatı yağmur yağmasıyla, evin temelinin akıbetinin ne olacağı, inşaatı devam edilip edilmeyeceği, temelin ve gelen çimentoların yağmurdan nasıl korunacağı birer merak unsurudur.

Müzeyyen evden çıkartılacak olmalarını düşünüp yeni bir eve taşınabilmeyi düşlemektedir. Bu fikrini Osman'a da açar. Bankaya hesap cüzdanını götürüp faizini yazdırmıştır. Tam bin altı yüz liralara vardır. Ayrıca bilezikleri ve salkım küpelerini de satarsa ev yaptırmak için gerekli paranın temin edileceğini düşünür. Bu fikrini Şayeste'ye de açınca, Şayetse ona altınları kendisinin alabileceğini söyler. Sonra bu fikri Abdullah'a açarlar. Abdullah ise geçen sene bostanların yanından aldığı arsasını onlara satmayı teklif eder. Üstelik onlara, aslında kendi hesabına çalışacak bir de kalfa ayarlayacaktır.

Osman ve Müzeyyen evi yaptırmak için plân yapmaya başlarlar. Müzeyyen evin mimarisini hayâl etmektedir. Büyükbaba ise bu işe onlardan daha çok heveslenmiştir.

İkinci perde, alınan tarlanın mal sahibi ve simsarın Osman ve Müzeyyen'i kandırma plânları yapmalarıyla başlar. Tapusu hisselli olan tarlanın gerçek tapusu yerine başka bir şey göstereceklerdir. Bu sırada arsaya doğru yola koyulan Osman ve Müzeyyen yolda bir yabancıyla karşılaşır. Yabancı, yanında hastasıyla yola düşmüş ancak onları taşıyan Nazlı adındaki hayvanı ölmüştür. Sonra büyükbaba ve Sevinç gelir. Yabancı onlara, o toprakların verimsizliğini, oraya ulaşımın güç olduğunu, kimselerin gelip oraya yerleşmeyeceğini anlatır. Onlar uzaklaşınca Abdullah ve Şayetse görünür. Meraklarından arsaya bakmaya gelmişlerdir. Onlar Osman ve ailesine bu arsayı alma konusunda maddî yardımda bulunacaklarına dair söz vermişlerdir. Onların tek amacı evlerinden Osman ve ailesini çıkarabilmektir. Bu esnâda Osman ile Müzeyyen simsar ve mal sahibiyle pazarlığa girerler. Arsayı alırlar. Abdullah Efendi gelip arsayı gördüğü vakit beğenmemiştir. Bu işin zararının

büyük olacağını ve borcun ödenemeyeceğini düşünmektedir. Osman ve Müzeyyen ise yapılacak olan binanın hesabını yapmaktadırlar.

Üçüncü perde, evde inşaat masrafları için yapılan hesaplara başlar. Büyükbabanın da dâhil olduğu sohbete eve pansiyoner olarak alınan, tek odanın kiracısı Nuri de dahil olur. Nuri tek başına yaşamaktadır. Karısı onu terk etmiştir.

Rüzgârın uğultusu, ardından şiddetli fırtınanın duyulmasıyla hepsi birden paniğe kapılırlar. Çünkü evin yeni yapılan temel inşaatı ve yeni geldiği düşünülen açıkta duran çimentolar yağmurdan etkilenecektir. Nuri ve Osman, Abdullah Efendiden bir branda bezi isteyip, inşaatı gidip onu torbaların üstüne örtmeyi düşünürler. Acaba Abdullah Efendi branda bezini verecek midir ve alırlarsa branda bezini götürüp çimentoları kurtarabilecekler midir? (Doruk Noktası)

Abdullah Efendi kılı kırk yarararak bezi Şayeste'ye getirtir. Ancak o nazlanırken çok geç kalınmıştır. Şiddetli yağmurdan Osman ve Nuri inşaat alanına ulaşmadan geri dönerler.

SONUÇ: Yarı yoldan dönerlerken ellerindeki branda bezi ıslanıp kirlenmiştir. Abdullah, onu verdiği gibi geri istemektedir. Ayrıca bu işlerin kurnazlık gerektirdiğini söyleyip, onların beceriksizliğiyle dalga geçmektedir.

Büyük bir gürültünün duyulmasıyla, gök aydınlanır. Yıldırım düşmüş, büyük bir gürültü duyulmuştur. Adeta bir yer yıkılmıştır. Yıkılan Abdullah Efendi'nin oturduğu evin duvarıdır. Abdullah Efendi yıkılan duvarın altında kalmıştır. Osman ve Nuri branda bezini sedye yapıp Abdullah Efendiyi bu brandayla çıkarıp, yatağına kadar taşırlar.

2. 4. 7. DİL VE ÜSLÛP

Eserin dili oldukça sadedir. Yazarın üslûbu akıcıdır, replikler su gibi akıp gitmektedir. Diyaloglarda Osman umutsuz, Müzeyyen hayalperest, Abdullah kurnaz ve düzenbaz konuşmalarıyla dikkati çeker. Kahramanlar halkın içinden insanlardır. Konuşmalar oldukça doğaldır.

Yazar Özdemir Hazar da eserin üslûbunun güzelliğinden bahseder: “Eser büyükçe bir hikâye gibi okunuyor. Akıcı, temiz üslubu insanı sıkımsıyor. Hem yakın bize, yakın bir Türkçe ile yazılmış. Ne aşırı Öz Türkçe ne de aşırı Osmanlıca. Bu yönden Nâzım Kurşunlu tebrike değer. Ya tipleri buluşu. Yeni sanatta “realite el yordamı ile aranır” diyenlerin kulağı çınlasın! Realist bir tiyatro eseri. Öyle diğer eserler gibi ağır değil. Her satırı ile vakaya girilebiliyor. Hem eser sahneden

daha çok okununca tesir ediyor. Bu da yazarın eseri üzerinde uzun zaman uğraştığını gösterir.”⁶⁴

2. 4. 8. DEĞERLENDİRME

Eser, realist bir tiyatro eseridir. Ne dram, ne trajedi ne de komedidir. Eser bizi zaman zaman güldürmekte ve zaman zaman da düşündürmektedir. Tema, komik unsurlarla işlenmiştir. Fakat oyunun kökünde, hayatı geçim sıkıntıları içinde kararmış bir küçük ailenin, bazen umutlu, fakat her zaman hüznü macerası yatıyor. Eser, ağır değildir. Eserin her satırıyla olay kolayca anlaşılabilir. Eser, konusu bakımından günceldir. Eserde anlatılmak istenen ev buhranı, orta hâlli ailelerin bitip tükenmeyen hülyaları olan bir ev sahibi olabilme arzusudur. Ancak bunları gerçekleştirebilmek için hayatın zorlu yollarından geçmek, türlü insanlarla muhatap olmak zorunda kalınabilir. Günümüzde de kurnazlıktan zengin olmuş bir kişi, karşısındakini de kendisi gibi bilir. Ama çıkarı varsa “Abdullah Efendi gibi” yardımını kat be katını yapmaktan çekinmez. Yazar, eserinde ev sahibi-kiracı sorununa da değinmiştir. Harp sonrasında yarattığı manevî değerler buhranı, toplumu yakından ilgilendiren bir davayı, barınabilme ve mesken davası sade bir dille işlenmiştir.

Yazar, hemen her eserinde canlı konular yakalamıştır. Hayattan karakterler ve tipler seçmiştir. Konu bakımından basit, içten, halkın içinden bir konu seçen yazar, konu üzerinde derinleşmek yerine vurguncu Abdullah Efendi, kalfa simsar gibi tiplerin üzerinde gereğinden fazla durarak abartıya kaçmıştır.

---

⁶⁴ Özdemir HAZAR, a.g.m.

2. 5. FATİH

Fatih⁶⁵, Nâzım Kurşunlu tarafından İstanbul'un fethinin beş yüzüncü yıldönümü dolayısıyla yazılmış bir dramdır. Türk Edebiyatında, Fatih ve fetih konulu metni temin edilen ilk tiyatro eseridir. 1904 yılında yayımlanan Macar yazar Ferenc Herczeg. 'in Bizans adlı eserinde Fatih ve fetih konusu ele alınmıştır. Bu kitabın yayımlanmasından sonra Nâzım Kurşunlu'nun eserine dek Türk Edebiyatı'nda fetih konusu geniş çapta ele alınmamıştır. Kurşunlu, Fatih'i çağının ilerisinde örnek bir insan olarak ele alırken, Herczeg, Fatih ve fetih olayını küçümsemeye çalışan bir bakış açısıyla ele almıştır. Nâzım Kurşunlu'nun eseri, Herczeg'in eserine Türk bir yazar tarafından verilen cevap niteliğindedir.⁶⁶ Eser, ilk kez 1951 yılında basılmıştır. Aziz Çalışlar'a göre Kurşunlu, bir tarihçiye düşen işi, fuzuli bir gayretkeşlikle yüklenerek, bir tiyatro eserinde cevaz verilebilecek hududu aşmanın cezasını görmüş, eser, onu tetkikle mükellef heyet tarafından incelenmiş ve reddedilmiş ama daha sonra yazar eseri yeniden ele alarak son biçimini vermiştir.⁶⁷

Radyofonik piyesler yolu ile kendini tamamıyla tiyatro eserlerine hasrettiğini söyleyen Nâzım Kurşunlu, "Fatih"i doğuran düşünce ve mesaisini şöyle özetler: "Fethin 500. yıldönümü vesilesiyle günün manasını belirten bir tiyatro eseri meydana getirmek kararını üç yıl evvel vermiştim. Fikrin tatbiki ciddi bir gayret ve emek istiyordu. 1951'de bastırduğım "Fatih", muvaffak bir eser olamadı. Cesaretim bir hayli kırılmıştı. Fethin yıldönümünde oynayacak piyes bulamayan edebî heyetin eserimi tekrar gözden geçirmek kararını verdiğini öğrendim. Bu tetkikim neticesinde, eserimden faydalanarak yeni bir eser meydana getirmem talep edildi".⁶⁸

Devlet tiyatrolarında üçüncü sezon Nâzım Kurşunlu eserleriyle açılmıştır. Branda Bezi oyunundan sonra, Mahir Canova, Refik Ahmet Sevengil'in "Sahne Dışındaki Oyun" ve Nâzım Kurşunlu'nun " Fatih " adlı eserini sahneye koyar. 1953 Yılı Nisan ayının ortalarında iki oyun da ramp ışığına çıkar. Ama bu sıralarda asıl

⁶⁵ Nâzım KURŞUNLU, *Fatih*, MEB Yayınları:2164, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi:475, Tiyatro Eserleri:60, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991

⁶⁶ Müzeyyen Buttanrı, "İstanbul'un Fethi'ni Konu Alan İki Tiyatro Eseri: Bizans Ve Fatih ,, I. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Kongresi 15-17 Ekim 2003, OGÜ, Eskişehir, 2003, s. 315

⁶⁷ Aziz ÇALIŞLAR, *Tiyatro Oyunları Sözlüğü* (Türk Tiyatrosu), Mitos BOYUT Yayınları, İstanbul, 1994, C. 2, s. 99

⁶⁸ Kenan HARUN, "Fatih Piyesi ve Müellifi", *Devlet Tiyatroları Aylık Sanat Dergisi*, Ankara, 1954,s. 11-13

yoğun çalışma, büyük bir kutlama için yapılmaktadır. İstanbul'un fetih yıldönümü dolayısıyla Fatih piyesi sahneye konulacaktır.⁶⁹

Tarihi bir piyes olan Fatih, Fetih'in 500. yıldönümüne rastlayan 29 Mayıs 1953 akşamı İstanbul'da, Ankara Devlet Tiyatrosu tarafından oynanmıştır.⁷⁰

İstanbul Festivali nedeniyle sahneye konulan oyunlardan olan Fatih oyununun başrolünü Cihan Ünal üstlenmiştir. Fatih piyesi Rumelihisarı'nda sahneye konmuştur.⁷¹

Nâzım Kurşunlu'nun yazdığı Fatih oyununda kırk oyuncu, kırk figüran rol almaktadır. Hisar temsilinde rejisör seksen kişilik kadroya kırk kişilik asker ilâve etmektedir. Piyesi Monte Carlo televizyonu filme almıştır. İlgililer, "Fransızlar Fatih'in yaptırdığı Rumelihisarı'nda oynanan Fatih oyununu Monte Carlo televizyonunda yayınlamak istediler, biz de gerekli izni verdik" demektedirler. Televizyoncular Fatih oyununu renkli olarak filme almışlardır.⁷²

Devrin Milli Eğitim Bakanı, bu önemli yıldönümü için "şerefli bir vazife" diyerek "Mutlu Bir Gün" için yazar: "Devlet Tiyatrosu, İstanbul'un 500. Fetih yıldönümü törenine katılmak için aylardan beri yeni bir program hazırlıkları ile meşguldür. Hadisenin cihanşümül ehemmiyetini göz önünde tutan Devlet Tiyatrosu, Dram, Opera, Koro ve Bale bölümleri ile bu programa iştirak edecektir. Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası da törende geniş ölçüde vazife almıştır.⁷³

Fethin yıldönümü için özel sayı çıkaran Devlet Tiyatrosu, ilk temsilini 29 Mayıs'ta verecektir. Elliden fazla sözlü rolü olan ve pek çok da figüranın görev aldığı oyunu Mahir Canova çalıştırır. Tarık Levendoğlu dekorları hazırlar. Teknik şef Alberto Mileno'dur. Fatih'i Cüneyt Gökçer, İren'i Yıldız Akçan, Çandarlı'yı Saim Alpago, Akşemsettin'i Muzaffer Gökmen, Turhan Bey'i Salih Canar, Zağanos Paşa'yı, Ekmel Hürol, Bizanslı muhafızı Oğuz Bora, Başmabeynciyi Ragıp Haykır, baş nedimeyi Macide Birneç, Karamanoğlu'nu Nihat Akçan, Notoras'ı Suat Taşer, ikinci Cariyeyi Handan Uran, imparatoru Şahap Akalın, Kardinal'i Şeref Gürsoy, Dimitriyus'u Nihat Aybars, İmparatoriçeyi Nermin Akagündüz, yeniçerileri Haydar Ozansoy, Tekin Akmansoy, Gürbüz Bora, Çavuşu Talat Gözbak, Kritos'u Ali Aygın, Karacapaşa'yı Coşkun Orhan, Sarucapaşa'yı Ziya Demirel, Skolaryus'u Ahmet

⁶⁹ Fikret TARTAN, *Altmışında Bir Taze*, Devlet Tiyatroları Vakfı Yayınları, Ankara, 1997, C: 2, s. 79

⁷⁰ Aziz ÇALIŞLAR, a.g.e., s. 100

⁷¹ Atıla SAV, "Devlet Tiyatrosu'nun İstanbul Festivali'ndeki ilk oyunu: Fatih", *Tiyatro*, İstanbul, 17.06.1973, s.4

⁷² Tuna BAYKARA, "Fatih Piyesi Tv İçin Filme Alındı", *Hürriyet*, Ankara, 3 Ağustos 1953, s. 5

⁷³ Rıfki Salim BURÇAK, *Devlet Tiyatroları Dergisi Özel Fetih Sayısı*, 29 Mayıs 1953, s. 11

Evintan, Cenevizlileri Nur Bartu., Haşim Hakimoğlu oynarlar... İlk temsil için çalışmalar sürerken kutlama haftasının programı da düzenlenir. Oyun 29 Mayıs'ta İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenir.⁷⁴

Oynanan eserin başarısı her yerde konuşulur. Yeditepe Dergisinin bu temsile yorumu şöyle olmuştur: “Nâzım Kurşunlu'nun “Fatih” adlı piyesi, fetih yıldönümünde manasını bulan bu tarihi eser, başarı ile temsil edildi. Çok uzun ve kalabalık olan bu eser, seyirciyi sıkmayacak bir mükemmeliyetle sahneye konmuştur. Fatih piyesinde tanıdığımız sanatçılardan bilhassa Cüneyt Gökçer, Yıldız Akçan, Umran Uzman, Saim Alpago ve Suat Taşer övülmeye değer.”⁷⁵

Fatih, İstanbul'da on temsil oynanır ve doğal olarak ertesi sezona sarkar. Devlet Tiyatrosu oynanan çocuk oyunlarıyla beraber sezonu kapatır. Olaylı, hareketli, kargaşa dolu bir yıl yaşanmıştır kurumda. Ve görülen odur ki bu dalgalanma yeni yılda da sürecektir.

Bir önceki yıldan sarkan “Fatih” piyesi Büyük Tiyatro'da oynanmaya başlar. Nâzım Kurşunlu bu oyunu ilk kez 1950'de yazmış, beğenmemiş yırtmıştır. Daha sonra biraz da ısrar üzerine son şeklini 1953'de vermiştir oyuna. İlk kez İstanbul'un 500. Fetih Yılı kutlamalarıyla sunulan oyun 6 Ekim'den itibaren Ankaralıları gösterilmeye başlanır. Lütfi Ay'a göre eser bir şaheser değildir ama oldukça başarılıdır. Ya Ankara temsilleri? Korkunç...Piyas, İstanbul'da oynanan eserle kıyaslanamayacak kadar kötü oynanır Ankara'da. Son derece kötü oynayan bir figüran kadrosu, üstelik sayıları da çok fazla... sahnede dökülüyorlar. Sanki hiç çalıştırılmamışlar... Işık düzeni bozuk. Kostümler dökülüyor. Tam bir rezalet... “Giriş ve çıkışlardaki karışıklıklar, gecikmeler, replik atlamalar, yanlış telaffuzlar(...) baştan savma bir oyun...” “Fatih” piyesi o denli kötü oynanıyor ki, eleştirmenimiz şunları yazmaktan kendini alıkoyamıyor: “Cüneyt Gökçer, Şahap Akalın, Yıldız Akçan, Ragıp Haykır, Ekmel Hürol, Nihat Aybars'ın çizdikleri kuvvetli şahıslar ve elde etmeye muvaffak oldukları ferdî muvaffakiyet temsilin akıbetini kurtarmaya kâfi gelmedi. Perişanlık... Tiyatromuzda, bin bir emekle meydana getirilen esere, yazık olmuyor mu? Daha önce de belirttik, bir gevşeklik, adamsendecilik, umursamazlık egemen oluyor sanki kuruma... Henüz beşinci yılda bu kutsal sahnede görev alanlar ünlemeye başlamış, çoğu yetenekli, bir kısmı okulda da görev yapan kişilerdir. Yoksa bu genel düzensizlik yönetimden mi

⁷⁴ Fikret TARTAN, *Altmışında Bir Taze*, Devlet Tiyatroları Vakfı Yayınları, Ankara, 1997, C: 2, s. 94 - 95

⁷⁵ Adalet CİMCOZ, “Fatih”, *Yeditepe*, 1 Temmuz 1953, S:40, s. 21

kaynaklanmaktadır? Tunç Yalman'ın dediği gibi, “tiyatrodan olmayanların” davranış ve yaklaşımındaki gevşeklik mi yansımaktadır sahneye? Aynı sahnede, bir başka “trajikomik” olay da yaşanır... Bu başıbozuk oyun biter, sanatçılar halkı selamlamak için sahnenin önüne çıkarlar. Zarif seyirci, her şeye karşın sanatçıları alkışlamaktadır. O da ne? Olup bitenleri izlemiş olan oyunun rejisörü Mahir Canova da selâma çıkar. Yazarın bile protesto edip sahneye çıkmadığı gecede Canova halkın karşısında görünebilmektedir. Onca başıbozukluğa karşın hem de... Lütfi Ay, bu tür, Tatbikat Sahnesi döneminden kalma ilkel davranışların bırakılmasını ister. “Bu gidişle” der, “dekoratörlerin, terzilerin, elektrikçilerin de paylarına düşen alkışları almak için sahneye çıkacaklarını göreceğiz.”⁷⁶

Oyunun etkisiyle Cemâl Reşit Rey, Fatih operası yapma kararı alır. “Beş yüz on bir yıl önce Fatih tarafından fethedilen güzel İstanbul’un, Balkanların en modern opera binasına kavuşması dolayısıyla İstanbul Operası Direktörü Aydın Gün ile ünlü besteci Cemâl Reşit Rey, elele vererek bir “Fatih Operası” hazırlamaya başlamışlardır. Fikri, Aydın Gün ortaya atmıştır. Bazı değişiklikler olacaktır. Ancak ana tema Fatih’tir. Humanist ve kahraman Fatih’in gerçek ve modern portresi çizilmektedir. Bir takım saray entrikaları esere ayrı bir canlılık katmaktadır.”⁷⁷

Oyunun sahnelenmesindeki tartışmalar bir yana Nâzım Kurşunlu ismi hafızalara yer etmiştir.

Piyesi izleyen yazar Faruk K. Demirtaş şunları söyler: “İstanbulcularca tanınmayan fakat bugüne kadar birkaç eser vermiş bulunan yazar, Fatih piyesiyle bu konuda hayli ilerlemiş bir usta sanatkâr olarak karşımıza çıkmıştır. Konu, fazla cepheli olmadığı gibi, merak çekici vak’alarla da dolu değil. Bununla beraber zevkle seyredilmiştir. Fetihden önce Osmanlı ve Bizans Sarayı’nda geçen belli başlı hadiseler ele alınmıştır.”⁷⁸

Eser beş perdeden meydana gelmiştir. Üç perde Osmanlılarda, ikisi Bizans’ta geçmektedir.

2. 5. 1. ESERİN ADI

“Fatih” adlı eser, adını baş kahraman, Fatih Sultan Mehmet’ten almıştır. Fatih’in tarihi değiştiren büyük aksiyonu, İstanbul’u almasıdır.

⁷⁶ Fikret TARTAN, a.g.e., C: 2, s. 104

⁷⁷ Bilgin PEREMECİ, “Sanat Dünyası”, *Akşam Gazetesi*, 10 Temmuz 1964, s.6

⁷⁸ Faruk K. DEMİRTAŞ, “Fatih Piyesini Seyrederken”, *Hisar*, C:2, S. 39, Ankara, Temmuz 1953, s. 6

Tarihi konuların güncel konularla da yakın ilgisi vardır. Tarihi dönem ve kişiler vasıtasıyla insan ve toplumun değişmez özellikleri belirtilir.⁷⁹

Bir röportajında Kurşunlu, eseri hakkında şunları söyler: “Ya ben Bizans’ı alırım, ya Bizans beni, diyen Fatih çapında bir hükümdarın büyük ve çok cepheli şahsiyetini ve İstanbul’un fethi gibi en azametli eserini, onun şanına ve hatırasına lâyük bir şekilde ramp ışığına çıkarmanın cüret ve mesuliyetine müdrikim. Çağları kucaklayan ve tarihin akışını değiştiren bir hadisenin piyes hâline konması, muhakkak, cesaret ve azmin yanı sıra, büyük bir emek, uzun ve titiz bir çalışmayı da gerektiriyordu.”⁸⁰

2. 5. 2. ÖZET

Bizans, Edirne Sarayına elçilerini yollamıştır. Osmanlı tahtına Fatih geçmiştir. Bizans sürekli Osmanlı’nın işlerine karışarak çeşitli entrikalar çevirmektedir. Frances, Sadrazam Çandarlı’ya İmparatorun Bizans’ta bulunan Devletli Şehzade Orhan’a ait yıllık üç yüz bin akça olan tahsisatın iki misline çıkarılmasını talep ettiğini söylerken, Bizans Sarayı ressamı Lizander de, Çandarlı’nın dostluğunu kazanmaya çalışır. Bizans’ın bu manevrasının altında yatan amaç şudur: Karamanoğlu başkaldırmış ve Bizans İmparatoru’ndan yardım istemiştir. Şehzade Orhan’ı elinde tutan Bizans, tahtı onun ele geçirmesi için uğraşacaktır. Bizans’ın arkasında Papa, Papa’nın arkasında da tüm ehl-i salip vardır. Çandarlı ise Murat Han’ın hastalığı sırasında, Karamanoğlu’na bir mektup yazarak, gizli bir anlaşma yapmıştır; kendisine eski haklarını tanıyarak Osmanoğulları’nın mirasına konacak, Çandaroğulları’na bir taht kazandıracaktır. İşte bu mektup İmparatorun eline geçmiştir. Bizans tarafından Çandarlı’ya karşı bir şantaj olarak kullanılmaktadır. Nitekim, Çandarlı hep Bizans ile barış içinde yaşamaktan yanayken, Zağanos Paşa gibileri karşı görüştedirler. Bizans Sarayında ise kentin savunması ile ilgili gerçekleri imparatora söylemeye gelen top dökümcü ustası Urban geri çevrilirken, Fatih’in Boğaz’da bir hisar yaptırdığı öğrenilir.

Şehzade Orhan’ın Prenses İren ile evlendirilmesi işi kalmıştır. Çünkü Sultan Karamanoğlu’nu ezince Bizans’ın bu yoldaki umutları suya düşmüştür. Bu arada İmparatorun Katolik Papa’dan yardım istemesi, tüm Ortodoks Bizans’ı karıştırmıştır. Kardinal İzidor’un Bizans’a gelmesiyle Bizans orduları komutanı Notoras, “Ayasofya’da kardinal şapkası görmektense bir Türk kavuğunu tercih ederim” (s. 38)

⁷⁹ Özdemir NUTKU, *Atatürk ve Cumhuriyet Tiyatrosu*, Özgür Yayınları, İstanbul, 1999, s. 304

⁸⁰ Zuhâl Kâmrân Noyan, “Fatih Piyesi ve Nâzım Kurşunlu”, *Vatan Gazetesi*, 08.06.1958, s. 17

diyerek, başta Bizans Kilisesi olmak üzere, halkın da tepkisini söyler. Prenses İren ise Boğaz'da yaptırılan Hisar'ı görmeye gittiklerinde Sultan'la görüşeceğini ve onu Bizans'la ilgili düşüncelerinden vazgeçirmeye çalışacağını söyler. İmparator, kardeşi Dimitriyus ile Notoras'ı Sultan'la anlaşmak üzere Edirne'ye göndermiştir. Dimitriyus ile Notoras, Osmanlılara geçen Urban'ın dökmüş olduğu dev topları görürler. Notoras'a göre bunlara sahip olan dünyaya hükmeder. Bizans elçileri, Zağanos ve Saruca Paşalara Bizans'ın halinin korkunç olduğunu, halkın İmparator'un Papa'yla anlaşmasını küfür saydığını anlatarak, Bizans'ın Sultan'ın dilediği miktarda haraç vermeye hazır olduğunu söylerler. Orhan Bey ile Karamanoğlu da Sultan'a teslim edilecektir. Sultan'ın ödün vermemekte ve Bizans'ı almaktaki kararı kesindir. Bu arada Sultan'ın beklemekte olduğu Anadolu askerinin geldiği haberi ulaşmıştır. Bu haberi getiren Prenses İren'dir. Sultan, İren'e Şehzade'yi bağışlayacağını söyler ve İren'in gerçekte Şehzade'yi sevmediğini de ona itiraf ettirir.

İmparator, Notaras'ı görevinden almış yerine ücretlilerin komutanı Justinyani'yi geçirmiştir. Halk korku ve dehşet içindedir. Patrik'e göre Bizans son günlerini yaşamaktadır. Sultanla anlaşma yolları mutlaka aranmalıdır. Sultan, silahlarını bırakmak koşuluyla halkın şehirden çıkmasına izin vermiştir. Herkes İmparator'u terk etmektedir. Ancak İmparator kenti sonuna kadar savunmaya karalıdır. Halk imparatora kin duymaktadır. Bizans yanmaya başlamıştır. Lizander de kentten kaçmış, Otağı Hümayun'un olduğu yere gelmiştir. Çandarlı'ya getireceğine dair söz verdiği mektubu çaldırılmıştır. Bu arada Ulubatlı Hasan yaralı halde Sultan'ın huzuruna getirilir. Dimitriyus ile Notaras da kentten kaçıp Sultan'a sığınanlar arasındadırlar. Notoras, Lizander'in çaldığı mektubu Sultan'a uzatırsa da, Sultan mektubu Çandarlı'ya verdirtir. Donanma hazırlanmaya başlamıştır. Fatih, askerlerinin arasına karışır.

2. 5. 3. KİŞİLER

Konstantin: Fatih'in küçük yaşta tahta geçmesini fırsat bilmektedir. Karamanoğlu'nu ve Şehzade Orhan'ı Osmanlı aleyhine kışkırtmaktadır. Saray ressamı Lizander'i de casus olarak sultanın sarayının iç tezyinatı için göndermiştir(s. 27). Vezir Çandarlı Halil Paşa'yı da sultanı kuşatmadan vazgeçirmesi konusunda tehdit eder. Bizans'ta yönetim zayıflamıştır. Konstantin kimseyle görüşürülmez. Etrafındakiler tarafından sürekli kandırılır. Kuşatma tüm şiddetiyle sürmektedir.

İmparator, kardeşi Dimitriyus, Lizander ve Başkumandan Notaras'ı barış görüşmesi yapmak üzere Sultana gönderir. (s. 96). Konstantin insanlar tarafından terk edildiğini Türk elçilerini kabul ettiğinde anlar.

Fatih: Çok genç yaşta İstanbul'u fetheden cesur ve usta bir asker, büyük bir padişahdır. Eserin girişinde Fatih Sultan Mehmet henüz tahta geçmemiştir. Bizans'ın oyunlarından bıkmıştır. Bizans'ı kuşatmaya karar vermiştir. Bu konuda herkesten destek alır. Bizans tarafından gönderilen elçilere yapılan her şeyin bedelini ödeyeceklerini söyler. İmparatorun papadan yardım istemesi ve Bizans kilisesini papanın ayakları altına atması halkı imparatora karşı kıskırtmıştır. Halk imparatoru istememektedir. Fatih silahlarını bırakmak şartıyla şehirden herkesin ayrılmasına izin ister. Konstantin bunu onaylamaz. Fatih'i iyi tanıyan Lizander onun kararlılığını iyi bilir. Konstantin'i terk edenler Fatih'e sığınmaktadır. Halk Bizans imparatorluğundan kaçmaktadır. İmparatorun yanında sadece Jüstinyani kalmıştır. Fatih, Skolaryus'u kovar. Başmabeyinci, Fatih'e imparatoriçe ile Bizans'ı terk etmesi için Konstantin'in emrine itaat etmeyen Prenses İren'in zindana atıldığını söyler. Fatih, Lizander'i imparatorunun ona ihtiyacı olduğu gerekçesiyle kovar. Bu sırada Ulubatlı Hasan surlara Türk bayrağını dikerken yaralanmıştır. Akşemsettin ise onun şehit olduğunu söyler. O gece Fatih orduyu hazırlatır herkesi toplar.

Notaras: Konstantin, Notaras'ın yerine kumandan Cenevizli Jüstinyani'yi getirmiştir. Bizans'a yardım vaadi karşısında Bizans kilisesini papaya peşkeş çeken Konstantin'e karşı gelenlerin başında Notaras ve Patrik vardır (s. 78-79). Kralın kiliseye karşı inancı sarsılmıştır. Türklerin cesaretinden korkmuştur. Notaras ve Patrik'in görüşme istekleri saraydan geri çevrilir. Notaras imparatoru terk etmiştir. Artık Fatih için çalışan bir casustur. Ona göre imparator ve Bizans'ın umutları bitmiştir. Jüstinyani de onu terk etmiştir.

Başmabeyinci Françes: İmparatoru terk edenlerdendir. Fatih'e sığınır. Prenses İren'in zindana atıldığını Fatih'e haber verir. Hayatının bağışlanması karşılığında İren'i kurtarmayı teklif eder. Bu menfaatçi tavrından dolayı Fatih onu kovar.

Dimitriyus: Bizans imparatorunun kardeşidir. Şehzade Orhan ve Karamanlı ellerinde esirdir. Fatih'e onları teslim etmeyi önerir. İmparator saray halkını toplayarak surlarda sultanın elçilerini kabul ettiğini silahlarını bırakmak şartıyla herkesin gitmesine izin verdiğini söyler. Lizander, bunun oyun olabileceğini söyler. Bizans yavaş yavaş terk edilmektedir. Dimitriyus da imparatoru terk eder. Dimitriyus

imparatorun delice hareket ettiğini düşünmektedir. Fatih'in sözlerinden ve cesaretinden korkarak hançeriyle kendini öldürmek ister. Dimitriyus, Konstantin'e ihanet etmiştir.

Patrik: Papanın yardımcısı Kardinal İzidor Bizans'a gelmiştir. (s. 80) Patrik inancını ve imanını kaybeden Konsatntin ile görüşmek ister, ama reddedilir. O da Bizans'ı bırakıp Fatih'e gidecektir.

İren: Bizanslı prensesdir. İmparatoriçenin kız kardeşidir. Şehzade Orhan ile evlendirilmek istenmektedir. Hisarın yapımını merak eden imparatoriçe, İren ve bazı kadınlarla boğaza gezi düzenler. Bu sırada Fatih'i gören İren ona âşık olur, Fatih de ondan etkilenir. Fatih'in Bizans için hazırlık yaptığını öğrenen kral, İren ile Şehzade Orhan'ın evliliğini erteler. İmparator, İren'i Edirne sarayına gönderecektir. Amacı Fatih'in niyetini öğrenmektir. Ama Fatih'in ordusu surlara vardığından İren gidemez. Fatih, İren'in Şehzade Orhan'ı sevmediğini, aslında kendisini sevdiğini öğrenir. Bizans halkıyla barış yapmalarını ister. Fatih bunu kabul ederse kendisi onun cariyesi olacaktır. Fatih bunu reddeder. İmparatorun emrini dinlemeyen Prenses İren zindana atılmıştır.

Jüstinyani: Ücretli askerlerin komutanıdır. Notaras'ın yerine başkomutan olmuştur. Konstantin'e yapılan saldırıda imparatoru savunmaya kalkar ama hakarete uğrar. Konstantin onun sadakatinden emindir. Fatih'e gelen Notaras, Jüstinyani'nin yaralandığını söyler. Fatih ona acır. Ancak Bizans'ı terk ettiğini duyunca Fatih onun şanını koruyamadığını düşünür.

Lizander: Kostantin tarafından Edirne sarayına ressam olarak gönderilen bir casustur. Dimitriyus ve Notarasla elçi olarak Fatih'e gönderilir. Bizans'ın son günü imparatorun çaldığı mektubu Çandarlı'ya getirirken yolda Notaras'ın adamları dövülmüş ve Lizander'in elinden mektup alınmıştır. Lizander, Bizans'ın durumundan bahseder. Ona göre Bizans enkaz halindedir, yanmaktadır. Şehirde talan başlamıştır. Lizander, Osmanlı'ya sığınmak ister ancak Çandarlı tarafından kovulur.

Çandarlı Halil Paşa: Fatih'in sadrazamıdır. Fatih, Bizans'a savaş açtığından araları iyi değildir. Fatih ondan şüphelenmektedir. Çandarlı, Sultanın tecrübesiz olduğunu düşünmektedir. Sultan Murat hastalanınca Fatih Sultan Mehmet'in tahta geçmesine razı olmamış, Karamanoğlu'na anlaşma şeklinde bir mektup yazmıştır. Eski haklarını tanımak şartıyla Osmanoğullarının mirasına konmak, Çandarlı'ya bir taht hazırlamak istemektedir. Çandarlı bu mektubun imparatorun olmasından korkmaktadır. İmparator bu belge ile Çandarlı'yı tehdit

etmektedir. Çandarlı'dan şüphelenen Fatih, ona mesafeli davranmaktadır. Notarasın bu belgeyi Fatih'e vermek istemesine rağmen Fatih bunu reddetmiştir.

Zağanos Mehmet Paşa: Vezirdir.

Akşemseddin: Fatih'in hocasıdır.

Turhan Bey ve Saruca Paşa: Komutanlardır.

Baltaoğlu Süleyman Bey: Kaptan-ı Deryadır.

Urban: Top dökümcüsüdür.

Teofanus: Casustur.

Kritivolus: İmrozlu, tarihçidir. Fatih'e karşı hayranlık duymaktadır. Fatih'in tarihini yazmak istemektedir. Ona göre sultan, tarihin akışını değiştirecek kadar büyük biridir.

Ayrıca eserde adı geçen diğer şahıslar Ulubatlı Hasan, bir derviş, muhafızlar, askerler, saray adamları ve elçilerdir.

2. 5. 4. MEKÂN

Eserde ana mekân İstanbul'dur. Sultan'ın sarayı ve Rumelihisarı'ndan bahsedilir. Konstantin ile ilgili olaylar Bizans Sarayında geçer.

Faruk K. Demirtaş'a göre eserin ilk temsilinde dekorlar, kostümler güzeldir fakat sahnenin küçük oluşu ve panoların yerleştirilişi sanatkârların giriş çıkışlarına ve oynayışlarına mani olmuştur.⁸¹

Birinci perdede mekân Edirne Sarayıdır. Genişçe bir salonda elçiler kabul edilir.(s. 7)

İkinci perdede olaylar Rumelihisarı inşaatına yakın bir sırta geçer. Karşıda boğaz ve Anadolu sahili görülür (s. 38) Olaylar, Fatih'e ait çadırın içinde(s. 60), İstanbul surlarında (s. 71) gelişir.

Üçüncü perdede, harp meydanında Fatih'e ait çadırın içi verilmiştir. Dışarıda savaş gürültüsü, fasıllı top sesleri duyulmaktadır. Fakat bütün bu sesler çadırın derin ve dinlendirici sessizliği içinde sanki eriyip kaybolur. (s.84)

Dördüncü ve son perdede mekân kuşatma meydanı ve çadırın içidir. Uzaklarda surların silueti görünür. Gökyüzünde yıldızlar titreşir. Tamamıyla tenha

⁸¹ Faruk K. DEMİRTAŞ, "Fatih Piyesini Seyrederken", *Hisar*, Ankara, Temmuz 1953, C: 2, S. 39, s. 7

bir sırt, uzaklarda ışıklar görünür, fasıllı top sesleri duyulur. Fatih bir kaya parçasına oturmuştur. Ulubatlı Hasan surlara Türk bayrağını dikmiştir. (s. 141)

Hilmi Kurtuluş, 1953'te eserin ilk temsil olunduğu yer hakkında şu yorumu yapar: "Rumeli Hisarı, tarihimizdeki yeri ve anlamıyla insanı her an etkileyen ulu bir abidedir. Burada tarihî bir oyun oynamak, hele bu hisarı inşâ ettiren padişahı ve devrini canlandırmak yerinde bir görüştür. Hadis-i Şerif ile de tebşir olunan Türk askerinin üstün gayretini, inanılmaz savaşını aslî dekoru içinde seyretmek insanı ne kadar duygulandırır."⁸²

2. 5. 5. ZAMAN

Eser hicri 855, miladî 1451 yılının Nisan ayında, II. Murat'ın ölümünün ikinci ayında başlar. 1453 İstanbul'un fethine dek sürer. Edirne, bu iki ay içinde çok korkulu günler yaşamıştır. Fetret devrinin karışıklıkları henüz unutulmamıştır. Yeni padişah II. Mehmet Han'dır.

İkinci perdede 1452 senesi Ağustos ayı sonlarıdır, Rumelihisarı inşaatı devam etmektedir.

Üçüncü perdede zaman 1453 senesi Nisan ayı sonlarıdır.

Dördüncü perdede aynı yıl Mayıs ayının 28'i kuşatmanın son günüdür, vakit akşama yakındır. Savaş gürültüsü bir uğultu halinde zaman zaman akseder, akşamın ölgün ışıkları içinde çadır gölgelere boğulmuş görülür.

2. 5. 6. OLAY DİZİSİ

Eserde İstanbul'un fethinden önce Osmanlı ve Bizans sarayında geçen olaylar ele alınmıştır.

GİRİŞ: 1951 yılında Osmanlıların Karamanlılarla arası bozulmuştur. Bundan faydalanmayı düşünen Bizans, Osmanlı sarayına elçiler gönderir. Kendi yanlarında bulunan Şehzade Orhan için her yıl ödenen paranın artırılmasını, aksi halde Şehzade'yi salıvereceklerini bildirirler. Bizans imparatoru Konstantin, Şehzade Orhan'la Prenses İren'yi evlendirmeyi ve Osmanlı tahtına Orhan'ı musallat etmeyi tasarlamaktadır. İlk perdede Bizans elçileri Osmanlı sarayına giderler. Sultan'ın huzuruna girmeye muvaffak olamayan elçiler red cevabı alarak dönerler. Osmanlılarda ise hummalı bir hazırlık vardır. Genç hükümdar Fatih, İstanbul'u fethetmek niyetindedir. Başta Zaganos Paşa olmak üzere, vezirlerin çoğu onu desteklerler. Yalnız Vezir-i Azam Çandarlı Halil Paşa aynı düşüncede değildir. o

⁸² Hilmi KURTULUŞ, "Fatih", *Türk Edebiyatı*, İstanbul, Ağustos 1973, C: 2, S: 20, s. 30

barıştan yanadır. Bizans'tan Lizander adında ressam kimliğinde bir casus gelmiştir. Halil Paşa'yı Bizans'ın arzularını yerine getirmeye zorlar, Paşa bunu kabul etmez.

İkinci perdede Bizans'taki telaş verilmektedir. Karamanoğlu mağlup düşüp Bizans'a sığınmıştır. Şehzade Orhan, İren'den artık yüz bulamamaktadır. İmparator papadan yardım ister. Mezhepleri birleştirmek niyetine girer. Fatih Rumelihisarı'nı yaptırır. İren, genç hükümdarı hisar civarına gezmeye gittikleri zaman görür ve ona aşık olur.

DÜĞÜM: İstanbul'a yaklaşan Osmanlılar İstanbul'u fethedebilecekler midir?

Üçüncü perdede Osmanlılar İstanbul yakınlarında görülür. Edirne'den büyük toplarla yola çıkan ordu, şehir kapılarına dayanmıştır. Bizans'tan bazı tekliflerle elçiler gelir. Fakat teklifleri kabul edilmez. İren de aşkını ilân ve itirafa gelir. Ama Fatih onu reddeder.

Dördüncü perdede Bizans'ta telaş, korku, telaş başlar. İmparatorluk çöküşe girer. Halk, Katoliklerle işbirliği edildiği için savaşmak istemez. Etrafındaki herkes imparatoru terk eder. Sadece ücretli askerlerin komutanı Jüstinyani onu terk etmez. Konstantin sonuna kadar savaşmak kararındadır.

SONUÇ: Beşinci perde surlara yakın bir yerde geçer. Kuşatma devam etmektedir. Büyük taarruz başlar. Bizans'tan ayrılanlar birer birer Fatih'ten aman dilemeye gelirler. Başkumandan Notaras, Çandarlı'nın zamanında Karamanoğlu'na yazmış olduğu ihanet mektubunu getirir. Ulubatlı Hasan surlara bayrağı diker.

2. 5. 7. DİL VE ÜSLÛP

Eser oynandıktan bir yıl sonra çıkan bir dergide eleştirmen, yazarın kullandığı dil ve üslup için şunları söyler: “Piyeste bütün hadiseler teferruata kadar yerli yersiz sıralanmış. En şahane bir zafere öncü olabilecek gedik açılma hadisesini ve surlara dikilen sancağı çadırdaki işittiğini Fatih, bu piyeste okusaydı hakaret gördüğünü kabul ederdi. Fatih zaferin doğuşunu ve 29 Mayıs'ta yapılacak büyük son hücumu çadırdaki bir guruba anlatıyor. Piyeste teferruatıyla hadiselerden bahsediliyor da; denizin yüzünde gezen dev gibi kuleler, karadan çekilip denize indirilen gemiler, dik menzilli top icadı ve sathı müdafaa gibi yepyeni bir sistemden hiç söz açılmıyor. Fatih nutkunu, yazarın ikide bir çadır deyiverdiği yerde bir guruba söyleyeceğine ipekten yapılmış al renkte şahane otağını saran on binlerce askerin doldurduğu meydana (Mevhum şekilde) hitap etseydi daha yakışık almaz mıydı? Fazla kelime bulunduğunu açıklamaya lüzum yok. Bu normal bir sonuçtur. Düpedüz konuşmalara

soru ve cevaplara rağmen biraz karikatürize edilmiş olmasa, tarih okumasından farklı olmayacak. Sahnede kim görülmüş ise hepsi birer kasidedi ve mersiyece kesiliyor. Hele düpedüz soru ve cevapların uzayıp gitmesi, klasik mahiyetteki eserlerden ne kadar uzak kaldığımızı gösteriyor. Teofanus – Kristivolüs elçisi yine birbirini kovalamakta. Fakat biz onlardan bahsetmeyelim.

Dördüncü perde on birinci tablo: Çandarlı hâlâ dinleyene okuyana usanç verecek şekilde; şafak vaktinde başlayacak olan son hücum hakkında imalı, tarizli muarızdır. Bizim için, dünya için, en büyük hadiselerden biri olan İstanbul'un zaptı; insanüstü büyük Sultan Fatih'in; bilgi, zekâ, şahsiyet, askerlik gibi üstün vasıfları ve askerimiz sayesinde oldu. Fakat bu oluşu, bu tiyatro eserinde özetlediğimiz ve umduğumuz gibi bulamadık. Son tabloda yıldız kayması ve nöbetçinin Fatih'i yabancı sanması, sahneleri bitevî tarihî gidişten sıyrıp esere çeşni verdi. Fakat piyes bitti."⁸³

Diyalogların akıcı bir dille verildiği eserde seyircinin dikkati şahıs kadrosunun çokluğu sebebiyle dağılmaktadır. Yazarın tarihsel olayların akışını ifade etmedeki başarısı eserdeki üslubunu olumlu yönde etkilemiştir.

Kurşunlu Fatih'te (kendisinin de belirttiği gibi) Fatih'i arka plânda tutarak, daha çok, Bizans'ın fethinin tarihsel olaylarını ve bu tarihsel anda her saftan yer almış kişileri geniş bir bakış açısında sergilemeye çalışmaktadır. Herhangi bir yorumlamaya, dramatik çatışmaya, psikolojik çizime girmeksizin, yalnızca tarihsel olgularda yatan dolantılarla yetinerek, canlı bir tarihsel tablo oluşturmaktadır.

Eserin Türkçe'si güzel ve sadedir. O zamanın havasını vermek için, çok az da olsa eski Türkçe kelimelere yer verilmiştir. Piyesin tekniği de kuvvetlidir. Sahneye giriş çıkışlar, konuşmalar maharetle örülmüştür. Sahnede geçmeyen, konuyla ilgili hadiseler şahısların ağzından seyirciyi sıkmadan anlatılmıştır. Karakterler oldukça kuvvetli çizilmiştir. Yalnız Akşemsetdin sönük kalmıştır. İlk perdede alelade bir hoca hüviyetinde karşımıza çıkıyor. Üçüncü ve beşinci perdelerde biraz canlanıyor ama istenilen şekilde yansıtamıyor.⁸⁴

Tarihî eser yazanlar dönemin üslûbunu yansıtacak, genellikle tarih kitaplarına da geçen bazı ifadeleri kullanmaktan kendilerini alamazlar. Bu, hem başarının anahtarı, hem de tehlikedir. Zira bu ifadeleri kendi üslûplarının içinde eritememeleri

⁸³ Adil Başal, "İstanbul'un Fetih Yıldönümü Tiyatrosu Üzerine", *Türk Düşüncesi*, C.:2, S. 8, İstanbul, Temmuz 1954, s. 158

⁸⁴ Faruk K. DEMİRTAŞ, "Fatih Piyesini Seyrederken", *Hisar*, C:2, S. 39, Ankara, Temmuz 1953, s. 7

hâlinde bu cümleler metnin dışında kalır ve sırtır. “Fatih” buna iyi bir örnektir. Kurşunlu, son hücumdan önce Fatih’e şunları söyletir: “Fatih – Gedüğe mukaddem çıkacak olanlar, eğer dirlik tasarruf etmemiş kimse ise tumarlar verilecek, tumar erleri Subaşı, Subaşılar Sancak beyi, Sancak beyleri de...(s.101)”. Burada Fatih son emirleri verirken yüce emeline katılacak olanlara ufak dünyalıklarını hatırlatmaktadır. İstanbul’un alınmasıyla çağ açılıp çağ kapanmasıysa, Fatih’in bu anda söyleyeceği bir söz değildir. Baştaki sözlerin aleladeligi ile, son cümlenin tasavvur ettiği genişlik birleşmemektedir. “Gedüğe” telâffuzunun abesliğini ayrıca belirtmek gereksiz. Elbette bu eserin sahneye konduğu zaman uyandırdığı heyecanın sebebi bu zayıf ibareler değil, onu sahnede seyredilebilir hâle getiren oyuncular ve yönetmenin gücüdür.⁸⁵

2. 5. 8. DEĞERLENDİRME

Fatih cesur bir komutan, merhametli bir insandır. Verdiği sözlerin arkasında durur. Düşmanına bile sahip çıkar. Nâzım Kurşunlu’nun beş perdelik bu tarihî oyununda olaylar Edirne ve İstanbul’da geçmektedir. Eserde olaylar hem Osmanlı İmparatorluğu hem de Bizans tarafından verilmiştir.

Eserde Fatih’in kişiliği, duygu ve düşünce dünyasına dair bilgiler verilmemiştir. Fatih, tarih kitaplarında okunan yönüyle eserde karşımıza çıkmıştır. Bu yönüyle ezberlenen bir karakter olarak kalmıştır. Olayların akışı; Bizans imparatoru ile Osmanlı padişahı arasında gidip gelen elçiler, Bizans’ın politikası, Şehzade Orhan ve Prenses İren ilişkisi, Sadrazamın, Karamanoğlu’na yazdığı ihanet mektubu şeklinde devam eder. Ancak bu olay dizisi içinde Fatih Sultan Mehmet’ten yeterince bahsedilmemiştir.

Eser, orijinal ve geniş kapsamlıdır. Düşman imparatoruna bile layık olduğu değeri vermekten çekinmemiştir. Eserde olaylar iki taraflı olarak verilir. Fatih genel olarak başkaları tarafından tanıtılmıştır. Konstantin’in psikolojisine de yer verilmiştir. Kurşunlu, olaylara tarafsız bakmış, kendine zaman açısından sıkıştırmadığı için Bizans’ın alınması için Türkler tarafından oluşan şartlar Bizans’ın dünyaca tanınan entrikaları daha detaylı olarak ele alınmıştır.⁸⁶

⁸⁵ İnci Enginün, *Araştırmalar ve Belgeler*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2000, s. 224

⁸⁶ Müzeyyen Buttanrı, “İstanbul’un Fethi’ni Konu Alan İki Tiyatro Eseri: Bizans Ve Fatih „, *I. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Kongresi* 15-17 Ekim 2003, OGÜ, Eskişehir, 2003, s. 315

2. 6. GECİKENLER

Gecikenler⁸⁷, ilk kez 1968’de Ankara’da Devlet Tiyatrosunda, daha sonra 1976’da İzmir Devlet Tiyatrosunda oynanmıştır.

Komedi türünde yazılmış olan oyun üç perdedir. Eserde bir evi paylaşan biri evli, iki kız kardeşin onlarla beraber yaşayan yaşlı, bakıma muhtaç büyükannelerini zaman içinde bakımından bıktıkları için istememeleri, büyükanneye yüklü bir miras kalınca da onu kimsenin paylaşamaması konu edilmiştir.

2. 6. 1. ESERİN ADI

“Gecikenler”, eserin konusuna göre zamanı yaşayamayıp, hayatı zamanında ve tadında yaşamakta geciken insanları ifade etmektedir. Eserde yaşlı büyükannelerine bakan iki kız kardeşin hayata maddi gözle bakmaları anlatılır. Bir yandan da yaşamın duygusal yanlarını görememeleri, hayatı anlayıp onun farkına varamamaları vurgulanır. Eserdeki evde kalmış kız kardeş olan Birsen, evlilik yapamamasıyla zamanı yakalayamamıştır. Diğer kardeş Ahsen, eşi Lemi ve amcaları Edip Bey ise paraya olan düşkünlükleriyle ön plâna çıkmışlardır. Evdeki yaşlı büyükannenin bakımı zor olduğu için bu onlara külfet olmaktadır. Ancak büyükanneye kalacak miras bu durumu değiştirecek, para için akrabalarının tutumu değişecektir. Onlar da manevi duyguları zamanla yitiren, çağa ayak uydurmak isterken zamanı geçiren insanları temsil etmektedirler. Eserin karakterleri hayatı yaşamakta geciktikleri için eser, “Gecikenler” adını almıştır.

Yazar eserin adı için şöyle der: “Bu, çelişkilerle dolu tatsız oyunda, diş dokunur bir katkıda bulunamadıkları hâlde sahnede kalmakta direnenlere ben “Gecikenler” adını verdim. Bu oyunun akışı nasıl bir nedene dayanırsa dayansın, bundan ayrı bir gerçek, insanın tanrıtanımaz bencilliğidir. İnsanın geçmişi ile bütünleşebileceğine inanıyorum. Ve bu inanışla, görünüşte bir eşya hâline gelmiş olsalar da, bütün “Gecikenler”i insanlık adına kutluyorum.”⁸⁸

Oyunda büyükanneyi canlandıran Hepşen Akar, büyükanne rolüne hazırlanışını şöyle anlatıyor: “Büyükanneyi iyi oynayabilmek, çok yaşlı bir kadını gereğince canlandırabilmek için, önce, çevremde bulunan yaşlı kadınların mimik ve hareketlerini dikkatle izledim. Rahmetli büyükannemin, oturuşunu, el hareketlerini

⁸⁷ Nâzım, KURŞUNLU, *Gecikenler*, (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 64s.

⁸⁸ Nâzım Kurşunlu, “Gecikenler”, *Devlet Tiyatroları Dergisi*, Devlet Tiyatroları, S: 64, s. 3

hatırladım. O yaşa uygun giysileri giydim, belimi büktüm, makyajımı yaptım. Ve bütün bunları rolümde kaynaştırmaya çalıştım. Benim çenemin bir özelliği var, hafifçe dışa çıkarttığım zaman dişlerim yokmuş gibi oluyor ve dilime bir pelteklik geliyor. Bunu hemen uyguladım ve büyükanne olabilmek için yaptığım tüm hazırlıkları çenemle tamamladım. Oyun, bir süre Küçük Tiyatro’da bir süre de Altındağ Tiyatrosu’nda oynandıktan sonra Bursa’ya gittik ve temsillere orada devam ettik.”⁸⁹

Aile içinde kimse istemez olmuştur büyükanneyi; onu başlarından savmanın yolunu ararlar hep. Günün birinde evde istenmediğini düşünüp kapıdan dışarı fırlayan büyükanneye önemli bir miras kaldığı haberi gelince, durum değişir tabi, ancak son anda gelen telgraftan başka mirasçılar olduğu da anlaşılınca ortalık karışır yeniden.⁹⁰

Hayatta herkes gecikebilir. Kadın, erkek, genç, yaşlı... Bazıları arada bir gecikirler, bazıları da bunu bir çeşit tutum hâline sokarlar, her zaman her yerde gecikirler. Gecikmenin çeşidi vardır. En hafifi vaktinde davranmayıp otobüsü kaçırmaktır, sonra derece derece önemli sorunlar doğuran gecikmeler gelir ve gün olur, bir gecikme insanın hayatının olağan akışını durdurur, ona hesapta olmayan yeni bir yön verir. Gecikmenin en yaygın şekli insanoğlunun hayatı anlaması bahsinde görülür. Bu konuda çok şey yazılmış, söylenmiş olduğu hâlde nedense insanoğlu “bugün”den kaçır ya da geçmişe yahut geleceğe sığınmayı tercih eder. Gerçekte değerli olanın yalnız bugün, yaşanılan an olduğunu neden sonra fark eder, o zaman da geri dönemeyecek kadar gecikmiş olur. Bunlar bir yazarın dediği gibi “burnundaki gözlüklerini arayan dalgın kişilere” benzerler. Bazı kimseler çevresini tanımak, anlamak bahsinde gecikirler, bazıları da –eğer varsa- kendi değerlerini açığa vurmaya ve çevresine bunu kabul ettirmeye gecikirler. Bu örnekleri istediğimiz kadar çoğaltabiliriz. Bütün bunların en önemlisi insanın kendini tanımakta gecikmesidir. Şüphe yok ki sonuçları bakımından bize en pahalıya mal olan gecikme de budur. Bunlar hayat içi gecikmelerdir. Bir de hayatın dışında kalan gecikmeler vardır. Bazen görürüz, gazetenin birinde bir resim çıkar, bir kenar kasabanın unutulmuş dağ köyündeki yüz yirmi sekiz yaşındaki ninenin resmidir bu. Hayata anlamsız bakışlarla bakan, yorgun, sönük gözler. Bu gibiler bir ziyafette bütün davetliler çekilip gittikten sonra ışıkları söndürülmüş salonda boş ve yarı içilmiş

⁸⁹ Mihriban Sezen, “Gecikenler ve Büyükanne”, *Haber Gazetesi*, 10.06.1976, s. 13

⁹⁰ İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu Sanatçıları Derneği, *Ayna Dergisi*, Mart 2004, S: 8

kadehlerle dolu masa başında oturmakta olan saygısız misafirleri hatırlatır bana. Bunlar ölmekte gecikenlerdir.⁹¹

İnsanoğlu her çağda gecikmiştir. Fakat bugün olduğu kadar, daha önce hiçbir devirde gecikmenin bu derece baskısı altına girmiş değildi. Bugün dünyamızı nasıl bir sıtmanın sarstığını anlamak için, etrafımıza şöyle bir göz atmak yeter. Herkes telaşlı, herkesin sanki kaçırmaktan korktuğu acele bir işi var. Kimi görerseniz, kiminle konuşsanız hep aynı sızlanma: Vakit yok. Sahiden vaktimiz yok, yaşamaya bile vaktimiz yok. İnsanoğlu zamana sığmıyor. Peki, eskilere bol bol yetip de artan zamana kim ne yaptı? İnsanoğlu zamanı öldürdü. Şimdi mekânın haktan gelme çabasında. Ben, Gecikenler’de bu kaçışın içinde çırpınan insanı ele aldım. Gündelik hayatta sık sık rastladığımız kişiler bunlar. Ayrıca günümüzde insanlar arası ilişkilerde sempatimizin nasıl mihverinden kaydığına şöyle bir dokunmak istedim. Belki hayatı bu sert görüş açısından ele almış olduğumu yadırgayacak kişiler bulunacaktır. Onları anlıyorum fakat hak vermek içimden gelmiyor. Yaşadığımız dünyada romantizme yer kalmadı. İnsan ne yazık ki, gittikçe maddileşen bir dünyada hızla bu haşin uca doğru yol almaktadır.⁹²

2. 6. 2. ÖZET

Rumeli’de doğup büyüyen, harp zamanı Balkanlardan göç eden büyükanne Afet Hanım, artık yanlarında yaşadığı torunları tarafından istenmemektedir. Büyük torunu Ahsen ve eşi Lemi ve yine yanlarında yaşayan küçük torun Birsen, büyükanne’nin yaşlılığından dolayı kendini bilmeden davranması, unutkanlık yaşaması nedeniyle ona bakmaktan usanmışlardır.

Kiracısı oldukları evin sahibi, aynı zamanda üst katta oturan Didar Hanım da hemen her gün onları ziyarete gelmektedir. Lemi, büyükanneyle sürekli tartışmaktadır. Onun sürekli bir şeyler istemesi, gece sık sık tuvalete kalkması Lemi’yi çileden çıkarmaktadır. Büyükanne’nin kulaklarının ağır işitmesini bile numara olarak nitelendirmektedir. Evlerine ziyarete sık sık Amca Beyin gelmesiyle evin içi Lemi için dayanılmaz bir hâl alır. Çünkü amca, bedava yemeyi içmeyi seven, kendini olduğundan üstün göstermeye çalışan biridir. Amca, yeğeni Birsen’i işyerinden Ercan adlı bir gençle evlendirmek niyetindedir. Böylece Birsen giderken büyükanneyi de yanında götürecektir. Bu fikir büyükanne’nin evden gitme olasılığı yüzünden Lemi’nin çok hoşuna gider. Ancak eve tanışmak için gelen Ercan,

⁹¹ Nâzım, Kurşunlu, “Gecikenler”, *Türk Tiyatrosu Dergisi*, Mart 1970, Sayı: 388, s. 27

⁹² Nâzım, Kurşunlu, a.g.m., s. 28

büyükannenin onlarla kalacağını öğrenip, büyükanneyi de görünce apar topar oradan kaçar. Bu arada Amca, emeklilik işleriyle uğraşmaktadır. Ancak bu işler için dahi Lemi'den borç para almaktadır. Ahsen ve Lemi, Amca ile Didar Hanım'ın arasını yapmak isterler. Amcayı bu hayırlı iş için ikna etseler de Didar Hanım bu işe çok bozulur. Onu zamanında çok daha yüksek mevkide insanların istediğini bahane ederek bu teklifi reddeder. Büyükannenin evdeki varlığına daha fazla tahammül edemeyen Lemi, onun evlatlığı olan Safinaz'ı çağırır. Safinaz ve eşi Hıdır'dan para karşılığı Büyükanneyle ilgilenmelerini, onu kendi evlerine götürmelerini isterler. Büyükanneyi de güçlükle ikna eden Ahsen ve Birsen onu gönderseler de büyükanne birkaç gün sonra geri gelir. Büyükannenin bakımı Safinaz ve kocasına zor gelmiştir. Lemi, Ahsen'den kendisi ve büyükannesi arasında tercih yapmasını ister. Lemi, ev terk eder. Çok zor bir duruma düşen Ahsen türlü çareler düşünür, onu bir bakımevine yatırmaya karar verir.

Birkaç gün içinde Lemi, Amca Bey ve yanında bir adamla eve gelir. Yanındaki adam, Mısır'da avukattır. Büyükannenin eski sevdalısı, Ahsen ve Birsen'in büyük amcaları Kiramî Bey seneler önce Mısır'a yerleşmiş, orada bir prensesle ilişkiye girmiş ve zaman içinde çok zengin olmuştur. Kısa bir süre önce vefat eden Kiramî Beyin mal varlığı miras yoluyla büyükanneye kalmıştır. Bunun haberini avukat aracılığıyla alan evdekiler, özellikle de Lemi, büyükanneye çok iyi davranmaya başlar. O güne kadar hiç geçinemediği yaşlı kadının adeta etrafında pervane olmaktadır. Bu durumu büyükanneye açtıklarında büyükanne çok umursamaz. Ama illâki istiyorlarsa mirası Birsen'e bırakacağını söyler. Eve gazetecinin gelip resim çekerken, avukata ani bir telefon gelmesiyle her şey alt üst olur. Mısır prensesinin Kanada'da yaşayan yakınları miras hakkı için başvurmuşlardır. Bunu duyan ev halkı mirası kaybedecekleri endişesiyle çok üzülürler. Oysa büyükannenin dünya umurunda değildir.

2. 6. 3. KİŞİLER

Şahıs kadrosu on bir kişiden oluşmaktadır. Ana karakter büyükannedir. Olaylar onun etrafında gelişmektedir. Ahsen, Birsen, Lemi, ve Edip diğer önemli kişilerdir. Didar Hanım, Safinaz, Hıdır, Ercan, Adam, gazeteci ve çocuklarla kocakarılar yardımcı karakterlerdir. Yazar, karakterleri halkın içinden sıradan insanlardan seçmiştir.

Afet Hanım: Eserin ana karakteridir. İki torunu, Ahsen ve Birsen, Ahsen'in eşi Lemi ile birlikte aynı evde oturmaktadırlar. Yaşlı büyükanne olan Afet Hanım, iyice elden ayaktan düşmüştür. Bakıma muhtaç olduğu için onunla yaşamak evdekilere zor gelmektedir. Her şeyi zamansız ve yersiz istemesi torunlarını, bilhassa damat Lemi'yi çileden çıkarmaktadır. Onu evden uzaklaştırmak isteseler de, büyükanne geri gelir. En sonunda onu bakımevine yatırmaya karar verirler. Ancak büyükanneye Mısır'daki sevdalısının (Kiramî Bey) ölümü nedeniyle büyük bir miras kalır. Bunu duyan ev halkı ve yakınları birden fikir değiştirip ona çok iyi davranmaya başlarlar. Büyükanne uzun yaşamının içine çok şeyler sığdırmış bir kadındır. Gençliğinde harbin en zor günlerini yaşamıştır. Çünkü büyükbaba 1918 yılında askerdir. Savaşta yer almıştır. büyükanne on dördüneyken onu büyükbabayla evlendirmişlerdir. Büyükanne top sesleri içinde kızını da yanına alıp evini terk etmiş, İstanbul'a Lâleliye taşınmıştır. Sonra kızını evlendirmiştir.(s. 9) Herkes hayattan göçünce ona torunları bakmaktadır. Aksi, geçimsiz bir ihtiyardır. Eski yeni her şeyi saklamak gibi bir huyu vardır. Kendine ait sandığında eskiye ait eşya ve fotoğraflar saklar. Bir de torunu Birsen'in taşlı tarağı ve Lemi'nin kol düğmelerini de alıp saklamıştır. Büyükanne sadece onunla daha çok ilgilenen torunu Birsen'i sevmektedir. Büyükannenin kostümünden şöyle bahsedilir: "Takkesi kaşlarına düşmüş.. Bol geceliği içinde kaybolmaktadır."(s. 16)

Ahsen: Büyük torundur. Yirmi yedi yaşında, çok alımlı, hareketli bir kadındır. Dediği dedik, otoriterdir.(s. 1) Lemi ile evlidir. Büyükannesine evinde bakmaktan gocunmamaktadır. Ancak zaman içinde eşinin büyükanneyi evde istememesiyle evliliği tehlikeye girmiştir. Bu yüzden o da büyükanne'den kurtulma yolları aramaktadır. Miras haberiyle aslında çok sevdiği büyükannesine tekrar ilgi göstermeye başlamıştır. Buradan menfaatçi bir insan olduğu anlaşılmaktadır. Ahsen, eve gelen konuklarına da çok mesafelidir. Ahsen'in hayatta gerçekten tek sevdiği kişi eşidir. Kız kardeşinin bile nasibine engel olmuştur. Çünkü kız kardeşi evden giderse büyükanneye kendi bakmak zorunda kalacaktır.

Birsen: Yirmi iki yaşındadır. Ahsen'in kız kardeşidir. Ablasının evinde yaşamaktadır. Bir yandan ev işlerinde ona yardım ederken bir yandan da büyükannenin bakımıyla ilgilenmektedir. Sessiz, sakin bir kızdır. Herkes bir araya salona toplandığında bile yanlarına gitmez. Konuşulanları her zaman kapıdan dinler. Amca Bey ona bir kısmet bulduysa da ablasının istememesi üzerine o kısmeti de

kaçırır. Büyükanne sadece ona güvenmektedir. Gelen mirası da ona bırakacağını açıklamıştır.

Lemi: Otuz yaşlarında, saman alevi gibi parlayıp sönen tiplerdendir.(s. 1) Ahsen'in eşidir. Evde büyükannenin varlığından rahatsızdır. Ona bir başkasının bakmasını istemektedir. Bakımını üstlenecek birini bulamayınca onu bakımevine yatırmaya karar verir. Ahsen'e büyükanne ve kendisi arasında tercih yapması konusunda diretir ve bir ara evi terk eder. Paraya düşkün bir kişidir. Büyükanneye kalan mirası duyunca ona olan tavırları değişmiştir. Önceleri ona çok kötü davranıp, hakaretler ederken mirastan sonra ona hürmet etmeye başlamıştır. İşine geldiği gibi davranan bir karakterdir.

Edip Bey: Ahsen ve Birsen'in amcalarıdır. Yaşı geçkinedir fakat hiç evlenmemiştir. Altmış sekiz yaşlarındadır. Yüzünde fırtınalı bir hayatın izleri vardır. Mor damarlı kırmızı bir burnu vardır. Saçlarını yandan itina ile kaldırıp çıplak tepesini örtmüştür. Akrep bıyıkları dikkati çeker. Üstünde fi tarihinden iyi bir terzi elinden çıktığı belli, yapıldığı günün modasına uygun, sakınarak kullanılmasına rağmen oldukça yıpranmış, koyu renk bir kostümle dolaşmaktadır. Papyonu ve yakasında mevsim çiçeği vardır. Genel görünüşü ile zamane gençlerini cebinden çıkarmakla övünen yaşlı çapkın biridir. (s. 3) Emekli olmak için işlemlerle uğraşmaktadır. (s. 4) Yalnız yaşamasına rağmen vaktinin çoğunu Ahsenlerde geçirmektedir. Bedavacı ve palavracı bir karakteri vardır. Yediği tek öğün yemeği ve aldığı tek bir sigarayı bile kâr saymaktadır. Ahsen ve Lemi onu Didar Hanım ile evlendirmeye kalkarlar. Fakat başarılı olamazlar. Büyükanneye Mısır'daki eski sevgilisinden kalan mirası bildirmek için gelen gazeteciyi Lemi ile beraber eve getirir. Kalan miras zengin olabilmek adına ona göre çok önemlidir.

Didar: Ev sahibidir. Yaşı geçkindir. O da evlenmemiştir. Maddî durumu iyidir. Sık sık kiracılarının evine gelir. Ahsen ile iyi anlaşmaktadır. Ancak ona Edip Beyi ayarlamak istemelerine çok bozular. Büyükannenin düştüğü duruma da çok üzülmemektedir. Ama kiracılarının ev hâllerine, aile içi sorunlarına çok karışmak istemez.

Safnaz: Büyükannenin evlatlığıdır. Yaşlıdır. Maddî durumu iyi değildir. Eşinin de işi ve geliri düzgün olmadığı için evlere temizliğe gitmektedir. Büyükanneye bir ara para karşılığında, evine götürüp o bakar. Fakat eşinin bu duruma katlanamaması, büyükannenin bakımının çok zahmetli olması nedeniyle büyükanneyi geri getirmek zorunda kalır. İyi niyetli fakat hayat boyu ezilmiş biridir.

Hıdır: Safinaz'ın eşidir. Şantiyelerde zaman zaman bekçilik yapmaktadır. Yaşı ilerlediği ve çok para kazanamadığı için eşinin çalışmasına muhtaçtır. Ama eşini sık sık azarlamakta ona kötü davranmaktadır. Büyükannenin bakımına sırf Lemi ve Ahsen'den çok para alabilmek için kısa bir süre ses çıkarmamıştır. Ancak daha sonra büyükanneneyi geri getirdiklerinde Ahsenle kavga eder. Kaba, cahil bir karakterdir.

Ercan: Amca Beyin, Birsen için bulduğu damat adayıdır. Anbar Memurudur. Lise mezunudur. İkinci dereceden bir kahramandır. Annesiyle yaşamakta olan genç, Birsen ile evlenirse büyükannenin de bakımını üstlenmek zorunda kalacağını öğrenince ve evde büyükanneneyi gelip görünce, Birsen ile evlenmekten vazgeçer.

Adam: Mısır'dan gelen avukattır. Büyükanneneye kalan miras haberini getirmiştir. Ancak mirasa başka varislerin de çıktığını son dakika haber alınca apar topar Mısır'a bu işi aydınlatmak için geri dönmek zorunda kalır.

Gazeteci: Büyükanneneye kalan mirası duyunca onunla röportaj yapıp, onun resimlerini çekmek için eve gelir.

Komşu kocakarlar: Büyükanne bilinçsizce sokağa çıkıp araba kazası tehlikesi atlattığı ve fenalaştığı gün eve gelip yaygara yaparlar. Daha sonra da miras haberini duyunca bir sürü çocukla birlikte eve doluşurlar. Silik karakterlerdir.

Kiramî Beyin ise sadece adı geçer. Büyük amcadır. Büyükannenin gizli aşkı olarak hatırlanır. (s. 10) Büyükanne ona içten içe büyük bir hayranlık duymaktadır.

2. 6. 4. MEKÂN

Eserde mekân tam olarak belirtilmemiştir. Bazı semtlerinin isimlerinden dolayı olayların İstanbul'da geçtiğini anlıyoruz. Dekor olarak orta hâlli bir ailenin oturduğu ev eşyaları kullanılmıştır. Oturma odası olarak kullanılan eski bir sofa, pencereler ve kapılar vardır. Eşyalar iddiasız fakat temiz ve bakımlıdır.

Birinci perdede büyükannenin gençliğinde İstanbul'un Lâleli semtinde oturduğundan bahsedilmiştir. (s. 5) Ayrıca büyükbabanın İstanbul Üsküdar'da Toygar Tepe'de oturan akrabalarını hatırlayan büyükanne onlara ne olduğunu da merak eder. (s. 9)

Büyükannenin doğduğu yerden de bahsedilir. Büyükanne gözünü bir Rumeli kasabasında açmıştır. Balkan'dan başka dağ, Vardar'dan başka Nehir bilmemektedir.(s. 10)

2. 6. 5. ZAMAN

Üç perdeden oluşan eserde, ilk perde sekiz sahneden, ikinci perde altı sahneden, son perde de beş sahneden oluşmaktadır. Mevsim yaz başlangıcıdır. (s.2) Olaylar sabah başlamaktadır.

Birinci perdede ilk beş sahne arasında üç günlük zaman geçişi vardır. (s. 8) İlk perdede 1918 senesine, harp günlerine değinilmiştir. Büyükbabanın askerliğinden bahsedilerek büyükannenin geçmişi anlatılmıştır. (s. 9) İlk perde altıncı sahneye geçerken bir hafta geçmiştir. (s. 11) İkinci perdeye geçerken aradan birkaç gün geçmiştir. Üçüncü sahnede birkaç gün daha geçer. Dördüncü sahnede ertesi gün olmuştur. (s. 26) Beşinci sahnede üç gün geçmiştir. Güneşli bir Pazar sabahıdır. Ahsen akşamdan kalan döküntüyü toplamakla meşguldür. (s. 28) Üçüncü perdede iki gün daha geçmiştir. Sabah vaktidir.

Eserde perdeler arası geçişlerle, olay zamanı yirmi – yirmi beş günlük bir süreyi kapsar.

2. 6. 6. OLAY DİZİSİ

SERİM: Ahsen, Birsen, Lemi ve Büyükanne evdedirler. Lemi Büyükanneyle tartışma hâindedir. Çünkü onu evde istememektedir. Evde buldukları sırada Didar Hanım gelir. Didar, Büyükannenin hâline acımaktadır. Emeklilik işlemleriyle uğraşan Amca Edip Bey de ziyarete gelir. Büyükanne’yi görünce o da üzülür. Gençliğinde onun ne kadar güzel ve hareketli bir insan olduğundan bahseder. Didar ve Edip tanışır. Büyükannenin bakımı için Ahsen’in çağırdığı, evlatlık Safinaz gelir. Arkasından da kocası Hıdır girer. Safinaz büyükanneye bakma konusunda naz yapar. Onu, Amca’nın almasını teklif eder.

ÇATIŞMA: Büyükanneye kimse sahip çıkmamaktadır. Onu başkasının eline ya da bakımevine bırakmaya kıyamayan Ahsen’e karşılık Lemi, Büyükanneyi eve sığdıramamaktadır. Ayrıca Birsen’in sessiz, sakın, hamarat tavrının yanı sıra Ahsen kocasının bir dediğini iki etmeyen, şımarık ve kavgacı biridir.

DORUK NOKTASI: Büyükanneye Mısır’daki gizli aşkı Kiramî Beyden miras kaldığını öğrenen yakınları acaba ona nasıl davranacaklardır?

SONUÇ: Büyükanne ve aileyle konuşmak ve onların resmini gazetesinde basmak isteyen gazeteci toplu resim çekerken, avukata bir telefon gelir. Mısır’daki yardımcısı, avukata acil gelmesi gerektiğini, mirasa başka vârislerin çıktığını ve bu

konuda dava açtıklarını söyler. Ev halkı şoktadır. Büyükanne ise hiçbir şeyin farkında değildir.

2. 6. 7. DİL VE ÜSLÛP

Eserin dili oldukça sade, anlatım ise yalındır. Aile ilişkilerini, miras meselesini insan ilişkileri çerçevesinde ele alan yazar, akıcı üslûbuyla dikkati çeker. Cümleler kısa, net fiil cümleleridir.

Eserde deyimlere de yer verilmiştir: “Hımhımla burunsuz, birbirinden uğursuz(s. 32), ağzını toplamak(s. 32), aklı yatmak (s. 33)

2. 6. 8. DEĞERLENDİRME

Gecikenler adlı eser, konusu ve işlenişi bakımından günümüze de uygundur. *Gecikenler*, konusu ve şahıslarıyla bir aile dramıdır. Eserde miras meselesi, aile içi kargaşaya neden olurken, insanların birbirini sevip, saymakta ve anlamakta geç kalışları vurgulanmıştır. Eserdeki büyükanne, önceleri hürmet görmüyorken yalnız ona kalan miras nedeniyle sevmeye başlanmıştır. Aile ilişkilerinin iç içe geçmiş oyunlarla sergilenmesi, sahnede yer alan dekorun da çok amaçlı kullanılmasını sağlamıştır. Oyun eğlendirici olmakla birlikte, ders vericidir. Büyükanneye gösterilen geç kalınmış bir sevgi gösterisidir. Yazar hayatı lâyıkıyla yaşamaya geç kalanların durumunu eleştirmektedir.

2. 7. KÖR KADI

*Kör Kadı*⁹³, iki perdelik bir komedidir. Devlet Tiyatrosu tarafından 1969-1970’de Ankara’da Altındağ Tiyatrosu’nda sahnelenmiştir.⁹⁴ Eseri, Devlet Tiyatrosunun aktör-rejisörlerinden Haşim Hekimoğlu sahneye koymuştur. Hekimoğlu eserdeki Nevzat rolünü de üzerine almıştır.

2. 7. 1. ESERİN ADI

Eser, adını anonim, kısa bir hikâyeden almıştır. Yalancılığın ve dürüstlüğün çatışması işlenmiştir. Her doğru her yerde söylenemez. Zamana ve mekâna uygun konuşmakta fayda vardır. Kadı, devletin şeriatla yönetildiği dönemde hukukî kararları veren en yüksek yetkilidir. Mahkeme kararlarını kadı vermektedir. Mahkeme, adil kararların verildiği yerdir. Eser, yalanla doğru arasında bocalayan bir avukatın başına gelenleri ince bir mizahla, bazı komik olaylarla süsleyerek yansıtmaktadır.

Eserin ilk temsilinde görev alan sanatçılar şunlardır: Ümit Kiper(Leylâ), Haşim Hekimoğlu (Nevzat), Meral Gözendor (Merzuka), Oğuz Bora (Raci Bey), Pınar Melik (Lerzan), Haydar Ozansoy (Deli Tahir), Fikret Ergin (Bahadır), Güven Hokna (Esmâ), Yıldırım Akıncı (Arif), Lütfü İlkı (Doktor).

Yazarına göre eser, bilinen bir hikâyedir. Eser hakkında yazar şunları söyler: “İnsanoğlu tarihi boyunca daima yalana karşı çıkmıştır. Kutsal metinler, sözbirliği etmişçesine bu huyu şiddetle yerip kınamışlardır. Musa Peygamberin On Emrinden birinde: “-Yalan söylemeyeceksin!” der. Sayısız kuşakların hayat tecrübelerini yalın dille bize aktaran atasözleri de yalan konusunda sert yargılarla doludur. Ancak insanoğlu bu kadar horladığı yalandan, ne hikmetse bir türlü vazgeçemez. Doğru bildiğinden kıl payı şaşmayanların yanı sıra, günlük hayatlarında yalana yer verenlerin sayısı çoktur. İnsanoğlu kararsız, güç beğenir bir yaratıktır. Sapmalardan hoşlanır. Kendisine uygun gelen yalana gerçek gözüyle bakar, ona sahip çıkar. Kurşunlu’ya göre Kör Kadı bu çelişki üzerine yazıldı.”⁹⁵

⁹³ Nâzım KURŞUNLU, *Kör Kadı*, (Yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 10.12.1969, 35s.

⁹⁴ “Altındağ Tiyatrosunun yeni oyunu Kör Kadı”, *Hür Anadolu*, 14 Nisan 1970, s. 9

⁹⁵ Nâzım KURŞUNLU, “Kör Kadı”, *Devlet Tiyatroları Altındağ Tiyatrosu*, 7 Nisan 1970 Salı, S. 48, s. 13

2. 7. 2. ÖZET

Avukatlık yapan Nevzat, bir gün trafik kazası geçirir. Eşi Leyla'ya dolmuştan inerken hızla aracın yürümesiyle düştüğünü söylese de gerçekte arabayla trafik kazası yapmıştır. Arkadaşıyla felekten bir gün çalmış, çapkınlık yapıp alkol kullanmıştır. Ama kazanın gerçek nedenini karısına anlatamayacağı için yalan söylemek zorunda kalmıştır. Kaza haberini duyan kayınvalidesi Merzuka, Tahir, Arif, Raci ve Lerzan onu ziyarete gelirler. Ancak kaza haberi hızlı yayılmıştır. Gelen insanlar gerçek nedeni bilmektedirler. Nevzat, kaza konusunda eşine yalan söylemiştir. Lerzan'ın muhteşem bir kız olduğu hakkında onunla evlenmeyi düşünen Bahadır'a, müvekkillerine, doktoruna herkese yalan söylemektedir. Karısı onunla dürüst olması gerektiği hakkında konuşunca bundan çok etkilenir. Zamanla herkese gerçekleri anlatmaya başlar. Ancak gerçekler acıdır. Kimsenin işine gelmez. Önce karısı onu terk eder. Tek tek dostlarını kaybeder. Evindeki hizmetçi bile onu bırakır. Doğru söylemek adeta kör kadı hikâyesine benzemiştir. Karısıyla barışabilmek için intihar ettiği yalanını söyler. Yanına koşup gelen Leyla onunla barışır. Nevzat doğruyu söylemenin ailesini kaybetmesine yol açabileceğine inanmamaktadır. Doğruların getirdiği sıkıntılar, bir yalan sayesinde atlatılmıştır.

2. 7. 3. KİŞİLER

Eserde on kişi rol almıştır. Ana karakter yalancılığıyla tanınan Nevzat'tır. Diğer şahıslar yardımcı karakterlerdir. Karakterler, kültürlü ve eğitilmiş tiplerdir. Sadece hizmetçi ve sevgilisi cahildir.

Nevzat: Avukattır. Leyla ile evlidir. Bir kaza geçirdiği için evde dinlenmektedir. Eşine, müvekkillerine, dostlarına işine geldiğinde yalan söyleyen, nabza göre şerbet veren biridir. Ona göre dünyada herkes işine geleni duymak ister.(s.3) Geçirdiği kazada alkollü olduğu ve yanında bir kadın bulunduğu için gerçekleri karısına söyleyemez. Ona çeşitli yalanlar uydurur. Ancak karısının ondan her zaman dürüst olmasını istemesi, yoksa onu terk edeceğini söylemesi üzerine hayatta her şeyi olduğu gibi söylemeye başlar. İçinden geldiği gibi davranmakta ve konuşmaktadır. Ancak onun sonu “Kör Kadı” hikâyesine döner. Gerçekleri yerli yersiz söylemek her zaman mutluluk getirmez. Her şeyin bir vakti ve söyleniş tarzı vardır. Karısına tüm gerçekleri anlatmaya başlayan Nevzat, onu ve çocukları kaybeder. Eşi onu terk eder. İntiharın eşiğine kadar gelir. Nevzat'ın canına kıymasına dayanamayan karısı onu affeder ve evine döner.

Leyla: Nevzat'ın karısıdır. Nevzat'ın tam tersine dürüstlüğe önem veren bir kadındır. Çocuklarına ve yuvasına düşkündür. Tek isteği eşinin ona sadık, her zaman da dürüst olmasıdır.

Merzuka: Leylâ'nın annesidir. Altmış yaşlarında, çaçaron bir kadındır. Yaşına göre iddialı giyinir.(s. 4) Nevzat'ın kızını kandırıldığını ve aldattığını düşünmektedir. Kendisi de içten içe Raci Beye ilgi duymaktadır. Her fırsatta kızının evine geldiği için damadıyla arası pekiyi değildir.

Râci: Merzuka'nın bir akrabasıdır. Çevresine kendisini iş bitiren bir tip olarak tanıtıp saygınlık kazanmaya çalışsa da bu konuda pek başarılı sayılmaz. Kendisini olduğundan daha yüksekmiş gibi gösterir.

Lerzan: Nevzat'ın çocukluk arkadaşıdır. Bekârdır. Hırçın, inatçı, huysuz biridir. Otuz yaşlarında orijinal makyajlı, az rastlanan kılıkta, çok hareketli bir kadındır. Takmış takıştırmıştır. Üstünde az görülmüş kolyeler, iki elinin başparmaklarında yüzükler vardır. (s. 23) Gözü çok yükseklerde olduğundan evlenememektedir. Karşısına çıkan kısmetlerin hepsini tepmektedir. Lerzan, sanata ilgi duymaktadır. Onun gibi sanat âşığı bir insanla evlenmek istemektedir. En son çömlekçiliğe merak sarmıştır. Arkadaşları da kendisi gibidir. Son gözdesi Nevzat'ın arkadaşı Bahadır'dır. Onunla evlenmeyi düşünmektedir. Ancak karısıyla kavga eden Nevzat'ı da baştan çıkarmaya çalışmaktadır. Nevzat, Lerzan'ın evlenilecek bir kız olmadığını Bahadır'a söyleyince ve Bahadır'ın onları baş başa görmesiyle, Lerzan'ın evlilik hayâlleri de suya düşer.

Tahir: Lerzan'ın babasıdır. Altmışını geçkin, hâli vakti yerinde fakat kendini bırakmış bir tiptir. (s. 9) Kızının evlenmesi için çabalamaktadır. Bu konuda Nevzat'tan yardım istemektedir. Çünkü kızının evleneceği Bahadır, Nevzat'ın çok yakın arkadaşıdır.

Bahadır: Nevzat'ın arkadaşıdır. Lerzan'la evlenmek istemektedir. Onun çok hayâlperest biri olduğunu anlayınca bu sevdadan vazgeçer.

Esmâ: Hizmetçidir. Yirmi beş yaşlarında, güzelce bir kadındır. Belinde iş önlüğü vardır. (s. 1). Evli bir erkekle aşk yaşamaktadır. Leyla ve Nevzat'ın evinde çalışsa da, Leyla ve Merzuka'nın hakkındaki şüphelerine katlanamaz ve işi bırakır.

Arif: Esmâ'ya âşık bir gençtir. Badanacılık yapmaktadır. Evlidir ama Esmâ ile gönül ilişkisi vardır. Karısından ayrılıp onunla evlenmek istemektedir.

Doktor: Nevzat'ın intiharıyla, onu muayene etmeye gelir.

2. 7. 4. MEKÂN

Olaylar İstanbul'da geçer. İki perdede de mekân aynı olup Leyla ve Nevzat'ın evidir. Bu mekânın dekorunu yazar şöyle verir: “Bir salon, solda karşıda kapılar, sağda yan duvar boyunca devam eden, yerden tavana kadar yükseklikteki vitrin ve pencere, terasın camlı kapısı vardır. Eşya olarak bir divan, koltuklar, puf, alçak masa, telefon bulunmaktadır.”(s. 1) Nevzat'ın yaptığı kaza ise Hacı Osman Bayırı'nda olmuştur.

2. 7. 5. ZAMAN

Kör Kadı iki perdelik bir eserdir. İki perde arası bir gün olup olaylar üç günlük bir zaman dilimi içinde geçer. Mevsim yazdır. Bir öğleye doğru başlayan olaylar üçüncü gün yine aynı saatlerde sona erer.

2. 7. 6. OLAY DİZİSİ

SERİM: Nevzat, geçirdiği bir kaza neticesinde evde dinlenmektedir. Kimseyle görüşmek istemez. Müvekkilleriyle bile telefonda konuşur. Kaza haberini duyunca karısı Leyla'nın annesi Merzuka gelir. Nevzat bu duruma hiç memnun olmaz. Kazayı anlatmaya başlayan Nevzat, olayı dürüstçe anlatmaz. Dediğine göre dolmuştadır. İnerken araba hareket etmiştir, o da yere düşüp bacağını sakatlamıştır. Topuğu çarpılmış, kolu ise mosmordur. Kaynanasının ardından ziyarete Esmâ'nın sevgilisi Arif gelir. Aslında onun derdi boşanma davası konusunda Nevzat'a danışmaktır. Böylece avukata para ödemeyecektir. Merzuka ise Nevzat'ın Esmâ'ya asıldığını, kızına da hep yalan söylediğini düşünmektedir. Hasta ziyaretine Tahir gelir. Kazada Nevzat'ın hususi arabada olduğunu söyleyerek onun yalanını çıkarır.

DÜĞÜM: Merzuka, Leyla'ya kocasının aldattığı konusunda Leyla'yı tahrik etmektedir. Tahir, Nevzat'a Bahadır ile Lerzan'ın arasını yapması konusunda ısrar eder. Raci Bey gelir. Leyla, Raci Bey'e bankalardan birinde boşalan ikinci hukuk müşavirliği konusunu açar. Nevzat'ı oraya işe aldırmasını rica edecektir. Raci, Nevzat'ı işe sokamaz. İmtihanalarda bile torpil döndüğünü iddia eder. Nevzat Raci'den kartını rica eder. Çünkü bu zamanda mülakatlara kartla gidenler, hatırla işe alınmaktadır. Lerzan da Nevzat'ı ziyarete gelince işler karışır. Lerzan sanki Nevzat ile aralarında bir ilişki varmış gibi davranmaktadır. Ayrıca Nevzat'ı, striptiz artistleriyle beraber olduğunu eşine söylemekle tehdit eder. Nevzat'ı kontrole doktor gelir. Doktor en az üç gün sokağı yasaklar. Leyla ise Nevzat'ın kaza konusunda

yalan söylediğinin farkına varmıştır. Acaba Leyla, Nevzat'ı affedecek midir? (Doruk Noktası)

ÇATIŞMA: Eserdeki çatışma, dürüstlük ve yalancılık çatışmasıdır. Leyla, Nevzat'ı cesur, mert, açık sözlü dobra bir insan olarak görmek istemektedir. O şekilde Nevzat, çocuklarının gözündeki bile büyüyecek, değer kazanacaktır. (s.40) Oysa Nevzat hep yalan söylemektedir. Hiçbir konuda açık konuşmamaktadır. Leyla ise her konuda dürüsttür.

SONUÇ: Nevzat, karısını ve çocuklarını kaybedeceğini anlamıştır. Bir gün gördüğü bir rüya neticesinde dürüst yaşamaya karar verir. Rüyasında melekleri ve cenneti görmüştür. Karısına iş konusunda ona söylediği yalanları, Esmâ'nın evde sığacağı bahane edip çıplak dolaştığını, kendisine ilgisi olduğunu anlatır. Lerzan hakkında konuşmak için gelen Bahadır'a, Lerzan'ın havailiği hakkında söylenenlerin doğru olduğunu onun bir ev hanımı olamayacağını söyler. Leyla evi terk etmiştir. Etrafındaki insanları bu kez dürüstlüğü yüzünden kaybetmeye başlayan Nevzat, kaderiyle baş başa kalmıştır. Kendisini çok bitkin hisseder. Doktor çağırır. Nevzat'ın kafasında kazanın neden olduğu bir çatlak vardır. Leyla, Nevzat'ın durumunu öğrenip gelir. Nevzat ona intihar ettiğini söylemiştir. Aslında bu da yalandır. Nevzat tüm bu oyunu onunla yeniden barışabilmek için yapmıştır. Yalanla her şey tatlıya bağlanır.

2. 7. 7. DİL VE ÜSLÛP

Eserde kısa cümleler dikkati çeker. Sade bir dil kullanılmıştır. Çeşitli deyimlere yer verilmiştir: “Muma dönmek (s. 8), gündüz külahlı gece silahlı (s.10), bire bin katmak, habbeyi kubbe yapmak (s. 13), açtırma kutuyu söyletme kötüyü (s. 15), ilâmaaşallah çeki taşı misali(s. 15), ağzı armut devşirmek (s. 16) sünepeleşmek, koyunlaşmak (s. 25), göz göze gelmek (s. 26), yüz geri etmek (s. 26), dört başı mamur (s. 30), terciye tere satmak (s. 33), etliye sütlüye karışmak (s.34), seksen tarakta bezi olmak (s. 35), kırk çarşambanın işi bir araya gelmek (s. 36)”.

2. 7. 8. DEĞERLENDİRME

Edebiyatımızda Kör kadı hikâyesinin aslı şudur⁹⁶: “Adamın biri ‘Nerede olursa olsun ben hep doğru söylerim, asla yalancılık etmem’ diye iddiada bulunmuş.

⁹⁶ Kör Kadı Hikâyesi, www. Tiyatrom.com, Erişim Tarihi: 06. 07. 2006

Bir gün birinin şahide ihtiyacı olmuş, bu doğru konuşan adamı şahit olarak mahkemeye götürüp kadı efendinin karşısına dikmiş. Bizim doğrucu bakmış ki kadı efendinin bir gözünde şaşılık var.

– Selamün aleyküm kör kadı, demiş. Kadı da kızıp, ‘Atın şu münasebetsizi içeriye.’ diyerek hapsi boylatmış. Mahkûmlar ısrar etmişler, ‘Neden hapse atıldın?’ diye. O da omuzlarını silkiyormuş:

– Selamün aleyküm kör kadı, dedim o da beni hapse attı. Hâlbuki ben doğruyu söylemiştim. Mahkûmlar gülüşmüşler:

– Efendi demişler, her doğruyu her yerde söylemek doğru mu? İşte böyle yeri olmayan yerde söyleyeceğin bir doğru, yeri olan yerlerde söyleyeceğin doğrulara da mani olur, şahitlik bile yapamaz hale getirirler seni!”

Bundan dolayı her doğruyu her yerde söylemek akıllıca değildir. Nâzım Kurşunlu, bu hikâyeden yola çıkarak doğruluk ve dürüstlüğün önemini vurgulamıştır. Ancak eserde de olduğu gibi her zaman doğruları söylemek bir şey ifade etmez. Önemli olan düşünerek, yerinde konuşmaktır. Her şey dozunda güzeldir. Zamanında ve yerinde konuşup, öyle davranmak insana daima kazandırır.

Eser, konusu ve ana fikri bakımından öğreticidir. Kıssadan hisse çıkarmayı hedefleyen yazar, bunu yalın diliyle ve açık anlatımıyla zenginleştirmiştir. Eser, aşk çıkmazlarındaki kişiler arasında gelişen olayları ele alır. Evli bir çiftin yalan üzerine kurulmuş dünyası ve yalanın onların evliliğine olan etkileri işlenmiştir. Eşler arasındaki bozuk ilişkinin ve güvensizliğin kaynağı yalandır. Yalanı bir hayat tarzı gibi benimseyen insanlar için doğruları söylemek adeta bir suç haline gelir. Günümüzde de dürüstlük yavaş yavaş önemini yitirmektedir. Zorlu yaşam koşulları, geçim sıkıntısı ve yıpranan aile düzeni insanlar için kolay yol olan yalan söylemeyi cazip hale getirmektedir. Ancak yalan, kısa ve geçici mutluluklar yaratır.

2. 8. MELEKLER VE ŐEYATANLAR

Melekler ve Őeytanlar⁹⁷, ilk kez 1950 yılında Küçük Tiyatro'da oynanmıştır.⁹⁸    perdelik bir dramdır.

Eserin ilk temsili hakkında Aka Gündüz : “Melekler ve Şeytanları seyrettim. Bu eser, kuvvetli edebî kültürünü ince ve esprili kalemine uydurmasını bilen Nâzım Kurşunlu'nundur. Kurşunlu gerek radyofonik eserlerinde, gerek sahne piyeslerinde gittikçe muvaffak olan bir yazarımızdır. Ve o, tek değildir. Arkasında daha birçok imza sıraya dizilmiŐtir. Eser, melek gibi insanlarla, Şeytan mizaçlı bir aileyi tasvir ediyor. Dil, çok kuvvetli, espriler çok ince, fikirler çok yumuşak, sağlam. İbret verici ve düŐündürücüdür” der.⁹⁹

2. 8. 1. ESERİN ADI

Melekler ve Şeytanlar adı iyi-kötü çatışmasından doğmuştur. Yazar, insanları düşünceleri ve davranışlarına göre Melekler ve Şeytanlar olarak sınıflandırır. Zengin olmayı, kolay ve rahat bir yaşam sürmeyi amaçlayan ve bu uğurda her Şeyi göze alabilecek insanlar Őeytanlardır. Bu insanların Şeytanca fikirleri vardır. İnsanlığa, maneviyata önem veren, k  k Őeylerle mutlu olabilen insanlar ise Meleklerdir.

2. 8. 2. ÖZET

EŞini kaybeden Nil, amcasının yanına taşınmıştır. Amcasının da Nil ve evdeki hizmetçisi ile komŐusundan başka kimsesi yoktur. Nil'in vaktini geçirip beraber olmaktan mutluluk duyduğu teyzesinin çocukları olan Sermed, Semra ve onun eşi Şevki, aynı zamanda onun servetinin avcılarıdır. Semra ve Sermed paraya, lükse çok düşkün insanlardır. Onlar için zenginlik önemlidir. İki de iyi gün dostudur. Nil, geçmişte Sermed ile niŐanlanmış fakat Sermed onu   çocuklu dul bir kadınla aldatıp kaçmıştır. O da yaşlı ama zengin bir adamla evlilik yapmıştır. Nil, dul kalınca ona kalan servete sahip olmak isteyen Sermed türlü plânlar yapar. Semra da ona bu konuda destek verir. Niyeti Nil ile evlenip zengin bir yaşam sürmektir. Bu niyetini açmak için Nil ve amcayı evlerinde bir hafta misafir ederler.

Aralarında anlaŐan Nil ve Sermedin birlikteliği amcayı rahatsız etmektedir. Çünkü amca onun gerçek yüzünü bilmektedir. Çok iyi anlaŐtıĐı komşusu, Semraların

⁹⁷ Nâzım KURŞUNLU, *Melekler ve Şeytanlar* (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 96s. Kitap hâlinde basılmamış eserin metni yazarın kızından temin edilmiştir.

⁹⁹ Aka GÜNDÜZ, “Aka'dan Fıkralar-Melekler ve Şeytanlar”, *Zafer Gazetesi*, 22 Kasım 1950, S. 9, s. 5

evine amca'yı ziyarete gelir. Komşusu, amca o esnada evde olmadığından, amcanın akrabalarını yakından tanıma fırsatı bulur. Onların ne kadar maddiyata önem verdiklerini anlar. Sahte dünyalarına tanık olur.

Bu arada evdeki hizmetçi Ziyet ve çatı ustası Kambur Zeynel aralarında anlaşmışlardır. Kambur onunla evlenebilmek için fırsat kollar. Ancak Nil ile Sermed'in ilişkisi gündemdedir. Nil ve amca evlerine döndüklerinde Sermedler onları hiç yalnız bırakmazlar. Sermed ve Semra evlilik için acele etmektedir. Sermedin gerçek yüzünü herkese göstermek isteyen komşu, avukatla anlaşır. Nil miras işi için zaten avukatla sık sık görüşmektedir. Ansızın çıkagelen avukat, Nil'e herkesin içinde mirastan faydalanamayacağını, eşinin hayattayken borca girdiğini, kalan servetine de haciz geldiğini söyler. Bunu Sermed ve Semra duyar duymaz Nil'e kötü davranmaya başlarlar. Onların gerçek yüzünü öğrenen Nil, Sermed'den ayrılır. Aslında bu mirastan mahrumiyet hikâyesi bir oyundur. Amcanın kendisi gibi yaşlı fakat hayat tecrübesi engin komşusu, bu oyunu kendisinin plânladığını itiraf eder. Amacı şeytanca plânları olan Sermed ve Semra'nın gerçek yüzünü Nil'e göstermektedir. Her şeyin farkına varan Nil, amcasından özür diler. Komşu ise hiçbir şey için üzülmemek gerektiğini vurgular. Çünkü dünya kocaman bir sahnedir. Tüm insanlar da büyük komedyanın oyuncularındır. Hayat oyununun perdesi hiç kapanmaz, fakat oyuncular durmadan değişir.

Lütfi Ay, eser hakkında şu yorumu yapar: “Melekler ve Şeytanlar, iyi bir niyetin, doğru bir düşüncenin mahsulüdür. Müellif son harplerden sonra bütün dünyada baş gösteren ve her yerde olduğu gibi memleketimizde de müşahede edilen bir manevî değerler buhranını hayatta muvaffak olmak, rahat etmek için her vasıtayı mubah sayan ve gayeye erişmek için insanı alçalabilecek bütün küçüklükleri mazur gören bir zihniyetin teşrihini yapmak istemiştir. Birbirine zıt iki saf karşı karşıya getirmiştir. Melekler safında amca ve komşu manevî değerlere kıymet veren insanlardır. Saadeti, menfaat ve riyadan uzak kalan gerçek dostlukta arayan insanlardır. Bunlar, nezaket, acıma, vefa ve telâktilere bağlı insanlardır. Komşu ve amca melektir. Şeytanlar ise Sermed ve Semra'dır. Müellifin, Meleklerle Şeytanlar arasında bıraktığı şahıslar da vardır”.¹⁰⁰

Ömer Hatipoğlu'na göre bu eser: “Fikir insanların nimetini sahne hayatımıza kazandırmış bulunuyor. Hem de bütün bir olgunlukla. Eserin muhtelif cihetlerden ve seyircilerden yapılan tenkidine bakılacak olursa güzel olmadığı, daha

¹⁰⁰ Lütfi AY, Tiyatro:“Melekler ve Şeytanlar”, *Ulus Gazetesi*, 17 Aralık 1950, S. 13-14

birinci perdedeyken seyredilemeyeceği kanaati her tarafta her ağızda almış yürümüş ne yazık. Evet, ne yazık ki baştan sona kadar tek bir kelimesini dahi yabana atamayacağımız bu eser, bizde münevver zümrenin bile fikre karşı tahammülsüz olduğunu bütün acılığıyla ortaya koymuştur. 800 kişilik bir salon yarıdan da az bir seyirci ile perdesini açmıştır. Fakat eserin kuvvet ve kudretini hakkıyla ve sev seve benimsemiş olan genç aktörlerimiz sanat kudretlerinin sınırlı dünyaları içinde bizlere bu yüz kızartıcı acıyı, boşluğu unutturmak şerefini bir an dahi elden bırakmadılar. Çünkü eserin olgun fikir iksiri onları, koskoca salonda bir kişi için dahi olsa büyülemekten alıkoyamayacak kadar sarhoş etmiş ve zaten cömert olan kabiliyetlerine bir kat daha cömertlik katmıştır. Burada şu kanaate sahip oluyoruz: Her ne kadar seyirci kalabalığının sahneye çıkan aktöre, oyunu esnasında kuvvet veren manevî bir tesiri inkâr edilemeyecek kadar büyükse de bazen eserin kuvveti aratmayacak kadar kendini hissettiriyor. Nitekim bu kuvvet Nâzım Kurşunlu'nun bu eserinde fazlasıyla mevcuttur. Bazı tiyatro tekniği hataları bu eserde yer yer mevcutsa da eserin bugünkü insanlık ve manevî kıymetler üzerindeki açık misallerle gözümüzün önüne bütün çıplaklığı ve realitesiyle koyuşundaki ustalığı gözden kaçmıyor. Ancak müellifin de dediği gibi hakikaten “Bugün artık herkes, bir manevî kıymet buhranından söz açmaktadır. Üniversite rektöründen sokakta pabuç boyayan adama kadar. Herkes bundan şikâyet ediyor. Çünkü o, günlük hayatımızda, adım başında karşımızda dikiliyor. Bizi ister istemez bu konu üzerinde durup, düşündürmeye zorluyor.” Bunu umumi bir görüş ve sıkıcı olmayan felsefî problemlerle ortaya koyan müellif, Protagoras'ın: “İnsan, sen her şeyin mikyasisin¹⁰¹” cümlesiyle bu en kıymetli mikyastan ne kadar çok uzaklaştığımızı, o günden bugüne kadar daha ne kıymetler kaybettiğimizi yarattığı tiplerle ne güzel ifade ediyor. Bugün içimizde yani etrafımızda harp sonrası insanını, imanın yerine geçen inkâr ve şüphenin boşalan bu insanlık kıymetlerinin yerini nasıl bir ihtiras ve egoistlikle doldurduğunu insanlık sevgisini hangi sinsice emeller peşinde koşarak yedi başlı bir canavar gibi paramparça ettiğini mükemmel bir fikir süzgecinden geçirerek sanata mal ediyor. Kendimizi kendimize güldürüp zekice alay ediyor. İnsan burada Renan'ın: “Yaşasın ihsaslarımız¹⁰²; sadece onlar bizi aldatmıyorlar” diye söylediği cümlesinde teselli buluyor.”¹⁰³

¹⁰¹ Mikyas: Ölçüt, kriter.

¹⁰² İhsas: Kinaye, dokundurma, dokunaklı söz

¹⁰³ Ömer Hatipoğlu, “Melekler ve Şeytanlar”, *Haber Gazetesi*, 3 Aralık 1950, s. 13

Maddiyat ve maneviyat Şeytan ve Melek benzetmesi içinde yer almıştır. Nâzım Kurşunlu, bütün bu zıt görüşleri eserinde mükemmel olarak bugün içinde yaşadığımız toplumu da bir ayna gibi gözümüzün önünde tutarak göstermesini bilmiş ve Türk Sahnesi için kalıcı bir eser meydana getirmiştir.

Özlu ve gerçek hayat sahneleri, günün tiplerinden verdiği canlı örnekler... yerli yerinde kullanılmış hayat ve ahlâk felsefeleriyle hiç de küçümsenmeyecek bir hüviyet taşıyor. Yazar, bilhassa karakterler üzerinde ölçülü titiz bir itina ile çalışmış”.¹⁰⁴

Nâzım Kurşunlu, kendi eseri hakkında şunları söyler: “Melekler ve Şeytanlar, insanı ele alıyor. Vakamın önünde yürüyen insanı. Hâlbuki dün insan arkada kalıyor ve vaka onun önünde yürüyordu. Piyesin belli başlı eşhası: Amca, komşu bir tarafta. Sermed, Semra ve Mâil öte tarafta. Ayrıca iki dünyanın insanları. Buna karşılık Sermed ve Semra bize ne kadar değişik görünüyorlar. Onlar, büyük kasırganın yere attığı insanı temsil ediyorlar. Harp sonrası insanını. O insan ki “iman”ını kaybetmiştir. Her dilde ve gönülde, iman, mefkûre, ideal, gaye diye kendinde bir ad bulan iman. O, imanı atmış, fakat yerine hiçbir şey koymamıştır. İmandan boşalan yeri inkâr ve şüphe almıştır. Sermed ve Semra dün birer garibelerdi. Artık garibe olmaktan çıkmışlardır. Semra, hafif, ileri hayat anlayışını tek ve gerçek ideal sayan bir kadındır”.¹⁰⁵

2. 8. 3. KİŞİLER

Eserde on iki kişi rol almıştır. Aile içi dramı konu alan eserde iyi ve kötü karakterler vardır. Amca, Nil, komşu iyileri yani Melekleri; Semra ve Sermet kötülerini yani Şeytanları temsil eder. Bunlar eserin başlıca karakterleridir.

Amca: Hayatta yeğeninden başka kimsesi olmayan yaşlı bir adamdır. Evinde yeğeni Nil ve hizmetçisiyle yaşamaktadır. Tek gayesi Nil’in mutluluğudur. Nil’e kalan servete sahip olmak istedikleri için Nil’in teyzesinin çocuklarından hoşlanmamaktadır. Ama onun hatırı için de onlarla görüşmeyi sürdürmektedir.

Nil: Amcanın yeğenidir. Eşini kaybettikten sonra amcasının yanına taşınmıştır. Zengin bir müteahhit olan eşi ona yüklü bir miras bırakmıştır. Bu parada gözü olan teyzesinin çocukları Nil’i kandırmaya uğraşırlar. Teyzesinin oğlu Sermet, para uğruna Nil’e ilgi göstermiştir. Nil ancak avukatın mirastan mahrum bırakıldığına dair oynadığı oyun sayesinde bunu anlamıştır.

¹⁰⁴ İhsan ERMUTLU, “Melekler ve Şeytanlar”, *Haber Gazetesi*, 5 Aralık 1950, s. 11

¹⁰⁵ Nâzım KURŞUNLU, “Melekler ve Şeytanlar”, *Devlet Tiyatrosu*, Kasım 1950, Ankara, S: 6, s. 8

Komşu: Amcanın komşusudur. Yaşlı, hayat tecrübesi olan iyi niyetli ve hoşgörülü biridir. Dünya görüşleriyle gençlere nasihat etmektedir. Sermet ve Semra'nın gerçek yüzünü göstermek için avukatla anlaşır Nil'e oyun oynar. Komşunun evlilik kurumuna bakış açısı gençlere örnek olur niteliktedir. Ona göre birbirinin yabancıları olan iki insan el ele veriyorlar, gök kubbe altında yeni bir yuva kuruluyor. Bugüne kadar yalnız kendileri için yaşayanlar bundan sonra artık birbirleri için yaşayacaklardır (s. 49).

Semra: Nil'in teyzesinin kızıdır. Hayatta tek derdi paradır. Sorumsuzca yaşamak istemektedir. Ev hanımı olmasına rağmen evinin bütün işini hizmetçi yapmaktadır. Abisiyle Nil'in evlenmesi için çok çabalar. Bu konuda şeytanî plânlar yapar.

Sermet: Nil'in teyzesinin oğludur. Semra'nın abisidir. Gençken Nil ile nişanlanıp onu, üç çocuklu dul bir kadınla aldatıp bırakıp gitmiştir. Nil'in evlenip dul kaldığını ve büyük bir mirasa sahip olacağını öğrenince, Nil ile evlenmek için planlar yapar. Onun aklını çelmeye çalışır. Hayatı şeytanlıklarla geçmektedir. Çalışmadan kolay yoldan para kazanmayı kendine ideal edinmiş hareketli, uçarı biridir. Kendisinden başkasını düşünmeyen bencil bir karakterdir. Para hırsı onun, avukatın komşuyla birlikte oynadığı oyuna gelmesine neden olur. Nil'i kaybeder.

Şevki: Semra'nın kocasıdır. Silik bir karakterdir. Karısının sözünden çıkmaz ama Semra ve Servet'in Nil üzerindeki hain plânlarının farkındadır.

Ziynet: Hizmetçidir. Zamanının çoğunu ev işlerinden çok roman okumakla geçirir. Sık sık kapı dinler. Eve gelen çatı ustasıyla ilişkisi vardır.

Kambur: Asıl adı Zeynel'dir. Ziynet'in sevgilisidir. Özürlü olduğu için ona evlenme teklifi etmeye çekinir. İnşaat ustası olduğundan sık sık evin tadilat işlerini bahane ederek Ziynet'i görmek için eve gelir.

İkinci Hizmetçi: Semraların evinin hizmetçisidir. Evden ve ev halkından son derece şikâyetçidir. Evde düzensiz bir hayat yaşandığı için evin işini kolay kolay bitiremez.

Ev sahibi: Semraların ev sahibidir. Kira alacağını istemek için onlara gelir. Oraya konuk olarak gelen komşuyla tanışır ve sohbet eder. Herkes gibi o da Semra ve Sermet'ten hoşlanmamaktadır.

Mail: Şevki'nin arkadaşıdır. Onlar gibi başıboş biridir. Zengin insanların hayatlarına özenir. Eşi Mediha'dan ayrılalı bir sene olmuştur.

Avukat: Nil'in avukatıdır. Ölen eşinden kalan miras işlemlerini takip etmektedir. Komşunun isteği üzerine Nil'e bir oyun oynar. O'na eşinin hayattayken zararlarla sonuçlanan bir işe girdiğini ve tüm servetine haciz geldiğini ve böylece mirastan yararlanamayacağını söyler. Böylelikle Semra ve Sermet'in kötü niyetlerini ortaya çıkarır.

Eserde bunların dışında bir çocuk, fakir kadın ve kadınlı erkekli bir grubun adı geçmektedir.

2. 8. 4. MEKÂN

Eser İstanbul'da geçmektedir. Beş yıl öncesine kadar Amca Bey, Bostancı'da oturmaktadır. (s.9) Şimdi ise konakların olduğu bir semtte, eski, büyük bir evde oturmaktadırlar.

Yazar dekoru şöyle tanıtır: Eski üslupta döşenmiş geniş ve ferah bir oturma odası. Pek çok şey, görmüş geçirmiş, zevkte kararını bulmuş, bir devrin artık unutulmaya yüz tutan hikâyesini fısıldar gibidir. Modası geçmiş, şekilleri çoktan unutulmuş eşya, bu odada çok yaşamış, çok şey görmüş insanları akla getirir. Hepsi tertemiz ve yerli yerindedir. Bu derli topluluk sessizlik, kişiye emniyet ve huzur verir. Bu odanın havasında insanı bir anda kavrayan ve onu senelerce geriye, ilk çocukluk yıllarına götüren sihirli bir şey vardır. Sadelik ve açık yüreklilik bu havaya sinmiştir. (s. 3)

Dekorda giriş kapısı sahnenin karşısına rastlar. Sağda ikinci bir kapı, solda yüksek tavana uygun düşen pencereler vardır. Perdelerin arasından sakin bir peyzaj gülümser; bir ağacın beyaz çiçekli dalı baharı hatırlatmak ister gibi hafif rüzgârla zaman zaman sallanır. Güneş odanın ortasındaki halıya vurur, sonra zamanla yana doğru çekilir ve hızla kaybolur.

İkinci perdede dekor, bir apartman holü; bu holler hep birbirine benzer, sağlı sollu kapılar vardır. Sağda bir tarafı balkona çıkmak için kapı hizmetini gören geniş bir pencere bulunur. Bu genişlik, sokağı evin içine almak veya evi sokağa çıkarmak ister gibi alabildiğine, ölçsüz bir genişliktir. Bu, gündelik hayatın tamamını sokakta geçirmeyi tercih eden bir insanın iç sıkıntısını aksettiren bir aynaya benzer. O, bu yolla evinde yaşamak zorunda kaldığı zaman da kendisini sokakta hissetmek istediğini, bu pencere önünden geçenlere belli etmek istemiş gibidir. Eşya stil olmaya özenmiş; fakat bunun yanından bile geçememiş bir zevkin işaretlerini taşır. Burası dekoratöre verecek parası olmayan, bu işi onsuz görmeye de zevki ve hayat anlayışı

yeterli gelmeyen bir insanın kararsız, savruk ve sıkıntılı ruhunu bütün çıplaklığı ile teşhir edildiği bir yer gibidir. (s. 29) İnsan, böyle bir yerde yaşamak istemez. Mekân, tamamıyla karakterleri sembolize etmektedir. Semra ve Sermet'in tutarsız, kararsız ve dağınık ruh halleri dekora yansıtılmıştır.

Üçüncü perdede mekân Amca Beyin evinin salonudur. Her şey eskisi gibidir. Yalnız çiçekli dal tomurcuklanmıştır. (s. 59)

2. 8. 5. ZAMAN

Eserde olay öğleden önce bir vakitte başlar. (s. 2). Nil'in eşi öleli bir ay olmuştur. (s. 6) Geriye dönüşlerle Nil'in çocukluğundan bahsedilmiştir. Nil'in babası o küçükken ölmüştür. Nil o zaman sekiz-on yaşlarındadır. Ana-kız ortada kalmışlardır. Ellerinde avuçlarında hiçbir şey yoktur. O vakit amca onları yanına almıştır. Nil'e kendi kızı gibi bakmıştır. (s. 56) Eserde olay zamanı yaklaşık bir aydır. Perdeler arası zaman geçişi birer haftadır. Üçüncü perdede çiçekli dalın tomurcuklandığından bahsedilmesi mevsimin bahar olduğunu gösterir.

2. 8. 6. OLAY DİZİSİ

SERİM: Evin akli havada hizmetçisi Ziyet ev işleriyle meşgulken, bir yandan evin çatısını onarmaya gelen usta Kambur Zeynel'le kırıştırmaktadır. Nil ve amcasının yaşadığı evde günler Nil için zor geçmektedir. Çünkü Nil, kısa bir süre önce eşini kaybedip amcasının yanına yerleşmiştir. Eve ziyarete hemen her gün yaşlı komşuları gelir. Haber verdikleri bir gün de Nil'i ziyarete teyzesinin çocukları Semra ve Sermed ile Semra'nın eşi Şevki gelir. Amca Sermedi sevmez. Nil ile evliliği öncesi nişanlanmışlar ancak Sermed onu dul, üç çocuklu bir kadınla aldatıp kaçmıştır. Sonra da Nil yaşlı, çapkın ve zengin bir müteahhitle evlenmiştir. Ancak adam uzun yaşamamıştır.

Sermed ile Nil'in ne derece yakınlaşacaklardır? (Doruk Noktası). Amca bu yakınlaşmaya karşıdır. Ona göre Sermed şeytanca davranmaktadır. Hareketli, geveze, uçarıdır. (s. 12) Semra, amca ve Nil'i kendi evlerine götürmeyi teklif eder. Amca gönülsüz olsa da beraber onların evine giderler. Bu, Sermedin Nil'in gönlünü yapıp evlenmeye ikna etmesi için bir fırsattır. Bu vesileyle Sermed ve Semra zor geçinmekten kurtulup Nil'in servetiyle rahat edeceklerdir. Nil ve amcası, Semralara gittiklerinde oradaki yakınlarını da ziyarete giderler. Bu sırada komşusu, amca'yı ziyarete gelir. Amca orada olmadığından komşu onu akşama dek bekler.

Hiç kimse evde durmaz. Komşuyu misafir eden Semra da gelen arkadaşlarıyla birlikte gezmeye gider. Şevki eve gelir. Onun gelmesiyle ev sahibi gelerek kira borcunu ister. Kolay yoldan para kazanma heveslisi Mail gelir, Şevki'yi alır çıkar. Evin hizmetçisi komşuyla baş başa kalır. Ev halkını şikâyet eder. Ona göre bu insanlar, hatır gönül saygı nedir bilmezler. Evde herkes bir başka hava çalar. Kapı, gece gündüz durmadan işler. Aklına esen uğrar, evde kimseyi bulamazlarsa oturup beklerler. (s. 47)

Ev, hana; evdekiler de hancıya benzetilmektedir. Sermed'in gelmesiyle komşu ile Sermed arasında evlilik üzerine diyalog başlar. Komşu da Sermed'in tutarsız biri olduğunu anlar.

ÇATIŞMA: Sermed ve Semra'nın başıboş, tutarsız, hayâlperest halleriyle şeytani fikirlerine karşı Nil, amca ve komşu maneviyata önem veren insanları ve hayatı düşünen melek gibi insanlardır. Bu anlamıyla eserde iyi-kötü çatışması vardır.

SONUÇ: Kuzenlerinin kötü ve çıkarıcı yüzünü göremeyen Nil amcasının ve komşunun sözlerini de dinlememektedir. Nil ve amca evlerine dönerler. Nil, Sermed ile nişanlandıklarını söyler. Konuşma sırasında Nil, masa üzerindeki aynayı kırar. Bunun uğursuzluk getireceğini düşünmektedir. Nil'in avukatı gelir; gelen bir hacizden dolayı eşinin mirasından mahrum kalacağını açıklar. Gelen Sermed ve Semra da bu acı haberi duyarlar. Sermed, birden tavır değiştirerek Nil'i istemediğini söyler. Nil avukatın söylediklerinin bir oyun olduğunu düşünerek amcasından şüphelenir. Her şeyin oyun olduğu doğrudur ancak bu oyunu düzenleyen amca değil komşudur. Bu sayede Nil, kuzenlerinin gerçek yüzünü görür. Eve gelen kambur, hizmetçiyle evlenmek istediğini söyler. Kambur onu hiçbir şeyi olmamasına rağmen sevmiştir ve istemektedir. Nil, bu karşılıksız sevgiye bile özenir. Komşunun amacı Nil'i uyandırmak ve etrafındaki insanları daha iyi tanımasını sağlamaktır. Komşu, dünyayı kocaman bir sahneye benzetir. Herkes büyük komedyanın oyuncularıdır.

2. 8. 7. DİL VE ÜSLÛP

Sade bir dille ele alınan eserde uzun, sıralı cümlelere yer verilmiştir. Diyalogların uzunluğu ve ara cümleler dikkatin dağılmasına neden olmaktadır.

Eserde deyimlere ve atasözlerine de yer verilmiştir: gözü ilişmek (s. 1), felâketin kapıyı çalması (s. 7), işine akıl sır ermemek (s. 18), kırk tarakta bezi olmak (s. 19), dilini yutmuş gibi durmak (s. 28), gözünü yolda bırakmak (s. 28), aklını oynatmak (s. 30) yüzüstü bırakmak (s. 33), horoz ölür gözü çöplükte kalır (s. 44), kır

atın yanında yatan ya huyundan ya tüyünden (s. 46), akli başında olmak (s. 49). yüreği ağzına gelmek (s. 61), elinden yakasını kurtarmak (s. 68).

2. 8. 8. DEĞERLENDİRME

Eserde, her türlü kötülüğü kendilerine âdetâ yaşam rehberi olarak benimsemiş olan Sermed ve Semra tipleri, bizi kendilerinden nefret ettiriyor. Bize geleceğimizi de düşündürüyor. Unutulan âdetlerimiz, manevî zenginliklerden mahrum nasıl bir uçuruma doğru yuvarlanıp gidildiğinin açıkça gösterilmesi, insana üzüntü vermektedir. İnsanı düşündürmektedir.

Sevgi ve saygının yerini nefretin alması, ileride mutsuz bir nesil yaratacaktır. Dul ve zengin bir kadının başına gelen bir haciz felâketi sonunda menfaati boşa çıkan erkeğin onu terk etmesi, onu sever gibi görünmesi eserdeki aksiyonu hızlandırmıştır. Günün birinde bir egoistlik ve alçaklıkla kadını atlatması erkeği basitleştirmiştir. Amcanın ve komşunun inanış ve düşüncülerine hiçbir saygı göstermeden kadının saadet hayâlleriyle alay etmek bir erkeğe yakışmamaktadır. Onun amacı, hayatı ve inancı sadece parada bulmaktır. Bunlar bugünün insanının düştüğü hatalardandır. Her şey günümüzde de maddeye, maddiyata dayanmıştır. Maneviyat inkâr edilmektedir. Yazarın seçtiği konu güncelliğini hâlâ korumaktadır.

2. 9. ÇIĞ¹⁰⁶

Eser, üç perdeliktir. Büyük Tiyatro’da 1953 yılında mevsimin son temsili olarak oynanmıştır.¹⁰⁷

Çığda, Anadolu’nun yüksek bir yerinde aşırı yağan kar yüzünden yollarına devam edemeyen insanların dağ başındaki bir handa geçirdikleri bir-iki güne ait olaylar anlatılmaktadır.

Nâzım Kurşunlu, eseri doğuda(Erzurum’da bir yerde), kış vakti bir handa kalmasından etkilenerek yazmıştır. O günkü duygularını şöyle ifade eder: “Vaktiyle şarkta karlı bir handa kalmıştım. Mevsim sonuydu. Her yerin bembeyaz bir örtüye büründüğünü gördük. Fırtına, tipi. Ben o handa geçirdiğim tipili haftayı hiç unutmadım. Ben yalnız hanı değil, o kadını da unutmadım. Hayatın yükünü tek başına taşıyan, erkeğinin arkasında, onun gölgesine saklanarak morarmış yüzü ve dolaşan ayaklarıyla hana giren; dilsiz, isteksiz kadını; şikâyeti unutan, sızlanmayı bilmeyen ve değişmez kaderin sahibini... Ben o kadına, daha sonra başka hanlarda, tozlu yollarda, ecel beşiği kamyonlarda, şehirlerde, gazetelerin taze mürekkep kokan yaprakları arasında rastladım. İşte Çığ, bu kadınların hikâyesidir. Ben Çığ’da bu kadınlarla beraber, kadını hâlâ kendine mahsus bir şahsiyet sahibi olarak tanımak istemeyenleri; kadının kaderini, tanrıyla boy ölçüşmek ister gibi, kendi aklına göre ve zorla tayin etmek isteyenleri ve onun buna karşı sesini yükseltmesini suç sayanları sahnenin korkunç ışığına çıkarmak istedim. Bu ezici, çiy aydınlık ortasında, kendilerini ve mağdurlarını iyice görüp tanısınlar diye. Bilmem, titremeden bunu yapabilecekler mi? Çığın kızı hâlâ yaşıyor. Şehrin son evlerini geçip, memleketin engin ve öz bağrına girince, o kız, köyün sınırında bizi karşılıyor: Israrla arkasına düşülen, kovalanan, kaçırılan, yerlerde sürüklenen kız... Bütün bu kızlar, Çığ’ın kızları değil de kimdir? Ey kadın? Ne garip talihin var ki, ana olarak en büyük saygıyı hak ettiğin hâlde, evlâdın sana kem gözle bakıyor ve seni merhametsizce itip çamurlara düşürüyor.”¹⁰⁸

¹⁰⁶ Nâzım KURŞUNLU, *Çığ*, (Yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 53s.

¹⁰⁷ Basılmış metni olmadığından eser, yazarın kızı Ayla Kurşunlu’dan temin edilmiştir.

¹⁰⁸ Nâzım KURŞUNLU, “Çığ”, *Devlet Tiyatroları Aylık Sanat Dergisi*, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Doğu Matbaası, Ankara, 22 Mart 1953, s. 12–13.

Oyun, yıllar önce, 1953 yılında Devlet Tiyatrosunda sahne ışıklarına çıkmıştır. Vedii Cezayirinin sahneye koyduğu Çığ, 9 Ekim Niğde’de, 11 Ekim Konya’da, 16 Ekim Çankırı’da, 18 Ekim Çorum’da, 20 Ekim Amasya’da, 23 Ekim Tokat’ta 25 Ekim Yozgat’ta, 27 Ekim Kayseri’de, 1 Ekim Nevşehir’de, 1 Kasım Kırşehir’de oynanmıştır.¹⁰⁹

Yazarın maksadı Anadolu’da sık sık görülen kız kaçırma olaylarını hatırlatmak olamaz. Eğer öyle olsaydı, kızın sevmediği erkekle zorla evlendirilmesinin her ânı, bundan duyduğu üzüntü ve kaçış şekli ortaya konurdu. Yazar, Çığ’ı yazmakla doğu bölgelerimizde kışın yolları kapanan yolcuların her tarafla irtibatı kesilmiş hanlarda geçen sıkıntılı hayatlarının ve Anadolu’nun sessiz, dilsiz, isteksiz ve erkekler tarafından değer verilmeyen kadınının hikâyesini anlatmak amacını güttüğünü belirtiyor.¹¹⁰

Lütfi Ay, eserin konusu hakkında Anadolu kadınına ön plâna alarak: “Çığ eserinin altındaki sosyal problem kadındır. Eserde mübarek yükü tek başına taşıyan, erkeğinin arkasında, onun gölgesine saklanarak yürüyen, şikâyeti unutan, sızlanmayı bilmeyen Anadolu kadını ve onun değişmez kaderi işlenmiştir. Eserin mühim rolleri de gayet başarılı bir şekilde oynanmıştır”der.¹¹¹

2. 9. 1. ESERİN ADI

Eser adını, Doğu Anadolu’da dağın yamacında bulunan bir hana gelen ve orada yaşayan insanların başından geçen bir doğa felâketinden almıştır. Karlı dağların korkulu rüyası olan çığ, bir handa yaşamların kesiştiği sırada gelmiş, kan davasını ve anlaşmazlıkları bembeyaz örtüsüyle kapatmıştır.

2. 9. 2. ÖZET

Handa, bir hancı, yolcu, Jandarma Çavuşu, Jandarma Eri, köylü, köylünün karısı vardır. Daha sonra hana bozulan bir kamyonun sahibi, şoförü ve bir delikanlıyla genç kız gelmişlerdir. I. Adamla zorla evlendirilen kız, düğün gecesi sevdiği delikanlı ile kaçmıştır. Kocası I. Adam da kızın ağabeyi II. Adamla birlikte onları kovalamaya koyulmuştur. Kızın ağabeyi bu işten (kız kardeşini zorla evlendirmekten ve kendisini kovalamaktan) pişmanlık ve üzüntü duymaktadır. Bir

¹⁰⁹ Nâzım KURŞUNLU, “Çığ”, Devlet Tiyatroları Yurt İçi Turnesi, *Devlet Tiyatrosu*, s. 11

¹¹⁰ Nâzım KURŞUNLU, “Çığ”, *Devlet Tiyatrosu Dergisi*, Ankara, 1953, S.10, s. 12

¹¹¹ Lütfi AY, “Büyük Tiyatro’da Çığ”, *Tiyatro*, 1953, s. 21

ara handa bulunmalarına rağmen -hancının da yardımı ile- kovalayanlar ile kovalananlar karşılaşmamışlardır. Son sahnede kızın kocası ile ağabeyi dışarıda kavgaya tutuşmuşlardır. Kavgacılara doğru koşan kız, bir serseri kurşunla ağır yaralanmıştır. I. ve II. Adamlar ise dağdan birdenbire inen çığın altında kalarak ölmüşlerdir.

2. 9. 3. KİŞİLER

Eser, şahıs kadrosu bakımından zengindir. Eserde on yedi kişi rol almıştır. Şahıslar doğunun insanlarıdır. Eğitim ve kültür seviyeleri düşüktür. Ana kahraman Maksut'tur.

Maksut: Yetmiş yaşlarında sağlam yapılı bir ihtiyardır. İnsanlara karşı hoşgörülü ve misafirperverdir. Sevda Şener: “Yaşlı köy erkeği tipi için, kötülüğe karşı ulaşmasız, gençlere karşı hoşgörülüdür” der.¹¹² Bu tip, Dursun'un dayısıdır. Yürürken hafifçe aksamaktadır. Dursun'un babası onu gençliğinde ayağından vurmuştur. Dağ yolundaki hanı işletmektedir. Eskiden bekçilik de yapmıştır. Ancak üstüne kalmağa çalışan bir kadın yüzünden kaçıp, dağ başında hancılık yapar. Gelen yolculara hem yatak açar, hem de yemek ve içki çıkarır. Uzun süredir orada olduğu için bölgeyi ve ağır iklim koşullarını iyi bilmektedir. Bu nedenle yolcuları sık sık hava konusunda uyarır.

Dursun: Anasının vasiyeti üzerine evlenip gittiği şehirden, karısı onu bırakıp kaçınca, annesi ölünce köye, dayısının yanına, hana gelmiştir. Dursun'un başka kimsesi yoktur. Köye gelmesinin bir nedeni de büyükbabasından kalma hisseli bir çayırın satılığa çıkmasıdır.

Mevlüt: Kırk beş yaşlarında babacan görünümlü jandarma çavuşudur. Kaçırılan gelinin peşine düştükleri için hana gelmişlerdir.

Satılmış: Üç ay sonra tezkere alacak erdir. Çavuşun yanında gelmiştir.

Köylü: Karısıyla köyden çıkıp çocuklarını göstermek için doktora giderlerken kamyon kara saplanmış mahsur kalmışlardır. Hana sığınır.

Kaya: Düğünden kız kaçırmıştır. Kamyona kaçırdığı gelin olan Nurten ile binmiştir.

Nurten: İhtiyar bir adamla evlendirildiği gece başkasına gelinliğiyle kaçmıştır. Ancak adam ve kendi ağabeyi peşlerine düşerler.

¹¹² Sevda ŞENER, *Çağdaş Türk Tiyatrosu'nda İnsan (1923-1972)*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara, 1972, s. 98

Huriye: Dursun'un anasının köylüsüdür. Yirmi sene önce Maksut'a karısını bırakıp onu alması için yalvarmaktadır. Zamanında Maksut'tan hamile kalmıştır. Ancak başkasıyla zorla evlendirilmiştir.

Raif: Kamyonun şoförüdür. Kamyonu saplandıkları kardan kurtarıp yola devam edeceklerdir. Ancak kar buna engel olduğundan Şehmuz' la birlikte hana sığınır.

Şehmuz: Kamyonun sahibidir.

Esmâ: Raif'in karısıdır. Raif onu sürekli hafif meşrep kadınlarla aldatmaktadır.

Hesnâ: Dursun'un kayınvalidesidir.

Hakkı: Saniyenin akrabasıdır. İkisi kardeş çocuğudur. Saniye'de gözü olduğu için onu kaçıtır, onunla evlenir.

Gafur: Kaçan gelinin kocasıdır.

Halis: Kaçan gelinin ağabeyidir.

Saniye: Dursun'un onu terk edip başkasına kaçan karısıdır.

2. 9. 4. MEKÂN

Eserde olaylar bir handa geçer. Hanın yanında bir de ahır vardır. Han kuzeye bakmaktadır. Dağ yolunda zirveye yakın bulunan hanın bulunduğu yer bölgenin en soğuk ve tek konaklama yeridir.

Hanın giriş kapısı, iç kısmına göre daha düşük seviyeli toprak zeminli pabuçluğa açılır. Girişin sağında kahve ocağı, su küpü, solunda kazma, kürek, balta, gocuk ve benzeri eşyanın durduğu bir girinti vardır. Hanın iç kısmına pabuçluktan tek basamakla çıkılır. Zemin yine topraktır. Solda kalın kerpiç duvarlar içine gömülmüş gibi duran çarpık hatlı iki pencere, sağda yan yana iki oda kapısı vardır. Pencerelerin altında duvar boyunca uzayan geniş tahta peyke bulunmaktadır. Pabuçluğun üstünde asma katta üst üste yığılmış, kirli görünümlü yatak, yorgan ve yastıklar görünmektedir. Buraya sağdaki kapı kenarından başlayan, bir tarafı duvara dayanan, eğri, çarpık, gıcirtılı bir merdivenle çıkılmaktadır. Kabukları soyulmuş, yuvarlak gövdeli ağaçlardan yapılmış tavan kirişleri ve duvarlar isten kararmıştır.

Dekor olarak, soba, eski variller, petrol lambası, ot yastıklar, duvarlarda pösteği, kalbur, bir saz ve Yavuz zırhlısının kara dumanlı bir resmi, hasırlar ve kilim artıkları kullanılmıştır. (s.1)

2. 9. 5. ZAMAN

Eserde, olay zamanı iki gündür. Mevsim kış sonudur. Her yer kar altındadır. Olaylar akşama yakın bir vakitte başlar. Ertesi günün sonuna, kar yağışı ve tipinin hafiflemesine dek sürer. İki perdelik oyunda perdeler arasında bir günlük zaman farkı vardır. Seneler arasındaki zaman geçişleri ve geriye dönüşler, ışık yardımıyla yapılmıştır. Bunu her perde başında sahnenin kararmasından ve farklı zamana geçilmesinden anlıyoruz.

2. 9. 6. OLAY DİZİSİ

SERİM: Dursun, hem miras kalan çayırın satışı hem de ölen annesinin vasiyeti üzerine köye, dayısının yanına gelir. Dağ yolunda bir han işleten dayısı kendi başına yaşamaktadır. Kar nedeniyle kapanan yollar tüm yolcuları handa konaklamaya mecbur eder. Hana, ilk önce civar köyden kaçırılan bir gelinin peşine düşen Jandarma Çavuşu Mevlüt ve Er Satılmış gelir. Daha sonra kara saplanan kamyondan yolcular hana gelmeye başlarlar. Bir köylü, hanımı ve çocuğuyla gelir. Sonra herkesin aradığı kaçırılan gelin ve onu kaçırın adam, Nurten ve Kaya gelirler. Nurten'in üstünde hâlâ gelinliği vardır. Kardan sıırıslıkam olmuşlardır. Üşümektedirler. Arkasından kamyonun sahibi ve şoförü gelir. Geriye dönüş yapılarak Maksut'un Huriye ile ilişkisi, onu hamile bırakmasına rağmen onu başkasıyla evlendirmelerinden bahsedilmiştir. Şoför ve mal sahibi ile kaçan çift(Nurten ve Kaya) bir an önce yola devam etmek isteseler de kar yolları kapatmıştır. Çığ tehlikesi vardır.

ÇATIŞMA: Eserdeki çatışma ezilen, kendi istediği insanla evlenme hakkı bile olmayan Nurten ile onun peşine düşüp, kaçtığı için olayı kan davası hâline dönüştürecek dar görüşlü ağabeyi ve zorla evlendirildiği eşi arasındadır.

DÜĞÜM: Zorla başkasıyla evlendirilmek istenen Nurten, gelinliğiyle sevdiği adamla kaçınca, peşine düşen yaşlı eş ve ağabeyi onu bulacaklar mıdır? Onu bulunca sevgisine saygı gösterme ihtimâli var mı, yoksa onu töre gereği vuracaklar mıdır? Hana gelen eş ve ağabey, saklanan Nurten ve Kaya'yı göremeyip giderler. Ancak zor kış koşulları yolda ilerlemelerine engel olur. Tekrar hana dönerler. Hana saklanırlar, tehlikenin geçtiğini sanıp geri dönen gençleri yakalarlar.

SONUÇ: Gafur ile Halis, Kaya'yı hana döndüklerinde görünce kovalamaya başlarlar. Ona ateş açarlar. Attıkları kurşunların etkisiyle biriken karlar hareket eder

ve ıĝ dŒer. İnsanlarla, yapılan kavga ve tüm anlaşmazlıklar ıĝın altında kalmıŒ ve kar her Œeyi bembeyaz örtüsüyle örtüp kapatmıŒtır.

2. 9. 7. DİL VE ÜSLÛP

Eserde dil sadedir. Ancak Œahıs kadrosunun okluĝu ve zamanda sık sık geriye dnŒlerin yapılması, diyalogları anlaşılmaz kılmıŒtır.

2. 9. 8. DEĞERLENDİRME

ıĝ, Anadolu'nun g iklim koŒullarında töreye raĝmen zgr yaŒama konusunda direnen kadını konu etmektedir. Yazar, Doĝu Anadolu'da görev yaptığı yıllarda oradaki insanların yaŒamına tanık olmuŒ, zorla evlendirilen bir genç kızın dramını iŒlemiŒtir. Eserde Œiddetli yaĝan ve yolları kapatan karın insan yaŒamına olumsuz etkileri verilmiŒtir. Kar felâketi tre adına iŒlenen cinayetleri, art niyetleri, kiŒinin hak ve hürriyetinin elinden alınmasını da beraberinde alıp gtrmŒtir.

Dramın konusundan da anlaşılacağı üzere, yazar çok basit bir olayı ele almıŒ ve iyice iŒlemeden renksiz ve hareketsiz bir Œekilde seyircilerine sunmuŒtur. Eseri seyredenler bir han odasında birkaç kiŒi arasında geçen ve bir tek amaçta birleŒmeyen birtakım konuŒmalar dinlemek zorunda bırakılmaktadır.¹¹³

Topluma elle tutulur bir yarar saĝlamadıđı hâlda, kadına üstünlük saĝlamaya alıŒan erkek, gündelik yaŒantımızda dilediği gibi ve sorumsuzluk içinde yaŒamayı hak bilmekte, aĝır hayat yükünü, kadının hassas omuzlarına yüklemekte hiçbir sakınca görmemektedir. Kadın-erkek, g ve güçsüzlük atıŒmasını akıcı bir slpla ele alan yazar, toplumumuzda ezilen kadını n plâna çıkarıp onun çaresizliğini duyurmaya alıŒmıŒtır.

¹¹³ N. KULUGİL, “ıĝ”, *Hisar Dergisi*, C:2, S. 39, Ankara, 1953, s. 17

2. 10. İPLER ELİMİZDE DEĞİL

Eser, tek perdeden oluşmaktadır. *İpler Elimizde Değil*¹¹⁴, ilk kez 1962 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosunda temsil olunmuştur. Yıllar önce bir aşk yaşayıp evliliğin eşiğinden dönen bir kadın ve erkeğin, yıllar sonra tesadüfler neticesinde bir otelde karşılaşmaları konu edilmiştir.

2. 10. 1. ESERİN ADI

Eserde, iki karakter de evlidir. Ancak aralarında geçmişe dayanan bir aşk hikâyesi vardır. Evli olduklarından, hayat, geç kalan aşklarını yaşamaya fırsat vermemektedir. Gelecek, onlar için âdeta kördüğündür. “İpler ellerinde değil”dir. Çünkü ikisi de evlidir. Evli insanların kaderi eşleriyle ortaktır. Tek başlarına yaşamadıkları için tek başlarına karar almaları da zordur. Onlar için ipler eşlerin elindedir.

2. 10. 2. ÖZET

Kanal şantiyesinde mühendis olarak çalışan Haluk, işyerine seksen kilometre uzaklıkta bir otele yerleşmiştir. Kendisinden başka sadece üç müşterisi bulunan bu otelin lokantası bile yoktur. Kendisine yardımcı olan otel görevlisi ile bir süre sohbet eden mühendis, ondan yemek yemek için yakındaki lokantanın yerini öğrenir. Aslında niyeti, yemek yiyip daha sonra da serbest kadınların devam ettiği bir yerde içki içip vakit geçirmektir. Haluk, otelden çıktığı sırada yan odasına bir kadın yerleşmiştir. Kadının kocası Bulanık Kazası'nın¹¹⁵ hükümet tabibidir. Kadın, kocasının vaktinde gelememe ihtimali yüzünden onunla otelde buluşacaktır. Otelde bekâr bir adamla yan yana odalarda kalmayı kadın reddetse de diğer katta üç bekâr adam daha kaldığından, orada konaklamak odasını beğenmek zorunda kalır. Kocasıyla konuşmak istese de çıkan fırtınadan dolayı Bulanık Deresi taşıp telefon direklerinden birkaçını devirdiği, hatlar da tamir edilmekte olduğu için onunla konuşamamıştır. Otelde kadın ve mühendisten başka, bir tüccar, bir müfettiş, bir de tahsil müdürü kalmaktadır.

¹¹⁴ Nâzım KURŞUNLU, *İpler Elimizde Değil*, (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 36s.

¹¹⁵ Bulanık Kaza'sı Muş iline bağlıdır.

Kadın, üst kattan balkonlu oda istediği için mühendisin yanındaki odaya tesadüf etmiştir. Otel müşterisi Haluk, kadının yıllar önce evlenmek üzerelerken ayrıldığı eski aşkıdır.

Kadınla mühendis komşu olan odalarının balkonundan bakarken birbirlerini tanır. Birbirlerini görmeyeli tam on iki yıl olmuştur. İkisi de bu süre içinde evlenmiştir. Mühendis, otelin bulunduğu yere seksen kilometre mesafedeki bir şantiyede görevlidir.

Kadın, sinir hastalığı geçirdiği için elleri sürekli titremektedir. Beraber balkonda sohbet ederler. İkisinin birlikte olamamasına asıl sebep, Haluk'un annesinin zamanında bu ilişkiye karşı çıkmasıdır. Yıllar sonra yaptıklarına pişman olduğunu oğluna itiraf eder. Ancak iş işten geçmiştir. Mühendis, kadının doktor olan eşini eleştirir. Ona göre insanın böyle bir karısı varsa, onun lâıyk olduğu üstün hayatı temin etmek gibi vazifeleri vardır.

Kadın, mühendisin yazdığı şiirleri, beraber yaşadıkları romantik geceleri hatırlar. Mühendis, kadını gençken kaçırmayı bile düşünmüştür. Yıllar geçmesine rağmen bu teklifi yineler. Ancak kadın, evli ve bir oğlu olan mühendisle kaçmak istemez. Mühendis de zaten çocuk yüzünden karısından ayrılamamaktadır. Gece uyumak için birbirlerinden ayrılırlar. Kadın, sabaha karşı gelen kocasıyla birlikte oteli terk eder.

2. 10. 3. KİŞİLER

Oyunda üç kişi rol almıştır. Mühendis ve kadın ana karakterler, garson ise yardımcı karakterdir. Ayrıca adı geçen, şoför, bir toptancı, müfettiş ve tahsil müdürü aktif rol almamışlardır.

Haluk: Evlidir ve bir oğlu vardır. Kanal şantiyesinde mühendistir. Ailesi yanında yoktur. Şantiyeye en yakın yerde bir otele yerleşir. Orada yıllar önce âşık olduğu kadınla karşılaşır. Ona tekrar beraber olmayı teklif eder. Ancak reddedilir.

Harika: Mühendisin eski sevgilisidir. Bir doktorla evlidir. Altı yaşındaki çocuğunu kaybedeli üç yıl olmuştur. Bu yüzden sinir hastasıdır. Ancak kocası ona karşı çok ilgisizdir. Eski aşkıyla karşılaşınca maziyi hatırlar. Ama ona geri dönmek istemez. Güzel, çok cazip fakat neşesiz bir kadındır. Şık bir tayyör giyinmiştir (s. 9).

Garson: Yardımcı karakterdir. Oteldeki hizmetçiyle gönül ilişkisi vardır. Ancak hizmetçi onu artist olma hayaliyle bırakıp gitmiştir.

Eserde geçen diyaloglarda garson, mühendis tasvirini şöyle yapar: “Babacan bir hâlleri vardır. Rahat konuşurlar. İnsana hemen adlarıyla hitap ederler. Sinsi, içten pazarlıklı bir hâlleri yoktur. Kılıkları da öteki müşterilerden farklıdır. Şıklığa özenenleri de vardır. Yanlarında valiz yerine daima şişkin bir el çantası bulunur. Arabada şoförün yanına otururlar. Pabuçları boyasızdır. Kravatlarını, icap ettiği zaman takmak üzere ceplerinde taşırlar.”(s. 6)

2. 10. 4. MEKÂN

Eser bir otelde geçmektedir. Otel, turistik tarifelidir. Ancak turistik bir bölgede sayılmaz. Çünkü otelin yakınlarında tarihi eser olarak sadece eski bir bedestene ait iki yıkık duvar bulunmaktadır. Dekor olarak bir otelin balkonlu iki odasının dıştan görünüşü vardır. (s. 2)

Mühendis, bir kanal şantiyesinde çalışmaktadır.

2. 10. 5. ZAMAN

Eserde olay zamanı on iki saattir. Gece vakti, saat sekiz buçukta(s. 1) Mühendisin otele yerleşmesiyle olaylar başlar. Kadın otele geldiğinde saat on birdir. Mühendisle karşılaştıklarında saat on ikidir. Olaylar ertesi gün sabaha dek sürer.

2. 10. 6. OLAY DİZİSİ

SERİM: Mühendis Haluk, bir kanal şantiyesinde görevlidir. Henüz inşaat başlamadığından oradaki bataklıkları kurutmaktadırlar. Ancak çalıştığı yerde barınma imkânı olmadığından yakınlarda bir otele yerleşir. Yerleştiği otelde kendisinden başka üç müşteri vardır. Bunlar bir tüccar, bir müfettiş, bir de tahsil müdürüdür. Yerleşince, garsona, yemek yiyebileceği ve biraz vakit geçirebileceği bir lokanta sorar. Garsonla sohbet eder. Garson ona tek hayali artist olmak olan ama otelde temizlikçilik yapan sevgilisinden bahseder. O sırada ikinci oda aydınlanır. Garson iki valizle girer. Güzel bir kadın onu takip etmektedir. Kadın istasyonda kocasıyla buluşacaktır ancak rötar ihtimali yüzünden vazgeçmişlerdir. Kocası oranın hükümet tabibidir. Kadın yan odasında kimseyi istemese de mühendisle bitişik odalara düşerler. Kadın odasına girer. Bitişik oda aydınlanır. Mühendis balkona çıkar, garsondan yan tarafa nazik bir bayan müşterinin yerleştiğini öğrenir. Garson çıkar.

ÇATIŞMA: Eserdeki çatışma Harika'nın yaptığı seçimdedir. Mutsuz giden evliliğine rağmen, yıllar sonra karşılaştığı eski aşkının kaçma teklifini reddetmiştir. Mutluluğu yeniden yakalama fırsatını geri teperek kocasıyla gitmiştir.

DÜĞÜM: Mühendis ileri geri hareket ederek bakar sonra pijamasının üstüne pardösüsünü giymiş olarak balkona çıkar. Kadın hızla döner, o da balkona çıkarken olduğu yerde kalır. Onu tanımıştır. Acaba geçmişinden gelen bu yüz kimdir?

Kadın “Haluk!”, mühendis de “Harika!” diye bağırır. Bunlar evlenmek üzerelerken ayrılmış ve başka hayatlar kurmuş iki insandır. Harika sinir hastasıdır. Çünkü üç yıl evvel altı yaşındaki çocuğunu kaybetmiştir. Haluk da evlenmiş ve bir oğlu olmuştur. Haluk’un annesi istemediği için ayrılmışlardır. O dönemde yakında oturan Harika ve ailesi taşınmışlar ve birbirlerinin izlerini kaybetmişlerdir. İkisi de mutsuz bir evlilik yapmışlardır. Yıllar sonra sevdiği kadını bulan Haluk, onu ikinci defa elinden kaçırmak istemez. Harika, çocuğunun ne olacağını sorar. Haluk tercih hakkını ona bırakacaktır. İsterse onlarla yaşayabilecektir.

SONUÇ: Vakit çok geç olduğu için yatarlar. İkisinin de dinlenmeye ihtiyacı vardır. Ayrı geçirdikleri günler artık bitmiştir. Ertesi gün mesut bir hayatın ilk günü olacaktır. Fakat Haluk uyandığında garsondan Harika’nın gittiği haberini alır. Sabaha karşı kocası gelmiştir. Haluk ortada bir başına kalır. Kadının odasına girer, eli yastığın üstünde, gözleri boşlukta üzüntüden hareketsiz kalır.

2. 10. 7. DİL VE ÜSLÛP

Eserde kullanılan dil oldukça sade ve yalındır. Açık bir anlatıma sahip olan yazar, bu eserinde de akıcı üslûbuyla dikkati çeker.

İpliğini pazara çıkarmak(s. 8), kenarına bak bezini anasına bak kızını al (s.27), yuvayı dişi kuş yapar(s. 29), kulağı kirişte olmak, gözden geçirmek (s. 35)

2. 10. 8. DEĞERLENDİRME

Eserin adı, yaşam boyu, insanın her an her istediğini, içinden gelenleri yapamayabileceğini hatırlatır. Sorumluluklar, insanın dilediğince yaşamasına engel olabilir. Evlilik, bağlılığı gerektirir. Evli olan insanlar yaşamı paylaştıkları için kader yolunda ipler ellerinde değildir. Hayatta pişmanlıklar yaşamamak için ipleri baştan sıkı tutmak gerekir. Sonradan “keşke” demek fayda etmez. Olaylar kimi zaman insanın isteklerinin dışında gelişebilir. Herkes kendi kaderini yaşar. Kaderin önüne geçilemez. İnsanların kaderleri daha ilk doğdukları anda yazılmıştır. Onun önüne geçemezler. Yazar, insanı ve insan ilişkilerini ele aldığı bu eserinde çok fazla karaktere yer vermemiştir. Dekor da sınırlıdır. Ancak konu, insanı, aşkı ve kaderi ele aldığı için güncelliğini yitirmemiştir.

SONUÇ

1950-1980 Yılları arasında eser veren Nâzım Kurşunlu, Tiyatro Edebiyatımızın unutulmaya yüz tutmuş isimlerindedir. Geçmişe ışık tutması ve unutulmaması amacıyla yazarın incelediğimiz tiyatro eserlerini, aile içi dramlar, güldürü amaçlı ve düşündürüp ders vermeyi amaçlayan piyesler ve tarihî bir piyes oluşturmaktadır. Yazarın eserlerinde kullandığı dil anlaşılır, üslûp ise akıcıdır. Kısa ve net cümleleri tercih eden yazar, aile sorunları, aşk, gelenek ve görenekler ile tarih gibi toplumsal temaları konu alan oyunlarını, açık bir anlatımla ele almıştır. Yazarın radyofonik eserler ve piyesler olmak üzere toplam kırk yedi oyunun ismi tespit edilmiştir. Yazılı metin olarak yalnız on tanesine güçlkle ulaşılabilmiştir. Bunlar; *Melekler ve Şeytanlar*, *Branda Bez,i Çığ*, *Fatih*, *İpler Elimizde Değil*, *Çivi Çivi* *Söker*, *Dumanlı'da Telaki Var*, *Merdiven*, *Ana*, *Ana Babalar Okulu*, *Gecikenler*, *Kör Kadı*, *Evler ve İnsanlar*, *Baba Evi*, *Uykusuz Dünya*, *Avcı*, *Dışarıdakiler*, *Papağan Davası*, *Aile Bütçesi*, *Umut*, *Isırgan Tohumu*, *Kamil Bey*, *Bir Devlin Düşüşü*, *Panorama*, *Yolun Sonu*, *Kitap*, *Evler de İnsanlar Gibi*, *Büyü*, *İki Çıplak*, *Bilinen İnsan*, *Çember*, *Büyük Dost*, *İki Kişi Arasında*, *İki Dünya Arasında*, *Dinsizin Hakkından*, *Yırtık Pabuçlar*, *Toprağın Kurbanları*, *Anne*, *Geçitte*, *Uykusuz Dünyalar*, *Baskın*, *Görünmez Kaza*, *Dinlenmek Sanatı*, *Ah Amcacığım*, *Garip Kuş*, *Delinin Zoru* ve *Yıllardan Sonra* adlı eserlerdir. Yazarın *Bir Haylazın Hikâyesi* adlı hikâye kitabına ise ulaşamadık. Bu kitap on kısa hikâyeden oluşmaktadır.

Fethin beş yüzüncü yıldönümü dolayısıyla kaleme aldığı “Fatih” isimli eser, tiyatro alanındaki önemli sanat eserlerindedir. Yazar, yeni bir çağı kucaklayan ve tarihin akışını etkileyen bir olay olan İstanbul’un fethini ve Fatih Sultan Mehmet’i günümüz Türkçe’si ile ele almıştır. Nâzım Kurşunlu’nun beş perdelik trajedisi olan bu tarihî tiyatrodaki olaylar Edirne ve İstanbul’da geçmektedir. Eserde olaylar hem Osmanlı İmparatorluğu hem de Bizans gözüyle verilmiştir. Yazar olaylara tarafsız bakabilmiştir.

Yazarın, radyofonik eserlerden sonra kaleme aldığı ilk büyük sahne eseri *Melekler ve Şeytanlar*’dır. Eski ve yeninin kıyaslandığı bu eser, iyi-kötü çatışmasından doğmuştur. Yazar, insanları düşünceleri ve davranışlarına göre Melekler ve Şeytanlar olarak sınıflandırır.

Branda Bezi adlı eser, realist bir tiyatro eseridir. Ne dram, ne trajedi ne de komedidir. Piyes, zaman zaman güldürmekte ve zaman zaman da insanı düşündürüp hüznlendirmektedir. Geçim sıkıntısı çeken bir ailenin komik ve acı hâlleri esere yansıtılmıştır. Yazar, eserinde ev sahibi-kiracı sorununa da değinmiştir. Savaş sonrasının yarattığı bunalım, toplumu yakından ilgilendiren barınabilme sorunu, sade bir dille işlenmiştir.

Yazar, hemen her eserinde canlı konular yakalamıştır. Hayattan karakterler ve tipler seçmiştir. Bunlar ev sahibi, kiracı, âşık, işçi, akıl hastası, doktor, genç ya da yaşlı, karı-koca olarak seçilmiş, günlük yaşamda karşılaştığımız kişilerdir.

Çığ isimli piyeste yurdumuzdaki kadının yeri vurgulanmıştır. Kadının sosyal hayattaki konumu ve iklimi, yaşadığı bölgenin özelliklerine göre ayrılması(Doğu Anadolu'nun zor yaşam koşullarına uyum sağlayan insanlar gibi), Türk kadınının örf ve âdetler karşısındaki tutumları konu edilmiştir. Kurşunlu, töre gerçeğine, kız çocuklarının erken yaşta istemedikleri kişilerle evlendirilmelerine ve kadının sözünün geçerliliğine yeteri kadar önem verilmemesine dikkat çekmektedir.

Gecikenler piyesi, konusu ve işlenişi bakımından günümüz aile meselelerine de uygundur. Eserde miras meselesi işlenmiştir. İnsanların birbirini sevip, saymakta ve anlamakta geç kalışları vurgulanmıştır.

İpler Elimizde Değil adlı eserde insanoğlunun kaderinin her an değişebileceği anlatılır. Sorumluluklar, insanın dilediğince yaşamasına engel olabilir. Evlilik, bağlılığı gerektirir. Evli insanlar yaşamı paylaştıkları için ipler ellerinde değildir. Hayatta pişmanlıklar yaşamamak için ipleri baştan sıkı tutmak gerekir. Sonradan “keşke” demek fayda etmez. Olaylar kimi zaman insanın isteklerinin dışında gelişebilir.

Kör Kadı adlı eser, halk arasında bilinen Kör Kadı hikâyesinin tiyatroya aktarımıdır. Yazar, hikâyeyi şahıs kadrosu ve aile içi yaşanan bir dramla zenginleştirir. Nâzım Kurşunlu, hikâyeden yola çıkarak doğruluk ve dürüstlüğün önemini vurgulamıştır. Eser, konusu ve ana fikri bakımından öğreticidir. Kıssadan hisse çıkarmayı hedefleyen yazar, bunu yalın diliyle ve açık anlatımıyla zenginleştirmiştir.

Dumanlı'da Telâki Var, aşk hikâyelerinin bulunduğu bir eserdir. Yalnız olmanın beraberinde getirdiği kimsesizlik duygusu, karakterlerin manevi dünyalarını sarsarak onları cinsel doyumsuzluğa yöneltmiştir. Eserdeki gözlerden uzak, ıssız tren istasyonu aşkların, âşıkların ve trenlerin buluşma noktası olmuştur. Kahramanların

fizikî durumlarından çok ruhsal konumları verilmiştir. Karakterlerin buldukları yer dolayısıyla dış dünyaya kapalı olmalarından sosyal yaşamları yoktur. Açılımı, gelişimi, çatışmaları ve sonucu bakımından eser, iyi kurulu bir oyundur. Oyunda geriye dönüşler, düşsel bir müzik ve ışık oyunları yardımıyla verilmiştir.

Merdiven eserinde yazar, çalışmanın, bir iş için emek harcamanın mükâfatsız kalmaması gerektiğini vurgulamıştır. Günümüzde de çileli bir yaşam halini alan emeklilik hayatına saygı duyulmalıdır. Emeğin karşılığı alınmalıdır. Toplumumuzda, yaşanan emeklilik hayatı ve bu hayatın getirdiği zorlukları anlatan eserin konusu güncelliğini hâlâ korumaktadır. Yazar, perdeler arasında zaman değişikliği yaparak konu akışını hızlandırmıştır. Eserdeki mekân değişikliği maddî hem de zaman değişimini hem de insanların değişimini yansıtmaktadır.

Dışarıdakiler oyunu, kısa sosyal içerikli bir piyestir. Kısa ve net fiil cümleleriyle diyalogları işleyen yazar, akıl hastalarını ve toplumumuzda stresli yaşamdan kaynaklanan akıl hastalığını konu almıştır.

Nâzım Kurşunlu, eserlerinde ev sahibi olabilme arzusunu, kiracı sorununu, tabiat olaylarını, tabiat-insan ilişkisini, töre gerçeğini, aşkı ve aşk çıkmazlarını, tarihî olayları(Fetih ve Fatih konulu), akıl sağlığının önemini, iyi-kötü ile manevî-maddî değerler zıtlığını, doğruluk-dürüstlük gibi erdemleri, üç kâğıtçılık-yalancılık gibi onursuz davranışların çatışmasını, evlilik kurumuna verdiği önemi işlemiştir. Yazar, çözüm bekleyen konuları gündeme getirdiğinden, eserleri güncelliğini korumuştur. Fakat yazarın eserlerinin ekonomik sebeplerle ve ilgisizlik nedeniyle basılamamış olması, onun tanınmasına engel olmuştur. İnsanı ve insanlar arası ilişkileri ele alması bakımından popüler konular seçmiş olan yazar, toplum sorunlarına da parmak basmıştır. Eserlerin ortak özelliği trajikomik olaylarla örülü olmalarıdır. Düşündürücü, ders verici yönleriyle toplumsal sorunlara değinen yazar, gerçekçi yaklaşımıyla dikkati çekmektedir. Eserlerin adları konuları ve mekânlarına uygun olarak seçilmiştir.

İncelediğimiz eserlerinde yazar, yüz yirmi karaktere yer vermiştir. Bunlardan otuz bir tanesi kadın, seksen dokuz tanesi erkektir. Şahıs kadrosu en zengin eser, *Fatih* piyesidir. On sekiz kişinin yer aldığı eserin, yalnız iki yerde adı geçen yaklaşık kırk kişilik şahıs kadrosu vardır. Bunlar, saray adamları elçiler ve muhafızlardan oluşmaktadır. *Dumanlı'da Telâki Var'*da üç kadın, dört erkek, *Merdiven'*de beş erkek üç kadın, *Dışarıdakiler'*de dört erkek iki kadın, *Branda Bezi'*nde on bir erkek üç kadın, *Fatih'*te on yedi erkek bir kadın ve arka plânda yaklaşık kırk erkek,

Gecikenler'de altı erkek beş kadın, *Kör Kadı*'da on erkek dört kadın, *Melekler ve Şeytanlar*'da sekiz erkek dört kadın, *Çığ*'da on iki erkek beş kadın, *İpler Elimizde Değil*'de on iki erkek bir de kadın karaktere yer verilmiştir. Eserlerdeki seçilen kişiler eğitilmiş değildir. Yalnız *Kör Kadı* eserindeki kişiler okumuş ve kültürlüdür. Kadın şahıslara az yer verilse de, kadın aile ve toplum açısından önemlidir. *Çığ* adlı eser, Türk kadınının sorunlarını başarıyla yansıtmaktadır. Eserlerde kadın, anne, eş, sevilen, aşık olunan ve entrikaların etrafında döndüğü insan hâliyle verilmiştir. Erkek ise maddî dünyanın içinde, çalışmak, ev geçindirmek zorunda olan, hayat mücadelesinin ağır yükünü üzerinde taşıyan, seven, kadının etrafında yaşamını şekillendiren insan özellikleriyle verilmiştir. Kişiler genellikle İstanbul insanıdır. *Çığ* eserinde Doğu'nun, *Dumanlı*'da *Telâki Var*'da da Anadolu insanının hayatlarından kesitler işlenmiştir. Ancak yazar yöresel ağız özelliklerine yer vermemiştir.

Mekân olarak Fatih piyesi hariç(İstanbul ve Edirne'de meydanlarda ve dışarıda geçer) yazar kapalı yerleri tercih etmiştir. Genellikle olaylar eski, sahibi değil de kiracısı olunan evlerde ve *Çığ* eserinde de bir handa(Erzurum'da) geçer. Geniş mekân olarak İstanbul'u tercih eder. Dekor, perde aralarına düşülen notlardan anlaşıldığı gibi ışık oyunları aracılığıyla değişir. Dekordan en ufak ayrıntısına kadar bahseder. Yazar dekoru olduğu gibi aktararak realist yaklaşımını kanıtlamaktadır.

Eserler üç ya da beş perdelik olarak yazılmıştır. Yalnız *Dışarıdakiler* tek perdelik bir piyestir. Zaman olarak aylık ve mevsimlik süreler tercih edilmiştir. İlk perdelerde olaylar bir-iki günde gelişirken, eserin diğer perdelerinde süre genişler. Geriye dönüşler yapılarak karakterlerin yaşantısı hakkında bilgiler verilmiştir. Eserlerinde toplam zaman bir-iki yılı geçmez. Olaylar genelde mevsimler arası geçişlerde yaşanır. Yazar genelde kış mevsimini tercih etmiştir. Kış mevsimi, yağışlı ve soğuk geçtiğinden, karakterler kendi yaşam mücadelelerinin yanı sıra zor iklim koşullarıyla da karşı karşıya kalırlar.

Kurşunlu, akıcı üslûbu ve kısa cümlelerle kurduğu diyaloglarıyla dikkati çekmektedir. Yer yer deyimlerden ve atasözlerinden faydalanmıştır.

Türk Tiyatrosunda bazı yazarlar daha şöhret yaptığı hâlde, Nâzım Kurşunlu bu şansı yakalayamamıştır. Döneminin pek çok yazarı gibi toplumsal sorunları, Türk insanını ve onun yaşamını konu alan Nâzım Kurşunlu, Türk tiyatro edebiyatına gönül vermiş kıymetli bir yazardır. Eserleri basılmadığı için genç kuşak tarafından tanınmamaktadır. Yapılan bu çalışmanın yazarın hayatı ve eserlerine ışık tutacağı inancındayız.

KAYNAKÇA

- “Altındağ Tiyatrosunun yeni oyunu Kör Kadı”, *Hür Anadolu*, 14 Nisan 1970, s. 9
- AKBAL, Oktay, “ San’at Aleminde Ankara Mektubu Küçük Tiyatroda Branda Bezi ”, *Vatan Gazetesi* , 7 Ekim 1952, s. 22
- AND, Metin *Geleneksel Türk Tiyatrosu*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1969
- AND, Metin, *Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu*, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1983
- ARIGÜÇ, Tuna, “Emeklilik Trajedisi Yine Sahnede”, *Tiyatro*, Mayıs 1964
- AY, Lütfi, “Büyük Tiyatro’da Çığ”, *Tiyatro*, 1953, s. 21-23
- AY, Lütfi, Tiyatro:“Melekler ve Şeytanlar”, *Ulus Gazetesi*, 17 Aralık 1950, s. 13
- Ayna Dergisi*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu Sanatçıları Derneği, Mart 2004, Sayı:8, s. 4
- BAŞAL, Adil,“İstanbul’un Fetih Yıldönümü Tiyatrosu Üzerine”, *Türk Düşüncesi*, C.II, S. 8, İstanbul, Temmuz 1954, s. 158
- BAYKARA, Tuna,“Fatih Piyesi Tv için filme alındı”, *Hürriyet*, Ankara, 3 Ağustos 1953, s. 4-7
- BURÇAK, Rıfki, Salim, *Devlet Tiyatroları Dergisi Özel Fetih Sayısı*, 29 Mayıs 1953, s. 10 -12
- BUTTANRI, Müzeyyen,“İstanbul’un Fethini Konu Alan İki Tiyatro Eseri: Bizans ve Fatih ”, *I. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Kongresi 15-17 Ekim 2003*, OGÜ, Eskişehir, 2003, s. 315-338
- CİMCOZ, Adalet, “Fatih”, *Yeditepe*, 1 Temmuz 1953, S:40, s. 20-22
- ÇALIŞLAR, Aziz, *Tiyatro Ansiklopedisi*, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995
- ÇALIŞLAR, Aziz, *Tiyatro Kavramları Sözlüğü*, Boyut Yayınları, İstanbul, Kasım 1992
- ÇALIŞLAR, Aziz, *Tiyatro Oyunları Sözlüğü* (Türk Tiyatrosu), Mitos BOYUT Yayınları, İstanbul, 1994, C. 2

DEMİRTAŞ, Faruk Kadri, “Fatih Piyesini Seyrederken”, *Hisar*, C. II, S. 39, Ankara, Temmuz 1953, s. 6-8

DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara, 2000

ELÇİN, Şükrü, *Anadolu Köy Orta oyunları*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1991

ENGİNÜN, İnci, *Araştırmalar ve Belgeler*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2000, 672s.

ENGİNÜN, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2004

ERKEK, Hasan , *Oyun İçinde Oyun*, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999

ERMUTLU, İhsan, “Melekler ve Şeytanlar”, *Haber Gazetesi*, 5 Aralık 1950, s. 11

EZİCİ, Türel, “Merdiven”, *Milliyet Gazetesi Kültür&Sanat Eki*, 17 Mayıs 2002, s. 6-7

GERÇEK, Selim Nüzhet, *Türk Temaşası*, Kanaat Kitapevi, İstanbul, 1942

GERMEN, Melih, “Tiyatro, Tiyatro, Tiyatro”, *Devlet Tiyatroları Dergisi*, Şubat, 1963, s. 12-13

GÜNDÜZ, Aka, “Aka’dan Fıkralar-Melekler ve Şeytanlar”, *Zafer Gazetesi*, 22 Kasım 1950

GÜNDÜZ,Aka,“ Branda Bezi”, *Son Posta*, Mayıs 1952, s. 17

HARUN, Kenan,“Fatih Piyesi ve Müellifi”, *Devlet Tiyatroları Aylık Sanat Dergisi*, Ankara, 1954, s. 9

HATİPOĞLU, Ömer, “Melekler ve Şeytanlar”, *Haber Gazetesi*, 3 Aralık 1950, s. 13-15

HAZAR, Özdemir, “Branda Bezi”, *Kaynak Dergisi*, Sayı: 60, Ankara, 1952, s. 358-360

KULUGİL, N., “Çığ”, *Hisar Dergisi*, Cilt:II, Sayı: 39, Ankara, 1953, s. 17

KURŞUNLU, Nâzım, “Çığ”, *Devlet Tiyatroları Aylık Sanat Dergisi*, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Doğuş Matbaası, Ankara, 22 Mart 1953, s. 12-14

KURŞUNLU, Nâzım, “Çığ”, Devlet Tiyatroları Yurt İçi Turnesi, *Devlet Tiyatrosu*, s. 11

KURŞUNLU, Nâzım, “Dumanlı’da Telâki Var”, *Devlet Tiyatroları*, S: 18, Aralık 1962

KURŞUNLU, Nâzım, “Gecikenler”, *Devlet Tiyatroları Dergisi*, Devlet Tiyatroları,Sayı:64, s. 16

KURŞUNLU, Nâzım, “Gecikenler”,*Türk Tiyatrosu Dergisi*, Mart 1970, Sayı: 388, s. 3

KURŞUNLU, Nâzım, “Kör Kadı”, *Devlet Tiyatrosu*, Altındağ Tiyatrosu, 7 Nisan 1970 Salı, Sayı:48

KURŞUNLU, Nâzım, “Melekler ve Şeytanlar”, *Devlet Tiyatrosu*, Kasım 1950,Ankara, S:6, s. 8-9

KURŞUNLU, Nâzım, *Çığ*, (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 53s.

KURŞUNLU, Nâzım, *Dışarıdakiler*, Türk Dil Kurumu Türk Kısa Oyunları Özel Sayısı, s. 498-506

KURŞUNLU, Nâzım, *Fatih*, MEB Yayınları:2164, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi:475, Tiyatro Eserleri:60, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991, 146s.

KURŞUNLU, Nâzım, *Gecikenler*, (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 64s.

KURŞUNLU, Nâzım, *İpler Elimizde Değil*, (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 36s.

KURŞUNLU, Nâzım, *Kör Kadı*, (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 10.12.1969, 35s.

KURŞUNLU, Nâzım, *Melekler ve Şeytanlar*, (yazarın kendi yazmış olduğu daktilo yazısı hâlinde), 96s.

KURŞUNLU, Nâzım, Merdiven, *Devlet Tiyatrosu 27 Mart 1964 Özel Sayı*, Üçüncü Dünya Tiyatro Günü ve Altındağ Tiyatrosu’nun Açılışı Münasebetiyle, s.3-4

KURŞUNLU, Nâzım, *Merdiven*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966, 120s.

KURŞUNLU; Nâzım, “Branda Bezi ”, *Küçük Komedi Dergisi İlâvesi*, 1952, s. 4-5

KURŞUNLU; Nâzım, *Branda Bezi*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1952, 106s.

KURŞUNLU; Nâzım, *Dumanlı’da Telâki Var*, Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Tiyatrosu Repertuarı-17, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 1964, 94s.

- KURTULUŞ, Hilmi, “Fatih”, *Türk Edebiyatı*, İstanbul, Ağustos 1973, C: 2, S: 20
- NOYAN, Zuhâl Kâmran, “Fatih Piyesi ve Nâzım Kurşunlu”, *Vatan Gazetesi*, 08.06.1958, s. 4
- NUTKU, Özdemir, *Dram Sanatı*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2001
- NUTKU, Özdemir, *Dünya Tiyatrosu Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1985, C:II
- NUTKU, Özdemir, *Gösterim Terimleri Sözlüğü*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1998
- NUTKU; Özdemir, “Altındağ Tiyatrosu ve Merdiven”, *Tiyatro*, 6 Nisan 1964, s. 13-15
- NUTKU; Özdemir, *Atatürk ve Cumhuriyet Tiyatrosu*, Özgür Yayınları, İstanbul, 1999, 410s.
- PEREMECİ, Bilgin, “Sanat Dünyası”, *Akşam Gazetesi*, 10 Temmuz 1964, s. 11
- SAV, Atila, “Devlet Tiyatrosu’nun İstanbul Festivali’ndeki ilk oyunu: Fatih”, *Tiyatro*, İstanbul 17.06.1973, s. 4-6
- SAV; Ergun, “Merdiven”, *Tiyatro*, Ankara, Mayıs, 1964, s. 12-14
- SAVCI, Bahri, “Ankarada Sanat Hareketleri, „_Branda Bezi_””, *Yeditepe*, 1 Nisan 1952, S:11, s.12-13
- SAVER, T., *Ses*, No:4, 19 Ocak 1963, s. 8-10
- SEVENGİL, Refik Ahmet, “Tiyatro”, *Milliyet*, 07. 06. 1963, s. 11-12
- SEZEN, Mihriban, “Gecikenler ve Büyükanne”, *Haber Gazetesi*, 10 Haziran 1976
- ŞENER, Sevda, *Çağdaş Türk Tiyatrosu’nda İnsan (1923-1972)*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara, 1972
- ŞENER, Sevda, *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Kitabevi, Ankara, 1983
- TARTAN, Fikret, *Altmışında Bir Taze*, Devlet Tiyatroları Vakfı Yayınları, Ankara, 1997, C.II
- TEKEREK, Nurhan, *Popüler Halk Tiyatrosu Geleneğimizden Çağdaş Oyunlarımıza Yansımalar*, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001
- Tiyatroda oyananan 5. Eser, Türk Devrim Ocağı, *Oda Tiyatrosu Dergisi*, C: VI, Eskişehir, 1968, s. 4

“Tiyatro”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1998, C:8, s. 363-365

EKLER

EK. I: KULLANILAN TİYATRO TERİMLERİ¹¹⁶

Aksiyon: Oyunun kendinden hareketlilik tarzı, bütünsel yapısını oluşturan hareketlilik sürecidir. Aksiyon, oyundaki değişimleri ve çatışmaları belirler, bunların neden ve sonuçlarını oluşturur.

Anagnorisis: Tanıma. Aristoteles'in Poetika adlı yapıtında bir oyun kişinin gerçek kimliğini öğrenme.

Anonim Oyun; Kimin yazdığı belli olmayan oyundur. Örneğin bir çok commedia dell'arte senaryosu, Orta çağdaki dinsel oyunların bir bölümü ve bizde pabuççu Ahmet'in maceraları anonim oyunlar arasındadır.

Antrakt: Tiyatro oyununun oynanışı esnasında; sahnenin düzenlenmesi, oyuncunun diğer perde için hazırlanması ve seyircinin dinlenebilmesi amacıyla verilen kısa ara.

Ara Oyun: Büyük bir oyunun sahneleri arasına konulan gösterilen oyundaki gelişmeyi anlamlandıran kesim. Rönesans'ta iki oyun yada gösteri arasında oynanan mitolojya konulu oyun.

Asal Düğüm Noktası: Baş oyun kişinin en çok direndiği ya da güç harcandığı yer aksiyon yönelişini gösteren orta bölümün başlangıcı ilk asal düğüm ve bitimi de son asal düğüm noktaları ile sağlanır ilk asal düğüm noktası ana çalıştırma başlatır son al düğüm noktası bu çalışmayı sonuca ulaştırır ana çalışma ise eğer kişiler ön plandaysa baş oyun kişinin yönelişine eğer olaylar ön plandaysa ana olayın gelişimine göre saptanır.

Başlangıç Müziği: Bir opera gösterisinde perde açılmadan ya da açılırken çalınan giriş müziği.

Başoyuncu: Bir oyunun belkemiğini kuran oyun kişisi.

Başrol: Bir oyunun gelişmesine asal katkısı olan rol.

Bölüm: Bir tiyatro metninde olay dizisinin ana kesimlerini oluşturan ve kendi içinde bütünlüğü olan bölüm.

Canlı Karagöz (O.O.) : 1-Halk dilinde Orta Oyunu'na verilen ad.

---

¹¹⁶ Tez çalışmasında kullanılan terimlerin anlamlarını göstermek için yararlanılan kaynaklar:
Aziz ÇALIŞLAR, *Tiyatro Ansiklopedisi*, T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995
Aziz ÇALIŞLAR, *Tiyatro Kavramları Sözlüğü*, Boyut Yayınları, İstanbul, Kasım 1992
Özdemir NUTKU, *Gösterim Terimleri Sözlüğü*, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 1998
Özdemir NUTKU, *Dram Sanatı*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2001

2- XIV. Yüzyıl sonlarında, gölge oyunu tipleri ve giysileri ile sahnede oyuncular tarafından oynanan oyun.

Comedy: İspanyolcada, tam uzunlukta 'oyun' anlamında kullanılmıştır. XVII.yüzyıl İspanyol tiyatrosunun altın çağına ilişkin olan Comedia kavramı. Bunun alt türleri vardı. Bunlardan biri, Lope de Vega'nın buluşu olan ve çeşitli serüvenleri içeren comedia de capa y espada (pelerin ve kılıç oyunu) dur.

Curcuna (O.O.) : 1- Orta Oyun'un başlangıcında ya da bu oyundan bağımsız olarak ortaya çıkan o gün oynayacak olan tiplerin müzik eşliğindeki dansları.

2- soytarıların açık saçık hareketlerle gülünç danslar yaptıkları gösteri.

Curcunabaz (O.O.) : Curcuna içinde dans edip soytarılıklar yapan sivri külahlı, bazen yüzleri maskeli oyunculara verilen ad.

Çatışma: 1- Olay dizisinin gelişmesinde basamakları ortaya çıkaran kişiler arasındaki iç ve dış çatışmalar.

2- Bir oyun kişinin kendi içindeki bunalımı.

Çocuk Tiyatrosu: İlk öğretim öncesinden ergenlik yaşına değin, çocuklar için yapılan tiyatro.Gelişmiş ülkelerde çocuk tiyatroları genellikle dört yaş öbeğinde ele alınır; bunlar beş ile yedi, ile dokuz, dokuz ile onbir ve onbir ile ondört yaş öbekleridir.Çocuk tiyatroları çeşitlidir;

1- Çerçeve sahne içinde çocukların çocuklar için hazırlandıkları gösteriler;

2- Çerçeve sahne içinde çocukların yetişkinler için oynadıkları oyunlar;

3- Yetişkin oyuncuların çocuklar için oynadığı oyunlar; a) Profesyonel oyuncuların büyük tiyatrolarda, çok sayıda seyirci önünde oynadıkları büyük yapımlar; b) Profesyonel oyuncuların küçük bir alan içinde çocukların arasında ve onlarla birlikte oynadıkları oyunlar;

4- Çocukların seyirci ortasında oynadıkları oyunlar;

5- Eğitimcilerin çocuklarla birlikte geliştirdikleri oyunlar;

6- Okulda eğitim amaçlı çocuklarla hazırlanan oyunlar.

Çözüm: Bir oyunun gelişimi içinde atılan düğümlerin çözülmeye başladığı kesim.

Dakikalama: Oyunun süresini hesaplayabilmek için her bölümün kaçar dakika sürdüğünü saptama.

Değişebilir Dekor: Bir oyunda çabucak değiştirilebilecek biçimde hazırlanmış dekor.

Değişebilir Sahne: İstenilen biçime sokulabilen sahne biçimi.

Dekor: Oyun konusunun geçtiği yeri, çevreyi ve atmosferi biçim, kalıp, renk, ışıklama ve bazende simgelerle canlandıran tamamlanmış sanatsal yapım.

Dekor Birimi: Dekor parçası.

Dekor Tasarımcısı: Bir oyunun o dekorunu önce kağıt üzerinde tasarlayan, sonra renklendirip taslağını ve maketini yapan ve sahne üzerinde gerçekleştirilmesini denetleyen dekorun hazırlanmasını yöneten sanatçı.

Denge: Yönetmenin, sahne üzerinde tasarladığı oyun düzeninin temel öğelerinde biri Göz, dengesiz bir görünümü (bilinçsiz olsun olmasın) sezindiği için sahne üzerindeki oyuncularını, özellikle kalabalık sahnelerde iyi dengelemek gerekir. Sahne üzerinde denge iki ana bölümde ele alınır;

1- Fiziksel Denge bakışık (simetrik) ve bakışiksiz (asimetrik) olmak üzere iki çeşittir.

2- Güzel duygusal (estetik) Denge: sahne üzerinde kalabalığı anlam açısından uyumlu bir

duruma getirmek içindir.

Devlet Tiyatrosu: Devletten ödenek alan, kültür ve sanat alanında kamu hizmeti ile sorumlu olan geniş olanaklı tiyatro.

Drama: Şiirsel, anlatsal ya da diyaloglar halinde yazılan ve yazınsal metnin, oyun kişilerinin söyleminden oluştuğu edebiyat türü. Drama; yalnızca Batı tiyatrosunun yüzyıllardır ürettiği; tiyatro yazımında kendini kabul ettirmiş yapıtların ortak özelliği değil, her çeşit tiyatro ürününün ortak özelliğini gösteren bir terim olarak ele alınmalıdır.

Dramaturg: Tiyatroda, repertuar politikasını saptamaya yardımcı olan, repertuar hazırlayan, oyun metinlerini okuyarak; gerekirse çevirisini yaparak, oyunları inceleyen, analiz eden ve bu konuda detaylı raporlar hazırlayan dramaturg; rejisöre, oyunun yorumu konusunda öneriler sunabilir. Oyuncu ve tasarım sanatçılarında malzeme sunmak da dramaturgun görevleri arasındadır.

Doğaçlama: 1-Betiğe dayanmayan içe doğduğu gibi oynama ve konuşma.

2-Oyun sırasında, beklenmedik bir ters durum karşısında durumu kurtarmak için betikte

olmayan hareketler yapıp sözler söyleme.

Güldürmek amacıyla daha önceden saptanmamış hareketlere ve sözlere

3-Daha önceden saptanmış betik üzerinde doğaçlamalara gitme (Örn: Orta Oyunu, Commedia dell'Arte).

4-Güldürmek amacıyla daha önceden saptanmamış hareketlere ve sözlere yönelme; bu sonuncusu tiyatro sanatı açısından olumsuzdur.

Doruk Nokta :Bir oyunun geriliminde ve gelişiminde kesin noktası. Kişilerin ön planda olduğu oyunlarda baş oyun kişinin, olayların ön planda olduğu oyunlarda ana olayın yönelişindeki kesin dönüm noktası Bu noktadan sonra çözüm gelir.

Dianisos :Anadolu ve Yunan mitologyasında, doğanın yenileyicisi ve yaşamın simgesi olan şarap ve coşku Tanrısı. Zeus ile Samele'nin oğlu. Diyonizos'un simgesi bir üflemeli çalgı olan Anlos'tur (bkz. Baküs) .

Dram :Yunanca da "bir şey yapmak, oynamak" anlamına gelir. Yazın tarihçilerine göre, lirik ve epik yanında, üçüncü bir yazın alanıdır. **1-sahne**de oynanmak üzere, konuşmalar ve hareketlerle gelişen, karşıt oluşların çatışmasıyla gelişen ve sonuçlanan oyun.

2-Halk dilinde ciddi oyun.

Dramatik :1-Dram'a yani oyun türüne ilişkin olan.

2-İçinde gerilim,çatışma çeşitli olaylar ve karşıtlıklar bulunan, insanla ve insan ilişkileriyle gelişen herhangi yapıt ya da olay.

Dramatik Olay :Dramatik bir durum taratan olay. Herşeyden önce insanla ilgili olan ve insan üzerinde bizi düşünmeye yönelten olay. İnsanların kendilerine, birbirlerine ya da bir duruma karşı olan tutumlarında değişiklik getiren ya da bu değişikliklere karşı çıkan bir eylemin başlangıcı.

Dramatik Oyuncu :Sözlü tiyatro oyuncusu.

Dram Sanatı :İnsana ilişkin olan her şeyi sanatsal bir yaratışla canlandıran üretim ve yapım.Dram sanatının birbirinden ayrılmayacak temel öğeleri, yansılama,canlandırma ve eylemdir. Bu üç temel ögenin bulunduğu bir kısa bölüm,beş dakikalık konuşma, bir sözsüz oyun,sinema filmi, televizyon dizisi,opera betikçesi, hatta bir oratoryo dram sanatının kapsamı içindededir. Dram sanatı, tiyatro olgusunun yazınsal yanıdır (bkz. Tiyatro Sanatı).

Durum Komedyası :Gülünç olanı karakterden değil, durumlardan geliştiren komedyacı biçimi. Nesnel bir bakışla,yani toplumsal olguların yansıtılması ile ele alındığında içerik açısından yoğun olabilen bu komedyacı biçimi, öznel açıdan salt güldürmek amacıyla işlendiğinde daha çok kurgu ustalığı ile belirir.

Düğüm :Bir oyunda gerilim arttığı, işlerin karıştığı, çapraştığı yer.Düğüm ögesi, çatışmalardan,çevrilen dolaplardan,bir takım gözlerden elde edildiği gibi, kişilerin karakter özellikleriyle de yaratılabilir.

Düzeltilme :Oyun seyirci karşısına çıkartıldıktan sonra görülen bazı aksaklıkları düzeltmek için yapılan ek çalışma.

Eleştiri:Bir yapıtı, dünya görüşü, sanatsallığı, topluma katkısı, sahnelenmesi, oyunculuğu ve plastik tasarım değerler açısından değerlendirme işlemi.

Eleştirmen: Eleştiri yazan kimse.Bir yapıtı kendi değerlendirmesi ile ele alan yazar.Eleştirmenin yazdığı alanda bir dünya görüşü,geniş bilgisi,sanata karşı olağanüstü bir duyarlılığı ve algılama yetkisi olması gerekir.

Fuaye: Oyun başlamadan önce ve antrakt esnasında seyircinin çeşitli ihtiyaçlarını karşıladığı bir çeşit bekleme salonu.

Karakter: Kişileştirme işleminde derinlemesine ele alınan, kendine özgü nitelikler içinde ruhsal gelişimi olan oyun kişisi. İnandırıcı, karalı, her davranışa karşı bir davranış geliştiren ve psikolojik derinlikleri olan kişi.

Motif: Yinelenerek yan yana gelen ve oyunun gelişimine katkıda bulunan öge. Oyun boyunca sürüp giden ve yinelenen zenginleştirici bir süstür.

Olay Süresi: Tiyatro yapıtına özgü süre. Bu süre genel olarak bir olayın gerçekteki süresinden daha kısadır. Sıçramalar ve atlamalarla, daha yoğun bir biçimde süre kısaltılır. Kimi kez olayın gerçek süresiyle eşit de olabilir.

Özet: Bir oyunun konusunu kısaca anlatan, bu konu üzerinde aydınlatıcı noktaları gösteren kısa metin.

Rejisör: Tiyatro oyunlarında oyuncuların rollerini dağıtıp, oyunu düzenleyen, metin, yorum, dekor, müzik gibi öğeler arasında birlik sağlamaya çalışan, sanatçı, yönetmen.

Serim: Bir oyunda aksiyonun ilk safhası, oyunun çatışmayı oluşturacak antitez öncesi, tez hali. Seyircilere kişilerin durumlarını, oyunun anlaşılması için geçmişteki olayları sahnedeki olay içine kaynaşmış olarak veren önemli bölüm.

Tablo : Bir sahne yapıtındaki ana bölümlerin alt kesimleri.

Tasarım : Oyun düzeni çalışması içindeki temel estetik ilkelerden biri.(Öbürleri :görsel yorum, hareket yapımı, hız-tartım-zamanlama ve sözsüz oyunla dramatisasyon'dur). Tasarın, uygulamanın yapısını, biçimini ya da çizimini ortaya çıkararak bir çalışmayı içerir.Tasarım, aynı zamanda, konunun duygusal ölçüsünü ve ussal uygulamayı düzenini sağlar.

Tip: İnsanları genellemesine yansıtan, kendine özgü kişiliği olmayan, daha çok bilinen kalıplardaki insanları gösteren oyun kişisi.

Tiyatro:1- Tiyatro Yapısı;

2- Drama Oyun;

3-Tiyatro Topluluğu, kuruluğu, örgütü olarak tiyatro;

4-Dramatik Metin, oyuncu, sahne tasarımı, sahne giysisi, sahne tekniği, sahneleme gibi, her biri bağlı bağına sanatsal bir etkinlik alanı olan öğelerden oluğu, bileğuken bir sanat.

EK II: NÂZİM KURŞUNLU'YA DAİR YAZILAR, EVRAKLAR

NÂZİM KURŞUNLU

Ankara, 6.7.1964

Sayın Aydın bey,

Bundan yirmi gün kadar önce, "Fatih" operası konusunda, sayın Cemal Reşit beyefendinin "Cumhuriyet" gazetesine yaptığı açıklaması okudum, çok sevindim. Bu suretle size verdiğim metinlerin yeterliğini öğrenmiş bulunuyorum. Bu hususta daha önce bana yazmamış olmanızı, işlerinin fazla olduğu dolayısıyla, tabii buluyorum, sizlere yürekten başarı dilerim.

Nevit bey, son İstanbul dönüşünde, sizinle görüştiğimi ve livreyi manzum olarak hazırlamakta olduğumuzu söyledi. Bu şekil müzikal yönden çalışmayı daha sınırlayıcı değil mi? Şüphesiz ki (Livre) size ait bulunduğuna göre, bu husustaki formun seçimi de beni ilgilendirmez, ancak bugünün seyircisinin nazma karşı biraz çekingen davrandığı gibi bir his var içinde, mamafih yukarıda da belirttiğim gibi, karar size aittir.

Burada yaptığımız konuşmada, lüzum hasıl olduğu takdirde, metnin gerektirdiği pasajlarında tevsi talebinde bulunacağınızı belirtmişsiniz, icabedeni yapacağıma hazırım, yazmanızı rica ederim.

Size ve Cemal Reşit Beyefendiye saygılarımı sunar, aziz Ustadımız Muhsin beyefendiye içten sevgi ve saygımın duyurulması hususunda kıymetli delaletinizi rica ederim,

Nâzım KURŞUNLU

Sayın Hâzın Kuruldu 8-10-1953

İstanbulun fethi münasabeti ile meydana getirdiğiniz ve Türk Tiyatro tarihinin önemle bahsedeceği "Fotih" piyesinizi Bütün Tiyatro sahnesinde iftiharla seyrettim. İftihar ettim. Çünkü bizim de hergün biraz daha mükemmel erismel gayretini güden tiyatromuzun milli bir karakter taşıdığını, böyle basına bir san'at müessesesi olduğunun müşahede ettim, sevinc ve gurur duydum. Hemen her sene devlet tiyatrosu repertuarına bir eser ekleyişiniz, benim gibi, bu memleketle tiyatro ruhunun tam manası ile yerleşmesini isteyen herkesi sevindiriyor. Bu tarihi eseriniz için size bütün samimiyetimle tebrik ederim.

Aydında meydana getirdiğiniz "Üniversite Tiyatrosu" nda oynanmak üzere ilk eser olarak - sizin de en kusursuz eseriniz olduğunu söylediğiniz - "Çiğ" piyesinizi seçmiş, sizden müsaade ve eserin bir nüshasını aldıktan sonra faaliyete başlamıştık. Gayemizdir tahakkuku yolunda kararlaştığımız sekunte

18.1.1965

Aziz dostum,
Piyasi ve mektubunuza aldım; eserinizin beklediğim
 gibi başarılı olduğu inancına vardım. İsterim ki
 veynansın, üstün çalışmanız da değerini bulsun.
 Toferruatda bilgisizim; usul ve teamiil ne ise
 öyle yaparsınız. Hoşsini size bırakıyorum.
 Saygı ve tesekkürlerimi sunarım, dostum efendim
Prof. Dr. Halid

Ankara, 8.1.1968

Muhterem Ustadım,

İstanbul Şehir Tiyatroları'na ait yönetmeliğin değiştiğini ve satı flinizin, bunn uygulanmasıyla görevli hey'etin başkanlığına getirildiğini okudum, çok sevindim. Bundan duyduğum güvenle size bu mektubu yazıyorum.

Buğüne kadar sizinle tanışmak bahıtyarlığına eremedim. Şüphesiz ki, siz büyük ve haklı şöretinizle, bizim ve bizden sonraki kuşakları malı olmaş şurudusunuz, beni tanımış olmanızı üsıde sâten cesaretim yok, yalnız Devlet Tiyatrosu'nda oynanan oyunların vesilesiyle, bu arada İstanbul'un 500. Fetih yılında Şehir Tiyatrosu'nda temsil olunan (Pâti) adlı oyunun dolayısıyla, adım belki kulağınıza çalınmıştır.

Kendimi hatırlatma çabasına burada son vermek uygun olur. Size bu mektubu, oldum olası sirdüp giden bir iddia vesilesiyle yazıyorum. Bu davranışımı, iyi niyetime bağlayacağımıza üsıdetmek isterim.

Mesele şudur: Ötödenberi Devlet Tiyatrosu ile, Şehir Tiyatroları arasında, suyun yüktüne çıkmayan sinsi bir çekışmeden sözedilir. Bu iddia sahiplerine inanmak lâkımgelirse, Şehir Tiyatrosu, Devlet Tiyatrosu' eser veren yerli yazarlara kapılarını sınıksıkı kapamıştır, tabii öteki tarafın tutumu da bu paraleldedir.

Gerçi başda Cevad Fehmi boyın eserleri olmak üsre, Hidayet Sayın'ın Topuzlu'su, Şehir Tiyatrosu kadrosundan bir yazarın Çatalla Köyü ve mahdut benzerleri, bu iddiayı çürütmek mahiyettedir, ancak bunun yanı sıra, bizzat ben münasını çözemediğim davranışlara hedef olan bir yazar olarak, ister istemez bu iddia sahiplerine hak vermek zorunda kalmışındır.

Eskimiy saydığım olaylar üzerinde durmayacağım, yalnız en son bir hâdiseden sözeçmekle iktifa edeceğim.

Size posta ile ayrıca takdim ettiğim (Merdiven) adlı eserin, galiba 1967 yılında, ilk defa dünya Tiyatroları Şimdi'nin kutlanması vesilesiyle 27 Martta, Devlet Tiyatrosu'nun hizmete giren yeni bir sahnesinde ramp ışığına çıktı. Yazarın bu şekilde konuşması belki yersizdir, ama ger olarak ifade olunursa (Merdiven) pek az telife nasibolan bir sevgiyle ku caklandı ve başarısı tam oldu.

Sezon tatilinde o yılın Unesco haftası, Nasreddin Hoca ve her zerı mahallî festivallerde yılın telifi olarak oynandı ve her gittiği yerde coşkuyla karşılandı.

Yeni mevsim başında, eserin Devlet Tiyatrosu'nun Küçük Tiyatrosunda devamı beklenirken, hikmetinden sual olunmaz, Merdiven Bursa Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'na kaydırıldı, arkasından da İzmir'e geçti ve yaratıcı ilgi eksilmeden, ikinci tur eserlere yer vermek için geriye itildi.

Siz ünlü bir Tiyatro adamı olarak, eserlerin de insanlar gibi bir alınyazısı olduğunu, elbet bilirsiniz.

Ben, bir İstanbul çocuğu olarak (Merdiven'i) Ankara'dan çok İstanbul sahnesine yakıştırmıştım, fakat bazı bağlantılar ve kendiliğind ortaya çıkan tesadüfler onun önce burada sahneye koçulmasını gerektirdi.

Bununla beraber bir nushayı Şehir Tiyatrosu'na göndermeği ihmal etmedi. Başarı ümidini artırmıştı. Fakat İstanbul beni cevapsız bıraktı. Bunun hazin bir hikâyesi vardır. Detaya girmiyorum. Piyas daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı tarafından (Telif Tiyatro Eserleri Serisi) arasında basıldı ve ben bir nüshayı yeniden Şehir Tiyatrosu'na postaladım. Çok uzun bir bekleyişten ve maktupla vaki müracaattan sonra, Merdiven'in temsilinin neden mümkün görülmediğine dair, gerçekten derin ve ulaşılabilir görüşleri ihtiva eden red raporu tarafıma tebliğ olundu.

Hikâye bu. Fikir ve kanaatlere saygı bir medenilik vasfıdır. Ancak gerçeklere sımsıkı gözlerini yumarak, bir takım indî iddiaları gelemenin de bir medenilik davranışı olduğuna kimse beni inandıramaz. Bu sanata karşı işlenmiş bir suçtur ve düpedüz saygısızlıktır.

Merdiven'in sahneye uygulanmasında, atılması gerekli fazlalıklar bulubabilir; Şekspir'de ştrihden yakasını kurtaramıyor. Ama eser bütün olarak beseri bir öze sahiptir, onun psikolojisine ulaşamayan dramaturg suçu kendinde aramalıdır, hele bir okul sahnesinde bile yer bulacağı çok şüpheli teliflere müsbet oy verilerek oynadığı bir sırada..

Geçenlerde Milliyet gazetesinde (Merdiven)in Bu yılın 14 Kasımındanberi Tekirdağ Namık Kemal Bölge Tiyatrosu'nda oynadığı ve sırasıyla Trakya'nın bütün il ve ilçelerini dolaşacağına dair bir haberi okudum. Başında bir avukatın bulunduğu derneğin, kitabın iç kapağındaki sarıh nota rağmen, nezaketen benden bir müsaade almak zarureti hissetmiş olmasına hem şaşım, hem de üzülüm. İşte memleketimizde sanatın hazin kaderi.

Mektubum lüzumundan fazla uzadı, istemeden kırıcı olmaktan korkuyorum, fakat bunları birisine, beni anlayacağına inandığım içli ve duygulu birine duyurmak ihtiyacımdaydım. Kısmet sizemyişbeni bağışlayın. Bu vesile içten sevgi ve saygılarımı tekrarlarım azim üstadım.

Hürmetkârınız

(NAZİM KURŞUNÇU)

ALTIINDAĞ TIYATROSU VE "MERDİVEN,"

27 MARTTA İstanbul'da bulunan İsmail Paşa Tiyatrosu'nda Ankara'da Altındağ Tiyatrosu'nda, 28 il 29 gün süreyle sahnelenmektedir. Altındağ Tiyatrosu'nun bu kez sahneye koyduğu oyun, İsmail Paşa Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunla aynı isimde olsa da içeriği farklıdır. İsmail Paşa Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunun adı "Merdiven"dir. Altındağ Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunun adı ise "Merdiven"dir. İsmail Paşa Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunun yazarı İsmail Paşa'dır. Altındağ Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunun yazarı ise İsmail Paşa'dır.

İsmail Paşa'nın "Merdiven" adlı oyununu İstanbul'da sahneye koyan Altındağ Tiyatrosu'nun bu kez sahneye koyduğu oyun, İsmail Paşa'nın aynı isimle yazdığı bir başka oyunudur. İsmail Paşa'nın "Merdiven" adlı oyununu İstanbul'da sahneye koyan Altındağ Tiyatrosu'nun bu kez sahneye koyduğu oyun, İsmail Paşa'nın aynı isimle yazdığı bir başka oyunudur.

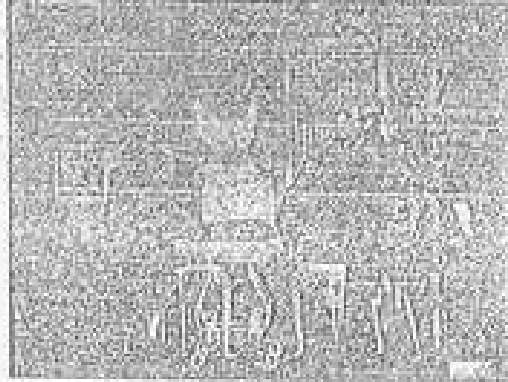
444
NACİM Beyazıt'ın "Merdiven" adlı oyununu İstanbul'da sahneye koyan Altındağ Tiyatrosu'nun bu kez sahneye koyduğu oyun, İsmail Paşa'nın aynı isimle yazdığı bir başka oyunudur. İsmail Paşa'nın "Merdiven" adlı oyununu İstanbul'da sahneye koyan Altındağ Tiyatrosu'nun bu kez sahneye koyduğu oyun, İsmail Paşa'nın aynı isimle yazdığı bir başka oyunudur.

İsmail Paşa'nın "Merdiven" adlı oyununu İstanbul'da sahneye koyan Altındağ Tiyatrosu'nun bu kez sahneye koyduğu oyun, İsmail Paşa'nın aynı isimle yazdığı bir başka oyunudur. İsmail Paşa'nın "Merdiven" adlı oyununu İstanbul'da sahneye koyan Altındağ Tiyatrosu'nun bu kez sahneye koyduğu oyun, İsmail Paşa'nın aynı isimle yazdığı bir başka oyunudur.

ALTIINDAĞ TIYATROSU'nda

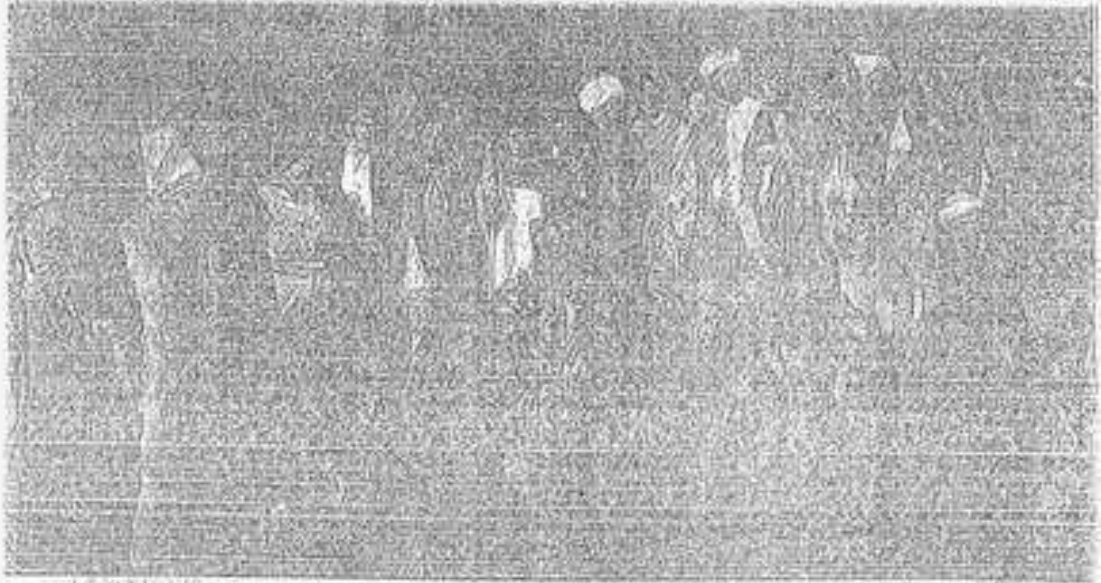
Tiyatro: İsmail Paşa Tiyatrosu
Kahraman: İsmail Paşa
Yazar: İsmail Paşa
Yönetmen: İsmail Paşa

Çevreleyen: Altındağ Tiyatrosu
Sahne: İsmail Paşa Tiyatrosu
Kahraman: İsmail Paşa
Yazar: İsmail Paşa
Yönetmen: İsmail Paşa

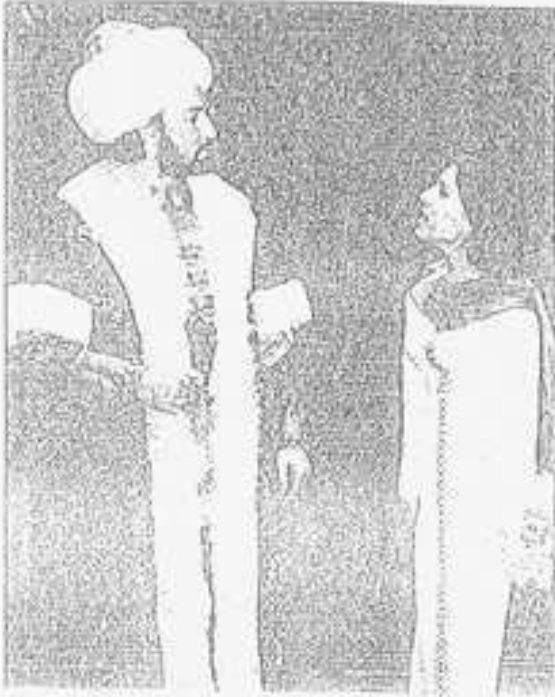
Altındağ Tiyatrosu'nda sahnelenen "Merdiven" oyununun bir sahne fotoğrafı. Sahne, İsmail Paşa Tiyatrosu'nda sahnelenen oyunun yazarı İsmail Paşa tarafından yönetilmektedir.

HAZİR KURSU İLUNUN YAZISI FATİH OYUNUNDA 40 OYUNCU, 48 FİGÜRAN ROL ALIYOR. REJİSÖR NALİ ALBACH İHSAN TEMİLLERİNDE 80 KİŞİLİK KADROYA, 40 KİŞİLİKTE ASKER İLAVE ETMEKTE VE 120 KİŞİYİ BİRDEN SAHNEYE ÇIKARTMAKTADIR.

«Fatih» Piyesi Monte Carlo TVsi için Filme Alındı

İSTANBUL

YENİ YAKARLAR

Doktor. Yiyafraiz, teatrodan Rumeli İttizamda oynanan Fatih Piyesi Monte Carlo Yayıncıları tarafından filme alındı. İşçiler, "Fasimlar Fatih'in yazarlığı Rumeli İttizamda oynanan Fatih piyесesi Monte Carlo İttizamında yayımlandı. İttizam, 'İttizamın İttizamı' denmektedir.

Yayıncılar Fatih oyununu senli olarak filme alıncunda, Oyunda Fatih rolünü oynayan Elhan Günel, "TV'de film yayıncı Fransız Yayıncıları katılıncak. Fatih mahfemem Ağıncı ayttız yayıncıdır." denmektedir.

Fatih
İstanbul, 17.6.1973

4. SAYFA

Devlet Tiyatrosunun İstanbul Festivali'ndeki ilk oyunu: FATİH

FATİH: İstanbul Festivali nedeniyle sahnaya konulan oyunlardan biri olan «FATİH» oyununun başrolünü Cihan Ünal sürdürecektir. «FATİH» piyesi Rumeşhisar'ında sahnaya konuluyor. Rasim'e Cihan Ünal'ı bu oyundaki kostümü ile görüyoruz.

RAİF ALIYAĞIK'IN SAHNEYE KOYDUĞU PERDE VE 8 TABLODAN OLUSAN OYUNDA FATİH ROLÜNÜ CİHAN ÜNAL OYUNLUYOR. SONMEZ ATASOY, SEHA TUNA, ZAFER ERGİN, TOMRIS OĞUZALP DE OYUNDA ROL ALAN SANATÇILAR ARASINDA.

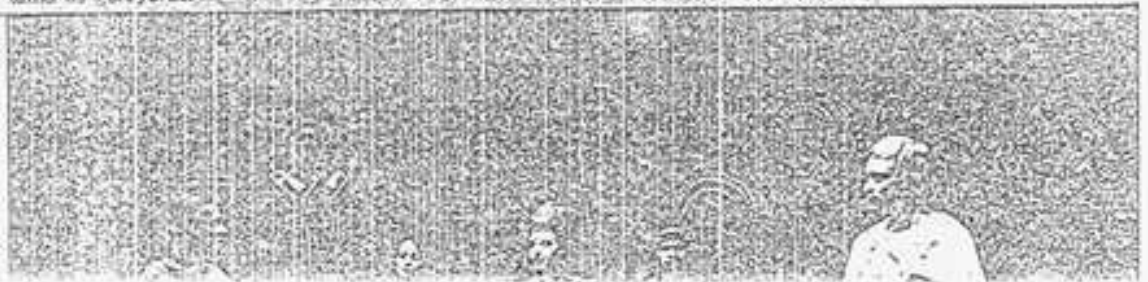
İstanbul Festivalinin hazırlık çalışmalarına hız verilmiştir. Sahnelenecek oyunlar, verilecek konserlerin yeri ve zamanı kesinlik kazanmaktadır. Bu cümleden olarak, Devlet Tiyatrosu'nun İstanbul Festivali'ndeki ilk oyunun «Fatih» olduğu açıklanmış ve «Fatih» in Rumeşhisar'ında oynanmasına karar verilmiştir.

Raif Aliyağık'ın sahnaya koyduğu 2 perde ve 8 tablodan oluşan oyunda, Fatih rolünü Cihan Ünal oynamaktadır. Oyunun öteki sanatçıları ise şunlardır: Sonmez Atasoy, Seha Tuna, Zafar Ergin, İsmet Hörmüzlü, Şükrü Üstün, Alp Öyken, Çetin Tekindor, İstemi Betül, Sadrettin Kılıç, Baykal Saran, Mustafa Yalçın, Haldun Maral, Tomris Oğuzalp, Aykut Sözeri, İlyas Avcı, Sermin Hürmeriç, Suna Akbel, Selim Alpaço, Alpaço İzzet, Erol Amaç, Erhan Savaşçı, Muammer Çiçe, Münir Cener, Turgut Sarıoğlu, Lütfi İkinci, Orhan Aral, Filiz Ergin, Vedat Özkök.

«Fatih» in Rumeşhisar'ındaki temsilleri, 22, 23, 24, 25, 27 ve 28 Haziran tarihlerinde verilecek.

ANADOLU TURNESİNE DEVAM

Öte yandan Devlet Tiyatrosu'nun 20 Mayıs tarihinde başlamış olduğu Anadolu turnesine başarıyla devam edilmekte. Galip Görün'ün «Bataku» isimli oyunu çeşitli kentlerde sahnelanmaktadır.

**EK III: NÂZİM KURŞUNLU'NUN BASILMAMIŞ
ESERLERİNDEN (Av. Ayla Kurşunlu'dan temin edilmiştir.)**

DIŞARDAKİLER

KİŞİLER

HASTABAKICI

ŞAPKALI KADIN

I. AKILLI

ÇANTALI ADAM

II. AKILLI

FAVORİLİ GENÇ

(498)

(Bir sinir hastalıkları uzmanının muayenehanesi... Buraya karşıda sağa yakın kapıdan girilir. Antre, bekleme yeri olarak kullanılmaktadır. Sağda, dipte tuvalet kapısı, onun yanında kör aydınlık penceresi... Soldaki bölme üzerindeki kapıdan doktorun aydınlık ferah, oldukça iyi döşenmiş sayılabilecek muayene odasına geçilir...

Bekleme yerinin bütünüyle; bakımsız hor bir görünüşü vardır, miadını çoktan doldurmuş koltuk eskileri, çarpık ayaklı bir masa, Nuh Nebiden kalma koltuk eskileri vb.

Oyunun kişileri, bir karikatüristin elinden fırlamış gibidir... Hepsi canlı, renkli giyiniş ve davranışlarında ölçüyü az buçukta olsa kaçırmış kimselerdir. Bununla birlikte itici bir hâlleri yoktur. Tersine günlük hayatımızda adım başında karşılaştığımız insanları hatırlattıkları için bize sempatik görünürler.

Perde açıldığı zaman sahne boştur, dışarıda konuşmalar duyulur. Hastabakıcı girer. Bekleme odasının bakımsızlığı ile çelişen beyaz üniforması içinde, cesaret kırıcı, ciddi mi ciddi bir görünüşü vardır. Yirmi beş sularında bir taze... Mini etek, ahu gözler. Beklemeye bir adım atar, sonra arkasına dönüp bakar, insana neşelenmek Arzusu vermeyen bir sesle geriye doğru konuşur:

“Giriniz!” önde Şapkali Kadın, arkasında I. Akıllı görünürler.

ŞAPKALI KADIN :-Doktor?

HASTABAKICI :-Üçte gelir.

I. AKILLI :- (Saatine bakarak) Üçü beş geçiyor.

HASTABAKICI:-Klinikte hastası var. (Gergin adımlarla yürüyerek çıkar.)

ŞAPKALI KADIN :(Boş çuval gibi kendini en yakın koltuğa bırakmaya davranan adamı görünce çılgılığı basar.) -Oturma!

I. AKILLI (Sıçrayarak doğrulur) :-Niçin?

ŞAPKALI KADIN :-Görmüyor musun? (Tiksindiğini belli edecek bir harekette bulunur, sonra koltukları dikkatle inceler, ötekini ,işaret eder.) Şuna geç!
(Adam gösterdiği yere geçip oturur, kendini bırakmaya davranır, kadın yeniden çılgılığı basar.) yaslanma!

I. AKILLI :-Niçin?

ŞAPKALI KADIN :-Yaslanma dedim, o kadar...

(499)

I. AKILLI :-Peki.

ŞAPKALI KADIN :-Oturunca hemen kendini koyuverirsin.

I. AKILLI :-Öyle. (Puflar)

ŞAPKALI KADIN :-Cevap verme! Bunun kadar rahat insan görmedim. (Onu açık bir nefretle süzer, adam bakmadığı hâlde bunu sezmiş gibidir... Bakışlarını tavanda, duvarlarda dolaştırır, gözü dergilere takılınca uzanıp almak isterler, kadının çılgılığını duyunca duraklarlar.) Tikslenme diye bir şey yok bu adamda. (Onun baktığını görerek) Yalan mı?

I. AKILLI :-Çok sakın) Ne diye bu şapkayı kondurdun başına? Gelen geçen dönüp bize baktı. (kadın kızgınlığını belli eden bir ses çıkarır.) Otobüste arkamızda oturanlar gülüştiler. (Dışardan hastabakıcının çingiraklı kahkahası duyulur, telefon zili çınlar, HASATABAKICI girer.)

HASTABAKICI:-(Telefonda) Efendim? (Değişik tonda) Buyurun! (FAVORİLİ GENÇ görünür, üstünde henüz moda dergilerinde görülmemiş bir elbise, uzun saçlar, uçları dudak kenarından sarkan bıyıklar, ayaklarında yumurta ökçeli çizmeler ve gerekli aksesuar...)

FAVORİLİ GENÇ :-Kim?

HASTABAKICI:-(Alıcıyı avucuyla kapayarak) Doktor. (Telefonda) İki kişi.. Bir çift... Başka gelen olmadı... Evet?

FAVORİLİ GENÇ :-Ne diyor?

HASTABAKICI:-(Susmasını işaret eder, telefonda) Affedersiniz, duymadım... (Sinirlenmiş gibi bir hareket yapar.) Hayır, telefon etmediler... Peki, baş üstüne. (Telefonu kapar) Duyamadım diyorum, hemen tersliyor...

FAVORİLİ GENÇ :-Aldırma! Ne dedi?

HASTABAKICI :-Gecikecekmiş, onu haber veriyor.

ŞAPKALI KADIN :-Ne kadar?

HASTABAKICI :-Bilmiyorum. (Favorili Genç'e) Konuşulmuyor ki şekerim, hemen parlamaya hazır. (ŞAPKALI KADIN'a) Beklesinler dedi.

FAVORİLİ GENÇ :- (Kolundan çekerek) Gel bize geçelim.

HASTABAKICI :-Daha neler?

FAVORİLİ GENÇ :-Yazıhanede kimse yok. Mahkemeye gitti, keşfi varmış... Cehennem in bucağında... Hadi!

HASTABAKICI :-Hayır, gelen olur.

FAVORİLİ GENÇ :-Onlar var... (ŞAPKALI KADIN'la I. Akıllıyı işaret eder.) Söylersiniz değil mi? Beklesinler, doktor biraz gecikecek. (Yine kolunu çekerek) Hadi!

HASTABAKICI :-Ben bitişikteyim.

FAVORİLİ GENÇ :-Dört numara.

HASTABAKICI :-Telefonda ararlarsa haber verin lütfen.

FAVORİLİ GENÇ :-Olur, unutmayın sakın. (Çıkarlar)

ŞAPKALI KADIN :-Ne manasızlık!

I. AKILLI :-Aldırma! Bize ne?

ŞAPKALI KADIN :-Ne geniş adamsın!..(Oturduğu yerde kızmış gibi arkasını döner.)

I. AKILLI :-Keşke dediğin gibi olabilsem.. Boş verebilsem her şeye..

ŞAPKALI KADIN :-Yine unuttun kendini. (I. AKILLI ona bakabilir.) Konuşurken argo kullanma demiştim sana.

I. AKILLI :-Ağzımdan kaçtı.

ŞAPKALI KADIN :-Mazeret hazır. (Taklidini yaparak) Ağzımdan kaçtı.

I. AKILLI :-Üstünde durma! Biliyor musun biz galiba bu adama gelmekle hata işledik.

ŞAPKALI KADIN :-Ne demek istiyorsun?

I. AKILLI :-Onun deli olduğunu söylüyor...

ŞAPKALI KADIN :-Ne saçma şey!

I. AKILLI :-Niçin hayatım? Tanrının günü elin kaçıklarıyla düşüp kalkan insandan, aklını korumasını beklemeye ne hakkımız var? Hem..

ŞAPKALI KADIN :- (Birden sözünü keserek) Dur!

I. AKILLI :-Ne oldu?

ŞAPKALI KADIN :-(Sesini alçaltarak) Şu hastabakıcının bahaneyle sıvışması sakın oyun olmasın?

I. AKILLI :-Nasıl?

ŞAPKALI KADIN :-Kendimizi yalnız sanıp, daha serbest konuşmamız için...

I. AKILLI :-Ne demek istediğini anlayamadım, sakın kızma!

ŞAPKALI KADIN :-Seni korkutmak istemedim. Garip bir huyunu anlattılar, yalan doğru, bilmiyorum. Kimi zaman aklına eser, beklemede otururmuş, burada... Sırasını bekleyen bir hasta gibi... Tabii kendisini tanımayanlar arasında... Sesini çıkarmadan, kimsenin lafına karışmadan yalnız dinlermiş.. Sonra kendisine gerekeni öğrenince: “Buyurun içeri” deyip hastayı muayene odasına almış...

(500)

I. AKILLI :-Vayyy, bu haber kötü!.. (Kuşkulu bakışlarını etrafta dolaştırır.) Görünürde kimse yok.

ŞAPKALI KADIN :-Saklanmış olamaz mı?

I. AKILLI :-Nereye? (ŞAPKALIKADIN ona susmasını işaret eder, sonra ayaklarının ucuna basarak yürür, önce muayene odasını gözden geçirir, sonra tuvaletin kapısını aralayıp bakar, “tuvaletmiş” diye konuştuğu duyulur. Giriş kapısına doğrulur, açınca eşikte duran ÇANTALI ADAM’la karşılaşır, çığılığı basar.)

ÇANTALI ADAM :-(Altmış yaşlarında, gözlüklü, ciddi görünümlü bir adam, elinde bir çanta taşımaktadır.)Özür dilerim, sizi korkuttum. Bir yardımda bulunabilir miyim?

ŞAPKALI KADIN :-(Azarlar gibi) Hayır, hayır. (Yeni gelen oturmuştur, karşılıklı bakışlırlar.)

ÇANTALI ADAM :-İçerde mi?

I. AKILLI :-Hayır.

ÇANTALI ADAM :-Yine gecikti desenize... Hep gecikir, her zaman, daima...

I. AKILLI :-Onu tanıyorsunuz anlaşılır?

ÇANTALI ADAM :-Oldukça. (Gülümseyerek bakar.) Bir şey mi var?

I. AKILLI :-Hayır. (ŞAPKALI KADIN’a bakar.)

ÇANTALI ADAM :-Hele, hele çekinmeyin canım.

I. AKILLI :-Biraz sinirliymiş...

ÇANTALI ADAM :-Şimdi herkes sinirli, bütün dünya...

I. AKILLI :-Orası öyle. (İçini çeker.) Hastalarını durmadan azarlarmış, hatta arada işi daha ileriye götürdüğü olurmuş...

ÇANTALI ADAM :-Ne gibi?

I. AKILLI :-Okşadığımı söylediler,, tabii hafiften...

ŞAPKALI KADIN :-Rezalet!

ÇANTALI ADAM :-Niçin hanımefendi, adamcağıza hak vermek lazım. Öyleleri var ki evliya'yı zıvanadan çıkarırlar... (ŞAPKALI KADIN'la I. AKILLI bakışırlar... KADIN sinirli hareketlerle çantasını karıştırır, bir tüp çıkarır, içinden bir tablet alır, etrafına bakınır.)

I. AKILLI :-Sana su getireyim.

ŞAPKALI KADIN :-Nerde bulacaksın?

I. AKILLI :-Tuvaletin musluğu yok mu?

ŞAPKALI KADIN :-Ne saçma şey! (Hızla doğrulur, adam arkasından gider.) Ne diye geliyorsun peşimden? (I. AKILLI süklüm püklüm döner,kadın çıkar.)

ÇANTALI ADAM :-Karınızın durumunu beğenmedim.

I. AKILLI :-Karım değildir.

ÇANTALI ADAM :-Nasıl?

I. AKILLI :-Kendisini karım sanıyor.

ÇANTALI ADAM :-Fakat kocasıymış gibi davranıyorsunuz.

I. AKILLI :-Öyle gerekiyor. Bir aile sırrı bu... Özür dilerim.

ÇANTALI ADAM :-Peki tabii azizim, yazık!.

I. AKILLI :-Akraba olur bize, uzaktan... Başından bir felaket geçti... Hayatta kimsesi yok, baktım ortada kalacak, yanıma aldım.

ÇANTALI ADAM :-İyi etmişsiniz.

I. AKILLI :-Vallahi iyi mi ettik, kötü mü,orası daha belli değil. Hani bir söz vardır, siz de duymuşsunuzdur: Kır atın yanında kalan...Bu kadın sonunda beni de kendine benzetecek.

ÇANTALI ADAM :-Dışarıda ne yapıyor?

I. AKILLI :-Bardağı kırklamakla meşguldür, elinden gelse suyu da yıkayacak. (Bir sır söyler gibi.) Bu aile ünlü deliler yetiştirmiştir, annesi bir tarihte, kaynanasının evini yakmaya kalkmış... Teyzeleri de ayrı alem... Kendinden küçük bir kız kardeşi var, zırdelinin biri...

ÇANTALI ADAM :-Şey ama, hani kimsesi yok demiştiniz...

I. AKILLI :-Sahi... Ama yok sayılır, çünkü hiç biri bunu kabullenmek istemiyor. Durup dururken başımıza sardık... Bakın işin doğrusu eski bir macera bu... Fi tarihinde sevmiştim onu... Ne zamanın hikayesi... Benden yaşlıdır, o zaman alaya aldı beni... İsbet olmuş birader... Söz aramızda genç kızlığında bayağı hoştu...Yine az buçuk kontak tabii... Ama o zaman bir çeşit delişmenlik, ne bileyim hoppalık şeklinde görünürdü, hoşuna giderdi herkesin... Ama yaşlanınca durum değişiyor. Aynı katta yatarız, bazı geceler uyanırım, içimde bir korku düşer, battaniyeyi yakaladığım gibi... İnsanlık hali, gazetelerde neler okuyoruz.

(501)

ÇANTALI ADAM :-Galiba geliyor. (ŞAPKALI KADIN girer.)

I. AKILLI :-Bak, ne düşündüm hayatım. Sen hiç beklemeden keşke.

ŞAPKALI KADIN :-Ne münasebet!

I. AKILLI :-Ben doktora durumu, olduğu gibi anlatırım ruhum.

ŞAPKALI KADIN :-Hayır efendim.

I. AKILLI :- (Kandırıcı) Sonra başka bir gün yine beraber geliriz.

ŞAPKALI KADIN :- (Kesin) Sana hayır dedim.

I. AKILLI :-Peki, sinirlenme! (Kalktığını görünce soruşturan bir bakışla bakan ŞAPKALI KADIN'a tuvaletti işaret eder.)

ŞAPKALI KADIN :-İçerde kendini unutma!

I. AKILLI :-Olur.

ŞAPKALI KADIN :-Dur, savuşma hemen. Şunu al! (Çantasından bir tuvalet kağıdı rulosu çıkarır, bir parça koparıp verir, adam çıkar. ÇANTALI ADAM onu hayretle süzmektedir.) Neler yumurtladı size?

ÇANTALI ADAM :-Önemli sayılmaz.

ŞAPKALI KADIN :-Erkek değil misiniz, hep birbirinizin ayıbını örtersiniz... Muhakkak aklımdan zorum olduğunu söylemiştir.. Zaten herkes deli onun nazarında... Annem, teyzem, kız kardeşim... Herkes... Sizden de kuşulanmıştır, şüpheniz olmasın, herkes deli, bir tek kendisi akıllı... Bazı geceler uyanırım, bakarım, yanımda yok, savuşmuş... Artık gece vakti evin içinde saklambaç oynar gibi... Düşünüyor musunuz? Biri görse sağlam bunlar oynatmış der, evcek... (Yüksek sesle.) Hayatım nerde kaldın? Yaa böyle işte... Eskiden bu kadar değildi, gün günden arttı... (Birden sinirlenmiş görünerek.) Kuzum bu adam ne yapıyor içerde? (Tuvalet kapısına yaklaşır.)

Böyle bir yere kapanınca içime korku doluyor.. (Sesini alçaltarak.) Büyük babası helada uçkuruyla kendisini asmış... (Kapıyı tıkırdatar.) Şekerim çık artık. (Bekler, ses yoktur.) Sinirlendiğimi biliyor... (Yüksek.) Ama hayatım, beni üzüyorsun. (Yine bekler, sonra hızla kapıdan içeri dalar, çığlığı duyulur, ÇANTALI ADAM telaşla seğirtir, kısa bir aralıktan sonra ikisi de girerler.)

ÇANTALI ADAM :-(Şaşkın) Yok

ŞAPKALI KADIN :-(Sinirli) Kaçmış, anlamadınız mı? Yalnız gideyim diye tutturdu, razı olmadım, ona kızdı... Yoo, artık şurama dayandı, ne hâli varsa görsün, aklımı oynatmağa niyetim yok... (Hışımla çıkar, ÇANTALI ADAM arkasından bakar, I. AKILLI aydınlık penceresinin kirli camları arkasında belirir, camı tıkırdatarak pencereyi açmasını işaret eder, ÇANTALI ADAM'ın açtığı pencereden girer.)

I. AKILLI :-Pencereden aydınlığa atladım... Pek kolay olmadı ama... (Vurarak üstünün tozlarını temizler.) Muayenede yanımda bulunmasını istemedim karımın.

ÇANTALI ADAM :-Karım mı dediniz?

I. AKILLI :-Evet ne var?

ÇANTALI ADAM :-Hani karınız olmadığını söylemiştiniz?

I. AKILLI :-Keşke öyle olabilseydi... Züğürt tesellisi bizimkisi... O hızla evi boyla şimdi... Beni bulamayınca çığlıklar atar, biraz bayılır, ama yardıma koşan olmazsa çabuk ayılır, kendiliğinden... Ağlar, ileri geri konuşarak... İyice ipin ucunu kaçırdı... Zaten bütün kadınlar delidir, akı da, karası da... Cahili bir çeşit, okumuşu başka çeşit deli... Ama ne yazık ki, şairin dediği gibi, onlardan vazgeçmek de mümkün değil. Bu kadınla hayatımı birleştirmem, beni yıktı... Etrafımda kuşku yaratan aşırı davranışlara iteledi beni... Yüzü ak olsun... Fakat öğünmek gibi olmasın ama, doğrusu pek sağlam, oturaklı aklım varmış... Benim yerimde bir başkası, mesela siz olsaydınız çoktan keçileri kaçırdınız. İçerde tuvaletteyken onu düşündüm kendi kendime... Sizi bilmem, fakat bütün soylu düşünceler hep orada doğar benim için, ne hikmetse... Bakın demin yine sizi yanılttım belki... Eksik konuşarak... O aklınca beni göstermek istiyordu, oysa ben çaktırmadan onun durumu üzerinde konuşacaktım doktorla... Sonra düşündüm içerde... Ne diye? Kadını gördünüz, tıp ona artık yardımda bulunamaz... Geçmiş... Bu hengamede bari kendi paçamı kurtarayım, ne dersiniz?

ÇANTALI ADAM :-Fena olmaz derim.

I. AKILLI :-Öyle yapmalı. Bir rapor koparayım diyorum.

ÇANTALI ADAM :-Rapor mu?

(502)

I.AKILLI :-Evet, biliyorsunuz, bütün ilahi, insani kanunlar, kararnameler, yönetmelikler, planlar, programlar kimin için? Hep akıllı geçinenler adına... Bizler gibi... O yüzden değil mi hep, insanlığın şerefli tarihi boyunca, bütün üstün yaratıkların hepsi akıldan yana az buçuk piyade. Bu yaşa kadar akıllı yaşadık, ne fayda gördük, soruyorum size? Bütün yazılı sözlü nizamları üstümüzde denediler, adını deliye çıkarmış tepegözler atlarını dağdan aşrdılar, biz düz ovada yolumuzu şaşrdık... yeter, biraz da öteki yolu deneyelim. Düşüncem nasıl?

ÇANTALI ADAM :-Mükemmel mükemmel de... Şu kapıya yakın koltuğa geçebilir miyim?

I:AKILLI :-Anladım pek dar da kalırsanız sıvışmak niyetindesiniz.

ÇANTALI ADAM :-Öyle, günahıma giriyorsunuz. Neyse, rapor üzerine bir şey demediniz?

ÇANTALI ADAM :-Buna yanaşacağını sanmıyorum.

I:AKILLI :-Ne demek yani, hele itiraza kalksın...

ÇANTALI ADAM :-Kendisini biraz tanırım, beni dinlerseniz fazla üstüne varmayın.

I:AKILLI :-Ne yapar yani?

ÇANTALI ADAM :-Hiç belli olmaz, deli bozuk herifin biridir.

I:AKILLI :-Yahu ne günlere kaldık, sağın deli, solun deli... Adam sen de! İsteyenin bir yüzü, vermeyenin iki yüzü kara demişler... Eğer yanaşmazsa günah benden gitti. O takdirde iki numaralı planı uygulamak zorundayım... Evet kirişi kırmak, izimizi kaybetmek, toz olmak... Ama nereye gitmeli? İşte iş burada çatallaşıyor. Geçen gün bizim tuvalette haritayı açtım, enine boyuna inceledim... Hep duyarız, vaktiyle insan ayağı deymemiş bâkir bölgeler varmış yeryüzünde... Çok eskiden... Sonra dünya akıl almaz bir tenhalıktaymış... İnsan günlerce, haftalarca yol almış da tek Allah'ın kuluna rastlamazmış... İnsanlığın altın çağı... Oysa ki şimdi üç adımda beş kişiye tosluyorsun... Gazeteler yazıyordu... İnsanlığı tehdit eden en büyük tehlike, ne hidrojen, ne de kobalt... Nüfus bombası... Gün gelecek, ilişecek yer

kalmayacak dünya yüzünde... Herkes ayakta bekleşecek... Yiyecek de ona göre... Yosundan, talaştan uyduruk sentetik gıda... O da vesikayla... Yani lafın kısası, gelecek iç açıcı değil, insanlık sıfır noktasına doğru, doludizgin yol alıyor. Aklım yattı, bu şartlar altında dünyada bize yer yok.

ÇANTALI ADAM :-Yani niyet, başka tarafa öyle mi?

I:AKILLI :-Evet, kısmet olursa, şöyle dünyanın dışına doğru, pırrr!..

ÇANTALI ADAM :-Çok orijinal bir fikir, peki ama nasıl becereceksiniz bunu?

I:AKILLI :-Şöyle tutunacak bir yer yakalasan, ama dünya dışında... Mesele kolay, dünyayı ayaklarımla boşluğa doğru şöyle itiverirdim... Fakat yok, tutunacak yer yok... Yer çok hepsi dünyaya perçinlenmiş... Sonra şu Allah'ın derdi yer çekimi, beni paçalarımın sımsıkı yakalamış... (Birden ciddi bir tavır takınarak.) bence insanlık, aradaki çekişmeyi bir tarafa bırakıp ortak düşmana karşı birleşmelidir.

ÇANTALI ADAM :-Ortak düşman mı?

I: AKILLI' :-Evet, yer çekimine karşı... Onu yenmek lazım. Bu insanlık adına yüz kızartıcı bir kölelik... Düşünün teknik ilerleme, otonun kurcalanması, ses duvarı, uzayın fethi, estek köstek... Motorda ufacık bir arıza, soluğu yerde alıyorsunuz... neden? Yer çekimi...Ben diyorum ki... (Nutuk çeker gibi.) Ey, dünya bilginleri, birinci ödeviniz yer çekimini yenmektir. O sizleri haklamadan önce sizler onun icabına bakmak zorundasınız.(Güldüğümü görerek.) Niçin gülüyorsunuz birader?

ÇANTALI ADAM :-Bu iş o kadar kolay olmasa gerek.

I:AKILLI :-Püf noktasını bulacağım, yer çekiminin bütün bilinen olaylarını boşa çıkaracağım. Ondan sonrası kolay, bir tekme, boşlukta... O anı hayal edebiliyor musunuz? Dünya ıstaka isabeti almış bilardo yuvarlağı gibi, sizden uzaklaşıyor, boşlukta... Ne özgürlük!.. Sağ sol, ileri geri, batı güney doğu tamam... Ne trafik polisi, nede mübaşir. (Coşkunlukla) başı, kıcı... Affedersiniz!.. Belli olmayan sınırsız uzay! Ciğerleriniz havayla değil, uzayla dolu, silme!.. Yıldızlara tutunarak onların üstüne yükselmek, Tanrı'nın yanına çıkıp bir süre kafamı dinlemek...(ÇANTALI ADAM'IN kendisine yaklaştığını görerek.) Ne var?

(503)

ÇANTALI ADAM :-Bu ilgi çekici konuşmaya içerde devam edelim.

I:AKILLI :-Faka bastık.(Ayakları dolaşarak süklüm büklüm ÇANTALI ADAM'ın arkasında muayene odasına geçerler, beriki beyaz gömleği giyer, koltuğuna yerleşir.)

ÇANTALI ADAM :-Oturun! (Bir çekme çekip karıştırır, içinden çıkardığı ciltli kalın defteri önüne açar. I. AKILLI'nın geri giderek kapıya yaklaştığını görerek.) Nereye?

I:AKILLI :-Adım...

ÇANTALI ADAM :-Evet? (Kalem elinde, bekler.)

I:AKILLI :-Vay canına!

ÇANTALI ADAM :-Ne oldu?

I:AKILLI :-Adımı unuttum doktor.(ÇANTALI ADAM sinirlenmiş görünür, kalemi bırakır, gözlüğünün üstünden dik dik bakar.) Sakın kızmayın n'olur... Adım, adım... Hay Allah, daha bu sabah aklımdaydı... Yalnız çetrefil bir şey olduğunu, hayal meyal hatırlar gibiyim... Ah anam, babam!.. İkiniz de rahat yüzü görmeyin e mi? Ne demeye bana kolay bir ad seçmediniz? (ÇANTALI ADAM doğrulmuştur, kızdığı belli olur.)

ÇANTALI ADAM :-Sonra adımızı huysuza çıkarırlar, gel de çileden çıkma!

I:AKILLI :-Demek inandınız? Aklınızla bin yaşayın? İnsan hiç kendi adını unuttur mu doktor?

ÇANTALI ADAM :-Peki, ne diye yoruyorsun beni?

I:AKILLI :-Bağışlayın, içinde dile gelmiş delillerin kayıtlı olduğu deftere adımı yazdırmam. Gün ola, harman ola, ben yazılı belgeden korkarım doktor.

ÇANTALI ADAM :-Meslek değil bizimki deli güllabiciliği!.. (Onun soyunmaya davrandığını görerek.) Kolay gelsin!

I:AKILLI :-Muayene...

ÇANTALI ADAM :-Hacet yok. Mal meydanda. (Azarlar gibi.) Oturun! (Adam oturur, bir iki yazmasına devam eder.)

I:AKILLI :-Ah şu insan oğlu!.. Sizi ne kadar başka türlü anlatmışlardı... (ÇANTALI ADAM gözlüğünün üstünden bir an ona bakar, sonra yeniden yazmağa devam eder.) Merakımı bağışlayın, oraya neler yazdığınızı sorabilir miyim?

ÇANTALI ADAM :-Gözlemlerimi... (Defterini kopar.)

I:AKILLI :-Aman, yanlış yoruma elverişli deyimler kullanmasaydınız... İnsanın dostu,düşmanı var... Peki, sinirlenmeyin!.. Benimki sadece

hatırlatma!..Hakimle hekimin işine karışılmaz... Şey, sizi kızdırmaktan da korkuyorum ama... Sakın içilmesi, yutulması zor ilaçlar yazmayın!

ÇANTALI ADAM :-Size ilaç milaç yok.

I:AKILLI :-Aman doktor!

ÇANTALI ADAM :-Benim tedavimde ilaca yer yoktur. Ben hastalarımı tabiatın eline teslim ederim... Açık havada yaşayın, uzun yürüyüşlere çıkın!.. Hafif, fakat besleyici gıdalarla yetinin, sizi tedirgin eden konularla bağlantınızı kesin!.. tek kelimeyle çevrenizi yenileyin!.. Sıkıcı, güç beğenir, somurtkan insanlardan uzaklaşın, canlı, neşeli, hayatı seven yeni dostlar peydahlayın, ne bileyim işte, buna benzer şeyler... Aklınız var, rotanızı kendiniz çizin!

I:AKILLI :-Güzel, pek güzel buyurdunuz. Bu tedavi tarzına pek aklım yatmadı ama...

ÇANTALI ADAM :-(Hırçın) : Yatmaz tabii, çünkü bizde halk, genellikle fazla ilaç yazan doktoru tutar, hem de piyasada adı duyulmamış, en pahalılarını... Zat-ı alinizin hoşuna gideceğim diye bendeniz prensip fedakarlığı yapamam birader, anladınız mı?

I:AKILLI :-Peki heyheylenmeyin, vazgeçtim... Şey, acaba perhiz falan?..

ÇANTALI ADAM :-Tabii, gazete yasak,

I:AKILLI :-Aman doktor!...

ÇANTALI ADAM :-(Parlamaya hazır): Ne, aman?..

I:AKILLI :-Ben gazetesiz yaşayamam.

ÇANTALI ADAM :-Pekala da yaşarsınız. Asıl bugüne kadar gazeteyle nasıl yaşayabildiğinize şaşmamalı. Size, sizin gibilere sükunet lazım, sürekli huzur... Oysaki gazetenin yaptığı nedir? Durmadan sinirleri kamçulamak, sürekli bir gerginlik... Gazete insanlığın en büyük düşmanı... Onu heyecan delilerine bırakın. Bir çeşit uyuşturucu madde düşkünü taze haber avcılarına... Başka politikacılar, bulanık suda balık avlamayı kendilerine iş edinen çok bilmişlere... (Kesin.) Hayır, sizi gazete okumaktan men ediyorum.

(504)

I: AKILLI :-Peki okumam, sinirlenmeyin! Şey rapor işi n'olacak?

ÇANTALI ADAM :-Ne raporu?

I: AKILLI :-Söylemiştim hani, unuttunuz mu doktor?

ÇANTALI ADAM :-Şu mesele. Sizin rapora ihtiyacınız yok.

I: AKILLI :-Demeyin Allahı severseniz.

ÇANTALI ADAM :-Sizin kendiniz rapor, ağzınızı açmanız yeter... Numaranız hazır.

I. AKILLI :-(Boynunu bükerek) Öyle olsun. Vallahi hak ettiğimden fazla iltifatta bulunuyorsunuz bana. Tekrar ne zaman geleyim size?

ÇANTALI ADAM :-Hiçbir zaman. Sizin doktorada ihtiyacınız yok... Kendinizin doktoru olmaya bakın!.

I. AKILLI :-Sizi tanıdığımı pek memnun oldum, dünya yüzünde hala sizin gibilerin olduğunu öğrenmek, insanlığın geleceği bakımından pek ümit verici. Şey, acaba borcumuz? (Eli cebinde bekler, dışarıda antre tarafında gürültüler duyulur.)

ÇANTALI ADAM :-Susun!

I. AKILLI :-Ne var?

ÇANTALI ADAM :-Susun dedim size (II. AKILLI fırtına gibi beklemeye girer, orta yaşlı, kısacık boylu, gözlüklü, cıva bir adam, gözleri yuvaları içinde fıldır fıldır, elinde çantası... Araştırmacı bakışlarını etrafta dolaştırır. Ters yüzüne döner, antrenin karşısında alı al, moru mor HASTABAKICI ile burun buruna gelir.)

II. AKILLI :-Hangi cehennemdesin? Kes!.. Yine o baykuş suratlı avukatın zibidi katibiyle çene yarıştırdıydın... Sana burayı boş bırakma demiştim... Hani nerde hastalar? (ÇANTALI ADAM'la I. AKILLI'nın fısıltılarını duyunca muayene odasına saldırır, ÇANTALIN ADAM paravanın arkasına saklanır, I. AKILLI kaçamaz, II. AKILLI, HASTABAKICI girerler.) Kim bu?

HASTABAKICI :-(Ürkek) Hasta.

II. AKILLI :-İşin ne burada? (HASTABAKICI'ya) Deli mi?

HASTABAKICI :-(II. AKILLI'ya korkak bir bakış fırlatır, kekeleyerek) Doktor.

I. AKILLI :-(Paravanın arkasını işaret ederek) Peki, oradaki... (HASTABAKICI paravanın arkasına seğirtir, çılgınlığı basar. II. AKILLI yolu üstündekileri iterek saldırır, HASTABAKICI görmemek için gözlerini yummuştur, I. AKILLI kekeler.) Ben doktor sanmıştım onu . (II. AKILLI görünür, saygılı.) Buyurun! (ÇANTALI ADAM girer.) Bu ne sürpriz aziz hocam!

ÇANTALI ADAM :-Özür dilerim.

II. AKILLI :-Rica ederim, şöyle buyurun!

ÇANTALI ADAM :-Müsaadenizi almadan...

II. AKILLI :-Burası sizin sayılır, her zaman sizin emrinizde. (I. AKILLI'ya çarpınca birden terslenir.) Çekil be adam! (Yüzü yeniden yapmacık bir gülümseme ile ikiye bölünmüş.) Oturmaz mısınız? Hayır, şöyle geçin! (Berikinin direnmesine aldırmaz, onu saygıyla kolundan tutarak kendi koltuğuna oturtur.Durmadan afallanmış görünen HASTABAKICI ile I. AKILLI'ya.) Dışarıda bekle! (I. AKILLI çıkar.) Ne emredersiniz?

ÇANTALI ADAM :-Teşekkür ederim. (II. AKILLI HASTABAKICI'ya çıkmasını işaret eder.)

II. AKILLI :-Demek böyle!.. Ben sizi... (Birden duraklar.)

ÇANTALI ADAM :-(Gülümseyerek) Yeni çıktım... İki gün oluyor... Başhekim bırakmak istemedi ama... Meslektaşlar eksik olmasınlar... Çok sıkıldım bu defa... Biraz dinlendim, sonra dostları bir yakalayayım dedim, asistanlarım arasında, en çok sizi tuttuğumu bilirsiniz.

II. AKILLI :-Eksik olmayın!

ÇANTALI ADAM :-(Damdan düşer gibi) Konferansıma niçin gelmediniz? Bulunmanızı isterim. Pek kalabalık değildi... Başhekim, kimi meslektaşlar, hemşireler... İşi yaymak istemedik... Başhekim gazetecilerin diline düşmekten çekindi... Haklı, adamı tefe koyarlar... İlgi çekici bir konuydu... Özet olarak şunu belirtmeye çalıştım: Tıp bilimi son yıllarda küçümsenmeyecek gelişmeler kaydetti... Daha düne kadar öldürücü kabul olunan birtakım hastalıkların tehlikesi, büyük ölçüde yok edildi... Buna karşılık akıl hastalarının sayısı, her geçen gün biraz daha artıyor, neden?

(505)

II. AKILLI :-(Tutuk) Bugünün hayat şartları...

ÇANTALI ADAM :-(Kızgın) Sebep olan sebepsiz kalsın... İnsanoğlu kendini tekniğin cazibesine kaptırdı... Önce onu insanlığın hizmetine koştuğunu iddia ediyordu, böbürlenerek, birde gözümüzü açıp baktık, insanlık onun hizmetine girmiş... Bir çeşit paganlık bu... Bir hız tutkusu, her şeyde... İnsanın etrafını görecekt vakti yok... Dünya alabora oldu... İnsanoğlu kendine saygıyı kaybetti... Kafaların içi dışı,o ibiş kılıklar, pislik, derbederlik... Kendini horlamaktan sadistçe bir zevk duyuyor... Bütün çabalar yalnız vücuda yönelmiş, insanın ruhunu düşünen yok... Oysaki asıl hasta olan ruhumuz... (Yorulmuş gibi bir an duraklar, göğüs geçirir.) Dünyayı hakladı, şimdi sıra

yıldızlarda... Gözünü uzaya dikmiş, hırsıyla titriyor... Oysaki insan hala bir meçhul... Keşfedilmesini bekliyor, karanlık iç dünyasını ışıklandırılmasını... İşte ben...

II. AKILLI :-Üstadım...

ÇANTALI ADAM :-Ama bunu kimseye anlatamıyorsunuz. Biraz kameti artırınca hemen damga hazır. Nitekim bize de kondurdular, adımız deliye çıktı, mesleğimizi icradan menettiler... Ben deli, onlar akıllı, hey yavrum, güler misin, ağlar mısın?

II. AKILLI :-Siz onlara aldırmanın hocam!

ÇANTALI ADAM :-Aldırdığım yok zaten. (Kalkar.) Vaktinizi aldım, sizi daha çok meşgul etmeyeyim, yine uğrarım, konuşuruz.

II. AKILLI :-(Gözü gömlektedir) Her zaman beklerim.

ÇANTALI ADAM :-(Farkına varır) Ah, gömleğinizle çıkıyordum. Ne delilik! (II. AKILLI'nın yardımıyla çıkarır, önde kendisi, arkada öteki çıkarlar, HASTABAKICI koşarak kapıyı tutar. ÇANTALI ADAM, I. AKILLI'ya dostça elini sallar.) Tembihlerimi unutma! (Çıkar.)

II. AKILLI :-(Bir anda değişmiştir) Beğendin değil mi? Elin delisi meydanı boş bulup adımıza doktorluk yapmaya kalkıyor. (I. AKILLI'ya işaret eder, üçü birden muayene odasına girerler.)

I. AKILLI :-Deliydi demek? (HASTABAKICI'nın yardımıyla gömleğini giyinen II. AKILLI ona dik dik bakar.) Deliye benzeyen çok akıllı gördüm ama, böylesine akıllıya benzeyen deliye rastlamamıştım.

II. AKILLI :-(Sert) Oturun! (Çıkmak ister gibi görünen HASTABAKICI'ya .) Nereye?

HASTABAKICI :-Dışarıda kimse yok.

II. AKILLI :-Aklına yenimi geldi? Burada kal, gözünü dört aç! (I. AKILLI'yı işaret ederek.) Bir şey sezersen hemen üstüne atla, kollarını arkasına kıvrır, sana öğrettiğim şekilde. (I. AKILLI'ya.) Adınız?

I. AKILLI :-Efendim?

II. AKILLI :-(Daha sert) Adınızı sordum, duymadınız mı? (I. AKILLI'nın kendisine doğru uzandığını görerek geriler, HASTABAKICI hamleye hazırlanır.) Ne oluyor?

I. AKILLI :-Duyulmasını istemiyorum da... Yerin kulağı var. (Gülümseyerek bakar, II. AKILLI onu kuşkuyla süzmektedir.)

II. AKILLI :- (Aynı kesin eda ile) Soyunun! (Onun durakladığını görerek.)
Soyunun dedim size... Soyunun ne demektir... Aynı şeyi iki kere söyletmeyin,
vaktim sizin ki gibi değersiz değil. (I. AKILLI'nın telaşla kemerini çözmeye
davrandığını görerek.) Heey!

HASTABAKICI :- Orada! (Paravanın gerisini işaret eder, I. AKILLI çıkar.)

II. AKILLI :- Bir taraftan konuşun, durmayın! Şikayetiniz nedir?

I. AKILLI :- (Paravanın arkasından) Şikayetim... (HASTABAKICI, II.
AKILLI'nın sinirlendiğini görerek paravana doğru yürür, bakmasıyla geri
çekilmesi bir olur, utanmış görünmektedir, kıkırdar, II. AKILLI paravana
saldırır.)

II. AKILLI :- Hey, dur ne yapıyorsun?

I. AKILLI :- Soyun demediniz mi?

(506)

II. AKILLI :- Yalnız üstünü dedik... (Paravana gerisinden girer.) Bu adamlarla
uğraşmak sonunda beni deli edecek.

I. AKILLI :- (İçerden) O bakımdan korkunuz olmasın doktor... Tehlikeyi
savuşturmuşsunuz.

II. AKILLI :- Ne sayıklıyor bu? Çeneyi bırak da işini bitir, tamam mı?

I. AKILLI :- (İçerden) Evet. (II. AKILLI paravanın arkasına geçer.)

II. AKILLI :- (İçerde) Şuraya uzanın, yere değil, yatağa... Hey Allahım!
Kasılmayın rahat bırakın kendinizi... (İçerden kesik kesik kahkahalar
duyulur.) Ne gülüyorsun be adam?

I. AKILLI :- (İçerden) Gıdıklandım.

II. AKILLI :- (Kumanda verir gibi) Giyinin! (Girer, masasına geçer.) Adam
akıldan yana sahiden yaya...

I. AKILLI :- (İçerden) Öyle olmasa sizin yanınızda işim ne doktor.

II. AKILLI :- Lafın altında da kalmıyor. (I. AKILLI girer.) Biraz fazla
konuşuyorsunuz. (I. AKILLI konuşmaya davranır, fırsat vermez, sert.)
Oturun! Kalkın! Kalkın dedim, duymadınız mı? (I. AKILLI kalkar.) Otur,
kalk otur!.. (I. AKILLI bir otomat gibi hareketleri tekrarlar, II. AKILLI
etrafında dolaşır.) Bacak bacak üstüne at! (Çekicini alır.) Kendini sıkma!
(Onun pabucunu çıkarmaya davrandığını görerek.) N' oluyor?

I. AKILLI :- Bir kaza çıkarmayalım şimdi... (II. AKILLI kontrolünü yapar.)
Durum nasıl doktor?

- II. AKILLI :-Bir ayağımı indir, kaldır, indir, kaldır! Gözler sağa, sola, ileri geri tamam, atla! (I. AKILLI olduğu yerde sıçrar, HASTABAKICI kıkırdar.) Sende de az buçuk var hani.
- I. AKILLI :-Kimde yok ki doktor? (Göğüs geçirir.)
- II. AKILI :-(Yazarken bir taraftan konuşmaktadır): Size iki su yazıyorum, biri yemeklerden önce, yirmişer damla, öteki sonra bir tatlı kaşığı... Kırmızı tabletler sabah, kalktığınız zaman alınacak, yeşiller gece yatarken... Sarı pastiller de arada ağzınıza atın, aklınıza geldikçe ama sakın yutmayın, öylece kalsın... Bir de şurup veriyorum, yemek aralarında bir kaşık alırsınız... Şimdilik bunlarla idare edin bakalım!...
- I. AKILLI :-Baş üstüne... Şey... Acaba beni tabiatın eline teslim etmek daha münasip olmaz mıydı?
- II. AKILLI :-Anlayamadım?
- I. AKILLI :-Hocam dediğiniz zât, ilaca pek bel bağlamamak gerektiğini çitlattı da. Yine işinize karışmış olmayayım...
- II. AKILLI :-Siz benim dediğimi yapın, nenize gerek. Alın reçetenizi.
- I. AKILLI :-Teşekkür ederim. Şey... Acaba rapor işini nasıl yapsak?
- II. AKILLI :-Ne raporu?
- I. AKILLI :-Ortalığın durumu pek sarmadı beni... (Kandırıcı) Şöyle üstüme fazla varılmaması, aksi hâlde bunun iki taraf için de tehlikeli sonuçlar doğurabileceği konusunda... Canım, aklınız var, anlayın işte...
- II. AKILLI :-Olur, peki salıya geldiğiniz zaman bir şeyler düşünürüz.
- I. AKILLI :-Tekrar gelecek miyim?
- II. AKILLI :-Pek tabii, tedaviye ihtiyacınız var, hem de uzun süre...
- I. AKILLI :-Yaa, vah vah! (Boynunu büker.) N'apalım!
- II. AKILLI :-Hadi daha fazla meşgul etmeyin beni. (Onun para çıkarmağa davrandığını görerek.) Kalsın, sonra, hele tedaviye başlayalım.
- I. AKILLI :-Emredersiniz. (Selâmlayarak çıkar.) Yine içeri kapağı atmalı. Dışarıdakileri gözüm tutmadı.

GECİKENLER

1.Perde

Orta halli bir oturma odası, pencereler sağda solda kapılar, bir divan, koltuklar, alçak masa, sehpa... v.b. Mevsim yaz, sabah.

Perde açıldığı zaman sahne boştur, Birsen kapı aralığından başını uzatmıştır. Yirmi iki yaşlarında biraz bönce bir kız.

Lemi :- (İçerden) Hayır. (Fırtına gibi girer, otuz yaşlarında, saman alevi gibi) parlayıp sönen heyecanlı tiplerden.)

Ahsen :- (Arkasından seyirterek) Evet! (Yirmi yedi yaşlarında, çok alımlı, hareketli bir kadındır, dediği dedik, otoriter... Birsen bu sırada sıvışmıştır.)

Lemi :- Sana hayır dedim.

Ahsen :- Bağırma rica ederim.

Lemi :- Sinirlenmeyecek miyiz?

Ahsen :- Çıt olsa yukarıdan duyuluyor.

Lemi :- Çekilir dava mı bu? Bir gün değil, iki gün değil... (Puflayarak dolaşmaya başlar.)

Ahsen :- Sende bir gün ihtiyarlayacaksın unutma!

Lemi :- Bu neyi değiştirir, söyler misin? (Büyükannenin bulunduğu kapıyı işaret ederek) Kadında yaşama sevinci sönmüş... İçinde yalnız hınç var... Biraz neşelensen hemen suratı buruşur, mırıldanmağa başlar...

Ahsen :- Benim gibi davran, her şeyi duyma!

Lemi :- Vara yoğa karıştır,

Büyükanne :- (İçerden, sinek vızıltısını hatırlatan bir sesle) Ben mi?

Ahsen :- Büyükanne!

Lemi :- (Sesin geldiği yöne doğru, suçlar gibi) Evet sen!

Ahsen :- Lemi!

Büyükanne :- (İçerden) Allah insanı kuru iftiradan saklasın.

Lemi :- Bak, sözde kulakları sağır, duvar gibi... (Hırsla güler)

Ahsen :- Lemiciğim yalvarırım...

Büyükanne :- (İçerden) İnanmıyorsunuz, napayım, sizi inandıramıyorum.

Ahsen :- Büyükanne cevap verme ne olur!

Lemi :-Evet inanmıyorum sana. Yalnız işine geldiği zaman sağırsın. (İçerde kızgın mırıltılar duyulur) Dinle bak yine beddua ediyor.

Ahsen :-Birseen! (Birsen görünür) Kuzum içerde ne yapıyorsun? (Kız konuşmaya davranır bırakmaz) Bırak, laf istemiyorum şimdi. (Büyükannenin bulunduğu işaret ederek) Şuna bak, hadi! (Birsen telaşla çıkar.)

Lemi :- (Hızını alamamış) Amma derde girdik şu büyük ananızla... Evet anladık, siz ikiniz torun olarak, bunu sineye çekmek zorunda olduğunuza kendinizi inandırabilirsiniz... ama ben... ben kimim, senin kocan, dış kapının mandalı...

Ahsen :-Hadi giyin, işine geç kalacaksın.

Lemi :-İşinin de Allah belasını versin!

Ahsen :- (Ürkmüş) Evin içinde bela okuma Lemi!

Lemi :-Nolur yani, başıma bundan daha sunturlu ne bela gelebilir? Ben sabırlı adamım, ama bu kocakarı iflahımı kesti. Dairede biri var... (Ahsen onu çıkarmak için çekiştirir.) Sen bekârlığında her şeye boş verirdin, şimdi vara yoğa parlıyorsun...

Ahsen :-Hadi, peki!

Lemi :-Sinir mi kaldı bende? (Birden farkına varmış) Yahu ne çekiştirip duruyorsun?

(2)

Ahsen :-Kes artık n'olur! (Lemi homurdanarak çıkar) Ah! Büyükanne, kastin nedir anlayamıyorum.

Lemi :- (İçerden) Kasti belli, önce kocasını, arkasından annenizi, damadını haklamış şimdi sıra bizde. (Kapıda görünür, Büyükanne'nin bulunduğu tarafa dönerek) Çok beklersin! (Kapının zili çınlayınca çıkar, kapın aralığından bakmaktadır.)

:-SAHNE 2

Ahsen :- (Alçak sesle) Didar hanım! (Didar girer, kırkını gerilerde bırakmış, dümdüz tahta vücutlu, yaşlı kız tipi... Üstüne etekleri neredeyse ayak bileklerine kadar inen, uzun kollu, kapalı yakalı bir elbise, boyasız yüzü maske gibi hareketsizdir.)

Lemi :-Hoş geldiniz.

Didar :- (Başıyla belli belirsiz bir karşılık verir) Hastalandın mı?

Ahsen :- (Bezgin) Yok canım. Oturmaz mısınız?

Didar :- (İlişir) Bütün gece durmadan dolaştınız.

- Lemi :- (Yarasına dokunulmuş gibi) Tam yedi defa helâya kalktı.
- Didar :- Sekiz. (İncecik dudaklarını büzerek) Saydım. Çıt çıksa bizden duyulur.
- Ahsen :- Gürültü etmemeye çalışıyoruz ama, sağ olsun Lemi... (Suçlu gibi bakar.)
- Lemi :- Mübarek sanki pusuya yatmış, bir çıtırtı duymasın hemen...
- Ahsen :- Uyuyamıyor Didarcığım, yatağının içinde, gözleri...
- Lemi :- Faltaşı gibi... Geceyi bekliyor, baykuşlarla...
- Ahsen :- Böyle konuşma kuzum. Sıkılıyor Didarcığım, ayak sesinden medet umuyor
- Lemi :- Laf kıtlığında asmalar budayım!
- Ahsen :- Bu Lemi hiç halden anlamıyor vallahi.
- Lemi :- Niçin herkes gibi gündüz oturup geceleri uyumuyor... Allah geceyi gündüzden ayırmış, neden? Herkes vaktinde yatıp kalksın diye...
- Didar :- Gecenin gündüzün farkında mı zavallıcık. Rahmetli anneciğim söylerdi: Belli yaştan sonra insan bunu fark etmez olurmuş, yaz kış, bayram, seyran hepsi bir. Sizin büyükanne şimdi o devresini yaşıyor.
- Lemi :- Yaşıyor mu acaba?
- Büyükanne :- (İçerden) Orda kim var?
- Ahsen :- Bir şey mi istedin büyükanne? (Bir bekleyiş)
- Lemi :- Hiç umutlanma! İşte illet olduğum huylarından biri de bu. (Taklidini yaparak) Orda kim var? Ne istediğini sorarsın, zıncı diye susar... Radyodaki teknik arıza sanki... (Büyükanne odasının kapısında görünür, vücudu çok bol biçilmiş pazen geceliği içinde yapma bez bebekleri hatırlatmaktadır, mısır püskülünden farksız, kırçıl, kırmızı saçları alınına kaymış gecelik takkesinin altından fıskırmıştır. Birsen'in koluna tutunmuştur, havayı koklar gibi bir an duraklar, gözlerini kırıştırarak içerdekilere bakar.) Hortladı.
- Ahsen :- (Lemi'ye kızmış gibi bakar, sonra onlara doğru seğirtir.) Ah, neye kalktın sen?
- Lemi :- Evet, bak gündüz senin uyku zamanın.
- Ahsen :- Susar mısın lütfen. (Birsen'e) Kuzum ne bakıp duruyorsun, yardım et otur talım şunu.
- Lemi :- Hayır, yere değil, koltuğa.
- Ahsen :- Orada oturamıyor Lemiciğim.
- Lemi :- Alışsın. Kül kedisi gibi yerde bağdaş kurduğunu gördükçe kan beynime çıkıyor, kaç defa söyleyeceğim?

Ahsen :-Peki uzatma! Sıkı tut düşecek... (Birsen'le ikisi altın beşiğe kim biner oyununda olduğu gibi ihtiyarcığı taşıyarak koltuğa yerleştirirler.)

Büyükanne :-Beni nereye çıkarıyorsunuz?

(3)

Ahsen :-Dur Allah'ımı seversen. (Yerleşip yerleşemediğini kontrol eder.)

Büyükanne :-Burada hiç rahat edemedim yavrum.

Lemi :-Öyle oturacaksın, alış! Dünya alem yukarda tünerken, sen herkesin ayakları hizasında çöreklenemezsin. Amma iş ha... (Düşmanca bakışlarla Büyükanne oturduğu yerden sırtını döner.)

Didar :-Nasılsın Büyükhanım?

Büyükanne :-(Bir duruştan sonra) Karnım aç! (Ahsen çığılığı basar.)

Ahsen :-Ayol kahvaltını az önce yaptın.

Büyükanne :-(İnatla) Hayır, bana yemek verilmedi bugün. (Didar'a) Beni aç bırakıyorlar, odaya kilitliyorlar, kendileri masanın başına geçip patlayıncaya kadar tıkmıyorlar.

Lemi :-Böyle konuşuma, Didar hanım sahi sanacak.

Ahsen :-(Lemi'ye) Sinirlenme ne olur. (Durumu kurtarmak ister gibi) Aç mı tok mu farkında değil.

Birsen :-Kendi elimle verdim, unuttun mu büyükanne?

Büyükanne :-Hadi oradan.

Lemi :-Bu yaşta yalan söylemek sana yakışır mı?

Büyükanne :-Asıl siz yalan söylüyorsunuz, karınla ikiniz. Şu budala kızı da kendinize uydurmuşsunuz. (Sızlanarak) Bunlar beni öldürmek istiyorlar.

Lemi :-İleri gidiyorsun kocakarı!

Ahsen :-Lemi!

Büyükanne :-Torun olacaklar sözde, ikisi de yılan gibi. Asıl büyük yılan şu adam... Hep beni sokmağa çalışıyor, zehir gibi dili var...

Lemi :-Yoo, bu böyle yürümez.

Ahsen :-Yine başlama Allah'ımı seversen.

Didar :-At atamazsın, satsan kimse almaz, çekeceksiniz çaresiz.

Ahsen :-Kuzum bu hatun nerde kaldı? Yoksa iyice anlatamadın mı?

Birsen :-Söyledim, ablam acele seni istiyor dedim.

Ahsen :-Safnaz'ı çağırttım.

Lemi :-Ne münasebet?

Ahsen :-Büyükanneninin evlatlığı... Şimdi çok yaşlı tabi... (Bu haberden biraz tedirgin olmuş görünen Lemi'ye) Geceleri bizde kalmasını isteyeceğim. (Didar'a) Birsen'in uykusu ağır, daldı mı ayaklarından sürükleseler uyanmaz. O yüzden hep ben kalkıyorum, ne kadar dikkat etsem nafile. Lemi uyanıyor... (Lemi'ye) Bir müddet de böyle idare edelim.

Lemi :-Tamam, birine tahammül edemezken iki kocakarıyla burun buruna yaşayacağız desene.

Ahsen :-Böyle konuşmaz mı? (Kapı zili) Geldi. (Birsen hızla çıkar. Bir ara) Safinaz teyze mi?

Birsen :-(İçerden) Hayır, Amca. (Edip girer. Altmış sekiz yaşlarında... Yüzünde fırtınalı bir hayatın izleri... Mor damarlı kırmızı bir burun. Saçlarını yandan itina ile kaldırıp çıplak tepesini örtmüştür... Akrep bıyıklar... Üstünde fi tarihinden iyi bir terzi elinden çıktığı belli, yapıldığı günün modasına uygun, sakınarak kullanılmasına rağmen oldukça yıpranmış, koyu renk bir kostüm... Papyon kravat, yaka mevsim çiçeği... Genel görünüşü ile zamane gençlerini cebinden çıkarmakla övünen müzmin bekâr. Yaşlı çapkın tipi...)

(4)

SAHNE 3

Edip :-Oooo, herkes burada! Nasılsınız hanımefendi? (Etikete vakıf bir kimse edasıyla Didar'ın elini öper, yaşlı kızın huylandığı bellidir) Siz? (Ahsen oralı olmaz, Edip Lemi'ye) Sen de ne var ne yok bakalım? (Lemi omuz silker, aile içinde amcanın pek ciddiye alınmadığı bellidir, fakat berikinin de buna aldırmadığı görülür.) Ya sen büyükanne? (Eğilerek yanağını öper, ihtiyarın yüzünde bir gülüşün soluğu geçer, ondan beklenmeyen hızlı bir el hareketiyle, kaşının üstüne dökülen keten saçlarını geri iter.)

Lemi :-Kaç gündür neredeydin?

Edip :-O işin peşinde... Verecekleri üç kuruş, onu da önceden tahsile kalkıyorlar... Geçmiş hizmetlerime ait belgelerin örneklerini istediler, hepsi de noterden tasdikli olacakmış... Aşağısı kurtarmıyor... Sonra yirmi dört fotoğraf... Bu kadar resmi ne yapacaklar, anlamadım.

Ahsen :-Amcanın bir emeklilik işi var da.

Edip :-(Böbürlenerek) Kendim istedim, biraz da gençler hizmet etsin. (Ahsen kahkahayı basar.) Neye gülüyorsun?

Ahsen :-Hiç! Sen o işten umudu kes!

Edip :- (Nasırına basılmış gibi) Neden, sebep?

Ahsen :- Kendini aldattığın yetmedi mi?

Edip :- Bu defa tamam.

Ahsen :- Hadi canım.

Edip :- Görürsünüz.

Ahsen :- Görürüz.

Edip :- Sigara verin bana! (Ceplerini yoklar gibi yapar) Y:anıma almağa unutmşum yine. (Lemi Birsen'e işaret eder, kız çıkar) İlk aylığımdan size mükellef bir ziyafet var... Size de hanımefendi... Davetlimsiniz, unutmayın! (Didar kırtır, Birsen girer, sigara verir.) Sana da bir kat elbise, en pahalısından... (Kızın yanağını sıkmağa davranır, Birsen geriler.)

Ahsen :- Kızı rahat bırak!

Edip :- Ne var?

Ahsen :- Çocuk değil artık.

Edip :- Peki peki, bu ne şık gecelik büyükanne! (Büyükanne kıkırdar, gıdıklanmayı andıran bir ses çıkarır, hepsi dönüp ona bakarlar.)

Didar :- Adeta değişti beyefendiyi görünce...

Edip :- Aramız iyidir, şeytan kulağına kurşun. (Eğilerek yüzüne bakar) Öyle değil mi? (Büyükanne rakkas gibi başını sallar) Büyükanne, benim mazim, bütün gençliğim... Şimdi böyle kadınlar kalmadı, ortadan silindi, mamut nesli gibi... (Didar'a) Bu çocukların babaları, hanımefendi... Zavallı kardeşim... (Yalandan gözlerini kurular) Büyükannenin sevgili tek kızıyla evlendiği yıl... Belki pek genç sayılmazdı... Ama fıkır fıkır, hayat dolu, zeki, otoriter... Hele nüktedanlığı... (Büyükanne gözlerini ona dikmiştir. Edip sesinin tonunu yükselterek) Seni anlatıyordum Büyükanne! (İhtiyar başını bir düzeye sallar) Bir taneydi, nükteli laf kıvırmakta... Susar susar zeki gözleriyle, insanın ruhunu okur gibi işte böyle bakar, sonra tek cümle, iki kelimelik fazla değil...

Didar :- Bir şey diyecek size.

Edip :- Konuş sevgilim. (Büyükanne bakışlarını ötekiler üstünde dolaştırır.) Bunlara aldırma... Yeni kuşakta iş yok... Ben ayakta kalan tek dostum... Öyle bir laf et ki bunların hepsi apışıp kalsın, hadi!

Büyükanne :- Sıkıştım yine.

Ahsen :- Ayol daha yarım saat olmadı.

Lemi :- Lafın sırası değil.

Birsen :-Gel büyükanne.

Büyükanne :-Sen yürütemiyorsun beni. (Ahsen'le beraber çıkarlar.)

(5)

Edip :-Hey gidi günler! Ben şu karşınızda gördüğünüz Edip aşık olmuştum ona, sırlıslıklam... Aradaki yaş farkına kim aldırır... Ama yüz vermedi bana (Ahsen girer.)

Büyükanne :- (İçerden) Orada bekle!

Ahsen :-Peki Büyükanne! (Ayaklarının ucuna basarak yaklaşır) Yine neler anlatıyor?

Lemi :-Malum hikâyeler...

Edip :-Aradan kırk yıl geçti, belki de kırk beş... Vay canına dile kolay. Beni o tarihte tanımanızı isterdim hanımefendi.

Didar :- (Hakarete uğramış gibi) Beni kaç yaşında sanıyorsunuz?

Edip :-Söz gelişi, kusura bakmayın! Yaş yirmi iki, boy bir yetmiş, kilo altmış. Fırtına adını takmışlardı bana. Esti mi buuuu!

Lemi :-Meydanı boş buldun, salla bakalım.

Edip :-Mahallenin dulları, genç kızları paylaşamazlardı beni.

Ahsen :-Vaktiyle elin aşifteleriyle fink atacağına evlenmiş olsaydın, şimdi boyun kadar çocukların olurdu.

Edip :-Eksik olsun çocuk! Bunun bu kadar meraklısı var ki... (Didar'ı göstererek) Hanımefendi de hiç evlenmemiş, ne var bunda? (Lemi'ye) Şu karın iyidir, hoştur, ama biraz nadandır. Dan dun konuşur, dünya güzeli olsa tahammül edemem böylesine... Sigara nerde? (Sigara yakar) Şu Birsen de olmasa... Doktor şekerimin arttığını müjdeledi. Lanet olsun hayata... Fırtına Edip, şimdi üfürük bile değilsin.

Lemi :-Şuna bak içerde uyudu galiba.

Ahsen :- (Birsen'e) Aralıktan bir göz atıver... (Birsen çıkar, kapının zili) Muhakkak Safinazdır. (Çıkar)

Edip :-Bizim Safinaz mı? (Lemi başını sallamakla yetinir, Safinaz girer, altmış yaşlarında, ufak tefek, fena giyimli, ezik tavırlı bir kadın. Canlı gözleri vardır, duvar diplerinden yürüyerek kapıya yakın bir yere ilişmeğe davranır.)

Ahsen :-Şöyle geç!

Safinaz :-Böyle iyi, (Bakışlarını etrafa gezdirir.)

Edip :-Kız bu ne hal! Gören seni üç otuzunda sanır.

Safnaz :-Dert, mihnet, yoksulluk beyefendi, maşallah sizde hiç değişiklik yok.

Edip :-Hadi canım, bizde de iş kalmadı.

Safnaz :-Beni istemişsin, merak ettim.

Ahsen :-Konuşuruz. (Büyükanne, Birsen'in kolunda girer, Safnaz ayağa kalkar. İhtiyarın oturtulmasına yardım etmek ister, Ahsen bırakmaz, yerine yerleştirirler. Büyükanne gözlerini Safnaz'a dikmiştir.) Tanımadın mı Büyükanne, Safnaz, senin sevgili Safnaz'ın.

Büyükanne :-Bu deli karı nerden çıktı yine?

Safnaz :-Deli karı! (Gülümseyerek başını sallar.)

Edip :-Bu çocukları o yetiştirdi hanımefendi.

Didar :-(Dudaklarını büzerek) Öyle mi?

Safnaz :-Anneleri de elimde büyüdü sayılır. Duvağını kendi elimle takmıştım... Hey gidi günler rüya sanki...

Büyükanne :-İstanbul'dan mı geldin?

Safnaz :-Hayır, geçenlerde gittim, bir hafta kalıp döndüm.

Büyükanne :-Hımmm!

Ahsen :-Aklı fikri İstanbul'da.

Büyükanne :-Laleli'de mi kaldın?

Safnaz :-Laleli maleli kalmamış, alan talan olmuş.

Büyükanne :-Neden?

(6)

Safnaz :-Değişmiş, yeni yollar açılmış, tanıyamadım.

Büyükanne :-Bizim ev duruyor mu?

Lemi :-Tamam, artık dinle, işin yoksa. (Ahsen kızmış gibi ona bakar.)

Safnaz :-Hayır, yıkılmışlar.

Büyükanne :-(Nasırına basılmış gibi) Niçin?

Ahsen :-Şimdi eski binaları hep yıkıyorlar Büyükanne.

Safnaz :-Yerine alamet bir apartuman yapılmış, insanın parmağı ağzında kalıyor. (Bir sessizlik)

Edip :-O berhane evin bahçesinde beni tazı gibi arkandan koşturduğun günleri hatırlıyor musun?

Safnaz :-Ayıp, o nasıl söz! (Utanmış görünür)

Ahsen :-Mübarek hiç sağını solunu kollamaz, ayol Didar hanımdan utan!

Edip :-Ne var bunda? Bütün gün ağaçların tepesinden inmezdi. Büyükanne kızgın karı koymuştu adını.

Ahsen :-Peki anladık peki. (Bir duraklama)

Büyükanne :-Hamamı da yıkmışlar mı?

Safnaz :-Hayır ona dokunmamışlar ne hikmetse. (Şaşmış görünerek)
Unutmamış ayol. (Yakasını ısırır.)

Büyükanne :-Ne hamamdı o koca havuz kadar mermer kurnalar, göbek taşında at koştur. Hey gidi hey. Siz acaba şimdi kendinizi yıkanmış mı sayıyorsunuz zavallıklar.

Lemi :-Nene gerek senin hamam, kurna! İki tutam aklın kalmış, bunları sayıklamakla onu da tüketeceksin.

Ahsen :- (Lemi'ye dik dik bakar, sonra yumuşatmaya çalıştığı bir acele) Sen keşke yatsan Büyükanne?

Büyükanne :-Ama benim uykum yok, hiç uykum yok yavrum.

Lemi :-Bırak dinleme! (Birsen'e işaret eder, Birsen Büyükanne işe çıkar.)

Safnaz :-Hey gidi Büyükanne! O adı gibi afet hanımefendinin böyle bir torba kemiğe döneceği kimin aklına gelirdi. Yalan dünya! (İçini çeker) (Didar kalkar) Şimdi her gece yatağa girince dua ediyorum! Allah beni Büyükanneniz kadar yaşatmasın, gecikme hoş değil... (Ahsen'le çıkar bir ara)

Edip :-Kocan ne yapıyor, senin o kokmuş Hıdır?

Safnaz :-Sabahtan akşama kadar kapının önünde çömelmiş, gelene geçene laf yetiştirsin, sigaranın birini söndürmeden ötekini yakar bıktım usandım vallahi.

Edip :-Kafanın cezasını çekiyorsun. Büyükannenin gözü hiç tutmamıştı. İyi hatırlıyorum, ama sen iki gözün iki çeşme... Sanki bulunmaz hint kumaşı... (Önde Ahsen, arkada Hıdır girerler. Sekseninde, kısa boylu, karanlık suratlı, somurtkan bir adam.)

SAHNE 4

Safnaz :-Ayol neye geldin?

Ahsen :-Kapının önünde çömelmiş duruyordu.

Safnaz :-Ahsenim beni istemiş deyince kuyruğuma takıldı, tam kapıda girmek istemedi. Otur! (Hıdır olduğu yere ilişir.)

Edip :-Nasılsın ihtiyar?

Safnaz :-Cevap versene! Sana nasılsın diyorlar. İhtiyar demesine kızdı. (Nispet verir gibi) İhtiyarsın elbet. Yaş yetmiş iş bitmiş. Sen seksenini sürüyorsun. (Hıdır homurdanır) Kendisi yetmiş sekizden yukarı çıkmıyor bir türlü. (Gülüşürler, Hıdır uzanarak Safnaz'ın kulağına bir şeyler fısıldar, Safnaz sertçe) Hayır. (Hıdır somurtur.)

Ahsen :-Bir şey mi var?

Safnaz :-Önce sen konuş! Merak ettim, beni niçin çağırttın?

(7)

Ahsen :-(Bir duraklamadan sonra) Şöyle bir müddet bizde kalmanı istiyoruz. Yalnız geceleri...

Safnaz :-Ne diye?

Ahsen :-Büyükanneye bakmak için... (Onu yanlış anlamasından korkmuş gibi, aceleci) Aklına bir şey gelmesin. Birsen'in uykusu kurşun gibi... Bu yüzden ister istemez ben kalkıyorum. Lemi de uyanıyor, ben tekrar dalıyorum ama Lemi... (Ona bakarak susar) Bir şey demedin? Ne dersin?

Safnaz :-Bu aklıma gelmemişti. (Hıdır'a) Ne dersin? (Hıdır homurdanır.)

Ahsen :-Kuzum ne diye ona danışyorsun?

Safnaz :-Bilmem... Peki bu nerde kalacak?

Ahsen :-Evinde, nerde? Bu da sorulur mu Allah aşkına?

Safnaz :-Tek başına öyle mi?

Edip :-Çiçeği burnunda yeni güvey değil ya...

Safnaz :-Dediğiniz doğru da... Güvenim yok bu adama... Geçtim elinde sigarasıyla uyur kalır, mahalleyi yakar. (Hıdır homurdanır, Safnaz ona yan yan bakarak) Yalnız, hadi söyle.

Hıdır :-(Homurtuyla karışık) Sen söyle!

Safnaz :-Bu nasıl erkek anlamadım gitti. (Yine aynı bakışlarla onu yandan süzerek) Kendisine bir iş bulmanızı istiyor.

Ahsen :-(Şaşkınlıktan bir çığlık atarak) İş, Hıdır dayıya mı?

Safnaz :-Evet. Kaç gündür başının etini yiyorum, sonunda razı oldu. Kendisi görüyor: Tanrının günü sabah karanlığında yollara düşüyorum. Dilim bir karış dışarıda... Hep şu kör boğaz için... Yine de iki ucunu bir araya getirmek mümkün olmuyor.

Hıdır :-(Homurtuyla karışık) Kısa kes!

Safnaz :- (Kızmış gibi ona dik dik bakarak) Eski takatım kalmadı, bir gün kaldırımlara yığılıp kalacağım, halimize köpekler gülecek.

Hıdır :- Kısa kes dedim.

Safnaz :- Peki peki, hemen erkeklik damarın tutmasın. (Yalvarır gibi) Şöyle inşaatlarda gece bekçiliği gibi... Bak o zaman gözüm geride kalmazdı. (Bir duruştan sonra) Neye sustunuz?

Lemi :- Bu olacak şey mi?

Safnaz :- Niçin kuzum?

Edip :- Gecikmiş de ondan.

Ahsen :- Dayı çok yaşlı Safnaz teyze.

Safnaz :- Ne edek yani? İstedikten sonra ne tiritlere iş icat olunuyor. Dayınız onların yanında delikanlı sayılır. Kocam diye söyleyemiyorum, zamane gençlerinden on tanesini cebinden çıkarır. (Hıdır oturduğu yerden hindi gibi kabırır, kendini beğenmiş gibi öksürür, hepsi dönüp ona bakarlar) Öyle sümsük göründüğüne bakmayın, meram etmesin, alimallah kuş uçurtmaz. Bir tarihte rejide çalışırken... (Hıdır'a) Kolcubaşının senin için dediğini anlatsana!

Hıdır :- Sen anlat!

Safnaz :- Dilini yutmuş bugün. O sırada bu mübarekten başka iki kolcu daha varmış. Ama ötekiler ha var ha yok... Sonra bizimkinin yerini değiştirmeye kalkışmışlar, kolcu başı dayatmış, onu aldırırsanız ben de durmam. Sana onun yerine iki kişi vereceğiz demişler, istemem, hepsini alın, tek Hıdır'a dokunmayın, o bana yeter... (Hıdır'ın durmadan ayak değiştirdiğini görerek) Kuzum ne oluyor durmadan kıpır kıpır... (Hıdır fısıldar) Acelen ne şimdi kalkarız.

Hıdır :- (Çıkışarak) Sen şimdi lafı gavur ölüsü gibi uzatırsın.

Safnaz :- Git aman git, yumurtaların soğur belki.

(8)

Hıdır :- (Yarı yolda durur) Sana söyledim kafan almaz ki... Bunlar tavşan pisliği gibi ne kokar ne bulaşır. (Homurdanarak çıkar)

Safnaz :- Utan utan! Dur nereye gidiyorsun? Bekle beni! (Arkasından çıkar)

Ahsen :- Bak şu pinti moruğa... (Safnaz'ın arkasından çıkar)

Edip :-Hele şükür seninle yalnız kalabildik. Evladım yardımına muhtacım, hiç öyle bakma! Biliyorum fazla kaçtı diyeceksin.... Fakat anlattım, noter masrafı, fotoğraf... (Ahsen girince suçüstü yakalanmış gibi) Hadi çıkalım!

Ahsen :-Ne münasebet!

Edip :-Hava güzel, yolda iki laf atardık. Peki sinirlenme hemen... Hadi hoşçakalın. (Çıkar)

Ahsen :-Muhakkak borç isteyecekti senden, bak Lemi sonra bozuşuruz seninle.

SAHNE 5

(Aradan üç gün geçmiştir)

Edip :-Biz talihsiz bir nesiliz hanımefendi. Şimdi kuşak diyorlar, talihsiz kuşak. Şöyle bir oh demek nasip değilmiş... İşler daha başlangıçta ters gitti. Sanayi-i Nefise'ye daha yeni kaydolmuştum.

Ahsen :-Mimar olacaktı.

Didar :-Ooo!

Edip :-Evet... Harbin en cilveli günleri... Bir gün içtima var dediler... Bahçeye sıraya dizdiler bizi... Bir zabıt vilhelm bıyıklı, elinde çerkes kamçısı... Hiç unutmam, bir nutuk çekti... Vatan, millet, hâkimiyet... Ertesi günü hepimizi sevk ettiler, maltepedeki talimgâha...

Lemi :- (Gülerek) Amcanın meşhur askerlik hikâyesi. Tek kurşun atmadan dönmüş.

Edip :-Kabahat bende değildi her halde. Sene 1918, yaş on sekiz, boy bir yetmiş, kilo altmış... Tığ gibi... Beni karargâha ayırdılar. Harbin son yılları. O arada mütareke imzalanınca teskereyi elimize tutuşturdular.

Didar :-Çok hoş! (Büyükannenin konuştuğu duyulunca hepsi ona bakarlar.)

Büyükanne :-Üst baş lime lime, sakalı uzamış, bir karış, kir pas içinde, yüz göz çamura bulanmış, gözlerinin akına kadar...

Ahsen :-Büyükbabanın son gelişini hatırladı.

Lemi :-Yine karıştırdı. (Yüksek) Amca seferberliği anlatıyor, Balkan harbini değil.

Büyükanne :-Hadi oradan! Sana anlatmıyorum. (Oturduğu yerden sırtını Lemi'ye çevirir. Didar'ın koluna tutunarak konuşmasına devam eder.) Fazla kalamayacağım, geri çekiliyoruz, siz de hemen toparlanın, yola düşün, düşman geliyor dedi.

Ahsen :-Annem kundaktaymış öyle değil mi Büyükanne?

Büyükanne :- (Duymamıştır, kendi aleminde) Koca evi nasıl toparlarım dedim. Tek başıma. Evi filan bırak dedi, canımızı kurtarmaya bakın! Lafını

tamamlayamadı, bir emir erimiz vardı, nefes nefese içeri girdi, bey bölük uzaklaştı, bunun üzerine kapıları açıp odalara bir daha baktı: Eh ben gidiyorum, Allah'a emanet olun dedi, ikiniz de... (Bir duraklama)

Lemi :-Kucaklaşmadınız mı, seni kucaklamadı mı giderken?

Büyükanne :-Ne konuşuyor bu senin kocan? (Lemi'ye) O zaman terbiye vardı. Utanma haya, kocalar evine mektup yazdığı zaman karısına değil, evin büyük çocuğuna yazardı.

Lemi :-Ne terbiye!

Ahsen :-(Yüksek) Seni kızdırmak için konuşuyor Büyükanne, aldırma!

Büyükanne :-Bende aldırıyordum, başka tasam kalmadı da... (Somurtur)

(9)

Didar :-Bana anlat Büyükhanım, sen onlara bakma!

Büyükanne :-O gidince, arkasından kol demirini vurdum, ışıkları yakmamıştım, kocaman mahallede çit yoktu, yalnız top sesleri... Sabahı güç ettim. Gün ışıyınca elime ne geçerse bir bohçaya doldurdum, kızı sırtıma bağladım, bohça elimde. Onu da yarı yolda attım ya... Neyse, perdeleri bile açmadık, evin kapısını çekip çıktım...

Ahsen :-Çıkış o çıkış, İstanbul'a gelmişler düşe kalka...

Edip :-Laleli de tanıdım onları, o berhane evde...

Büyükanne :-Neden sonra... O arada kaç ev değiştirdik... (Bir sessizlik)

Ahsen :-Onunki öyle, ya sana ne demeli? Niçin tahsilini tamamlamadın?

Edip :-Tahsil! O hengâmede tahsili düşünen kim... Mütareke günleri... Memleket kan ağlıyor... İstanbul Babil Kulesi'nden farksız... Yetmiş iki buçuk milletin askeri sokaklarda kol geziyor... Tahsil!

Lemi :-Anadolu'ya geçebilirdin...

Edip :-İstanbul'da kalıp harekâtı oradan desteklemeyi daha uygun buldum. Neye gülüyorsun? Ah şu gençler hanımefendi... (Didar'ın bozulduğunu görerek) Şüphesiz içlerinde sizin gibi anlayışlı olanları da eksik değil... Ama çocukluk size burun kıvırmaya hazır. (Lemi'ye) Biz vazifemizi yaptık evladım. Gerisi tarihe ait. (Lemi kahkahayı basar.)

Ahsen :-(Yatıştırıcı) Neyse, neyse...

Edip :-Sana palavra sıkığımı söylemek istemiyorsunuz herhalde? (Didar'a) O sıra da Şehremanetinde çalışıyordum... Aramıza bir komite kurmuştuk... Bir ser mühendisimiz vardı, sarayın adamı, işi haber almış...

Lemi :-Tabi ertesi günü bizimkini yürütmüşler. (Güler)

Edip :-Kendim ayrıldım evkafa geçtim.

Ahsen :-Orada da dikiş tutturamamışsın.

Edip :-Türbe gibi daire, küflenmekten korktum, Rusumat'a atladım. Ne olmuş yani? Ben böyleyim işte... (Bir sessizlik)

Büyükanne :-Ne mahalleydi o... Fakiri zengini birbirine kenetlenmiş gibiydi. Kim sıkıntıda, kimin hastası var, kim kışlık kömürünü evine atamamış, bütün mahalle bilirdi. Şimdi kapı komşu selamı çok görüyor.

Edip :-Devir değişti Büyükanne!

Lemi :-Şimdi insanların kendi hesabına bile yaşamaya vakti yok.

Büyükanne :-(Kendini kaptırmıştır) Üsküdar'da Toygar tepede büyükbabanızın akrabaları vardı, uzak, çok uzak... Ne oldular acaba?

Lemi :-Ölmüşlerdir.

Büyükanne :-Nereden biliyorsun?

Lemi :-Herkes senin gibi dayanıklı mı? (Ahsen kızmış gibi bakar)

Büyükanne :-Gittiğimiz zaman muhakkak gece yatusına kalırdık, Laleli neresi, Toygar tepe neresi?

Ahsen :-Şimdi insanlar memleketin bir ucundan bir ucuna uçakla gidiyorlar, ortalık kararmadan evlerine dönüyorlar.

Büyükanne :-Hadi oradan, görüyor musun eğleniyor benimle?

Edip :-Doğru Büyükanne... Şu Allah'ın belası uçaklar... Nefret ediyorum. Dünya küçüldü, güzelim dünya küçüldü, güzelim dünyamızı avuç içi kadar küçülttü bu uçaklar. Tokyo'da sabah kahvaltısı yapan, akşam yemeğini Londra'da yemekle övünüyor. Şaşarım o akla. Korkunç bir âlemde yaşıyoruz hanımefendi. (Birsene girer, Büyükanne gözleriyle onu takip eder.)

Büyükanne :-Bu kız ne zaman evlenecek?

Ahsen :-(Yavaş) Son günlerde de bunu diline doladı.

Lemi :-Geciktiğini sanıyor.

Büyükanne :-Beni evlendirdikleri zaman on dördüme yeni basmıştım.

Edip :-Ne hafıza!

(10)

Lemi :-Ama dengesiz.

Büyükanne :-Önce çok korktum. Evlendikten sonra uzun müddet gizli gizli bebeklerimi çıkarır oynardım. (Hıçkırığa benzer bir gülüşle güler. Lemi'ye nispet verir gibi) Yaa!

Lemi :-Marifet sanki!

Büyükanne :-Şuna bak! Yumurtadan çıkmış, kabuğunu beğenmiyor. Bizim zamanımızda yirmisini bitirdiği halde kocaya gidememiş kızlara gecikmiş sanırlardı. (Lemi'ye nispet verir gibi) Yaa!

Ahsen :-Lemiciğim, yalvarırım! Şimdi dünya değişti Büyükanne!

Büyükanne :- (Küçümser gibi bir ses çıkarır) Değişmiş: (Kavgacı) Değişmişte ne olmuş? Hey gidi, siz acaba ne gördünüz bu dünyada?

Lemi :- (Atak) Sen ne gördün?

Ahsen :-Lemiciğim!

Lemi :-Gözünü bir Rumeli kasabasında açmış, Balkan'dan başka dağ, Vardar'dan başka nehir bilmez... (Ahsen Birsen'e işaret eder.)

Birsen :-Gel Büyükanne! (İhtiyarı götürmek ister)

Lemi :-Bir de İstanbul... Ne bakıyorsun? Yalan mı? (Birsen babaanneyle çıkar.)
Onu da Laleli'den ibaret sanır.

Ahsen :-Kuzum, daha uzatma! (Birsen kapıdan bir resim uzatır) O ne?

Birsen :-Yastık kılıfına sokmuş. (Kıkırdayarak çıkar)

Lemi :-O resim gene ortaya çıktı mı?

Edip :- (Göstererek) İşte bizim Büyükanne!

Didar :- (Bir çığlığı güç tutarak) Aman yarabbi! Gerçekten hoş kadınmış!

Lemi :-Bir gün o sandığı karıştırmak istiyorum.

Ahsen :-Çıldırıldıysan Allah'a yalvar!

Edip :- (Göstererek) Bu da kocası, kolağası üniformasıyla.

Lemi :-Şu sandıkta neler saklıyor, merak ediyorum, ayıp değil ya...

Ahsen :-Anlattım sana... Büyükbabamızın bir kat elbisesi... İzin günlerinde giyermiş... Sonra kendisinin gençliğine ait birkaç parça... Devrin modasına uygun etek ceketler... Kaskatı balenli dik yakalı... Dantelleri erimiş, yer yer kesilmiş şan şanlı atlastan elbiseler... Kırık saplı, kenarları gene dantelli mor bir şemsiye, topukları yıldızlı bir çift terlik. Sonra ölen çocukların ait ufak tefek bir takım eşya... Mum çiçekleri, gelin teli artıklar, sahibi kim Allah bilir.

Lemi :-Hepsi rezillik...

Ahsen :- (İçini çekerek) Öyle... Sonra fotoğraflar... Ama çoğu sararmış... Hayal gibi yüzler... Hadi onlar neyse... Bir takım kâğıtlar, boş zarflar... Kat yerleri kararmış, yüzleri birbirine karışmış... Hele onları ne diye saklar, aklım ermiyor. (Uzunca bir sessizlik olur.)

Didar :- Şu kim, geride kocasının yanındaki uzun boylu yakışıklı adam?

Edip :- Kirami Bey.

Ahsen :- Büyük amcamız.

Lemi :- Büyükannenin kalp ağrısı (Güler)

Ahsen :- (Ayıplar gibi) Lemi!

Didar :- (Hayran) Ne kadar güzel adam!

Edip :- Öyleymiş... Kendisini hiç görmedim. Safinaz anlatırdı. Büyükbaba sessiz içine kapanık bir insanmış... Kendisi de tersine, son derece hareketli, canlı hayat dolu...

Ahsen :- O geldiği zaman, sanki güneş doğmuş gibi evin içi birden aydınlanırdı der Safinaz...

Edip :- Şakacı, eli açık, büyükle büyük, küçükle küçük... Herkes severmiş onu.

Lemi :- Büyükbaba hariç. (Güler Ahsen'in bakışını görerek) Ne diye saklıyorsun?

Didar :- Gerçek mi? (Lemi'yi işaret eder) Demin söylediği?

(11)

Edip :- Derler.

Ahsen :- Öyle bir söz çıkmış, dedikodu tabii.

Lemi :- Hayır efendim. Dedikodu olmaz. Ateş bacayı sarınca, büyükbaba işin farkına varmış, kızılca kıyamet kopmuş... Büyükbabanın hiç o kadar kızdığını görmemiştik diyor Safinaz... Ama kardeşi ağzını açmamış, susmuş. Sonra çıkıp gitmiş, gidiş o gidiş...

Edip :- Evet bir daha yüzün gören olmamış...

Lemi :- Büyükanne kendini bahçedeki bostan kuyusuna atmaya kalkmış, zor kurtarmışlar...

Ahsen :- (Sinirli) Kuzum, konuşacak başka şey kalmadı mı?

Edip :- (Didar'ı işaret ederek) Sordu, anlatıyoruz. Kızacak ne var bunda?

Didar :- Kabahat benim. (Birsen telaşla girer)

Birsen :- Resim nerde? Arıyor. (Fotoğrafi alır çıkar.)

Didar :- (Kendisini kaptırmış) Peki hiç merak eden olmamış mı? Çıkıp gittikten sonra... Arayıp soran...

Edip :-Büyükbaba adını yasaklamış (Birsen girer)

Birsen :-Belli etmeden yastık kılıfına soktum. (Kıkırdar)

Edip :- (Gözleri dalarak) Yıllarca sonra... Askerliğim sırasında... Beyrut'ta... Onu tanımış olan biriyle karşılaştım... Harbin en civcivli günlerinde. Mısır cephesinde, o kanlı kanal harbinde esir düşmüş, İngilizlerin eline... Ötesini bilen yok... O da böyle kaybolup gitti işte... (Büyükannenin bir melodi mırıldandığı duyulur, sesi bir şikâyeti andırmaktadır.)

Ahsen :-Şarkı söylüyor. (Şaşmış gibidir.)

Edip :- (Bir an kulak kabartır.) Bir Rumeli türküsü bu. (Gözleri dalarak şarkının sözlerini tane tane tekrarlar.) Edirne köprüsü taştan, Sen çıkardın beni baştan...

Didar :-Eh artık bende müsaadelerinizle çıkayım.

SAHNE 6

:- (Aradan bir hafta geçmiştir... Sabah... Kapının zili çınlar. Birsen yıldırım gibi girer. Aynı hızla antre tarafından çıkar. Ahsen görünür.)

Ahsen :-Sabah sabah bu da kim? (Yüksek) Dilenci mi?

Birsen :- (İçerden) Hayır. (Önde amca arkadan Birsen girerler.)

Edip :-Benim. (Birsen'e) Evladım, bizi biraz yalnız bırakır mısınız? (Birsen ablasına bakar, onun işareti üzerine çıkar, Lemi girer.) Size hayırlı haber getirdim. (Göz kıpar)

Ahsen :-Eğer senin emeklilik işiyle ilgiliyse... (Yüzünü ekşitir)

Edip :-Hayır, başka!

Lemi :-Konuş, ne diyorsun?

Edip :-Kıza bir talip var.

Lemi :- (Sıçrayarak) Deme!

Edip :-Evet.

Lemi :-Otur! (Edip oturur)

Ahsen :-Kim?

Edip :-Tanımazsınız. Aslan gibi delikanlı... Askerliğini de yapmış... Başında kalabalığı da yok... Bir anneciğinden başka... Evlenmek istediğini de söyledi gel sana Birsen'i alalım dedim, razı oldu.

Ahsen :-Bizimkini görmüş mü?

Edip :-Yok canım, nerde görecek?

Ahsen :-(Şaşırmış) Eee, nasıl?

Edip :-Ben tarif ettim çok beğendi. Yalnız o da sordu senin gibi: Kim, kimin nesi bu Birsen dediğin? Rahmetli kardeşimin küçük kızı, Ahsen'in kız kardeşi... Bir pırlanta... Ağzına vur, lokmasını al... Eli çabuk, hamarat, temiz, tertipli, ev kadını, ağzı var dili yok, böylesini kırk yıl arasan bulamazsın. (Heyecanlanmış görünür, bu arada ayağa kalkmıştır.)

(12)

Lemi :-Otur da öyle konuş!

Edip :-Peki. (Oturur)

Lemi :-(Sabırsız) Netice? Ne dedi?

Edip :-Ne demeğe hakkı var? Onunda aklına yattı, peki öyleyse senin yabancı değil, kabul dedi... Ben de vakit kaybetmeden koşup geldim. (Ahsen makaraları koyuverir, Edip şaşırmıştır.) Neye gülüyor bu?

Ahsen :-Ay öldüm! (Kasıklarını tutarak gülmesine devam eder.) Çok tuhaf vallahi.

Edip :-(Alınmış) Nesini tuhaf buldunuz iki gözüm?

Ahsen :-Sormaz mı ayol? Böyle görmeden etmeden...

Edip :-Hepimiz öyle evlendik... Hepimiz diyorsam anla. Lafın gelişi... Annen, Büyükanne, ondan öncekiler... Şimdi birbirlerini görüyorlar da noluyor haftasına hır güer. Bir aya varmadan saç saça baş başa... Sonunda mahkemeye düşüyorlar, ayrılmak için... Böylesi daha iyi, nene gerek! Hadi canım bakışıp durmayın! Evet, belki pek gösterişi yok ama, temiz, dürüst, çok vicdanlı genç... Sallanmanın alemi yok, memlekette zaten koca kıtlığı var, sonra avucumuzu yalarız son pişmanlık...

Lemi :-(Bir el hareketiyle onu durdurur) Ne işle meşgul. Bu senin çok vicdanlı genç?

Edip :-Bizde çalışıyor, söyledim ya... Bizim inşaatta...

Lemi :-O da sürveyan mı senin gibi?

Edip :-Hayır. Ambar memuru. (Ahsen çılgılığı basar) Ne oldu?

Ahsen :-Bula bula ambar memuru mu buldunuz kıza?

Edip :-Beğenmedin mi? Şantiyenin bütün girdisi çıktısı ondan soruluyor. Şantiye şefi bile onun suyuna göre hareket ediyor.

Ahsen :-Konuşma Allah'ını seversen...

Lemi :-Bir dakika, tahsili nedir?

Edip :-Liseden belgeli... Ama kendisini yetiştirmiş, beş dakika konuş, parmağın ağzında kalır... Zaten karar vermiş... Gece kurslarına devam etmek niyetinde, yalnız şu sıralar işler sıkı olduğu için...

Ahsen :-Kuzum, konuşma şu adamla! (Lemi'yi geri çeker) Elin tahsilsiz adamını...

Edip :-Tahsil öyle mi? Ben de idadiden sonra okumadım ne olmuş? Benim diyen üniversite mezunlarını cebimden çıkarırım. Kocanın da yüksek tahsili yok... Nesi eksik... Bu güne bugün... personel şefi... (Bu açıklamadan bozulan Lemi'yi kazanmak istermiş gibi) Kadın aklı ne diyeceksin.

Ahsen :-Uzatma!

Edip :-Bugün iş hayatında köşe başlarını kimlerin tuttuğundan haberin var mı?

Ahsen :-(Hırçın) Sana uzatma edik.

Edip :-Uzatırım. Yüzde doksan beşi elifi görse mertek sanır, imzasını atmaktan aciz... Biraz geçmişini karıştır, ya bakkal çırağı, ya kasap yamağı...

Lemi :-(İşi kısa kesmek ister gibi) Peki peki...

Edip :-(Hızını alamamış) Hurdacı bozuntusu, marangoz emeklisi...

Lemi :-Peki dedik, duymadın mı?

Edip :-Hayır, tahsil diyor da? Dünya nerde, senin karın nerde... Tahsil! Turp sıkayım aklına!

Ahsen :-Sen doğru konuş bakayım!

Edip :-Doğrusu eğrisi bu... Hem sen ne diye destursuz ortaya atılıyorsun? Ben onunla konuşuyorum, bu delikanlıyı görmeni istiyorum evladım.

Ahsen :-Hayır, görmeyecek.

Edip :-Görecek.

Ahsen :-Görmeyecek dedim sana, görmeyecek.

(13)

Edip :-Ben de görecek dedim. Ailenin reisi odur. Sana söz düşmez.

Ahsen :-Sen ileri gidiyorsun. Hayır Lemi, şunun ambar memurunu görmeyeceksin. Kızın başını nara yakacak. (Saldırgan) Senden kıza koca bulmanı isteyen oldu mu?

Edip :-Ben, babanızın büyüğü amcanız olarak...

Ahsen :-Amcamız olduğun yeni mi aklına geldi? Hayır, Lemi bak karışmam sonra...

Lemi :-Peki, yalnız...

Edip :-Bir dakika Lemi evladım. (Ahsen'e) Sen ne hakla kızın kısmetine engel oluyorsun? (Birsen'in kapı aralığından içerisini gözetlediği belli olur, berikiler bunu fark etmezler)

Ahsen :-Şimdi ağzımdan çok kötü bir şey çıkacaktı...

Edip :-Buna şaşmam, ne şirret olduğun malum.

Ahsen :-Şirret senin gibi olur.

Lemi :-Siz işi azıttınız ama...

Ahsen :-Kızın kısmetine engel oluyormuşum, sevsinler, ne kısmet!

Edip :-Senin zaten ne kendini beğenmiş mahlûk olduğunu biliriz, burnun yere düşse eğilip almazsın.

Ahsen :-Haydi oradan.

Lemi :-Siz kesecek misiniz?

Edip :-Bir dakika evladım. (Saldırgan) Kendini ne sanıyorsun?

Lemi :-Yahu etmeyin! (Büyükanne girer) Tamam sen eksiktin! Birsen! (Birsen girer) Şunu al, götür. (Büyükanne direnir.)

Ahsen :-Ne demek istiyorsun sen?

Edip :-Şimdi ağzımı açtırma!

Lemi :-Yahu ayıptır uzatmayın!

Ahsen :-Hayır, söylesin, söyle durma! (Kapının zili çınlar, Birsen çıkar.)

Edip :-Büyükbabanın babası çobanmış.

Ahsen :-Ne, ne dedin?

Edip :-Evet. Basbayağı sığır çobanı... Kasabaya göçmüş, akrabalarından biri acıyıp çocuklarını yanına aldırılmış... Köklü aile... (Didar'la Birsen girerler.)

Ahsen :-Kuzum sustur şu adamı!

Didar :-Ne oldu kuzum?

Lemi :-Sormayın, hadi kesin artık!

Edip :-Hoşuna gitmedi değil mi?

Ahsen :-Şimdi bayılacağım,

Edip :-Git, içerde bayıl bizi meşgul etme!

Lemi :-Sen de uzun ettin!

Edip :-Kendisi çanak tuttu.

Lemi :- (Didar'a) Şunu götürün ne olur! (Birsen'e) Sende bakıp durma! Al çıkar hadi. (Birsen Büyükanneyi, Didar, Ahsen'i çıkarırlar.)

Edip :-Ben ha... Kokmuş tirit... Fırtına Edip... Hay Allah'ım!

Ahsen :-(İçeren) Lemi!

Edip :-Git, bekletme! Sen de iş yok anladık. Kılıbık herif. Ne o kızmış gibi ne bakıyorsun? Sana bir hizmette bulunmak istedim. Büyükanne, baldız... Yükünü hafifleteyim dedim, ama ben nerde, beyim nerde?

Lemi :-Kız önemli değil, Sen ötekine bir koca bul!

Didar :-(Kapıdan) Sizi istiyor. (Lemi çıkar)

Edip :-Ne aile (Birsen'in girdiğini görünce ona koşar) Dur, kaçma hemen! Seninle konuşacaklarım var. Önce kucaklayayım seni. (Kız geriler) Peki, kalsın. Sen kardeşimin emaneti sayılırsın. Günahım büyük, sizinle gerektiği gibi ilgilenemedim. Neyse oldu, dövünmekte fayda yok. Evladım hayatının en önemli kararını vermeye hazır mısın?

Birsen :-Ben mi?

(14)

Edip :-Heyecanlanma otur! (Birsen düşer gibi oturur) Sana bir talip var, adı Ercan ama ne Ercan! Analar her zaman böylesini doğurmaz.

Birsen :-Ablam buna mı kızdı?

Edip :-Bırak şu musibeti. O abla değil Allah'ın gazabı, zavallı enişten... Ne denir, kader, düşmüş bir kere... Yavrum bu işe ne dedin?

Birsen :-Ben mi?

Edip :-Ablan hemen zorluk çıkarmaya kalktı. Sebep malum. Sen gidince evin işi ona kalacak. Laf aramızda Lemi'de iş yok yuları kaptırmış... Kadın ceberudun biri... Onu dilediği yere çekiyor. Ama ben amcan olarak işe karıştım yüzüne karşı (Sanki karşısında Ahsen varmış gibi) Çekil aradan bakayım, bu işte tek söz sahibi Birsen'dir diye haykırdım.

Birsen :-Kızmadı mı?

Edip :-Yeltenir gibi oldu, ama pabucun pahalı olduğunu anlayınca, hemen yelkenleri suya indirdi. Beni iyi dinle yavrum. Yaşın kemale ermiş sayılır. Bu işlerde sallanmağa gelmez. Didar ortada. Üzümün çöpü, armudun sapı derken... Bir de bakarsın gecikmişken... Gençlik rüya gibi... Bizde anamızdan iç otuzunda doğmadık... Ama hani nerde, ne oldu? Gözümüzü açtık, şu bu, hayat, aşk, mücadele derken bir de baktık hesap tamam. Evlenmen gerek evladım, gecikmeden, tabii olan budur.

Birsen :-Kendin niçin evlenmedin?

Edip :-Gel de anlat! Sen bana bakma! Başım da kavak yeli esiyordu... Boy bir yetmiş, kilo altmış... Dünya dümdüz görünüyordu bana. Gözümü açtım, baktım, yaş kırka dayanmış. İnsan gecikince güç beğenir olur. Beni karıştırma şimdi, kendine bak! Çok iyi kısmet bu. Dürüst, karakter sahibi, iyi bir mesleği var... Böylesi her zaman düşmez, ben amcan olarak kendisine evet dedim, haberin olsun.

Birsen :-Ama...

Edip :-Konuşma anladım... Sana danışmadan nasıl evet dediğimi soracaksın. Ayrı gayrımız mı var? Sen benim hayatım, iki gözüm, bir tanem, rahmetli kardeşimin kıymetlisi... Evet, şimdi konuş artık, dilin oynasın!

Birsen :-Ne diyeceğimi bilemiyorum.

Edip :-Evet demelisin yavrurum, evet, ona da ablana da... Ercan'la evlenmek istiyorum. Sen dünyayı tanımıyorsun evladım... Şimdi insanlar, çok kötü, yalancı, ikiyüzlü, bencil... Oysaki sen safsın, için dışın bir... Onlarla başa çıkamazsın. Sana bir destek lazım hayatta... (Onun konuşmaya başlayacağını görünce engel olur) Ablam, eniştem var diyeceksin. Onlara bel bağlama! Kendi yuvandan gayrısı yalan. Bu fırsatı kaçıрма, göreceksin, üçümüz ne kadar mutlu olacağız.

Birsen :-Üçümüz mü?

Edip :-Tabii. Ben de geleceğim sizinle, seni yalnız bırakmam... İkiniz de toy, tecrübesiz... Başınıza bir büyük lazım. (Didar, Ahsen, Lemi girerler. Birsen kaçar, Ahsen suratlıdır.)

Lemi :-Konuştun mu?

Edip :-Evet.

Didar :-Ne diyor?

Edip :-Ya onunla evlenirim, yahut ömrümün sonuna kadar bekar yaşarım diyor. (Aceleci) Ben çocuğu getirmeye gidiyorum.

Lemi :-Acele etme!

Edip :-Bir defa görün!

Lemi :-Kolay, seninle bu hususta.

Ahsen :-Bir dakika! (Edip'e) Hani birbirlerini görmediklerini söylemiştin?

Edip :-Evet.

Ahsen :-Oğlanı görmediği halde nasıl razı oluyor?

Edip :-Nasıl, bilir miyim ben... Kendine göre bir hesabı var demek.

(15)

Ahsen :-Tekrar ediyorum, bu işte muhakkak bir çıkarı var bu adamın.

Edip :-Hiçbir çıkarım yok, her şeye kötü koku duymak huyunu bırak, ayıptır. Bu konu da daha önce uzun boylu konuşmuştum kendisiyle... Seni isteyen olursa ne cevap verelim demiştin, siz bilirsiniz, siz, yani ben, sen, Lemi... Tamam, içiniz rahat etti mi? (Aceleci) Ben oğlamı getirmeye gidiyorum.

Lemi :-Acelen ne?

Edip :-Haber bekliyor.

Lemi :-Beklesin. Bizi yalnız bırakın! (Ahsen'le Didar çıkarlar) Lafı uzatmayacağım. Delikanlına söyle: Bir şartım var. Büyükanneyi de beraber götürecekler.

Edip :-Aman!

Lemi :-Amanı zamanı yok, işine gelirse.

Edip :-Buna yanaşacağını sanmam.

Lemi :-O zaman bu iş yatar.

Edip :-Fakat evladım.

Lemi :-Hadi gecikme, seni beklediğini söyledin.

Edip :-Önce Birsen'le konuşmak lazım.

Lemi :-Nesini konuşacaksın, bugüne kadar ben taşıdım, şimdi sıra onda.

Edip :-Peki, sen bu şirret karına mukayyet ol! (Lemi çıkar) Kılıbık herif. (Kapıdan) Birsen evladım. (Birsen girer) Gel iş çatallaştı. Sizinkiler Büyükanneyi yanımıza katmak istiyorlar.

Birsen :-Büyükanneyi mi?

Edip :-Evet, eniştenin ağzını beğenmedim, buna yanaşmazsak işe engel olacaklar. Peki demek zorundayız.

Birsen :-Ama...

Edip :-Anladım. Ercan buna yanaşmazsa diyeceksin. Bu sana bağlı evladım. Dayatman gerekiyor. Ben Büyükannesiz yapamam diye... Güülü seven dikenine katlanır. Tamam. Ben çocuğu getirmeye gidiyorum. (Hızla çıkar, Ahsen, Didar, Lemi girerler. Birsen onları görünce kaçar gibi çıkar)

Ahsen :-Bu kız da ne çiçekmiş meğerse.

Lemi :-Neyse, daha üstünde durmayalım.

Didar :-Evet, bende şununla konuşayım. (Birsen'in arkasından çıkar.)

Ahsen :-Bu Didar'ın gayretkeşliğine aklım ermedi. (Lemi'ye) Beni şaşırtan senin tutumun. Ne hikmetse birden yumuşayıverdin.

Lemi :-Bu şansı kullanmak yerinde olur.

Ahsen :-Ne demezsin. Göz göre göre kızın başını yaktığının farkında değilsin. Tabi saba göre hava hoş: Her zaman kendin söylersin, dış kapının mandalırım diye.

Lemi :-Şimdi beni açık konuşuracaksın. Senin Birsen nedir, söyler misin bana? Evet uysal, yumuşak başlı, iyi bir kız. Fakat tek başına iyi olmak yetmez küçükhanım. Bir kadın da daha başka vasıflar da lazım. Canlı, neşeli olmak, yerine göre kaprisli, hırçın, aynı zamanda yumuşak...

Ahsen :-Ah şu erkekler!

Lemi :-Bir kelimeyle kadın olmak... Senin Birsen'in kadınlıkla ne alakası var?

Ahsen :-(Sinirlenmiş) Peki... peki...

Lemi :-Kendin açtın. Hep susar. Neyi sevdiğini, neden hoşlandığını kestiremezsin... Yalnız emre hazır... Alesta! Hepsi bu kadar... İnsanın kanını dondurur, ateşini söndürür bir erkeğin.

Ahsen :-Yeter!

Lemi :-Sen her çocuk doğurana kadın mı sanıyorsun? (Önde Edip, arkada Ercan girerler. Genç iri, göze çarpan tarafı olmayan bir delikanlı... Sıkıldığı gözden kaçmaz. Didar arkalarından girer, Birsen onun gerisinde bir an görünüp kaybolur.)

(16)

SAHNE 7

Edip :-Geç şöyle şu tarafa... Yabancı yer değil, sen de aileden sayılırsın, (Ercan oturmuştur, önüne bakmaktadır.) Nasıl, söylediğim gibi değil mi? Bu Lemi, bacanağın, bu da Ahsen, seninkinin ablası. Kardeşini elinden almağa kalktığın için suratlı duruyor... Bu da Didar Hanım. Ev sahibimiz. (Ercan hacıyatmaz gibi fırlamıştır) Otur! (Ercan oturur) Çok saygılı genç!

Lemi :-(Bir el hareketiyle onu durdurarak) Amca işi anlattı...

Didar :-Ben Birsen'e bakayım. (Ahsen'e göz kırparak çıkar, Ahsen'in yüzü hareketsizdir.)

Lemi :-Üzerinde ailece düşünüp karara varacağız. Yalnız önemli bir husus... (Bir an duraklamadan sonra) Bizim bir Büyükannemiz var...

Edip :-Ama ne kadın!

Lemi :- (Ona dik dik bakar) Oldukça ihtiyar...

Edip :- Önemli değil... Benim diyen gençleri cebinden çıkarır... Eski toprak nede olsa... Canlı tarih...

Lemi :- (Kızmış) Sen mi konuşacaksın o mu? (Ahsen çıkar) Nereye?

Edip :- Bırak, biz bize olalım daha iyi.

Lemi :- Ne diyordum?

Ahsen :- (İçerden) Lemi!

Lemi :- Ne istiyorsun?

Ahsen :- (İçerden sert) Gel!

Edip :- Git. Belki önemli bir şey söylemek istiyor. (Lemi homurdanarak çıkar) Lafi ağzında geveliyor. Büyükanne için ne tasarladığımızı öğrenmek istiyor. Senin ki delice düşkündür ihtiyara... Tapar ona, büyükanne der, ağzından bir büyükanne çıkar. Zaten bu evde herkes pervanedir onun çevresinde... Ama o en çok Birsen'i sever, bütün ev halkı bir yana... Öylesine tutkundurlar ki birbirlerine... Bir dakika ayrı kalmasınlar... Zaten berikiler yanaşmasa da senin ki dayatacak, Büyükannesiz yapamam diye...

Ahsen :- (İçerden hırçın) Hayır efendim.

Lemi :- (İçerden sesini alçaltarak) Yavaş!

Ahsen :- (Aynı şekilde) Hayır razı değilim. (Sesler kızgın bir fısıltıya döner.)

Ercan :- Kavga ediyorlar galiba.

Edip :- Büyükanne için. Ablası da çok düşkündür ona... Paylaşamıyorlar demek. Sakın yumuşak davranma! Dayatmalısın, ya Büyükanneyi bize verirsiniz, yahut ben bu işte yokum, anladın mı?

Ercan :- Anladım, anlamasına anladım da yalnız... (Büyükannenin kapısı ağır ağır açılır. İhtiyar görünür. Takkesi kaşlarına düşmüş... Bol geceliği içinde kaybolmuştur. Ercan hortlak görmüş gibi korkuyla doğrular. Edip telaşla ona doğru koşar.)

SAHNE 8

Edip :- Neye kalktın? Gir, odana gir! (Büyükanne direnir, Edip dayatmaktan korkmuş) Oturmak mı istiyorsun? Peki. (Onu oturtur) Tamam. Kıpırdama (İhtiyar gözlerini Ercan'a dikmiştir. Amca gülümseyerek) İşte bizim ailenin kıymetlisi... Heyecanlanma otur!

Büyükanne :- (Parmağını uzatarak) Kim bu?

Edip :- Tahmin et bakalım! (Gülümseyerek işi tatlıya bağlamaya çabalar)

Büyükanne :-Ben bunu daha önce nerde gördüm?

Edip :-Seni birine benzetti anlaşılın. (Yüksek) Hayır, Büyükanne. Ercan ilk defa evimize geliyor.

Büyükanne :-Gördüm, gördüm...

(17)

Ercan :-(Yavaş) Bunamış galiba...

Edip :-Hayır sadece karıştırıyor... Bakalım biz onun yaşına gelince ne olacağız. (Yalandan içini çeker) Belki aynada tanıyamayacağız kendimizi. (Birden sinirlenmiş gibi görünerek) Bunlar işi uzattılar. Bir bakayım, siz oturun (Ahsen'le Lemi'nin bulunduğu bölüme geçer.)

Büyükanne :-Laleli'de oturdunuz mu hiç? (Ercan doğrulur, etrafına bakınır, sonra hızla antreye doğrulur, kapıyı açınca içerisini gözetleyen Didar ve Birsen'le göz göze gelir, bir şaşkınlık anı, delikanlı yıldırım gibi fırlar, içerde sokak kapısının kapandığı duyulur.)

Edip :-(İçerden) Sen de uzun ettin, (Kapı açılır fakat girmezler, yalnız konuşmaları duyulur.) Onlara mutluluk dilemelisiniz. Çocuklar mutlu olun, bir ömür boyu, iyi ve kötü günlerde beraber...(Girer, Lemi, Ahsen onu takip ederler) Nerde?

Didar :-Kaçtı.

2. PERDE

:(Aradan birkaç gün geçmiştir... Öğleden önce... Edip ceketsizdir. Gömleğinin kollarını sıvamıştır. Onun için hazırlandığı belli olan masa da kahvaltısını yapmakla meşguldür. Ahsen saçlarını bir kurdele ile toplamıştır. Üstünde şık bir önlük, Edip'in etrafında pervane gibi dolaşır.)

Ahsen :-Kakaon nasıldı?

Edip :-(Dilini şaklatarak) Enfes!

Lemi :-Bir fincan daha?

Edip :-Ahsen kızmaz mı?

Ahsen :-İstiyor musun, istemiyor musun? Onu söyle! (Edip boynunu büker, Ahsen boş fincanı yakalayıp çıkar, Birsen girer, Elinde Edip'in ceketi)

Birsen :-Astarın söküğünü diktim.(Giymesine yardım eder.) Düğmeleri de tamamladım.

Edip :-Eksik olma! (Birsen çıkar) Bugün altıda gidiyoruz. (Lemi'nin avucuna bir şeyler sıkıştırmaya çalıştığını görerek) O ne? (Bakar) Para!

Lemi :-Cebine sok!

Edip :-Hayır, daha eksikleri temizleyemedim.

Lemi :-Zararı yok, al nazlanma! (Edip Ahsen'in girdiğini görünce telaşla parayı cebine indirir.)

Ahsen :-Ne var?

Lemi :-Biraz para vereyim dedim, istemiyor.

Ahsen :-A, niçin ayol, parasız dolaşılır mı?

Edip :-Teşekkür ederim çocuklar, teşekkür ederim, vallahi bu sabah beni şaşkın tavuğa çevirdiniz. (Ahsen'in getirdiği fincandan bir yudum alır)

Ahsen :-Nasıl olmuş?

Edip :-Yıllar var, bu kadar nefis kakao içmemiştim. Krallara layık... Kral dedim de... Ben şimdi şu karşınızda oturan amcanız, kral sofralarında bulundu. Ajansta çalıştığım sıralarda... Romanya'ya çağırmışlardı bizi. Heyet halinde... O zaman Kakol kraldı... Anasının gözü çapkın bir şey... Madam Lupesko adında bir de resmi yavuklusu vardı. İşte bu kral, heyet şerefine verilen resepsiyonda... Sonradan öğrendik... Merak etmiş... Bizim heyet başkanına Kim bu delikanlı? Demiş. Delikanlı! (İçini çeker) Boy bir yetmiş, kilo altmış... Şimdi kimseyi inandıramazsın buna... (Ahsen'in sabırsızlandığı bellidir, Lemi bunu fark eder)

Lemi :-Amca!

Edip :- (Kendini kaptırmış) Sonra kral Aleksandr vardı... Kelebek gözlüklü, utangaç kalem efendisi görünüşlü biri... Adamı Paris'te harcadılar. Bok yoluna gitti. Şey affedersiniz... Onunla fazla temasımız olmadı... Öyle bakmayın... Attığımı sanıyorsunuz... Hakkınız var... Çünkü şimdi kral o kadar az ki... Ama eskiden bizim gençliğimizde, Balkanlar, bütün Avrupa adım başında bir kral... Hey ne günlerdi onlar... Dünya bir operet sahnesinden farksız. O elbiseler, renk renk uniformalar... Bizde de padişahın kıtasındakiler mavi pantolon, sarı kordonlu kırmızı ceketler giyerlerdi... Başlarında da hilafsız yarım metre boyunda sorguçlu kalpaklar. Hepsini seçme... Altlarındaki hayvanlarda... O arabalar, atlar... Her şey, her şey başkaydı... İnsanlar da... Yalnız çıkarları olduğu zaman değil, her yerde, her zaman daha nazik, daha sevimli, daha cana yakın...

(18)

Lemi :- (Sabırsız) Peki, peki...

Edip :-Hayır evladım, sen bunu kavrayamazsın. Çünkü mukayese imkânından mahrumsun. (Lemi Ahsen'e bakarak puflar.)

Ahsen :-Amca!

Edip :-Yavrum! Dünya bozuldu çocuklar, insanlar da... Renkler soldu, kayboldu... Dikkat edin, şimdi renkler bile farklı... Her şey... Ne at, ne araba. Onun yerine otomobiller, otobüsler... Hele o uçaklar... O uçaklar...

Lemi :-Malum, malum...

Edip :-Müzikte öylesine... O paspas kafalılar, müziğin anasını bellediler... Mini etek de kadın denilen mahlûkun canına okudu... Pergel bacaklar... Oysa ki diz kapağından bir santim yukarısını görebilmek için canımızı dişimize takardık, tılsım bozuldu...

Ahsen :-Fakat amcacığım... (Sinirli)

Edip :-Size acıyorum çocuklar... Ne gördünüz, ne anladınız şu dünyadan, halbuki ben...

Lemi :- (Birden taşarak) Yeter yahu!

Ahsen :- (Hırçın) Bitsin artık bu bahis.

Edip :- (Ürkmüş) Peki. (Saygılı bir tavır takınır.)

Ahsen :- (Lemi'ye) Konuş!

Lemi :- Sen söyle!

Ahsen :- (Bir duraklamadan sonra) Durumun bizi üzüyor amca.

Lemi :- Hem çok üzüyor. (Birsene girer)

Ahsen :- Ne var?

Birsene :- Hiç!

Ahsen :- Çık!

Lemi :- Çağrılmadan gelme! (Birsene tersyüzüne çıkar)

Ahsen :- Seni tenkit etmek bize düşmez; fakat yaşadığın hayat... Ne bileyim...

Edip :- Her duyduğunuza inanmayın!

Ahsen :- (Soğuk) Bildiğimiz kadarı ile bize yeter. Artık yaşlı bir adam sayılırsın.

Lemi :- (Havayı yumuşatmak ister gibi) Her ne kadar kondurmak istemiyorsan da.

Edip :- Hakkınız var çocuklar.

Ahsen :- Kaldığın ev için iyi söylemiyorlar...

Edip :- Ne gibi?

Ahsen :- Giren çıkan belli değil.

Lemi :- Neyse, neyse... Yalnızsın, tek başına...

Ahsen :-Ev sahibin de feleğin çemberinden geçmiş, belli...

Lemi :-Neyse dedik, mevzuu dağıtmayalım şimdi. Yalnızlık Allah'a mahsus demişler.

Edip :-Bazen çok bunaldığım oluyor.

Ahsen :-Aklımıza geldikçe huzurumuz kaçıyor.

Edip :-Eksik olmayın çocuklar. Ben de Allah bilir ya, zaman zaman bunu düşünmedim değil, ama açıklamaya cesaret edemedim.

Ahsen :-Nasıl?

Edip :-Beraber oturmak hususunda.

Lemi :- (Atak) Bunu da nerden çıkardın?

Edip :-Öyle sandım.

(19)

Ahsen :- (Kesin) Hayır amca, bunu düşünmedik değil, ama durum ortada... Büyükanne, Birsen var... Ev bize zor yetiyor.

Lemi :-Yoksa seni böyle leyleğin attığı yavrular gibi ortada bırakmazdık...

Edip :- (Duygulanmış) Lemi, evlatlarım. (Ağlar)

Lemi :-Ağlamayı kes te Ahsen'e kulak ver.

Edip :-Peki. (Toparlanır.)

Ahsen :-Biz Lemi ile aramızda düşündük... (Lemi'ye bakıp susar.)

Lemi :-Seni evlendirmeğe karar verdik.

Edip :- (Sıçrayarak) Evlendirmeye mi?

Ahsen :- (Kararlı) Evet.

Edip :-Evlenmek ha? (Kahkahayı basar, fakat ötekilerin somurtkan bir yüzle kendisine baktıklarını görünce duraklar.) Şey ama, gecikmiş sayılmaz mıyım? Kim alır beni?

Lemi :-Bulunur elbet.

Ahsen :-Sen hele peki de!

Edip :-Beni şaşkına çevirdiniz çocuklar!

Lemi :-Kabul mü?

Edip :-Düşüneyim.

Ahsen :- (Sinirli) Hayır.

Lemi :-Düşünmeye başlarsan bu iş yatar.

Edip :-Fakat evladım...

Lemi :-Gözünü yumup çivileme atlayacaksın...

Ahsen :-Evet.

Edip :- (Bir duraklamadan sonra) Öyle olsun.

Lemi :-Yani?

Edip :-Mademki ısrar ediyorsunuz. Yalnız merakımı bağışlayın, beni kiminle baş göz etmeyi tasarlıyorsunuz?

Lemi :-Tahmin et bakalım!

Ahsen :-Uzatma! (Damdan düşer gibi) Didar'la. (Edip fincanından son yudumunu almakla meşguldür, boğazına kaçar, öksürür, tıkanıyormuş gibi sesler çıkarır, karı koca etrafında dört dönerler, sırtını yumruklarlar, Birsen kapı aralığından bakar, fakat girmez. Edip güçlükle kendine gelir. Bu arada kollarıyla durmadan, Hayır, İstemem demek ister gibi işaretler yapmaktadır.)

Edip :- (Yaşaran gözlerini mendili ile kurulayarak.)Hayır istemem.

Ahsen :- (Hırçın) İstemem ne demek?

Edip :-O kadın değil.

Lemi :-Nerden biliyorsun?

Edip :-Mal meydanda, eksik olsun.

Ahsen :-Hayır efendim, senin dediğin olmayacak.

Lemi :-Buna kara verdik.

Edip :-Güzel ama...

Ahsen :- (Şirretçe) Aması maması yok. Onunla evleneceksin, anladın mı? Nesini beğenmiyorsun, söyler misin? Hayır, konuşma istemiyorum. (Edip boynunu bükerek) Mükemmel kız, yaşlı diyemezsin. Sen de çiçeği burnunda delikanlı değilsin. Temiz, tertipli, hamın hanımcık, namuslu bir insan. Bunu inkâr edebilir misin?

Edip :-Namusuna sözüm yok.

Ahsen :-Evi var.

Lemi :-Bankada da az buçuk parası varmış.

Edip :-Ne kadar?

Ahsen :-Nerden bilelim?

Edip :-Asıl bunu öğrenmeliydiniz, namus herkeste var.

Lemi :-Tamam mı?

Edip :-Şu işe bak, bunca yıldır bekle bekle de...

(20)

Ahsen :-Kabahat sende, evlenseydin... Buldun da bunuyor musun? Bir kenarda üç kuruşun yok, belli bir iş güç sahibi değilsin. Emekliliğin yok. (Edip itiraza davranır) Hiç konuşma sana maaş falan bağlamazlar.

Lemi :-Buna karşılık şekerin var, siyatiğin, astımın, lunbağon, böbrek taşın var...

Edip :-Uzatmayın anladık! Ben size ne kötülükte bulundum?

Ahsen :-Hık mık istemiyorum, bu iş en kısa zamanda olup bitmeli.

Edip :-Peki bağırma anladık. Dediğiniz olsun. Alnımıza yazılmış demek (Göğüs geçirir.)

Lemi :-Bir evin olacak, evin içinde de dolanan bir kadın... (Edip yüzünü ekşitir) Hiç yüzünü buruşturma alışırsın. Nikâhta keramet vardır.

Ahsen :-Yatağın yapılacak...

Lemi :-Yemeğin önüne gelecek, günde üç öğün...

Ahsen :-Çamaşırların yıkanacak...

Lemi :-Temiz temiz...

Ahsen :-Söküklerin hemen dikilecek...

Edip :-Uzatmayın, anladık dedik... Bu iş ne zaman oluyor?

Lemi :-Acele etme!

Ahsen :-Biz sana haber veririz.

Edip :-Kendisiyle konuştunuz mu? (Lemi Ahsen'e bakar)

Ahsen :-Dün ayaküstü çıtlattım.

Edip :-Nasıl karşıladı?

Ahsen :-Şaşırmış göründü.

Edip :-Niçin?

Ahsen :-Ne bekliyorsun? Hemen boynuna sarılmasını mı? Ne de olsa kendini naza çekecek, buna hazırlıklı ol!

Edip :-Yok nazı eksikti.

Ahsen :-Sen sakın kendiliğinden bir şey açma!

Lemi :-Aman ha...

Ahsen :-İşi çıkmaza sokarsın, zaten biraz hey heyli...

Lemi :-Anladın değil mi?

Edip :-Anladım, anlamasına çok iyi anladım ama...

Ahsen :-Aması ne?

Edip :-Az buçuk masraf gerekmeyecek mi? Erkek olarak karıma bir elbise, pabuç, güzel bir koku, cincik boncuk almam lazım.

Ahsen :-Sen orasını düşünme!

Edip :-Küçük düşmek istemem.

Lemi :-Biz icabına bakarız. (Ahsen'e) Biraz gelir misin?

Ahsen :-Ne var?

Lemi :-Gel, sorma! (Çıkarlar, Büyükanne korka korka başını uzatır.)

Edip :-Sen ne yapıyorsun? (Büyükanne girer.)

Büyükanne :-Dünden beri fiskostur gidiyor. Yine kimin başına çorap örüyorlar?

Edip :-Benim.

Büyükanne :-(Elini kulağının arkasına dayayarak ona sokulur) Her şeyi de gizlerler benden... Anlat... Anlat...

Edip :-Beni evlendiriyorlar.

Büyükanne :-Hadi oradan!

Edip :-İnan olsun.

Büyükanne :-Benimle eğlenme kuzum. Bir aşımaya daha girdim. Kimi alıyorlar sana?

Edip :-Almıyorlar, beni veriyorlar, sorma!

Büyükanne :-Kime? Korkma kimseye söylemem.

Edip :-Didar hanıma. (Büyükanne tavuk gıdaklamasını andıran sesi çıkarır.)

(21)

Büyükanne :-O kız kurusuna mı?

Edip :-Kader Büyükanne, hadi git buradan!

Büyükanne :-(Direnerek) Rız oldun mu?

Edip :-Soran kim? Hadi git, seni burada görmesinler...

Büyükanne :-Kuzum beyefendi, beni de yanınıza alın!

Edip :-Ha, bir de sen eksiktin.

Ahsen :-(İçerden) Bunu sen konuş kendisiyle!

Büyükanne :-Size yük olmam, korkmayın. (Çıkar. Ahsen'le Lemi girerler.)

Lemi :-Yalnız bir husus var.

Ahsen :-Öncen söylemiş olalım da...

Lemi :-Büyükanneyi yanınıza vereceğiz.

Edip :-Ne?

Lemi :-Sinirlenme! Geçici biz zaman için.

Ahsen :-Boşuna mı külfetin altına giriyoruz?

Lemi :-Birsen evlenince emaneti ona devredersiniz olur biter.

Edip :-O zamana kadar kim öle, kim kala!

Ahsen :-Zorluk çıkarma ne olur. (Kapının zili şiddetle çalar, Ahsen birden telaşlanmış görünür) Geldi. (Birsen kapıyı açmaya gider) Seninki.

Edip :-Benim ki mi?

Ahsen :- (Yüksek) Kim Birsen?

Birsen :- (İçerden) Didar hanım.

Ahsen :- (Edip'i iterek) Çabuk çık.

Lemi :-Seni görmesin. (Edip çıkar, Didar girer, yüzünde gergin bir ifade vardır. Başında çatki)

SAHNE 2

Didar :-Seninle kavgaya geldim.

Ahsen :-A, niçin? (Edip kapı aralığından dinler)

Didar :-Bunu bana nasıl teklif edebilirsiniz, aklım duracak.

Lemi :-Amca peki dedi.

Didar :- (Bir çığlık atarak) Ona açtınız mı?

Ahsen :-Evet.

Didar :-Rezalet.

Ahsen :-Fakat şekerim...

Didar :-Hayır, tek kelime duymak istemiyorum... Ben... Ben... (Sinirli hareketlerle avucunda sakladığı küçük şişeden kolonya dökerek koklar) Bana danışmadan nasıl konuşabildiniz siz, nasıl?

Ahsen :-Kuzum bunda o kadar hey heylenecek ne var, anlayamadım.

Didar :-Öyle, size göre hava hoş tabii... Peki ne dedi, nasıl karşıladi?

Ahsen :- (Bu değişmeden rahatlamış gibi) Sevincinden uçtu. (Kapı aralığından Edip'in yüzünü buruşturduğu görülür)

Didar :-İnanırım. Çünkü akli başında hiçbir kadının onunla evlenmeyeceğini o da biliyor.

Ahsen :-O kadar değil.

Didar :-Öyle, öyle!

Lemi :- (Çekingen) Onu yeteri kadar tanımıyorsunuz, amca çok tatlı adamdır.

Didar :-Evet, koklayanın burnu düşecek. Aman yarabbi, aklıma geldikçe fena oluyorum... Beni daha önce kimlerin istediğinden haberiniz var mı?

Ahsen :-(Kızmaya başlamıştır) Nerden bilelim...

Didar :-Tahmin edebilirsiniz. (Kasılarak) Doktorlar, mühendisler, tüccarlar. Hem öyle sizin bildiğiniz çerçi bozuntusundan tüccarlar değil, toptancılık yapanlardan. Sonra bir müteahhit, hatırlı mevki sahipleri... Ben onların hepsine hayır dedim.

(22)

Ahsen :-Niçin?

Didar :-Çünkü beni mesut edebileceklerinden kuşkulandılar. Servet, mevki, şöhret, itibar... Bunlar birçoklarının gözünü kamaştırabilir... Ama ben mutluluğa değer veririm... (İnce dudaklarını büzerek) Ya Ahsen hanım.

Lemi :-(İşi tatlıya bağlamak ister gibi) Neyse, neyse!

Ahsen :-(Kavgaya hazırlanmış gibi) Karışma kuzum. (Didar'a) Hata etmişsin.

Didar :-Yok canım.

Ahsen :-(Kesin) Evet. Bu işte o kadar ince eleyip sık dokumaya gelmez.

Didar :-Ben öyleyim.

Ahsen :-Sonu da böyle olur işte.

Lemi :-Ahsen!

Didar :-Bir dakika! (Ahsen'e) Ne demek yani?

Ahsen :-(Sakin) Bir erkek için bunun o kadar önemi yok, Amca meydanda, ama kadın görgüsü, tahsili ne olursa olsun, eninde sonunda bir yuva sahibi olmak zorundadır.

Didar :-(Gururla) Benim yuvam var Ahsen hanımefendi.

Ahsen :-(Acı bir gülüşle) İçinde tek başına yaşadığın eve yuva mı diyorsun Didar?

Lemi :-Kesin artık.

Didar :-Karışmayın lütfen! (Sersemlemiştir) Ne demek yani?

Ahsen :-Geciktiğinin farkında değilsin.

Didar :-Ben mi? Güleyim bari! (Zoraki bir kahkaha salıverir, sonra gergin) Ben gecikmiş değilim.

Ahsen :-(Şaşırtıcı bir sükûnetle) Evet, insan önce bunun farkına varmaz, sonra tehlike çanları çalmaya başlar... (Didar kaskatı duraklar, yutkunur, konuşamaz.)

Lemi :- (İşe karışmak lüzumunu duymuş gibi) Neyse durum aydınladı, bu işte yanıldığımız anlaşılıyor.

Didar :- (Birden canlanır) Şunlara bak, sanki onlardan koca isteyen varmış. (Hışımla çıkıp gider. Edip girer.)

Edip :- Hepimize büyük geçmiş olsun çocuklar! Hadi hoşça kalın çocuklar.

SAHNE 3

:- (Birkaç gün sonra... Ahsen, Birsen girerler, ikisi de sokak kılığı ile)

Ahsen :- Biz de çıkıyoruz zaten, ne olur somurtma.

Lemi :- Sana şu kocakarıyla beni evde yalnız bırakma dedim.

Ahsen :- Kuzum sana ne zararı var?

Lemi :- Mesele başka. İnsanın aklına seksen türlü şey geliyor.

Ahsen :- Ne gibi?

Lemi :- Kurcalama daha iyi.

Ahsen :- Kuzum sayıklıyor musun? Hadi lafa tutma bizi, uyuyor. Fazla gecikmeyiz, merak etme!

Lemi :- Peki gidin peki.

Ahsen :- Şayet uyanırsa kalkmasın.

Lemi :- Peki.

Ahsen :- Yatağında otursun.

Lemi :- Olur.

Ahsen :- Aman Yarabbi! (Birsen'e) Şu uyku haplarını ortada bırakma demiştim sana.

Lemi :- Bırak. Kaldırırım ben, gidin,

Ahsen :- Sokak kapısına göz kulak ol, biliyorsun evden kaçmak için fırsat kolluyor...

(23)

Lemi :- (Sabrı tükenmiş) Yahu gidin artık.

Ahsen :- Yürü! (Birsen'le yürürler) İstedığın bir şey var mı?

Lemi :- Fazla oyalanmayın! (Üçü çıkarlar, sahne boş kalır, sonra Lemi tek başına döner.)

Büyükanne :- (İçerden) Orda kim var?

Lemi :- (Olduğu yerde kalakalır) Ben Lemi! Ne istiyorsun? (Bir duruş) Söylesene!

Büyükanne :- (İçerden) Ahsen!

Lemi :- Yok!

Büyükanne :- (İçerden) Birsen!

Lemi :- O da yok, çıktılar. (Büyükanne kapıda görünür, Lemi telaşla ona koşar)
Niçin kalktın? Hadi yat, Ahsen yatağından çıkmasın, dedi.

Büyükanne :- (Direnerek) Oturmak istiyorum.

Lemi :- Ben bilirim başıma geleceği... Peki... Peki, seninle didişmeye niyetim yok.
(Onu koltuğuna yerleştirir. Bir an karşılıklı bakışlar) Sıkı dur düşersin,
başına iş çıkarırsın.

Büyükanne :- Nereye gittiler?

Lemi :- Sormadım, sana ne!

Büyükanne :- Evde başka kimse yok mu?

Lemi :- Laf kıtlığından asmalar budayım. Kim olacak?

Büyükanne :- Bana kızmadın değil mi?

Lemi :- (Sertçe) Hayır.

Büyükanne :- Kızmış gibi bakıyorsun.

Lemi :- Kızmadım dedim, uzatma!

Büyükanne :- Biliyorum, başınızın derdiyim ben, bıktırdım sizi. (Ona dikkatle
bakarak) Benden bıktınız değil mi?

Lemi :- Öyle. Allah'ın bildiğini kuldan niçin saklamalı.

Büyükanne :- Ben de bıktım kendimden. Yatakta gözlerimi kaparken, belki bir
daha uyanmam diye ümitleniyorum, sonra bakıyorum yine... (Kıkırdar)

Lemi :- Sen ölmezsin korkma!

Büyükanne :- Doğru söyledin, ölemiyorum, neden acaba?

Lemi :- Unutuldu, unuttular seni. Yukarıdaki unuttu seni. (İçini çeker)

Büyükanne :- Unuttular beni. (O da içini çeker) El alemin kıymetlileri devrilip
gidiyor hep... (Bir duruştan sonra) Ahsen'in annesini hatırlıyorsun elbet?

Lemi :- Yine karıştırırsın Büyükanne. O biz evlenmeden önce ölmüş.

Büyükanne :- Çok güzeldi. Karın onun tırnağı olamaz. Ama sen asıl ortancamı
görmeliydin. Yüzüne bakmaya kıyamazdın. Bir baş ağrısı musallat oldu, üç
gün içinde toparlanıp gitti. On altıındaydı. Ne kadar ağlamıştım ardından...

Lemi :- (Duygulanmış) Bırak düşünme.

Büyükanne :- Yerden yere vurmuşum kendimi... Sonra hastalanmıştım
günlerce... Kendimi bilmeden... Başımı beklemişler... Öldürmeyen Allah
öldürmüyor...

Lemi :- (İçini çeker) Öyle.

Büyükanne :-Acaba kaç yıl geçti aradan?

Lemi :-Nerden bileyim?

Büyükanne :-Doğru, bende hesabını şaşırıdım artık... Bazıları erken gidiyorlar, neden acaba? İlk çocuğum kundaktayken ölmüştü...

Lemi :-Kes artık, eski defterleri karıştırma, ne faydası var sanki? (Onun oturduğu yerden kıpırdandığını görerek) Seni yere indireyim mi istersen?

Büyükanne :-Kızmaz mısın?

Lemi :-Yok canım. (Onu yere indirir, etrafını yastıklarla destekler) Sen başımın tatlı belası, alnımın kara yazgısı... (Büyükanne kıkırdar)

(24)

Büyükanne :-Ne iyisin evladım.

Lemi :-Hadi canım.

Büyükanne :-İyisin, çok iyi kalplisin, hemen parlayıverirsin ama yüreğin temizdir. (Hayıflanarak) Çok pişman oldum şimdi. (Onun soruşturan bir bakışla baktığını görerek) Dün gece sana beddua etmişim.

Lemi :-(Kahkahayı basar) Nasıl?

Büyükanne :-(Dua pozunda) Ey büyük Allah şu Lemi kulunun tez günde ruhunu affet diye yalvardım. (Pişman) Kusura bakma yavrum.

Lemi :-Aldırma, sen istediğini oku, onun nasıl olsa bildiğinden şaştığı yok. (Kapının zili) İşte döndüler, sen sağ, ben selamet. (Giderken geri döner) Sen yine koltuğa geç! (Onu oturtur) Yerde görmesinler... (Zil sesi) Geldim. (Çıkar, Büyükanne gözlerini etrafa dolaştırır, gözü sehpa üstündeki renkli ilaç kutusuna dikilir, ondan beklenmeyen bir çeviklikle koltuktan kayar, yürümeye yeni yeni alışan bir çocuğun salıntılı yürüyüşü ile sehpaye yaklaşır pençesini uzatır, dışardan konuşmalar duyulunca olduğu yerde taş gibi hareketsiz kalır, ses kesilmiştir. İhtiyar, sanki sihirli değnekle dokunulmuş gibi, birden canlanır, aynı çevik davranışla kutuyu kavrar, göğsüne sokar, sonra sarsak, fakat aceleci adımlarla yerine doğrulur, koltuğa yerleşir. Gözlerini kapıya dikip bekler. Önde Lemi arkada Edip girerler.)

SAHNE 3

Edip :-(Baştan savma) Nasılsın Büyükanne? (Büyükanne daha çok yüz buruşturmasını andıran gülümseyişle karşılık verir) Ya, böyle evladım, senin anlayacağın bizim iş yattı.

Lemi :-Ama niçin?

Edip :-Gecikmişim.

Lemi :-Nasıl yani?

Edip :-Süresi içinde müracaatta bulunmam gerekirmiş... (Birden taşarak) Hakkımı kendim kovalayacak olduktan sonra, o koridorlara taşan ayaklar ordusuna ne lüzum var? (Yorulmuş gibi susar.)

Lemi :-Ne olacak şimdi?

Edip :-Bilmiyorum, evladım bir sigara ver bana, yanıma almamışım. (Lemi çıkar)
Yaa, böyle işte Büyükanne.

Büyükanne :-(Sesini alçaltarak) Kuzum beyefendi beni bunların elinden kurtar.

Edip :-Ben mi?

Büyükanne :-Yanına al beni, yalvarırım.

Edip :-İşte bu hol! (Kahkahayı basar) Benim durumum hiç iyi değil Büyükanne.

Büyükanne :-Hadi oradan.

Edip :-İşler kötü gidiyor.

Büyükanne :-Senin işlerin kötü gitmez.

Edip :-Sen yine öyle bil. Bir bakıma sen benden talihlisin Büyükanne. Bu oğlan ne halt karıştırıyor içerde?

Büyükanne :-(Hınçla) Durmadan sürterler, beni bu adamın eline bırakıp... Öleyim diye gözümün içine bakıyorlar.

Edip :-Dişini sık Büyükanne! Alınganlık bize göre değil. (Lemi'nin bulunduğu yönden çıkar. Derin sessizlik içinde, sokakta oynayan çocukların neşeli çığlıkları, kahkahaları yankılanır. Büyükanne hareketsiz, kulak kabartır, sonra daha önceki gibi koltuğundan kayar, seslerin duyulduğu kapıdan çıkar, Lemi ile Edip girerler.)

Edip :-Evladım yine sıkışık durumdayım.

Lemi :-(Etrafına bakınır) Nerede bu? (Yüksek) Büyükanne! (Bir an duraklar,sonra Büyükannenin odasına seğirtir, kapıdan bakar) Yok.

(25)

Edip :-Yok mu?

Lemi :-Büyükanne!

Edip :-Belki helâdadır. (Sözünü bitirmez, dışardan acı bir fren sesi, çığlıklar, bağrışmalar) Yine birini hakladılar. (Lemi hızla kapıya, sesin geldiği yöne yürür, Edip arkasından koşar, kısa bir aralık, sonra uğultu halinde sesler yaklaşır, Büyükanne mahallenin kocakarıları arasında görünür. Kimi

kolundan, kimi bacağından yakalamış, onu taşımaktadırlar, her yaştan kızlı erkekli çocuklar itişerek eve dolarlar. Her kafadan bir ses çıkmaktadır.)

Didar :-Az kalsın arabanın altına düşüyordu.

2. Kocakarı :-Şoför çok ustaymış doğrusu.

3. Kocakarı :-İnsan bu kadını tek başına sokağa bırakır mı?

Lemi :- (İlk şaşkınlıktan kendini kurtarmıştır, birden parlar) Ne işin vardı dışarıda?

4. Kocakarı :-Sorgunun sırası mı? Şakağı kanıyor. (Didar girer)

Didar :-Çocuklar, çıkın bakayım, burada maymun oynamıyor. (Çocuklar gülüşüp, itişerek çıkarlar, Edip bu arada sıvışmıştır. Lemi şaşkın, oradan oraya seğirtir, komşu kadınlar Didar'la beraber Büyükanneyi yere yatırır.)

1. Kocakarı :-Fazla yaşamaz.

2. Kocakarı :-Kırk günü çıkacağı şüpheli.

Didar :-Ortalığı velveleye vermeyin! Bir bez, temiz bir bez... (Lemi telaşla çıkar) Pamuk olsa daha iyi.

3. Kocakarı :-Bakın, gözleri aralandı...

4. Kocakarı :-Konuşmak istiyor. (Lemi elinde bezle girerken, antre tarafından telaşlı sesle duyulur, Ahsen, Birsen girerler)

Ahsen :- (Deli gibi) Hani nerde? (Üstüne kapanır) Ah, Büyükanne!

Didar :-Fazla bir şeyi yok.

1. Kocakarı :-Korkmuş, belli.

3. Kocakarı :-Evden kaçmış.

4. Kocakarı :-Kabahat onda değil.

Ahsen :- (Hızla doğrularak) Bunu nasıl yapabildin?

Lemi :-Yahu nasıl olduğunu bende anlamadım ki...

1. Kocakarı :- (Hınçla) Anlamayacak ne var bunda?

Didar :-Kapıyı açık bulmuş demek...

3. Kocakarı :-İnsan dikkat etmez mi?

Didar :-Hatun zaten kendine sahip değil!

Ahsen :-Hadi çıkın gördünüz işte yeter... (Kocakarılar söylenerek çıkarlar)

Lemi :-Leş kargaları, koku almasınlar...

Ahsen :-Dedikleri doğru. (Didar'a) Giderken tembih etmesem canım yanmayacak... Bir daha mı, büyük sözüme tövbe. İnsan sana kendisini emniyet edemez.

Lemi :-Ezberden konuşma Allah'ını seversen (Etrafına bakınarak) O amcanız olacak herif nerde?

Birsen :-Gitti.

Ahsen :-Acaba doktor çağırsak mı? (Büyükanne yattığı yerde, istemem, der gibi kolunu kaldırır, Ahsen sevinçle üstüne eğilir) Büyükanne!

Didar :-Yorma! (Büyükanne hepsinin şaşkınlıktan açılmış bakışları altında, ondan beklenmeyen bir çeviklikle doğrulup oturur, yüzü kinle buruşmuştur. Bakışlarını dolaştırır, sonra parmağıyla Lemi'yi işaret ederek konuşur)

Büyükanne :-Beni bir daha bu adamla yalnız bırakmayın!

Lemi :-Sana ne yaptık kocakarı?

Ahsen :-Lemi!

Büyükanne :-Kapıyı kasten açık bıraktı, kaçıp ezileyim diye.

Ahsen :-Büyükanne!

(26)

Didar :-Yatıştırmak ister gibi) Ne söylediğinin farkında değil.

Lemi :-O mu? (Zoraki bir kahkaha patlatır)

Büyükanne :-Şimdi de utanmadan karşıma geçmiş gülüyor.

Ahsen :-Büyükanne, lütfen!

Lemi :-Ölür müsün, öldürür müsün?

Ahsen :-Sinirli) Anlaşıldı, öyle bakıp durma, tut şunu! (Birsen seğirtir, Büyükanne direnir, bu arada koynundan ilaç kutusu düşer, Ahsen çılgıncı basar) Bu kutu ne arıyor sende? Lemi?

Lemi :-Suçlu gibi) Aşırımı demek kadın saksağandan daha hırsız.

Ahsen :-Sana kaldır demiştim.

Lemi :-Unutmuşum.

Büyükanne :-Unutmuş. (Didar'a) Bu adam beni öldürmek istiyor kızım (Başını iki tarafa sallayarak) Sen ne Lemi'sin sen. Tevekkeli demişler! Yere bakan, yürek yakan.

Lemi :-Yoo, bu kadarına can dayanmaz.

Didar :-Kusuruna bakmayın canım.

Büyükanne :-Daha baştan perim hazmetmemişti bu adamdan, ama beni dinleyen kim bu evde.

Ahsen :-Sus Allah aşkına sus Büyükanne!

Büyükanne :-Sen asıl kocanı sustur.

Lemi :-Anlaşıldı, ikimizden biri fazla bu evde.

Büyükanne :-(Saldırgan) Yani mi anladın bunu? Sen fazlasın. (Karşılıklı düşmanca bakışlar, sonra Lemi kapıya doğru hışımla yürür.)

Ahsen :-Nereye gidiyorsun?

Lemi :-Biraz daha kalırsam elimden bir kaza çıkacak.

Büyükanne :-Bırak gitsin! (Eliyle kovarak) Hadi durma! Ne bakıyorsun? Aklınca beni korkutacak (Hıçkırığa benzeyen kesik, vahşi bir kahkaha fırlatır, Lemi kapıyı vurup çıkar) Gidişin olsun da gelişin olmasın inşallah!

Ahsen :-Büyükanne, ah Büyükanne!

SAHNE 4

:(Ertesi gün öğleden sonra... Edip... Ahsen... Safinaz... Evde gamlı bir hava esmektedir.)

Büyükanne :-(İçerden) Orada kim var?

Ahsen :-Patla!

Safinaz :-(Şaşmış gibi) Ne var ne oldu? (Yakasını ısırır)

Edip :-Sayıklıyor musun kız?

Safinaz :-(Ahsen'i işaret ederek) Acele çağirtınca ona bir hal oldu sandım.

Ahsen :-Ona değil ama, bu gidişle olan bana olacak. (Kapının zili duyulur, Safinaz konuşmağa davranır, Ahsen onu bir el hareketiyle durdurur, Birsen kapıda görünür.)

Birsen :-Lemi enişte birini göndermiş, temiz çamaşırlarla pijamalarını, traş makinesini istiyormuş.

Ahsen :-(Ağlamaklı) Gördünüz değil mi Lemi'nin yaptığını.

Edip :-(Ailenin büyüğü pozunda) Utanmaz (Birsen'e) Adama söyle, ne istiyorsa gelsin kendisi alsın. Hadi durma! (Birsen çıkar)

Safinaz :-Kuzum ne oldu anlatsanıza.

Edip :-Ahsen anlatsın.

Ahsen :-Fazla konuşacak halde değilim.

Edip :-Sen bu çocukların ikinci anneleri sayılırsın. (Ahsen'in kızmış gibi baktığını görerek) Peki sen anlat!

(27)

Ahsen :-Büyükanneyi yanına vermek istiyorum. Senin yanına versek nasıl olur?

Safinaz :-(Şaşırılmış) Ne diye?

Edip :-Kocasını istemiyor. Dayatmış, ya o ya ben demiş.

Ahsen :-İki ateş arasında kaldım Safinaz teyze. (Ağlar)

Edip :-Ağlama, Safinaz onun icabına bakar. Niye sustun konuşsana!

Safinaz :-Çok şaştım. Büyükanne bakım ister yavrum.

Edip :-Sen ona bu kızlardan daha iyi bakarsın.

Ahsen :-Büyükanne fazla vaktini almaz, yakındığımı sanma! Amca biliyor... Zorum Lemi'den... Yoksa Birsen'le iyi kötü çekip çeviriyoruz.

Edip :-O yalnız bize değil, sana da emanet edilmiş sayılır.

Ahsen :-Başka çıkar yol bulamadım, ne yapayım?

Edip :-Bırak, durumu anladı, anladın değil mi?

Safinaz :-Anladım, anlamasına anladım da... Ben haftanın üç günü evde yokum. Sabah karanlığında çıkıyorum, iki dolmuş... Eve karanlık bastıktan sonra dönüyorum, durumumuzu biliyorsunuz, ben bulunmadığım sırada ihtiyara kim bakacak?

Edip :-Kocan göz kulak olur.

Safinaz :-Halim olsa da gülsem. Kelin merhemi olsa kendi başına sürermiş.

Ahsen :-(Sinirlenmiş) O gittiğin yerden ne veriyorlar?

Safinaz :-İki yüz lira. Neye sordun?

Ahsen :-Aynı parayı vereceğim sana. Evinde oturursun, şunun bunun ağız kokusunu çekmekten kurtulursun.

Edip :-Yine dört ayağının üstüne düştün.

Ahsen :-Evet?

Edip :-Peki desene kız!

Safinaz :-Önce bizimkiyle konuşmam lazım.

Ahsen :-(Hırçın) Ne diye?

Safinaz :-Evin erkeği ne de olsa...

Ahsen :-şimdi ağzımdan çok kötü bir laf çıkacaktı... Erkek! Evin bütün yükünü tek başına sen sırtında taşıyorsun. O yalnız kas kas gerilsin. Bırak Allah'ını seversen.

Edip :-Bu işte karar vermek sana düşer.

Safinaz :-Ah bilmez gibi konuşmayın! (Sallanır)

Ahsen :-Tevekkeli değil, adam yan gelmiş, dünya umurunda değil.

Edip :-Kocan buna sevinecektir. Kalıbımı basarım. O ne malın gözüdür, para gelsin de nerden gelirse gelsin. Hayır, konuşma bu iş tamam. (Bir kenarda onları dinleyen Birsen'e) Sen durma! Büyükannenin bohçasını hazırla!

Safinaz :-(Heyecanlanmış) Hemen mi?

Edip :-Tabii, sen lafi nerende dinliyorsun? Lemi, o evde oldukça dönmem diye ayak diretiyor. Al götür bir an önce, bak kız perişan. (Birsen'e) Hadi göreyim seni.

Birsen :-Belki sandığını götürmek ister.

Ahsen :-Bırak sandığı falan, bohça yeter, geceliğini, takkesini, hamam havlusunu.

Edip :-Oturağımı da unutma!

Ahsen :-Sen hazırlaya dur, geliyorum (Birsen çıkar.)

Safnaz :- (Sersemlemiş) Kendisine sormadınız, belki istemez.

Ahsen :-Çocuk gibi konuşma Allah'ını seversen.

Edip :-Nerde bulunduğunun farkında mı sanki.

Birsen :- (İçerden) Abla! (Kapıda görünür)

Ahsen :-Ne var?

Birsen :-Baksana (Çıkar)

Ahsen :-Bu kız da tek başına hiçbir iş beceremez, evlendiği zaman ne yapacak bilmem. (Çıkmaya davranırken, Büyükanne girer, Birsen de arkasından gelmektedir.) Ne oldu?

(28)

Birsen :-Seni gezmeğe göndereceğiz diyorum, inanmıyor.

Ahsen :- (Kandırıcı) Evet, Büyükanne, burada sıkıldın, Safnaz teyze çok yalvardı, birkaç günlüğüne gece yatısına almak istiyor.

Büyükanne :-Ben onun evinde ne yapayım?

Ahsen :-Oyalanırısın. (Birsen'e) Hadi sen işine bak! (Birsen çıkar) Ne de olsa değişiklik sayılır. (Yüksek) Birsen! (Birsen görünür) Büyükannenin yeni elbisesini ver! (Birsen çıkar) Safnaz'ın tavukları var. Büyükannenin tavuklarla oynamasına izin vereceksin değil mi? Safnaz Teyze.

Safnaz :- (Afallamış) Bilmem, bizimki razı olur mu acep? (Birsen'in getirdiği elbiseyi alır.)

Ahsen :- (Kızmış) Sen de ne söylediğinin farkında mısın? Hadi çeneyi bırak, yardım et şunu giydirelim, (El birliği ile geceliğini çıkarıp yenisini giydirirler, ihtiyar üstüne iğri iğri bakar. Ahsen onun hareketsizliğinden sinirlenmiş görünür.) Kuzum biraz kolunu oynat, Büyükanne.

Büyükanne :-Bunlar beni başlarından atıyorlar Edip Bey!

Edip :-Yok canım bunu da nerden çıkarıyorsun?

Büyükanne :-Öyle, öyle! (Bir düziye başını sallar.)

Safnaz :-İşte, size söylemiştim.

Ahsen :-(Azarlar gibi) Kuzum sen de üstüne üstüne gitme! (Kandırıcı) İşi iyice anlayamadın galiba Büyükanne, seni temelli göndermiyoruz ki...

Edip :-Geçici olarak...

Ahsen :-Sıkılırsan hemen aldırırız.

Edip :-Safnaz seni gezdirecek.

Büyükanne :-Nerde?

Ahsen :-Nereyi istersen. (Edip'e) Amca sen yoldan bir araba çevir.

Edip :-Peki (Seğirtir.)

Safnaz :-Araba da o tepeyi nasıl tırmanacak bilmem. (Ahsen'in kızmış gibi baktığını görünce, ürkek) Olmazsa arkamda çıkarırım.

Büyükanne :-İstanbul'a da gider miyiz?

Ahsen :-Tabii, Büyükanneyi Laleli'ye götürmeyi unutma Safnaz teze.

Safnaz :-Olur.

Büyükanne :-Hani Laleli yıkıldı diyordunuz? (Güneş çekilmiş, akşamın alaca karanlığı evin içini doldurmuştur.)

Ahsen :-Canım hepsini silip süpürmediler ya... İlahi Büyükanne... (Güler, ihtiyarda bir hareket görülmez. Birsen koltuğunun altında bir bohça, öteki elinde bez kılıfına sokulmuş plastik oturakla girer.) Kuzum, ne diye bavula koymadın?

Birsen :-Belki bakmak isterdin?

Ahsen :-Lüzumu yok, çabuk bavulu getir, durma!

Birsen :-Hangisini?

Ahsen :-Eskisini tabii. (Birsen telaşla çıkar, Safnaz teyze bohçayı tutmaktadır.)
Sonra hamama götür Büyükanneyi Safnaz teyze... Eski günlerde olduğu gibi, yemeklerinle... Safnaz bohçayı taşır... (Birsen partal bir bavulla girer. Bohçayı yerleştirir.) Oturağı da bavula koymayı düşünmüyorsun inşallah!
Aman yarabbi, şu kız! (Edip telaşla girer)

Edip :-Araba hazır. (Büyükanne o zamana kadar hareketsiz durmuştur.)

(Dışardan bir korna sesi duyulur, Büyükanne bir rüyadan uyanır gibidir)

Büyükanne :-Gidelim Safnaz! (Tam çıkacakları sıra Lemi girer, afallamıştır)
Kınaları yakın, kurtuluyorsun benden... (Çıkarlar)

SAHNE 5

:(Üç gün sonra. Güneşli bir Pazar sabahı... Ahsen akşamdan kalan döküntüyü toplamakla meşguldür, Lemi ıslık çalarak girer, neşelidir.)

(29)

Lemi :-Güneş moralini yükseltiyor insanın. (Ahsen oralı olmaz) Çok eski çağlarda insanların niçin güneşe taptıklarını, şimdi daha iyi anlıyorum. Serserilerin de güneşe neden o kadar düşkün olduklarını... (Yanından geçen Ahsen'i tutarak) Dargın mıyız?

Ahsen :-(Soğuk) Beni rahat bırak.

Lemi :-Sen de lütfen şu surat asmaya bi son ver artık. Bu gün üçüncü gün, yüzünden düşen bin parça. (Kandırıcı) Parlak bir fikrim var. Hava yazdan kalma... Bu pazarı evde kapanarak boşuna harcamayalım. Seninle çıkalım diyorum, açılalım kırlara doğru... Yalnız Birsen'i peşimize takma, ikimiz baş başa... Çifte kumrular gibi... Tamam mı?

Ahsen :-Yalnız git!

Lemi :-Saçmalıyorsun.

Ahsen :-Biz Büyükanneyi ziyarete gideceğiz. (Meydan okur gibi ona bakar)

Lemi :-Korkunçsun hayatım.

Ahsen :-Sahi mi? Acaba hangimiz daha Korkunç?

Lemi :-Vazgeçtim, siz iki kardeş Büyük ananızı görmeye gidin!

Ahsen :-Amca senden bin kat anlayışlı... Dün daha ben ağzımı açmadan, kendiliğinden teklifte bulundu: Üzülme, ben Safınaz'a uğrar, ihtiyarcıktan sana haber getiririm dedi. (Edip Birsen'le girer) Ah amcacığım!

Edip :-Yavrum!

Ahsen :-Ne haber?

Edip :-Haber kötü! (Ahsen bir çığlık atar) Maalesef! Bana sigara verin!

Ahsen :-Sigaranın sırası değil, konuş, ne oldu, nesi var?

Edip :-Kimin?

Ahsen :-Sen Büyükannenin yanından gelmiyor musun?

Edip :-Ne münasebet?

Ahsen :-Hani söz vermiştin ayol?

Edip :-Büyük anan da tasamdı hani. Başımda kazanlar kaynıyor. (Lemi'ye) Dün uğraşmıştım son durumu öğrenmek için. Adam ağız açtırmadı: Artık yorulmana lüzum yok, netice sana bildirilecek. Netice? İyi mi, kötü mü? Diye soracak oldum, bir bakışı vardı, görmeliydin. Son dakika hır çıkarmamak için yutmuş görüldük. Nereye gidiyor bunlar?

Lemi :-Büyük analarına ziyarete.

Edip :-Ben de gelmek isterdim ama moralim bozuk bugün. (Aşağıdan alarak)

Amcana şöyle ayaküstü bir şeyler uyduramaz mısın? Kahvaltı yapmadım da..

Ahsen :-Sırası mı? (Kapının zili) İşte yakalandık. (Birsen'e) Yok de benim için...
(Kaçar)

Edip :-Kadın değil, cellat! Zavallı Lemi, çok acıyorum sana... (Önde Hıdır arkada Birsen'in kolunda Büyükanne, en geride elinde bohça ve oturakla Safinaz girerler. Kapı aralığından içerisini gözetleyen Ahsen hızla girer.)

SAHNE 6

Ahsen :-Hayırdır inşallah!

Safinaz :-Onu yatırırsan iyi olur, ne de olsa sarsıldı. (Birsen Büyükanne ile çıkar.)

Ahsen :-Ne bakışıp duruyorsunuz?

Safinaz :-Konuş!

Hıdır :-(Homurtuyla karışık) Senin dilin yok mu?

Ahsen :-Büyükanneye bir şey mi oldu?

Hıdır :-Ona bir şey olmaz korkma! (Oturduğu yerde kabırır, hindi gibi sesler çıkarır, sonra gıcırtilı bir tonla) Sizi çok ayıpladım, daha çok seni.

Ahsen :-Neden?

Hıdır :-(Birden saldırıya geçer) Bizi aldattınız da ondan, ayıp çok ayıp.

(30)

Ahsen :-Kuzum ne demek istiyor bu adam?

Hıdır :-Hiç utanmadınız mı?

Lemi :-Çok rica ederim babalık, biraz usturuplu konuşalım.

Hıdır :-Kim bu? Sözüm ona? (Ahsen'i gösterir) Sen hele şöyle kenarda dur bakalım.

Edip :-Sakin ol evladım. (Lemi'yi geri çeker) Bu ne biçim laf ihtiyar?

Hıdır :-Eksiktin. Sende karış tamam olsun.

Safinaz :-Ah şu adam, ah! (Oturduğu yerde iki tarafa sallanır)

Hıdır :-Çeneni kıs budala karı, zaten başıma gelenler hep senin yüzünden.
Buldunuz ahmak Safinaz'ı, bunak ananızı başımıza sardınız.

Ahsen :-Sen ağzımı topla bakayım.

Safinaz :-(Dövünerek) Ah, iki paralık ettin beni.

Lemi :-Bir dakika, babanın hayrına değil ya, bunu için para verildi size.

Hıdır :-Yine destursuz ortaya atıldı. Para! Sen o kocakarıya bakmanın ne demek olduğunu biliyor musun?

Lemi :-Bana soruyor.

Hıdır :-Rahatımız, huzurumuz kaçtı. Gecesi bir türlü, gündüzü başka türlü.

Ahsen :-Uzatma!

Hıdır :-Uzatırım, keyfimin kahyası mısın? Dün gece saat başı abdesthaneye taşındı. (Taklidini yaparak) Safinaz sıkıştım. Tam dokuz defa.

Safinaz :- (Sallanmasına ara vererek) Sekiz.

Hıdır :-Dokuz.

Safinaz :-Peki.

Hıdır :-Bir de akraba olacaksınız... Tevekkeli dememişler: Akrep etmez akrabanın akrabaya ettiğini...

Ahsen :-Sana uzatma dedik, maksadın ne?

Hıdır :-Alın emanetinizi, hayrını görün!

Lemi :-Aman!

Ahsen :-Bizi bununla mı korkutuyorsun kart horoz?

Hıdır :- (Elini kulağının arkasına koyarak) Ne, ne dedin?

Lemi :- (Telaşlı) Hayır, hayır bir şey demedi.

Ahsen :-Uyuntu moruk sende.

Hıdır :-Ben... (Hırsından konuşamaz, öksürüğü tutar, bir taraftan Safinaz'ın kolundan çekmektedir) Yürü!

Lemi :- (Yollarını keserek) Durun canım...

Ahsen :-Bırak gitsinler, hadi durmayın, çekin arabanızı.

Lemi :- (Birinden ötekine seğirterek) Karıcığım... Safinaz teyze... Ama... (Ahsen'e) Çıldırдың mı?

Edip :-Ahsen evladım.

Ahsen :-Çek elini kuzum.

Lemi :-Yalvarırım karışmayın. Bu işi tatlıya bağlayalım. Gel dayı, bu işi seninle erkek erkeğe konuşalım. Evet, ne diyordum? Büyükanneye bakmak kolay değil

Hıdır :-Kolay olsa başınızdan dehlemezdiniz.

Ahsen :- (Dipte bulunduğu yerden) Şu lafa bak!

Lemi :-Ahsen! (Ahsen somurtur) Evet Hıdır dayı, yerden göğe kadar haklısın... Sen Ahsen'e bakma. Kadın ne de olsa...

Ahsen :-Saçmalama Allah'ını seversen.

Lemi :-Büyükanne bakım ister, Safinaz teyze tecrübeli... Hem ailenin emektarı...
Bunu düşünerek Büyükanneyi size teslim ettik.

Hıdır :-Eksik olmayın!

Lemi :-Yoksa başımızdan atmak istediğimiz için değil.

Hıdır :-Bu laflara karnım tok.

Lemi :-Peki senini dediğin olsun. Ama bizi biraz anlamaya çalış.

Hıdır :-Sen niçin o zahmete katlanmıyorsun, şu çok bilmiş karın... (Ahsen kavgaya hazırlanmış gibi kabırır.)

(31)

Lemi :-Ahsenciğim, yavrum. (Hıdır'a) Nasıl, anlayamadım?

Hıdır :-Kocakarı bunu eve mıhladı, bir dakika ayrılamaz. (Birden parlayarak)
Konuşsana ne put gibi susuyorsun.

Safinaz :-Sen konuşuyorsun işte!

Hıdır :-Her şey ateş pahası... Bu zamanda iki yüz lira.

Lemi :-Anladım, peki bir arttırma yapalım.

Ahsen :-Hayır efendim.

Lemi :-Lütfen karışma!

Ahsen :-O para çok bile.

Lemi :-Aldırma, peki münasip bir zam yapalım. Söz veriyorum.

Hıdır :-Çocuğun adını koyalım?

Lemi :-Elli liraya ne dersin?

Ahsen :-Oh, bol keseden at bakalım.

Hıdır :- (Safinaz'ı kolundan kavrayarak) Yürü!

Lemi :- (Engel olarak) Durun canım, sen Ahsen'e aldırma, parayı verecek olan benim.

Hıdır :- (Hırsından boğularak) Elli lira! İşe yeni girmiş dilenciler, günde yüz liraya para demiyor.

Ahsen :-Aman yarabbi!

Lemi :-Ahsen!

Ahsen :-Ne var kuzum, konuşmayacak mıyız?

Lemi :-Peki konuş, ama içinden... Yalvarırım. Evet? Sen ne düşündün?

Hıdır :-Dört yüze çıkarın aylığı. (Ahsen çılgılığı basar) Başkası olsa razı olmazdım ama, siz yabancı değilsiniz.

Safnaz :-Ah, bu adam, yerin dibine soktun beni.

Ahsen :-Düpe düz soygunculuk bunun ki.

Hıdır :-Ne dedin?

Ahsen :-Haydutluk, eşkıyalık.

Safnaz :-(Koluna yapışan Hıdır'a) Dur ayol kolumu koparacaksın.

Hıdır :-Bunlarla konuşulmaz.

Ahsen :-Hadi gidin, durmayın!

Lemi :-Hayır, bırakma amca. (Amca onların yolunu keser, Lemi Ahsen'i çıkarmaya çabalar) Sen içerde otur! (Birsen'e) Bakacağına gel de şu ablana mukayyet ol! (Birsen il Ahsen çıkarlar) Oh yahu!

Hıdır :-(Arkasından) Haydut kendisi, eşkıyanın dik alası.

Lemi :-Bırak üstünde durma! Bunca gün görmüş, feleğin çemberinden geçmiş Hıdır dayı, Ahsen gibi bir yeni yetmenin sözünden alınsın... Olacak şey mi? Edip beyden ibret al! Öz be öz amcası... Bazen öyle laf eder ki it yese kudurur. Hadi bu işi bitirelim. Peki dediğin gibi olsun, Dört yüz lira tamam mı?

Hıdır :-Üç aylık peşin.

Lemi :-Ne dedin?

Hıdır :-İşinize gelirse.

Lemi :-Senin ki öylece kaçırdı!

Safnaz :-Ne diyeceğimi bilemiyorum.

Hıdır :-Çenenen tut, fazlası lazım değil. Eve tamirci sokacağım.

Ahsen :-(Kapı aralığından) Ne diyor?

Lemi :-Üç aylığı peşin istiyor.

Ahsen :-Nasıl? (Girmek ister, Lemi bırakmaz)

Lemi :-Hayır gelme!

Ahsen :-(İçerden) Bak haberin olsun sinirlenmeye başlıyorum.

Lemi :-(Birden boşanarak) Yahu ben sinirlenmiyor muyum, benim ki can değil mi sanki. (Didar girer)

Didar :-Kuzum ne oldu yine, ev kalktı konu.

(32)

Lemi :-Sormayın!

Edip :-Ahsen içerde, buyurmaz mısınız? (Didar ona sürünmemeye dikkat ederek çıkar)

Lemi :-Hadi ne senin dediğin olsun, ne de benim ki. İki aylığına sulh olalım.

Hıdır :-Üç.

Lemi :-Pes yahu. Ama benim o kadar param yok.

Hıdır :-(Edip'i göstererek) Ödünç al! (Lemi yorulmuş gibi oturur.)

Safnaz :-Bu adam git gide canavarlaşıyor.

Hıdır :-Tabii canavar olacaksın, dört yanın canavarlarla kuşatılmış.

Lemi :-(Dert yanar gibi) Borç al diyor, kimden? (Birden taşar) Kaçıyor muyuz be adam?

Hıdır :-Anlaşıldı. Hımhımla burunsuz, birbirinden uğursuz... Karı koca ikisi de aynı ustanın işi...

Lemi :-(Onu yakalayarak) Dur, dur! (Cebinden bir deste para çıkarır, döke saça saymağa başlar.)

Hıdır :-(Gözleri parlamış) Hani paran yoktu?

Lemi :-Emanet avans parası... (Sayarak) Şu anda, kanunun beş yıllık ağır hapis cezasını münasip gördüğü suçu işliyoruz. Yüzün ak olsun.

Hıdır :-Orasını kendin düşün! (Safnaz'a) Nasılmış?

Safnaz :-Ben de bu adamdan korktum.

Lemi :-Al bakalım, inşallah hayrını görürsün. (Onun paraları evirip çevirip incelediğini görerek) Kalp değil korkma, keşke öyle olsaydı. (Edip'e) Sen bir aksi getir. (Edip fırlar, Ahsen, Didar girerler.) Tamam hallettik.

Ahsen :-(Suratlı) Nasıl?

Lemi :-Anlatırım.(Aceleci) Birsen! Çabuk Büyükanneyi getir, durma!

Birsen :-(Yarı yoldan dönerek) Uyuyor.

Lemi :-Uyandır. Hadi, vaktimiz yok, bak bekliyorlar.

Safnaz :-Bizim odayı verelim diyorum Büyükanneye.

Hıdır :-Biz nerde yatacağız?

Safnaz :-Mutfakta idare ederiz. (Yaranmak ister gibi Ahsen'e yan yan bakarak) İhtiyarcık rahat etsin.

Hıdır :-Hele kendimizi bir eve atalım. (Büyükanne, Birsen'in koluna tutunmuş olarak girer) (Safnaz saygı ile doğrulur, yardıma koşar.)

Büyükanne :-Ahsen evladım, beni bunların yanına yollama, istemem.

Lemi :-Hoppala!

Büyükanne :-Kocan gitsin, çok istiyorsa... Bunların kasti var bana, aç bırakıyorlar beni...(Saldırgan) Üç günden beri kursağıma tek lokma girmedim.

Safnaz :-Aman yarabbi!

Büyükanne :-(Sıska yumruğunu sallayarak) Gözünüze dizinize dursun, avuç dolusu para alıyorsunuz bana bakmak için, hepsini kendi kör boğazınıza harcıyorsunuz.

Lemi :-(Hıdır'ın kızgınlığını görerek) Aldırma, ne söylediğinin farkında değil.

Hıdır :-(Sinirli) Farkında değilmiş, eğer bu kocakarı topunuzdan daha akıllı değilse ben eşekler gibi zırlarım.

Büyükanne :-(Seninki zaten konuşma değil, zırlama!

Hıdır :-(Ne, ne dedin? (Üstüne yürür)

Ahsen :-(Hey, kendine gel!

Safnaz :-(Arabulucu) Büyükanne!

Hıdır :-(Bırak şu cenabet karıyı.

Ahsen :-(Sen ağzını topla bakıyım kokmuş moruk!

Hıdır :-(Ben, bana mı? (Öksürüğü tutar)

Lemi :-(Şey, (Araya girmek ister) Durun canım.

Ahsen :-(Lemi'yi iter, Hıdır'ın Karşısına dikilir) Evet, sana, pinti musibet, haydut müsvettesi, erkekliğin yüz karası...

Lemi :-(Ateş almış gibi) Aman Safnaz teyze...

(33)

Ahsen :-(Çabuk defolun buradan, yoksa!

Lemi :-(Hayatım, iki gözüm...

Didar :-(Ahsenciğim...

Ahsen :-(Karışmayın ne olur. Hadi çıkın duymadınız mı?

Hıdır :-(Dikilerek) Çıkmıyorum işte ne yapacaksın?

Lemi :-(Ahsen'i geri çevirerek) Çocukluğun lüzumu yok.

Safnaz :-(Hıdır'ı çekerek) Gel, ayol kovuyorlar, duymuyor musun?

Hıdır :-(Ateş olsan cürüm kadar yer yakarsın. (Birden hatırlamış gibi elini cebine daldırıp, parayı çıkarıp savurur) Al paranı!

Lemi :-(Hayır, hayır. (Paraları toplamaya çalışır)

Hıdır :-(Sizin gibi insanların...

Ahsen :-(Sen daha dırlanıyor musun? (Etrafına bakınır, bir kenarda duran oturağı yakaladığı gibi Hıdır'ın kafasına indirir. Çığlıklar)

Hıdır :-(Öldüm!

Ahsen :-(Geber!

Edip :-(Araba... ne oldu?

Lemi :-Bitti, her şey bitti.

Safnaz :- (Bir eliyle kafasını tutan Hıdır'ı çekiştirerek) Sana gidelim dedim.

Hıdır :- (İnleyerek) Tut, tut beni, yoksa elimden cinayet çıkacak. (Safnaz onu sürükleyerek çıkarır.)

Ahsen :- (Arkalarından) Bir daha buraya ayak basayım deme, ilikleri kurumuş, küflü kemiklerini kırarım. (İçerdekiler onu geri çekerler)

Safnaz :- (Kapıdan) Ayıp, ayıp sana! (Kaybolur, korna sesi)

Lemi :- Aklım yattı, bu kocakarından kurtuluş yok.

Edip :- Nasip, alınyazısı evladım. (Korna sesi yeniden duyulunca hızla çıkar)

Büyükanne :- Bu gün bu evde yemek yenilmeyecek mi?

(34)

3. PERDE

: İki gün sonra... Sabah... Ahsen pencereden dışarı bakmaktadır, Lemi odayı arşınlamakla meşguldür, Birsen dipte gözlerini onlara dikmiş, hareketsiz durmaktadır. Bu durgunluk içinde kapı zili çınlayınca birden harekete gelirler. Ahsen olduğu yerde dönüp bakar, Lemi dolaşmasına ara verir, Ahsen kapıyı açmak üzere seğirtir, kısa bir aralıktan sonra Edip'le girerler.

Edip :- (Gergin havanın birden farkına varmaz) Bu işte burada biter. (İçerdekiler ifadesiz bir yüzle ona bakarlar) Bizim emeklilik yattı. Bu işe bakan kasıntı herif bir horozlansın bana... Ciğeri beş para etmez, baremin otuzuncu derecesinden bir kâtip parçası... Bana, fırtına Edip'e... Hay Allah'ım! Ne diyeceksin... (Göğsünü geçirir, sonra cebinden bir tomar çıkarıp göstererek) Evrakımı iade ettiler, çalışmayacak oldum, lafı ağzıma tıkadılar, yorulduğuna mı yanarsın, yaptığın bir sürü masrafa mı? (Durgunluk dikkatini çeker) Yine ne var?

Ahsen :- Ben sağ oldukça buna razı olmam.

Lemi :- Çenenin yorma hayatım.

Ahsen :- Bunu nasıl düşünebilirsin, aklımı oynatacağım.

Edip :- Ne oluyor, bana da söyleyin! (Ötekilerden ilgi görmeyince Birsen'e sokulur.)

Birsen :- Büyükanneyi bakım evine yatırıyorlar.

Edip :-Gerçek mi evladım?

Lemi :-(Sinirli) Evet, gerçek. (Saatine bakar) Nerdeyse almaya gelirler, adamları kapıda bekletmeyelim. (Tartışmaya girmekten korkar gibi hızla yürür.)

Ahsen :-(Arkasından koşarak) Hayır, hayır! (Ağlar)

Edip :-Bunu yapamazsın evladım.

Lemi :-Karışma.

Edip :-Bakımevinin ne yer olduğunu bilir misin? Bir tarihte orada levazım memurluğu yaptım... Üç ay kadar. Ne matah yer olduğunu bana sor. Müdür içi geçmiş, uyuntunun biriydi... Sağlık servisine bakan doktor da tam ona uygun... Pasaklı kart bekârın biriydi... Elleri hep soğan kokardı. Müdür odasından hiç çıkmazdı, doktor da angarya saydığı sabah vizitesinden sonra tefeci dükkânına benzeyen muayenehanesine savuşurdu... Arkasından sözüm ona idareciler, birer ikişer... Meydan bakıcılara kalırdı... Asık suratlı, hep kavga eder gibi dik sesle konuşan, nobran, hayret dangalaklara...

Lemi :-Senin zamanında öyle olabilir, şimdi bakım mükemmel, gittim, gözlerimle gördüm.

Edip :-Biliriz bu işleri... Teftiş fırçası hikâyesi... Bizde sağlık müdürünün geleceği günler, hazırlık, kıyamet... Çarşafklar değişir, yeni pijamalar ortaya çıkar, taşlar silinir... Bir faaliyet... Deme gitsin... Hem bu işlerin çoğunu orada yatanlara yaptırırlardı... O insan artıklarına...

Ahsen :-Söyleme ne olur (Kulaklarını tıkar)

Edip :-Daha aklınıza sığdıramayacağınız neler...

Lemi :-Uzatma!

Edip :-İşte Büyükanneyi bekleyen akıbet. Sen buna razı olabilir misin?

Ahsen :-Asla!

Edip :-Ben de ailenin hayattaki, söz sahibi en yaşlı ferdi olarak buna müsaade edemem.(Şişinir)

Lemi :-Deme yahu!

Edip :-Evet delikanlı!

Ahsen :-Ah amcacığım! (Başını göğsüne dayar)

Edip :-(Onu kucaklamaya davranır, Ahsen huylanmış gibi gerilir) Büyükannenin yeri burası... Sana belki ağır gelebilir... Çünkü (Alaycı) Daima tekrarladığı gibi, dış kapının mandalı sayılırsın. Ama bizim durumumuz farklı... O bizim canımız, ciğerimiz... İhtiyar, sevgili kardeşimin, şu çocukların talihsiz anne

babaları. Bir ifadesi... Onu işe yaramayan eski bir koltuk gibi kaldırıp atamazsın delikanlı. (Ahsen duygulanmıştır, gözlerini kurular.)

(35)

Lemi :-Vay canına, şu kulaklarım neler duyuyor. (Birden parlar) O kadar kıymetli ise al götür, senin olsun, hadi durma!

Edip :-Ben tek başına yaşayan bir adamım... Bunun mümkün olmayacağını sende biliyorsun.

Lemi :-Öyleyse çeneni kıs otur! (Ahsen'e) Çabuk hazırlayın şunu. Kararım kesin (Çıkmaya davranır)

Ahsen :-(Arkasından koşarak) Beyhude, gelmesinler, Büyükanneyi vermem.

Lemi :-Makul ol!

Ahsen :-Hadi git şimdi!

Lemi :-İyi düşün!

Ahsen :-Düşündüm. (Birsen'e) Gelene kapıyı açmayacaksın, anladın mı?

Birsen :-(Ürkmüş) Peki.

Lemi :-O halde... (Derin nefes alıp susar)

Ahsen :-Söyle korkma! Zor mu kullanacaksın?

Lemi :-Hayır. Bizim için tek çıkar yol... (Bir duruştan sonra) Ayrılmak. (Ahsen bir çığlık atarak kaçar, Lemi hırsla fırlar, dışarıda kapının çarpılarak kapandığı duyulur.)

Edip :-Ahsen, evladım. (Ahsen'in bulunduğu bölüme geçer. İçerden hıçkırık sesleri aksetmektedir. Büyükanne girer.)

Büyükanne :-O musibet yine niye kızdı? (Kapının zili duyulur, Birsen hızla çıkar, aynı anda Ahsen'le Edip girerler.)

Ahsen :-Geldiler. (Birsen'le Didar girerler, Ahsen rahatlamış gibi nefes alır)

Didar :-Gürültünüzü merak ettim. (Çekingeng) Birsen bir şey söyledi, gerçek mi? (Edip başını sallar) Niçin?

Ahsen :-(Elini yaşlı gözlerinden geçirir, sonra hırsla) Hep şunun yüzünden.

Büyükanne :-(Sinmiş) Ben size ne yaptım?

Ahsen :-Kuzum çek şunu gözümün önünden. (Birsen Büyükanneyi çıkarır.) Güzelim yuvam yıkılacak. Şu cadı yüzünden.

Edip :-(Birden parlamış görünür) Yıkılsın! Böyle vicdansız adamın karısı olmaktansa dul yaşa şerefinle. Daha iyi.

Didar :-Kocanı çok ayıpladım doğrusu.

Edip :-Bırakın canım. Ayrılırsın bakalım, boyunun ölçüsünü görelim. (Ahsen ona kızmış gibi bakar) Senin gibi birisini kırk yıl arasa bulamaz. Ama sen... Elini sallasan ellisi... (Birsen girer dipte oturur.)

Ahsen :-Sen susar mısın lütfen!

Edip :-Korkma ortada kalmazsınız amcanız olarak... (Şişinir) Sizi korumak boynumun borcu olsun. İstersen hemen gidip eşyalarımı getireyim. (Ahsen dik dik bakar) Hayır, sen razı olursan tabii.

Ahsen :-(Çekingen) Dilim varmıyor ama, şunu senin yanına versek Didarcığım... Birkaç günlüğüne... Şu Lemi olacak taş yüreklinin kızgınlığı geçinceye kadar...

Didar :-(Bozulmuş) Bunu nasıl teklif edebiliyorsun cicim? (İncecik dudaklarını büzer) Siz ikiniz hakkından gelemiyorsunuz. (Sıkıcı bir sessizlik olur.)

Ahsen :-Peki, giydir şunu! (Birsen şaşırmıştır) Duymadın mı? (Birsen telaşla çıkar)

Edip :-Yoksa fikrini değiştirdin mi?

Ahsen :-(Çaresizlik içinde) Ne yapayım, sen söyle!

Edip :-Adam sende! Bu işe facia havası katmakta mana yok. (Didar'a) Ne gün görmüş zamanında feleğin çemberinden geçmiş insanlar, çocukluğu naz içinde geçmiş, seçkin aile kızları gördüm orada... Nasip meselesi... Bizimki de birkaç gün idare ediversin. Zaten şurada kaç günlük ömrü kalmış...

(36)

Didar :-Evet. Demek alın yazısında bu da varmış. (İçini çeker, sonra birden telaşlanmış görünür.) Gideyim, kapıyı açık bıraktım... (Çıkar)

Ahsen :-Kimseden hayır yok mu bu dünyada?

Edip :-Bunu çoktan anladık evladım.

Ahsen :-Hadi hadi konuşmada yardım et Birsen'e. Gidişini görmeye tahammülüm yok. (Çıkar)

Edip :-Zor iş oldu mu gelsin amca! (Birsen kapıda görünür)

Birsen :-Ablam nerde?

Edip :-İçerde. Tamam mı?

Birsen :-Giydirdim.

Edip :-Eşyası?

Birsen :-Bohçasını hazırladım. Bavulunu kapatmadan önce ablam görsün...

Edip :-Lüzumu yok. Amerika'ya gitmiyor ya... Eksiğini de sonra tamamlarız. Hadi durma, adamlar nerdeyse görünür, bekletmeyelim, ayıp olur. (Birsen çıkar.

Edip, işlerini ayarlamış bir adam edasıyla etrafına bakınır. Kutudan bir sigara yakar. Bir an duraklar, etrafına kaçamak bakışlarla bakar. Sonra avuçladığı sigaraları cebine yerleştirmeye başlar. Kapının zili şiddetle çalınır. Aynı anda Birsen, Ahsen kapıda görünürler.) Ben bakarım. (Birsen'e) Büyükanneyi getir! (Ahsen'e) Sen de içeri gir! (Zil ötekenden daha hızlı çalınır. Edip fırlayarak çıkar.) (Birsen Büyükanneyi kolundan tutmuş olarak girer. Serbest kalan elinde eski hantal bir valiz, Ahsen kapı aralığından onları gözetlemektedir, arada sırada hıçkırıkları duyulur.)

Büyükanne :-Yine kimin yanına gönderiyorsunuz beni? (Lemi fırtına gibi girer. Saç baş karışmış, kravatı bir yana kaymıştır. Çok heyecanlı görünmektedir. Fakat konuşamaz.)

Ahsen :-(Şaşırmış) Ne var?

Lemi :-(Nefes nefese) Vakit yok şimdi. (Edip'i kolundan çekerek) Gel benimle çabuk. (Arkasından sürüklenerek)

Edip :-Nereye?

Lemi :-Sorma! (Çıkarlar. Çok kısa bir aralık, Lemi kapıdan başını uzatır.) Evden ayrılmayın! (Kaybolur, içerdekiler bir resim kadar hareketsizdir. Sokak kapısı gürültüyle kapanınca, sanki sihirli bir değnekle dokunulmuş gibi birden harekete geçerler.)

SAHNE 3

:(Edip çok heyecanlı görünmektedir. Lemi'nin heyecanı da onunkinden aşağı değildir. Yanlarında iyi giyinmiş, ciddi görünüşlü biri vardır. Adamın elinde Bond modeli son derece şık bir çanta vardır. Edip şaşkın bakışlarla onları inceleyen Ahsen'le Birsen'i göstererek)

Edip :-Yeğenleri.

Lemi :-(Ahsen'i göstererek) Eşim.

Adam :-Büyükhanım nerede?

Edip :-Nerde?

Ahsen :-(Şaşkın) Uyuyor.

Lemi :-(Telaşlı) Uyandır çabuk!

Adam :-(Engel olarak) Hayır rahatsız etmeyelim.

Lemi :-Evet uykusunu başına sıçratmayalım şimdi. Oturmaz mısınız?

Adam :-Teşekkür ederim. (Oturur)

Ahsen :-(Adamı işaret ederek) Hey beyefendi...

Lemi :-Avukat.

Edip :-Anlatın!

(37)

Adam :-Durum malumunuz...

Lemi :-Hayır siz konuşun! Sizin ağzınızdan öğrensinler.

Adam :-Hikâyenin altı aylık bir geçmişi var.

Edip :-Evet. Altı ay olmuş.

Adam :-Vakıflara ait ihtilaflı bir konu için. Mısırda bulunuyordum.

Lemi :-Bay, vakıfların hukuk müşaviri...

Adam :-İdim. (Gülümser)

Lemi :-Evet, ayrılmış... Bizim işi kovalayabilmek için... Devam edin.

Adam :-Ben oradayken mahalli gazetelerde vefat ilanı çıktı.

Lemi :-Kimin aklına gelirdi... Evet anlatın durmayın.

Adam :-Ölenin Türk asıllı olduğunu öğrenince...

Lemi :-Hemen kolları sıvamış... (Parantez içinde adamın sırtını okşayarak) Bravo!

Mısırın önde gelen iş adamlarındanmış.

Edip :-Birçok büyük şirketlerin başlıca hissedarı.

Lemi :-Oteller, apartmanlar...

Edip :-Hanlar, hamamlar...

Lemi :-Kahire'nin yarısı onunmuş.

Adam :-Yok canım!

Lemi :-Söz gelişi... (Ahsen'e) Zengin olduk zengin olduk! Mirasa konduk.

Adam :-Son yılların en büyük mirası...

Ahsen :-Şimdi çatlayacağım. Ölen kim?

Lemi :-Kirami Bey. (Bizimkinin kalp ağrısı.)

Ahsen :-Durun kuzum, aklım karıştı... O...

Lemi :-Mısırda yerleşmiş meğerse... Büyük işlere atılmış...

Edip :-Servet sahibi olmuş...

Lemi :-Karun yanında halt etmiş.

Edip :-Evet... Bana su yetiştirin, boğazım kurudu... (Birsen davranır, bırakmaz)

Ablan versin, sen fırla!

Ahsen :-Nereye? Nereye?

Lemi :-Safinaz'a haber versin acele.

Ahsen :-Niçin?

Lemi :-Lazım sorma! (Adama) Size bahsettiğim kadın... Ailenin emektarı... Merhumu tanıyanlardan... (Çıkışır gibi) Hadi, ne bekliyorsun?

Birsen :-Ne yapayım?

Ahsen :-Git!

Edip :- (Arkasından koşarak) Dur, yolda vakit kaybetme, taksiyle git, Safnaz'ı al getir. (Birsen'e) Al şu parayı! (Lemi elleri aceleden titreyerek para verir.) Hadi göreyim seni. (Birsen koşarak çıkar.) Su nerede?

Ahsen :-Dur ayol, unuttum gitti. (Seyirtir.)

Edip :-Ölüyorum yahu! (Ahsen çıkar) Evet. Su gele dursun. Devam edin anlatın.

Adam :-Neyi?

Lemi :-Bu konuda bütün olup bitenleri...

Adam :-Fakat azizim, anlattım ya daha önce, bütün teferruatıyla...

Lemi :-Olsun, bir daha! (Ahsen'in koşarak getirdiği bardağı elinden kapar) Ver! (Bir yudum içer) Yüz defa anlatın! (Bir yudum daha yuvarlar) Bin defa... (Çenesinden sızan suları yumruğuyla kurular) Dinlemek insanın hoşuna gidiyor. (Ahsen'e) Sen kulaklarını aç! Evet? Şu mirasçılar kepezeliğini bir daha tekrarlatın! (Ahsen'e) Dinle bak!

Adam :-Vefat ilanının arkasından bir furya başladı.

Lemi :-Bütün Mısır ayaklanmış...

Adam :-Tereke hâkimliğinin...

Lemi :-Varisleri derhal mahalli makamlara başvurmaları konusunu dinle. O salkım saçak rezaleti dinle!

(38)

Adam :-İlanının çıktığı günün hemen ertesinde...

Lemi :-Yer yerinden oynamış...

Adam :-Evet... Ben...

Lemi :-Bir sürü yalınayak, baldırı çıplak fellah... Tahminen kaç kişiydiler?

Adam :-Saymadım.

Lemi :-Mısır'ın yarı halkı...

Adam :-Kadınli erkekli bir sürü insan...

Edip :-Her yaşta çocuklar... Emziklisinden, askerlik çağına ulaşmış olanlara kadar. Öyle değil mi?

Adam :-Evet.

- Lemi :-Tabii, hepsi bu veletlerin bizim Kirami beyden peydahlandıkları iddiasında.
- Adam :-Öyle yalnız...
- Lemi :-Ahlaksız reziller. Ölmüş eşek avına çıkmışlar... Bırakmaz ki adam anlatsın.
- Edip :-Anlatın, sizin konuşmanızı istiyorlar.
- Lemi :-Onları nasıl bertaraf ettiğinizi tekrarlar mısınız? Eşim bilmiyor.
- Adam :-Bizim elçilikle temasa geçtim. (Derhal) Yaptığımız sathi soruşturma sonunda merhumun yaygaracı kalabalıkla en ufak bir ilişkisi olmadığı anlaşıldı.
- Edip :-Hiç evlenmemiş bizimki. Aslan adam...
- Adam :-Görünüşte öyle.
- Edip :-Aman!
- Adam :-Bir mısırlı prensesle karı koca hayatı yaşadığını tespit ettik... Kendisine göre hayli yaşlı fakat çok zengin bir dul. Zevahirde bir çeşit kahya durumunda... Fakat onların gizlice evlendikleri hakkında ısrarlı bir söylenti dolaşmış oralıkta... Soruşturduk, sabit olmadı... Zaten kısa sürmüş bu iş... Kadın ölmüş, daha önceki iki kocasından hiç çocuğu olmamış... Bir tek yeğeni varmış, o da bir yabancıyla evlenip Kanada'ya göçmüş, yıllar önce... İzi belli değil, bizde fazla kurcalamadık...
- Edip :- (Aceleci) İsbet. Ne diye...
- Adam :-Sonuç olarak merhum bu yakınlıktan faydalanmasını bilmiş, iyi yatırımlara girişmiş, serveti çığ gibi büyümüş...
- Lemi :-Akıllı adam. Evet sonra?
- Adam :-Sonrası bu. Tahkikat, tahkikat, sonunda mahalli makamları güç bela harekete geçirdik. Ama bende takat kalmadı.
- Lemi :-Çok yorulmuş.
- Adam :-Sadece yorgunluk olsa...
- Lemi :-Çok masraf etmiş, elinde avucunda ne varsa...
- Adam :-Hepsini harcadım... Girişmiş bulundum bir kere... Geri dönmek manasız. Herkesin gözü sende... Adım attın para... Sonra sağı solu kollamak gerekti... Ziyafetler, pahalı hediyeler... Büro masrafı, bu işle vazifelendirdiğim resmi sıfatı haiz kimselere açıktan ödenen paralar, özel hizmetlerin aylıkları, gayri menhus masrafları... Sorar mısınız... Büro dedim de aklıma geldi yazıhaneyi de dağıtmadım, bir ajan, yanında sekreteri, yardımcısı, odacısı falan filan,

benim adıma işin seyrini kovalıyorlar, durumdan günü gününe beni haberdar ediyorlar...

Edip :-Bravo, iş böyle görülür.

Adam :-Evet ama, hani bir şarkının da dediği gibi, bende takat kalmadı.

Lemi :-Büyük borç altına girmiş.

Edip :-Önemli değil. Aile bunu temizleyecek, emeğinizin karşılığını alacaksınız, hem de fazlasıyla... (Şişinerek) Ben ailenin büyüğü, söz sahibi en yaşlı ferdi olarak bunu taahhüt ediyorum. İçiniz rahat etsin.

(39)

Adam :-Teşekkür ederim. (Didar fırtına gibi girer.)

Didar :-Çok heyecanlıdır) Birsenciğim haber verdi... Banyodaydım, hemen inemedim. Gerçek mi?

Ahsen :-Öyleymiş...

Didar :-Aman ne kadar sevindim. Dur seni kucaklayayım. (Ahsen'i kucaklar, Lemi'ye) Tebrik ederim... (Edip'e kırılarak) Sizi de... Hayırlı olsun... Nerden çıktı bu. Hiç lafı geçmiyordu.

Ahsen :-Beklemiyorduk, sahi nerden haberiniz oldu sizin? Nasıl?

Lemi :-Gazetede ki ilandan.

Adam :-Başka yol bulamadım.

Didar :-Büyükanne nasıl karşıladı?

Ahsen :-Haberini yok ki şekerim uyuyor.

Lemi :-Uyandırsak artık ne dersiniz?

Adam :-Siz bilirsiniz.

Lemi :-Kendiliğinden uyanmasını bekleyelim. Gazete dediniz de... O yerden mantar gibi biten adam ne oldu? Hani yazıhanenizde konuşurken etrafımızda dört dönüyordu.

Adam :-Şu... anladım... (Güler)

Lemi :-Gazetece olduğunu söylemişsiniz.

Adam :-Evet.

Lemi :-İşi nerden öğrenmiş olabilir?

Adam :-Verdiğim ilandan... Musallat oldu. Sabahları benden önce yazıhaneye damlamaya başladı. Mirasçılardan haber var mı diye.. Sizi tanıyınca duru mu artık... Haberi ötekilerden önce gazetesine yetiştirmeye gitmiştir.

Lemi :-Bu haber hoşuma gitmedi. Şimdi kıyıda köşede ne kadar hısım akraba varsa hepsi harekete geçecekler... Bence siz... (Sözünü bitiremez. Dışarıda bir gazetecinin: İkinci baskı, milyonluk mirasçılarının bulunduğunu yazıyor, diye avaz avaz haykırarak geçtiği duyulur. Edip seğirtir.)

Ahsen :-Nereye?

Lemi :-Bakayım neler yumurtlamış.

Didar :-(Onu tutarak) Siz yorulmayın! (Ondan umulmayan bir çeviklikle fırlar)

Ahsen :-Bu işte bir yanlışlık olmasın?

Adam :-Yanlışlık, ne gibi?

Ahsen :-Bilmem.

Adam :-Yanlışlık filan yok. (Adam çantasını açmağa davranır. Beriki bırakmaz.)
Büyük hanımefendinin kalkmalarını beklesek...

Edip :-Şart değil, buradakiler yabancı sayılmaz, hepsi merhumun yakınları...

Adam :-Öyle olsun! (Çantasını açar, ağır hareketlerle içindekileri karıştırır.)

Ahsen :-Büyükannenin şu işteki ilgisini anlayamadım?

Adam :-Asıl mirasçı o. (Kağıtları gözden geçirerek) Vasiyetnamede üzerinde titizlikle durulmuş yalnız, eğer hayatta ise tabiri kullanılmış... Kendileri hayatta olduklarına göre, asıl muhatabın olması tabii... Siz de benim gibi düşünmüyor musunuz?

Ahsen :-Hayatta olmasına hayatta ama...

Adam :-Evet...

Ahsen :-Şimdi ne söylesek boş, gözünüzle görün daha iyi... (Didar girer)

Didar :-(Eliyle göğsünü bastırarak kesik kesik konuşur) Yetişemedim.

Adam :-(Çantasından çıkardığı kağıtları göstererek) İşte elinizdeki belgelerin fotokopileri... (Edip atılır. Adam vermez)

Ahsen :-Dur ayol, yırtacaksın.

(40)

Lemi :-(Adama) Peki siz gösterin! fark etmez... Merhumun duvara gömülü gizli kasasından ele geçen evraklar bunlar...

Adam :-(Göstererek) Mektuplar, bir takım tapu senetleri, aile hatıraları, sonra bizim için asıl önemli sayılan fotoğraflar...

Lemi :-Bakın şu fotoğrafı tanıdınız mı?

Ahsen :-Birsen'in yastık kılıfında bulunduğu resim bu...

Adam :-Demek sizde de var...

Lemi :-Olmaz mı daha neler!

Adam :- (Kâğıtları toplayarak) Şunları görelim.

Lemi :-Duymadınız mı görmek istiyor.

Ahsen :-Hepsi sandığında.

Lemi :-Çabuk, al getir! (Arkasından iter)

Ahsen :-Çıldırıysan Allah'a yalvar. Görürse kıyameti koparır.

Lemi :-Yavaşça açıp bakarız. Onu uyandırmadan.

Edip :-Tabii.

Ahsen :-Hayır.

Lemi :-Sandığı buraya alalım.

Ahsen :-Hay aklınla bin yaşa, gelin!

Lemi :-Siz yorulmayın. Biz getiririz (Edip, Adam hariç, ötekiler çıkarlar.)

Edip :-Vay canına ne gün (Adamın sigara yaktığını görünce paketine uzanır.)

Adam :-Buyurun.

Edip :-O telaşla sigara almayı unutmuşum. Şuradan birkaç tane alayım. (Sigaraları ceketinin göğüs cebine yerleştirir) Masrafları not ediyorsun tabii?

Adam :-Bunu görünce.

Edip :-Bence önemli değil ama... Öteki mirasçılar bakımından... On liranız var mı?

Adam :-Evet. (Şaşırmıştır)

Edip :-Verin.(Adamın uzattığı on lirayı cebine yerleştirir) Taksiye vermiştim. Not edin, hesap karışmasın. (Ahsen, Lemi eski tip oymalı, boyalı bir sandığı taşıyarak girerler. Didar sırtını vererek iki eliyle sandığı kavramıştır.)

Ahsen :-Bir yerini inciteceksin.

Lemi :- (Soluğu kesilmiş) Merak etme. (Hepsi sandığın başına üşüşürler. Telaşlı bir araştırma başlar.)

Edip :-Sen kapıya mukayyet ol.

Didar :-Ben bakıyorum. (Kapıyı tutar. Gözü sandıktadır.)

Ahsen :-Benim toz bezi.

Lemi :-Kaybolan kol düğmesi...

Ahsen :-Birsen'in taşlı tarağı... Aramaktan kızın başı dönmüştü...

Edip :-Bırakın taşı, tarağı... Durun. (Onları rasgele iterek uzaklaştırır, sandığı ters tarafa çevirir)

Ahsen :- (Bir çılgık atarak) Çıldırın mı ayol?

Lemi :-Vaktimiz yok. (Adamı göstererek) Bak bekliyor.

Edip :-Sanki bir lahit karıştırır gibiyim. (Yığının arasından bir çıkımı göstererek)
Bakın!

Adam :-Aradığımız şey içinde olabilir.

Ahsen :-Evet, burada hepsi... (İpi çözmeğe çalışır) Nasıl da bağlamış...

(41)

Lemi :-Bana ver. (Çekip alır, dişiyle açmak için uğraşır.)

Edip :-(Elinden kapar) Beceremeyeceksin ne alırsın... (O da açamaz)

Ahsen :-Durun ayol, ne uğraşıyorsunuz? (Eline geçirdiği makasla ipi keser. Sararmış kâğıtlar, mektuplar, fotoğraflar dört tarafa açılır.)

Adam :- (Üstüne atılarak) İşte... İşte...

Ahsen :-Bize lazım olanlar...

Lemi :- (Fotoğraflardan birini alıp gözden geçirerek) Vay canına.

Didar :-Görebilir miyim?

Edip :- (Elinden çekip alarak) Önce görsün. (Fotoğrafı adama verir, telaşlı hareketlerle çıkından çıkan kâğıtları döküp saçarak ayırır, adamın eline tutuşturur. Mektuplar... Bir tutam saç, mavi kurdeleyle bağlanmış...) Allah bilir merhumun saçı...

Ahsen :-Hayır teyzemin saçı. On altısında ölmüş.

Lemi :-Nerden biliyorsun?

Ahsen :-Kendisi göstermişti.

Lemi :-Şu fotoğraflara bakın... İşte merhumun gençlik resmi... Biraz solmuş... Ama dikkatlice bakmak... Bir mendil... Bahse girerim ki bunu merhum vermiştir.

Ahsen :-Dur ayol görüyor.

Lemi :-Elinizdeki vesikalar nasıl? (Hepsi susup adama bakarlar)

Adam :-Mükemmel. (Hepsi sevinç çılgınlıkları atarlar, Lemi Ahsen'i kucaklar, Didar da utangaç hareketlerle Edip'i kucaklar.)

Lemi :- (Kollarından güçlkle sıyrılarak) Hayır beni değil onu kucaklayın. (Adamı işaret eder) Bu mutlu sonu ona borçluyuz. (Kucaklaşırlar.)

Adam :-Beni mahcup ediyorsunuz.

Lemi :-Tevazuun sırası değil.

Ahsen :-Siz ilgilenmeseydiniz nerden haberimiz olacaktı? (Kapı ağır ağır açılır.
Adam hariç içerdekiler sevinç çılgınlıkları atarak ona doğru koşarlar.)
Büyükanneçim (Ona sarılır)

Lemi :-Dur düşüreceksin. (Onu saygı ile tutar. İhtiyar afallamıştır.)

Adam :- (Ürkmüş) Bu mu?

Lemi :- (Özür diler gibi, Büyükanneye doğru seğirtir) Gel kadınların en mutlusu...

Büyükanne :- (Birden farkına varır çılgılığı basar) Sandığım, sandığım. (Kendisini saygı ile tutanları iterek sandığa saldırır.)

Ahsen :-Büyükanneçim.

Büyükanne :-Eliniz kırılısın inşallah, bir şeycik demem.

Lemi :-Bırak sandığı hanımefendi. (Adama) Vesikaların çalınmasından korkuyor.
(Adama işaret ederek, yüksek) Bak, kim geldi. (İhtiyar duraklar)

Ahsen :-Ne güzel haberler getirdi sana.

Büyükanne :- (Sandığı bir anda unutmuştur, adamı hayretle süzerek) Laleliden mi geldi?

Lemi :-Ne Lalelisi Büyükanne, Mısırdan geliyor, Mısırdan...

Ahsen :-Zengin olduk zengin.

Edip :-Bütün sıkıntılarımız sona erdi ailece... Biraz gecikmiş sayılsa da...

Adam :-Büyük bir mirasa kondunuz hanımefendi. (İhtiyarda fazla tepki görmeyince yavaş) İşi anlayamadı galiba.

Lemi :-Anladı, renk vermiyor.

Büyükanne :- (Azarlar gibi) Sen sus bakayım! (Lemi geriler. Saygılı bir tavır takınır.) Miras mı dedi? (Edip'e bakar.)

Adam :-Evet hanımefendi.

Büyükanne :-Yine kim ölmüş?

(42)

Lemi :-Seninki hanımefendi. Kirami Bey! (Büyükannenin bütün vücudu sarsılır, düşecek gibi olur, Ahsen bir çılgılık atar, tutarlar, saygı ile incitmemeye çalışarak oturturlar, etrafını çevirerek konuşmasını beklerler.)

Büyükanne :-O kayıp değil miydi?

Ahsen :- (Yavaşça) Hatırladı. (Yüksek) Mısır'daymış Büyükanne.

Lemi :-Orada yerleşmiş, servet sahibi olmuş... Altı ay önce de ölmüş.

Büyükanne :-Ölmüş demek! (Başını esfle iki tarafına sallar, sonra birden) Niçin?

Lemi :-Sorduğu şeye bak!

Ahsen :-(Onu azarlar gibi) Aklını mı kaçırdın? Bu nasıl konuşma! (Birden tatlılaşveren bir sesle) Yaşlı adamdı Büyükanne, senden daha yaşlı.

Lemi :-Herkes ölecek, hepimiz buna mecburuz...

Büyükanne :-(Azarlar gibi!) Susun bakayım! Hepiniz birden konuşup zihnimi karıştırmayın! (Adamı işaret ederek) Onun nesi oluyor bu?

Ahsen :-O avukat Büyükanne. (Dışarıda gürültüler duyulur, önde Birsen onun gerisinden Safinaz, alı al moru mor... Hıdır'ın elini tutmuştur.)

Safinaz :-Ahsen yavrum! Büyükanne... Beyefendi... (Ağlayarak birinden ötekine koşar, Hıdır'ı arkasından sürüklemektedir.)

Edip :-Bırak ağlamayı! Ağlanacak gün mü? (Adam'a) Efendim işte Safinaz bu.

Adam :-Bakın, konuşmak istiyor. (Büyükanneyi işaret eder.)

Ahsen :-(Üstüne şefkatle sarkarak) Bir şey mi diyecektin Büyükanne? (İhtiyar fısıldar, Ahsen geri çekilip ona bakar.)

Lemi :-Ne diyor?

Ahsen :-Sıkışmış. (Adam hariç hepsi hizmete koşarlar.)

Birsen :-Ben götürürüm Ahsenciğim.

Safinaz :-Olur mu, ben varken...

Büyükanne :-Hayır, sen götür! (Ahsen'in kolundan tutar)

Lemi :-Bende geleyim istersen?

Ahsen :-Ne münasebet! (Büyükanneyle çıkarlar, antre tarafında büyük gürültüler duyulur, dört kocakarı, daha başka komşu kadınlar, her yaştan kız oğlan çocuklar, bir anda evi doldururlar, her kafadan bir ses çıkmaktadır... Kadınlardan birinin kucağında çocuğu viyaklar, çocuklar kovalamaca oynarlar, kadınlardan biri onları azarlar, bu müdahaleye sinirlenmiş görünen bir başkası ona çıkışır, tam bir curcuna havası...)

SAHNE 5

:(Bu sahnede bütün hareketler ve konuşmalar, tempolu, iç içe, fakat birbirini örtmeyecek şekilde geçer. Yer yer, oyunun gerektirdiği duraklamalar ve sessiz sahnelerde, bu akışın ahengine uygun şekilde ayarlanmış olmalıdır.)

Didar :-(Yırtınarak) Gözünüz aydın komşum, gözünüz aydın!

2.Kocakarı :-Büyükanne nerede?

Safinaz :-Çok sevindim doğrusu.

4.kocakarı :-Allah, ne diyeyim...

Safinaz :-Talihli kadınmış...

Didar :-Ona ne şüphe! Böyle torun sahibi...

Safnaz :-Üstüne titriyorlar...

Didar :-Allah sonunda mükâfatını verdi.

Emzikli kadın :-(Sinirlenmiş) Oynayacak başka yer kalmadı mı?

2.Kadın :-Sabreden derviş, muradına ermiş...

Adam :-Kim bunlar?

Birsen :-(Ortada kalan döküntüyü sandığa doldurmakla meşgul) Komşular!

(43)

Didar :-Komşuların komşuları...

Adam :-Ben hısım akrabanız sandım.

Edip :-Belki de öyledir bilinmez ki...

1.Kocakarı :-Bizim kininde büyük kardeşi, fiğ tarihinde kaybolmuş, rahmetli hep anlatırdı.

2.Kocakarı :-Belki de günün birinde ortaya çıkar.

3.Kocakarı :-Nerde bizde o talih! (Göğsünü geçirir)

4.Kocakarı :-Talih kör Salih! Gelin böylesini bulun, ne diyeceksin, Allah'ın işi (İçini çeker.)

Lemi :-Gürültüyü keselim yahu!

Birsen :-Çekilin o sandığın yanından! (Son döküntüleri gelişi güzel sandığın içine doldurur)

Lemi :-Bu çocukların işi ne burada?

Edip :-Ayak altında dolaşmayın!

Didar :-(Azarlar gibi) Hadi çıkın bakayım! (Çocuklar kaçarlar, fakat oynamakta devam ederler) Bak, aldıkları var mı?

Emzikli kadın :-(Alınmış) Size diyor duymadınız mı?

2.Kadın :-(Yavaş) Bu kız kurusuna ne oluyor? Aklınca yaranacak! (Çocuklara) Hadi gidin, sokakta oynayın!

Adam :-(Büyükanne ile Ahsen'in bulunduğu tarafı işaret ederek) Geciktiler.

Lemi :-Sırasını buldu. (Kızmış gibi)

Safnaz :-Bakayım mı?

Edip :-Durduğun kabahat (Safnaz seğirtir, Hıdır'ı da peşinden sürükler)

Hıdır :-Nereye gidiyoruz?

Safnaz :-Her şeyi sorma!

Ahsen :-(Kapıdan başını uzatır) Birsen! (Curcunayı görür) Aman yarabbi, bu evin hali ne?

Lemi :-Baskına uğradık.

Edip :-Haberı duyan soluğu burada almış.

Ahsen :-(Çıkışır gibi) Bakınır duracağına gelsene. (Birsen çıkar, hepsi gözlerini dikip, soluksuz beklerler, çıt yoktur. Büyükanne, Ahsen'le Birsen'in kollarında boy gösterir, Lemi, Edip Safinaz ona doğru seğirtirler. Oturanlar, koltukta yer bulamayıp yere bağdaş kuranlar telaşla doğrulurlar. Lemi, Edip, Safinaz ve onun elinden tuttuğu Hıdır, İhtiyarın önünde yan yan kaçarak geri çekilirler, Kocakarılar, komşu kadınlar ve çocuklar, görülmemiş bir şey seyrederek gibi bakarlar.)

Ahsen :-(Her zamanki yerini işaret ederek) Şuraya oturalım!

Lemi :-(Gösterdiği telaştan soluğu kesilmiş gibi kesik kesik konuşarak) Orada rahat edemez... (Rasgele yakaladığı yastıkları yere hazırlayarak) Yere oturtalım. (Büyükanne direnir)

Ahsen :-İstemiyor. (İhtiyarı yine koltuğa doğru götürmek ister)

Büyükanne :-(Görünüşte ötekenden hiç farkı olmayan başka bir koltuğu işaret ederek) Şuna! (Ahsen'le Lemi bakışır.)

Ahsen :-Peki Büyükanne! (Gösterdiği koltuğa yerleştirirler, hepsi etrafında fırıldak gibi dönmektedir. Komşular kendi aralarında alçak perdeden çekişirler. Büyükannenin konuştuğu duyulunca hepsi susarlar.)

Büyükanne :-(Titiz) Oldu, oldu, beni sarstınız. (Saygılı bir sessizlikle kendisine bakan komşuları yeni görmüş gibidir.) Kim bunlar?

1.Kocakarı :-Beni tanımadınız mı komşum?

2.Kocakarı :-(Onun önüne geçmeye çabalayarak) Bizi...

(44)

3.Kocakarı :-Hayırlı olsun.

4.Kocakarı :-İftihar ettik.

Büyükanne :-Ne diyor?

Lemi :-(Atılır) İftihar etmişler.

Büyükanne :-(Terslikle) Sana sormadım. (Edip'e bakar.)

Edip :-(Ahsen'in geri çektiği işaret ederek) Evet.

Büyükanne :-(Çıkışır gibi) Niçin? (Kocakarılar bakışır.)

Didar :-(Dişlek ağzını çarpıtan bir gülüşle) Başınıza devlet kuşu kondu.

Büyükanne :-(Aynı terslikte) Sana ne! (Komşular bozulmuş görünen kadını geri çekerler, antre tarafında bir kaynaşma olur, gazeteci güllü gibi girer. Yerden yapma kısacık boylu, çok hareketli bir gençtir. Gözleri yuvaları içinde fıldır fıldır oynamaktadır. Boynunda bir fotoğraf makinesi.)

Lemi :-(Ahsen'e yavaşça) Gazeteci.

Edip :-Buyurun cenaze namazına!

Gazeteci :-Tebrikler! (Aceleden boğulur gibi) Gelen oldu mu?

Edip :-Nasıl?

Gazeteci :-Başka gazeteden?

Edip :-Hayır.

Gazeteci :-(Yüzü aydınlanır) Atlattık desenize. (Kısa kesik bir kahkaha salıverir, yüzü bir anda ciddileşmiş, Büyükanneyi işaret ederek) Bu mu?

Adam :-Evet.

Gazeteci :-Vay canına! (Büyükanneye yaklaşır, bakışıyla selamlar) Ne dediniz bu işe?

Büyükanne :-Kim bu?

Ahsen :-Gazeteciymiş Büyükanne.

Gazeteci :-Sizinle röportaj yapmaya geldim.

Edip :-Bize sorun.

Gazeteci :-Ne münasebet! (Büyükanneye) Evet, ilk intibainız?

Ahsen :-Yüksek konuşun!

Gazeteci :-(Sesini yükselterek) Ne duyduunuz haberi öğrendiğiniz anda? İmdi neler hissediyorsunuz? Gazetemiz okuyucularına duyurmak istiyor. Bir anda meşhur oldunuz, eli kulağında, bizimkiler neredeyse damlarlar buraya... Henüz adresi ele geçiremediler... (Gülerek bir anda endişelenmiş görünerek) Acele edelim, ne olur ne olmaz... Herkes sizden bahsediyor şimdi, dolmuşlarda, evlerde, gazetelerde, iş yerlerinde, bütün şehir sizi konuşuyor şu anda hanımefendi. (Heyecanlanmış görünür.)

Büyükanne :-(Heyecansız) Niçin?

Gazeteci :-Büyük bir servetin sahibisiniz.

Büyükanne :-Başkalarına ne benden?

Gazeteci :-Mükemmel! Bir dakika! (Not eder) İşte şaşırtıcı bir cevap, hem çok zekice... Başkalarına ne bundan? Hanımefendi meşhur kelimedir, zengin parası züğürdün çenesini yorar derler. Hem sizin özel durumunuz var, yalnız

züğürtlerin değil, zenginlerin de çeneleri işliyor şu sırada... Bütün iş alemi sizi düşünüyor, çok sürmez, hepsi birden harekete geçerler, Büyük sermaye gerektiren yatırımlar konusunda, cazip teklifler alacağınıza bahse girerim... Şöhretli iş adamları sizi elde etmek için kıyasıya bir yarışa girecekler... Bir takım projeleriniz olmalı... Sorabilir miyim? Hangi iş alanında yatırım yapmağı tasarlıyorsunuz?

Büyükanne :-Tasası sana mı düştü?

Gazeteci :-Nasıl? Olur şey değil vallahi. (Not ederken konuşur) Yaman kadın! Bir kelimeyle müthiş... Bizim iş hayatında kurt geçinenlerin çekecekleri var... Hepsini parmağında oynatacak... Beni korkuttunuz hanımefendi. Evet korktum sizden... Peki... Lütfen, bir soru daha... Yalvarırım...

(45)

Lemi :- (İşe karışmak lüzumunu duymuş gibi) Canım, görüyorsunuz ki...

Büyükanne :-Sen lafa burnunu sokma bakayım!

Gazeteci :-Teşekkür ederim. Anladığım kadarı... Başkalarıyla ortak çalışmayı düşünmüyorsunuz. Haklısınız... Servetiniz var... Ücretini ödedikten sonra, bütün akıl, ihtisas sahipleri de hizmetinize koşmaya hazır... Yalnız bakın yalvarıyorum, ayağınızı öpeyim. Saklamayın, servetinizi hangi mevzuda ne şekilde kullanmayı düşünüyorsunuz?

Büyükanne :-Sen başka laf bilmez misin?

Gazeteci :- (Afallamış) Anlayamadım?

Edip :-Anlamayacak ne var bunda? Hanımefendi bir tek şey istiyor: Kimse tarafından tedirgin edilmeden, huzur içinde yaşamak... Sizin gazetenin de buna itirazı olmayacağını sanıyorum... İşmiş, bu çok sonra düşünülecek bir husus.

Büyükanne :-Hayır! Yerinde kalsın, o paranın lüzumu yok bana!

Edip :-Aman!

Lemi :-Bu da ne demek? (Kaynaşma) Susun yahu!

Ahsen :-Çıldırдың mı Büyükanne?

Hıdır :-Ne dedi?

Safnaz :-Dur şimdi.

Büyükanne :-Sahibi hayrını görmemiş...

Lemi :-Şu lafa bak!

Büyükanne :-Ben ne yapayım?

Ahsen :-Büyükanneciğim...

Edip :-Bir dakika müsaade edin.

Adam :-Hayır asıl siz müsaade edin! (Hepsi susar, Adam Büyükanneye) Yani anladığıma göre... (Bir duruştan sonra) Mirası red ediyorsunuz öyle mi? (Ortalık bir anda karışır.)

Edip :-Hayır, hayır! (Gömleğinin yakasını gevşetir.)

Lemi :-O nasıl söz?

Ahsen :-Büyükanne, Büyükanneeciğim...

Gazeteci :-İşte asıl bomba haber!

Lemi :-Dur birader, şimdi bombana başlatacağın. Büyükanne! (Kaynaşma artmıştır) Susun Allah İllallah aşkına susun! (Safnaz'la Birsen'e) Kaz gibi bakacağınıza şu gürültücü kalabalığı çıkarın!

Safnaz :- (Çekingen) Hadi duydunuz değil mi? (Kocakarılar ve öteki komşular direnirler, Safnaz Hıdır'ı Sürer) Şunlara bir şey söyle!

Hıdır :-Bana ne!

Safnaz :-Bu da erkek sözüm ona.

Lemi :-N' oluyor?

Safnaz :-Çıkmıyorlar ne yapayım!

Lemi :-Evet, susun! Amca söz istiyor, susun yahu, susun biraz (Sesler durur) Ne söyleyeceksen söyle bir an önce!

Edip :-Ben... (Yutkunur) Şunu açıklamak istiyorum... Ailenin büyüğü olarak...

Lemi :-Bırak büyüğü küçüğü, konuya gir!

Edip :-Peki. Büyükanne, şu veya bu mülahaza ile kabul etmeyebilir, fakat unutmak lazımdır ki geride biz varız...

Adam :-Bir dakika.

Ahsen :-Büyükanne ne söylediğini bilmiyor.

Edip :-Tabii!

Adam :-Bakın o zaman iş değişir! Vasiyetnamenin özel hükmüne göre, mirasçının akli melakatına sahip bulunması gerekir...

Edip :-Tabii, tabii...

Ahsen :-Aklı yerinde...

Lemi :-Domuz gibi... Şey yani kafası işler demek istedim.

(46)

Büyükanne :-Neyi paylaşamıyor bunlar?

Edip :-Yok, sana göre bir şey yok... Keyfine bak! (Adama) Durum aydınlandı, şu işi bitirelim.

Adam :-Hay hay, ama nasıl?

Edip :-Dediğim gibi, kabul etmediğine göre muameleyi bizim adımıza yürütün. Olsun bitsin!

Adam :-Önemli noktayı unutuyorsunuz. Ortada çok özel bir durum var! Genel hükümlerin işlenmesine engel teşkil eden bir durum! (Hepsi soluksuz ona bakarlar) Bu servet, merhumun vasiyeti gereğince doğrudan doğruya hanımefendiye intikal etmektedir. Kendileri buna diledikleri gibi tasarruf hakkına haizdirler...

Lemi :-Atar, satar, istediğin devreder, ama kabul etmediği takdirde...

Edip :-Takdirde...

Adam :-Hazineye intikal eder.

Edip :-Allah!

Ahsen :-Bana bir şeyler oluyor.

Lemi :-Sırası mı be kadın? (Yalvarır gibi) Büyükaneciğim!

Ahsen :-Merhamet et bize.

Edip :-Bu son şans benim için...

Lemi :-Bizi düşün yahu!

Büyükanne :-Neyini düşünüyüm senin (Adama) Öyle yapın!

Edip :-Hayır, hayır!

1.Kocakarı :- (İleri atılarak) Bize, bize bırak onu!

2.Kocakarı :-Ömrümüz boyunca sana dua edelim.

3.Kocakarı :-Torunlarımız hayırla ansınlar seni...

4.Kocakarı :-Allah da seni mükâfatlandırsın öteki dünyada!

Safnaz :- (Hıdır'a) Sen sus yalnız uyuz çomar! (Yalvarır gibi) Bizi de unutma
Büyükanne!

Gazeteci :-On beş yıllık gazeteciyim, böyle röportaj yapmadım. (Not alır)
Yaşasın! (Yazarken) Büyükhanım, biz de varız.

Ahsen :-Şu başımıza gelene bakın a dostlar!

Didar :-Böylesi duyulmuş şey değil.

Edip :-Merhumun işi böylesine çıkmaza sokmuş olmasına ne demeli...

Lemi :-Ben ne diyeceğimi biliyorum ama, hadi söylemeyeyim. (Adam'a) Bu işe yine siz bir çıkar yol bulacaksınız.

- Adam :-Benim için pek fark etmez. Hazineye nasıl olsa vekalet ücretini...
- Edip :-Allah aşkına şu hazinenin adını anma!
- Ahsen :-Evet, fena oluyoruz.
- Lemi :-Yine vallahi çok dayanıklıymışız.
- Büyükanne :-(Birden) Susun!
- Edip :-Susun!
- Büyükanne :-Kafamı şişirdiniz!
- Edip :-Kafasını şişirdiniz!
- Büyükanne :-Biraz düşünmek istiyorum.
- Edip :-Ahsen, Lemi aman.(Soluksuz bekleşirler)
- Büyükanne :-Ben istemezsem bunların eline geçmeyecek mi?
- Adam :-Öyle. (Ahsen, Edip, Lemi boyunlarını büküp bekleşirler)
- Büyükanne :-Peki, mübarek olsun size! (Ortalık karışır, kucaklaşırlar, Büyükanne bu saldırıdan yakasını kurtaramaz.) Durun, durun.
- (47)
- Lemi :-Çıldırдың mı kadını öldüreceksiniz.
- Edip :-Şimdi ne yapmak gerekiyor?
- Adam :-Bunu noter huzurunda tasdik etmek.
- Lemi :-Çabuk çıkalım.
- Ahsen :-Acelen ne ayol?
- Lemi :-Vazgeçebilir.
- Edip :-Doğru, yürüyün.
- Adam :-Bir dakika. Önce devrin kime yapılacağını anlayalım.
- Hepsi birden :-Bana tabii.
- Büyükanne :-(Bakışlarını etrafında dolaştırır, hepsi ona yaranmak ister gibi gözünün içine bakmaktadır, yalnız Birsen geride durmaktadır.) Bunların hiç birini gözüm tutmadı. (Gene hayal kırıklığı sesleri) Yine içlerinden en uygunu... (Hepsi bir anda canlanmıştır.) Şu Birsen kız. (Edip yığılır, çığlıklar, hazır bulunanlar Birsen'i kucaklar.)
- Safnaz :-Edip bey bayıldı. (Kimse oralı olmaz, kendiliğinden ayılır.)
- Edip :-Ne oldu bana? Neredeyim? (Curcuna son haddini bulmuştur.)
- Gazeteci :-Bir dakika, lütfen! Şu tarihi anı ebedileştirelim. (Fotoğraflarını hazırlar.) Ahsen telaşlı (Durun canım, giydireyim önce! Birsen seğırtmeye davranır bırakmazlar.)

Didar :-Biz bakarız.

Ahsen :-Sen yorulma. (Onu öper, çıkarlar, Safinaz da yardıma koşar)

Gazeteci :-Işık vaziyeti nasıl? Önemli değil, flaş var nasıl olsa... (Grubu hazırlar, Ahsen, Didar, Safinaz ellerinde çeşitli giyeceklerle girerler, onlar Büyükanneyi evire çevire giydirirken, resim çekme hazırlığı devam eder. Birsen Büyükanenin yanındaki yeri ablasına vermek ister, genel itiraz sesleri arasında, Büyükanenin yanındaki tek koltuğa oturtulur, ötekiler ikisinin etrafını çevirirler, bazıları çömelir, bazıları da yere bağdaş kurarlar, gazeteci durmadan talimat yağdırır) Hayır olmadı, siz şöyle geçin... Siz de biraz daha öne... Dikkat arkadakileri kapatıyorsunuz...

Ahsen :-(Heyecanlı) Siz, siz girmeyecek misiniz?

Gazeteci :-Nasıl? Otomatik deklanşörü yok ki... (Aynı anda Acart topun ağzından fırlamış gibi girer genel hayret sesleri...) Buda kim?

Edip :-Geciktin delikanlı, otobüsü kaçırdın. (Bu şakasına ötekilerin gülmesini bekler, aldırmadıklarını görünce o da gülmekten vazgeçer, yarı ciddi) Geldiğine göre bari bir işe yarasın. (Gazeteciye) Siz girin o çeksin. (Gazeteci nasıl kullanılacağını anlatır sonra kendisi de grubun içine katılır. Flaş patlar, sevinç çılgınlıkları... Kahkahalar...)

Ahsen :-Bir araba, araba çağırmadık...

Edip :-Yolda ilk rastladığımız taksiyi çevirip satın alırız. (Kahkahayı basar.)

Gazeteci :- (Geride kalmıştır, elini cebine atar, ateş kırmızısı bir kâğıda şaşırmış gibi bakar.) Ah ne dalgınlık benimki. (Kâğıdı adama uzatır.)

Adam :-O ne? (Edip durup onlara bakar.)

Gazeteci :-Telgraf, Mısırdan. (Adam kapar gibi alır, Edip yaklaşır.) Katibiniz verdi.

Lemi :-(Kapının ağzında) Niçin durdunuz? (Durumdaki değişikliği fark edince yaklaşır.) Ne var?

Edip :-Anlamadım. (Adam boş bakışlarla onlara bakar, sonra çuval gibi, en yakın koltuğa yığılır, telgraf yere düşer, Lemi atılarak alır, Ahsen Büyükanne ve ötekiler kapıda görünürler.)

Ahsen :-Ne oldu? (Lemi konuşmaya mecali yokmuş gibi bakar, telgrafı uzatır, Edip atmaca gibi yakalar.)

Edip :-(Önce tutuk, sonra ateşlenmiş gibi hızla bir çırpıda okur) Prensesin Kanada'da ki yeğeni vasiyetnamenin iptali için müracaatta bulundu. Stop.

Tereke hakimliği iŖe el koydu. Stop. Durum nazik. Acele gelin. (Hazır bulunanların hepsi ŖaŖkın bakıŖırlar sanki bir yıldırım dūŖmüŖ gibidir, derinleŖen sessizlik içinde geride yine tek başına bırakılan Büyükannenin konuŖtuđu duyulur.)

Büyükanne :-Helaya götürün beni, sıkıŖtım birden.

SON

KÖR KADI

BİRİNCİ PERDE

(Bir salon.. Solda, karşıda kapılar, sağda yan duvar boyunca devam eden, yerden tavana kadar yükseklikteki vitrin-pencere.. Terasın camlı kapısı.. Eşya, bir divan, koltuklar, puf, alçak masa v.b. Telefon.. Mevsim, yaz, öğleden önce... Perde açıldığı zaman sahne boşluk.

LEYLA :-(İçerden) Sen kapıyı tut! (ESMA fırtına gibi girer, yirmi beş yaşlarında, güzelce bir kadın, belinde iş önlüğü, kapıyı ardına kadar açıp bekler, NEVZAT görünür, ayağının biri bilek hizasına kadar sargılanmış, kolunun teki bir askıyla boynuna asılmıştır, tepesinde kocaman bir pamuk tampon, serbest eliyle bunu bastırmaktadır, otuz yaşlarında, delişmen bir adam. LEYLA yürümesine yardım etmek ister gibi arkadan onu desteklemektedir. Kocasından birkaç yaş küçük, sevimli, zarif fakat biraz farfara bir kadındır. NEVZAT'ın divana doğrulduğunu görünce hemen yolunu keser) Hayır, doğru yatağına.

NEVZAT :-Oturmak istiyorum.

LEYLA :-Olmaz. (Telefon zili, ESMA'ya) Telefona bak! (NEVZAT'ı çekiştirerek) Hadi! (NEVZAT oralı olmaz, LEYLA bezgin bir hareket yapar.)

ESMA :-(Telefonda) Buyurun! Evet? (LEYLA'ya bakar)

LEYLA :-Kim?

ESMA :-Beyefendiyi istiyor.

LEYLA :-(Doğrulamaya davranan NEVZAT'a engel olur, reseptörü alır) Efendim? Maalesef.. Rahatsız.. Hayır hasta değil.. Bir kaza atlattı.. Evet, trafik kazası..

NEVZAT :-Kim, sorsana?

(2)

LEYLA :-(Bir işaretle onun susturur, telefonda) Teşekkür ederim.. Hayır ,pek önemli sayılmaz... Efendim? Kendisiyle görüşmek mi istiyorsunuz?

Fakat beyefendiciğim... (NEVZAT topallayarak bir hamle yapar,reseptörü almaya davranır, beriki vermek istemez) Kuzum ,sert davranma !!

NEVZAT :- (Telefonda) Evet? (Dostça) Siz miydiniz?

LEYLA :-Bizim müvekkillerden biri.. (Telefonda) Sormayın, bir iştir oldu, bereket versin ucuz savuşturduk.. Teşekkür ederim.. Evet?.. Sizin mesele.. Tatlı canınızı üzmeysin.. Yüzdük, kuyruğuna geldik.. Yok canım Bu defa tamam.. Muhakkak kazanacağız.. Efendim?.. Davalı, avukatı.. Evet.. Bakmayın, öyle konuşacak tabii.. Hımm. Hımm.. Bilirkişiyle temasa geçmek.. Keşiften önce pek usulden değildir ama, Efendim? Söz mü vermiştim ,hayhay.. Ben görmeye çalışırım.. Bugün mü?

LEYLA :-Hayır!!

NEVZAT :- (Telefonda) Hayır, bugün imkansız ,ayağımı basamıyorum.

LEYLA :-Ne manasızlık!

NEVZAT :- (Telefonda) Belki yarın..

LEYLA :- (Kesin) Hayır efendim, çıkamazsın !

NEVZAT :-Bir dakika hayatım, bir dakika. (Telefonda) İyisi siz arayın beni evet.. Yarın, bu saatte.. Güle güle.. Saygı bizden.. (Telefonu kapatır) Dangalak!

LEYLA :-Ne oldu ?

NEVZAT :-Kurt masalı okuyor bana. Çok beklersin.

LEYLA :-Zoru nedir?

NEVZAT :-Mirası kurtarmak.. Kapalı çarşı esnafından, yağlıkçı hacı Kamil Bey.. Adam sizlere ömür, arkasından kızı Rikkat hanım, miras kalmış. Hatırı sayılır bir servet.. Hasım akraba, hep birden harekete geçmişler.. Açtıkları davalar.. Damadınkiyle birleştirilmiş.. Senin anlayacağın altmış küsur hikaye.. Dava açanlar, buna bakan hakimler, mübaşirler ardından göçüp gitmiş, dava başka mahkemelere intikal etmiş, davacıların çocukları işe el koymuş başka hakimler, mübaşirler.. Onların ömrü vefa etmemiş, yeni yetmeler nöbete girmiş.. Daha bir kaç kuşağın başını yer bu dava..

(3)

LEYLA :-Ama şekerim..

NEVZAT :-Ne var ?

LEYLA :-Öyle konuşmadın.

NEVZAT :-Nasıl ?

- LEYLA :-Aksini söyledin, ümit verdin adama.
- NEVZAT :-İdare.. İdare ediyoruz.
- LEYLA :-Hiç hoş değil.
- NEVZAT :-Ne demeliydim? (Sanki adam karşısındaymış gibi) Arkadaş,bu iş yaş. Bu sevdadan vazgeç, masrafına yazık! öyle mi ?
- LEYLA :-Yakışık olan bu.
- NEVZAT :-Çocuk gibi konuşma Allah aşkına. İyi maşallah, durumu olduğu gibi açıklayacağız.. Adam hemen ellerimize sarılacak, eksik olmayın, sağ olun, varolun, beni akıntıya kürek çekmekten kurtardınız iki cihanda aziz olun diyecek öyle mi ?
- LEYLA :-Evet ama..
- NEVZAT :- (Tersine.) Bu avukatta iş yok, diye geçirecek aklından, soluğu bir başka meslektaşın yazıhanesinde alacak.. Allah sayılarını eksik etsin, biz kırk kişiyiz, birbirimizi biliriz. Bu yenisi adamın ağzından girip burnundan çıkacak.. İşe bir kere abanmaya görsün, sökebilene aşkolsun, bize de ağzımızı poyraza açmak düşecek. Sen hangi dünyada yaşıyorsun Allah'ını seversen?
- LEYLA :-Peki peki..
- NEVZAT :-Bu dünyada. Herkes, Yalnız işine geleni duymak ister.
- LEYLA :-Peki dedim uzatma!
- NEVZAT :-Tersini konuşmaya gör, senden kötüsü yoktur. Evin dört duvarı arasına kapanmışsın, dışarıda ne facialar cereyan ettiğinden haberin yok.
- LEYLA :-Beyhude çeneni yoruyorsun, sana hak vermiyorum, onu bil !
- (4)
- NEVZAT :-Verme napalım. Zaten bu evde kimse bana hak vermez, sen, hele annen (Kapının zili duyulur)
- LEYLA :-ESMAa! Kapı çalınıyor.
- NEVZAT :-Yalnız çocuklar.. Onların da ileride hakkımızda...
- LEYLA :-Bir dakika! (Yüksek) Kim? (Bir bekleyiş) Bak cevap verir mi? (Hışımla çıkar. NEVZAT kulak kabartır, LEYLA'nın anneciğim! Diye sevinçle haykırdığı duyulur, NEVZAT parmaklarının ucuna basarak, kaçır gibi çıkar, MERZUKA görünür altmış yaşlarında çaçaron bir kadın, yaşına göre iddialı bir hali vardır. LEYLA arkasından gelir)
- MERZUKA :-Nasıl, ne durumda?
- LEYLA :-Fazla bir şeyi yok. Nerde bu? (Yüksek) NEVZAT!

- NEVZAT :- (İçerden) Efendim!
- MERZUKA :- Bırak, kaldırma!
- LEYLA :- Şimdi burada oturuyordu. (Yüksek) Annem geldi.
- NEVZAT :- (İçerden) Sahi mi? (Topallayarak girer, yalandan sevinçli) Elinizi öpeyim.
- MERZUKA :- Bırak, el öpmeyi şimdi. Nasıl olmuş bu?
- LEYLA :- Doğru dürüst anlatmadı ki...
- NEVZAT :- Anlatacak ne var? Dolmuştaydım, inişte bir ayağım içerdeyken araba hareket etti, kendimi yerde buldum. Hepsi bu kadar. Siz nasılsınız.
- MERZUKA :- Alışverişe çıkmıştım, dönüşte komşu haber verdi, telefonla aradığım da. Aklım başımdan gitti. (NEVZAT'ı gözden geçirerek) Nesi var şimdi?
- NEVZAT :- Yok, bir şeyim yok, LEYLA işi büyütüyor.
- LEYLA :- Topuğu çarpılmış..
- NEVZAT :- Aslında öyledir.
- LEYLA :- Kolu mosmor..
- NEVZAT :- Yalnız dirseğin ucu..
- LEYLA :- Başında da..
- NEVZAT :- Başta bir şey yok. Neyse, başka şey konuşun! Tansiyonunuz ne alemde (Dışarıda kapının çalındığı duyulur.) Kapı! (Kulak kabartırlar)
- MERZUKA :- Kazayı duyan biridir.
- (5)
- NEVZAT :- (Endişeli) Acaba? (Dışarıda alçak perdeden fısıltılar duyulur.) Hayır; (LEYLAya bakarak) O.
- LEYLA :- (Dişlerinin arasından) Evet.
- MERZUKA :- Kim ?
- NEVZAT :- Bizimkinin belalısı.
- MERZUKA :- O sırık herif mi? Şu velfecri bakışlı badanacı.. (ESMA'nın fısıltılara karışan kısık kahkahaları duyulur)
- LEYLA :- (Kızgın) Hayır.
- NEVZAT :- Onun pabucu dama atıldı. Haspa yerli Brijit Bardo. (Dışardan sesler yükselir.)
- LEYLA :- (Sinirli) Şimdi iki saat çan çan ederler kapıda. (Birden fırlar)
- NEVZAT :- Dur, ne yapıyorsun? Bize ne canım.

LEYLA :-Bunun kadar geniş insan görülmemiştir.

NEVZAT :-Şimdi durup dururken ESMAyı üstümüze sıçratmayalım. (ESMA görünür, kararsız bir hâli vardır.)

ESMA :-ARİF ..

NEVZAT :-Duyduk..

ESMA :-Kazayı haber verdim de..

NEVZAT :-Evet ?

ESMA :-Geçmiş olsun demek istiyor size. (Geriye doğru işaret eder) Gel! (ARİF girer, otuz yaşlarında, akrep bıyıklı, araştırmacı bakışlı bir adamdır, değer biçmek ister gibi gözlerini etrafta dolaştırır. ESMA koluna dokununca toparlanır.)

ARİF :-Büyük geçmiş olsun.

NEVZAT :-Eksik olma!

ARİF :-Muhakkak ehliyetsizdi.

NEVZAT :-Belki.

ARİF :-Kalıbımı basarım, zaten geceleri dolmuş yapanların yarısının ehliyeti yok.

LEYLA :- (İşi kısa kesmek ister gibi) Masa örtüleri yıkanacak, biliyorsun.

ESMA :-Evet. (ARİF'e yan yan bakarak) Bir müşkülü var.

(6)

NEVZAT :-Hayrola ?

ESMA :-Akıl istiyor sizden. (Onların bakiştıklarını görerek) Avukat olduğunuzu söyledim de..

NEVZAT :-Hımm!

ESMA :-Karısıyla araları yok.

NEVZAT :-Yaa !.

ESMA :-Hırgür, Allah'ın günü, saç saça, baş başa..

NEVZAT :-Fena..

ESMA :-Ayrılmak istiyor.

NEVZAT :-Öyle mi? (ARİF başını sallar) Evet, çıkar yol bu, madem anlaşıyorlar.

ESMA :-Ama karısını yavaşmıyor.

NEVZAT :-Vayy, işte bu olmadı

ESMA :-Bir gecekondusu var, onu bize bırakırsan ayrılırım, demiş.

LEYLA :- (Sabrı tükenmiş gibi) Kuzum, bunları konuşmanın yeri mi?

NEVZAT :-Bir dakika lütfen! (ESMA'ya) Evet? (LEYLA kızmış gibi çıkar, MERZUKA'da arkasından gider.)

ARİF :-Kızdı bize.

NEVZAT :-Hayır, duruma üzüldü. Evet, netice?

ESMA :-Ne yapsın?

NEVZAT :-Gecekonduyu versin, madem bunu şart koşmuş..

ARİF :-Biz nerde kalacağız ?

NEVZAT :-Siz mi? Yoksa ?

ESMA :-Evet. (Utanmış gibi önüne bakar)

ARİF :-Önce evi kurtarmanın çaresi..

ESMA :-N'olur, yolunu öğretin bize.

NEVZAT :- (ARİF 'e) Otur, ayakta durma!

ESMA :-Sana otur dedi, duymadın mı? (ARİF ilişir)

NEVZAT :-Sen de, (ESMA'da ilişik, tetiktedir) Evet ne yapalım?

ESMA :-Siz bilirsiniz.

NEVZAT :-Bizim kara kaplıya bakmak lâzım.

ESMA :-Getireyim, nerde?

(7)

NEVZAT :-Sonra,şimdi olmaz.

ESMA :-Sonra,ne zaman?

NEVZAT :-Bakalım,bilmiyorum..

ESMA :-Ama acele ediyor..

ARİF :-Evet.

ESMA :-Az sonra uğrasa?

NEVZAT :-Az sonra mı?

ESMA :-Evet,şöyle bir dolaşıp.. Yarım saat sonra..

NEVZAT :-Bu işler aceleye gelmez.

ESMA :-N'olursunuz.. (LEYLA ile MERZUKA görünürler.)

NEVZAT :- (LEYLA'nın dik bakışlarından gocunmuş) Peki, Peki.. (ARİF'le

ESMA çıkarlar.) İdare, idare lazım.

LEYLA :- (Kızgın) İdare! (ESMA'nın şarkı söylediği duyulur) Tamam!

MERZUKA :-Sesi de pek bet.

NEVZAT :-Zararı yok, söylesin. İnsanlar şarkı söyleyerek iş gördükleri zaman daha verimli oluyorlarmış.. Bir psikolog.. (LEYLA'nın hamlesini görerek)
Dur,nereye?

LEYLA :-(Kapıdan) Şu sesini kısar mısın lütfen!

ESMA :-(Kapıda görünür, kavgaya hazırlanmış gibi) Bana mı dediniz?

LEYLA :-Evet,çeneneni kapa,seni dinleyecek değiliz.

NEVZAT :-Hadi, git, içinden söyle!

LEYLA :-Dikilip durma orada! Sana söylüyorum. (ESMA hışımla çıkar)
Haberin olsun, şurama dayandı artık

NEVZAT :-Peki,kendini üzme!

LEYLA :-Başımdan defedeceğim musibeti.

NEVZAT :-Saçmalıyorsun.

LEYLA :-Bana engel olmaya kalkma!

NEVZAT :-Peki olmam, yalnız biraz yavaş konuş, duymazsın.

LEYLA :-Duyarsa duysun, ondan korkum mu var? :-

NEVZAT :-Yok ama, olsun..

MERZUKA :-Ah, o benim yanımda olacaktı ki, iki günde muma çevireyim.

(8)

NEVZAT :-Orası biraz şüpheli.

MERZUKA :-Döner, muma döner, o kim oluyormuş ayol. (Mutfak tarafından korkunç bir şangırtı duyulur.)

LEYLA :-Eyvah! (Kapıya saldırır)

NEVZAT :-(Yolunu keserek) Hayır.

LEYLA :-Çekil, çekil diyorum sana. (Çekişirler, ESMA görünür) Yine neyi hakladın?

ESMA :-Çorbalık..

LEYLA :-Elin kırılısın e mi?

NEVZAT :-LEYLAcığım.

MERZUKA :-Kasten yaptı muhakkak.

ESMA :-Elimden kaydı.

NEVZAT :-Kaza oldu. (ESMA'ya) hadi git!

LEYLA :-Kaza!

ESMA :-Tabii, adamlar ölüyor Allah'ın günü..

- NEVZAT :-Sana git dedik.
- ESMA :-Ne yapsak suç bu evde. (Söylenerek çıkar)
- MERZUKA :-Haspanın zoruna bak!
- LEYLA :-Kabahat bunda. (Nevzad'ı gösterir)
- NEVZAT :-Yine başlamayalım.
- LEYLA :-Bak, tekrar ediyorum, bu musibet evden gidecek.
- NEVZAT :-Hayır.
- LEYLA :-Duyuyorsun değil mi, nasıl kanat geriyor ona.
- NEVZAT :-Evin içinde mesele istemiyorum.
- LEYLA :-Dün biraz çıkışacak oldum, yüzüme karşı “Beyefendinin hatırı olmasa burada bir gün durmam” dedi.
- MERZUKA :-O böyle dedi, sen de sustun öyle mi?
- LEYLA :-Ne yapayım, biraz üsteleyecek olsam, ikisi birden üstüme çullanıyorlar.
- MERZUKA :-Kabahat onda değil, sende aptal! O kadar söyledim, bir kulağından girip ötekinden çıktı. Erkek kısmının dizginlerini gevşetmeğe gelmez.
- (9)
- NEVZAT :-Dizgin öyle mi?
- MERZUKA :-Gül gibi karının üstüne, şu mutfak paçavrasını koklamaya utanmıyor musun?
- LEYLA :-Ama anneciğim!.
- MERZUKA :-Sus bakayım, zaten bugüne kadar başına ne geldiyse hep o temiz yüreğinden.. (NEVZAT'a) Ayıp, Allah'tan kork!
- NEVZAT :-Yani siz ne konuşuyorsunuz Allah aşkına?
- MERZUKA :-Hadi oradan!.Sen budala karını kandır, bana Merzuka demişler..
- NEVZAT :-Kala kala ona kaldım desenize..
- MERZUKA :-Belli olmaz.. Bazı insanın perisi pis olur.. (LEYLA'ya) Nur içinde yatsın, babanda MERZUKA, derdi, ağzından bir MERZUKA daha çıkardı.. Ben de inanmıştım, ahmak karı deseler.. Sonra bir gün komşumun bodur ahretliğini kapının arkasında sıkıştırırken yakalamayım mı? Erkek milleti mi, düşmanıma güvenirim de onlara güvenmem
- NEVZAT :-Demek ayrı millet sayılıyoruz?

MERZUKA :-Bunların evliyasına güven olmaz.. Evin beyini ayartıp kendi üstüne nikah kıydıranları hiç unutmadın mı sersem kız?

NEVZAT :-Yahu, ne geniş hayali var şu annenin.. (Çıkar, ESMA girer, suratlıdır. Yana çekilerek yol verir, TAHİR girer, altmışını geçkin, hali vakti yerinde, fakat kendini koyuvermiş bir tip.)

LEYLA :-Buyurun! (MERZUKA'ya) TAHİR Bey amca anneciğim.

TAHİR :-Geçmiş olsun, nasıl?

LEYLA :-Fazla bir şeyi yok, geldiğinizi haber vereyim.

TAHİR :-Kalsın, şöyle bir uğradım. LERZAN'dan öğrendim.

LEYLA :-LERZAN TAHİR Bey amcanın kızı.. (Manalı bakışlılar)

MERZUKA :-Hımmm!

TAHİR :-Arkadaşının yaraları daha da hafifmiş, çizik, sıyrıktan ibaret..

LEYLA :-Arkadaşının mı?

TAHİR :-Evet, arabayı arkadaşı kullanıyormuş.. (NEVZAT girer) Gel bakalım.

NEVZAT :-Hoş geldiniz.

TAHİR :-Ucuz savuşturmuşsun, nasıl oldu bu?

NEVZAT :-Anlatmadın mı?

(10)

LEYLA :-Kendin anlat!

NEVZAT :-Bedava yaşıyoruz bu memlekette.. Dolmuştaydım, tam durakta inmeğe hazırlandım, araba birden hareket etti, kendimi yerde buldum. Adamlar kelle götürüyorlar sanki.. (Bakıştıklarını görerek) Ne var?

LEYLA :-Hususi arabaymışsın.

TAHİR :-LERZAN söyledi.

NEVZAT :-Öyle mi? Bindiğim araba hususiymiş demek,işe bak! Hiç farkında değilim. Mümkün.. Gündüz külahlı gece silahlı.. Sahipleri çokluk geceleri özel arabalarını dolmuşta çalıştırıyorlar, ne hesaptır anlamadım.

LEYLA :-Arkadaşının arabasıymış, o da seninle beraber..

TAHİR :-LERZAN anlattı.

NEVZAT :-Allah kahretsin.. Öyle ya tamam, şimdi hatırladım. Kuyrukta bekliyordum. Önümde bir araba durdu, arkadaşlardan biri.. Burada ne yapıyorsun? dedi. Dolmuş beklediğimi söyledim, gel seni eve bırakayım,dedi. Akacak kan damarda durmazmış, kimin aklına gelirdi.. Neyse geçti gitti.. Daha üstünde durmayalım.. (Acelecî) Sizde ne var ne yok, LERZAN nasıl?

TAHİR :-Bir talip var.

NEVZAT :-Demeyin!

TAHİR :-Çocuğun mu var, derdin var. Kapı komşuyduk.. Beraber büyüdüler, herkes kardeş sanırdı onları, Rahmetli annesi fazlaca şımarttı bizimkini.. Şimdi onun belasını çekiyorum. Söz aramızda kız anasına çekti.. Bu aile namlı deliler yetiştirmiştir, NEVZAT alasını bilir. Bir babanın evladı hakkında böyle konuşmasını yadırgıyorsunuz belli. Ama dışı sizi yakar içi beni.. Yaş kemalini buldu, ama çocuktan farkı yok. Hırçın, inatçı, huysuz, üstelik burnu kaf dağında. Bu yüzden karşısına çıkan kismetlerin hepsini tepti, hep aynı bahane ile.. Sanata karşı ilgi duymuyorlarmış..

MERZUKA :-Ne sanatı?

(11)

NEVZAT :-Resim yapar.

TAHİR :-Bıraktı. Şimdi çömlekçiliğe merak sardı.

LEYLA :-Çömlekçilik mi?

TAHİR :-Kendisi seramik diyor. Vaktiyle resim yaparken boylarından şikayetçiydim, öpüp başıma koymalıymışım.. Evi görme, yaimaca pazarı gibi.. Adım atacak yer yok.. Özlü çamuru, hamur tutar gibi bir güzel yoğuruyor, eciş bücüş bir şeyler.. Adam desen değil, hayvana da benzemiyor.. Vaktiyle, çocukluğumuzda, mahallede kaldırımın kenarından akan çirkefli yağmur suyunda, çamurdan bir şeyler yapardık, onun gibi.. Fırın isterim, diye tutturdu, şerrine lanet, aldım. Yaptıklarını deli alacasına boyayıp, orada bir güzel pişiriyor, kan ter içinde.. Emeğine yazık diyorum, kızıyor bana. Anlamazmışım bu işlerden.. Zaten tam akıllı işi değildi, arkadaşları onu büsbütün zıvanadan çıkardı.

NEVZAT :-Kim arkadaşları?

TAHİR :-Ne iş gördükleri, neyle geçindikleri belirsiz bol saçlı, eskiciden giyinen bir alay zibidi.. Onların ağzına bakarsan bizimkinin her yaptığı şaheser. Tek ümit kapısı, bir an önce evlenmesi.. Evlenirse kocasıyla uğraşır,çömleklerini bırakır diyorum. Evet, bir talip var kıza, senin arkadaşlarından..

NEVZAT :-Kim?

TAHİR :-BAHADIR.

NEVZAT :-BAHADIR mı?

TAHİR :-Fakat sen o arabadan nasıl kurtuldun?

NEVZAT :-Bırakın arabayı şimdi, demek BAHADIR ha?..

TAHİR :-LERZAN arabayı görmüş..

NEVZAT :-BAHADIR.

TAHİR :-Bana anlattığına göre.. (NEVZAT'ın çekiştirdiğini görerek) Ne var?

NEVZAT :-Gelin içerde konuşalım..

TAHİR :-Neden burada konuşmuyoruz..

NEVZAT :-İçerde daha rahat konuşuruz, biz bize.. (Onu yarı sürükler gibi götürür) Demek bizim BAHADIR.. (Çıkarlar)

(12)

LEYLA :-Görüyor musun yalan söylemiş.

MERZUKA :-Bu, o adam mı?

LEYLA :-Hangi ?

MERZUKA :-Deli bozuk kızını seninkine yamamak isteyen ?..

LEYLA :- (Sıkkın) Evet. (Hınçlı) Aldatmış beni.

MERZUKA :-Kuzum kocanı hala tanıyamadın mı? Onun Allah dediğine inanmam ben. (NEVZAT'la TAHİR giderler)

TAHİR :-Nasıl çocuktur, bu senin BAHADIR ?

NEVZAT :-İyi, kendi halinde..

TAHİR :-Budala mı?

NEVZAT :-Yok canım.

TAHİR :-Bir bildiğin varsa saklama, bu iş şakaya gelmez.

NEVZAT :-Ne diye saklayayım? Yani öyle can fikirli değil, hani hangi taşı kaldırsan altından çıkan tepegöz tipler vardır, onlardan değil.

- TAHİR : -İsabet öylesi zaten bize lazım değil, bir evde tek deli yeter. Neyse, zaten LERZAN'da sana gelecek.
- NEVZAT : -Ne zaman?
- TAHİR : -Bugün.
- NEVZAT : -Aman!
- TAHİR : -Ne var?
- NEVZAT : -Hayır gelmesin.. Şey istemem yorulmasın.
- TAHİR : -Ama evladım, sana danışmak istiyor, güveni tamdır sana.
- NEVZAT : -Olsun gelmesin.. Siz konuşun benim yerime, tamam deyin, uygun bulduğumu haber verin!
- TAHİR : -Peki, Peki bu telaşının sebebini pek anlayamadım.. Ben onu idareye çalışırım, sen de BAHADIR'ı ayarla! Kaç yaşlarında bu senin BAHADIR?
- NEVZAT : -Ben ayar, otuz iki, bilemedin otuz üç..
- TAHİR : -Tam çağı, geç bile kalmış, bana sorarsan.. Gençlik bir rüya, gözünü açıyorsun, elden çıkmış.. Yanlış mı hanımefendi ?
- MERZUKA : -Çok doğru!
- (13)
- TAHİR : -Ondan sonra gelsin romatizma, bel, diz ağrısı, aksırık, öksürük, kalp kifayetsizliği, böbrek taşı, safrakesesi, prostat, dert mi ararsın?
- MERZUKA : -Öyle (Göğüs geçirir)
- TAHİR : -Bak sen evlendin, ne güzel! Tam zamanında.. Çocukların oldu el kızı hasta bakıcı değil. Gün görmek ister, Senin BAHADIR'a söyle, elini çabuk tutsun!
- NEVZAT : -Hayhay!
- TAHİR : -Son pişmanlık fayda etmez.
- NEVZAT : -Biliyorum.
- TAHİR : -Bu iş sende bitecek göreyim seni, ağızından gir, burnundan çık, onu hizaya getir!
- NEVZAT : -Affedersiniz, ne gibi tam anlayamadım.
- TAHİR : -O arkadaşını gör, vakit geçirmeden.. Kulağını bük Eloğlu gariptir, bire bin katar, habbeyi kubbe yaparlar.. Adamın aklını çelmeğe kalkarlar her duyduğuna inanmasın.
- NEVZAT : -Peki. (Telefon zili)

TAHİR : -O'dur muhakkak, LERZAN! Sakın burada olduğumu söylemeyin, habersiz geldim.

LEYLA : -(Telefonda) Buyurun!. Oh, evet.. Öyle bir şey atlattık.. Sormayın.. Teşekkür ederim.

TAHİR : -Bizimki mi?

LEYLA : -Hayır. (MERZUKA'ya) RACİ bey. (MERZUKA fırlar, reseptörü LEYLA'nın elinden çekip alır.)

MERZUKA : -(Telefonda) Nasılsınız beyefendi? Evet, benim MERZUKA. Haberi duyunca deli gibi koştum. Görünürde fazla bir şeyi yok.. Topuğu burkulmuş.. Kolunda ezik.. Başlı.. Efendim? Peki.. (NEVZAT'a) Seni istiyor. (Reseptörü NEVZAT'ın eline tutuşturur) Çok kibar adamdır şu RACİ bey.

NEVZAT : -(Telefonda) Efendim.. Çok teşekkür ederim, bizimkiler işi izam ediyorlar.. Nasıl? Buraya mı? Yok canım.. Rica ederim.. Vallahi fazla Bir şeyim yok.. Yorulmanıza değmez.. Üzülürüm.. Nasıl? .. Ben.. Şey.. (Elindeki Reseptörü Kaldırıp Bakar) Beni Görmeye geliyor.

(14)

MERZUKA : -Çok başka adamdır

TAHİR : -Bu, LERZAN'ın bahsettiği RACİ Bey olmasın?

MERZUKA : -(Onuruna dokunmuş gibi) Ne münasebet?

TAHİR : -Bir dernek işi varda.. Son günlerde başıma birde dernek çıkardı.. Gecesi, gündüzü yok.. Nerdeydin? Diye sormaya gör. Cevap hazır. Derneğin toplantısı vardı.. Yok balo hazırlıyoruz, yardım toplayacağız.. Estek köstek.. Neyse ben gideyim artık iş sana kaldı.

NEVZAT : -Merak etmeyin.

TAHİR : -Hayır sen hiç yerinden kıpırdama. Ben yabancı değilim.. (Çıkar)

NEVZAT : -Tamam her iş bitti sıra çöpçatanlığa geldi.. Ben o BAHADIR budalasına ne diyeyim şimdi?

MERZUKA : -Adama söz verdin unutma!

NEVZAT : -İsteyerek vermedim, zorla aldı. (TAHİR'i geçiren LEYLA girer)

LEYLA : -Şu işin doğrusunu açıklar mısın lütfen?

NEVZAT : -Kaç defa anlatacağız?

LEYLA : -Kimmiş o arkadaşın? İsmi ver bana!

NEVZAT : -Tanımazsın, müvekkillerden biri.. Ne diye kurcalıyorsun? Anlıyorum, merak ediyorsan, nasıl adam? Haberi benden al başkasından

duyar sansürlü mana vermeye kalkarsın.. Destursuz haytanın biri.. Yüzünü şeytan görsün. İşini almış buldum bir kere.. Hep o yüzden.. Çamsakızı mübarek.. Parçacılıktan zengin olmuş, sonradan görmenin biri.. Sokakta karşılaşacağım diye ödüm kopar.. Aksilik işte kuyrukta yakalandım.. Anlattığım gibi “Seni evine bırakayım” diye tutturdu. Hayır, kalsın, ben dolmuş binmek istiyorum dedim, bindim.. Keşke ayaklarım kırılıysaydı da binmez olsaydım.. Tam eve yakın, benzincinin kavşağında nasıl olduğunu hatırlamıyorum, arabayı ağaca tosladı.. Kim bilir o sırada kime bakıyordu.. (Bahsi değiştirmek ister gibi) RACİ beye şu benim işi açsak mı, ne dersin?

(15)

LEYLA :-(Terslikle) Hayır. Daha önce aklın nerdeydi, o kadar söyledim sana, git konuş diye.. Yapmaz, diye tutturdun.

MERZUKA :-Mesele ne, bana da söyle!1

LEYLA :-Sabah alaca karanlıkta evden fırlıyor, çıkış o çıkış, bir daha yüzünü görebilene aşkolsun.

NEVZAT :-İş, Allah kahretsin.

LEYLA :-Saçmalama Allah'ını,seversen. (MERZUKA'ya) Bankalardan birinde ikinci Hukuk Müşavirliği boşalmış, RACİ beye yalvarayım, diye düşündüm.

NEVZAT :-Zahmet etme, yapmaz.

LEYLA :-Nerden biliyorsun yapmayacağını? (Taklidini yaparak) Yapmaz.

MERZUKA :-Doğru diyor, yapmaz.

NEVZAT :-Duy işte!

MERZUKA :-Ama niçin!

NEVZAT :-Niçin?

MERZUKA :-Sana güveni yok da ondan.. Nasıl olsun? Bir lafin ötekini tutmaz. İnsanın yüzüne karşı bir türlü, arkasından başka türlü..

NEVZAT :-Napayım, hayat, Allah kahretsin!

MERZUKA :-Geçenlerde lafin geçti, açıkça iyi çocuk, hoş çocuk, yalnız ona güvenim yok, dedi.

NEVZAT :-Benim de ona güvenim yok.

MERZUKA :-Kuzum, ne diyor bu?

NEVZAT :-Öyle, açtırma kutuyu söyletme kötüyü. Devirler değişir, adamlar devrilir. Sizin RACÍ bey, ilamaşallah çeki taşı misali.. Yerinden oynatabilene aşkolsun.

MERZUKA :-Nasıl konuşma bu?

NEVZAT :-Nasıl konuşacaktık, MERZUKA hanım?

MERZUKA :-Biraz saygılı, edepli..

NEVZAT :-Sebep?

(16)

LEYLA :-NEVZATcığım!.

MERZUKA :-Sebep soruyor, ailenin büyüğü ayol.

NEVZAT :-Bu lafa da ölürüm, ailenin büyüğü! Ağzımı açtırma MERZUKA hanım..

MERZUKA :-Ayol açarsan aç, benim ağzım armut devşirmiyor, seni cevapsız bırakmam, üzülme!

NEVZAT :-Ona şüphem yok da.. Sekizinci yıl evleneli.. Hep duyarız.. (Taklidini yaparak) Ailenin büyüğü.. Herkesin kendisine hizmet etmesini ister, karşılık beklemeden.. Yalnız almasını bilir, ama vermeğe gelince.. İşte o yok.. Bırakın Allah aşkına.. Hem şu sizinle münasebetinin derecesini bir türlü kavrayamadım, ayıp değil ya..

MERZUKA :-Kaç defa anlatacağız? Saraylı hanımın özbeöz oğlu.. (LEYLA'ya) Anneannen tarafından akrabamız olur. Burada yabancı yok. Babanın tarafı hep alık çalık kimselerdi, herkes şaşmıştı, beni babana verdikleri zaman.. (NEVZAT'a haddini bildirir gibi) Saraylı hanım, akrabamız sayılır.

NEVZAT :-Aman ne şeref!

MERZUKA :-Ne sandın, a zavallıcık? Müddeti hayatında acaba öyle alımlı kadın gördün mü? Şimdi pösteki bozması yalancı astraganının yakasına bir tavşan kürkü iliştiren, hemen hanımefendi olup çıkıyor ortalığa.. Sen onu görecektin, hanımefendi nasıl olunmuş.

NEVZAT :-Tahmin ediyorum.

MERZUKA :-Kendini aldatma! (LEYLA'ya) Kaz göz,gerisi söz.. Kir tek taş göz mü? Allah övmüş de yaratmış.. Kafuri beyaz ten, duru mavi gözler.. Onu ilk gördüğüm gün, dün gibi hatırımda.. Bayramda el öpmeye götürmüştü, anneannen.. Koskoca oda, at koştur.. Şimdi tavla zarından az kabaca yeri iki bölüp (Dudaklarını büzerek) Salon, salonmanje, diye ad takmışlar.. O

işlemeli, ziynetli, duvarlar, tavanlar.. Yüksek pencereler, sıradan.. Hepsi de denizi görür.. Ağır, saçaklı perdeler.. Oymalı, altın yaldızlı koltuklar, endam aynaları, konsollar, sedef kakmalı, ağır ceviz sehpaalar.. Dantel gibi işlenmiş alamet pirinç mangal.. Hangi birini saymalı.. Başköşede erken minderi.. Saraylı hanım hep orada otururdu, sırtında kürkü, başında saray tertibi hotuzu, kulaklarında fındık iriliğinde elmaslı salkım küpeleri, parmağında tek taş pırl pırl yakut yüzüğü.. Padişah hediye etmiş.. (NEVZAT güler) Sen gül bakalım, tabii ne padişaktan haberin var, ne de o debdebeden.. Herkesin gözü yerde, kimin haddi ona bakmak.. (NEVZAT kahkahayı basar) Kuzum neye gülüyor bu kocan?

(17)

NEVZAT :-Herkesin gözü yerde diyorsunuz..

MERZUKA :-Evet?

NEVZAT :-Sonra her şeyi sayıp döküyorsunuz.

MERZUKA :-Çocuktum ayol, işin farkında mıydım ben?

NEVZAT :-Çocuk olduğunuz halde bu ayrıntıları hatırlamakta tutabilmeniz..

Kusura bakmayın ama aklım ermedi.

MERZUKA :-Senin bugüne kadar neye aklın ermiş ki.. Çocuk dediysem ağzı emzikli kundak bebeği değildim ya.. Yine on iki, bilemedin on üçünde vardım. (NEVZAT makaraları koyuverir) Adam oynattı galiba.

NEVZAT :-Sonunda ele verdiniz kendinizi.. O tarihte on üç yaşında olduğunuza göre, şimdi su içinde..

MERZUKA :-Münasebetsizliğin alemi yok,yaşımı hesaplamak sana kalmamış.. İşte RACİ bey, o saraylı hanımın.. (Sözünü bitiremez, ESMA kapıyı ardına kadar açıp yol verir, RACİ görünür, elli beş yaşlarında, kendinden emin tavırlı, kalantor bir adamdır, MERZUKA, LEYLA seğirtirler.

LEYLA :-Şöyle buyurun!

MERZUKA :-Hayır, orada rahat edemez, bu tarafa buyurun! (RACİ gösterilen yere kurulum, hepsi ayakta beklemektedir.)

RACİ :-Geçmiş olsun delikanlı. (Ötekilere) Oturun, ayakta kalmayın! (Kadınlar ilişirler, MERZUKA ESMA'ya çıkmasını işaret eder.)

LEYLA :-(ESMA'yı durdurarak) Kahvenizi nasıl emredersiniz?

RACİ :-Orta. (ESMA çıkar) Senin kulağını çekmeli. (NEVZAT şaşırılmış görünür) Gecenin o saatinde boğazda ne işin vardı?

LEYLA :-Boğazda mı?

(18)

RACİ :-Sarıyer'de

MERZUKA :-Aman yarabbi!

RACİ :-Haciosman bayırında.. Kaza orada olmuş. (Yarattığı şaşkınlığı fark ederek)
Baltayı taşa vurduk galiba!.

LEYLA :-Eve gelirken oldu demişti bize.

NEVZAT :-Ortalığı velveleye vermek istemedim. Benim müvekkillerden biri..
Allah kah har adıyla kahretsin. Zorla arabasına bindirdi beni.. Seni evine bırakayım diye.. Yarı yolda baktım, direksiyonu kırıyor. Şöyle bir boğaz havası alalım dedi, Hayır, istemem, beni evime bırak.. Karım, çocuklarım bekliyor diye yalvardım, ne mümkün, Allahın belası herif kafayı tutmuş bir kere.. (Kadınlar çılgılığı basarlar)

RACİ :-Evet sarhoşmuş.

NEVZAT :-Devenin başı.. Şey, affedersiniz.. Biraz çakırkeyifti.. İşte o yüzden direksiyona hakim olamadı. Elektrik direğine bindirdi.

LEYLA :-(Dişlerinin arasından) Ağaca demiştim.

NEVZAT :-Öyle mi? Evet seninki doğru.. Ağaca bindirdi, güzelim yapraklı, yetişkin ağacı, boylu boyunca caddenin ortasına yatırdı..

RACİ :-Hayır, araba beton babaya bindirmiş, deniz tarafındaki..

NEVZAT :-Sahi mi? Bir yanlışlık olmasın?

RACİ :-Hayır.

NEVZAT :-Vay canına.. Bayağı tehlike atlatmışız desenize.. Doğrusu talihimiz varmış, hepimizin.. (LEYLA'ya) Düşünsene, babaya bindirmeseydik denize uçacaktık. .Şu anda bir günlük dul olabilirdin.. Hem..

RACİ :-Bu trafik işini ele almak lazım, geciktirmeden.. Onu diyorum arkadaşlara!
Doğum kontrolüne ihtiyaç yok bizim memlekette, hizmeti varolsun, trafik bu işi iyi ayarlamış.. Siz de ne var, ne yok hanımefendi?

MERZUKA :-(Yapmacıklı) İyilik, güzellik.. Ben de sizi merak ettim, hiç görünmediniz.

RACİ :-Fırsat bulamadım. İş güç.. Koşup duruyoruz.. Bir hengame.. Aklım yattı, biz adam olmalıyız Merzuka hanım.

(19)

MERZUKA :-(Yalandan endişelenmiş) Yine canınızı sıktılar anlaşılın!.

RACİ :-Hem de nasıl? Tam işi hallettiğini sanıyorsun, al sana yeni bir pürüz.. Bir mevzuattır bellemişler.. Onu da doğru dürüst bilen yok ya.. Herkes kendi kafasına göre tefsire kalkıyor. Anlatıyorsun, ya anlamıyorlar, yahut anlamak işlerine gelmiyor.. Derdin başı adam yok, adam.. Vazife duygusu sıfır.. Herkes gününü gün etmek sevdasında. Yanmış yıkılmış aldırın yok.. Bir nemelazımcılık.. Adam sende.. Nasıl oluyor da batmıyoruz, şaşıyorum doğrusu .(ESMA kahve tepsisiyle girer, LEYLA koşup elinden alır, ESMA duraklamıştır, bir şey söylemek ister gibidir, MERZUKA kovar gibi işaret edince çıkar.)

MERZUKA :-Ne yılışık şey!

RACİ :-Herkes işi uçundan tutuyor,kimsenin kimseden haberi yok,bunu sonu neye varır,bilemem.

MERZUKA :-(Papağan gibi)İyi olur inşallah! (Göğüs çevirir)

RACİ :-Sanmıyorum. Hani vaktiyle Rus sefiri, devrin sadrazamına Dünyanın en kuvvetli devleti kimdir? Diye sormuş. Bizimki de Bunu bilmeyecek ne var, Osmanlı İmparatorluğu elbet, siz dışardan biz içerden yıkmağa çabalıyorsunuz yıllardan beri, yine ayakta duruyor,demiş.

MERZUKA :-Aman pek hoş. (LEYLA'ya) Hiç duymamıştım. (RACİ'ye) Kuzum nerden bulursunuz bunları?

RACİ :-(Kasılarak) Eh, dağarcıkta bir şeyler var. Yaa,öyle demiş bizimki.. Allah bugüne kadar korudu, ama korkarım onun sabrı tükenmiştir artık.. (Birden hatırlamış gibi) Bir telefon edebilir miyim? (MERZUKA, LEYLA harekete geçerler) Rahatsız olmayın!

MERZUKA :-Numarayı söyleyin, NEVZAT çevirsin! (Oral olmayan NEVZAT'a hışımla bakar, NEVZAT omuz silker.)

RACİ :-(Dura dura numarayı çevirirken bir taraftan konuşur) Şunu anlamıyorum. Niçin herkes kendi payına düşen işi yapmaz? Fazlasına lüzum yok. Ama ne gezer!. Bir kaytarma, aynacılık.. (Telefonda) Allo! Hicabi bey! (Kasılarak) Ben RACİ!. O işi ne yaptınız? Hımm.. Heyet.. Saat üçte gelecek.. Bir dakika!. (Reseptörü bırakıp cep defterini Karıştırır)Hay aksi şeytan, gördün mü.. (Endişeyle yarı doğrulmuş bulunan MERZUKA'ya)Üçte Yönetim Kurulu toplantısı var.

(20)

MERZUKA :-Vah vah!

RACİ :-(Telefonda) Allo, Hicabi Bey!. Sen heyeti karşıla!. Ben belki biraz gecikirim. Hayır, korkma!. Yetişirim mutlaka.. Sen adamları oyal.. Tamam, konuştuğumuz gibi.. (Yeniden başka bir numara çevirmeye başlar) İşte böyle bizim işler, kovalayacaksın durmadan.

MERZUKA :-Allah kolaylık versin!

RACİ :-(Telefonda) Allo, Süheyl Beyi istiyorum, evet, raportör Süheyl beyi.. Bekliyorum, acele. (Reseptörü avucuyla kapayarak) Bizim yeni binaya bir talip var da..

MERZUKA :-Pek güzel olmuş, bayıldım.

RACİ :-Evet, bir banka istiyor.. Kiralayacak, toptan.. Beş yıl için.. Heyet gelecek, kira takdirine.. (Telefonda bir çınlama) Allo Süheyl bey! Merhaba! (Telefona) Malum, sen arkadaşlara söyle! Çok müstacel bir iş zuhur etti, beni beklemesinler, resim onlarla beraber.. Tamam mı? Gözlerinden öperim. (Telefonu kapatır) Bu işte bitti. (Ellerini ovuşturur)

NEVZAT :-Hangi banka? Şu sizin binayı kiralamak isteyen?

RACİ :-(Kuşkulu) Neye sordun?

NEVZAT :-Hiç.

MERZUKA :-Bir ricaları var sizden. (Konuşmasını ister gibi LEYLA'ya bakar)

LEYLA :-(Tutuk) İkinci hukuk müşavirliği boşalmış.. (NEVZAT'a) Hangi bankadaydı?

RACİ :-(Konuşmaya davranan NEVZAT'ı bir el hareketiyle durdurarak) Evet?

MERZUKA :-Oraya heves ediyormuş. (NEVZAT'ı işaret eder.)

RACİ :-Hımm!

LEYLA :-(Sesi titreyerek) Çok iyi olacak bizim için.

(21)

RACİ :-Hele biraz sabredin!

NEVZAT :-Yalnız..

MERZUKA :-(Azarlar gibi) Sabredin dedi, duymadın mı?

NEVZAT :-Duydum duymasına.. İş beklemez, kaçar..

RACİ :-Talihine küs delikanlı, kötü zamanımıza rastladın!

MERZUKA :-Yapmayın Allah aşkına!

RACİ :-Öyle, maalesef artık borumuz ötmüyor.. Kendi işimizi, rica minnet, şuna buna gördürmeğe kalkıyoruz.. Malum hikaye, yakınlık gösterdikleri

duyulursa, bundan zarar görmekten çekiniyorlar.. Bekle biraz, elbet böyle sürüp gitmeyecek..

NEVZAT :-Borunuz öttüğü günleri de gördük..

RACİ :-Haklısın.O zaman da muhalefet, basın.. Hepsi kut gibi, pusuya yatmış.. Seni yere vurmak için fırsat kollarlar.. Ne diyeceksin böyle bu işler..

MERZUKA :-Üzülme! (ESMA görünür, NEVZAT'a yaklaşp kulağına fısıldar)

NEVZAT :-Kendin söyle! (RACİ'ye) Bir husus hakkında yardımınızı bekliyorlar.(ESMA'ya) Nerde ? (ESMA antreyi işaret ederek) Çağır ! (ESMA seğirtir.)

MERZUKA :-Ne münasebet ? (ESMA ARİF 'le girer, saygılı bir tavır takınırlar.)

NEVZAT :-Söyleyin ! (ESMA NEVZAT'ın kulağına fısıldar) Kendisi konuşsa ya..(ARİF 'i işaret ederek) Memur olmak istiyormuş..

RACİ :-Evet ?

NEVZAT :-Müracaatta bulunmuş..

RACİ :-Evet. (ARİF yaklaşp kulağına fısıldar)

NEVZAT :-İmtihana tabi tutmak istemişler..

RACİ :-Evet?

NEVZAT :-Nasıl etsek? Diye soruyor.

RACİ :-İmtihana girsin! (MERZUKA sinirlenmiş görünür.)

ESMA :-Kazandırmazlar ki beyefendiciğim.

RACİ :-Nerden biliyorsun?

ARİF :-Torpil lazım! (ESMA yeniden NEVZAT'a fısıldar)

NEVZAT :-Kartınızı rica ediyorlar.

(22)

RACİ :-Kart, ne diye?

ESMA :-Kart götürenleri imtihansız alıyorlarmış.. (RACİ'nin inanmamış görüldüğünü bakarak) İki gözüm kör olsun ki...

RACİ :-Olamaz.

ESMA :-Gençliğimin hayramı görmeyeyim..

MERZUKA :-Uzatma! (ESMA korkuyla geriler, fakat RACİ'nin konuştuğunu duyunca duraklar)

RACİ :-Pek sanmıyorum. Ben gerekenlere söylerim, korkma hakkın zayi olmaz.
Ama kart yok.

ESMA :-Yok mu?

RACİ :-Yok tabii, bunun mücadelesini yapıyoruz. Prensibi zedelemeyelim.

NEVZAT :-(Kendisinden yardım bekler gibi bakan ESMA ile ARİF'e çıkmalarını işaret eder, berikiler süklüm büklüm gerilerler) Öteki işe bakamadım. .Sonra yarın bir aralık uğra! (ESMA ile ARİF çıkarlar)

MERZUKA :-Ne saygısız şeyler!

LEYLA :-Kabahat NEVZAT'ta

RACİ :-İşte bizi batıran kötü huylarımızdan biri de bu.Tanrının günü bakarsın ezile büzüle sokulur, kadın, erkek.. Elinde bir kart.. Göz atarsın, tanıdık kimse değil, bunu açıklarsın.. Kartı getiren lafı ağzına tıkar Ama efendim, o sizi tanıyor, çok saygısı var size, falan filan.. Artık gına geldi bu işlerden.. Onun için birinin kartla yaklaştığını gördüm mü, daha uzaktan Hiç yaklaşma! diyorum. Kartla iş görmeye paydos! Kendine güveniyorsan borazancı başı ol, gemisini kurtaran kaptan.. İş bilenin kılıç kuşananın! (MERZUKA'ya) Ne yapayım?

MERZUKA :-Zor, çok zor sizin işiniz.(ESMA kapıda görününce birden nevri döner)

:-Yine geldi?:-

ESMA :-(LEYLA'ya) Biraz bakar mısınız? (LEYLA çıkar)

MERZUKA :-Yine ne dolap çeviriyor?

NEVZAT :-Bir dakika! (Kulak kabartır)

LERZAN :-(İçerden son derece telaşlı) Nasıl, kuzum saklamayın nasıl?

(23)

NEVZAT :-Eyvah,o!

MERZUKA :-Kim?

LEYLA :-(İçerden) Buyurun, geçin!

LERZAN :-(İçerden) Bir dakika! Neredeyse bayılacağım.

MERZUKA :-O delibozuk herifin kızı mı? (NEVZAT başını sallar)

RACİ :-Kim ?

MERZUKA :-İçeri buyurun, sizi rahatsız etmesinler.. (RACİ ile çıkarlar, LERZAN girer, otuz yaşlarında, orijinal makyajlı, az rastlanan kılıkta, çok hareketli bir kadın, takmış, takıştırmış.. Az görülmüş, kolyeler, cincik

boncuk, iki elinin baş ve işaret parmaklarında yüzükler. NEVZAT'ı görünce kısa bir çığlık fırlatır.)

LERZAN :-Ayakta mı bu? Şekerim komaya girmiş dediler senin için, aşkolsun! Aklımı başımdan aldın! (LEYLA'ya) Büyük geçmiş olsun!

LEYLA :-(Heyecansız) Teşekkür ederim. Nerdeler ?

NEVZAT :-İçeri geçtiler.

LERZAN :-Rahatsız etmedim ya.. Fazla kalacak değilim.. Vah evladım! (Birden) Ama oh olsun sana! Azgınlığın sonu böyle olur işte.. (LEYLA'ya) Şekerim bunları de akıl mı yani, sen tut!

NEVZAT :-Bırak şimdi.. Şey.. Ne dedin bu BAHADIR işine ?

LERZAN :-(Bir çığlık atar) Nerden biliyorsun ?

NEVZAT :-Baban söyledi, az önce buradaydı. (Onun kızdığını görerek) Şey, aman! Sahi söylemeyin demişti.. Unuttum.. Allah kahretsin!. Sen yine bilmiyormuş gibi davran! (Afallamış görünen LEYLA'ya) Sen içeri geç istersen, yalnız bırakma adamı, ayıp olur. (LEYLA hışımla çıkar)

LERZAN :-Kim içerdeki ?

NEVZAT :-Akrabaları, saraylı hanımın bacanağı..

LERZAN :-Ne soğuk karın var! Demek babam sana geldi.

NEVZAT :-Üstünde durma, unut!

LERZAN :-Ne dersin evleneyim mi şununla?

NEVZAT :-Sen bilirsin, fena kısmet sayılmaz.

(24)

LERZAN :-Gırgır geçme n'olur! Manyağın teki.. Akademi balosunda görmüş beni.. Şimdi peşimde.. Hoşlanan bulunur belli.. Ama beni pek sarmadı.. Düpedüz kaçığın biri.. Babamda tutturmuş.. İki arasında kaldım.. (Onu sarsarak) Konuş durma !

NEVZAT :-Ne konuşayım istiyorsun?

LERZAN :-Bir delilik yapayım mı, evleneyim mi sununla ?

NEVZAT :-Bana kalırsa..

LERZAN :-Çeneni yorma! Evleneceğim, sana inat o budalanın karısı olacağım, koynuna gireceğim, çatla,patla !

NEVZAT :-(Topallayarak kapıya doğru seğirtir) Şey, aman!

LERZAN :-Napayım, senden intikam almaya karar verdim.

NEVZAT :-Yavaş, içerden duyacaklar, Allah Allah yahu !

LERZAN :-Duysunlar.. Tasamdı hani.. Kendimi zor tutuyorum. Bugün yine çok efkarlıyım.. Bir yere götürsene beni.

NEVZAT :-Hoppala!

LERZAN :-Yalvarırım.

NEVZAT :-Yahu olacak şey mi, halime bak!

LERZAN :-Sahi, kimdi o kadınlar ?

NEVZAT :-Hangi?

LERZAN :-Kaza sırasında yanınızda bulunan..

NEVZAT :-Hey, şey, aman!

LERZAN :-Korkma söylemem, sen başkasından duymasına engel ol! Tamam buluşacağız değil mi? Peki yarına kalsın, diyeceğin var mı ?

NEVZAT :-Bu ayakla mı ?

LERZAN :-Mazeret dinlemem.. Bak karına söylerim, Strip-tiz artistleriyle fink attığımı.. Hiç dövünme! Elimden kurtulamazsın.. Geleceksin.. Yarın akşam altıda.. Seni orada bekleyeceğim, hani arkadaşlarınla her zaman gittiğiniz yerde.. Biraz içerlek, izbe yer ama, daha iyi, kimse görmez. İçim sıkılıyor, kendimi öldürmek istiyorum, ama göze alamıyorum bir türlü, n'olur engel ol bana !

NEVZAT :-Tövbe yarabbi, sen bilirsin.. Canım efendim.

(25)

LERZAN :-Hayır, geleceksin! Aman yarabbi, ne taş yürekli oldun. Zaten bildirdim. Evlilik insanı mahveder, seni de söndürdü.. Sünepe bir şey olduk, koyunlaştın.. Yazık çok yazık! Tamam anlaştık değil mi ?

NEVZAT :-Hele bir yarına çıkalım.

LERZAN :-Korkma, işi ileriye götürmeni isteyecek değilim, sadakaya ihtiyacım yok. Senden beklediğim, bana arkadaşlık etmen.. Baş başa şöyle biraz laklak ederiz... Yalnız söylemedi deme!. Düşene kadar içmek kararındayım. Tabii evime bırakırsın beni. Kavalyenin işi bu.. Kuzum ne susuyorsun? Çenen takırdasın!

NEVZAT :-Peki, peki! (Ağzının içinde homurdanır)

LERZAN :-Canım! (Ona sarılır, NEVZAT itip uzaklaştırmaya çabalar, bu arada LEYLA girince telaşla ayrılırlar, NEVZAT üstünü düzeltir.) Kocan çok tatlı! Hiç öyle bakma şekerim, senden önce tanımıştım onu.. Ne de olsa hakkım var üstünde..

- NEVZAT :-Aldırma yahu ,konuşuyor işte.
- LERZAN :-Neyse.. Bizim mimarcıkla evlenince hissemi sana bırakacağım, çaresiz.. Adam öyle kıskanç ki.. Belki de çarşafa sokar beni.. Peçe taktırır, etekler bilekte.. Düşünüyor musun? (Kahkahayı bırakır, sonra birden bezginleşmiş) Amaaan, nasıl isterse öyle yapsın, bir de onunla uğraşacak halim yok. (RACİ ile MERZUKA girerler) Ooo, beyefendi !
- RACİ :-Hayrola? Siz burada.
- MERZUKA :-Tanışıyor musunuz ?
- RACİ :-Hanımefendiyi kim tanımaz.
- NEVZAT :-Kayınvalidem.
- LERZAN :-(Baştan Savma) Memnun oldum. (RACİ'ye) Size çok gücendim beyefendi
- RACİ :-(Yalancı bir endişeyle)
- LERZAN :-Kokteylime gelmediniz.
- RACİ :-Oh affedersiniz.. Durun bakayım o gün neredeydim?
- LERZAN :-Şaka söylüyorum. Çok meşgul olduğunuz malum. (NEVZAT'a) Ama senin alacağın olsun!
- (26)
- RACİ :-Sizin dernek ne alemde?
- LERZAN :-Yürütmeğe çabalıyoruz. Büyük tasarılarımız var.
- RACİ :-Öyle mi?
- LERZAN :-Ama çok büyük.
- RACİ :-Bravo.
- LERZAN :-Yalnız gerçekleşmesi paraya bağlı.
- RACİ :-Yaa!..
- LERZAN :-Halbuki beş paramız yok.
- RACİ :-İşte bu olmadı.
- LERZAN :-Nerden olsun. Canım çıktı koşturmaktan.. Çok laubali insanlar var.. İnsan bakışları altında, kendini striptiz numarasına çıkmış sanıyor. (NEVZAT'a bakıp güler, MERZUKA ile LEYLA bakışlırlar) Bugünlerde sizi ziyaret edebilir miyiz?
- RACİ :-Buyurun, hayrola?
- LERZAN :-Derneğe yardım bahsinde bizi desteklemenizi istiyoruz.
- RACİ :-Maalesef, artık borumuz ötmüyor.

LERZAN :-Yapmayın!

RACİ :-Öyle. (MERZUKA'ya) Devr-i saltanatımızda, bizimle göz göze gelebilmek için, bastığı yeri görmeyenler, şimdi karşılaşınca kaldırım değiştiriyorlar.

MERZUKA :-Ahlaksızlar.

RACİ :-Ama ben memnunum. Başım dinç. Zamanımı, kendi işlerimde kullanma imkanına sahip oldum. Başımı yastığa koymamla uykuya dalmam bir oluyor.

MERZUKA :-Aman ne isabet edip ayrıldınız şu işlerden.

LERZAN :-Benim niyetim de kötü.. Kimseyi memnun etmeğe imkan yok, ayrıca babam başımın etini yiyor, karar verdim, yeni yönetim kuruluna girmeyeceğim.

RACİ :-İşte bu olmadı. Siz lazımsınız.. Zorluk karşısında yüz geri etmek size yakışmaz.

NEVZAT :-Bu şans tepilir mi?

(27)

LERZAN :-Ne gibi?

NEVZAT :-Protokole dahilsin.. Törenlerde polisler sana selama duruyorlar.. İtişip kakışmadan, merasimi rahatça izlemek imkanını sağlıyorlar sana.. Önemli günlerde devlet büyüklerine sokulma yeteneğin var. Onlarla beraber çektiğin resmi, evinin duvarına asar, dostu düşmanı hasetten çatlatabilirsin. Parlamento kadar yolu var bunun.

LERZAN :-İşletme n' olur.

RACİ :-Niçin? Sizden iyisini mi bulacaklar? Genç, dinamik, Kültürlü bir Hanımefendi.. Sanat çevrelerinin gözdesi..

LERZAN :-Yapmayın Allah aşkına.. Sanat! Kimin salladığı var? Sergi acıyorsunuz.. Kimsenin haberi yok.. Seksen kapının eşiğini aşındırıyorsunuz, Üç satırlık bir yazı için, bin rica minnet.. Ama üç kişi yol kesip bir kadını dağa kaldırdı mı sütün sütun yazılar, boy resimleri.. Ah, iyi ki aklıma geldi, bir ricamız olacak sizden.

RACİ :-Emredin!

LERZAN :-Dernek çok sapa yerde, hele geceleri.. Allah biliyor ya.. Bayağı korkuyoruz, biri karşımıza çıkıp yolumuzu kesecek diye..

RACİ :-Evet?

LERZAN :-Bir yer bulduk, fena değil.. Yalnız adam nazlı.. Soruşturduk, sizin yönetim kurulunda bulunduğunuz şirketle ilişkisi varmış..

RACİ :-Evet?

LERZAN :-Bir kart rica ediyoruz sizden.

RACİ :-Bende önemli bir şey sanmıştım. (Kartına bir şeyler karalayıp verir)

LERZAN :-Oh, çok teşekkür ederim. (NEVZAT'a) Kaçayım artık. Seni ayakta bulduğuma çok sevindim. Öteki iş için sonra konuşuruz. (Gülerek göz kırpar)

MERZUKA :-(Kuşkulu) Hangisi?

NEVZAT :-Şu evlenme hikayesi. Olur, peki hadi güle güle!

RACİ :-Bir dakika, öyle bir niyet mi var?

LERZAN :-Henüz karar vermedim.

RACİ :-Hayır. Ben buna izin vermiyorum. (Hepsi şaşırılmış görünürler) Kaderinizi tek kişiye bağlayamazsınız, siz topluma aitsiniz.

(28;)

LERZAN :-Ooo, bu büyük iltifat benim için.

RACİ :-Öyle. Siz, sizin gibiler.. Kadın olsun, erkek olsun.. Topluma ortak malı.. Herkesin, hepimizin hakkı var üstünüzde.. Siz kendinizi bizlere kendi kendinizin olmaktan çıktınız.. Şüphesiz bu büyük fedakarlık, acınızdan.. Ama büyük davranışlar, büyük riskler ister. Bilmem anlatabiliyor muyum?

LERZAN :-Çok iyi anlıyorum, daha ortada fol, yok, yumurta yok.

RACİ :-Hem sizi anlayacak erkek nerde? Evet, gençliğin cazibesiyle pırlıl pırlıl, yakışıklı, sevimli, zeki, parlak bir mesleğin yanı sıra servet sahibi.. Böyleleri eksik değil şüphesiz.. Hayatta sıradan kadınları cezbetmek için bu vasıfları yeter de artar bile.. Ama siz siz başkasınız.. Zengin bir iç dünyanız var.. Kimin için söylemişlerdi, şimdi hatırlayamıyorum. Şelale altında bırakılmış hamamtası.. Bir devle cücenin müşterek hayat hikayesi.. Size talip olmak küstahlık..

NEVZAT :-Şey aman!.

RACİ :-Kimmiş bu haddini bilmeyen delikanlı?

LEYLA :-NEVZAT'ın arkadaşı..

LERZAN :-Garip oğlan.

NEVZAT :-Fena çocuk değildir, bölge planlamasında çalışıyor.

RACİ :-Adı BAHADIR olmasın sakın?

NEVZAT :-Tanıyor musunuz?

RACİ :-Sen nerden tanıyorsun?

- NEVZAT :-Belediyeden.. Fi tarihinde orda bulundum, teşehhüt miktarı..
- RACİ :-Şunu daha önceden haber versene a ömürsünüz!.
- LERZAN :-Ne oldu kuzum? (NEVZAT anlamadığını belli eden bir hareket yapar.)
- RACİ :-Durum değişti, sözümü geri alıyorum. Tam size layık genç!
- LERZAN :-Etmeyin!
- NEVZAT :-Tanıştığınızı bilmiyordum.
- RACİ :-Çok hoş çocuktur. Canlı, neşeli...
- LERZAN :-O mu? (Güler)
- RACİ :-Değil mi? (LERZAN bu fikre katılmadığını belli etmek ister gibidir)
- (29)
- NEVZAT :-Biraz durgun oğlandır.
- RACİ :-Ağırbaşlı diyebilirdin.. (MERZUKA'ya) Sakin, ciddi, her haliyle, kendine güveni olduğunu belli eden bit tip. Şimdi benzerleri, parmakla gösterilecek kadar asıldı.. Bu iş tamam, tereddüde mahal yok, Evet demelisiniz, hiç düşünmeden.. Size verdiğim kart nerde? (LERZAN'ın şaşkınlıkla uzattığı kartı cebine atar) Burası size yaramaz.. Benim yeni binadan bir daire vereyim, ikinci katta kendime Ayrılmıştım.. İçinde asma katı var, teras, meydan gibi, şömine, yerler parke..
- LERZAN :-Aman beyefendiciğim..
- RACİ :-Bir kere gezin, bayılacaksınız.
- LERZAN :-Şüphe yok.. Yalnız çok pahalıymış..
- RACİ :-Size bir şey düşünürüz.. Yalnız şu BAHADIR'ı kaçırmayın!. (NEVZAT'a) Sen de paçaları sıva.. Dostluk, arkadaşlık böyle günde belli olur. (LERZAN'a) Mutabık mıyız?
- LERZAN :-Vallahi, ne söyleyeceğimi bilmiyorum.
- MERZUKA :-Beyefendi münasip gördüğüne göre..
- LERZAN :-Evet ama, neyse.. Müsaade edin de biraz düşüneyim.. Bu daire vadinize İnanamıyorum adeta.. Arkadaşlar uçacak.. Müsaadenizle! (Çıkar)
- MERZUKA :-Deli fişek!
- RACİ :-Yamandır, pek yaman. (NEVZAT'a) BAHADIR'la aran nasıl?
- NEVZAT :-Fena sayılmaz. Niçin sordunuz?
- RACİ :-Saat kaç?
- MERZUKA :- (NEVZAT'a çıkışır gibi) Saati soruyor.

NEVZAT :-Onu yirmi geçiyor.

RACİ :-Beni aramalarını söylemişim, buranın numarasını da bıraktım.

MERZUKA :-Belki bir engel çıktı.

RACİ :-Herhalde. (Telefonda numara çevirir) Bir teşebbüsümüz var da..

MERZUKA :-Maşallah size.. (Onun reseptörü kulağına götürüp indirdiğini görerek) Beklemek lazım.

RACİ :-Şu bekleme yüzünden, bir yılda haber olan iş saatini kaleme vursalar. (Reseptörü yeniden kulağına götürür) Benim ilgim yok.. Bir arkadaşı.. Dinlenme sitesi kurmaya niyetlenmiş.. Şöyle dört başı mamur, bütün konforu haiz, modern bir telsiz.. (Reseptörü kontrol eder) Hayat eseri Yok.

(30)

NEVZAT :-Civarda bir yere yağmur düşmüşse..

RACİ :-Hani kuzeyin başkanı, güney başkanlarından birini ziyaret ediyormuş.. Adamcağız dert yanmış, odasındaki zili gösterip, sizde bütün mekanizmayı harekete geçirmek için zile dokunmak yeter, bizde zilin çalacağı şüpheli. (Telefonda bir cızırtı) Açıldı galiba.. (Telefonda) Alo, Özel kalem mi?

MERZUKA :-Keyfi oldu.

RACİ :- (Telefonda) Kızım, Hadi beyi ver bana.. Evet, genel müdürü.. Kim miyim? (Kasılarak) Ben Raci.. Efendim? Meşgul mu? Ne demek? (Merzuka'ya) Konuşamazsınız diyor.

MERZUKA :-Terbiyesizin zoruna bak! (Raci işaret edince susar)

RACİ :- (Telefonda) Sebep? Evet.. Daha önce randevu almak.. Kızım, evladım.. Sen yenisin anlaşılın.. Belli.. Sen beyefendiyi bağla, korkma, kızmaz.. Adımı ver yeter! Hadi, bekliyorum, (Reseptörü indirir) Ne ukala şey be! Ben Raci diyorum, hala.. (Telefonda) Allo, Hadiciğim, merhaba Gözüm.. Yahu şu senin sekreter ne antika mahluk.. Ben Raci diyorum.. Kimsiniz, ne konuşacaksınız, randevu aldınız mı ? Bir sürü ahdet Sualî yeni mi, anladım.. Eskisini ne yaptın? Evet baş göz ettin.. Desene.. Sahibine mübarek olsun.. Evet, anlıyorum kesin emir verdin.. Hakkın var.. Adamını yakalayan soluğu sende alıyor.. Allah Yardımcın olsun.. Güç iş seninki birader.. Aşağı tükürsen sakalın, yukarı.. Neyse seni fazla meşgul etmeyeyim, işin vardır.. Allo, allo!. Kesilir gibi oldu da.. Yeri aldık, o iş tamam.. Haber vereyim dedim.. Kolay oldu, anlatırım.. Şimdi iş efendimize.. Anlamadım? Evet?.. Tasdikli plana göre.. Merak etme, peşindeyiz.. Evvel Allah.. Anlıyorum.. Yok canım, daha

neler.. Koparacağız, merak etme! Hadi güle güle.. Gözlerinden öperim (Telefonu kapar) Ne adam!. Haza insan.. Hiç değişmedi, dün neyse aynı.. Ufak bir pürüz var da, ne yaptın? diye soruyor.

(31)

MERZUKA :-Ne gibi?

RACİ :-(Nevzat'a bakarak) İnşaatın yeri tasdikli planda yeşil saha olarak görünüyor.

NEVZAT :-Vayy, bu kötü!

RACİ :-Neden?

NEVZAT :-İnşaata izin vermezler.

RACİ :-Ne demek, dünyanın parasını yatırdık.

NEVZAT :-Satın aldığınız.. Şey o arkadaşınız satın aldığı zaman durumu sorup öğrenmemiş mi?

RACİ :-Bu sizin damat pek toy hanımefendi. (Merzuka hak vermiş gibi başını sallar) İki gözüm, evladım orayı kaçta kapattığımızdan haberin var mı?

NEVZAT :-Nerden olsun?

RACİ :-Öyleyse ezberden konuşma! Arazi yeşilde.. Bu yüzden başına bela olmuş sahibinin, ne istimlak ederler, ne de inşaata müsaade verirler.. Bu sayede ele geçirdik.. Neyse işin o tarafını kurcalama şimdi. Mesele yeşilden kurtarmanın çaresi.. Gerekli teşebbüs yapıldı, iş kurula kaldı, müracaatımız senin Bahadır'ın masasında. Nasıl çocuktur?

NEVZAT :-Tanıyor musunuz?

RACİ :-Gösterdiler. Dik kafalı bir oğlanmış..

NEVZAT :-Demin onu tanıyormuş gibi konuştunuz..

RACİ :-Öyle icabetti. Kız kararlı, cesaret vermek istedim. Pek dürüst, bildiğinden şaşmayan bir kimsedir dediler senin BAHADIR için..

NEVZAT :-Öyle.

RACİ :-Hangi devirden kalmış bu yadigar?

NEVZAT :-O yüzden bir türlü ilerleyemedi, devenin kuyruğu gibi..

RACİ :-Allah ıslah etsin! Neyse.. İş ona kaldı, müspet mütalaa ile kurula sevk etmesi lazımmiş. Şunu dürtüver! Elini çabuk tutsun!

NEVZAT :-Sanmam!

(32)

RACİ :-Ne demek?

NEVZAT :-Anladığım kadarı az buçuk dalavereli iş bu.. Şey.. Yani, anlayıverin!.. Biraz müvesvis oğlandır.. Hani öküzün altında buzağı arar derler ya.. O cinsten.. Müspet mütalaada bulunması için sorumluluğu yüklenmesi gerekir.. Ne de olsa çekinir.

RACİ :-Kimden?

NEVZAT :-Amirlerinden.. Üstünde bağdaş kurmuş, bir ucu arşı ala'da bir sürü amiri var..

RACİ :-Önemli değil, söz aldık.

NEVZAT :-Kimden?

RACİ :-Mahremdir, söylenmez. Bir yetkili..

NEVZAT :-O yetkili neden bu işi yapmıyor?

RACİ :-Al on paralık da bundan. (MERZUKA NEVZAT'a kızmış gibi bakar) Oğlum, aslanım, usul erkan meselesi.. Teklif aşağıdan gelecek, onlar da onaylayacaklar.

NEVZAT :-Doğru mu yani?

RACİ :-Anlayamadım?

NEVZAT :-Bizim BAHADIR'ı böyle basamak yapmaları?..

RACİ :-Bu çocuk hayat adamı değil MERZUKA hanım.

MERZUKA :- (Hayıflanarak) Değil, ah hiç değil!

RACİ :-Beni açık konuşturacaksın, biz bu işi tepeden inme yaptırmasını da biliriz. (Kendinden emin gülümser)

NEVZAT :-Niçin yaptırmıyorsunuz?

MERZUKA :-O nasıl konuşma?

RACİ :-Kusuruna bakılmaz, cahil çocuk. Niçin yaptırmıyoruz? Az önce söyledik değil mi? Senin iş vesilesiyle.. İnsanın dostu, düşmanı var.. Sonra basın.. Pusuda.. İyi kendimizi ortaya atalım, tefe koysunlar, sen sağ ben selamet!. Evladım, aklının ermediği bahsi hiç karıştırma.. Nene gerek! (NEVZAT ok gibi fırlayıp çıkar) Nereye gitti?

MERZUKA :-Anlamadım ben de. (LEYLA'ya) Şuna bakıver kuzum! (LEYLA çıkmağa davranırken NEVZAT girer, elinde kara kaplı alamet bir kitap)

(33)

NEVZAT :-Bakın!. Kanuna göre.. (Kitabın içinde bir yeri işaret eder.)

RACİ :-Bırak şimdi kanunu! (Elinin tersiyle kitabı kapatır) Kanun!

MERZUKA :-Ayol kanunu herhalde senden iyi bilir.

RACİ :-Tereciye tere satmaya kalkıyor. (NEVZAT konuşmaya davranır) Bırak, laf istemiyorum. (MERZUKA'ya) Zaten geciktik.. Hayır, korkum şurada.. Milletın gözü açıldı. Bakarsın açığözün biri bizden atık davranır, bütün emeklerimiz havaya gider. Sen hemen BAHADIR'ı gör, konuş, gerekeni yapsın'

MERZUKA :-Duyuyorsun inşallah?

LEYLA :-Şey, yalnız pek çıkacak durumda değil de..

RACİ :-Fazla bir şeyi yok belli, naz yapıyor. Size. (gülümser)

NEVZAT :-Bu işle senin ilgin nedir diye sorarsa?

RACİ :-Sormasın!

NEVZAT :-Hayır, merak bu ya!.

RACİ :-Ona söyle, öyle her şeyi merak etmesin, ondan bekleneni yapsın yeter.

MERZUKA :-Tabii!.

RACİ :-*(Kasılarak)* İşte bizi kemiren hastalıklardan biri.. Kime baksan, burnu başkasının işinde.. Kendi işiyle meşgul olsa ya.. Haayır! Sen *(Yeni Dünyayı)* Okudunuz mu?

NEVZAT :-Hayır.

RACİ :-Ben de okumadım, bir arkadaşım anlattı. Ne kitap! *(NEVZAT'a)* Tavsiye ederim, oku!

MERZUKA :-Roman mı?

RACİ :-Gibi.. Yeni bir düzen getiriyor dünyaya.. Alışılmış ölçülerin ötesinde yepyeni, değişik bir dünya bu..İnsanların düşünüşleri, duyuşları, davranışları farklı.. En önemlisi öyle doğmaya, doğurmaya paydos!.

MERZUKA :-Üstüme iyilik sağlık, o nasıl dünya öyle?

RACİ :-*(Keh keh gülererek)* İşin püf noktası da bu.. Bütün bunlar bir laboratuara aktarılmış.. Yönetim işlerini çekip çevirerek kaç kişiye ihtiyaç var? Şu kadar.. Laboratuara emir veriliyor, tamam. Gerisi idarecilerin verdikleri işi yapmakla yükümlü emir kulları.. Öyle etliye, sütlüye karışmak yok.. Yöneticilerin yerine göz dikmek de.. Zaten her şey öylesine ayarlanmış ki.. Hiçbiri bunu akıllarının kenarından geçirmiyor.. Erken geldik şu dünyaya MERZUKA hanım, çok erken! *(MERZUKA hak vermiş gibi başını sallar. ESMA girer)*

(34)

ESMA :-DOKTOR!

- LEYLA :- (Soruşturan bir bakışla bakan NEVZAT'a) Ben telefon ettim.
(DOKTOR girer) Buyurun DOKTOR bey!
- DOKTOR :- (İçerdekileri başıyla selamlayarak) Geçmiş olsun!
- RACİ :- Fazla bir şeyi yok.
- NEVZAT :- Söyledik ama dinleyen kim?
- LEYLA :- Yine başlama rica ederim. DOKTOR istemem diye tutturdu..
Sanki kendini göstermekten korkuyormuş gibi.. (Bakışlılar) Yalan mı kuzum?
- RACİ :- Neyse, bana izin! (Çıkarken) Bizim işi unutma! (MERZUKA'nın arkasından yürümeye davranan LEYLA'ya) Siz onunla kalın! (Çıkarlar)
- DOKTOR :- Nasıl oldu böyle?
- LEYLA :- Doğru dürüst konuşmuyor ki DOKTOR.
- NEVZAT :- Ne anlatmamı istiyordun? (DOKTOR'a) Sizi boşuna yordular.
- DOKTOR :- Şu ayağınızı görelim!
- NEVZAT :- Şart mı? Basit bir burkulma, hepsi o kadar..
- DOKTOR :- Açın! (MERZUKA girer, NEVZAT homurdanarak sargıyı çözer)
- MERZUKA :- Ne var?
- LEYLA :- (Sinirli) Aman ne bileyim!
- NEVZAT :- (Ayağını uzatarak) İşte!(LEYLA'ya) Gönlün oldu mu?
- DOKTOR :- (Ayağı dikkatle inceleyerek) Hımm!.
- LEYLA :- (Endişeli) Nasıl?
- NEVZAT :- İyi.
- DOKTOR :- Fena (Görünüştten memnun kalmamış gibi başını sallar)
- NEVZAT :- Öyle mi? Bakayım! Nesi fena bunun? (İki kadın kızmış görünürler.)
- DOKTOR :- Kolunuzu görelim!
- (35)
- LEYLA :- Duymadın mı?
- NEVZAT :- Ezik, sıyrık nesini göreceksin?
- DOKTOR :- Olsun, açın!
- NEVZAT :- Sizin Müslüman eziyet.. (Ağır hareketlerle kolunu açar, hareketlerini dikkatle izleyen DOKTOR'u işaret ederek) Adamcağıza zaman kaybettiriyorsunuz.
- LEYLA :- Kuzum ne demek istiyor bu ?
- MERZUKA :- Ben de anlamadım.

NEVZAT :-Seksen tarakta bezi var, kim bilir kaç kişi şimdi yolunu gözlüyor.

DOKTOR :-(Kolu inceleyerek) Görünürde fazla bir şey yok.

NEVZAT :-Duydunuz değil mi ? Yüzünüz ak olsun!

LEYLA :-Tepe tepesine de bir göz atın DOKTOR!

NEVZAT :-Tepede bir şey yok. Sizde uzun ettiniz artık. Tepenin durumu iyi

DOKTOR.. Hadi gidin gecikmeyin! (Onu yarı tatlılıkla kapıya doğru sürer.)

MERZUKA :-Adamcağızı düşürecekti az kalsın !

NEVZAT :-Gitsin, işinden kalmasın!

DOKTOR :-Acelem yok. (Kadınlara) Kol o kadar önemli değil, yalnız ayağını zorlamamalı!

NEVZAT :-Nasıl yani?

DOKTOR :-Sokak yasak size.

NEVZAT :-Aman DOKTOR!

DOKTOR :-En az üç gün.

NEVZAT :-İmkanı yok, nasıl olur?

LEYLA :-Ne demek kuzum?

NEVZAT :-Toplantımız var.

LEYLA :-Ne toplantısı?

NEVZAT :-Yanında konuştuk, ne çabuk unuttun. (DOKTOR'a) Bir müvekkilin işi.. Davası karara kaldı.. Bilirkişiyle acele temas kurmam gerekiyor. (LEYLA'ya) Adama söz verdik.. Yarın altıda.. Benim için bir şeref meselesi DOKTOR. (MERZUKA'ya) Sonra sizin RACİ beyin işi var.. Sahi RACİ bey dedim de.. Öteki hususu da konuşmalı BAHADIR'la.. (Kadınların bakıştıklarını görerek) LERZAN'ın işi canım.. Babasının nasıl konuştuğunu gördünüz.. Adam akıldan yana tam sayılmaz.. Herkes deli TAHİR diye anar onu.. Tam üç defa tımarhaneyi boylamış.. İşini savsaklamaya kalkarsam dünyayı başıma yıkar.. Elin divanesi ile derde girmeye hevesim yok.. Hepsinin de işi acele... Süründürmeye gelmez.. Allah kahretsin!. Kırk çarşambanın işi bir araya geldi.. Çıkmam lazım DOKTOR, engel olmaya yeltenmeyin, dinlemem... Hem..

(36)

DOKTOR :-(Bunalmış) Peki, madem ısrar ediyorsunuz, öyle olsun... Yalnız ayağınızı zorlamayın!.

NEVZAT :-Olur, hay hay!. Taksiye gider dönerim.. Hatta gerekirse konuşmayı takside yaparız.. Daha diyeceğiniz var mı ?

MERZUKA :-Taksi yerine, adamı buraya çağırırsan da evde konuşsanız olmaz mı?

NEZAT :-Hayır, gelmez. Kuşkulanır, tertip sanır.. Aklınızın ermediği işe karışmayın, nenize gerek!. Tamam oldu, anlaştık.. Bakın, DOKTOR'un yanında söylüyorum sakın bana mani olmaya kalkmayın, dinlemem.. Çok teşekkür ederim DOKTOR sizi buraya kadar yorduk.. Hadi gidin artık, güle güle!.(DOKTORla LEYLA çıkarlar) Çok iyidir, tertemiz tok gözlü pırlanta gibi.. Sonra mesleğinin ehli... Öyle safra kesesi iltihabını astımla karıştıran yadigarlardan değil.. Tek kusuru: satışı yok mübareğin.. Bizim Allahlık BAHADIR gibi.. Şarlatan değil o yüzden ömrü billah klinik şerefliğinden yukarı çıkmadı zavalıcık.. (LEYLA görünür, nevre dönüktür) Ne oldu?

LEYLA :-Şu işin aslını açıklar mısın lütfen?

NEVZAT :-Hangi işi?

LEYLA :-Niçin DOKTOR istemem diye dayattığını anladım.
(MERZUKA'ya) Bu yara berenin arabayla ilgisi olmayacağını söyledi adam.

NEVZAT :-Nasıl?

LEYLA :-İnkara kalkma! Muhakkak biriyle dövüşmüş olacak dedi
DOKTOR.

NEVZAT :-Dövüş! Ben..

LEYLA :- (Suçlar gibi) Evet.

(37)

NEVZAT :-Dangalağa bak!. Ben.. Başka işim kalmadı da..

LEYLA :-Tek kelime istemiyorum

NEVZAT :-Kabahat onda değil, ona diploma verende.. DOKTOR! Açtırmazın ağzımı.. Pintinin biri.. Açgözlü para canlısı.. Ameliyatın ortasında, hastanın sahibiyle pazarlığa tutuşanlardan.. Bari mesleğinin ehli olsa neyse.. Ne mal olduğu, sittin sene, aynı hastanenin klinik şefliğinde küflenmesinden belli.. Hırlı matah olsaydı..

LEYLA :-Peki vazgeçtin, peki..

NEVZAT :-Allah bilir diplomayı nasıl elde etmiştir? Belki de satın almıştır..
Olamaz mı?

LEYLA :-Peki dedim sana..

- NEVZAT :-İki gün önceki gazetede okudum. Kazasında büyük çapta imar faaliyetine girişen kaymakamın sahte diplomalı olduğu anlaşılmış..
- LEYLA :-(Bunalmış) Off!.
- NEVZAT :-Daha önce de bir yargıç yakalandı.. Tam iki yıl astığı astık, kestiği kesti..
- LEYLA :-Yalvarırım uzatma!.
- NEVZAT :-Hayır, bu yadigarı sahici DOKTOR sayıyorsunuz da..
- LEYLA :-Annem de burada.. Seninle ciddi konuşma zamanı geldi. Haberin olsun, tutumunu hiç beğenmiyorum.
- NEVZAT :-Tutumum da ne var?
- MERZUKA :-Sormaz mı?
- NEVZAT :-Size yaranmak kolay değil MERZUKA hanım.
- LEYLA :-Tartışmaya başlamayın, yalvarırım. Ben alıştım artık, ama çocuklar için yüreğim titriyor vallahi.
- NEVZAT :-Ne diye?
- LEYLA :-Farkında değilsin.. Daha çok telefon konuşmalarında.. Adamın yüzüne karşı, terbiyeli, nazik, saygılı.. Kapar kapamaz söylemediğini bırakmıyorsun.. Yüzüne geldiğin kimselere karşıda aynı.. Hiç hoşuma gitmiyor.
- NEVZAT :-Hayat, Allah kahretsin!
- (38)
- LEYLA :-Şu musibete karşı bile.. Geçen sabah yüzüne karşı bin bir iltifat, dışarı çıkınca ne altını bıraktın, ne üstünü..
- NEVZAT :-Sebebini izah ettik değil mi?
- LEYLA :-Çocuklar o sırada yanımızdaydı, nasıl bakıştıklarını görmeliydin anne!
- NEVZAT :-Nasıl bakıştılar?
- LEYLA :-(Duymamış görünerek) Geçen gün eğitim saatinde bir konuşma vardı ana babaların davranışlarını, yetişme çağında çocukların karakterleri üzerindeki zararlı etkileri konusunda.. Aklıma geldikçe fena oluyorum.
- MERZUKA :-(Göğüs geçirerek) Hakkın var, yerden göğe kadar ..
- NEVZAT :-Bir dakika MERZUKA hanım. Ne yapmamı istiyorsun hayatım ?
- LEYLA :-Açık olmanı..

MERZUKA :-Sırası gelince, erkeğiz! diye kas kas gerilirsiniz. İnan olsun.
Bunlar iki yüzölçümde bizden baskın..

NEVZAT :-Hariçten gazel istemek kolay, siz benim yerimde olun da..

LEYLA :-Hayır cicim, nafile kendine mahzur göstermeye çabalama, dinlemem.. Davranışlarımızla yavrucakları şaşkına çeviriyoruz, sonra onlardan dürüst, açık yürekli, karakterli olmalarını bekliyoruz.

NEVZAT :-Güzel diyorsun ama..

LEYLA :-Bak, mesela şu son hadise.. Hayır üstünde durmuyorum.. Ama bitsin artık.. N'olur olduğun gibi görün, görüdüğün gibi ol!!

NEVZAT :-Ne kolay !!

LEYLA :-Niyete bağlı.

MERZUKA :-Azmin elinden ne kurtulmuş?

NEVZAT :-Önce siz şikayete başlarsınız, ana kız..

LEYLA :-Ne münasebet!!

NEVZAT :-Evet.

MERZUKA :-Bununki bahane ayol.. Alışmış bir kere.. Alışmış kudurmuştan betermiş.

LEYLA :-Kuzum annecim !!

MERZUKA :- (Alınmış) Aman peki, kabahat bende aranıza girmiyorum.

(39)

LEYLA :- (Samimiyetle) Ne zamandan beri seninle bunu konuşmağa tasarlıyordum. Olur, fakat sana karşı güvenimi, saygımı kaybetmekten korkuyorum.

NEVZAT :- (İşi şakaya vurarak) Deme !

LEYLA :-Şakanın yeri değil. Seni nasıl görmek istiyorum, biliyor musun?

NEVZAT :-Nasıl?

LEYLA :-Cesur, mert, açık sözlü dobra dobra bir insan..

NEVZAT :-Mert, dobra dobra..

LEYLA :-Seninle öğünmeliyim.

NEVZAT :-Şimdi öğünmüyor musun hayatım?

LEYLA :-Maalesef. Bir kere sende asla affedemediğim husus..

NEVZAT :-Nedir?

LEYLA :-Hayır yavrucuğum, işte asıl kabul edemediğimde bu .. Sekiz yıllık evliyiz. Aramızda sır kalmaması gerekir, işte sen bunu anlamıyorsun.

NEVZAT :-Senin yok mu sanki?

MERZUKA :-Kişiyi nasıl bilirsin, kendin gibi..

LEYLA :-Hayır, yok inan bana! Senden saklım yok.. Halbuki sen eminim birçok şeyleri gizliyorsun benden..

NEVZAT :-Seni üzmemek için iki gözüm.

LEYLA :-Çok komik doğrusu. Beni üzen, o bilmediğim hususlar değil, senin onları saklaman, ısrarla..

NEVZAT :-Yahu, ben bu halimden memnun muyum sanıyorsun? İnsan mecbur oluyor. Durumu tatlıya bağlamak için bir laf atıyorsun ortaya.. Senden hoşuna gidecek cevabı bekleyen insanı memnun etmek için.. Ağızdan bir defa çıkmaya görsün. Kendi sözünün esiri oluyorsun. Artık onu ayakta tutabilmek için çırpın dur!. Açıldı da söylüyorum. (Bezgin) Hani benim de şurama dayandı.

LEYLA :-Tamam, anlaştık, demek.. Bırak artık, geçen geçmiş.. Geleceğe bakalım. Şöyle her şeyi ortaya döksen n'olur sanki.. Bilsen o zaman seninle nasıl öğünürdüm

(40)

NEVZAT :- (Düşünceli) Acaba? (Göz ucuyla ona bakar.)

LEYLA :-Şüphelen olmasın! Çocuklarının gözünde de büyüdün, tanrılaşırın.

:-PERDE

:-İkinci Perde

Evin içi, ertesi gün sabah. Perde açıldığı zaman, LEYLA akşamdan kalan döküntüleri toplamakla meşguldür. NEVZAT girer, pijamasını henüz çıkartmamıştır.

- NEVZAT :-Günaydın !
- LEYLA :-(İşle meşguldür) Günaydın !
- NEVZAT :-(Etrafına bakınarak) Çocuklar nerede?
- LEYLA :-Okula gittiler.
- NEVZAT :-Saat kaç?
- LEYLA :-Ona geliyor. (Onun şaşırması görünmesine gülerek) Başını yorganın içine çekmiş, öyle tempolu uyuyordun ki, uyandırmaya kıyamadım.
- NEVZAT :-Yıllar var böyle deliksiz uyku çekmemiştim.
- LEYLA :-Mutlu kararının mükafatı cicim.
- NEVZAT :-Bütün gece rüyamda hep meleklerle didiştim durdum.. Upuzun, kadidi çıkmış, nurani bir zatla tanıştık.. Başının üstünde ebem kuşağından bir taç vardı, onunla beraber hareket ediyordu.. Dediğine bakılırsa İsrail Peygamberlerindenmiş.. Budaklı parmaklarıyla sırtımı sıvazladı, dur bakayım, ne dedi. (Hatırlamaya çalışır gibi, gözlerini kısır tavana diker) Tamam! (Değişik tonda) Yedi faziletin düşmanı, bütün kötülüklerin anası, ucu göklere dayanan tanrısal dinlerin yasakladığı yalana tövbe etmekle, gelmiş geçmiş bütün günahlarından arındın. (LEYLA'ya bakarak) Yaa, öyle dedi ihtiyar, beni alnımdan öptü parşömen dudaklarıyla... Ondan mı bilmem, içim içime sığmıyor.
- LEYLA :-Tabii, ne sandın?
- NEVZAT :-Az kalsın unutuluyordum, sahi bir aralıkta cennete girdim.
- LEYLA :-Deme !
- NEVZAT :-Çok hoşuma gitti cennet.
- LEYLA :-Nasıl bir yer? Anlatsana !
- NEVZAT :-Şimdi uzun sürer. Yalnız orada tanıdıklardan kimseye rastlamadım.
- :-(Telefon çınlar) Bu da kim? Sabah sabah...
- (2)
- LEYLA :-Muhakkak odur, senin ki... Tam üç defa telefon etti... (Telefonda)
- :-Efendim? Evet.. Bir dakika! O! (Reseptörü uzatır) Şu miras işini kovalayan...
- :-(NEVZAT, eliyle reseptörü iterek) Yok, çıktı de!
- LEYLA :-Aman şekerim!. (Gücenmiş gibi bakarak)

NEVZAT :-Unuttum, kusura bakma! (Telefonda) Alo, merhaba! Evet.. Aramışsınız.. Uyuyordum.. Hımm, hımm!.. Bugün.. Bilirkişi.. Raporunu hazırlamadan önce.. Tamam, bir dakika.. Anladım, yorulmayın!.. Mutlu kararımın haberiniz yok tabii.. Ben değiştim, evet.. Sizin vekaletinizi haiz zat gitti, yerinize bir başkası geldi.. Şaka falan değil, ciddi konuşuyorum, yalana paydos dedik. Evet badema eğriye eğri, doğruya doğru.. Sizin anlayacağınız şu meşhur hikayedeki KÖRKADI misali.. Neyse boş lafı bırakın da esasa değineyim. Karar marar hikaye.. Bu iş soy sop sizi de yolcu eder, arkanızdan gelen kuşağı da.. Masrafa yazık! Efendim? Evet dün!.. Durumu açıkladık sanıyorum.. Dün sizinle konuşan zat yok, gitti.. Evet.. Gitti gider ve dahi gider.. Siz şimdikine kulak verin!.. Evet?.. Bugüne kadar.. Olabilir.. O zaman öyle icap etti, öyle konuştuk.. Nasıl? Ne dediniz? Sen.. Sensin madrabaz.. (LEYLA çırpınır) Haydut müsveddesi, gangster bozması, ölü soyucu!.. (LEYLA reseptörü zorla alıp telefonu kapatır.)

LEYLA :-Ne yaptın, ne yaptın!.. (Dövünür)

NEVZAT :-Adama bak be!.. Beklediği gibi konuşmadık diye...

LEYLA :-Bu davranışın hiç hoşuma gitmedi.

NEVZAT :-Önce o ölçüyü kaçırdı... Kabahat bizde, fena alıştırdık...

LEYLA :-Pek dan dan konuştun!.

NEVZAT :-Lafı uzatmak istemedim. Seni dangalak seni!.. Vereceği üç kuruş, aklınca tepe tepe kullanacak.. İyi oldu.. Bu iş böylece biter, dünya varmış yahu!..

LEYLA :-Canım sıkıldı.

NEVZAT :-İnsan şimdi daha iyi anlıyor... Kısas'ı Enbiya'yı al da oku!.. Peygamberlerin çektiği pişmiş tavuğun başına gelmemiş.. Neden? Çünkü adamlar hep burunlarının dikine.. Aka ak, karaya kara demişler de ondan.. İnsan oğlu böyle.. Herkesin ağzında aynı sakız. Gerçeklere saygı, erdem sahibi olmak, falan fıstık, ama kazara yanılıp ta bamteline dokunmaya gör!..

(3)

LEYLA :-Bu durumda senin toplantıda suya düşmüş oluyor.

NEVZAT :-Ne toplantısı ?

LEYLA :-Saat altıda, bilirkişi ile...

NEVZAT :-Korkarım inandın buna? (Kahkahayı basar) Bilirkişi falan, bahane... Hikaye, fasarya!.. Arkadaşlarla buluşacaktık.

- LEYLA :-Arkadaşlarla mı? Ne diye?
- NEVZAT :-Felekten bir gece çalalım, dedik.. Arada bir lazım.. İnsan boşalıyor, bir çeşit rahatlık sağlıyor bu toplantılar.. Senin düdüklü tencerede ki supap misali.. Yoksa felaket!..
- LEYLA :-Demek beni aldatmıştın?
- NEVZAT :-Üstünde durma!
- LEYLA :-(Ayağını yere vurarak) Demek yalan söylemiştin bana!
- NEVZAT :-Üstünde durma hayatım!
- LEYLA :-(Hırçın) Bana hayatım deme!
- NEVZAT :-(Uysal) Peki (Mutfak tarafına açılan kapıya işaret ederek sukut işareti yapar.)
- LEYLA :-Kandırmış beni, gözlerimin içine baka baka.. Sana bundan sonra hiç inanmayacağım.
- NEVZAT :-(Tatlılıkla) Saçma! Asıl bundan sonra bana inanmalısın, mutlu kararımı hatırla!
- LEYLA :-Geçen çarşambada eve geciktin.. Nerde kaldığını sorunca (Taklidini yaparak) İşler Allah kahretsin!. deyip lafı ağızıma tıkadın. Allah bilir bu da yalandı, durma cevap ver!.
- NEVZAT :-Ne diyeyim şimdi?
- LEYLA :-Arkadaşlarınla buluştun değil mi?
- NEVZAT :-Öyle (Boynunu büker)
- LEYLA :-Döndüğün zaman bire çeyrek vardı. O saate kadar nere fink atıyordunuz?
- NEVZAT :-Canım efendim, öğrenip ne yapacaksın?
- LEYLA :-Söyle, söyleyeceksin!
- NEVZAT :-Bekarlık günlerimizde takıldığımız bir yer var, orada oturduk.
- LEYLA :-Kim bilir nasıl batakhane..
- (4)
- NEVZAT :-Orası öyle.. Pis izbe.. Servis berbat.. Sahibi de değişmiş.. Bekarlıkta cennet gibi gözükürdü bana.. Şairin dediği gibi yeni anladık taşın sert olduğunu.. (Çıkmaya davranır)
- LEYLA :-Dur, nereye?
- NEVZAT :-Şu adamın dosyasını ayırayım, alsın malının hayrını görsün!

LEYLA :-Sırası mı şimdi? Otur, cevap ver bana! (Mutfak antresine açılan kapının gerisinde bir tıkırtı duyulur, ikisi de durup bakarlar, NEVZAT kapıyı hızla açar, ESMA yakalanır.)

NEVZAT :-Orada ne yapıyorsun?

LEYLA :-Dinliyor, senin rezaletlerini... (ESMA itiraza davranır, kovar gibi) Çık, çık (ESMA ter yüzüne çıkar) Kimmiş bu arkadaşların?

NEVZAT :-Şu bu, tanımazsın.

LEYLA :-O musibet adam da beraber miydi sizinle?

NEVZAT :-Hangisi ?

LEYLA :-Hangisi? Öyle ya.. Hımhımıla burunsuz, birbirinden uğursuz... Şu gece klüplerinin gülü canavarı soruyorum.

NEVZAT :-Allah onun belasını versin! (Ayağını göstererek) Başıma bu işi açan da o değil mi zaten. Ayağım kırılıydu da arabasına binemez olaydım.

LEYLA :-Hani mülkilim demiştin...

NEVZAT :-Öyle mi? Yanlış, onun arabasındaydım. Oldu bir kere...

LEYLA :-Hani onunla selamı sabahı keseceksin demiştim sana.

NEVZAT :-Evet.

LEYLA :-Sende söz vermiştin.

NEVZAT :-Evet.

LEYLA :-Ama yinede onunla düşüp kalkıyormuşsun baksana...

NEVZAT :-Canım efendim... Bunca yıllık arkadaş, ta ilkokul sıralarından..

LEYLA :-Kes!

NEVZAT :-Evlerine girip çıktığım zamanlar...

LEYLA :- (Haykırarak) Sana kes dedim!

NEVZAT :-Peki.(İçerde ESMA'nın şarkıya başladığı duyulur, kavganın temposuna göre şarkının perdesi alçalıp yükselir.)

LEYLA :-İnsanın böyle kılavuzu olunca.. Allah bilir kadın da vardır yanınızda?

(5)

NEVZAT :-Nerden biliyorsun?

LEYLA :-Vardı değil mi?

NEVZAT :-E...Evet.

LEYLA :-Aman yarabbi! Kim bu kadınlar?

NEVZAT :-Yahu nerden tanıyacaksın? Macar asıllı... Klüpte çalışıyor.. Striptiz çıkıyor.. Kadın değil, dinamit.. Şey, yani lafın gelişi.. Bizimkiyle arayı uydurmuş.. Numarası bitince masamıza geldi. Bir arkadaşıyla.. O da vatandaşı..Ne diye gözlerini açmıyorsun, ben davet etmedim ya.. Allah Allah!..

LEYLA :-(Sabırsız) Evet, sonra, durma konuş!

NEVZAT :-İki kişi musallat olmuş kadınlara.. Bizimki otellerine bırakalım dedi..

LEYLA :-Oh maşallah!

NEVZAT :-Evet, hata ettik.. Kimin aklına gelirdi.. Adamlar karanlıkta yolumuzu kesip kadınları elimizden almak istediler..

LEYLA :-Sizde vermediniz tabi...

NEVZAT :-Veremezdik.. Bize sığınmış olduklarına göre.. O yüzden kavga çıktı.. Bereket versin adamalar işi ileri götürmediler, yoksa.. Bir daha mı büyük sözüme tövbe! Hayır ,kadınlar neyin nesi belli değil, bakarsın casus faladır, hiç yoktan al başına belayı.. Onun için bizimkilere kestirip attım, hiç beni beklemeyin diye...

LEYLA :-Bekleyeceklerdi demek?

NEVZAT :-Evet, randevu verdiler ama girmeyecektim...

LEYLA :-Sahi mi ?

NEVZAT :-Evet, striptizci değil de ötekinin...

LEYLA :-Senin kinin...

NEVZAT :-(Boş bulunarak) Evet (Toparlanır) Bunu da nerden çıkarttın? İş bildiğin gibi değil. Kadının polisle takıntısı varmış.. İkamet izni bahsinde, avukat olduğumu öğrenince ilgilenmemi istedi.. Hikayenin aslı bu. Ama gitmeyeceğim merak etme! O değil de beni düşündüren o LERZANA divanesi... Dün sen içerdeyken asıldı, ille buluşalım diye.. Peki demiş bulundum, dilim tutulsaydı... Gitmesem olmaz, adamı iki paralık eder, rastladığı yerde...

(6)

LEYLA :-Demek onunla da..

NEVZAT :-Yok ya onunla aramda bir şey yok.

LEYLA :-Bende inandım buna.

- NEVZAT :-Sana yalan mı söyleyeceğim? Başka işim kalmadı da, elin divanesiyle... Laf aramızda, biraz yumuşak davransam dünden hazır..
- LEYLA :-Git, git! Meğer korkunç mahlukmuşsun sen.. (Onun çıkmaya çalıştığını görerek) Dur, nereye?
- NEVZAT :-Git dedin!
- LEYLA :-Şimdi bayılacağım (ESMA'nın sesi birden yükselir, LEYLA bir hamle yapar, avazı çıktığı kadar) Kapa çenenizi kız! (NEVZAT'a) Sen yok musun sen!
- NEVZAT :-Yemin ederim..
- LEYLA :-O yeminler çarpsın seni inşallah! (ESMA görünür kaşları çatılmıştır)
- ESMA :-(Dövüşçü horoz pozunda) Bir şey mi dediniz?
- NEVZAT :-(Yatıştırıcı) Hayır, git işine bak yalnız biraz yavaş olsun!
- LEYLA :-O bet sesine kıs, seni dinleyecek değiliz. Ne bakıyorsun (kovar gibi) Hadi çık! (NEVZAT LEYLA'ya belli etmemeye çalışarak ona çıkmasını işaret eder, LEYLA bunu yakalamıştır, ESMA çıkar) Allah bilir, bununla da...
- NEVZAT :-Daha neler?
- LEYLA :-Mümkün her şey senden beklenir...
- NEVZAT :-Çok süründü ama yüz vermedim.. Yalnız bu yaz şeytana uymama ramak kaldı. (LEYLA gözleri fal taşı gibi hareketsiz ona bakar) Hani yazlıkta, ben sizden üç gün önce dönmüştüm...
- LEYLA :-Konuşma, hayır!
- NEVZAT :-Evi temizlesin diye tembih etmiştin.. Haspa evin içine anadan doğma.. Sıcağı bahane edip..
- LEYLA :-Sana konuşma dedim..
- NEVZAT :-Yalnızlık, güneş.. Allah kahretsin.. Bereket versin, adam hızır gibi yetişti. (Onun şaşkın bakışlarına cevap vermek ister gibi) Elektrik tahsildarı.. (Bir an hareketsiz kalırlar)
- LEYLA :-(Bir an hücumu geçer) Sus yoksa şimdi elimden bir kaza çıkacak. (Mutfak tarafından korkunç bir şangırtı kopar)
- NEVZAT :-Tamam! Demin biraz dik konuştun ya... (Topallayarak çıkar)
- (7)
- LEYLA :-Allah'ım, Allah'ım... (İnler NEVZAT görünür)
- NEVZAT :-Kayık tabağı... Takımın hesabı tamam (ESMA arkadan belirir)

- ESMA :-Dolabın kapağı çaptı..
- NEVZAT :-(Sabırsız) Peki, peki elin dert görmesin.
- ESMA :-Tabağı oraya kim koydu anlayamadım.
- NEVZAT :-Uzatma, git hadi!
- ESMA :-Her şey kabahat bu evde... (Söylenerek çıkar)
- NEVZAT :-Bununda pasaportunu eline verme zamanı geldi.. Neyse üzülme olan eşyaya olsun.. (Elini uzatmaya davranır)
- LEYLA :-(Bir çığlık atarak) Sürme, eline bana sürme! Utan, utan biraz!
- NEVZAT :-Fakat hayatım..
- LEYLA :-Daha karşıma geçmiş konuşuyor...
- NEVZAT :-Biraz makul ol!.. Allah Allah, bu kadar kızılacak ne var, anlamıyorum.
- LEYLA :-Yüzsüzlüğün bu derecesi görülmüş şey mi?
- NEVZAT :-Bir şey söyleyebilir miyim?
- LEYLA :-Hayır, (Onu iterek geçmek ister, NEVZAT bırakmaz)
- NEVZAT :-Bir kelimecik.
- LEYLA :-Çek elini ahlaksız adam. (Hışıyla çıkar, NEVZAT onu takip etmek ister, kapı yüzüne çarpılınca bir an olduğu yerde kalır, sonra geri döner.) Al sana hiç yoktan mesele... Adam sen de!.. (Kendisini koltuğa bırakır, bir sigara yakar, ESMA başını uzatır)
- ESMA :-Bana mı kızdı ?
- NEVZAT :-İkimize de... Git ,konuştuğumuzu görmesin şimdi. (ESMA çıkar LEYLA fırtına gibi girer, sırtına bir pardösü geçirmiş, başını eşarpla sıkıştırır, elinde de valizi. NEVZAT sigarasını telaşla söndürüp fırlar)
- LEYLA :-(Rasgele geçirdiği öteberiyi valizine tikiştirir, bir taraftan söylenmektedir.) Allah'ım ne korkunç şey şu erkek denilen mahluk! (NEVZAT etrafında dört döner, fakat dokunmaya cesareti yoktur)
- NEVZAT :-(Arkasından seğirterek) Dur, nereye gidiyorsun? (Kapı yüzüne çarpılınca olduğu yerde kalır, bir an duraklar, sonra bir hamle yapar, ESMA ile burun buruna gelir)
- (8)
- ESMA :-(Dert ortağı pozunda) Yine neye sinirlendi?
- NEVZAT :-(Terslikle) Sana ne?
- ESMA :-Efendim? (Afallamıştır)

- NEVZAT :-Üzerine vazife mi?
- ESMA :-Sordum ayol kabahat mi?
- NEVZAT :-Evet kabahat. Hadi mutfağına! Seni ilgilendirmeyen işlere güdük burnunu sokma!
- ESMA :-Çok rica ederim beyefendiciğim.
- NEVZAT :-O kapıları dinleme huyundan da terk et!
- ESMA :-Bu gün bunlara bir hal olmuş..
- NEVZAT :-Seni alakadar etmez. (Kapının zili çınlar) Kapıyı duymuyor musun? (ESMA ağzının içinden söylenerek çıkar) Haspayı fena alıştırdık. (Dışarıdan fısıltılar duyulur) Kim?
- ESMA :- (Suratlı) ARİF .
- NEVZAT :-Ne istiyor?
- ESMA :-Sizinle konuşmaya gelmiş..
- NEVZAT :-Söyle beklemesin, kimseyle konuşmak istemiyorum bugün.
- ESMA :-Ama dün söz vermiştiniz.
- NEVZAT :-Fikrimi değiştirdim, keyif benim değil mi? Hadi durma!
- ESMA :-Ne zaman gelsin?
- NEVZAT :-Hiç gelmesin! Hem bu son olsun artık. Dışarıda istediğinle kırıştır, beni ilgilendirmez, yalnız elin haytalarını eve dadandırma!
- ESMA :-Nasıl, nasıl? Bir daha tekrar edin bakayım!
- NEVZAT :-Ben adama lafı bir kere söylerim, kulağına aç, duy!
- ESMA :-Yok beyefendiciğim, ben öyle zarta zurta gelemem.
- NEVZAT :-Zart zurt mu dedin? Sen doğru konuş bakayım!
- ESMA :-Doğrusu eğrisi bu. Tuhaf şey, tavrınız birden değişti.
- NEVZAT :-Bundan sonra böyle, alıştır kendini !
- ESMA :-Allah yazdıysa bozsun, ben böyle sıkıya gelemem.
- NEVZAT :-Yok canım.
- ESMA :-Benimle geçinmek isteyen suyuma gitmeli. (ARİF kapıdan başını uzatır) Ne oldu?
- (9)
- ESMA :-Git Allah'ını seversen! (ARİF çekilir) Gülü seven dikenine katlanır.
- NEVZAT :-Ne gül, koklayanın burnu düşecek.
- ESMA :-Beğenmedi mi? (ARİF yeniden görünür, girmeye cesaretsiz kapıdan bakar)

NEVZAT :-Evet beğenmedim. (ARİF 'e) Çık, çık! (ARİF çekilir) Şuna bak, küllü kusurundan başka...

ESMA :-Nasıl? Ha ha, güleyim bari... Kusurum neymiş söyler misin?

NEVZAT :-Hangi birini sayayım, savruk pasaklı karının birisin.

ESMA :-Aa!

NEVZAT :-Bütün işin gelgeç, göz boyacılığı... Sakarlığında caba!

ESMA :- (İçeri giren ARİF 'e) Duydun mu sakarmışım ben.

NEVZAT :-O nerden bilecek? (ARİF 'e) Burada ne işin var birader? (ARİF kem küm eder) Git buradan! (ARİF geriler, fakat çıkmaz) Bu eve adımını atmadan önce, mutfağın rafları tabak çanak ağırlığından esniyordu, hikmetin varolsun, altından girip üstünden çıktın. Gözlerini belertip ne bakıyorsun, yalan mı? Bir erkek satıcı geçmesin, yarı beline kadar sarkarsın, senin yüzünden evin adı çıktı neredeyse.. (ARİF i göstererek) İşte ispatı meydanda..

ESMA :-İnanma aslı yok...

NEVZAT :-O sıralı sırasız çingiraklı kahkahalar, adını bayağısı şarkılar.. O bet sesinle.. Alınganlığın.. Vara yoğa surat asmalar.. Yoo kızım, hem ayda üç yüz elli lira, hem bu rütbe densizlik. Sen anlaşılın beni Eyüp peygamberiyle karıştırıyorsun.

ESMA :-Demek şimdi böyle oldu..

NEVZAT :-Evet.

ESMA :-Öyleyse başımızın çaresine bakın!

NEVZAT :-Hay hay.

ARİF :- (Çekingen) Durun canım!..

NEVZAT :-Karışma!

ESMA :-Git Allah'ını seversen. Çabuk hesabımı verin!

NEVZAT :-Ne hesabı? Hesap mesap yok

ESMA :-Ne konuşuyor bu?

NEVZAT :-Kırıp döktüklerinden vazgeçtik, ötekilerine ne buyrulur? Çocuğun nazarlık takımı kayıplara karıştı, benim incili kravat iğnesi de...

(10)

ESMA :-Ben mi aldım?

NEVZAT :-Gümüş takımı da bir iki derken kele döndü.. Hesap mesap karıştırma neyine lazım?

ESMA :-Görüyor musun insana nasıl iftirada bulunuyor. (Birden hücumla geçmiş.)

Maksadını anlamadı sanma!

ARİF :-Yapmayın ayıptır.

NEVZAT :-Sen karışma dedik. Neymiş maksadım?

ESMA :-Çok yokladın, baktın bende ekmek yok.

NEVZAT :-Asıl sürtünen sensin, o göz sürmeler, ağız büzmeler..

ARİF :-Kız kaltak! (ESMANın boynuna sarılır)

ESMA :-Dur ayol, ne oluyorsun? Yalan söylüyor.. (NEVZAT'a) Şimdi onun yanında konuşurma beni.

ARİF :-Yürü (ESMA 'yı muştalar)

NEVZAT :-Bırak konuşsun! Ne demek istiyorsun?

ESMA :-Bu sene hepsi yazlıktayken ansızın çıkageldi. Sözde badana yaptırmak için... Bahane tabi... Daha önceden haber göndermiş, kalktım gittim, baktım evde ikimizden başka kimsecikler yok.

NEVZAT :-Adamlar gelmedi.

ESMA :-Baktım niyeti bozuk.. Bereket versin elektrik tahsildarı, tam zamanında imdada yetişti. Hadi inkar et! (NEVZAT birden kem küm eder, ARİF birden üzerine yürür)

NEVZAT :-Hey kendine gel!

ARİF :-Daha konuşuyor..

ESMA :- (Bir çığlık atarak aralarına girer) Dur, çıldırdın mı? Sana da bir şey söylemeye gelmez.. Pişman oldum valla. (Dışarıdan itişip kakıştıkları duyulur, sonra sessizlik)

NEVZAT :-Ne şirret şeymiş.. (Kapı zili çınlar, NEVZAT duraklar, sonra sert) Kim o?

BAHADIR :- (İçerden) Aç benim BAHADIR!

NEVZAT :-Bu da nerden çıktı? (Telaşla çıkar, kısa bir aralık BAHADIR'la geri döner, BAHADIR otuz yaşlarında, gözlüklü, ürkek tavırlı bir gençtir... Üstüne başına çeki düzen vermeye çabalar.)

(11)

BAHADIR :-Alt sahanlıkla bir kadınla bir erkek dövüşüyorlardı, ayırmak istedim, birlik olup üstüme saldırdılar. (Etraftaki sessizliğin farkına vararak) Yalnız mısın?

NEVZAT :-Evet.

BAHADIR :-İşte buna sevindim. Rahatça konuşuruz. Sahi geçmiş olsun. Kaza atlatmışsın.. Senin yazıhaneye telefon ettim, katibin söyledi.. Nasıl bir arıza falan?

NEVZAT :-Yok. Sen, söyle.. Hayrola?

BAHADIR :-Tahmin et! (Coşkunlukla) Evleniyorum arkadaş!

NEVZAT :-(Sönük) Öyle mi?

BAHADIR :-Şaşmış görünmedin!

NEVZAT :-Ne diye... Her gün binlerce insan evleniyor, Allah akıl fikir eylesin.

BAHADIR :-Senin bir şeye canın sıkılmış.. Neyse.. Kızın kim olduğunu sormadın..

NEVZAT :-LERZAN!

BAHADIR :-(Sıçrayarak) Nerden biliyorsun?

NEVZAT :-Duydum.

BAHADIR :-Kimden, nasıl konuşsana!

NEVZAT :-Keyfim yok.

BAHADIR :-İyi maşallah, keyfi yokmuş. Ben bastığım yeri göremiyorum. Karşı kaldırımdan bu tarafa geçerken, az kalsın belediye otobüsünün altına giriyordum.. Canlan biraz!.. (Onu sarsar) Ne hoş kız değil mi?

NEVZAT :-Evet.

BAHADIR :-Zeki, cin gibi... Sonra o ne kültür birader, insan yanında ağzını açmaya korkuyor.

NEVZAT :-Öyledir.

BAHADIR :-Sonra korkunç güzel. Niçin öyle baktın, aynı fikirde değil misin?

NEVZAT :-Şimdi kimi görsen ahu gibi... Zaten bugünkü gazetede yine müjdeliyordu çirkin kadın yokmuş.

BAHADIR :-Bizim akademi balosunda tanıştık. Laf aramızda, bana biraz eksantrik göründü.. Ama sonra yakından tanıyınca fikrimi değiştirdim. Tek kelimeyle mükemmel kız. Nerden geldiğimi tahmin et bakalım! (Bir duruştan sonra)

NEVZAT :-Bak hele!

(12)

BAHADIR :-Ne yapayım, aklıma bu geldi, en kestirme yol olarak.. Hoş adam, beni çok iyi karşıladı. Sana gönderdi beni.

- NEVZAT :-Ne diye?
- BAHADIR :-Bende anlamadım. (Bir duruştan sonra) Evlensem mi ne dersin?
- NEVZAT :-Bana mı soruyorsun?
- BAHADIR :-Onu iyi tanıdığına göre... Babası öyle dedi... Çocukluğunuz bir arada geçmiş... Babasına fazla açılmadım. Söz beynimizde, çeşitli rivayetler var. Tabii ben fazla değer vermedim, eloğlu bu söyler, benim için benim için önemli olan senin kanaatin. Yalvarırım, bütün bildiklerini bana anlat, olduğu, hiç saklamadan, işin şakası yok, hayat memat meselesi bu. Evet konuşsana!
- NEVZAT :-Başkaları ne dediler?
- BAHADIR :-Bırak şimdi onları, sen kendi bildiklerinden konuş... Hadi! Yüzüme ne bakıyorsun be adam. Ağzına kiramı istiyorsun?
- NEVZAT :-Sen önce duyup işittiklerini açıkla!
- BAHADIR :-Tuhaf şey (Bir susuştan sonra) Üç defa nişanlamış.
- NEVZAT :-Beş.
- BAHADIR :-Babası üç dedi.
- NEVZAT :-Unutmuş.
- BAHADIR :-Ama kabahat hep erkek tarafındaymış. Neyse... Sonra biraz müsrifçe olduğunu söylediler...
- NEVZAT :-Öyle mi?
- BAHADIR :-Evet. Hesap kitapla pek başı hoş değilmiş. Bu da gayet normal bence... O yaradılıştaki biri, oturup bakkal hesabı tutacak değil ya... Zaten vakti de yok.
- NEVZAT :-Evet.
- BAHADIR :-Yalnız evlilik konusunda, nasıl söyleyeyim, değişik anlayışa sahipmiş...
- NEVZAT :-Ne gibi?
- BAHADIR :-Kocam her dediğimi yapmalı, fakat bana karışmamalı diyesiymiş...
- NEVZAT :-İnan, doğru.
- (13)
- BAHADIR :-Deme bu havadis hoşuma gitmedi. Fakat birader.Hak vermek gerek.. Kadın üstün yaratılmış, sıradan kadın muamelesi görmeye katlanamaz elbet. Yalnız bir husus var, güzel kadın, alımlı.. Girdiği yerde bütün bakışları

üstüne topluyor.. Etrafta, Allah sayılarını eksik etsin, hin oğlu hin dolu..

Başımı boş bırakmaya gelmez. Nasıl yapmalı bilmem.

NEVZAT :-Geniş olacaksın.

BAHADIR :-Evet öyle görünüyor. (İçini çeker) Sonra çocuk laf ettirmezmiş..

Oysa ben çocuk sahibi olmayı isterim, en azından yarım düzine... Hiç kardeşim olmamış.. Belki bu yüzden.. Babam kız evlat sahibi olmayı çok arzulamış..Beni kız gibi giydirmişler, dantelli, kırmızı elbiseler, saçlar lüle lüle. Gözünün önüne getirebiliyor musun? Okula gidinceye kadar oğlanlar mahallede kaydırak, uzun eşek oynarken, ben yaşıtım kızlarla evcilik stajı yaparmışım, bebeklerimle.. Belki çocuklara karşı duyduğum aşırı zaaf bu yüzden... Hem..

NEVZAT :-Sorması ayıp olmasın, bunları niçin konuşuyoruz?

BAHADIR :-Anlayamadım?

NEVZAT :-Yanılmıyorsam son kararını vermişsin birader.

BAHADIR :-Henüz mütereddidim. Beni takviye et n'olur.

NEVZAT :-İyi inşallah!

BAHADIR :-Dostluk böyle zamanda belli olur. Neyse müsaade ette lafı mı tamamlayayım. Denize aşırı düşkünlüğü varmış... Karpuz kabuğu düşmeden denize girer, yaz boyunca sudan çıkmazmış.. Gerçek mi dersin?

NEVZAT :-Evet.

BAHADIR :-Yandık desene.

NEVZAT :-Hayrola?

BAHADIR :-Haberin yok, DOKTOR astım başlangıcı teşhisi koydu, deniz yasak bana... Hadi kumda oyalandık diyelim, o kumda debelenirken izin durumu n olacak? Yılda topu topu on beş gün.. O suda, ben karada bu işi nasıl yürütürüz?

NEVZAT :-Orasına aklım ermez.

BAHADIR :-İşi umursamadığın belli. Öyle olsun.. (İçini çeker) Sonra biraz dağınıkçaymış.. Hani biliriz Bohem hayatı özentisi.. Bana hiç gelmez fakat ne diyeceksin? Kadın artist, resim yapıyormuş, seramik falan.. Karışık istemem, yalnız çevre meselesi var.. Dilenci ile serseri arası bir takım dostlar.. Bunlar günün belirsiz saatlerinde eve damlar, kimseye sormadan mutfağı karıştırır, Allah ne verdiyse... Sonra gözlerine kestirdikleri yere, sere serpe uzanıp yorgunluk çıkarırlarmış, yatak odası dahil... Müsadenle buna inanmam.

(14)

NEVZAT :-Senin bileceğin şey

BAHADIR :-Hımm.. Sonra bir dernekte çalışıyormuş.. Toplum konularına ilgi duyması normal. Engel olmayı aklımdan geçirmem.. Yalnız çok zamanını alıyormuş, düşün haftanın en az üç günü..

NEVZAT :-Ve gecesi...

BAHADIR :-Ne dedin?

NEVZAT :-Kendini ona göre hazırla tamam mı?

BAHADIR :-Evet tamam ,hiç şüphem kalmadı. Yazık, seni dost bilip geldik.

NEVZAT :-Anlayamadım?

BAHADIR :-Hiç inkara yeltenme! Sen bu işin olmasını itemiyorsun arkadaş. Evet.

NEVZAT :-Saçmalıyorsun.

BAHADIR :-Zavallı kızın eller tutar yerini bırakmadın. Geldiğimden beri dikkat ediyorum hep üstüne üstüne gittin.

NEVZAT :-Kendin istedin açık konuş dedin!

BAHADIR :-Maşallah! Aslanım, bilmiyorsan öğren! Bu işler de kusurlar şişirilmez, tersine gizlenir, daha bir, nasıl söyleyeyim..

NEVZAT :-Zahmet etme! Anladım, sen aldatmak istiyorsun kendini..

BAHADIR :-Şu lafa bak!

NEVZAT :-Dün gelmiş olsaydın belki... Fakat bugün durum farklı.

BAHADIR :-Öyle mi?

NEVZAT :-Evet.

BAHADIR :-Demek söylentiler boşuna değil.

NEVZAT :-Ne gibi?

BAHADIR :-Durum değişince harekete geçtin.

NEVZAT :-Anlayamadım.

BAHADIR :-Karın nerede?

NEVZAT :-Yok.

(15)

BAHADIR :-Kavga ettiniz değil mi?

NEVZAT :-Nerden bildin?

BAHADIR :-Ağzını aradı..

NEVZAT :-Benim mi?

- BAHADIR :-Sen de itirafta bulundun.
- NEVZAT :-Neden bahsediyorsun sen?
- BAHADIR :-Hadi inkara kalkma! Her şeyi biliyorum.
- NEVZAT :-Nasıl?
- BAHADIR :-Ona karşı kayıtsız olamadığımı.. LERZAN'dan bahsediyorum, hala anlamadın mı?
- NEVZAT :-Budala sen de.
- BAHADIR :-Vaktiyle sevişmişsiniz.
- NEVZAT :-Sahi mi?
- BAHADIR :-Hatta bir ara birleşmeniz konuşulmuş aile arasında.. Hadi inkar et... Babası ağzından kaçırıldı... Sonra nedense iş bozulmuş... Sebebini bilen yok...
- NEVZAT :-Yıldızımız barışmadı. Çocuksun sen.
- BAHADIR :-Yani onda gözün yok öyle mi?
- NEVZAT :-Dedim ya, çocuksun sen!
- BAHADIR :-Fakat o sana karşı kayıtsın değilmiş.
- NEVZAT :-Nerden biliyorsun?
- BAHADIR :-Ağzından kaçırılmış... Bir toplantıda.. Biraz çakırkeyifmiş..
- NEVZAT :-Bakma!
- BAHADIR :-Bakma ne demek?
- NEVZAT :-O söyler.
- BAHADIR :-Yani demek istiyorsun ki..
- NEVZAT :-Evet.
- BAHADIR :-Sana inanmayı çok isterdim.
- NEVZAT :-İnan (Telefon zili) Bir dakika! (Telefonda) Evet? (Şaşmış) Sen miydin? Merhaba!
- BAHADIR :-Kim?
- NEVZAT :- (Telefonda) Nasıl mıyım? Eh, şöyle böyle... Bir şey mi var? Evet?.. Sesimi duymak istedin.. (BAHADIR'a) Sesimi duymak istemiş..
- (16)
- BAHADIR :-Kim, söylesene.
- NEVZAT :-O! (Telefonda) Efendim.. Evet.. Sesim acayip mi? İyi bildin.. Keyfim yok.. Bizimkiyle atıştık.. Çıkıp gitti.. Annesine tabii.. Başka nereye gidecek. Arkasından hizmetçi.. Anlaşılan bugün sol tarafımızdan kalktık..

Evet, yalnızım.. (Birden ateş almış gibi) Ne münasebet? Hayır sakın ha, istemem.. (Yorgun bir tavırla reseptörü bırakır) Geliyor..

BAHADIR :-Buraya mı?

NEVZAT :-hadi hadi lafı bırak, boğuşmaya bak!

BAHADIR :-Niçin?

NEVZAT :-Geliyor dedik duymadın mı?

BAHADIR :-Beni niçin uzaklaştırmak istiyorsun?

NEVZAT :-Dur, hemen pirlenme!. Doğru, ne diye sanki!.. Otur, kozunu kendin paylaş!

BAHADIR :-Aklını oynattın galiba.. Ben onunla göz göze.. Olacak şey mi bu?

NEVZAT :-Neden?

BAHADIR :-Dilim dolaşır, kekelemeye başlarım, kızda haklı olarak numaramızı verir.. Maşallah tavsiyene diyecek yok.

NEVZAT :-Peki git öyleyse, iki rahmetin biri.

BAHADIR :-Yok, hayır... Garip bulmandan da korkuyorum.. Ben gizlensem. Şöyle münasip bir yere, korkma belli etmem..

NEVZAT :-Ama niçin?

BAHADIR :-Hakkımdaki kanaatini kulaklarımla duymak istiyorum, sakın alınma, sana tam güvenim yok.. (Kapının zili) Eyvah, nereye gizleneyim?

NEVZAT :-Başkası olmalı, bu kadar çabuk gelemez.

BAHADIR :-Belki odur, nereye saklanayım?

NEVZAT :-Gir şuraya!

BAHADIR :-Bak, açıklarsan.. Şüphelerimin haklı olduğunu. (NEVZAT antreye geçer, BAHADIR soldan çıkar)

NEVZAT :- (İçerden) Ne çabuk geldin?

LERZAN :- (İçerden) Şekerim köşedeki eczaneden telefon ettim sana..(Girerler) Nerden bilirim yalnız olduğunu.. Niçin kavga ettiniz?

(17)

NEVZAT :- (Sıkkın) Sorma daha iyi.

LERZAN :-Yoksa benim yüzümden mi?

NEVZAT :-Ne münasebet.

LERZAN :-Olur ya öyle bir bakışı vardır ki, insanı suçlar gibi.. (Ceketini çıkarmaya davranır)

NEVZAT :- (Telaşla) Ne yapıyorsun? Hayır soyunma!

- LERZAN :-(\$aşırmış) Niçin?
- NEVZAT :-Git, hadi, sana gelme demiştim.
- LERZAN :-Ne ayıp!
- NEVZAT :-Giy şunu! (Ceketi zorla giydirmeye davranır)
- LERZAN :-Ama niçin cicim?
- NEVZAT :- (Sinirli) Niçin, Niçin? Belki gelen olur.
- LERZAN :-Birini mi bekliyorsun?
- NEVZAT :-Hayır ,ama bakarsın..
- LERZAN :-Saçmalıyorsun.. (Ondan uzaklaşır) Gelen olursa giyerim.. Senin sınırların bozulmuş.. Bende hiç iyi değilim bugün.. Sabah sabah iki libruyum aldım, bana mısın demedi.. (Ceketi fırlatır,çok dekolte bir bluzla ortada kalır)
- NEVZAT :-Şu ceketi omuzlarına al bari.
- LERZAN :-Adamcağızla ceketle bozmuş bugün.. Şekerim beni rahat bırak ne olur. Karınla niçin atıştınız?
- NEVZAT :-Sana ne
- LERZAN :-Şekerim, nasıl tahammül ediyorsun şuna?
- NEVZAT :-Ne demek istiyorsun?
- LERZAN :-Hemen parlama yalvarırım?.. Pek yavan şey, ruhsuz, alelade mahluk.. Hep merak ederim, acaba ne konuşursun onunla?
- NEVZAT :-Tasası sana mı düştü.
- LERZAN :-O zebani tavrını bırak.. Anladık, karınla bozuşmuşsun.. Napalım yani? İyi vallahi.. Şu erkekler gerçekten zavallı mahluklar.. Bakarsın, zeki, uyanık, canlı biri.. Çevresi hayat dolu, cıvıl cıvıl.. Kalkar soğuk nevalenin birine yamanır, kör gibi.. Sönüp gider sonunda. Yalan mı, hadi yalan de!
- NEVZAT :-Doğru hadi git artık.
- LERZAN :-Hayır gitmeyeceğim.
- (18)
- NEVZAT :-Sen sabır ver yarabbi!
- LERZAN :-Muhakkak beklediğin biri var.. Galiba pişmiş aşı su kattık.. Görelim bakalım kimmiş bu.. (Pabuçlarını fırlatır atar)
- NEVZAT :-Çıldırдың mı, hey.
- LERZAN :-Beni rahat bırakır mısın lütfen! (Divana yatar gibi uzanır) Bu gece gözümü kırpmadım.. Seni düşündüm uykum kaçtı.

NEVZAT :-Baban nasıl? Sormadım. (BAHADIR'ın bulunduğu yere endişeli bir bakış fırlatır)

LERZAN :-Dargınız.

NEVZAT :-Neden?

LERZAN :-Şekerim adam tutturmuş torunlarımı dizimde hoplatmadan ölürsem gözüm açık gidecek diye, düşün bir kere.

NEVZAT :-Haksız mı?

LERZAN :-Sende böyle konuşmaz mısın? Bilmez gibi.. Çocuk lafı geçince tüylerim diken diken oluyor. Ah bir yaz gelse, kendimi şöyle sulara salıversem.. Geçen yaz haziranda gitmiştim, havalar birden bozunca erken dönmek zorunda kaldım, ağustos ortasında. Ama bu yıl ahtım var, eylülü orada tamamlayacağım.

NEVZAT :-Dur bakalım!

LERZAN :-Kime diyorsun?

NEVZAT :-Kendi kendime konuşuyorum. (LERZAN'ın oturduğu yerde uzanmaya hazırlandığını görerek) Kolay gelsin!

LERZAN :-Biraz kestirsem iyi olacak.

NEVZAT :-Bir bu eksikti.

LERZAN :-Yorgunluktan ölüyorum.

NEVZAT :-Git evinde uyu!

LERZAN :-Buldun. Bizimkiler, yine sürü sepet eve doldurdular.. Baktım rahat edemeyeceğim, belli etmeden savuştum.. Babamla yeniden atıştık bu yüzden.. Görecek gözü yok zavallılıkları. Ne ister anlamadım.. Ayy bugünde toplantımız var. Gitmesem olmaz.. Geçen gece yine toplandık biraz uzadı, eve döndüğümde saat üç filan olmuştu baktım babam, karanlıkta beni bekliyor.. Açtı ağzını yumdu gözünü.. Şekerim laf aramızda, adam iyice bunadı.. Hani şurama dayandı sırf bu yüzden karar vereceğim evlenmeye.

(19)

NEVZAT :-İyi edersin.

LERZAN :-Şu karını boşasana.

NEVZAT :-Efendim?

LERZAN :-Beni al, muhallim nasıl olsa..

NEVZAT :-Yine hoşluğun üzerinde

LERZAN :-Değil, vallahi ciddi konuşuyorum.

- NEVZAT :-Kes!
- LERZAN :-Neden hayatım?
- NEVZAT :-Bana hayatım deme!
- LERZAN :-Sebep.
- NEVZAT :-Belki duyan olur.
- LERZAN :-Yalnız değil miyiz?
- NEVZAT :-Evet ama insanlık hali.. Yerin kulağı var.
- LERZAN :-Ne saçma şey!
- NEVZAT :-Bakarsın olmadık mana vermeye kalkarlar.
- LERZAN :-Şekerim sen düpedüz sayıklıyorsun.. Olmadık mana vermeye kalkarlarmış bu da tasamdı hani kimseyi salladığım yok.. Hoşuma gidiyorsun.. Peki aman somurtma.. Vazgeçtim.. Aklı yattı, senden hayır yok bana.. O çok bilmiş karın sana büyü yapmış, kurşuncu karı kılıklı anasıyla başa verip.
- NEVZAT :-Tövbe estagfurullah!
- LERZAN :-İş başa düştü.. Serbestlik iyi hoş ama sonunda canına yetiyor insanın.. Herkesin gözü üzerinde nasıl çöpleniriz diye.. Toplum böyle bir paravana şart.. Biçilmiş kaftan bu iş için senin Allahlık BAHADIR.. (NEVZAT telaşlı el kol hareketleri yapar. BAHADIRın bulunduğu odayı işaret eder) Ne oluyorsun kuzum?
- NEVZAT :-Az gelir misin?
- LERZAN :-Ne var?
- NEVZAT :-Gel sorma! (Onu çeker sağdan çıkarlar. BAHADIR girer allak bullak sağdan duyulan fısıltılara biran kulak verir, sonra antreden hışımla çıkar, berikiler girerler)
- LERZAN :-İşletiyorsun (NEVZAT ona yalvarır gibi işaretler eder, LERZANın sola doğru yürüdüğünü görünce telaşla yolunu kesmeye davranır, fakat LERZAN kapıdan başını içeri uzatınca avuçlarıyla yüzünü örter.) Çok matrak şeysin! (NEVZAT ellerini yüzünden çeker. Ona şakın şaşkın bakar.) Yok. (NEVZAT hızla odaya saldırır. Geri döner, biran ortada kalakalır sonra antreden çıkar.) Ömür oğlan şu Nevzat! (Güler NEVZAT telaşla girer)
- (20)
- NEVZAT :- (Korkunç bir telaşla) Saklan çabuk!.
- LERZAN :-Niçin?

NEVZAT :-MERZUKA hanım.. (Kapının zili çınlar, NEVZAT eliyle telaşlı bir işaretle bulunur, sonra hızla antreye geçer. LERZAN soldan çıkar. Zil bu arada üst üste birkaç defa çalınır. Sonra kapının açıldığı NEVZAT'ın yapmacık bir hayretle Ah siz miydiniz diye konuştuğu duyulur, girerler MERZUKA burnundan solumaktadır)

MERZUKA :-Çekil, ne diye önüme dikiliyorsun? (NEVZAT yana çekilip yol verir. Yazıklar olsun sana!

NEVZAT :-Bir şey mi oldu?

MERZUKA :-Soruyor a dostlar! (Birden sağa saldırır, NEVZAT'ın engel olmasına fırsat vermeden içeri dalıp çıkar, sola yönelir, NEVZAT yolu keser.)

NEVZAT :-Ne istiyorsunuz?

MERZUKA :-Kız nerede?

NEVZAT :-Kız mı?

MERZUKA :-Ne var, yüzüme öyle bel bel bakıyorsun ESMA'yı soruyorum sana.

NEVZAT :-Yok, gitti.

MERZUKA :-Niçin?

NEVZAT :-Yol verdim.

MERZUKA :-Tuhaf şey! Öyleyse sen ver çocukların geceliklerini istiyorum.

NEVZAT :-Sebep?

MERZUKA :-Bende kalacaklar, anneleriyle beraber..

NEVZAT :-Ne münasebet?

MERZUKA :-Öyle karar verdik..

NEVZAT :-Demek hepsini kanatlarının altına alıyorsunuz?

MERZUKA :-Ne yapayım, senin gibi babaları olursa.

NEVZAT :-Çok rica ederim, babalığımıza laf istemem.

MERZUKA :-Sevsinler, ne baba!. Tırabzan babası.. Hadi lafa tutma beni, seninle çene yarıştıracak halim yok. Kızı evde iki gözü iki çeşme bıraktım.

NEVZAT :-LEYLA ne anlattı size?

(21)

MERZUKA :-Hadi beni bekletme!

NEVZAT :-Müsaade ederseniz durumu izah edeyim..

MERZUKA :-Lüzumu yok.

NEVZAT :-Mesele şuradan çıktı..

- MERZUKA :-Bırak maval dinlemek istemiyorum.
- NEVZAT :-(Birden dikilir) Kızımıza söyleyin, derhal evine dönsün'
- MERZUKA :-Çok beklersin..
- NEVZAT :-Ne demek yani?
- MERZUKA :-Hele şöyle bir hafta on gün geçsin, sonrasını düşünürüz.
- NEVZAT :-Durum ciddi desenize.
- MERZUKA :-Ha şunu bileydin.
- NEVZAT :-Fakat suç sayılır bu..
- MERZUKA :-Sahi mi?
- NEVZAT :-Medeni kanunun..
- MERZUKA :-Avukatlık taslama bana.. Hep şaşarım zaten sana hakkını hukukunu teslim eden zavallılara..
- NEVZAT :-Yoo, MERZUKA Hanım, o kadar uzun boylu değil, mesleğime dil uzatmayın!
- MERZUKA :-Sevsinler.. Meslek!. Şu kadar yıllık avukatsınız, kızım hala kira evlerinde sürünüyor.
- NEVZAT :-Evet, ne olmuş?
- MERZUKA :-Dünkü arzuhalcilerin on daire apartmanları var.
- NEVZAT :-Biz beceremedik, ölecek değiliz ya..
- MERZUKA :-Öyleyse o kadar yüksekte atma, yok medeni kanun falan.. Ne sinsini olduğunu bilirdim ama, böylesi aklımın kenarından geçmemişti.
- NEVZAT :-Yahu, ben ne yaptım?
- MERZUKA :-İyi bilirsin.
- NEVZAT :-Hayır, bilmiyorum.. Söyleyin de öğrenelim, lütfen!
- MERZUKA :-Ağzı var dili yok yavrucağı evin dört duvarı içine hapsed, kendin dışarıda fink at!
- NEVZAT :-Ben ?
- MERZUKA :-Evet, kendin söylemiştin ayol, kızın gözlerinin içine baka baka!. Maksadını anlamadım sanma!
- (22)
- NEVZAT :-Neymiş maksadım?
- MERZUKA :-Aklınca ağzımı arıyor. Maksadın ortada.. Kızı çileden çıkarıp tımarhanelere düşürmek, ondan sonrada vur patlasın, çal oynasın !
- NEVZAT :-Pes doğrusu.

- MERZUKA :-Nasıl planını iyi keşfetmişim değil mi?
- NEVZAT :-Evet, iyi keşfetmişsiniz..
- MERZUKA :-Tabi ayol ,bana MERZUKA demişler.. Ama ümitlenme, biricik yavrumun üstüne gül koklatmam ben.
- NEVZAT :-Deli olmak işten değil.
- MERZUKA :-Ama o musibetin sağlam ayakkabı olmadığını ilk görüşte anlamıştım.
- NEVZAT :-Kimden bahsediyorsunuz?
- MERZUKA :-Kimden? Öle ya. Daha kim bilir kaç tane.. Bizim bilmediğimiz...
(Ani bir parlayışla) O LERZAN şıfıntısından...
- NEVZAT :-Şey, ama! (Üstüne atılır, ağzını kapamaya davranır.)
- MERZUKA :- (Bir çılgık atarak) Adam aklını oynattı, gelme, üstüme gelme!
- NEVZAT :-Korkmayın, aklım yerinde.. Hadi gidin artık.. Yoksa bu gidişle gerçekten oynatacağım.. Şey çocukların geceliklerini istemiştiniz değil mi? Durun çıkarayım.. (Onun araştırmacı bakışlarından huylanmış) Kalsın biriyle gönderirim..Siz gidin gecikmeyin!.
- MERZUKA :-Gitmiyorum, yine ne dolap çeviriyorsun?
- NEVZAT :-Bunu da nerden çıkardınız?
- MERZUKA :-Birden pek telaşlandın.
- NEVZAT :-Ben mi?
- MERZUKA :-Beni niçin uzaklaştırmak istiyorsun?
- NEVZAT :-Hiç, LEYLA meraklanır diye düşündüm.
- MERZUKA :-Yoksa aklıma geldiği gibi mi?
- NEVZAT :-Nasıl?
- MERZUKA :-Gözümün içine bak bakayım! (Bakışlar) Onu bekliyorsun.
- NEVZAT :-Daha neler!.
- MERZUKA :-İnkara kalkma!.. Yalandan bir kavga çıkarıp karını evden uzaklaştırdın.
- NEVZAT :-Canım efendim..
- MERZUKA :-Sonra hemen telefona sarıldın ya kızım gel, diye..
- (23)
- NEVZAT :-Değil vallahi öylesi değil..
- MERZUKA :-Beni karşında görünce pek bozuldun, göğüsledin, içeri bırakmak istemiyormuş gibi.. (Birden aklına geliveren bir ihtimalle) Yoksa... (Sola

saldırır, NEVZAT bırakmak istemez) Çek, çek elini diyorum sana..

(LERZAN görünür) Maşallah!

NEVZAT :-Neye geldin, geç içeri geç!.

LERZAN :-Düşündüğünüz gibi değil.

MERZUKA :-Öyle mi?

NEVZAT :-Hayır, cevap verme!.. (LERZANı tutmaya çabalar)MERZUKA hanım.. Lütfen!. (LERZANa) Duyur nereye? (LERZAN itip geçer) Hey Allahım (Antreye geçen LERZANın arkasından koşar)

MERZUKA :-Şıllık seni.

LERZAN :- (Kapıdan) Ayıp, utanın! (NEVZAT çekince görünmez olurlar)

MERZUKA :-Şuna bak, hem suçlu ,hem güçlü. (Ani bir kararla kapıya yürür, NEVZAT'la karşılaşır, ARİF arkasından gelmektedir, gözünün biri mosmor kesilmiştir)

NEVZAT :-Neye geldin?

ARİF :-Alacağımı istiyor.

NEVZAT :-Kendisi gelsin.

ARİF :-Avucunu yala! (MERZUKA'ya) Ne malmış meğer.. Bizi birbirimize düşürdü. Kaltak gözümü ne hale koydu bak, ama bende yanına bırakmadım, pestilini çıkardım.. Evde serilmiş yatıyor şimdi.. (NEVZAT'a) Senin yüzünden..

NEVZAT :-Ne konuşuyorsun be adam?

ARİF :-Hiç!. Öteberisi varmış burada.. Hadi hesabı görelim.. İşimiz var..

NEVZAT :-Al bakalım! (Para verir, sinirli) Çık ,dışarıda say!. Korkma hesaba otursak biz alacaklı çıkarız.

ARİF :-Öteberisi nerde?

NEVZAT :-Mutfakta, kapının arkasında ki çengelinde.. Hadi durma burada!. (ARİF çıkar)

MERZUKA :-Şimdi anladım.. Biliyorsun anne diyordu. Bir türlü söyletmedim.. Demek sonunda bunu da yapacaktın bize..

NEVZAT :-Yok ortada bir şey yok yahu...

(24)

NEVZAT :-Aman peki dediğiniz gibi olsun, siz fenalaşmayın!.

MERZUKA :-Sebep olanlar sebepsiz kalsın inşallah!. Zaten söylemişlerdi.. O size yaramaz diye.. Kırdığın koz bini aşmış. (Hınçlı) Hep RACİ beyin işi...

Uyuttu beni.. Bekarlıkta olur böyle şeyler dedi..Ah, ah! Anlaşıldı bu iş yürümecek..

NEVZAT :-Ne gibi?

MERZUKA :-Yarıdan tezi yok boşanma davası açacağız.

NEVZAT :-Tamam buyurun cenaze namazına.

MERZUKA :-Nerden inceyse oradan kopsun.. Yo, biricik yataklara düşürmeye niyetim yok.. Şahitli, ispatlı... Herkesi konuşuracağım.. Dünya alem senin ne matah olduğunu öğrensin!.

NEVZAT :-Yahu ben..

MERZUKA :-Hayır konuşma!. Sesini duyunca tüylerim diken diken oluyor.. (Antre tarafından bir gürültü olur NEVZAT seğirtir) Dur, kaçma!

NEVZAT :-Şu herif içerde ne halt karıştırıyor?

MERZUKA :-Bırak, zaten nasıl olsa dağılacak.. Biricik yavrumu elimden kapmak için Medine dilencisi gibi, duvarlara sürünerek, evimizin etrafında dört döndüğünü ne çabuk unuttun a nankör! (NEVZAT, yorgun gülümser.) Adam gülüyor ayol!

NEVZAT :-Hisardaki evimizin pencereleri denize bakardı.. Ben sicimin ucuna ekmek bağlayarak pencereden sarkıttım..

MERZUKA :-Oynattı galiba.. (Korkuyla gerilerek onu gözden geçirir)

NEVZAT :-Martı lokmayı yutunca aptal kuşu çekip eve alırdım.

MERZUKA :-Bu saçmaları ne diye anlatıyorsun bana.

NEVZAT :-Evinize dadandığım günlerde, beni kızınızla yalnız bırakmak hususundaki çabalarınızı hatırladım da.. Hep o ipli avcıyı hatırlatıyordunuz bana.. Tabi aptal martı da bendeniz..

MERZUKA :-Ahlaksız adam! Amanın bana bir şeyler oluyor.

NEVZAT :- (Kıpırdamadan) Size öyle geliyor.

MERZUKA :-Yetişin, bir Müslüman yok mu bu evde?

ARİF :- (Kapıdan başını uzatır, NEVZAT'a) Kolay gelsin! (Bir koltuğa kendini salıvermiş olan MERZUKA'ya) Bu adamla evde yalnız kalmaya gelmez. Kaçan kurtuluyor elinden.. (NEVZAT üstüne yürüyünce hızla çıkar, NEVZAT kapıda RACİ ile burun buruna gelir.)

(25)

RACİ :-Merhaba!.. Ooo, MERZUKA Hanım da burada..Bir şey mi oldu?

NEVZAT :-Hayır şöyle buyurun!

RACİ :-Var, saklamayın! LEYLA nerede?

MERZUKA :-Evde bıraktım.

RACİ :-Ya, sebep?

MERZUKA :-Kendisi anlatsın daha iyi..

RACİ :-Bir haylazlık mı bulundun?

NEVZAT :-Öyle sanıyorlar.

MERZUKA :-Hala inkar ediyor.

RACİ :-İşte bunu beğenmedim..

NEVZAT :-İşin aslı..

MERZUKA :- (Atılarak) Hayır, inanmayın!. Bakın beyefendiciğim..

RACİ :-Kızımızı üzersen seninle külahları değiştiriz..

NEVZAT :-Mesele..

MERZUKA :-Çevir kaz yanmasın.. Tabii..

RACİ :-Neyse, belli sizi üzmüş.. (NEVZAT konuşmaya davranır) Hayır, itiraz istemiyorum. (MERZUKA'ya) Ben onun kulaklarını çekerim.

MERZUKA :-Fakat size anlatsam..

RACİ :-Lüzumu yok, ben anladım.. Bak delikanlı bu işten ben araya girdim.. Çok uçarı olduğunu, duymuşlar, hanımefendi neredeyse cayacaktı, ben ağırlığımı koydum kendileri de eksik olmasınlar, beni kırmadılar.. Benim yüzümü kara çıkartma! Neyse bırak şimdi. Çok işim var, şöyle ayak üstü uğradım. Öp bakayım şu elimi! (Elini uzatır)

NEVZAT :-Niçin?

RACİ :-Öp sorma! (NEVZAT öper) İşin oldu bil!. Şu ikinci hukuk müşavirliği canım.

NEVZAT :-Demeyin!

RACİ :-Söz verdiler.. Üç üst dereceyle tayin edecekler..

NEVZAT :-Ne tutuyor acaba ?

RACİ :-Sorup öğrenirsin.. Sonra üç ikramiye..

NEVZAT :-Sahi mi?

RACİ :-İki de prim?

NEVZAT :- (MERZUKAya bakarak) LEYLA çok sevinecek buna.
(MERZUKA hışımla başını çevirir)

(26)

RACİ :-Telefonda haber verecektim ama sonra fikrimi değiştirdim.. Yalnız bak, hanım efendinin yanında tekrar ediyorum, beni mahcup etme!

MERZUKA :-O buna layık mı acaba?

RACİ :-Layıktır. Yalnız bir kusuru var, büyük bir kusuru..

NEVZAT :-Ne gibi?

RACİ :-Biraz yanar dönersin.

MERZUKA :-Ağzın dert görmesin!

RACİ :-Sakın gücenme, senin iyiliğin için söylüyorum. Bak hayatta başarının tek sırrı nedir, bilir misin? İnsanın etrafına güven telkin edebilmesi. Bırak şimdi itirazı.. Açık ol, dobra dobra!

NEVZAT :-Demeyin Allahı severseniz..

RACİ :-Evet, aka ak, karaya kara, (NEVZAT puflar) KÖRKADI misali..

MERZUKA :- (Onun bezginlik ifade eden davranışına bakarak) Tam buldunuz adamını.

RACİ :-Neyse bizden söylemesi, kendi bilir. Bizim işi ne yaptın? BAHADIRla..

NEVZAT :-Konuştum.

RACİ :- (Sıçrayarak) Ne zaman?

NEVZAT :-Az önce, buradaydı.

RACİ :-Haber versene, ömrü uzun. Nasıl becerdin bunu?

NEVZAT :-Neyi?

RACİ :-Yani ayağına kadar nasıl getirebildin, onu soruyorum. Senin damat yaman vallahi.. Birden açılmasaydın.. Dediğin doğruymuş.. Onu uzaktan tanıyan biri anlattı, çok müvesvis, kuruntulu adammış, gölgesinden korkarmış.. Evet nasıl karşıladı, ne dedi? Aman idareli konuşsaydın, herifi huylandırmısaydın.. Bir dakika, lafını unutma! (Telefonda bir numara çevirir) Sen durma anlat bir taraftan...

NEVZAT :-Öteki iş için gelmişti..

RACİ :- (Telefonda) Alo, Hadi beyi verin, lütfen!. (NEVZAT'a) Öteki iş dediğin ne? (Telefonda) Evet, benim RACİ.. (Reseptörü indirir, MERZUKA'ya) Dün zılgıtı verdi kıza, benim yanımda.. (Telefonda) Allo, Hadiciğim seni rahatsız ettim.. Dün adamlar ansızın bastırınca, açamadım onların yanında. Kimdi birader onlar? Himm, hımm!..Milletin gözü açıldı.. Neyse belki erken bulacaksın, fakat ben kulağımı bükmüş olayımda.. Şu bizim ekspertiz meselesi.. Allah lillah aşkına o mızımız herifi yollama!.. Şu burnundan

konuşan, gözlüklü sıksa biri varya.. Nasıl bu işte en tecrübeli eleman mı? İstemem, eksik olsun, iş yok onda.. Evet.. Karşı tarafın adamı o.. Evet azizim, sen bu Abd-i acizin sözüne kulak ver. Bu adam sana da söz getirecek sonunda... Bir an önce ayağını kaydırmaya bak! Efendim? Şu mesele.. Evet, haberi var. Uçtu sevinçten.. Yanımda şu anda... Sana saygılarını sunuyor.. Söyledim yarın sana gelecek. Kimi göndereceksin bizim işe... Bir isim.. Peki vazgeçtim.. Evet? Plan durumu.. Tamam ,tamam dedik birader, kovalıyoruz, merak etme! Hadi güle güle, gözlerinden öperim. (Telefonu kapatır.) Yahu ne güç iş yapmak şu memlekette. Planın durumunu hallettiniz mi, diye soruyor, kredi alabilmek için önce bu pürüzün ortadan kaldırılması şart, diyor.. Senin anlayacağın iş geldi, sana dayandı. Evet ne dedi senin BAHADIR.

(27)

NEVZAT :-Kuşamadık.

RACİ :-(Sıçrayarak) Neden?

NEVZAT :-Fırsat kalmadı.

RACİ :-Maşallah sana!

NEVZAT :-Bir takım aksilikler..

RACİ :-Davran!

NEVZAT :-(Yarı doğrularak) Hayrola?

RACİ :-BAHADIRa gideceğiz.

NEVZAT :-Yok canım (Oturmaya davranır, RACİ bırakmaz) Mazur görün!

RACİ :-Ne demek yani? Hadi evladım kıpırda!

NEVZAT :-Israr etmeyin, rica ederim.

RACİ :-Niçin ama..

NEVZAT :-Moralim yerinde değil.

RACİ :-Bırak morali falan.. Biz burada dokuz doğuruyoruz.. Moral! Yarın kurulun toplantı günü. Mübarekler zaten nazlı, on beş günde bir zor toplanıyorlar.. Gündeme girsin bizim iş, iki satır yazacak, sakınca yoktur, diye..

NEVZAT :-Onun demesiyle olur mu?

RACİ :-Yine yokuşa sürüyor.. Olur, olacak, sen ötesine karışma!

NEVZAT :-Bir alay merasimi var, kurul kararının onaylanması falan..

RACİ :-Bize öğretme!.. Hadi bak adama tamam dedim, senin yanında.. Yalancı çıkarma beni.

(28)

- NEVZAT :-Beni affedin bu işten.
- RACİ :-Hayır .
- NEVZAT :-Bunu teklif edemem ona.
- RACİ :-Sen hele konuş, söyle.
- NEVZAT :-Faydasız yapmaz, iyi biliyorum..
- RACİ :-Yahu, ne inatçı şey be!
- NEVZAT :-Hele bugün olup bitenlerden sonra..
- RACİ :-Bugün ne oldu?
- MERZUKA :-Bakın beyefendiciğim.
- RACİ :-Bırakın kendisi cevap versin!
- NEVZAT :-Bilmeyin daha iyi.. Bu işi itirazsız yapmaya hazır, sürüyle yapmaya hazır insan var, bizimkinin ayağını kaydırın, onlardan biri gelsin, olsun bitsin!.
- RACİ :-Vaktimiz yok.
- MERZUKA :-Karışmak istemiyorum ama, yine duramıyorum. Bu adam iş bozmak için birebirdir.
- RACİ :-Hayır anladım, amaç başka ne verelim ona?
- NEVZAT :-Anlayamadım?
- RACİ :-Bu işi yapmak için ne ister?
- NEVZAT :-Yanlış kapı çalyorsunuz Raci bey!
- RACİ :-Bırak şimdi sen o ağızları sen soruma cevap ver! Ne münasip düşer?
- NEVZAT :-Onu bu yolla elde edemezsiniz.
- RACİ :-Kim demiş?
- NEVZAT :-Ben diyorum (Sinirlenmiştir)
- RACİ :-Oğlum, evladım, herkesin bir fiyatı vardır, üç aşağı, beş yukarı..
- NEVZAT :-O kadar uzun boylu değil.
- MERZUKA :-O nasıl konuşma beyefendiyle
- NEVZAT :-Siz susar mısınız lütfen! (Raci'ye) İşte oldum olası ısınamadığım fikirlerinizden biri.. Bu dünyada satın alınamayacak insanlarda vardır.
- RACİ :-Ben rastlamadım.
- NEVZAT :-Çevre meselesi.. İş gördüğünüz insanlar, hep o kıratla kimselerde ondan.
- RACİ :-Sen bugün fazla dik gidiyorsun.. (Karşılıklı düşmanca bakışlar, RACİ birden kahkahayı basar, NEVZAT'ın sırtına bir şaplak indirir) Peki ,Peki

sana da bir şeyler düşünürüz. Senin damat görüldüğü kadar saf değil
MERZUKA hanım. Anlaştık mı?

(29)

NEVZAT :-Hayır...

RACİ :-Derdin ne birader? (Dışarıdan gürültüler duyulur, hepsi duraklar) (TAHİRin
sesi içeriden) O hayasız herif nerede

NEVZAT :-Eyvah! (TAHİR girer etrafı görececek halde değildir) Ooo
amcacığım!

TAHİR :-Seni amcalar götüresi.. (Sapır sapır titremektedir, kızgınlıktan
konuşamaz)

RACİ :-(Yavaş) Kim bu?

MERZUKA :-(Aynı tonda) O sıyrıık kızın babası.

NEVZAT :-Oturmaz mısınız?

TAHİR :-Elini sürme bana! O BAHADIR budalasına ne herzeler
yumurtladın?

RACİ :-(Bir anda dikkat kesilir) Bir şey mi oldu?

TAHİR :-İnsanın alacası içinde derler, seninki dışına vurdu sonunda...

NEVZAT :-Bakın...

TAHİR :-Kapa çeneni!

NEVZAT :-Adamı zaten doldurmuşlar...

TAHİR :-Şu lafa bak!

NEVZAT :-Daha ben ağzımı açmadan sayıp döktü..

TAHİR :-Sende ağzını açıp dinledin.

NEVZAT :-Başka ne yapabilirdim?

TAHİR :-(Gözlerini aç aça) Ölü müsun, öldürür müsun? Be adam, el oğlu
bu söyler.

NEVZAT :-Ama siz kendiniz de.. Her zaman bu kızı alacak olan, şap gibi
yandı demez miydiniz? Hadi inkar edin!

TAHİR :-Divanenin zoruna bak.. Bunlar aile arsında konuşulan şeyler.. Seni
de kendimizden bir saydık, yoksa hata mı işledik? Hem ne olmuş yani öyle
dedimse? Evlenmeden önce her genç kızın kafasında kavak yeli eser. Senin
karında kimseyi beğenmezmiş. O çalçene anası da..

MERZUKA :-O nasıl söz?

(30)

- TAHİR :-Sözün gelişi, ağızımdan kaçtı... Sonra yaşı yirmi beşe dayanınca sana bile evet demişler..
- MERZUKA :-Kızım evlendiği zaman yirmi birinden iki ay almıştı...
- TAHİR :-Fark etmez.. (NEVZATa) Bunu biliyor muydun?
- RACİ :-(Arabulucu) Neyse, neyse.. İstirahat edin, bakın ne haldesiniz. (Onu oturtur)
- TAHİR :-Demişim ki.. Demişler ki.. Bunları karşıla dedik, dün iki saat burada nefes tükettik.
- NEVZAT :-Evet ama, kararımdan haberiniz yok tabi..
- TAHİR :-Yerin dibine girsin senin kararın.. Karar!.
- RACİ :-Bir dakika lütfen! Ne kararı bu ? Konuşsana!
- MERZUKA :-Anlamayacak ne var bunda? İlahi Raci bey, çok yaşayın!.
- TAHİR :-Yüzün ak olsun.. Kızgınlıktan konuşamıyordu.. Sonunda bu işten caydığını müjdeledi.. Sayende, kız yine evde kaldı.
- MERZUKA :-Tamam, benim söylemek istediğim de buydu. İşi kasten çıkmaza soktu. (Tahir'e) Siz de tam adamını seçmişsiniz. Ah bu adam yok mu?
- TAHİR :-Ama niçin?
- MERZUKA :-Soruyor daha, kızınızdaki gözü var da ondan.. Gözün çıksın seni..
- RACİ :-Yazıklar olsun sana!
- TAHİR :-Aklın neredeydi budala herif?
- MERZUKA :-Bu adam bildiğimiz gibi değil, bir anlatsam..
- RACİ :-Sanki dışarıda kıtlığına kıran girmiş.. Kırıştıracak başka kimse bulamadın mı?
- NEVZAT :-Bir dakika!.
- RACİ :-Bırak Allah'ını seversen..
- NEVZAT :-Bırakamıyorsunuz ki iki laf edeyim. Ben değiştim artık..
- MERZUKA :-Anladık bunu.
- NEVZAT :-Öylesi değil, bambaşka bir insan olmaya karar verdim, bu sabahtan beri kalbimde kutsal ahlak yasaları, üstümde yıldızlı mavi sema
- TAHİR :-Sayıklıyor.
- NEVZAT :-Hayır gerçeğin seslenişi bu.. Asıl bundan öncekiler sayıklamıyordu. Kafamın içi çifit çarşısı.. Ben bambaşka şeyler gevelerken.. Bitti artık. Mutlu işbirliği... Kafam, yüreğim el ele vermiş bulunuyor şu anda.. Her şey açık, şeffik görünüyor bana... İlk defa, özgür duyuyorum kendimi, kelimenin gerçek anlamıyla..

(31)

RACİ :-Hasta bu, nabzını ver bakayım!

NEVZAT :-Zahmet etmeyin!. Kendimi hiçbir zaman bu kadar iyi hissetmemiştim. Badema kimseye pas vereceklerden değilim, hele size hiç! Dalavereli işlerinizi için başka kapıya..

RACİ :-Seni saygıya davet ediyorum.

NEVZAT :-Çok beklersiniz, saygı isteyen önce bunu hak etmeli! O zebani tavrını bırakın ,vız gelir tırıs gider.

RACİ :-(Üstüne yürüyerek) Sus serseri! (MERZUKA onu uzaklaştırmak ister.)

NEVZAT :-Sizinle memeli hayvanların aynı dalında tünediğim için, insanlık adına kendimi bahtsız sayıyorum.

MERZUKA :-Hala konuşuyor.

NEVZAT :-Size sözüm yok, ben sizden korkarım MERZUKA hanım.

MERZUKA :-Sahi mi?

NEVZAT :-Evet, hem de çok korkarım.

MERZUKA :-Ne mutlu bana, sonunda bu adamı korkutabildim demek.

NEVZAT :-Hele hakkınızda ki söylentilerden sonra.

MERZUKA :-Hakkımdaki söylentiler mi? Ne demek istiyorsun sen?

NEVZAT :-Rahmetli kayınpederi sizin öldürdüğünüz rivayeti var da.

MERZUKA :-Allah kuru iftiradan korusun, ben tavuk kesemem ayol!

NEVZAT :-Keserek değil, zehirleme yoluyla.. Evet MERZUKA hanım, dilinizle... (MERZUKA'nın bayılmaya hazırlandığını görerek) Vazgeçin canım, bu şartlar altında olumlu sonuç alamazsınız. (MERZUKA şemsiyesini yakaladığı gibi üstüne atılır, NEVZAT odaya kaçır, MERZUKA arkasından çıkar.) Durun çıldırdınız mı? (MERZUKA'nın sesi) Durun çıldırdınız mı? (RACİ'nin sesi) Gelin, uymayın şuna! (Girerler)

TAHİR :-Bu sana lazımdı, uğursuz herif. Baykuş suratlı, kalkmış bir de hukuk tahsili yapmış...

(32)

RACİ :-Al sana üç üst derece, üç ikramiye, üç prim.. (Bir kâğıdı parçalar) (NEVZAT'ın ah çektiği duyulur) Yaşama, intihar et!

MERZUKA :-Çocuklar da babanız yok bilsinler.. (Çıkarsalar, bir ara, NEVZAT görünür.)

NEVZAT :-Basamıyorum, zedeli yerine vurdu.. Kolun durumu da iyi değil.. Parmaklarım keçeleşiyor.. Yoksa ölüyor muyum? Belki de öldüm.. (Etrafına bakınır) Hayır yaşıyorum. Bizim ev burası. (Elini başına götürüp bakar.) Hii, Kan! Pamuk, pamuk nerde? (Sert kalkışı yüzünden kasılmış gibi kalır, yüzü acıyla buruşmuştur, sonra etrafına bakınır.) Ne arıyordum ben? İşte unuttum. (Endişelenmiş görünür.) Yoksa belleği mi yitirdik? İşte,o zaman işimiz yaş. (Düşünür gibi yapar) amam, pamuk arıyordum... Nerde acaba? (Etrafına ümitsizlikle bakınır) Hiçbir şeyin yeri belli değildir şu evde.. İnsan: pamuk, bir parça pamuk diye inleyerek ölecek! Her tarafım sapır sapır titriyor... (Araştırmasına devam ederse) İnsanın neresi ağrırsa canı ordaymış.. Benimki tüm vücuda yayılmış anlaşılabilir... Yine maşallah sağlam bünye varmış.. Anlaşıldı pamuğu bulamayacağız.. (İnleyerek cebinden çıkardığı mendili tampon şekline sokup başına yerleştirir, eliyle tutar.) Acaba ilaç alsam mı? Hangisinden, ne miktar? Kalsın, hiç yoktan iş çıkarmayalım şimdi.. Belki bir iç kanaması ARİF esinde bulunuyoruz.. (Birden endişelenmiştir.) DOKTORa telefon etsem mi? (Önce kararsızdır, sonra numarayı çevirir, yorgun bir sesle konuşur.) Allo, allo! Telefon değil arı kovanı... Allo! Açıldı.DOKTOR Bey orada mı? Çağırır mısınız lütfen! (Reseptör alinde bekler) Ne demeli ona? (Telefonda) DOKTORcuğum, merhaba.. Ben'im ben.. NEVZAT.. Hastayım DOKTOR, çok hastayım.. Sağlam yerim yok, dökülüyorum.. Efendim? Evet.. Yeni bir trafik kazası... Bunu da nerden çıkardın birader? Yok canım, ama bir bakıma sayılır hani.. Çarpıştık, arabayla değil, insanlarla.. Efendim.. Şimdi telefonda anlatmak zor.. Durumum iyi değil.. Dayak yemiş gibiyim.. Kolum kanadım berbat durumda.. Kafa da nâfile.. Özellikle kafanın durumu (korka korka yoklar, yüzünü buruşturur) Cesaret kırıcı.. Nasıl? Canım efendim, bırakın şimdi, o sorgu yargıcı edasını.. Ben burada canımla uğraşıyorum.. Yok, kimse yok evde.. Tek başınayım, kaderimle baş başa.. Özel bir durum, mazur görün! Hayır kanama falan yok, yok diyorsam, görünürdü... İçerde neler cereyan ettiğinden haberimiz yok.. Yalnız kafada eser miktar... Tampon yaptım, evet, mendilimle... Napayım DOKTOR, pamuk bulamadım.. Evet, Malum, mikroplar... Onların arayıp bulamadığı vasat.. Bırakın şimdi. Ne alsam acaba? Sizi bunun için rahatsız ettim. Evde bir ilçe eczanesini donatacak ilaç birikmiş.. Ömrü uzun, her gelen bir şey yazıp gitmiş, çoğu ambalajıyla duruyor.. Efendim? Görmeden bir şey söyleyemez misiniz?

Nesini göreceksiniz birader? Anlattık ya.. Bütün ayrıntılarıyla.. Ama canım bir dakika.. Hakkınız var, yalnız.. Peki vazgeçtim, gel birader.. Madem ısrar ediyorsun. Yalnız ayakta duracak halde değilim, yatıyorum ben.. İnsanlık hali evde yalnız olduğumu... Anahtarı paspasın altına koyacağım, bir zahmet, oradan alıverin DOKTOR.. Tamam, şimdilik Allah'a emanet olun.. (Elinde anahtarla inleyerek antreden çıkarken ışıklar kararı, sahne yeniden aydınlandığı zaman, divanda yatmaktadır, üstünde bir battaniye.. DOKTOR üzerine eğilmiştir, eliyle hafifçe dokunur, önce bir hareket görülmez.. Sonra birden gözlerini açar, yarı doğrulur.) Kimsin sen?

(33)

- DOKTOR :-Tanımadınız mı, ben DOKTOR...
- NEVZAT :-Öteki sandım.. Hiç duymadım, hoş geldiniz, nasılsınız?
- DOKTOR :-Kıpırdamayın, size ne oldu böyle?
- NEVZAT :-Bana ne oldu DOKTOR?
- DOKTOR :-Vay başın durumu kötü, sol kulakla beyincik arasında önemli bir çatlak onun sağında derince ikinci bir yara.
- NEVZAT :-Ölecek miyim DOKTOR?
- DOKTOR :-Ölmek o kadar kolay mı? (Ona cesaret vermek ister gibi gülümser.)
- NEVZAT :-İçim çekiliyor, acaba vasiyetimi yapsam mı? Tutmayın, o kola dokunmayın.
- DOKTOR :-Kendinizi kasmadan şöyle rahatça uzanın bakayım. (Muayene eder) Hanım efendi nerde?
- NEVZAT :-Yok, annesine gitti.
- DOKTOR :-Hizmetçi?
- NEVZAT :-O da yok, gitti, hepsi terk ettiler beni...
- DOKTOR :-Konuşmayın, gözlerinizi kapayın, hiç bir şey düşünmeyin!
- NEVZAT :-Nefes alabilir miyim? (DOKTORun telefona yaklaştığını görerek)
Kime telefon ediyorsunuz DOKTOR?
- DOKTOR :-Size konuşmayın dedim.
- (34)
- NEVZAT :-Cankurtaran mı isteyeceksiniz?
- DOKTOR :-Hayır, kaynananızı... Komşu daireden arıyorduk değil mi?
- NEVZAT :-Gelmesin, hayır, ben huzur içinde ölmek istiyorum.

DOKTOR :-Siz rahat duracak mısınız? Bakın, yoksa iğne yapmak zorunda kalırım.. (Işıklar kararır, sahne yeniden aydınlandığı zaman gece olmuştur. Önde LEYLA, arkasında DOKTOR, onun gerisinde MERZUKA girerler. NEVZAT görünürlerde değildir).

LEYLA :-(Kesik kesik ağlayarak) Saklamayın DOKTOR!

DOKTOR :-Telaşa mahal yok.

LEYLA :-Her şeyi bilmek hakkım, ben karısıyım.

DOKTOR :-Önemli bir husus yok.. Ezik, bere.. Kolda, bacakta.. Sırt nahiyesinde... Kafada, konuşma merkezinin güney doğusunda ehemmiyetsiz bir çatlak, onun batı yönünde ikinci daha önemsiz bir bere.. Müsterih olun!

LEYLA :-Peki niçin izin vermiyorsunuz, yanına girmeme..

DOKTOR :-İğne yaptım, istirahatı ihtiyacı var. (LEYLA yandaki kapıya saldırır.) Ne yapıyorsunuz?

LEYLA :-Bırakın, kocamı görmek istiyorum. (NEVZAT'ın sesi içerden)

LEYLA!

LEYLA :-(Bir feryat gibi) NEVZAT! (DOKTORun elinden kurtulup içeri dalar.)

DOKTOR :-Ah, şu kadınlar!

MERZUKA :-(Onu kolundan tutup durdurarak) Tehlikeyi savuşturmuş sayılır mı DOKTOR?

DOKTOR :-Tabii, tabii... Herhangi bir tehlike söz konusu değil, niçin inanmıyorsunuz?

MERZUKA :-Ne anlattı size?

DOKTOR :-Hiç... Konuşturmadım.. (MERZUKA rahat bir nefes alır, NEVZAT görünür, LEYLA'nın koluna girmiştir.) Ne yaptınız, onu kaldırmanız doğru değildi.

LEYLA :-Kendisi istedi.

NEVZAT :-Çocuklar nerde?

LEYLA :-Evde kaldılar.. Nasıl yapabildin bunu, nasıl?

MERZUKA :-Ne yapmış?

LEYLA :-İntihara kalkmış, bize acımadın diyelim, çocuklarını düşünmedin mi? Nasıl kıydın kendine.

(35)

DOKTOR :-Durun canım, bunu da nereden çıkardınız?

- LEYLA :-Kendisi söyledi DOKTOR.
- DOKTOR :-Tuhaf şey!
- MERZUKA :-Herhalde yalan söyleyecek değil.. Yalnız neden böyle sönük, sanki son nefesini veriyormuş gibi.
- DOKTOR :-Şok geçirmiş, yarına bir şeyi kalmaz, merak etmeyin!
- NEVZAT :-Gitme, beni bırakma sakın! (LEYLA'nın elini tutar.)
- LEYLA :-Yanımdayım hayatım, seni bırakır mıyım hiç?
- DOKTOR :-Gelin, biz çıkalım! (MERZUKA'yı alıp çıkarır.NEVZAT hemen doğrulup oturur. LEYLA engel olmak ister, bırakmaz.)
- LEYLA :-DOKTOR telefon ettiği zaman deliye döndüm.
- NEVZAT :-Hayatım benim.
- LEYLA :-Önce acaba oyun mu diye kuşkulandım.
- NEVZAT :-Düşündüğün şeye bak!
- LEYLA :-Ama dayanamadım, ne olursa olsun dedim.
- NEVZAT :-Çok tatlısın.
- LEYLA :-Seni yalancı.
- NEVZAT :-Ben, yalancı?..
- LEYLA :-Çok üzdün beni.
- NEVZAT :-Hepsi şakaydı, söylediklerim..
- LEYLA :-Hadi oradan...
- NEVZAT :-İnan bana!
- LEYLA :-Kolay mı sanıyorsun?
- NEVZAT :-Unut hepsini, göreceksin her şey, nasıl yeniden yoluna girecek.
- LEYLA :-Söz ver, beni hiç aldatmayacaksın değil mi?
- NEVZAT :-Bunu nasıl düşünebiliyorsun?
- LEYLA :-Hiç, ama hiçbir şeyini saklamayacaksın benden.
- NEVZAT :-Söz (Gülümser)
- LEYLA :-Şeytan, gülüyorsun.. Neden? Ah, şu kafanın içindekileri okuyabilsem...

MELEKLER VE ŞEY TANLAR

ŞAHISLAR

Amca

Nil Amcanın yeğeni

Komşu

Ziyet Hizmetęi

Semra)

Sermed) Nil'in teyzesinin çocukları

Şevki Semra'nın kocası

Kanbur Ziyet'in sevgilisi

İkinci hizmetęi

Ev sahibi

Mail

Avukat

BİRİNCİ PERDE

Eski üslupta dōőenmiő geniş ve ferah bir oturma odası. Her şey, görmüş ve geęirmiő, zevkte kararını bulmuş bir devrin artık unutulmaya yüz tutan hikâyesini fısıldar gibidir.

Modası geęmiő, şekil ve nispetleri çoktan unutulmuş eşya, bu odada çok yaşamış, çok şey görmüş insanları akla getirir; artık dinlenmekten ve kendini dinlemekten başka bir şey istemeyen insanları... Bununla beraber hepsi tertemiz ve yerli yerindedir. Bu derli topluluk sükun, emniyet ve huzur verir. Bu odanın havasında insanı bir anda kavrayan ve onu senelerce geriye, ta ilk çocukluk yıllarına götüren sihirli bir şey vardır; her şey bunu ihtar eder ve bu

seyahati kolaylaştırır. Sadelik ve açık yüreklilik bu havaya sinmiştir; bunun içindir ki yapmacık orada, her yerde olduğundan çok iğreti durur, göze batar ve can sıkar.

Vakit öğleden önce, giriş kapısı sahnenin karşısında rastlar; sağda ikinci bir kapı; solda yüksek tavana uygun düşen pencereler. Perdelerin arasından sakın bir peyzaj gülümser; bir ağacın beyaz çiçekli dalı, baharı hatırlatmak ister gibi, hafif rüzgârla zaman zaman sallanır; güneş odanın ortasındaki halıya vurur; sonra zamanla yana doğru çekilir ve hızla kaybolur.

MELEKLER ve ŞEYTANLAR

(Perde açıldığı zaman Ziyet toz almakla meşguldür. Hafiften bir şarkı mırıldanır. Sonra masanın üstünde duran bir kitaba gözü ilişir. Koltuğa oturur, kitabı karıştırır. Sonra dizlerinin üstüne bırakır, kollarını ensesinde kenetleyerek başını geriye atar.)

Ziyet :-Ah bayılıyorum, şu romanlardaki hayata.. Ne ev işi var, ne geçim sıkıntısı..
(Dışarıdan amcanın sesi duyulur)

Amca :-Ziyet, Ziyet..

Ziyet :-Patla. (Amcanın sesi gittikçe yaklaşır)

Amca :-Ziyet, Ziyet

Ziyet :-Efendim, efendim geliyorum. (İsteksiz kapıya doğru koşar tam kapıda amcayla karşılaşır, geriler amca içeri girer).

Amca :-Allahın cezası bir kere çağırınca ses versen ne olur?

Ziyet :-İşte verdim ya efendim.

Amca :-Vermiş.. Kız o misafir odasının hali ne?

Ziyet :-Ne var bir şey mi olmuş efendim?

Amca :-Daha ne olsun.. Odadaki eşya birbirine girmiş..

Ziyet :-Ha şu (Güler)

Amca :-Ne gülüyorsun mendebur, cevap versene..

Ziyet :-Benim ne kabahatim var efendim. Küçük hanım.

Amca :-Hem benim köşe minderimi kime sordun da kaldırdın.

Ziyet :-Ben kaldırmadım ki, Küçük hanım..

Amca :-Evet, ne olmuş küçük hanıma söylesene..

Ziyet :-Bir şey olduğu yok, sizin minder sinirine dokunuyormuş da..

Amca :-Onun sinirine dokunmayan ne var ki zaten.

Hizmetçi :-Orası öyle.. (İçini çeker)

Amca :-Senin küçük hanımın da çok oluyor artık.

Hizmetçi :-Ne yapsın A.. Tuhaf, canı sıkılıyor.

(2)

Amca :-Şuna bak yahu; nasıl çekişiyor benimle. (Hizmetçinin gitmeye davrandığını görür) Hey nereye gidiyorsun?

Hizmetçi :-Hiç..

Amca :-Bana inat mı yapıyorsun kız, beklesene lafımı bitireyim.

Hizmetçi :-Buyurun, bitirin bakalım.

Amca :-Misafir odası öyle mi kalacak?

Hizmetçi :-Ne bileyim ben.. Kendisine söyledim ama anlatamadım. Odanın tertip şekli sinirine dokunuyormuş.. Sonra minder için de söyledim. Bana bu minder kalkarsa belki amcam da üstünde bağdaş kurup oturmak âdetinden vazgeçer dedi.

Amca :-Bak yediği naneye, ne karıştırmış benim bağdar kurmama..

Hizmetçi :-Bana ne (Güler)

Amca :-Durmadan gülersin. Başka marifetin yok..

Hizmetçi :-İsterseniz tekrar koyalım yerine.

Amca :-Bilmem.

Hizmetçi :-Ne?

Amca :-Yine sinirlenmesin sonra?

Hizmetçi :-Doğru..

Amca :-Peki.. Peki kalsın zaten çatacak yer arıyor (Dolaşır, hizmetçi ona bakar gözü hizmetçiye ilişir) Ne o ne bakıyorsun..

Hizmetçi :-Hiç...

Amca :-(Etrafını gösterir) Şu odanın haline bak.. Toplasana şuraları.. (Hizmetçi cevap vermez, hem iş görür. Hem de alçak sesle bir şarkı tutturur. Amca köşedeki yerine oturur masasının üstünde duran gazeteyi alır.. Ziyet'in sesi perde perde yükselir, amca gazeteyi bırakır, gözlüğünün üstünden ona bakar)

Amca :-Kes sesini..

Hizmetçi :-Bir şey mi dediniz?

Amca :-Sesini kes dedim, duymadın mı?

Hizmetçi :-Ha peki efendim.. (Mırıltı halinde söylemekte devam eder.. Amca bakar; sesini çıkarmaz, sonra kalkar dolaşır)

Amca :-(Kendi kendine) Her şeyde bir özentisi; bir gösteriş merakı. Kendini olduğundan daha ince, daha akıllı ne bileyim daha sevimli, ferasetli göstermek gayreti (Hizmetçi durup ona bakar) İnsan başkalarına kendini beğendirmek için ne diye bu kadar zorlanır; ayıp değil ya aklım ermiyor.

(3)

Hizmetçi :-Benim için mi söylüyorsunuz?

Amca :-Ne?

Hizmetçi :-Hiç (Güler) Bana söylüyorsunuz sandım da..

Amca :-Hasbinallah.. (Başını sallar bu sırada gözü masanın üstündeki kitaba ilişir, kitabı alır, karıştırır, yüzünü buruşturarak atar). Bu kitap ne arıyor burada..

Ziyet :-Küçük hanımdan istemiştin de, okumak için (Güler)

Amca :-Kitap senin neyine a mendebur.

Ziyet :-Neden, okuyamaz mıyım sanki..

Amca :-Kitabı alır, mırıltı halinde okur, sonra kaldırıp atar) İşte kitap..

Ziyet :-Beğenemediniz mi?

Amca :-Evet beğenemedim...

Ziyet :-Evet ama küçük hanım çok methetti.

Amca :-Kes sesini.. Küçük hanım beğenmiş. Küçük hanımın senden kalır yeri var mı, hepiniz bir kafada.

:(Nil girer)

Nil :-Ne var, yine ne oluyor amcacığım?

Amca :-Hiç.

Nil :-Yine kavga mı ediyorsunuz yoksa?

Amca :-Baksana şuna, sabah sabah.. Beni nasıl..

Nil :-Vallahi bende kabahat yok.. Kendisi sizi.

Amca :-Haydi.. Uzatma.. Kes sesini..

Nil :-Sinirlenmeyin canım.

Amca :-Nasıl sinirlenmem.. (Nil'e) Ama kabahat bunda değil.. Hep o rahmetli teyzende. Şuna yüz verme sonra başımıza çıkacak derdim işte dediğim çıktı.

Hizmetçi :-Ben bir şey yapmadım ki.. (Nil'e) Sizin kitabı beğenmiyor.. (Kitabı alır, omuz kaldırır, çıkar)

Nil :-Canım siz de çocuk gibi..

Amca :-Haydi şimdi de beni kabahatli bulun bakayım.

Nil :-Yok canım.. Ha.. Size onu söyleyecektim.. Misafir odasını...

(4)

Amca :-Gördüm.

Nil :-Nasıl olmuş?

Amca :-Bilmem.

Nil :-Size bir şey beğendirmek de mesele.

Amca :-Onu bırak da sen nasılsın onu söyle.

Nil :-Eh..

Amca :-Eh, ne?

Nil :-Bu gece hiç uyuyamadım yine.

Amca :-Neden?

Nil :-Sinirlendim de ondan.

Amca :-Neye sinirlendin yine?

Nil :-Dün gece rüzgâr durmadan yaprakları hışırdattı. Sonra arkasından yağmur, o ne yağmurdu kuzum.

Amca :-Hiç farkında değilim. Bu sabah uyandım oda göl olmuş. O köşe akmış yine.

Nil :-Ne mutlu size.

Amca :-Neden?

Nil :-Baksanıza uyumuşsunuz.. O gürültüde.

Amca :-Rahmetli teyzen de böyle söylerdi. O da uykusuzun biriydi senin gibi.. Bütün gece cadı gibi dolaşırdı ortalıkta, nur içinde yatsın.

Nil :-Zavallı teyzeciğim.

Amca :-Zavallı o değil senin amcan.

Nil :-Neden?

Amca :-Neden, o geçti gitti geride beni bıraktı. Yapayalnız.. Bu yaşta (Birden hatırlamış gibi) Senin de kocan öldü ama.. Sen anlayamazsın bunu. İnsan senin yaşında iken kendini kolayca avutacak sebepler bulur.

Nil :-Öyle mi acaba?

Amca :-Şüphe yok, yalnızlık bu yaşta korkunç, benim yaşımda.

Nil :-Siz yalnız değilsiniz ki.

Amca :-Değil miyim?

Nil :-Şüphesiz, düşünsenize ben varım ya..

Amca :-Ooo.. Tabii tabii. Ama ne bileyim işte. Sen anlayamazsın bunu dedim ya..

(5)

Nil :-Hiç anlamaz olur muyum. (Somurtur) Tabii ben ne de olsa..

Amca :-Evet söyle bakayım.

Nil :-Kendi öz kızınız olmadığım için.

Amca :-Çocuk.. Neler söylüyor bak hele.

Nil :-Yalan mı?

Amca :-Yalan tabii, yavrum. Ben seni daima kendi öz kızım bildim. (Dalar)
Rahmetli teyzen de öyle..

Nil :-İnanayım mı?

Amca :- (Duymaz) Teyzen hep sorardı bana. Acaba bizim de bir çocuğumuz olsaydı
onu Nil'den fazla sevebilir miydik diye..

Nil :-Şu ölüm acı şey..

Amca :-Kapat o bahsi.

Nil :-Doğru.

:- (Hizmetçi elinde küçük bir resim çerçevesiyle girer)

Nil :-Ha getirdin mi? (Amcaya bakar)

Amca :-O ne o?

Nil :-Resim.

Amca :-Resim olduğunu ben de görüyorum mendebur, kimin resmi?

Nil :-Semra'larla beraber..

Amca :-Bakayım (Ziyet verir, Amca bakar) Ne zaman çektirdiniz bunu?

Nil :-Bir hafta oluyor.

Amca :-Şu Sermed neye bu kadar sokulmuş sana..

Nil :-Öyle mi, hiç farkında değilim (Resmi alır bakar) Yok canım.

Amca :-Evet.. Semra da yine pek süzölmüş. (Ziyet gülererek çıkar)

Nil :-Siz de hep bir kusur buluyorsunuz onlara..

Amca :-İçini çeker) Öyle.

Nil :-Tuhaf, anlamıyorum.

:-(Bunu söylerken resmi masa üstünde bir resimliğe yerleştirir, sonra çıkar.)

Amca :-İnsan bu yaşta dul kalınca işte böyle olur. Şu kızın kocası ölmekle pek münasebetsizlik etti doğrusu.

:-(Önde hizmetçi arkada komşu girerler).

Hizmetçi :-Bakın kim geldi (Güler)

(6)

Amca :-Yerinden fırlar) Ooo.. Maşallah..

Komşu:-Nasıl beni hiç beklemiyordunuz değil mi?

Amca :-Doğru, doğru.. (Koluna girer) Şöyle geçin (Hizmetçiye) Ne bakıyorsun yardım etsene. (Hizmetçi de koluna girer, oturturlar, hizmetçi çıkar) İyisiniz inşallah?

Komşu:-Eh, şöyle böyle.. Bu yaşta ne kadar iyi olmak kabirse..

Amca :-Dikkatle tetkik eder) İyisiniz iyisiniz.

Komşu:-Orasını Allar bilir artık. Hayli var şu dizlerimin ağrısından..

Amca :-Bir ay oldu değil mi, belki daha fazla.

Komşu:-O kadar oldu mu? Bakın hele.. Bizimki de yaşamak mı sanki?

Amca :-Şimdi nasılsınız?

Komşu:-İyi iyi.. Bugün dünden de iyi. Baktım hava güzel, heveslendim.

Amca :-E.. Bahar geldi artık komşum.

Komşu:-Öyle.. O gider, her yıl yeniden gelir fakat bizim ömrümüzün baharı hiç geri gelmeyecek artık, hiç.

Amca :-(Güler) Öyle.

Komşu:-Sizde ne var ne yok?

Amca :-Bildiğiniz gibi. Şu dünyada rahat yok vesselam.

Komşu:-Hayrola?

Amca :-Şimdi az önce yine bizimkiyle çekiştik..

Komşu:-Kim, anlamadım.

Amca :-Yeğenimle.. Ha öyle ya.. Siz görmediniz henüz onu..

Komşu:-Ha nerde, sahi, tanışalım kızımızla..

Amca :-Çağırayım isterseniz.

Komşu:-Zahmet etmeyin.. Görüşürüz nasıl olsa.. Nasıl alışabildi mi buraya?

Amca :-Vallahi ne diyeyim bilmem ki.. Kız hırçın mı hırçın.

Komşu:-Geçer o da geçer.

Amca :-İnşallah. Ben de öyle diyordum ama baksanıza buraya geleli bir aydan fazla oldu fakat ne bileyim işte.

Komşu:-Kocasının ölümü onu çok sarsmış olmalı..

:(Nil girer komşuyu görünce affedersiniz diyerek çekilmek ister)

Amca :-Gel, gel yabancı değil.

Komşu:-Gelin bakalım kızım.

(7)

Amca :-Hani sana her zaman bahsettiğim..

Komşu:-Nasılsınız bakayım.

Nil :- (Alışılmış tonda) Teşekkür ederim.

Amca :-Çok sıkılıyor

Komşu:- (Nil'e) Öyle mi? Tuhaf (Amcaya) neden?

Amca :-Ben de anlamıyorum neden..

Komşu:-Felaket kapını biraz erken çalmış ama kızım durma üstünde.. Hepsi geçer, hepsi unutulur.

Amca :-Mesele orada değil. Size anlatmıştım ya o gece. Kocasının akrabalarına üzüüyor daha çok.

Komşu:-Nasıl?

Amca :-Sizi yabancı saymam. Ölen kocasının akrabaları daha başlangıçta bu evlenmeyi hoş karşılamamışlardı. Her zamanki işler bilirsiniz. Adamcağızın ölümünden sonra ortaya çıkan vasiyetnameyi tanımak istemediler. İptal için mahkemeye başvurdular.. (Nil'e) üç ay oluyor değil mi kızım? (Nil başını sallar) Hele o düşünün en küçüğü bu kızdaki büyük. Tehditler, tazyikler, bir sürü üzücü şeyler..

Komşu:-Bilirim bilirim o işleri.

Amca :-Dostlarımdan birinin tanıdığı iyi bir avukat var. İşi ona verdik. Maksadım bizimkini..

Nil :-Müsaadenizle (Çıkar)

Amca :-Kızı bu dağdağalı işlerden uzak tutmak.. Hayatta benden başka kimsesi yok. Buraya aldırıldım.. Burada dinlenir, sükunet bulur diye, o zamana kadar bu pürüzler de temizlenir diye düşündüm. Ama işler benim tasarladığım gibi yürümüyor ki..

Komşu:-İyi olur inşallah.

:-(Nil girer)

Nil :-Amca.

Amca :-Efendim, kızım.

Nil :- (Tereddüt eder gibi görünür, sonra konuşur) Size demin söyleyecektim.

Amca :-Ne?

Nil :-Semra'lar telefon etti dün akşam..

Amca :-Evet.

(8)

Nil :-Geleceklermiş.. Öğleden önce.

Amca :-Evet.

Nil :-Oradan bize uğrayacaklarmış.

Amca :- (Komşuya) Buyurun işte.

Nil :-Ne oldu?

Komşu:-Kim gelecekmiş?

Amca :-Siz tanımazsınız. Herhalde şu iki kardeş. Semra ile Sermed.

Komşu:-Hatırlayamadım.

Amca :-Nereden hatırlayacaksınız.. Gelip gittikleri yoktu ki.. (Nil'i gösterir) Bu kız geldikten sonra dadandılar buraya.

Nil :- (Alınmış) Amca !

Amca :-Evet yavrum, hakikat bu.

Nil :-Amcacığım, bir türlü sevemediniz şu çocukları.

Amca :-Doğru.

Nil :-İyi ama canım neden?

Amca :-Neden? Ne bileyim ben. Sevemiyorum, zorla değil ya.

Nil :-Evet ama düşünün ki yabancı değil onlar. Nihayet öz teyzemin çocukları.

Amca :-Biliyorum, biliyorum kızım.

Nil :-Onları inkar etmemi mi istiyorsunuz yoksa?

Amca :-Ben böyle bir şey demedim kızım.

Nil :-Evet ama ne bileyim, onlara karşı o kadar soğuk davranıyorsunuz ki..

Amca :-Sahi mi?

Nil :-Farkında değilmiş gibi konuşmayın Allah aşkında.

Amca :-Yavrum, kızım.

Nil :-Buyurun.

Amca :-Sevmediğim insanı sever görünmek.. (Söylemek istemez)

Nil :-Evet, devam edin rica ederim.

Amca :-Takdir etmediğim şeylere hayranlık sesleri çıkarmak; bu, elimden gelmiyor çocuğum; zorlama beni.

Nil :-Evet ama amcacığım, siz de bilirsini ki..

Amca :-Amcan kendini böyle şeylere alıştıramadı yavrum.

Nil :-Bilmem ama şu zamanda büyük bit kusur bu bence.

Amca :-Bak bu doğru, inanırım.

(9)

Nil :-Hem benim anlamadığım şu İnsan başkalarını, kendisi gibi düşünmüyor diye niçin ayıplamalısın?

Amca :-Hakkın var, hakkın var ama... (Komşuya bakıp güler)

Nil :-Şunu düşünüyorum kendi kendime. Annemin..

Amca :- (Sözünü keser) Eski defterleri karıştırma yavrum, onlar çoktan kapandı.

Komşu:-Bana müsaade.

Amca :-(Komşuya) Hayır oturun rica ederim. (Nil'e) Sana kaç defa..

Nil :-Unutun artık şu eski kinleri canım.

Amca :-Unuttum, unuttum yavrum, anlamıyor musun?

:(Nil çıkar)

Amca :-Dün dizlerinizde hoplattığınız, sarı yıldız saçlarını sevip okşadığınız çocuğun yarın karşınıza dikilip sizden hesap sorması (Komşuya bakar) Şu ihtiyarlık sahiden tatsız şey !

Komşu:-Bir evde kadın olunca insan canının istediği gibi değil, o kadının istediği gibi düşünmek zorunda kalır. Çünkü işin doğrusu kendi aklınıza göre düşünmenize bu kadın razı olmak istemez. Siz inat edecek olursanız o da size etmediğini bırakmaz.

Amca :-Doğru, doğru.

Komşu:-Ama kadınları idare etmenin en kestirme yolu bence..

Amca :-Aman nedir söyleyin şunu..

Komşu:-(Gülerek) Onlar tarafından idare edilmeye razı olmaktan ibarettir, gerisi yalan.

Amca :-(Güler) Öyle.. (Ciddi) Siz hikayeyi bilmezsiniz. Bu kızın çektiği hep kendi kafasından.

Komşu:-Nasıl?

Amca :-Eski hikaye.. Size anlatmamıştım. Beş sene belki daha da fazla oluyor. Biz o tarihte Bostancı'da oturuyorduk. (Gülümser) Sizinle tanışmamıştık henüz.

Komşu:-Evet..

Amca :-Vaktiyle bizimki ile bu Sermed arasında bir şeyler geçmiş. (Resmi verir) İşte bu delikanlı ile.

Komşu:-Ne gibi?

Amca :-Sizin anlayacağınız sevişmişler.. (Kalkar dolaşır) Bu kızın annesi de sağdı o tarihte.. Bu Sermed'in annesi de.. Zaten kardeş çocukları olurlar.

(10)

Komşu:-Evet (Yeniden resme bakar).

Amca :-İş aile arasında konuşulmuş. Onları evlendirmeye karar vermişler.

Komşu:-Ya...

Amca :-Bizi karıştıran yok tabii..

Komşu:-Tuhaf, neden?

Amca :-O da ayrı bir hikaye.. Eski bir dargınlık.. Söz kesilmiş, her şey olup bitmiş.. Fakat tam bu sırada seninki, o Sermed.

Komşu:-(Meraklanmış) Evet? (Resme bakar)

Amca :-Bu kızı yüzüstü bırakıp üç çocuklu dul bir kadınla..

Komşu:-Ne diyorsunuz.

Amca :-Evet işte bu Sermed.. Kadın da bir şeye benzese canım yanmayacak. Sapsarı soğuk bir şey.. Fazla aydınlığa tahammülü olmayan bir güzellik. Daha önce iki kere evlenmiş, ikisiyle de geçinemeyip ayrılmış. Sebep Allah bilir.

Komşu:-Şu işe bakın.

Amca :-Neyse.. Hoş onun da arkası gelmedi ya. Saç saça baş başa. Bir sene ancak beraber yaşadılar.. Kadının biraz bir şeyi vardı seninki onun altından girip üstünden çıktı.. Para suyunu çekince kadını attı sokağa. O ne malın gözüdür o...

Komşu:-İnanılmayacak şey.

Amca :-O zaman rahmetli karımla ne kadar üzülmüştük. İyi hatırlarım. Her neyse... Tam o sırada kıza bir talip zuhur etti. Ölen kocası. Zengin bir müteahhit. Adam vakıa çapkınının biri. Vaktiyle kırmadığı koza kalmamış, sonradan uslanmış sözde, nur içinde yatsın diyelim şimdi. Dediğim gibi adam yaşlı..

Nerdeyse bizimkinin babası yerinde. Sonra bir sürü Üvey. Falan filan takdir edersiniz ki bu teklif o zaman bize hiç hoş görünmemiştir. Fakat söyledim ya bizi karıştıran kim? Bununla beraber biz işe olmayacak diyorduk. Fakat ne dersiniz ki kız hemen razı olmasın mı? Bu Nil.

Komşu:-Kim bilir o da kendine göre neler düşündü.

Amca :-Annesini bilirim. Annesi sağdı o sırada. Fakat kızın neler düşündüğünü ben size söyleyeyim. Kocasının akrabaları onun rahmetli ile parası için evlendiğini söylerler ama doğru değil. Ben işin iç yüzünü biliyorum. Bizimki o sırada böyle şeyler düşünecek halde değildi. O daha çok romanlardan özenme bir hisle hareket etti.. Bilmem bunu anlayabilir misiniz?

(11)

Komşu:-Anlıyorum.. Anlıyorum..

:- (Hizmetçi girer, etrafına bakınır, şaşırılmış görünür?)

Amca :- (Hizmetçiye) Yine ne var?

Hizmetçi :-Hiç.. (Güler) Şeye batkım..

Amca :-Kime?

Hizmetçi :-Şey aman (Güler) söyleyin.. Dilimin ucunda.

Amca :-Kim kızım söylesene.

Hizmetçi :-Şey.. Ay.. Şu kambur

Amca :-Hangi kambur?

Hizmetçi :-Hani damı aktarmıştı..

Amca :-Ha şu.. Nerede? (Kalkar) Burada mı?

Hizmetçi :-Bilmem, demin pencereden gördüm de. Kapının önünde dolaşıyordu.

Amca :-Çabuk çağır şu herifi.. Çabuk..

Hizmetçi :-Peki (çıkart)

Amca :-Bizim yatak odası yine akıyor. Halbuki geçen ay aktarmıştı. Anlamıyorum. Ne biçim usta bunlar. Ha onu anlatıyordum. Laf lafı açar derler. Sırası geldi de söylüyorum. Siz bu çocuğun babasını hiç tanımadınız.

Komşu:-Nil'in?

Amca :-Evet. Benim küçüğümdü. Bilseniz o ne parlak, istidatlı gençti. Zeki, atılgan, becerikli, uyanık. Fakat onunla bir türlü anlaşamadık. Bunu söylemekle onu kabahatli bulduğumu söylemek istemiyorum. Bu çocuğun doğuştan gelen bir hafifliği, uçarılığı vardı. Bu da onu felakete sürükledi. O kadın, Nil'in annesi bu kabına sığmayan çocuğu söndürdü, mahvetti.

Komşu:-Ya.., bilmiyordum bunu.

Amca :-Sırası gelmemişti de.. Aradan bu kadar zaman geçti.. Bazen düşünürüm kendi kendime. Bir insan nasıl olur da bu kadar değişir. Fakat muhakkak ki bütün kabahat kadında. Bu kadın onda göze çarpan her şeyi kararttı, söndürdü. Korkunç bir şey bu.. Önce işini gücünü bıraktı. Sonra bütün dostlarından uzaklaştı. Hatta benden bile. Onu kurtarmak isteyenlere düşmanca davrandı. Kendini içkiye verdi ve genç yaşında söndü gitti.

(12)

Komşu:-Bazı insanların hayatı bana yıldız kaymasını hatırlatır. Karanlık semada birden doğar ve parlak ışıklı bir çizgi çizerler. Bütün gözler ona döner; fakat çok sürmez karanlık birden onu yutar; bu hayat hiç yaşanmamışa döner.

Amca :-Çok doğru. İşte onun hayatı da bu yıldız gibi bir an parlayıp söndü. İşte ondan geriye ne kaldı. Şu kız. Bilemezsiniz bu kıza karşı nasıl zaafım var. Rahmetli karım da pek düşküdü bu çocuğa. Ben onu biraz da onun gözü ile severim.. (İçini çeker) İşte hikâye bu.

Komşu:-Anlıyorum.

Amca :-Yalnız. Şu iki kardeş var mı yok mu? Hele Sermed.. Allah bilir. Halleri hiç hoşuma gitmiyor. Evvelce ayda yılda bir o da bayramdan bayrama uğrarlardı. Kız geleli beri gün geçmiyor onlar burada. Aklıma çok kötü şeyler geliyor.

Komşu:-Yani size göre delikanlı yine kıza..

Amca :-Evet. Tamam.

Komşu:-Fakat kız unutulabilir mi vaktiyle..

Amca :-Vallahi ne diyeyim bilmem ki. Ben de sizin gibi bunu düşündüm düşündüm ama neler oluyor şu dünyada. Kızın başından bir sürü felaket geçti. Tam babasının kızı. Fakat hala çocuk bana sorarsan.

Komşu:-Vah vah..

Amca :-Şu Sermed. Bazen acırım. Kendimi haksız bulurum. Onu anlamaya çalışırım. Hoş tutmaya söz veririm kendi kendime. Fakat şeytan sanki onu dürter. Durup dururken bir hareket, bir tek söz veya bakış beni çileden çıkarır, hele gevezeliği.. Maazallah.. Durmadan abuk sabuk konuşur. Siz Hazret-i Ömer'den söz açsanız o size Hollywood'dan bahseder.

Komşu:-İki türlü insan beni korkutur. Çok konuşanla hiç konuşmayan. Çok konuşan bana yorgunluk verir. Fakat ben asıl hiç konuşmayandan korkarım. Sizi sadece dinler. Ara sıra ortaya bir tek kelime atar; sizi durmadan kurcalar, konuşmaya teşvik eder. Sonra yine dişlerini sıkıp susar, onun neler düşündüğünü bir türlü anlayamazsınız. Sizinki bunun tam tersi.. (Kalkar) Ben de gideyim artık.

(13)

Amca :-Niçin. Acele ettiniz.

Komşu:-Geç bile kaldım. Sözde biraz dolaşmak için çıkmıştım. Burada takıldım.

Amca :-Yok canım, konuştuk işte. Ben de dertlerimi döktüm size.. (İçini çeker) Ya bizim işler böyle.. Şimdi geleceklermiş.. İşin yoksa dinle artık..

Komşu:-Bırakın konuşsun.. Bazı adamlar konuştukça küçülürler. Sizinki de anlaşılın o soydan.. Belki kız da anlar ne matah olduğunu.

Amca :-Kim bilir. Ara sıra biraz susmasını bilse.. Belki olduğundan daha akıllı görünecek, daha da sevimli gelecek bana.

Komşu:-O da şüpheli.. Böyle birini tanıdım. Bu adam hep susardı. Gösterişli bir adam. Sükutiliği bu adamın olduğundan büyük görünmesine yaradı. Onu

görenler, onun birçok şey bildiğini, fakat bunu söylemek istemediğini sanıp göklere uçurdular. Mesela sonradan anlaşıldı. Meğerse adamcağızın söyleyecek şeyi yokmuş. Ya.. Böyle işte. (Yürür, amca onu takip eder. Tam kapıdan çıkacakları sırada kambur görünür, ötekileri görünce çekilmek ister.)

Amca :-Ha, geldin mi sen.. Hey nereye?

Kambur :-Buyurun.

Amca :-Ziyet söylemedi mi sana, ben de seni arıyordum.

Kambur :-Ben kimseyi görmedim.

Amca :-Kiremitler yine akıyor.. Yine o köşe.. Ben bu işten bir şey anlamadım.

Kambur :-Kargaların marifeti. (Ellerini ovuşturur)

Amca :-Senin marifetin olmasın sakın (Komşuya bakıp güler, kambura) Şu dama çık da bir bakıver.

Kambur :-Baktım (Etrafına bakınır)

Amca :-Ne var?

(14)

Kambur :-Mühim değil. Bazı kiremitler değişecek.

Amca :-Değiştirseydin ya.

Kambur :-Şimdi olmaz. Dün gece yağmur yağmış, kiremitler ıslak.

Amca :-Peki peki, kuruyunca gel, yalnız geçen seferkine benzemesin.

Kambur :-Nasıl?

Amca :-İşi süründürme günlerce.

Kambur :-Merak etmeyin.

Amca :-Kaç günde bitirirsin?

Kambur :-İşi bilir.

Amca :-İşi bilir.. İşi bilir.. Çok ağır elin var.. (Komşuyla çıkarlar, Ziyet girer)

Hizmetçi :-Ben seni gitti biliyordum.

Kambur :-(Heyecanlı görünür) Gidecektim, gidecektim ama.. (Bakıp susar)

Hizmetçi :-(Sert) E.. niye gitmedin?

Kambur :-(Kararsız ve ürkek) Belki bana bir şey söylemek istersin diye bekledim.

Hizmetçi :-Deli sen de (Güler)

Kambur :-(Cesaretlenmiş) Ne dedin? (Ona doğru iki adım atar, fakat onun geri çekildiğini görünce durur, yeniden cesaretini kaybetmiş görünür):

Hizmetçi :-Deli dedim, ne diyeceğim. (Kendini beğenmiş) Benim sana söyleyecek neyim olacak.

Kambur :-(Bozulmuş) Doğru. (Hizmetçiye dikkatle bakar) Gideyim öyleyse..

Hizmetçi :-Evet, evet git buradan, hem böyle ikide bir yanıma gelme (Yumuşak) bana kızarlar sonra.

Kambur :-(Başı önünde) Peki. (Çıkmaya davranır)

Hizmetçi :-Dur biraz.

Kambur :-(Sevinçle döner) Ne var?

Hizmetçi :-(Yerdeki halıyı göstererek) Şunu toplayıver kuzum. (Oturur) Kurşun gibi ağır. (Şımarık) Kaldıramam doğrusu.

Kambur :-(Önce şaşırmış görünür, sonra çevik hareketlerle masanın etrafında dört dönerek, halıyı, ortadaki masanın ayaklarından kurtarır, katlar, ayakta nefes nefese hizmetçinin yüzüne bakıp güler)

Hizmetçi :-(Oturduğu yerden) Tamam mı?

(15)

Kambur :-(Yorulmuş, nefes nefese) Tamam.

Hizmetçi :-Bahçeye çıkarırsen iyi olacak, kaba tozunu alayım diye kaç gündür niyetleniyorum.

Kambur :-Peki (Halıyı kaldırır, zahmet çektiği belli olur, sonra yere bırakır ve çekerek götürmeyi dener, tam bu sırada Nil girer)

Nil :-Aaa.. Bu adamın ne işi var burada? (Kambur hizmetçiye bakıp durur)

Hizmetçi :-(Nil'e) Hiç. (Kambura) Peki sen git, ben yaparım artık.

Kambur :-(Nil'e bakar, sonra gözlerini hizmetçiden ayırmaksızın) Peki. (Hızla çıkar)

Nil :-Bu adam deli mi kuzum?

Hizmetçi :-(Hafif) Eh, onun gibi bir şey. (Güler) Sevdalı.

Nil :-(Şaşmış) Bu mu?

Hizmetçi :-Evet.

Nil :-Zavallı, kime sevdalanmış?

Hizmetçi :-(Kızgın) Kime olacak bana. (Halı üstüne eğilir) Bana seni seviyorum, benimle evlenir misin dedi. (Halıyı çekip sürükler).

Nil :-Ne zaman söyledi bunları, şimdi mi?

Hizmetçi :-(Halıyı yere bırakır) Yok canım. (Dalgın) İki ay var, belki daha da fazla.

Nil :-(Meraklanmış) Yaa.. Peki sen ne dedin buna karşı?

Hizmetçi :-Ne diyeceğim, eh kismette varsa olur, dedim.

Nil :-(Alaycı) Şuna sözleştik desene.

Hizmetçi :-Yok canım, daha neler. (Şımarık, Nil'e yaranmak ister) Hem zaten fikrimi değiştirdim artık.

Nil :-Nasıl?

Hizmetçi :-Hoşuma gitmiyor?

Nil :-Hakkın var, pek çirkin şey.

Hizmetçi :- (İçini çeker) Öyle.

Nil :-Üstelik kambur.

Hizmetçi :-Erkeklerde güzellik aranmaz derler ama (İçini çeker) Bu kambur işi bozuyor.

Nil :- (Tecrübeli görünmek isteyen bir eda ile) Fakat ümit verdiğine iyi etmemişsin kızım.

Hizmetçi :-Doğru, bir iştir oldu. (Nil'e bakar) Ağzımdan kaçtı.

(16)

Nil :-Evet ama işi duyurmak lazım.

Hizmetçi :-Hakkınız var (Dalgın) Fakat ne bileyim. (Nil'e bakar) Buna da dilim varmıyor. (Duruş) Ben onun kalbini kıracak bir şey söylemekten çok korkarım. Geçenlerde böyle bir şey yaptım. Önce sapsarı kesildi, dudakları titredi, sanki bana bir şey söylemek istiyormuş gibi, fakat hiç sesi çıkmadı. Yüzü öyle mahzunlaştı ki size anlatamam. Sonra bütün bir hafta görünmedi. (Üzgün) Bu hafta içinde her gece rüyama girdi. Gündüzleri de gözlerimi kapayınca, sanki göz kapaklarımın içine saklanmış gibi oradan bana baktı. (Yeniden halının üstüne eğilir)

Nil :-Zavallı. (Çıkar, hizmetçi çıktığını görmez)

Hizmetçi :-Evet pek dertli zavallı. (Amca girer)

Amca :-Dertli olan kim?

Hizmetçi :- (Sıçrar) Ay! (Halıyı alıp çıkar)

Amca :- (Arkasından bakar) Bu kız eskiden pek delidoluydu. Son günlerde pek dertlendi biçare. Bizimkinden alıp okuduğu romanlar perişan etti bu kız. (Dışarıda çığlıklarla karışık kahkahalar, kadın, erkek sesleri)

Amca :-(Telaşlanır) Eyvahlar olsun. (Dinler) Galiba onlar. (Kapı açılır, önde Semra, arkada Nil, Şevki görünürler, Semra'nın başında sivri, acayip bir şapka vardır. Giyinişinde göze çarpmayı, başka mülahazalara üstün tuttuğu bellidir.)

Semra :-Nasılsınız amca? (Kocasına) Şevki !

Amca :-(Gözü şapkada) Hoş geldiniz.

Şevki :-(Telaşlı) Efendim. (Amcaya) Nasılsınız beyefendi?

Amca :-(İsteksiz) Hamdolsun. (Otururlar)

Nil :-Ne iyi ettiniz.

Semra :-(Nil'e) Seni almaya geldik şekerim.

Amca :-Nereye?

Semra :-Bize.

Nil :-Çok iyi ettiniz. Yeni şapkan ne hoş (Amcaya) Ne orijinal bir model değil mi amca?

Amca :-(Gülümser) Bilmem.

(17)

Semra :-(Canı sıkılmış) Kocam da beğenmedi. (Nil'e) Erkekler kadın eşyasından hiç anlamıyorlar şekerim.

Şevki :-(Amcaya) Bu şapkayla sokak cesaret işi dedim bana kızdı.

Semra :-(Kızmış) Şevki! (Nil'e) Şöyle dur bakayım. (Dikkatle bakar) Aman Allahım sen ne kadar bozulmuşsun.

Nil :-Bu gece hiç uyumadım.

Şevki :-(Nil'e) Geçmiş olsun, rahatsız mıydınız?

Amca :-(Şakalaşmak ister) Hayır, rüzgâr çıkmış da..

Şevki :-(Merakla) Evet! (Kadınlar amcaya bakarlar)

Amca :-Yapraklar hışırdamış.

Nil :-Amca. (Semra'ya) Benimle alay ediyor.

Semra :-(Amcaya bakarak, nazlı) Yok canım, öyle mi?

Amca :-Evet, evet doğru söylüyor, alay ediyorum.

Semra :-(Bir amcaya bir Nil'e bakar, dudağını şişirerek) İnanmam, siz böyle şey yapmazsınız.

Amca :-(Düşünceli) Kim bilir.

Semra :-(Nil'e) Sermed'i hiç sormuyorsun?

Nil :-(Çekingen) Sahi, niçin gelmedi?

Semra :-(Göz kırpar) Şimdi gelecek.

Nil :-Sahi mi?

Semra :-(Manalı göz kırpar) Evet, sana söyleyeceklerim var.

Nil :-(Meraklı) Nedir?

Semra :-Yoo.. Burada olmaz.

Nil :-(Meraklanmış) İçeri gidelim. (Şevki'ye) Kusura bakmazsını değil mi?

Şevki :-(Mübalağalı) Aman, ayağınızın türabı olayım hanımefendi.

Amca :-(Yavaş) Bu kadar kırılıp dökülmeye ne lüzum var anlamıyorum. (Kadınlar çıkarlar, Amca ve Şevki yalnız kalır)

Amca :-(Kendisinininkine daha yakın bir koltuğu işaret ederek) Şöyle buyurun. (Şevki gösterilen yere geçer) Sigara?

Şevki :-(Yerinden fırlar, telaşlı) Teşekkür ederim, teşekkür ederim.

Amca :-Şu kadınlara şaşarım.

Şevki :-Neden?

(18)

Amca :-Daima birbirlerine söyleyecek gizli şeyleri bulunur.

Şevki :-(Mahcup, ellerini ovuşturur) Öyle efendim..

Amca :-Şu Semra da pek cin fikirli şeydir ha..

Şevki :-Ne dersiniz efendim.

Amca :-Böyle kadınları idare etmek herkesin kârı değil. Allah yardımcınız olsun

Şevki :-Amin, cümlemizin. (Cesaretlenmiş) Bazı kimseler kadınları sarışınlar, esmerler diye ayırırlar. (Bir hareket yapar) veya ne bileyim, vurdum duymazlar, içliler, çitkırıldım, gamsızlar.. Hayır hayır bu tasnif katiyen doğru değil. Ben iki bin kadar kadın tanıdım. Hısım akraba, eş dost, falan filan. İçlerinde bir elmanın iki yarısı gibi birbirine benzeyenler vardı fakat huyu huyuna benzeyenine rastlamadım. Hepsi başka alem..

Amca :-Siz kadınları iyi tanıyorsunuz. (Gülümser)

Şevki :-Hayır, hayır. Haşa ben haddimi bilirim. Onu söylemek istemedim. (Güler)
Böyle iddiada bulunmak bizim Sermed'e mahsus.

Amca :-Sermed?

Şevki :-Evet Sermed. (Yerinde toparlanır)

Amca :-Garip çocuk şu Sermed.

Şevki :-Ne gibi?

Amca :-Ne bileyim.. Hiç değişmedi.. Hep aynı Sermed.

Şevki :-Öyledir.

Amca :-Kendi kendime hep merak ederim.

Şevki :-Neyi?

Amca :-Bu hafiflikle o nasıl iş görür?

Şevki :-İş mi dediniz? (Bu suale şaşmış gibi güler) Tamam.

Amca :-Ne oldu?

Şevki :-İş diyorsunuz da, tam buldunuz adamını, Sermed iş yapacak.

Amca :-Yaa..

Şevki :-Evet.

Amca :-Çok fena (Sıkıntılı dolaşır)

Şevki :-(Fazla ileri gitmiş olduğundan pişman) Hayır, hayır öylesi değil, ben izah edemedim galiba, doğrusu şu. Onun işine akıl sır ermez, hani kırk tarakta bezi var derler, işte onlardan, hangi taşı kaldırırsanız altından çıkar. (Gülümser)

(19)

Amca :-Bu da hoş değil.

Şevki :-(Şaşırılmış) Öyle mi?

Amca :-Evet.

Şevki :-Hakkınız var. Söz aramızda, çok kararsız, sebatsız genç. Bu hallerini ben de hiç beğenmem.

Amca :-(Düşünceli) Güülü tarife ne hacet.

Şevki :-(Bozulmuş) O da doğru ya..

Amca :-Uzun sözün kısası, şu Sermed'in gidişi gidiş değil.

Şevki :-Şu mesele, evet, az buçuk uygunsuzlukları var fakat Allah selamet versin pek açığöz şeydir.

Amca :-(İstihfafla) Açığöz ha..

Şevki :-(Gülümseyerek) Evet efendim. Nazar değmesin pek açığöz.

Amca :-Dostum.

Şevki :-(Yerinde toparlanarak) Buyurun.

Amca :-Biz başka türlü terbiye gördük.

Şevki :-(Şaşırılmış) ne gibi?

Amca :-Hiç unutmam. Babam açıkgözlük marifet değil, hakkına razı olmasını bilmeli derdi.

Şevki :-(Bozulmuş) Haa. Şey. (Öksürür) Evet efendim.

Amca :-Yani müsaadenizle bu bir fazilet değil.

Şevki :-(Mağlup) Doğru. (Vaziyeti tamir etmek ister) Fakat tam hayata adamdır, bilseniz ne çok tanıdığı var.

Amca :-İşte buna inanırım. Böyle adamların çok tanıdığı olur.

Şevki :-(Kendine hak verilmiş olmasından memnun, mahcup gülümser) Evet efendim, çok.

Amca :-Çünkü her yere girip çıkarlar. Usandırmaktan korkmazlar, hakarete uğramak endişesi onları dikkatli olmaya zorlamaz. Çünkü böyle bir endişe tanımazlar, çünkü istiskalden anlamazlar. Kendilerini kapıdan atarsanız, sanki hiçbir şey olmamış gibi güler yüzle bacadan girmeye kalkarlar. Öyle değil mi?

Şevki :-(Bozulmuş) Bilmem.

Amca :-İnanırım, böylelerinin çok, hem de pek çok tanıdığı vardır, fakat...

(20)

Şevki :-....

Amca :-Tek bir dostları yoktur.

:(Dışarıda Sermed'in sesi duyulur)

Şevki :-Sermed galiba.. (Sermed girer, etrafına bakınarak yürür, amcayı görünce kollarını ona doğru uzatarak kucaklamak ister gibi görünür. Yapmacıklı, samimiyetten uzak ve soğuktur.)

Sermed :-Ooo. Amcacığım.

Amca :-(Gönülsüz) Hoş geldin.

Şevki :-(Rahatlamış) Nerde kaldın Sermed?

Sermed :-(Gözleri etrafta) Nasılsınız amcacığım?

Amca :-(İsteksiz) Şöyle böyle. (Yavaş) Ne yüzünüz şey Allahım.

Sermed :-(Pişkin) Keyfiniz yerinde değil galiba? (Oturmak üzereyken kalkar, Şevki'ye) Zizi nerede? (Etrafına bakınır)

Amca :-(Kuşkulu) Kim?

Şevki :-(Amcaya) Ablasını soruyor. (Sermed'e yandaki kapıyı gösterir) İçeride.

Sermed :-(Bir göz hareketi) Ne yapıyor?

Şevki :- (Bir hareket) İkişi beraber.

Sermed :-(Makamla) Ziii-ziii. Bak kim geldi.

Amca :-(Canı sıkılmış) Böyle bağırma oğlum.

Sermed :-(Şaşmış) Neden?

Amca :-Neden, ne bileyim ben, biraz tuhaf olmuyor mu?

Sermed :-(Yapmacıklı, kollarını kaldırarak) Ooo amcacığım, vallahi bana karşı çok sert davranıyorsunuz. (Yalandan üzölmüş gibi) Gençliğin hakkını biraz teslim etmek lazım canım.

Amca :-(Üzgün) Biz de vaktiyle genç olduk yavrum.

Sermed :-(Dinlemez, Şevki'ye) Şuradalar değil mi? (Yandaki kapıyı işaret eder) Ne yapıyorlar orada? (Şevki Amcaya kaçamak bakar, sonra sus diye işaret eder. Daha sonra belli etmeden evet manasına başını sallar. Sermed bu kapıya yaklaşarak tıkırdadır) Zizii.. (Yeniden tıkırdadır, kapı aralanır, Semra'nın başı görünür.)

Semra :-(Kapı aralığında) Sen misin? Dur şimdi.. (Çekilir, kapı kapanır)

Sermed :-(Dönüp gelir, yalandan somurtkan) Beni içeri almadılar. (Oturur)

Amca :-(Yavaş) Sen sabır ver Yarabbi. (Hizmetçi girer, arkasında fakir görünüşlü, zayıf bir kadın vardır. Amca onları görür ve eliyle gelmeyin diye işaret eder, kadınlar çıkarlar, Amca da onların arkasından çıkar)

(21)

Şevki :-(Sermed'e) Seninkini kızdırdın yine.

Sermed :-(Bir hareket yapar) Aldırma. (Duruş) Nedense yıldızı bir türlü barışmaz bizimle (Bir hareket) adam sen de.. (Yan kapı aralanır. Semra'nın başı görünür, etrafa bakınır, sonra ortaya çıkar. Nil onu takip eder, elbisesini değiştirmiştir. Berikiler onları görünce yağa kalkarlar. Sermed, Nil'e doğru iki adım atar, sonra başını eğip sağ elini kalbine götürür. Bu hareketi yaparken aynı zamanda bir dizini yere koyar, hepsi gülüşürler oda güler. Sonra soğuk ve yapmacıklı bir eda ile, hızla sıçrayıp kalkar).

Semra :-(Şevki'ye) Ne deli şey şu Sermed.

Sermed :-(Nil'e) Bugün fevkaladesiniz bayan.

Nil :-(Memnun) Yok canım (Semra'ya bakıp gülümser)

Sermed :-Bu güzellik gözlere zulüm.

Nil :-(Nazlı) Alay etme kuzum (Etrafına bakınır) Amcan nerede?

Şevki :-Bilmem. Birisi geldi de..

Sermed :-Alay mı (Mübalağalı bir hareketle) mümkün mü bu? (Önünde eğilir)

Semra :-Soğukluğu bırak Allahımı seversen. (Şevki'ye Nil'i göstererek) Bu saç ne kadar değiştirdi değil mi?

Şevki :-(Nil için) Bir içim su.

Semra :-(Şevki'ye) Vay vay (Sermed'e) Görüyor musun seninkini? (Yalancılıktan endişeli, Nil'e) Bu güzellik senin başına iş açmazsa çok iyi. (Gülümser)

Nil :-Şakayı bırakın ne olursunuz.

Sermed :-(Semra'ya) Ben geniş adamım yavrum.

:- (Amca girer)

Amca :-(Şevki'ye) Sizi yalnız bıraktım. (Oturur, ötekilere oturmalarını işaret eder, yalnız Şevki oturur, ötekiler ayakta dururlar, Amca Nil'i endişeyle süzer.)

Şevki :-Ne ehemmiyeti var. (Hizmetçi kahve getirir, verip çıkar)

(22)

Semra :-(Hizmetçiye) Bizimkileri oraya götür (Odayı işaret eder, Amcaya) Biz içerde otursak..

Amca :-(Etrafına bakınır) Siz bilirsiniz. (Semra ve Nil çıkarlar)

Şevki :-(Amcaya) Bir şeye mi sıkıldınız?

Amca :-Evet (Ona dikkatle bakar) Neye sordunuz?

Şevki :-(Şaşırır) Hiç (Kendini toplar) Sizi üzölmüş gördüm de..

Amca :-Demin gelen kadın bize yakın oturur, fakir, kimsesiz zavallı. Kocası ustaydı, geçen sene iskeleden düşüp sakatlandı. Kadın iş için ricada bulunmuştu bana, bir ahbaba gönderdim. (Üzgün) İş vermemiş. (Şevki'ye bakar) Buna üzöldüm. (Kendi kendine) Zavallı kadın. Şimdi ne yapmalı bilmem ki..

Sermed :-Ay buna mı üzöldünüz, boş verin canım.

Amca :-(İçini çeker) Elimde olsa.

Sermed :-El alemin tasası size mi düştü?

Amca :-Doğru (Acı acı güler)

Sermed :-(Anlamamış) Ne hali varsa görsün. (Şevki'ye) Öyle değil mi?

Amca :-(Üzgün) Evet ama evdeki adam ekmek ister, kadın yarı akil. Zaten gönderdiğim adam da ona bu yüzden iş vermemiş ya.. (Kendi kendine konuşur gibi) Dün akşam belki hiçbir şey yemeden yattılar. (Sermed'e dikkatle bakar) Beş yaşında bir çocukları var. O da kızamığa yakalanmış. Evde ateşler içinde yatıyor, doktor para ister, ilaç almaya para ister, sütçü para ister, adam şimdi ölse onu kaldırmak için yine para ister, zavallı kadın bu kadar parayı nereden bulsun. (Dolaşır)

Sermed :-(Alaycı) Allah versin.

Amca :-(Üzgün) Allah versin. (Sermed'in önünde durup ona bakar) İyi güzel ama Allah, bizim gündelik işlerimiz için göklerden toprağa inmez. (Oturur, yorgun görünür) İyilik yapanlar bunu onun adına yaparlar.

Sermed :-(Alaycı) Allah'ın işi bu himmete muhtaç kullarına bırakması, onun şanına layık değil. (Alaycı) Siz çocuklarını sokağa atan babayı hoş görür müsünüz?

Amca :-O, bu işlerin çok üstündedir oğlum.

Sermed :-Doğru hem çok üstünde (Güler) bizi tamamıyla unutmuş olmasından belli. (Hizmetçi girer, fincanları toplar, çıkar) Benim anlamadığım şu Dünyaya gelmeyi, ben ondan istemedim.

(23)

Amca :-Evet?

Sermed :-Kitaplara bakılırsa o, ilksiz ve sonsuz kudretinin bir işareti olsun diye insanları (Amcaya bakar) yaratmış ve bu arada beni, dünya sanki benim varlığımla ne kazandı?

Amca :-Bak işte bu doğru (Güler)

Sermed :-(Aldırmaz) Sonra da gelişi güzel toprağın üstüne fırlatmış atmış. İşte bu kadar. (Kızgın) Toprak kaskatı, göklerin kulağı sağır, insanların kulağı göklerden de sağır. Bu toprak üstünde herkes kendi hayatını yaşar, gerisi yalan. (Amcaya, yine alaycı) Kusura bakmayın ama amca, ben başkalarına iyilik yağacağımla diye kendimi sıkıntıya koyamam. Çünkü işi doğrusu benim kendime hayrım yok. (Şevki'ye) Haksız mıyım?

Amca :-Bereket versin herkes senin gibi düşünmüyor.

Sermed :-Herkes nasıl isterse öyle düşünsün, ben böyle düşünürüm işte.

Amca :-Buna şaşılmaz.

Sermed :-(Alaycı) Ben hayatı daima kolay tarafından görürüm. Bunun için de sıkıntılı işlerden kaçır, bahtiyarlığa doğru koşarım. (Alaycı) Tıpkı pervanelerin ışığa koştukları gibi. (Kapı açılır, Semra başını uzatır)

Semra :-Sermed

Sermed :-Ne var?

Semra :-Az gel. (Sermed ona doğru koşar, kapıda konuşurlar)

Amca :-(Şevki'ye) Bu bizim Sermed sahici, kocaman bir pervane, yalnız söylediği gibi ışığa değil, hep kadınlara doğru koşuyor. (Şevki onu dinlemez, gözü ötekilerdedir)

Sermed :-(Şevki'ye) Bir dakika gelir misin? (Parmağı ile onu çağırır)

Şevki :-(Amcaya) Kusura bakmayın (Kalkar, Sermed'le bir şeyler konuşurlar, sonra ikisi de odaya girerler.)

Amca :-Bu adamlarla dost olanın, eğer varsa, itibarı artmaz, eksilir. (Komşu girer, düşünceli görünmektedir)

Amca :-Ooo, siz misiniz, buyurun.

Komşu:-(Daha çok kamburlaşmış) Yine geldim. Size fena bir haber getirdim.

Amca :-Hayırdır inşallah. (Bir koltuk işaret eder, sonra koluna girer) Şöyle buyurun.

(24)

Komşu:-(Oturur, önce geriye yaslanır, sonra amcaya doğru eğilir) Köşedekiler köşkü satmışlar.

Amca :-(Rahatlamış) Yaa. (Bu işe pek önem vermediğini belli etmek istemez) Kimden duyduunuz?

Komşu:-Şimdi geçerken bekçiye rastladım, o söyledi.

Amca :-Kimler almış acaba?

Komşu:-Sormadım. Kim alırsa alsın. Önemli olan o değil benim için. (Kendi kendine konuşur gibi) İşte mahalleden bir eski komşu daha eksildi.

Amca :-Doğru. (Uzun bir duruş)

Komşu:-Etrafımızda görüp alıştığımız her şey, her şey birer birer yıkılıyor.

Amca :-Bunun böyle olacağı zaten belliydi.

Komşu:-(Merakla) Nasıl?

Amca :-Yıllar var, koca bir hane bomboş durur, ne bakan var, ne arayan.

Komşu:-Orası öyle.. Ortancanın karısı istememiş burada oturmak. Sözde uğursuzmuş. Laf işte. İşin içyüzü başka. Kadın sıkıldı burada. O yüzden boşaltıp gittiler. Kiraya da vermediler. Senelerdir böyle durur, köşk bakımsız (İçini çeker) Bu aileyi teşkil edenlerden şimdi hayatta olanların çoğu bu evde doğup büyüdü.. İnsan baba evini nasıl satar anlamıyorum; ayıp değil ya.

Amca :-Hakkınız var.

Komşu:-Rahmetli büyükbaba sağ olup da görmeliydi bugünleri. Ne hevesle yaptırmıştı burayı. (Amcaya bakar) Siz onu hiç görmediniz.

Amca :-(Bunu bilmediğine şaşmış) Evet, pek tabii.

Komşu:-(Dalgın) O ne başka adamdı. İriyarı, pehlivan yapılı, herkesle emreder gibi tok tok konuşurdu. Fakat kimse onun bu halinden incinmeyi aklına getirmezdi. Çünkü o bir devin vücudunda saf, sade bir çocuk kalbi taşırdı. İyi, açık yürekli, yardıma hazır, garezden ve menfaatten uzak bir çocuk kalbi..

Amca :-Anlıyorum.

Komşu:-Mahallede başı darda kalan herkes, ama herkes ona koşardı. Hem eli hem gönlü ganiydi, nur içinde yatsın.

Amca :-Böyle adamlar kalmadı artık.

:-(Şevki girer)

(25)

Şevki :-(Amcaya) Şu Sermed çok zıpır oğlan.. (Komşuya) Affedersiniz nasılsınız bayım?

Komşu:-(Amcaya) Kim bu?

Amca :-Hani demin bahsetmiştim size. Sermed'le Semra iki kardeş.

Şevki :-Evet.. Ben kocasıyım. (Güler)

Amca :-Kocası

Komşu:-Şimdi de köşk satılıyor.. Bilemezsiniz bu işler ne kadar dokunur bana, bak kendi hesabıma buraları terk etmeyi hiç düşünmedim.

Şevki :-Anlamadım, satılan ne?

Amca :-(Şevki'ye) Hiç. (Komşuya) Hakkınız var..

Komşu:-Ben hiçbir yerde kendimi burada olduğu kadar rahat hissetmedim. Bazen düşünürüm evimizi. Kendi kendime.. Odaları, geniş sofamızı, onu aydınlatan yüksek pencereleri, arka bahçeye bakan çinko kaplı tahtaboş, ona sarılan asmayı. Aşağıda alçak çardağın altında günün her saatinde gölgede uyuyan küçük mermer havuzu.. Bütün bunların hepsi bana bazen canlıymış gibi gelir. Onların yanından geçerken bana uzandıklarını duyar gibi olurum. Bana seslenirler sanki, herkesin duyamayacağı seslerle...

(Sermed girer. Şevki'ye ne var manasına gelen bir işaret yapar; Şevki parmağını dudaklarına götürerek susmasını işaret eder, sonra komşuyu dinler görünür, Sermed, ayakta alaycı bir tebessümle onları süzer.)

Komşu:- (Sermed'e dikkat etmez, tamamıyla kendi alemindedir) Hele merdiven. (Amcaya) Sofanın hemen solundaki camlı kapının gözden yarı yarıya gizlediği merdiven. (Güler) Çocukluk işte. Vaktiyle kendimi üst kattan bırakırdım. Şimşek gibi (Kıkır kıkır güler) Annem kıyameti koparırdı (Birden mahzunlaşır) bu merdivenin kendine mahsus bir sesi vardır. Sizden şikayet eder gibi. Ben şimdi..

Sermed :- (Sözünü keser) Asırlık hikaye..

Amca :- (Sert) Sermed.

Komşu:-Bu mu? (Acı acı güler) Sahiden öyle oğlum. (Güler) Ama bana sorarsan sanki dün olmuş gibi.. Yaşayan için o kadar kısa şey bu insan ömrü.

Şevki :-(Komşuya) Ben de tıpkı sizin gibi.. Bizim evde bir cumba vardı. Hoş ev şimdi çoktan yıkıldı ya. Çocukluğumda bir kere bu cumbadan düşmüştüm. Şimdi ne zaman bir cumba görsem aklıma düştüğüm gelir.

(26)

Komşu:-Bazıları ne kolay hayat değiştirirler. Alışılmış olan her şeyden ne kadar kolaylıkla vazgeçiverirler. Tuhaf işte.. (Güler) Ben bunu hiç anlayamıyorum.. Alıştıramadım kendimi buna.. (Amcaya) İşte sizinki. Fuat'ın babası.. Gitti ya geçen sene.. Orada yerleşmiş diyorlar.. Düşünün.. Hiç gelmeyecek görmeyecek artık buraları. (Semra ile Nil girerler)

Semra :-Sermed'e ne oluyor kuzum? (Sermed alaycı bir tebessümler sus diye işaret eder)

Şevki :-(Semra'ya) Siz neredesiniz? (Semra Şevki'ye sert sert bakar)

Sermed :-(Semra'ya) Kızma canım; göreceği geldi (Güler)

Amca :-(Komşuya) Evet hakkınız var.

Komşu:-İnsan hele benim kadar ihtiyar olunca. (Amcaya) Şimdi tuhaf bir korku var içimde.

Amca :-Nasıl?

Komşu:-Buradan uzaklaşmak çok korkutuyor beni.

Şevki :-Neden?

Komşu:-Neden? Çünkü ölüm her zaman haber vermiyor.

Semra :-Ölen kim?

Sermed :-Dinle yavrum, sabırlı ol biraz (Kızmış görünür)

Amca :-(Semra'ya) Kimse.

Komşu:-(Duymamış görünür) Bazen hastalıklar bizi ona doğru iter, adım adım. Bu o kadar korkutmuyor beni. Beni korkutan o bazen birden bastırıyor; Hiç beklemediğiniz bir anda.

Amca :-Doğru.

Komşu:-Yarın yine bu saatte buluşalım diyen adam, bakıyorsunuz.. Daha sözünü bitirmeye fırsat bulamadan birden yığılıp yerinde kalıyor. Ne tuhaf değil mi? Yarının bir anda elinizden çıkması. (Amcaya) Dostlardan, sevilen, özlenen, bizi ihtirasla kendine bağlayan her şeyden bir anda ayrılmak. (Acı acı güler) Tehiri kabil ve caiz olmayan işlerden. (Kendi kendine konuşur gibi) Halbuki ben ölürken bütün sevdiklerim yanımda olmalı. Çünkü onları tanıyıp sevdiğim halleriyle bir daha hiç mi hiç göremeyeceğim. Bir daha nerede, nasıl buluşacağız kim bilir.

(27)

Semra :-Benim pek ümidim yok ya neyse..

Sermed :-Al benden de o kadar.

Şevki :-Susun

Komşu:-İşte ben bundan korkuyorum. Beni kimsenin tanımadığı yabancı bir yerde düşüp kalmaktan. Halbuki.. Dönüşü olmayan bir yolculuk bu. Dostlarım beni uğurlamalı (Amcaya) İşte ben bunun için ayrılmak istemiyorum buralardan. Azıcık uzaklaşacak olsam içimde bir ses durmadan beni geriye çağırıyor ısrarla.

Nil :-Ben sizin gibi düşünmüyorum; ölüm bir rüya gibi beni bir anda sarmalı, gözümü kapamalı ve kendimi yeni bir hayatın eşiğinde bulmalıyım.

Sermed :-Eğer yolumuz asri mezarlıkta bitmiyorsa..

Semra :-Evet bunu bilen yok.

Şevki :-Gidenlerden haber yok.

Komşu:- (Amcaya) Gençliğimde şöhret arzusu bana anlaşılmaz bir şey gibi görünürdü. Herkes gibi yaşamaya hakkı olan bir insanın bu uğurda göze aldığı mahrumiyet ve sıkıntıya akıl erdiremezdim. Fakat şimdi ne kadar iyi anlıyorum bunu.

Şevki :-Nasıl?

Komşu:-Nasıl? Çünkü ölüm hepimiz için değişmez son.. İnsan buna ister istemez boyun eğiyor. Fakat unutulmak.. İşte bu hepsinden korkutucu.. Şöhret arkasında koşan insanın çırpınması bu can sıkıcı alinyazısına meydan okuma değil de nedir?

Amca :-Güzel söylediniz, gençliğimde ben de..

Sermed :- (Sözünü keser, komşuya) Ben sizin gibi düşünmüyorum. Ben sağlığımda istediğim gibi yaşayayım da öldükten sonra isterse kimse beni hatırlamasın.

Semra :-Bu bahis de uzadıkça uzadı. (Nil'e) Bunu burada kessek iyi olacak. (Şevki'ye) Geç kalıyoruz.

Amca :-Bu ne acele kızım, daha yeni geldiniz.

Semra :- (Nil'i göstererek) Terziye uğramak istiyoruz. Siz de geleceksiniz değil mi bizimle?

Amca :-Anlamadım.

(28)

Semra :- (Şevki'ye) Kuzum ne diye öyle dilini yutmuş gibi susuyorsun.. Sen de ısrar etsene.

Şevki :-Ne?

Semra :- (Şevki'ye) Ne? İçeride ne konuşmuştuk seninle (Amcaya) Sizi de götüreceğiz beraber.

Amca :-Hayrola nereye?

Şevki :-Bize.. (Semra'ya bakar) Öyle kararlaştırdık.

Sermed :-Evet karar bu, itiraz yok.

Amca :-Bu da nereden çıktı (Nil'e bakar) Kızım?

Nil :-Vallahi, ne bileyim, ısrar ediyorlar.

Semra :- (Nil'i göstererek) Pek sıkılmış burada..

Nil :-Biraz değişikliğe ihtiyacım var amca.

Amca :-Evet ama yavrum.

Şevki :-Çok değil.. Bir hafta on gün.. Eğer sıkılacak olursanız..

Semra :-(Şevki'ye) Sen sus.

Şevki :-Peki.

Sermed :-(Şevki'ye) Sen karışma yavrum. (Güler)

Semra :-(Amcaya) Siz de beraber geleceksiniz mutlaka.. (Nil'e) Haydi hazırlansan artık.

Nil :-Peki. (Semra'yı çağırır) Benimle gelir misin azıcık?

Sermed :-Ben de geleyim mi?

Semra :-Soytarılığı bırak Allah'ını seversen.. (Giderken durur, Şevki ile Semra'ya)
Hem siz beklemeyin bizi..

Sermed :-Neden?

Semra :-Nedense neden? Gidin siz önden. Biz sonra geliriz.. Terziye uğrayacağız daha.

Şevki :-Fakat, hani.

Semra :-Çok konuşma.. Ne diyorsam onu yap.

Şevki :-Peki.. (Sermed'e) Haydi yürü..

Sermed :-Öyle mi.. Peki ne yapalım (Amcayla şakalaşır) Emir büyük yerden.

Semra :-Haydi gevezeliği bırakın kuzum.

Şevki :-(Sermed'e) Yürü.

Sermed :-(Amcayla komşuya) Allahaismarladık. (Semra'ya) Çok gecikmeyin.
(Giderken durur, amcaya) Gözümüzü yolda bırakmayın. (Nil'e göz kırpar)

Şevki :-Allahaismarladık. (Semra'ya) Aklımda (Çıkar)

(29)

Semra :- (Nil'e) Çok şükür gidebildiler. (Nil'le ikisi ayakta kararsız dururlar, amcayla komşu onlara bakarlar) Biz önce Mediha'lara uğrayalım. O da gelmek istiyordu beraber. (Amcaya) Siz de geleceksiniz değil mi?

Amca :- Ben mi ? Yok canım.

Nil :- Oyun bozanlık yapmayın kuzum.

Semra :- Mutlaka götüreceğiz sizi.. Haberiniz olsun.

Amca :- (Komşuya) Ne dersiniz bu işe.. (Güler)

Komşu:- (Güler) Bilmem.

Nil :- (Komşuya) Siz söyleyin kuzum.

Komşu:- Beni dinler mi acaba..

Semra :- Tabii. (Tereddüt) İsterseniz siz de buyurun; yabancı yer değil ki..

Komşu:- Olmayacak şey..

Nil :- Ah ne iyi olurdu amcam için..

:- (Kapı açılır, hizmetçi girer. Arkasında bir çocuk vardır. Çocuk gözleriyle etrafı araştırır)

Hizmetçi :- (Amcaya çocuğu gösterir sonra komşuya) Sizi arıyor.

Komşu:- (Çocuğa) Ne o ne var?..

Çocuk :- Annem gönderdi.. Merak ettiler..

Komşu:- Merak etmişler beni.. Ya böyle işte.. Çocuk gibi olduk artık.. Hemen merak ediverirler böyle.. (Çocuğa) Peki peki geliyorum.. Sen git.

Amca :- Gidiyorsunuz öyle mi?

Nil :- (Amcaya) Ne olacak şimdi, bir şey söylemediniz.

Komşu:- (Amcaya) Gidin canım, gidin şunlarla.. (Kalkar) Anlaşıldı.

Nil :- (Komşuya) Ya siz..

Semra :- Israr etme, demek istemiyorlar.

Komşu:- Eksik olmayın.. şehrin gürültüsü beni yoruyor. O ne kalabalık. Sonu gelmeyen bir sel gibi.. Atlar, arabalar, otomobiller.. Bağırın satıcılar.. Durmadan hızlı hızlı gidip gelen aceleci bir kalabalık. Bir sel.. İnsan seli.. (Önde komşu arkada amca kapıya doğru yürürler, ötekiler onlara bakarlar, Amcaya) Bütün bu adamlar nereye giderler, niçin bu kadar telaşlıdırlar...

(30)

İKİNCİ PERDE

Semra :-(İçeri girer, etrafına bakınır, saçlarını yolmak ister gibi bir hareket yapar) Aman Allah'ım, şu karışıklığa bakın. (Omzundaki yün ceketini koltuklardan birinin üzerine gelişigüzel fırlatır) İnsan aklını oynatacak. (Dolaşır, gördüklerini saçıp savurarak ortalığı daha çok karıştırır) Burayı kim bu kadar karıştırır anlamam ki.. (Bir koltuk üzerinde tarağı görür) Tarak da buradaymış, sabahtan beri aramaktan başım döndü.. (Saçlarını tarar) Şu tokalarımı da kim alır bilmem ki.. (Etrafına bakınarak arar, tam bu sırada hizmetçi girer) Kızım bu ortalığın hali ne?

Hizmetçi :-(Aksi) İşin yoksa akşama kadar topla. (Divan altında duran süpürgeyi alıp çıkar)

Semra :-Bu kızın da bugünlerde bütün tersliği üstünde. İnsan çekiniyor üzerine varmaktan, geçtim kaçır gider. (Etrafına bakınır) Hah buradaymış.. (Kitabın açık yaprakları arasında bulduğu bir tokayı alıp başına takar, bir ikinciyi bulmak ümidiyle kitabın yapraklarını karıştırır, bu sırada gözü yerde sürünen bir kurdeleye ilişir, eğilip alır, sallayıp başına takar, tam bu sırada Sermed omzunda bir havlu, elinde bir çay fincanıyla girer; Havluyu masanın üstüne fırlatır, fincandan bir yudum içer, etrafına bakınır, kravatı görür, eline alır benimki değil diye söylendiği duyulur, tekrar aldığı yere atar.)

Semra :-Sen kahvaltıda neredeydin kuzum?

Sermed :-Yeni kalktım (Fincandan bir yudum içer, gözü köşede bir etajer üzerinde duran tabağa ilişir, oraya gider ve içinden bir kek alıp yemeye başlar) Nil'le meseleyi konuştum. (Göz kırpar)

Semra :-(Sevinçle) Sahi mi? (Sermed başını sallar, tam bu esnada Şevki girer, ötekilerin yüzüne bakmadan sahnenin ortasına kadar yürür, dört tarafında bakınır, başını sallar, sonra koltukların üzerine atılmış olan öteberiyi kaldırıp sağa sola atar, bir şey aradığı bellidir.)

(31)

Semra :-Ortalığı karıştırma Allah'ını seversen. (Şevki aldırılmaz, aramaya devam eder)

Semra :-(Sermed'e) Neler konuştunuz, söylesene?

Sermed :- (Yemesine devam eder) İş tamam.

Semra :-İnanmam.

Sermed :-Sen bilirsin. (Bu konuşma sırasında Şevki yine aramasında devam eder, elleri dizlerinde iki büklüm yürüyerek koltukların altına bakar, daha sonra dizlerini yere koyar ve yüzükoyun yere yatıp aynı yerlere bakar.)

Semra :-Sen ne arıyorsun kuzum?

Şevki :-Pabucumun tekini. (Ümitli) Gördünüz mü yoksa?

Semra :-Başka işimiz yok. (Sert) Sen onu bırak da şimdi buraya dinle.

(Şevki bu sırada koltukların altından bir şeyler çıkarır, her çıkardığını gözden geçirdikten sonra dört tarafa savurur. Semra merakla ona bakar, Sermed de yanlarına gelir. Bu sırada yeşil bir terlik bulur, Semra bunu görür ve sevinçle onun elinden alır.) Nerede buldun?

Şevki :-Bu mezbelede.

Semra :-Bir hafta var arıyorum. Kim saklamış oraya?

Şevki :-Herhalde kendi kendine saklamış olacak.

Semra :-(Omzundan tutup çekerek) Haydi bırak artık, sonra ararsın.

Şevki :-(Ayağa kalkar, çıplak ayağını göstererek) Böyle mi dolaşayım ortada?

Semra :-(Şaşmış) Ne olur. (Terliği ayağıyla iter) Al bunu giy. (Sevinçli) Sen Sermed'i dinle şimdi. (Sermed'e) Sonra, şunu dosdoğru anlatsana canım. (Şevki, üzerinde atılmış elbiseler bulunan koltuğa oturur, Semra onu iter ve elbiseleri altından çekip alır, başka bir koltuğa fırlatır) Oturduğun yere biraz dikkat etsene (Sermed'e) Haydi.

Sermed :- (Kayıtsız) Söyledim ya. (Alaycı) Yalnız amcasının bu işi nasıl karşılayacağını merak ediyor.

Semra :- (Sinirli) Aman şu Nil de.. Bu yaşta hala amcasının emriyle oturup kalkacak.

Sermed :- Eski zaman terbiyesi yavrum.

(32)

Semra :- Yerinde kalsın. (Şevki'ye) Öyle kızıyorum ki şu kıza.

Şevki :- (Alaycı) Neden canım?

Semra :- Şu amcasına tapacak nerdeyse.

Şevki :- Sana ne?

Semra :- Nasıl bana ne? Sinirlendirme beni şimdi. Biz de ona hiç değilse amcası kadar yakın sayılırız. Belki ondan da çok.. (Sermed'e) Ah teyzem sağ olup da görmeliydi bunları..

Sermed :- Neyse üzülme canım. Siz neticeye bakın (Hatırlar) Haa.. Yalnız işi dallandırmak istemiyor.

Semra :- (Alaycı) Neden acaba?

Sermed :- Dedikodudan çekiniyor. (Alaycı) Kocasını öleli daha altı ay olmamış da..

Semra :- Bu da kadın.

Şevki :- Herkes senin gibi olabilir mi yavrum (Güler)

Sermed :- (Dolaşır) Evlenir evlenmez balayına çıkacağız. (Semra'ya bakıp güler) Artık bir ay mı sürer yoksa bir sene mi belki değil. (Şevki'ye) Ya yavrum böyle işte.

Şevki :- Sen bu akılla kızın elindeki avucundakini bir hafta yiyip bitirirsin.

Sermed :- (Alaycı) Bilmem, öyle mi? (Islık çalar)

Şevki :- Niyet ne tarafa?

Sermed :-Bilmem. Kararlaştırmadık henüz (Bir hareket) İş ona kalsın kolay (Güler)

Semra :-Güzel, çok güzel, yalnız sormak ayıp olmasın ama (Şevki'yi gösterir) Biz ne olacağız?

Sermed :-Siz mi? Bilmem (Omuzlarını kaldırarak dolaşır)

Semra :-(Kızgın) Bilmiyorsun öyle mi? (Şevki'ye) Duydun mu?

Şevki :-Duydum.

Semra :-Şimdi böyle oldu değil mi? (Birden sesini yükseltir) Eğer ben olmasaydım iş bu rengi alır mıydı sanıyorsun budala?

Sermed :-(Kayıtsız) Bilmem.

Şevki :-Biraz yavaş konuşun canım, içerden duyacaklar.

Semra :-Allarım, ne nankörlük. Şunu görüyor musun Şevki? Her şeyi ne çabuk unuttu.

Semra :-(Kendi kendine) İş yoluna koymak için nasıl çırpındım. (Sermed'e) Ben araya girmeseydim seni affedecekler miydi sanıyorsun aptal?

(33)

Sermed :-(Kızmış) Nasıl yani?

Semra :-Ona oynadığın oyunu.. Onu yüzüstü bırakıp o kadınla kaçtığını?

Sermed :-Ha şu mesele..(Güler)

Semra :-Evet o mesele ne sandın? (Şevki'ye) Onu ikna etmek için ne diller döktüm (Sermed'e) Seni mazur göstermek için.. Bunun daha çok o kadının zoruyla yapılmış bir çılgınlıktan başka bir şey olmadığını..

Sermed :-Sana inandı sanki..

Semra :-Tabii inandı. İnanmasa senin yüzüne bakar mıydı sanıyorsun budala? (Şevki'ye) Onu kandırmak için.. Ne huysuzluklarına katlandım, hoş sen daha iyi bilirsin ya.. (Şevki başını sallar)

Sermed :- (Alaycı) Yoo rica ederim. (Yalandan kızmış gibi görünür)

Semra :- (Kaşlarını çatarak) Ne var?

Sermed :- Müstakbel zevcem hakkında bu şekilde konuşmana müsaade edemem.

Semra :- Aman sevsinler.. Bulunmaz Hint kumaşı.. (Kızacak gibi olur sonra yumuşar) Ziyanı yok. (Mahzun) Halbuki ben neler bekliyordum.

Sermed :- Neler, mesela?

Semra :- (Kendi kendine konuşur gibi) Bu hayat beni sıkıyor, her şeyde en ucuzu aramak beni harap ediyor; hayatım boyunca bu ucuzculuktan kurtulamadım. Çocukluğumda oyuncaklarım en ucuzlarındandı; büyüdüm, genç kız oldum, daima en ucuzundan giyindim. Hoşuma giden bir pabucu görmek için günlerce yolumu değiştirip aynı vitrinin önünden geçtiğimi hatırlarım. İnsan bir kere ucuza yaşamaya mecbur olunca her şey, ama her şey çorap sökücü gibi birbirinin ardından ve en ucuzundan geliyor. (Şevki'yi göstererek) Kocam bile en ucuzundan. Neden? Çünkü ucuza yaşayan insanların pahalı kocalar ele geçirmesi kolay değil de ondan.

Şevki :- (Gücenmiş) Doğru.

Sermed :- Garip kadınsın. Evet anlıyorum, bu işte biraz yoruldun, doğru, fakat benim de göze aldığım fedakarlığı düşünsene canım.

Semra :- Senin fedakarlığın neymiş, şunu bir söyle bakayım.

Sermed :- Benim fedakarlığım mı?

Semra :- Evet.

Sermed :- Bir kadına bağlanmaya razı oluyorum. Benim gibi bir insan için bundan büyük fedakarlık mı olur? Düşün bir kere o, bundan sonra daima yanımda olacak, gölgem gibi, belki gölgemden de fazla bir şey. Çünkü gölgem hiç olmazsa karanlıkta yakamı bırakır. Fakat bu kadın elim, gözüm, kafam gibi daima benimle beraber beni adım adım takip edecek. Evet. (Düşünceli) Sana zengin bir hayat, seyahatler, çılgın eğlenceler derken akılma hep bu geliyor, keyfim kaçıyor.

(34)

Semra :-(Alaycı) Sahi mi?

Sermed :-(Aldırmaz) Evet. Masrafları kesesinden görecek. Buna diyeceğim yok. Fakat.. (Bir an durur) Bir kadına azıcık dikkatle bakacak olsam beni kıskanacak; eğlenenin en civcivli yerinde bana: Sıkıldım, haydi kalk gidelim diyecek. Benim her hareketim onu kuşkulandıracak, gitmek istediğim yere kendisini de beraber götürmemi isteyecek. Ben, insanlık hali, bir yerde biraz fazlaca kalmak istesem, acaba buradan ayrılmak istememesinin sebebi nedir diye meraklanacak; oyunda kaybedecek olsa bana nasihat vermeye kalkacak; hoşlandığım bir kadına küçük bit hediye almak istesem kırk dereden su getirmek zorunda kalacağım; düşün bunları. Bunlara katlanmak benim için az fedakarlık mı?

Şevki :-Doğru. Hakikaten kolay iş değil bunlar. (Güler) Senin için.

Semra :-(Sermed'e) Nefret ediyorum senden..

Sermed :-Nasıl? (Şevki'ye göz kırpar). Şuna bak. (Bir hareket) Hem canım durunuz bakalım. Daha ortada fol yok yumurta yok. Vakıa onunla konuştuk ama..

Semra :-Ne demek istiyorsun?

Sermed :-Ne demek isteyeceğim yavrum. Muhakemeyi unutuyorsunuz. Nil ümitli görünüyor. Avukat neticeden emin olduğunu söylemiş, söylemiş ama.. bu işler hiç belli olmaz ki.. (Şevki'ye) Öyle değil mi?

Şevki :-Şu mesele..

Sermed :-Evet, ne sandınız. Ben çürük tahtaya basmam yavrum.

Şevki :-Kendine de pek güvenirsin.

Sermed :-Tabii, bana Sermed demişler, sen kendine bak.

Semra :-Budala.

Sermed :-Budala..Öyle.. Sana göre.. (Alaycı) Fakat neden bilmem başkaları senin gibi düşünmüyorlar benim hakkımda..

(35)

Şevki :-Çıkarını çok iyi bildiğin muhakkak.

Sermed :-Sanırım. (Bir şarkı mırıldanarak onlardan uzaklaşır. Nil girer, hepsi toparlanırlar.)

Nil :-Günaydın

Semra ve ötekiler :-Günaydın (Sermed, Nil'in elinden tutar ve bir koltuğa oturtur).

Nil :-Bugün hava ne kadar güzel.

Semra :-Öyle mi? (Onu tetkik eder) Bu kolyen ne şık şey; hiç görmemiştim.

Sermed :-Bahse girerim ki su içinde elli bin lirası var.

Nil :-Yok canım. (Güler) Şuna elli deyin.

Semra :-Elli lira mı?

Nil :-Evet. Yalancı, anlayamadınız mı?

Şevki :-Sizde sahici gibi duruyor.

Semra :-(Küskün) İnsan sahicisini takabileceği durumda olursa öyle durur.

Sermed :-Bütün yalancı şeyler onun üstünde öyle durur.

Semra :-(Nil'e) Sabah sabah neye giyindin. Bir yere mi gideceksin?

Nil :-Evet. Amcamla çıkacağız.

Sermed :-Nereye?

Nil :-Yakınlarda oturan bir tanıdıklar var. Amcam buraya kadar gelmişken onları da aradan çıkartalım dedi.

Sermed :-Ben de gelebilir miyim?

Nil :-Bilmem ki.. (Semra'ya) olur mu?

Semra :-(Sermed'e) Münasebetsizliği bırak kuzum.

Şevki :-Evet. Yakışık almaz. (Çıkar)

Sermed :-(Küskün) Öyle olsun.

Nil :-Darılma ama.

Semra :-Yok canım. Niye darılacak. Yine dönüp buraya gelecek değil misiniz?

Nil :-Evet. Fakat amcam daha fazla kalmayalım diyor.

Semra :-Neden?

Nil :-Şöyle böyle haftası oldu değil mi? (Amca girer, hepsi ayağa kalkarlar)

Amca :-Ooo.. Maşallah buradasınız.

Semra :-Bugün erkencisiniz.

Amca :-Yok canım, saat ona geliyor öyle değil mi? (Saatine bakar) tamam ona on var. (Nil'e) Hazırsın değil mi?

(36)

Nil :-Evet.

Semra :-Kahvaltı yapmadan mı gidiyorsunuz?

Amca :-(Güler) Biz o işi gördük. (Nil'e) Öyle değil mi kızım?

Nil :-Evet..(Semra'ya bakıp gülümser)

Sermed :-Yolculuk nereye?

Amca :-Tanımazsınız (Nil'e) Bugün içimde bir sıkıntı var yine.

Nil :-Neden?

Amca :-Bilmem.

Nil :-Sizinki evham.

Sermed :-İhtiyarlık.

Semra :-Sermed.

Amca :-Her neyse. (Nil'e) Haydi kızım geç kalmayalım. Öğleden sonra daha başka işlerim var. (Kapıya doğru yürürken birden durur, Semra'ya) Şimdilik Allahaismarladık.

Nil :-Allahaismarladık.

Semra :-Güle güle (Sermed elini sallar. Amca, Nil çıkarlar) Oh gittiler.

Sermed :-Ben de şöyle bir çıkayım.

Semra :-Nereye?

Sermed :-Serap'la konuşayım. Ne dersin?

Semra :-Evet evet, iyi olur. (Endişeli) Bu işin gidişini hiç beğenmiyorum Allah bilir ya.. (Sermed sesini çıkarmadan dinler, sonra eğilerek iki parmağıyla onu selamlar, çıkar. Kısa bir fasıla. Hizmetçi girer.)

Semra :-(Hizmetçiye) Şurayı bir havalandır kuzum.

Hizmetçi :-Peki. (Semra çıkar. Hizmetçi hafiften bir şarkı mırıldanarak iş görür. Ara sıra şarkısını keser ve ortadaki dağınıklıktan şikayet eder. Sonra yine şarkısında devam eder. Arkası kapıya dönüktür. Bu sırada komşu, başında ön tarafı yukarı kalkmış fötr şapkası, elinde şemsiyesiyle görünür.)

Komşu:-(Etrafına bakınır, hizmetçiyi görür, öksürür)

Hizmetçi :-(Sıçrayarak döner) Ay ödüm patladı. Kimsiniz, ne istiyorsunuz?

Komşu:-(Ona dikkatle bakar) Hiç misafir. (Etrafını gözden geçirir, gördüğü karışıklıktan sıkılmış gibi yüzünü buruşturur.) Fakat Sizinkilere değil. (Şemsiyesinin ucuyla kendine yol açarak dolaşır.)

(37)

Hizmetçi :-(Onun hareketlerini kovalar, kendi kendine) Bu ne acayip adam. (Arkasından yürür, az yüksek) Siz içeri nasıl girdiniz?

Komşu:-(Birden durup ona döner) Ne dedin?

Hizmetçi :-(Korkmuş gibi iki adım geri çekilir) İçeri nasıl girdiniz dedim.

Komşu:-Basbayağı, kapı açıktı, itip girdim Amca bey nerede?

Hizmetçi :-Siz onu mu görmeye geldiniz?

Komşu:-(Etrafına bakınarak dolaşır) Evet.

Hizmetçi :-(Onu tepeden tırnağa süzere) Ya.. (Birden hareketlenir) Şunu daha önceden söyleyene..

Komşu:-Burada değil mi?

Hizmetçi :-(Yandaki kapılardan birini işaret eder) İçerde. (Komşu oraya doğrulur, Hizmetçi telaşla onun yolunu keser) Nereye gidiyorsunuz?

Komşu:-(Şaşırılmış) Kendisini görmeye, neden sordun?

Hizmetçi :-Siz burada bekleyin.

Komşu:-Neden?

Hizmetçi :-(Bunu bilmediğine şaşmış) Önce ziyaretinizi haber vereyim canım.

Komşu:-Bu kadar teşrifat neye?

Hizmetçi :-(Alaycı) Usulümüz böyle, ne yapalım.

Komşu:-(Oturur, gözlerini yine etrafta dolaştırır) Peki, peki usulünüze göre hareket edin bakalım. (Hizmetçi çıkar, kendi kendine) Üç odalı evde bu saray adetlerine de ne lüzum var? (Kalkar, dolaşır, sıkıntılı görünmektedir. Bu sırada, önce Semra, arkada Hizmetçi görünürler.)

Semra :-(Yalandan sevinmiş gibi) Ooo siz miydiniz. Hangi rüzgar attı sizi buraya?

Komşu:-(Alaycı) Bir muhalif rüzgar. Amca bey nerede?

Semra :-Nasıl? (Üzölmüş gibi) Aksiliğe bakın. O da şimdi çıktı. Beş dakika oldu olmadı. (Hizmetçiye) Niçin söylemedin kızım? (Kızmış görünür)

Hizmetçi :-(Aldırmaz) Bilmiyordum ki.. (Çıkar)

Komşu:-Bu haber kötü.

Semra :-(Soğuk) Evet çıktı.

(38)

Komşu:-Şuraya oturacağım, kusura bakmayın. (Oturur)

Semra :-Pek tabii. (O da bir koltuğa ilişir, rahatsız görünür.)

Komşu:-Çok yorulduğum da.. (Duruş) İnsan kuş misali. Daha bu sabah evimdeydim. Kanaryalara kendi elimle su verdim. Biraz da çiçeklerle uğraştım. Sonra içime bir sıkıntı düştü. İnsan biz yaşta dostlarına daha düşkün oluyor. (Dikkatle bakar) Bir hafta var ki görmedim kendisini.

Semra :-(Sıkıntılı) Evet bir hafta oldu. (Kalkacak olur fakat kalkamaz.)

Komşu:-Daha fazla dayanamadım. Evdekilere ben gidiyorum dedim. Herkes şaştı. Yanıma bir çocuk katmak istediler. (Şemsiyesi ile yere vurur) İstemedim. Ben yalnızda giderim dedim. Sora sora buldum işte. Vakıa biraz yorulduğum ama (Semra'ya bakar) Amca bey nereye gitti acaba?

Semra :-(Daha sıkıntılı) Ne bileyim be. Çıkacaklarını söylediler, o kadar. (Hizmetçi girer, ona bakarak) Evde benden başka kimse yok.

Komşu:-Buna canım sıkıldı.

Semra :-(İçini çeker) Benim de (Hizmetçiye göz kırpar) Akşamdan önce döneceklerini de zannetmem.

Komşu:-Hay aksi şeytan. Desenize onu hemen göremeyeceğim.

Semra :-(Bunalmış) Öyle. (Hizmetçiye) Ne duruyorsun? (Komşuya) Bir kahve emreder misiniz? Yorgunluğunuzu alır, gidersiniz.

Komşu:-(Titiz) İstemem. (Şemsiyesini vurur) Ben komşumu bekleyeceğim. Buraya onu görmek için geldim. (Kalkıp dolaşır)

Semra :-(Yavaş) Ne aksi adam. (Az yüksek) Ama sıkılacaksınız.

Komşu:-(Birden durup döner, Hizmetçiye) Ne diyor?

Semra :-(Yavaş) Patla.

Hizmetçi :-(Çok yüksek) Sıkılacaksınız diyor.

Komşu:-(Eliyle bir hareket yapar) Yavaş yavaş o kadar sağır değilim. (Semra'ya) Ehemmiyeti yok. Beklerim. İcap ederse akşama kadar beklerim. Benim başka ne işim var ki?

Semra :-Evinizden merak etmezler mi?

Komşu:-Hayır, kimse merak etmez beni. Üzülmeyin. (Kendi kendine konuşur gibi) Çok gecikirsem acep bir yerde düşüp kaldı mı derler (Semra'ya bakar) İşte o kadar. (Hizmetçi ortalıktaki döküntüyü toplamış çıkar)

Semra :-Demek beklemeye karar verdiniz, siz bilirsiniz.

(39)

Komşu:-Eğer rahatsızlık veriyorsam o başka. Ben bahçede de beklerim; hem ben şimdi beklerken hep gözlerimi kapıyorum (Kapar) İşte böyle.. Benim için ha burası olmuş, ha başka yer, hepsi bir.

Semra :-Yok canım, fakat içerde biraz işim var, sizi yalnız bırakacağım. Kusura bakmazsınız değil mi?

Komşu:-Pek tabii, işinize bakın siz. (Dışarıda kadın, erkek sesleri duyulur. İkisi de kulak kabartırlar. Çok sürmez, kadınlı erkekli bir grup içeri girer. Çılgınlıklar, kucaklaşmalar, komşu oturduğu yerden onlara bakar. Hizmetçi kapıda durur.)

1. Kadın :-(Semra'ya) Seni almaya geldik.

Semra :-Nereye?

2. Kadın :-Çıkalım. Yolda kararlaştırırız. (Kulağına bir şey fısıldar).

Semra :-Bu saatte? (Yalandan üzülmüş) Bugün çıkmayayım demiştim.

1. Erkek :-Neden acaba? (Hepsi gülüşürler) Sermed yok galiba evde.

2. Erkek :-(Komşuyu göstererek) Bay kim?

3. Kadın :-(Şımarık) Aaa... Burada birisi varmış. (Hizmetçi çekilir)

Semra :-(Komşuya) Affedersiniz. Sizi tamamıyla unutmuştum.

Komşu:-Ehemmiyeti yok. (Hepsi merakla komşuya bakarlar. 3. kadın ötekilere bir şeyler fısıldar, hepsi gülüşürler.)

Semra :-Size tanıtayım. Dostlarımızdan, şey affedersiniz adınız neydi?

Komşu:-(Gülümser) Bilmem, ben de unuttum şimdi.

:-(Ona hayretle bakarlar, sonra gülüşürler)

1. Kadın :- (Semra'ya) Şimdi seremoniyi bırak, geliyorsun değil mi?

Semra :-Bilmem ki.. (Düşünür gibi yapar) Gecikir miyiz, misafirlerimiz var da..

3. Kadın :- (Komşuyu göstererek) Bu mu?

Semra :-Yok canım.

1. Kadın :- (Hatırlar) Haa.. Şunlar. Onlar da gelsinler isterlerse.

Semra :-Evde yoklar ki..

2. Kadın :-Daha iyi söyledin ya.. (Hepsi gülüşürler)

Semra :-Peki, peki anlaşıldı. Bir dakika (Çıkar)

1. Kadın :-Semra'da bir tuhafılık var bugün.

3. Kadın :-Kocasıyla kavga etmiştir.

(40)

2. Kadın :-Yahut Sermed'le.

1. Kadın :-Dedikodu yok. (Kadınlardan biri bir köşeye atılmış olan bir robu eline alır. Ötekilerden biri onu kendi üstüne koyar. Fısıldanarak konuşurlar. Birisinin, bu çiçek hiç gitmemiş dediği duyulur. Bu sırada Semra girer.)

Semra :-Ben hazırım.

2. Erkek :-Hazır mısınız? (Ötekilere) İşte bir mucize. (Hepsi güler)

Semra :-Siz önden yürüyün, ben size yetişirim. (Grup gülüşerek çıkar, Semra hizmetçinin tuttuğu pardösüyü giyer, sonra etrafına bakınarak bir şeyler arar..)

Hizmetçi de etrafına bakınır. Bir köşede kalmış çantasını görür. Onu alıp açar, içinden bir ayna çıkarır fakat yeniden telaşlı telaşlı çantasını karıştırıp bir şeyler aradığı görülür. Komşu ses çıkarmadan onları seyrederek.)

Hizmetçi :-Ne arıyorsunuz?

Semra :-Rujum, rujum yok.. (Aramak üzere kapıdan fırlarken hizmetçi durdurur).

Hizmetçi :-Burada. (Bir çekmeden çıkarıp verir.)

Semra :-Kim koymuş oraya? (Hizmetçi cevap vermez. Acele boyanır, saçlarını kabartır. (Komşuya) Sizi de yalnız bırakıyorum ama gördünüz, gitmezsem çok ayıp olacak. (Hizmetçiye) Ben gelinceye kadar evden ayrılma. (Komşuyu işaret eder) Anladın değil mi? (Komşuya) Allahısmarladık. (Çıkar. Hizmetçi de arkasından çıkar. Komşu sessiz durur. Bir fasıla. Uzaktan kapının kapandığı duyulur. Hizmetçi döner ve tekrar ortalığı toplamaya başlar.)

Komşu:-(Kendi kendine konuşur gibi) Ev işler, her gün sabah erkenden kalkacaksın; ötekiler kalkmadan önce ateşi yakacaksın, kahvaltıyı hazırlayacaksın, onlar uyanacaklar, hazırlanmış sofraya oturacaklar. Onlar kahvaltı yaparken sen akşamdan kalan bulaşıkları yıkayacaksın. Sonra kahvaltıyı yapanlar masayı olduğu gibi bırakacaklar ve gezmeye gidecekler.. (Hizmetçi hayretle onu dinler, komşu devam eder.) Ve bu her gün böyle devam edecek. Değişmeyen sıkıcı işler. Bir dolap beygiri gibi (Ağır) Hayat durmadan geçer, durmadan.. (Birden hizmetçinin yüzüne bakar) Öyle değil mi?

(41)

Hizmetçi :-(İçini çeker) Öyle.

Komşu:-Ve bir gün şiş ayakların seni taşımaktan yorulunca..

Hizmetçi :-Hiç talihim yok. Yakın arkadaşlarımdan bir kız vardı Ablak yüzlü, hırçın bir kız. Hiçbir inceliği yok. Geçimsiz mi geçimsiz. Hiçbir evde iki aydan fazla dikiş tutturduğunu hatırlamıyorum. Geçenlerde hizmet ettiği evin hanımı, sizlere ömür, öldü, ne dersiniz evin yaşlı bayı onu nikahlamasın mı?

Komşu:-(Alâka ile) Sahi mi?

Hizmetçi :-Evet, adam siz yaşta; kızsız benim kadar, belki bir iki yaş büyük. Aralarında çok yaş farkı var. Üstelik adam dırdırcıymış. Fakat ne olursa olsun işte bir evin hanımı olup çıktı. Geçen gün sokakta rastladım. Ne dersiniz, beni tanımazlıktan geldi. (İçini çeker) Dünya işte.

Komşu:-Günü gelir, elbet sen de bu hayattan kurtulursun.

Hizmetçi :-Nerede bende o talih. (Çıkmak üzere yürür) Dünya çirkinlerin dünyası. (Çıkar, komşu biz zaman hareketsiz oturur sonra kalkar, yandaki balkona çıkar, perdeler onu gizlemektedir; Hizmetçi mırıltı halinde şarkı söyleyerek girer, komşuyu göremeyince etrafına bakınır; komşu tam bu sırada balkonun yan tarafında çekilir, hizmetçi görmez.) Nereye gitti bu adam? (Şevki girer)

Şevki :-Kim? (Komşu girer) Oo.. Siz ne arıyorsunuz burada? (Hizmetçiye) Niye.. haber vermedin kızım misafir olduğunu?

Hizmetçi :-(Alaycı) Hanımefendi size söyledi sanıyordum.

Şevki :-Hanımefendini gören kim? Nerede kendisi?

Hizmetçi :-Gitti.

Şevki :-Bana niye haber vermedi?

Hizmetçi :-Karınızı bilmez gibi konuşuyorsunuz? (bir şeyler toplayıp çıkar).

Komşu:-Sizin haberiniz yok muydu?

Şevki :-Hayır, bir şey söylemedi bana.

Komşu:-Aldırmayın, işiniz varsa siz de gidin.

Şevki :-Ah.. Evet, ben de sizden bunu rica edecektim.

Komşu:-Peki, peki gidin.

Şevki :-Ama yalnız kalacaksınız.

Komşu:-Beni düşünmeyin.

(42)

Şevki :-Ne dalgınlık, sormayı unuttum. Siz herhalde amcayı görmeye geldiniz.

Komşu:-Öyle.

Şevki :-Ben bugün kendisini hiç görmedim.

Komşu:-Tuhaf, aynı evde yaşadığınız halde nasıl olur da birbirinizi görmezini?

Şevki :-Siz bize bakmayın, bu ev bir alemdir. (Hizmetçi kahveyle girer)

Komşu:-(Onu dikkatle süzerek) Muhakkak.

Şevki :- (Hizmetçiye) Aferin.. Bize yok mu?

Hizmetçi :-Hepsi bu kadar.

Şevki :-Ya.. (Yutkunur) Peki.. Beyefendinin geldiklerini ötekilere neye haber vermiyorsun kızım?

Hizmetçi :- (Şaşmış) Kimlere?

Şevki :-Amca beye canım.

Hizmetçi :-Beyim nerde ben nerde (Çıkar)

Şevki :-Anlamadım.

Komşu:-Anlayacak bir şey yok, evde değil, dışarı çıkmış.

Şevki :-Tuhaf.

Komşu:-Tuhaf ya.. (Kendi kendine) Bu ev sahiden bir alem.

Şevki :-Öyle ya, tamam, şimdi aklıma geldi. Nil söylemişti.. Neyse, ben gideyim. Siz bekleyeceksiniz herhalde.

Komşu:-Niyetim öyle.

Şevki :-Bekleyin, nerdeyse gelirler.

Komşu:-Evde olup olmadıklarını bilmediğiniz halde bunu nasıl söyleyebiliyorsunuz?

Şevki :- (Şaşırılmış) O da doğru ya, kusura bakmayın. İşte laf kıtlığında asmalar budayayım.

Komşu:-Doğru.

Şevki :-(Çıkmak üzeredir) Her neyse, burada sıkılırsanız balkonda oturun. Bu ev bizim değil sizin. (Kapı hızla açılır, ev sahibi girer)

Ev sahibi :-(Şevki'ye) Hayır bu ev ne sizin ne de bu (Komşuyu gösterir) bayın. Bu ev benim.

Şevki :-Eyvahlar olsun.

Komşu:-Hayrola bu da kim?

Şevki :-Sormayın, ev sahibi.

(43)

Ev sahibi :-Artık yeter, sabırsa sabır. Bu kadarına Eyüp Peygamberin kendisi olsa dayanamaz çatlardı. (Şevki'ye adım adım yaklaşır, sonra burun buruna durur) Bayım işte geldim.

Şevki :-Hoş geldiniz.

Komşu:-Sizin derdiniz ne?

Ev sahibi :-Benim başka ne derdim olacak, para tabii. (Şevki'ye) Bu bay da alacaklı mı yoksa?

Şevki :-Yok canım, dostlarımızdan. Sizi tanıştırayım.

Ev sahibi :-İstemem.

Şevki :-Efendim?

Ev sahibi :-İstemem dedim anlamadınız mı, sizin dostlarınızla dost olmak istemem. (Komşu yüzünü buruşturur)

Şevki :-(Ev sahibine) Latifeyi bırakınız Allah'ı severseniz. (Komşuya) şakayı sever..

Ev sahibi :-Buldunuz tam şaka yapacak haldeyim yani (Komşuya) bunların yüzünden yine karımla atıştık. Demincek.

Şevki :-Böyle demeyin Allah aşkına.

Ev sahibi :- (Komşuya) Söylemesi ayıp bizim evde para işleriyle karım uğraşır. Her zamanki işler bilirsiniz (Şevki'ye) bu gün bana yine etmediğini bırakmadı.

Şevki :-Bu işlere benim karışmadığımı biliyorsunuz.

Ev sahibi :-İşte buyurun. Bu evde herkes böyledir. Kimi yakalسام işi ötekilerle konuşmamı söyler, bu hesabı kiminle keseceğiz anlamadım gitti.

Komşu:-Bana kalırsa siz bunu ötekilerle konuşun.

Ev sahibi :-Çok rica ederim bayım karışmayın.

Komşu:-Hayır, hayır yanlış anlamayın. Boş yere nefes tüketmenize acıdım da.

Ev sahibi :-Bana Allah acısın Allah, anladınız mı? Hem sormak ayıp olmasın ama siz ne sıfatla burada bulunuyorsunuz?

Komşu:- (Şevki'ye) Anlamadım. (Ev sahibine) Bu evde bulunmak için mutlaka bir sıfat sahibi mi olmak lazım?

Ev sahibi :- (Komşuya) Ne bileyim ben. Bunların işine akıl ermez, bakarsınız evi size satmaya kalkarlar.

(44)

Şevki :-Daha neler.. Size de amma yaptınız ha..

Ev sahibi :- (Şevki'ye) Evet, evet ben korkarım sizden; Allah'a ayan.

Şevki :- (Komşuya) Bu işleri de hep benim üstüme yıkarlar.

Ev sahibi :- (Şevki'ye) Nereye gitti bunlar?

Şevki :-Ne bileyim ben. Hangi cehenneme.

Ev sahibi :- (Komşuya) İşte al cevabı otur aşağı.

Şevki :-Şimdi gidin, sonra onlarla..

Ev sahibi :- (Komşuya) Söylemesi kolay, karım bu işi yoluna koymadan gözüme görünme dedi. (Mail girer)

Mail :- (Şevki'ye) Merhaba. (Ötekileri başıyla selamlar)

Şevki :- Hoş geldin.

Mail :- Hoş bulduk. (Sigara yakar) Geçiyordum, uğrayayım dedim. Ne var ne yok?

Şevki :- Bildiğin gibi işte. (Ötekilere bakar) Yuvarlanıp gidiyoruz.

Ev sahibi :- (Şevki'ye) İşte doğru söz. Sizininki sahiden yaşamak değil, yuvarlanmak.

Mail :- Herkes ayaklarının üstünde duramaz bayım (Şevki'ye) Sermed nerede?

Şevki :- Bilmem, çıkmış.. (Mail'e dikkatle bakarak) Bugün bütün şıklığın üstünde iki gözüm, define buldun galiba?

Mail :- Onun gibi bir şey (Güler)

Şevki :- Şunun yerini bize de öğret canım.

Mail :- (Ev sahibine) Ne dersiniz öğreteyim mi?

Ev sahibi :- Fena olmaz. (Komşuya) Belki bizim hesaplar da bu sayede..

Mail :- (Şevki'ye) Birisi var, eskicilikten milyon yapmış bir adam. Şimdi ondan geliyorum. Başım sıkıştıkça kendisini yoklamayı severim. Allah vermiş; fakat huy canın altında, ne derler horoz ölür gözü çöplükte kalır diye. Adamın ruhu bile elden düşme. Bana laf arasında eskiyince elbiselerimi ne yaptığımı sordu. Göz attım, üstünde bir ceket var, çöpçüye versen çöpleri kirletir diye almaz. (Komşuya) Ben ondan borç alır kendime yeni elbise yaptırırım. Bunlar eskiyince de götürüp ona satarım. Sevinerek giyer. Hayat bu işte. (Kapıdan giren hizmetçiye) Nasılsın kumrum? (Hizmetçi cevap vermez)

(45)

Şevki :- (Hizmetçiye) Sermed gelmedi mi?

Hizmetçi :- (Sert) Hayır. (Komşunun fincanını alıp çıkar)

Ev sahibi :- (Komşuya) Borçlanmak beni sıkır. Birisine borcum olunca uykum kaçır uyuyamam.

Mail :- Tuhaf ne diye uykunuz kaçacakmış, varsın sizin yerinize alacaklığınızın uykusu kaçsın. (Şevki'ye) Öyle değil mi? (Şevki sıkıntılı başını sallar)

Komşu:- Şunu daima merak eder dururum. Büyük servet sahibi kimseler görürsünüz, bütün ömürleri bu servete sefil bir bekçilik yapmakla geçer, bunu biraz anlıyorum. Demek ki Allah onlara yokluktan kurtulmayı nasip etmemiş. Benim asıl şaşıtığım meteliğe kurşun attıkları halde kendini bir milyoner gibi göstermeye yeltenen kimseler..

Ev sahibi :- Hay ağzımız dert görmesin. Dediğiniz gibi. Dünya yüzünde dikili ağaçları yoktur, fakat sanki emlak ve akarının hesabını tutmaya tenezzül etmeyen bir mirasyedi edası vardır kendilerinde.

Mail :- (Şevki'ye bakar) Evet?

Ev sahibi :- (Komşuya) Ben de sizin gibi hep merak ederim, kendi kendime de sorarım. Bu adamlar nasıl, hangi yolla geçinirler diye..

Mail :- Bunda o kadar meraklanacak ne var, borç sağ olsun.

Ev sahibi :- Peki ama böyle adamlara kim, nasıl, neye güvenerek borç verir ayıp değil ya ben de bunu anlamıyorum işte.

Mail :- Ha bakın bu mühim.. Ama pek merak ederseniz bunun sırrını öğreteyim size. (Şevki'ye) Ne dersin öğreteyim mi?

Ev sahibi :- Lüzumu yok yerinde kalsın.

Mail :- Bu işler az akılla dönmez.

Ev sahibi :- Orasını ben de anlıyorum.

Mail :- Siz hiç budala dolandırıcı gördünüz mü? (Komşu balkona çıkar) Sıkıldı galiba.

Ev sahibi :- Yalnız o değil ben de. (Şevki'ye) Sizinkiler gecikecekler galiba.. (Kendi kendine) Kır atın yanında yatan ya huyundan ya tüyünden demişler.

Burada biraz daha kalırsam.. Gideyim daha iyi (Şevki'ye) Unutmayınız, az sonra geleceğim yoksa karım beni eve almaz bu gece. (Komşuya) Ben gidiyorum. (Gider.) (Komşu çıkar.)

(46)

Mail :-Bu adam kim?

Şevki :-Bizim ev sahibi tanımadın mı?

Mail :-Yaa ne istiyor?

Şevki :-Ne isteyecek alacağını tabii; üç aydır kira verdiğimiz yok herife.

Mail :-Vah zavallı; Acıdım vallahi.

Şevki :-Benim tutulduğum ne biliyor musun? Borcu onlar yaparlar, alacaklı gelip beni sıkıştırır (İçini çeker) Talih işte.

Komşu:-Talihinizden şikayete hakkınız yok.

Şevki :-Neden?

Komşu:-Neden, çünkü onu siz yaptınız da ondan. İnsan tuhaftır. Bir işte muvaffak olan bunu mücerret kendi kabiliyetinin neticesi sayar. Talihten söz açmaz. Hele tanrıyı aklına bile getirmek istemez. Fakat işler bir defa tersine döndü mü kabahat ya talihin yahut Tanrı'nındır.

Mail :-Talih, kader, alınyazısı falan filan hepsi hava cıva. Hepsi boş şey. Biz erkekler, sevdiğimiz kadın nasıl isterse öyle yaşarız. Benim bildiğim bu, gerisi de yalan. Benim şimdi yaşadığım kadın müsrif mi müsriftir. (Komşuya) İster, durmadan ister, ister oğlu ister. Alırsan ne ala. Alamadın mı senden kötüsü yoktur. Ne yaptığını, ne istediğini bilmeyen çılgının biri işte. (Duru) Fakat söz aramızda ben onu biraz da böyle deli dolu olduğu için severim.

Şevki :- (Komşuya yaranmak ister gibi) Böyle kadınla anlaşmak da mesele.

Mail :-Seninki ne ki iki gözüm. Benimkinden kalır yeri var mı?.. Ama doğru kadın dediğin az buçuk hesabını bilmeli. Hani nasıl demişler yuvayı yapan diş kuştur diye. Yabana atma bu sözü. Ama gel gör ki oluyor işte. (Komşuya)

Ben onu da tecrübe ettim. (Şevki'ye) Bilirsin Mediha, bundan önceki. (Komşuya) Karım.. Geçen sene ayrıldık. Sakin, sessiz kendi halinde bir kadın. Ama ne kadar sakin kadın demeye bin şahit ister. Bilmiyorum nerede şimdi. Hayatımda böyle kadın görmedim. Dünyaya yalnız ev işi görmek için gelmiş mübarek sanki. Durmadan didinir, çırpınır ev işlerini yetiştirmek için. Ne zaman gitsen mutfakta.. Zorla değil ya kadın hayatı mutfak penceresinden seyretmek kabiliyetiyle yaratılmış. Onu bu pencereden ayırmaya kalkınca kıyamet kopardı.. (Şevki'ye) Sen olsan böyle kadına tahammül edebilir misin yavrum?

(47)

Şevki :- (Komşuya bakar) Vallahi ne diyeyim bilmem ki.. (Güler)

Mail :- Ben dayanamadım işte. Söz aramızda benim sevebileceğim kadın hem çok güzel, hem de az buçuk deli dolu olmalı.

Komşu:- Hayatta hem çok güzel hem deli dolu bir kadına sahip olup da rahat yüzü görene rastlamadım.

Mail :- Doğru, siz de haklısınız, aslını ararsanız bir kadınla aynı çatı altında yaşamayı düşünen rahat etmeyi aklından çıkarmalı. Her neyse ben de geciktim. (Şevki'ye) Geliyor musun?

Şevki :- Evet. (Komşuya) Gidebilirim değil mi?

Komşu:- Tabii, tabii gidebilirsiniz.

Şevki :- Yalnız kalacaksınız ama. (Gitmeye hazırlanır)

Komşu:- Yalnızlıktan kimse zarar görmez.

Şevki :- Eksik olmayın. Allahaismarladık. (Mail komşuyu başıyla selamlar, çıkarlar)

Komşu:- (Ortada dolaşır, sonra yine eski yerine oturur, kısa bir sessizlik) Gençliğimde başkalarında gördüğüm kusur ve noksanlar bana cesaret verir, nefsimi güvenimi arttırırdı, fakat insan benim kadar ihtiyar olunca bundan yalnız ıstırap duyuyor. (Hizmetçi girer)

Hizmetçi :- Sizi yine yalnız bıraktılar.

Komşu:-Zararı yok.

Hizmetçi :-Bunlar böyledir işte. Hatır, gönül, saygı nedir bilmezler. Bu evde herkes bir başka hava çalar. Bu kapı (Kapıyı işaret eder) durmadan işler, gece gündüz. Aklına esen buraya bir kere uğrar. Evde kimseyi bulamazsa geçip gitmez, oturup bekler, sizin gibi. (Birden hatırına gelmiş gibi) Fakat hatırınıza bir şey gelmesin sizin için söylemiyorum siz başka tabii.

Komşu:-Anlıyorum.

Hizmetçi :-Sağı solu, köşe bucağı karıştırırlar, hatta mutfağı bile. Eğer bu arada karınları acıkırsa orada bulduklarını ziftlenirler. Uykuları gelirse (Divanı işaret eder) şuraya boylu boyunca uzanıp kurşun gibi sızarlar. Sizin anlayacağını burası ev değil han, bu evde oturanlar da ev sahibi değil hancı. Hele bu Mail, ne malın gözüdür o. Kuzum sahi hep merak ederim. Polis böyle adamların elini kolunu sallayarak dolaşmasına neden ses çıkarmaz.

(48)

Komşu:-Kim bilir onlar da ne düşünüyorlar (Gülümser)

Hizmetçi :-Gecenin bir vaktinde bakarsınız, düşer, o saatte nereden gelir; evinde karısı hiç merak etmez mi? Hoş kadını görerseniz siz de benim gibi numarayı verirsiniz ya.. Aklım ermiyor bu işlere doğrusu.. (İçini çeker ve ortalığı toplamaya devam eder) (Komşu sesini çıkarmaz)

Hizmetçi :-Şu ortalığın haline bakın. Pazar yerinden farkı var mı? Hoş Pazar yeri zaten buradan daha tertipli, daha temizdir ya.. Orada hiç olmazsa aynı cins mal ötekilerden ayrı istif edilmiş durur. Bizde öyle mi? Her yerde dolapta saklanması adet olan şeyler bir zaman ortada süründükten sonra günün birinde bakarsınız çöp tenekelerinden çıkar da, çöp tenekesinde kendine zor yer bulacak eşya dolaplarda durur.

Komşu:-(Alaycı) İşin ağır doğrusu.

Hizmetçi :-Hem nasıl.. (Sağdan soldan toplayıp bir araya yığıklarını gösterir) Eğer köşe bucağı biraz daha tarasam daha bu kadar çıkar. Neden? Çünkü bu evde herkes ortalığı karıştırmak için birbiriyle yarışır da ondan. Ben

durmadan toplarım. Onlar da yine durmadan benim topladıklarımı dört bir tarafa saçarlar. (Yere düşen bir parçayı görüp de kaldırmak akıllarına gelmez. (Taklidini yapar) Buna basıp geçerler, eğer bu basılamayacak bir şeyse yine kaldırmazlar. (Taklidini yapar) Üzerinden atlayıp geçerler. (Kapıya doğru yürür, topladığı öteberi kolları arasındadır) Halbuki benim bir evim olsa onu ne kadar temiz tutardım.. (Çıkar)

Komşu:-(Kendi kendine) Sen de bir başka havada. (Dışarıda bir konuşma duyulur, Sermed girer)

Sermed :-Ooo.. Şimdi Fatma söyledi. Maşallah, evleneceğim aklıma gelirdi de sizi burada göreceğim aklıma gelmezdi. Nasılsınız bakalım? (Komşunun vereceği cevabı beklemez) Hava da amma sıcak bugün. Kusura bakmayın. (Kraavatını söker bir tarafa fırlatır, ceketini çıkarır, onu da başka bir tarafa atar, gömleğinin kollarını sıvar oturur) Bittim. (Ayaklarını komşu ile kendi arasında bulunan masaya koyar, sonra aklına bir şey gelmiş gibi kalkar, ceketinin ceplerini karıştırır, oradan çıkardığı kağıtları gözden geçirir, bir kısmını yırtıp parçalarını masanın üstüne atar, sonra elinde bir kağıt, düşünceli, komşuya bakar. Kendi kendine) Hay aksi şeytan gördün mü?

(49)

Komşu:-Ne oldu?

Sermed :-(Elindeki kağıdı komşuya gösterir) Bir arkadaşın nikahı vardı, dün.. Nasıl da aklımdan çıktı.. (Şımarık bir hareketle kağıdı atar) İyi çocuktu. Allah rahmet eylesin. (Dışarıda hizmetçinin sesini duyar, kapıya gider, ona doğru Semra nereye gitti diye sorduğu duyulur. Hizmetçinin sesi işitilmez. Sermed tekrar dönüp gelir, eski yerine oturur, ayaklarını aynı vaziyette uzatır. (Komşuya) E.. sizde ne var ne yok? (Yine cevap beklemez, uzanır kağıdı alır, okur, başını sallar) Nasıl unuttum. (Komşuya bakar, güler) Çok yazık oldu şu çocuğa.

Komşu:-Niçin böyle söylüyorsunuz?

Sermed :-(Alaycı) Ya nasıl konuşmamı istediniz?

Komşu:-Açık yürekle konuşmalı ve onlar için gönülden bahtiyarlık dilemelisiniz oğlum. Düşününüz düne kadar birbirinin yabancıları olan iki insan el ele veriyorlar, gök kubbe altında yeni bir yuva kuruluyor. Bugüne kadar yalnız kendileri için yaşamışlardı, bundan sonra birbirleri için yaşayacaklar. Bu ne büyük şeydir.

Sermed :-Ben bu işte hiçbir büyüklük göremiyorum. Oğlan kızını görüp sevdi ve elinden başka türlü gelmediği için onunla evlenmeye razı oldu. İşte bu kadar. Bunun büyüklük neresinde?

Komşu:-Evlatlarının böyle düşündüğünü görmek ana baba için ne korkunç şey.

Sermed :-Aklı başında olan herkes bu mevzuda benim gibi düşünür.

Komşu:-Akıllı sayılmak için sizin gibi düşünmek icap etseydi ben akılsız sayılmayı tercih ederdim.

(50)

Sermed :-O sizin bileceğiniz iş. Ayıp eğil ya ben bu mevzuda başka türlü düşünemiyorum. (Yüzsüz) Evet anlıyorum. Nikah, düğün herkes sizi tebrik ediyor. Kız tarafı gözünüzün içine bakıyorlar. Siz günün adamısınız. Ala, eğer yetecek paranız varsa balayı seyahati falan filan bunların hepsi iyi hoş şeyler, fakat sonra, sonra ne olacak?

Komşu:-Sonra ne mi olacak? Bir yuvanız. Sizi yürekten seven bir kadınınz olacak.

Sermed :-Beni yürekten sevecek kadın. Bu masala da inanacak adamı hani yok mu ya..

Komşu:-Mümkün, seni buna inandırmaktaki güçlüğü takdir ederim. (Hem kızgın hem alaycı) Hayatta birbirinden hafif, kararsız, ne istediğini bilmez, uçar ve ayarsız birkaç kadın tanıdın, sanıyorsun ki kadınlık bu, öyle değil mi? (Sermed toparlanır, ayaklarını indirir) Hayır, delikanlı sen kadınları tanımıyorsun. (Gözlerinin içine bakarak) Benim söylediğim kadınlar senin yuvarlandığın yerlerde yok.

Sermed :- (Ezilmiş) İşte Semra ile Şevki. Bunlar da karı koca değil mi?

Komşu:-(Duymamış görünür) Hiçbir şey, yuvasına bağlı bir kadın kadar büyük değildir. (Kalkar, dolaşarak konuşur, Sermed hayretle onu dinler) Ömür hep bir kararda gitmez. Gençlik hoş kokulu bir ilk bahar rüzgarı gibi gelir geçer. Yaz onu kovalar. İstirapsız günlerin nasıl geçtiği hiç anlaşılmaz. (Karşısında durur) Bir gün gözünü açıp bakarsın ki ömrün kışı gelip çatmış. O dem gelmeye görsün. Kimse yüzüne bakmaz. Eski çapkınlık günlerinden sana ne kaldı? Sıkıcı birkaç hikaye. Bu titrekt ihtiyar mı vaktiyle bunları yapmış? Ne gülünç şey. Bunlara kim inanacak? (Sermed'in yüzüne bakarak) Bunlara inanacak değil, dinlemeye razı olacak adam bile bulamayacaksın. Ömrün kışı gelip çatmaya görsün. Acılar, sıkıntılar, hastalıklar birbirini kovalar. Dostlar, sıkıcı olmadığın müddetçe seni ararlar. Sonra hepsi birer ikişer savuşup kaybolurlar. Koca dünyada yapayalnız bırakırlar. Nasıl bir insan öldükten sonra onu götürürler, dostlar mezarının başında güzel sözler söylerler, ağlaşırlar fakat sonra onu orada yapayalnız ve yardımsız bırakarak dönerlerse.. İşte sen de böyle terk edilirsin. Ölü bundan ne duyarsa sen de aynı şeyleri, aynı eza ve ıstırapı duyarsın. İşte o zaman karın, eğer seni seviyorsa, sende sevicek bir şey bulmuşsa, onun senin yanında kaldığını görürsün. (Kendi kendine konuşur gibi) Bu sadakat bana, adsız ve sahipsiz bir mezarın üstüne bırakılan küçük ve gösterişsiz çiçek demetlerini hatırlatır, bana onlar kadar dokunur. (Oturur, yorulmuş gibidir)

(51)

Sermed :-Bu hikayeleri çok dinledim ben. Bir arkadaşımın karısı daha geçen gün iki çocuğunu bırakıp kaçtı. Görüyorsunuz ya karısı onun düşkünlük günlerini bekleyecek kadar sabırlı çıkmadı.

Komşu:-Şu mesele. Anlıyorum, sen ışığı görmek istemediğin için gözlerini sımsıkı yumuyor ve sonra (Ona yaklaşır, elini dostça omzuna koyar) her taraf karanlık diye bağıryorsun. Etrafımız içi misallerle dolu. İnsan niçin daima her şeyin en kötüsünü düşünmeli?

Sermed :- (Bir hareket, komşudan uzaklaşır) Başka türlü duyup düşünmek elimde değil de ondan. Düşünün, ben her akşam belli saatte eve döneceğim. (Dalgın) Hep aynı kadın beni karşılayacak.

Komşu:-Fena mı yavru. Bir erkeğin ömrü, aslını ararsan bir kadını anlamaya yetmez bile.

Sermed :-(Düşünceli) Gündelik ev işleriyle yorulmuş, bezgin ve isteksiz bir kadın. Sizin ona, onun size söyleyecek ne kadar az şeyiniz var. Neden? Çünkü bu kadın sizin için artık bir meçhul değil. Onu kendiniz kadar, belki daha da çok tanıyorsunuz. Onunla konuşmak size, kendi kendinizle konuşmak gibi geliyor. (Dikkatle bakarak) Tabii takdir edersiniz ki bu da oldukça sıkıcı şeydir yani.

Komşu:-(Alaycı) Şu işe bakın.

Sermed :-Yorgun erkeklerle neşesiz kadınlardan mürekkep dostlarınız olacak, sıkıcı dostlar. Neden? Çünkü bu küçük toplulukta herkes, değişmez kıymet hükümlerine sahiptir. Ölçülü hareketler. En küçük bir taşkınlıkta bulunmak yasak. Sözler ve bakışlar hepsi hesaplı. Bazen boş ve sevimli bir kadına rastladığımız olacak. (Bir sigara yakar) Hayat ve canlılık dolu bir kadıncağız. Fakat karınız hemen bir bahane bulup onunla selam sabahı kesecek. (Ayağa kalkar, dolaşarak konuşur) ve belki çocuklarımız olacak. Düşünün, benim çocuklarım. (Önce güler, sonra dalgın) Ne tuhaf, onalar bana baba diyecekler. (Kendi kendine konuşur gibi) Baba, ne tuhaf. Acaba bir çocuk bana baba dese ben ne duyarım? (Komşuya) Bana öyle geliyor ki bu ses benim içimdeki ateşi bir anda söndürmeye yeter. Bu, korkunç bir şey azizim.

(52)

Komşu:-Yok canım, korktuğun kadar değil.

Sermed :-(Sinirli) Korkunç, hem çok korkunç bir şey bu. Çünkü her an bana artık yaşadığın yeter şimdi sıra benim, yolumun üstünden çekil, demek ister gibi karşıma dikilecek. (Alaycı) Bazı çok bilmişler gibi, belki siz de bana, onda yaşamaya devam edeceğimi söyleyeceksiniz. Fakat ben kendimden başkasında yaşamak istemiyorum ki..

Komşu:-Muhakkak, muhakkak.

Sermed :-(Sayıklar gibi) Geç kaldığım geceler, karım pencerede beni bekleyecek. Eğer ben çok geç kalırsam, ağlamaktan kızarmış gözlerle beni

karşılacak, bana o saatte nereden geldiğimi soracak, işin tuhafı bunu kendisine hak bilecek. Ben kendisine cevap vermek istemediğim zaman da bana kızacak, söylenecek, yahut sızlanacak, ikisi de bir. Bu da büsbütün keyfimi kaçırarak. Önce belki biraz karşı koyacağım; fakat kadın o kadar üstüme düşecek ki bir gün gelecek (Yavaşlar) yorulacağım, kolum kanadım kırılacak ve teslim olacağım. (Birden canlanır) Halbuki benim karım gayet ferasetli olmalı, benim hiçbir işime karışmamalı. Ben sıkılınca başımı alıp gidebilmeliyim. Karım arkama düşmemeli, beni kendi halime bırakmalı ve geri döneceğim zamanı sabırla beklemeli.

Komşu:-Böyle kadın bulsam ben de yeniden evlenirdim, Delikanlı. Seven kadın meraklı olur, kocasının her yaptığını bilmek ister; sevmeyen kadın da aynı şeyleri yapar. Bir kadınla beraber yaşamak isteyen haytallığı bırakmalı.

Sermed :-Siz beni anlayamazsınız bayım.

Komşu:-Seni anlayamaz mıyım. (Güler) Tuhaf, (Küçümseyen bir eda ile) Sende anlaşılmayacak ne var ki... Aşırı derecede havai, bir dalda durmaz, hafif ruhlu, kararsız bir gençsin, bütün benzerlerin gibi.. (Yavaş yavaş kızar) Ben yine hafif söyledim. Dünyaya yalnız kendi hesabına yaşamak için gelmiş olduğuna inanıyorsun, istiyorsun ki herkes sana hizmet etsin ve buna karşılık kimseye bir şey verme, öyle değil mi?

(53)

Sermed :-Farz edin ki öyle; amma tuhaf ha..(Amca girer)

Amca :-Ne oluyor? (Komşuyu görür) Siz (Kucaklaşırlar) Gözlerime inanamayacağım (Geri çekilip onu süzer) Nasılsınız aziz komşum? (Sermed onları alayla süzer, sonra çıkar)

Komşu:-Eh ne iyi ne de fena.. Bildiğiniz gibi işte. (Otururlar)

Amca :-Sizi gördüğüme çok sevindim.

Komşu:-Ya ben. (Gülümser)

Amca :-Nasıl oldu böyle.. Siz...

Komşu:-(Bir an cevap vermez) Bizim Suat'ın oğlu gelmiş dediler. Siz tanımazsınız. Parlak bir hariciyeci. Çoktan buralarda değildi. Şu çapkını bir göreyim dedim. Bu sabah erkenden kalktım. Geç kalırsam belki bulamam diye düşündüm de. Ben artık çok ihtiyarladım biliyor musun?

Amca :-Yok canım.

Komşu:-Evet, evet.. Fakat ne dersiniz, çapkın az kalsın beni tanıyamayacaktı. Ama ben onu görür görmez tanıdım. Saçları iyice kırılmış.. Tıpkı babası. Bilemezsiniz bu, ne kadar dokundu bana. (Dalgın). Ne uzak hatıralar.

Komşu:-Onu düşündüm kendi kendime.. Dostlar ne kadar azaldı artık.

Amca :-Öyle.. (İçini çeker)

Komşu:-Çapkına çıktım biraz. Yazık. Sen artık baba evini unuttun dedim. Çocukluğunu geçirdiğin o güzel yerler. Bana hak verdi.. Fakat arkasından ne dedi biliyor musunuz? (Şemsiyesini vurur)

Amca :-Ne dedi komşum?

Komşu:-Karısı hoşlanmıyormuş, bir defa beraber gelmişler, sıkılmış.. beğenmemiş.. (Birden canlanır) Fakat ilk fırsatta gelecek, söz verdi bana. Karısından habersiz.. Bana üstünden düştüğüm incir ağacı hala duruyor mu diye sordu. Bizim bahçedeki büyük incir. Kurduğunu, geçen sene kestirdiğimi söyledim. Çok üzüldü (Bir hareket) Neyse.. Oradan kalktım, buraya geldim işte..

Amca :-Nasıl bulabildiniz burasını?

Komşu:-Ha.. Ziynet'e sordum. Bana tarif etti. Durmadan kıkır kıkır güler. Ona da sinirlendim ya biraz..

(54)

Amca :-Adetidir, vazgeçmedi bu huyundan.. (Şefkatle) Kim bilir ne kadar yoruldunuz.

Komşu:-Eh, tabii.. Yorulmadım dersem inanır mısınız? (Etrafına bakınır) Kızımız nerede?

Amca :-Nil mi? Ha.. Beraber çıktık.. Sonra dönüşte benden ayrıldı. Bir mektep arkadaşına uğrayacakmış.

Komşu:-Nerelere gittiniz, kimleri gördünüz bakayım?

Amca :-(Üzgün gülümser) Hiç sormayın.. Tanıdıkların biri vardı..

Komşu:-Evet..

Amca :-Meraklı bir zat, ama ne kadar meraklı bilemezsiniz. Kapı tokmaklarını tutmaz, mikrop alırım korkusuyla, insan içine karışmaz, ne kimsenin elini tutar, ne kimseye el verir, hülasa bir alem. Çoktan görmemiştim kendisini, buraya gelmişken bir uğrayayım dedim (İçini çeker)..

Komşu:-Kendisine bir şey mi olmuş yoksa?

Amca :-Evet, olanlar olmuş. Ölmüş..

Komşu:-Ölmüş mü?

Amca :-Evet ölmüş. Zavallı son zamanlarda bir başka şeye merak sardırması: yüz sene yaşamak. Son defa bundan iki ay kadar önce görüşmüştük. Diz dize oturmak adeti olmadığı için koca salonda karşılıklı salonun bir ucunda o, bir ucunda ben konuşmuştuk.

Komşu:-Ya...

Amca :-Evet, işte o zaman yüz sene yaşamaya karar verdiğini söylemişti. Şimdi haber aldık, ölmüş biçare.

Komşu:-Neden acaba?

Amca :-Bilmem, bilmem diyorum ama benim anladığım şu: zavallı adam (Yüz yıl yaşamak için ne yapmalı?) adlı kitabın sağlık verdiği bütün öğütleri, noktalı virgüllerine varıncaya kadar, şaşırmadan yerine getirmek için öyle çırpındı, öyle didinip terlerdi ki bu kadarına kim olsa dayanamazdı. Zavallı adam bu yüzden gürlledi gitti işte.

Komşu:-Vah zavallı vah.

Amca :-Karısı onun eceliyle öldüğünü söylüyor; fakat ben bu fikirde değilim. O eceliyle ölmedi, o yüz yıl yaşamak istediği için öldü. Şu bir hafta içinde ne kadar sıkıldığımı Allah bilir. Şikayetler, kavgalar, bağırıp ağlaşmalar. Perdeli perdesiz şakalar, ölçüden aşırı kahkahalar.. (Komşu başını sallar, amca devam eder) Eve vakitli vakitsiz girip çıkanların haddi hesabı yok. Bunlar kimdirler, neyin nesidirler, niçin gelirler, ne yaparlar anlayamadım gitti.

(55)

Komşu:-Bunlar bizim alışık olmadığımız şeyler.

Amca :-(Kalkar dolaşır, komşu ses çıkarmadan gözleriyle onu takip eder. Sonra oturmak ister yer seçemez..) Ya bu karışıklık.. (Sermed'in ortada bıraktığı eşyayı dikkatle kaldırır.) İnsan bu evde dalgalı denize düşmüş ceviz kabuğuna benziyor. Vaktiyle gençliğimizde bize iki nokta arasındaki en kısa yolun müstakim olduğunu öğretmişlerdi. Hoş şimdi o da değişmiş ya. (Yürürken durur, yolunu kesen bir sandalyeyi çekip duvara dayar, onun yanındakini de onun yanına çeker) adım başında (Ayağı pabuca takılır, onu yana iter) Akılda olmayan engeller yolunuzu keser.. (Birden durup komşuya bakar) Bu ev halkı bana neyi hatırlatıyor biliyor musunuz?

Komşu:-Neyi?

Amca :-Çocukluğumda dinlediğim bir masalı. Hani sihirbazın kaçırdığı peri kızı vardır. Çocuk onu kurtarmaya gider. Fakat orman karanlık ve korkunçtur. Ormanda bütün yollar birbirine benzer. Akıllı çocuk yolunu şaşırılmamak için geçtiği yerlere beyaz çakıl taşları serper..

Komşu:-(Anlamamış) Evet?

Amca :-Bunların o çocuktan farkı şu: Çocuk geçtiği yere çakıl taşı serpiyordu, bunlar da ev eşyası. (Oturur)

Komşu:-Bizim gibi sükûn ve intizamda rahatlık bulanlara bu derbederlik ıstırap verir.

Amca :-Hem nasıl? (Ona bakar) Dahası var.. Bir ev halkını belli saatte bir sofraya başında toplayan adet. O ne güzel şeydir. Ana, büyük ana, baba, kardeş ve

çocuklar. Bu toplulukta ne ilahi bir şey vardır. Sanki aile bağı bu sofranın etrafında şekillenir, elle tutulacak hale gelir.. Fakat burada, bu evde.. (Yeniden kalkar, dolaşır) Bu güzel adetimiz de bütün ötekiler gibi unutulmuş. Karnı acıkan ayak üstü rasgele atıştırır, uykusu gelen de ötekilere haber vermeden gidip yatar.

(56)

Komşu:-Güzel adetlerimizin unutulması, ne yazık.

Amca :-Hem çok, çok yazık. Bu hava beni boğuyor. Ne kadar bunaldığımı bilemezsin. Şu kızı buranın zehirli havasından kurtarmak kabil olamayacak diye öyle korkuyorum ki..

Komşu:-Hayır korkmayın. Görüp duydukları belki..

Amca :-Allah bilir. Kız incecik bir çiçek gibi. En hafif rüzgar onu hemen eğiyor. (Birden canlanır) İşin doğrusu bu da canımı sıkıyor benim. Onun daha kuvvetli ve anlayışlı olmamasına kızıyorum.

Komşu:-Nasıl?

Amca :-Söylemeye dilim varmıyor. Sermed'le Nil'in arasında..

Komşu:-Evet?

Amca :-Bir şeyler dönüyor.

Komşu:-Ne gibi?

Amca :-Evlenme.. Anladınız mı? Sermed bunu aklına koymuş. Ötekiler de bunu kolaylaştırıyorlar.

Komşu:-Acaba?

Amca :-Bundan şüpheleniz olmasın.

Komşu:-Sizi beklerken bu mevzuda kendisiyle konuştum biraz.

Amca :-Nasıl, kiminle?

Komşu:-Sermed'le..

Amca :-Evet. Peki ne diyor?

Komşu:-Yok, öylesi değil. Çok umumi şekilde. Evlilikten o şekil de bahsetti ki bana.. (Güler)

Amca :-(Ciddi) Korkarım inandınız siz de.. Hayır, Hayır.. Siz bakmayın onun söylediklerine. İşte asıl tehlike burada ya..

Komşu:-Belki, hakkınız var.

Amca :-(Kendi kendine konuşur gibi) Vaktiyle babası ölünce (Göğüs geçirir) Nil o zaman sekiz on yaşında var yoktu. Ana kız ortada kaldılar. Ne elde ne avuçta bir şey var. Bir sürü borç da caba. Ben o zaman haber gönderdim kendilerine. Onlara kollarımı açtım. Gelin yanıma dedim. Karım da bu kızı öz evladı gibi bağrına basmaya hazırlandı. Fakat anne.. Ne yaptı? Reddetti bizi. Çünkü benden de karımdan da nefret ediyordu. Zavallı kadın başına gelen bütün felaketlerden bizi mesul tutuyordu. Kocasıyla olan anlaşmazlığa varıncaya kadar her şeyde. Evet.. Oysa ki.. Sonra ne yaptı bakınız bu kadın. Kızı ile, bu Nil'le kalktı, işte bunlara taşındı.. Halbuki bunlar istemiyorlardı onu. Bu Semra'nın annesi daha sağdı o zaman. Fakat kadın işi anlamazlıktan geldi.. Ama ne oldu sonunda. Bunlar hepsi bir oldular.. Zavallı kadına neler yapmadılar. O güzelliğine mağrur kadın evin içinde hakir bir kedi gibi itilip kakıldı.. Ona her hareketi reva gördüler. Hele bu çocukların annesi.. (Birden hırslanır) Şimdi aynı ananın çocukları bu kıza benden çok sahip çıkıyorlar. Niçin, çünkü kızın elinde birkaç parası var şimdi.. Vaktiyle haklı haksız kırıp incittikleri kızın. Bütün mesele burada işte. Onu yiyip bitirmek. Ama hangi yolla olursa olsun. Evlenmek icap ediyorsa ona da hazırldılar. Yeter ki bu para üstüne ellerini koyabilsinler, sonra bir posa gibi onu kaldırım atmak. Vaktiyle yaptıkları gibi.. (Yorgun) İşte olacağı bu.. (Birden yumruğunu vurarak bağırır) Fakat hayır buna müsaade etmeyeceğim ben, sağ kaldıkça.. (Nil girer)

(57)

Nil :-Ne var, ne oluyorsunuz amca? (Komşuyu görür) Ooo siz burada?

Amca :-Kızım (Ona sarılır)

Nil :-Ben de kavga ediyorsunuz sandım. (Güler, komşuya) Nasılsınız? (Amcaya)
Semra nerede? (Amcayla komşu bakışlılar)

Amca :-Bilmiyorum görmedim.

Nil :-Öyle mi? (Amcaya) Evde bulamadım, beyhude yoruldum.. (Komşuya)
Kusura bakmayın. (Amcaya) Değişeyim. (Çıkar)

Amca :-(Arkasından bakar) Bu kıza karşı ne kadar zayıf olduğumu anlayamazsınız.

Komşu:-Hiç anlamaz olur muyum.

Amca :-Fakat o bilmez bunu. Varsın bilmesin ne ehemmiyeti var. (Dalgın) onun işlerine karışmaya hakkım olmadığını bilmez değilim. Nihayet kendi hayatına dilediği gibi tasarruf edecek bir yaşta, fakat o babasından bana kalan tek emanet.. O da tıpkı babası gibi hafif ruhlu. Bu da beni korkutuyor. Bu hafifliğin ona felaket getirmesinden öyle korkuyorum ki..

(58)

Komşu:-Hakkınız var komşum.

Amca :-Babası mahvoldu. Hiç olmazsa bu çocuğu kurtarmak istiyorum. Biliyor musunuz bir kudretli melek karşıma çıksaydı da, “Dile benden ne dilersin” deseydi..

Komşu:-Ne dilerdiniz ondan?

Amca :-Ondan ne şu, ne bu.. Hiçbir şey.. Yalnız bu kızın kaderine hükmetmek kudretini isterdim. Kötü alın yazısını bozmak kudretini..

(59)

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Perde açıldığı zaman hizmetçi bir şarkı mırıldanarak ortada dolaşır. Önce perdeleri, sonra pencereyi açar. Uzaklaşan bir motor sesi duyulur, bir zaman hareketsiz pencereden bakar, içini çeker. Sonra döner, kararsız ortada etrafına bakınır.. Çiçeklerin suyunu pencereden döker, sonra eğilip aşağı bakar, güler.. Çiçekleri yerine koyar. Oturur, esner, gerinir.. Sonra isteksiz kalkar.. Yine pencereye gider ve hafiften mırıldanır. Arkası kapıya dönüktür. Tam bu sırada kapı yavaş yavaş açılır. Kamburun yalnız başı görünür. Korkulu bakışlarını odanın dört tarafında dolaştırır. Hizmetçiyi görünce gülümser. Sonra ayaklarının ucuna basarak girer. Yakasını eliyle düzeltir, ceketinin eteklerini çekerek kendine çekidüzen verir.)

Kambur :- (Gülümser) Ne tatlı sesi..

Hizmetçi :- (Hızla döner) Ay sen misin? Ödüm koptu. (Daha yumuşak) Beni korkuttun.

Kambur :- (Şaşırılmış) Sahi mi? (Kararsız görünür)

Hizmetçi :- Ne var, ne istiyorsun yine? (Saçını eliyle geriye iter)

Kambur :- (Çekingeng, aynı zamanda cüretkar) Ne isterim ben (Önce geri geri çekilir, kah güler kah kaşları çatılır sonra birden cesaretlenmiş ona doğru iki adım atar) Senden başka... Ne istediğim var benim?..

Hizmetçi :- Deli sen de.. (Güler, tekrar pencereye doğru yürür, kambur onun arkasından seğirtir.

Kambur :- Seni alacağım. (Hizmetçinin birden durduğunu görünce korkup geriler.)

Hizmetçi :- Hep aynı hikaye. İyi hoş ama ya ben seni istemezsem. (Güler)

Kambur :- (Cesaretlenmiş) İstemesen de benim olacaksın.

Hizmetçi :-Daha neler, o eskidenmiş kuzum. Annem on üç yaşında evlenmiş, onu babası yaşında bir adam vermişler, ağlamış, bağırılmış, tepinmiş, herkesi tırmalayıp ısırılmış, fakat kimse onu dinlemek istememiş. On üç yaşında onu kendi yaptığı bez bebeklerinden ayırmışlar, koca diye seçtikleri adama vermişler..

(60)

Kambur :-(Gençliğinden mağrur görünür) Sen annenden daha talihlisin, çocuklarımız da senden daha talihli olacaklar.

Hizmetçi :-Çocuklarımız mı? Sen çıldırdın mı kuzum?

Kambur :-(Ateşlenmiş) Benim olacaksın, benim..

Hizmetçi :-(Kendini beğenmiş) Bunu aklından çıkar. Zorla güzellik olmaz. Hem sevemeyecek olduktan sonra evlenmekten ne çıkar? (Ondan uzaklaşır)

Kambur :-(Arkasından yürür) Siz kızlar hep böyle düşünürsünüz. Her evlenen birbirini severek mi evlenir sanki?

Hizmetçi :-Başkaları benim umurumda değil. Ben kendime bakarım. (Üzgün) Beni isteyen biraz da ben istemeliyim. (Pişman) Haksız mıyım ama söyle?...

Kambur :-(Sayıklar gibi) Çocuklarımız olacak. (Ona bakar) Ben çocukları çok severim.

Hizmetçi :-(Zalim) Ya çocukların da senin gibi kambur olurlarsa.. (Duruş) Ne yaparsın?

Kambur :-(Şaşkın) Kambur.. (Silkinir) Olsun.. Onları yine severim. Anam beni kamburum diye sevmedi mi?

Hizmetçi :-(Arkası dönük, elinde ayna yüzünü tetkik eder) Ananı bırak şimdi, o iş başka, fakat karın. Bu işin bütün kabahatini sana bulacak, senden iki kere nefret edecek karın.

Kambur :-(Kendi aleminde) Biz beş kardeşтик. Beş kardeş içinde de kambur olan yalnız bendim. (Üzgün) Beni daima ötekilerden hoş tutarlardı.

Hizmetçi :-Zavallı

Kambur :-Ben de öyle yapacağım. Eğer onların hepsi kambur olursa onları ayırt etmem fakat içlerinden yalnız biri kambur olursa onu, ötekilerden daha çok severim. (Hizmetçiye bakar) Hiç değilse öyle görünürüm. (Üzgün) Babam gibi.. (Komşu girer, ötekilerin arkası kapıya dönüktür, görmezler. Komşu öksürür.)

Hizmetçi :-Ay..

Kambur :-Eyvah..

Komşu:-Korkmayın benim.

(61)

Hizmetçi :-Yüreğim ağzıma geldi.

Kambur :-Benim de.. (Gitmek ister)

Komşu:-Dur gitme. (Hizmetçiye) Ne istiyor bu?

Hizmetçi :- (Kambura bakar) Hiç... Olmayacak şey canım.

Komşu:-Neymiş bu olmayacak şey?

Hizmetçi :-Benimle evlenmek istiyor.

Kambur :-Olacak şey değil ya.. İşte gönül bu, ferman dinlemiyor. (Hizmetçi çıkar)

Komşu:-Ne o pek dertli görünüyorsun?

Kambur :-İnsan dertsiz olur mu hiç, hele benim gibileri.

Komşu:-Neden, sen başkalarından kendini ne diye ayırıyorsun?

Kambur :-Benim en büyük derdim bu. (Kamburunu eliyle gösterir) Başkaları ara sıra dertlenirler, sonra işleri yoluna girer, dertlerini unuturlar, fakat ben dertten hiç kurtulmam. Çünkü herkes benim kamburuma (Gözlerini kaydırarak) böyle eğri bakar, bu da (Yine kamburunu işaret eder) beni hiç bırakmaz.

Komşu:-Aldırma.

Kambur :-Aldırmayayım mı? (Komşuya yaklaşır)

Komşu:-Tabii aldırma.

Kambur :-Söylemesi kolay.. (Ondan uzaklaşır, kamburunu gösterecek şekilde dolaşır)

Komşu:-Ben de gençliğimde dimdiktim çok eskiden (Güler) Ayrıca o zamanın modasına göre yüksek yakalık kullanırdım, demir çember gibi kaskatı.. Bu yüzden boynum bak şöyle (Yapar) dövüşçü horoz gibi dikerdim. (Hizmetçi girer, elindeki kaptan çiçeklere su koyar) Söz aramızda kendimi de pek beğenirdim, hem herkesin bana tığ gibi delikanlı demelerini isterdim. Bunun için de sokakta giderken kendimi kaskatı gererdim. Bak şöyle.. (Ayağa kalkar ve taklidini yaparak yürür)

Hizmetçi :-Baston yutmuş gibi.. (Güler)

Komşu:-(Hizmetçiye) Güzel söyledin evet, tıpkı baston yutmuş gibi (Kambura) Fakat sonra ne oldum bak. (Birden çöker) Seneler beni nasıl büktü. (Kendini işaret eder) Bak ne hale geldim (Başı önünde) Kamburluk da ihtiyarlık da el ele vermiş bizi yolumuz üstünde bekler. (Ayağa kalkar, ötekiler hayretle ona bakarlar, komşu kendi kendine konuşur gibi söylenerek yürür) İnsan gençlikte başını dimdik tutar, gözleri de yalnız yıldızlarda dolaşır fakat seneler birbirini kovaladıkça (Yavaş yavaş eğilir) insan yavaş yavaş toprağın üstüne eğilir, sanki kendine mezar olacak yeri tanımak ister gibi. (oturur)

(62)

Hizmetçi :-Sizde de başka laf yok, hep ölüm, hep mezarlık.

Komşu:-Doğru ama sen de benim yaşımda olsaydın. (Durur, ona dikkatle bakarak) sen de yaşlanınca ister istemez ölümü düşünürsün. (Duruş) Hem yalnız düşünmekle de kalmaz, onu sevmeyi öğrenirsin benim gibi..

Kambur :-Ölüm sevilir mi hiç?

Komşu:-(Üzgün) Ömrün kışı gelip çatmaya görsün. Ölün bütün sevdiklerini birer birer elinden alır, sonunda bir gün gelir yabancı bir kalabalığın ortasında yapayalnız kalırsın. (Onlara bakarak) Bu kalabalık sizin de onlar gibi hayatla dopdolu olduğunuz günleri hiç tanımadı; sizi sönük ve yorgun bir ihtiyar buldu ve daima böyle olduğunuzu sandı.

Kambur :-Çok acı !

Komşu:-(Hizmetçiye) İşte o andan itibaren ölümün manası birden değişir senin için. O, artık korkunç bir şey olmaktan çıkar sizin için. İnsan bir bezginlik duyar içinde. Ve hasta sakin, rahat bir yatağı nasıl özlerse sen de ölümü öyle özler ve beklersin.

Hizmetçi :-Ölüm lafı olunca hemen için sıkılır, ben ölmek istemem.

Kambur :-Kimse istemez ama herkes ölür.

Hizmetçi :-(İçini çeker) Orası öyle. (Komşuya) Ben böyle şeyleri sizin yaşınıza gelince düşüneceğim. Şimdilik bütün istediğim yaşamak. (Çıkar, dışarıda şarkı söylediği duyulur)

Kambur :-(Acınacak halde) Çok katı yürekli, onu deli gibi seviyorum. Fakat bu katılığı beni donduruyor, ondan korkuyorum.

Komşu:-Aldırma.

Kambur :-Aldırmayayım mı?

Komşu:-Tabii aldırma (Ona bakar) Sen kadınları tanımazsın?

Kambur :-(Güler. Bu gülüş onu daha gülünç gösterir) Hımm.. (Yeniden güler) Tam buldunuz adamını.. (Ciddi ve üzüntülü) Kadınları tanımak için önce onlara sokulmak lazım. (Bir hareket yapar) Halbuki bütün kadınlar benden kaçar (Bakar) Ateş sudan nasıl kaçarsa. (Kendi kendine) Hem kadınları tanıyıp anlamak kolay mı? (Komşuya bakar) Kadınlar şöyle dursun bazen kendimi anlatmakta zorluk çekerim ben. (Amca girer)

(63)

Komşu:-Büyük laf ettin be delikanlı bir filozof gibi.

Amca :-Filozof olan kim? (Kambura bakarak) Bu mu?

Komşu:-(Başını sallar) Öyle.

Amca :-(Oturur, kambura) Ne oldu bizim işler?

Kambur :- (Şaşırılmış) Ne işi?

Amca :-Ne işi olacak.. Damı aktaracaktın hani..

Komşu:-(Amcaya) O da olur bir gün elbet.. (Şakacı) Şimdi onun derdi başka (Kambura) Benden sana nasihat sakın yılma.. Kadınlar Mart havası gibidir. Kara bulutlara aldanıp tasalanma.. Bakarsın güneş birden bulutları yarıp doğar, dünya senin için de gül güneşlik olur.

Kambur :- (Geri geri çekilerek) Kim bilir.. (Çıkar)

Amca :-Derdi ne bunun?

Komşu:-Bu yaşta insanın ne derdi olur? Vurulmuş sizinkine.

Amca :-Sahi mi? Aklıma da gelmedi değil hani. Ne zaman geldiniz? Nasıl oldu da görmedim sizi?

Komşu:-Az önce. Sizi göremeyince oturup bekledim burada.

Amca :-İyi ettiniz. (Aralık) Hani geçen sene tamir ettirdiğim duvar vardı ya..

Komşu:-Evet..

Amca :-Çatlamış yine, aklım ermedi bu işe.

Komşu:-Kuyuya yakın herhalde ondan.

Amca :-Bilmem. Neyse bizim Salih ustayla konuştum. Sözde bugün gelip bakacaktı. Gelmemiş, ona da canım sıkıldı.

:- (Nil girer)

Amca :- (Nil'e) Sen nerdesin kızım?

Nil :-Bir şey mi var amcacığım?

Amca :-Hiç, ne olacak, bu sabah görmedim de merak ettim..

Nil :-Şöyle çıktım biraz.. (Komşuya) Hava ne kadar güzel bugün.

Komşu:-Aldanmayın kızım. Fırtına var.

Nil :-Yok canım siz de.. Şu havaya bakın, ne sakın. Hele deniz.. Uyuyor sanki..
(Amcaya) Bugün öyle neşeliyim ki... (Amcayla komşu bakışırlar)

(64)

Nil :-İçim içime sığmıyor. (Güler) Durmadan gülmek, şarkı söylemek istiyorum.
(Hızla döner, gelip oturur) İnsan ne tuhaf mahluk. Gün olur her şey, ama her şey can sıkır, her şey keyfinizi kaçırmak için söz birliği etmiş gibidir.

Komşu:-Öyledir.

Nil :-Sonra aradan zaman geçer.. Keder yerini neşeye bırakır. İnsan neşeli olunca her şey nasıl değişir birden. Renkler, sesler bile.. İnsan, dünyanın sanki yeniden yaratılmış olduğunu sanır. Yalnız kendisi için.. Böyle bir his uyanır içinde. Kalbiniz üzüntü ve kinden boşalır; yalnız sevgiyle dolar.. Her şeyi açık yürekle sevmek istersiniz tıpkı çocuklar gibi..

Amca :-Hayırdır inşallah.

Nil :-İşte ben de bu kadar neşeliyim bugün. (Pencereden uzaklaşır, komşuya)
Amcama söylediniz değil mi?

Amca :-Ne? (Komşuya bakar)

Komşu:-(Nil'e) Hayır kızım. (Başı önünde) Beni bu işlere karışırma. Sana bunu dün de söyledim.

Nil :-Öyle olsun.. Amca?

Amca :-Söyle.

Nil :-Sermed'le nişanlandık.

Amca :-Ya.. (Kızacak gibi olur sonra birden kendini tutar) Ne zaman?

Nil :-Dün.

Amca :-Dün fakat dün siz birbirinizi görmediniz ki.. Tuhaf.

Nil :-Geçen hafta onlarda olduğumuz zaman.

Amca :-Evet?

Nil :-Sermed, bana evlenme teklifinde bulundu.

Amca :-Tamam. (Komşuya) Size söylemiştim. (Nil'e) Peki, sen ne dedin?

Nil :-Düşüneyim dedim.

Amca :-Güzel, sonra?

Nil :-(Tekrarlar) Sonra? (Hafif) Bir hafta düşündüm işte ve (Güler) kararımı verdim sonunda. Ona da bu sabah telefonda söyledim razı olduğumu. (Saate bakar) Onlar da neredeyse gelirler.

Amca :-(Üzgün) Demek böyle..

Nil :-Bu haber sizi umduğum kadar şaşırtmadı.

Amca :-(Üzgün, gülümser) Bekliyordum da..

(65)

Nil :-(Alaycı) Öyle mi? Buna çok sevindim.

Amca :-Şu işe bakınız.

Nil :-(Amcaya) Sizin neler düşündüğünüzü anlıyorum. Onun hafifliği bu.. Sizi korkutuyor. (Kendinden emin) Fakat üzülmeysin hepsi düzelecek, hepsi..

Amca :-Bir insanın düşünebileceği hatalardan en büyüğü nedir bilir misin? Bir başkasını kendi istediği gibi duyup düşünmeye mecbur edebileceğine inanması. Bu inanış, evlilik hayatında iyi niyet sahibi pek çok insanı bedbaht etmiştir. Hayır kızım, sen onu asla değiştiremeyeceksin. O, nasılsa öyle kalacak.

Nil :-Siz bir kadının kuvvetini tanımıyorsunuz amca.

Amca :-İnsan kendi kuvvetini olduğundan büyük görmemeli.

Nil :-Kim bilir..

Amca :-(Birden kızar) Buna nasıl karar verebildin anlamıyorum, aklım ermiyor, inanmak istemiyorum.

Nil :-Neden?

Amca :-(Kızgın) Neden? Neden? Çünkü beş parasız, kararsız, mesleksiz, havai.. Ya vaktiyle sana oynadığı o çirkin oyun. Hem alelade bir kadın yüzünden.. Nasıl unutursun bunu..

Nil :-Bunu hatırlatmayın şimdi.

Amca :-Bütün bunları bildiğin halde.. Aklım duruyor, anlamıyorum.

Nil :-Biz seviyoruz birbirimizi..

Amca :-Zavallı yavrum.. Anlıyorum seni.. Eski hatıralar.. Bunları unutamıyorsun, zaafının hakiki sebebi bu.. Yazık.. Başından bunca iş geçti. Fakat sen hala çocukluktan kurtulamadın..

Nil :-Ne demek istiyorsunuz anlamıyorum.

Amca :-Şunu demek istiyorum.. Sen insanları hiç tanıımıyorsun yavrum. Bu fena, hem çok fena..

Nil :-Hiçbir şey anlamıyorum söylediklerinizden.

Amca :-Anlamayacak şey mi söyledim sana.. İnsanları tanıımıyorsun dedim. Hele Sermed'i hiç.. O seni sevmiyor kızım, inanma ona..

Nil :-Nereden biliyorsunuz?

Amca :-Nereden bileceğim? Ben bu ateşten çemberin dışındayım. O seni sevmiyor, sevemez kızım.

Nil :-İftira ediyorsunuz.

Amca :-(Duymaz) Çünkü sevmek, sevebilmek kolay değil ki kızım. Bu da bir nasip işi, büyük bir şey bu.. Halbuki senin Sermed'in..

(66)

Nil :-Tuhaf !

Amca :-Onun sende kıymet verdiği şeyler çok başka..

Nil :-Başkaymış.. Ne mesela?

Amca :-Ne mi? (Birden kızar) Paran anlamıyor musun? Yalnız bu.. O seni değil bunu seviyor. Çünkü hayatta bundan başka kıymet verdiği şey yok. Bütün emeli çalışmadan üzüntüsüz bir hayat yaşamak. İşte tek kaygısı bu. Bunun için o nesini feda etmez. Zavallı kızım, sen eğer beş parasız bir dul kadın olsaydın zanneder miydin ki..

Nil :-Aldanıyorsunuz.. (Komşu belli etmeden çıkar)

Amca :-Hayır, aldanmıyorum.. Ortada bir aldanan varsa o da sensin.

Nil :-Rica ederim amca, susun artık.

Amca :-Hayır susmayacağım.. Hem haberin olsun ki bu işe mani olmak için her şeyi yapacağım.

Nil :-Tecrübe edin bakalım. (Güler) Mani olacakmış, ne hakla?

Amca :-Ne hakla mı? (Şaşırır) Öyle ya ne hakla.. (Üzgün) Seni aldatılmış görmek.. Ben bile bile buna nasıl razı olurum kızım. Buna razı olamamak bu hakkı vermez mi bana?

Nil :- (Sert) Beni benden fazla düşünmenize lüzum yok. (Kızar) Mani olacakmış.. Çünkü o beni sevmiyormuş.. Siz sevgiden ne anlarsınız? (Ağlar) Zavallı annem de söylerdi. Onu da siz bedbaht ettiniz. Babamla annemin arasına girip.. Zavallı anneciğim, nasıl nefret ederdi sizden..

Amca :-Benden nefret ederdi öyle mi? Hakkı var yavrum.

Nil :-Şimdi hakkı var değil mi? İş işten geçtikten sonra.

Amca :-Evet hakkı vardı kızım. (Birden patlar) Çünkü ben de ondan nefret ederdim.. Çünkü kardeşimi, senin babanı o mahvetti. Onu anlamadı.. Anlamak için en küçük bir gayret harcamak istemedi. Aklına koyduğu boş, gürültülü hayatı yaşamak pahasına onu söndürdü, mahvetti. Anlıyor musun, baban eceliyle

ölmedi, onu annen öldürdü. Senin savruk, ne oldum delisi, boş kafalı, şımarık annen.. (Üstüne doğru yürür)

Nil :-(Bağırır) Amca? (Amca şaşırır, geriler. Sonra çıkmak için kapıya doğru yürür, vazgeçer.. Nil'e doğru iki adım atar fakat cesareti kırılmış gibi döner.. Pencereye gider, arkası Nil'e dönük konuşur.)

(67)

Amca :-(Sakin fakat kırık) Affedersin kızım. Of ne deliyim ben.. Birdenbire tutamadım kendimi. (Nil bir an ona bakar, sonra gürültüsüz yan kapıdan çıkar. Amca farkında değildir, devam eder.) Sana söylenmemesi icap eden şeylerdi bunlar. Hayır kızım. Buna hakkım yok benim.. O ne de olsa senin annen. Onu dilediğin gibi duyup düşünmene nasıl karışırım ben.. (Sermed görünür. Etrafına bakınır, amcayı görür çekilecek olur. Sonra birden karar verir, kollarını yan tarafa açmış yapmacıklı bir hareketle amcaya doğru yürür.)

Sermed :-E.. Amcacığım.. Şu bahtiyar genci kucaklamayacak mısınız?

Amca :-(Anlamamış gibi bakar) Siz hele bahtiyar olun da.. (Kapıya doğru yürür, çıkacağı sırada Sermed'in sesini duymuş olan Nil görünür)

Sermed :-Ooo.. Nil.. Bahse girerim ki amcan bizi kıskanıyor.. (Yapmacıklı, kollarını salıverir, Amca ona bakar sonra hızla çıkar)

Nil :-(Sermed'e) Semra nerede?

Sermed :-Bilmem.. Ben önden çıktım.. (Güler) O terziye uğrayacaktı. (Nil'e dikkatle bakar) Neyin var senin?

Nil :-Hiç, hiç!..

Sermed :-Ağlamışsın galiba.. Yoo ben böyle şey istemem.. İnsan heyecanına hakim olmalı.

Nil :-Semra nasıl karşıladı?

Sermed :-Neyi? (Gözü etrafta dolaşır, güler) Ha.. Bilmem.. (Toparlanır) Hem söylemedim ki zaten..

Nil :- (Şaşmış) Neden?

Sermed :- Unuttum.. Fakat dur bakayım.. Sahi.. Şevki'nin haberi var. Ona söylemiştim. O da ona söyleyiversin artık. (Güler) olmaz mı?

Nil :- Tuhaf. (Komşu girer)

Komşu:- İşte yine sabredemedim, geldim. (Etrafına bakınır) Ne o yalnızsınız galiba..

Nil :- Buyurun.

Sermed :- Ooo, siz.. (Onun koluna girip sürükler) Haberiniz var değil mi?

Komşu:- Yavaş, var var.. (Nil'e) Ne kaçık şey bu..

Sermed :- (Karşısına geçip oturur), ayaklarını önündeki masaya dayar, sonra birden toparlanıp indirir) E.. Ne dersiniz bu işe?

Komşu:- Ben mi? Hiç ne diyeceğim oğlum. Bize sıra gelinceye kadar..

(68)

Sermed :- Yoo, olmaz.. Bu beklediğim cevap değil.. (Nil'e) Biliyor musunuz bayağı hoş adam şu sizin komşu.. (Güler, komşuya) E.. Sizde ne var ne yok bakalım.. Her gelişimde hep kendi kendime acaba babalık.. (Güler)

Komşu:- Hakkın var yavrum..

Nil :- Sermed.. (Komşuya) Kusuruna bakmayın.. Pek delidolu..

Komşu:- Öyle öyle.. Deli olmasına deli ama pek dolu değil.. (Amca girer)

Amca :- (Komşuya) Birden kayboldunuz, ben de gittiniz sandım.. (Şaşkın) Ne dersiniz bu işe (Ötekileri işaret eder, sonra birden toparlanır) Ha sahi öyle ya haberiniz vardı sizin.. (Güler, nefsiyle mücadele ettiği göze çarpar) Gençler.. Bize haber vermeden, kendi aralarında..

Sermed :- E.. Amcacığım, bu usullere alışmanız lazım canım.

Amca :- Tabii, tabii yavrum. Şaka söylüyorum.. (Nil şaşırması Amcaya bakar, Amca gözlerini ondan kaçırır, komşuya) Fakat biliyor musunuz bu Sermed çapkını..

(Birden yalandan ciddileşmiş görünür, Sermed'e) Fakat sana önceden haber vereyim delikanlı..

Sermed :-Ne?

Amca :-Eğer.. (Nil'i işaret eder) Bu kızını inkisara uğratırsan.. (Kendini tutamaz, bağırır) elimden yakamı kurtaramazsın.. (Birden toparlanırlar, gülmeye çabalar.) Çapkınlar sizi..

Nil :-Amcacığım.. (Kucaklaşırlar)

Amca :-Yavrum..

Nil :-Ne o ağlıyor musunuz? (Komşuya) Ağlıyor..

Amca :-Aldırma, sevinç göz yaşları yavrum bunlar..

Nil :-Acaba? İnanayım mı?

Amca :-Hayır, hayır bir tek kelime söyleme.. Tek bir kelime fazla olur. İnan bana.. Bahçede dolaştım. Kendi kendime de düşündüm biraz.. Madem ki bu seni bahtiyar ediyor.. (Güler)

Sermed :-(Komşuya) Ne müessir levha değil mi? E.. bakın ben bu işte yokum çocuklar.. (Komşu onu dinlemez, pencereden bakar, birden telaşlandığı görülür, yerinden kalkıp pencereden uzanır. Sermed, Nil'e ne var demek ister gibi bakar.)

Komşu:-Hey bekçi oğlum, o arabalar ne orada? (Duruş) Efendim? (Sermed koşup bakar, hizmetçi girer, Nil'in kulağına bir şeyler fısıldar, beraber çıkarlar.)

(69)

Nil :-(Sermed'e) Bir dakika. Şimdi gelirim. (Sermed de beraber çıkmak ister fakat Nil bir hareketle onu durdurur kendi çıkar.)

Bir ses :-(Pencere dışından) Taşınıyorlar beybaba..

Komşu:-Anladım, anladım ama taşınan kim, köşkün yeni sahipleri mi?

Ses :-Hayır, sizinkiler, eşyalarını aldırıyorlar.. (Amca da gelip bakar)

Komşu:-Ya..

Sermed :-Şu köşk mü? (Eliyle gösterir, komşu cevap vermez.)

Ses :-Bir şey mi diyecektiniz bey baba?

Komşu:-Hayır, hayır yavrum.. (Oturur)

Amca :-Demek iş gerçekmiş..

Komşu:-Öyle.. (İçini çeker) İşte bu fasıl da kapandı demektir. (Amcaya) Yarın, öbür gün veya ne bileyim bir hafta sonra (Eliyle işaret eder) Aynı kapının önünde başka arabalar duracak. Ustalar gelecekler.. Köşkün yeni sahiplerinin hoşuna gitmeyen her şeyi bozup değiştirecekler.. Sonra eşyalar, istorlar, perdeler, her şey, her şey değişecek.. Hatta badananın rengi bile.. Dünü hatırlatan hiçbir şey olduğu gibi bırakılmayacak.. Sonra bir gün bakacaksın köşkün yeni sahipleri çıkagelecekler. Kadınlı erkekli yabancı bir kalabalık. Artık kalbi eskisi gibi atmayan bu evin içine yerleşecekler. Artık burası yalnız onların olacak. Bütün bir ömür boyu onun içinde yaşamış olanlardan biri, günün birinde hatırlayıp içi burkularak burayı görmek istediği zaman, ne tuhaf içeri giremeyecek.. Çünkü bu kapı artık ona ebediyen kapanmış olacak. O zaman o, görülmekten korkan bir hırsız gibi kapının önünde perdeleri inik pencerelere bakarak dolaşacak. (Amcaya) Acı şey bu komşum..

Amca :-Hakkınız var dostum.

Sermed :-Acı olan ne anlamadım.

Amca :-Bu köşkün satılması.

Sermed :-Neden, neden acı oluyormuş? Tuhaf..

Komşu:-Alışılan şeylerden ayrılmak acı gelmez mi size?

Sermed :-Bilemem, bunun acılık neresinde? Anlamadım. (Pencereye gidip bakar) Alana Allah akıl versin.. Ayakta duracak hali yok. Satan açığözlük etmiş.. (İçeri giren hizmetçiye) Nil nerede?

Hizmetçi :-İşi var biraz.. (Çıkar)

Komşu:-(Kızgın) Neden hep böyle düşünürsün sen?

(70)

Sermed :-(Alaycı) Bilmem.. (Güler) Neden acaba.. (Dolaşır sonra birden ciddileşmiş görünür. Ellerini pantolonunun ceplerinde yumrukları ileri doğru uzatarak dolaşır, onları kızdırmaktan hoşlanır gibidir.) Hayatta bugüne kadar inanın bana hiç, ama hiç bir şey sahibi olmayı istemedim.. (Bir hareket) Para başka tabii..

Komşu:-Neden acaba?

Sermed :-(Alaycı) Bilmem neden? (Birden ciddileşir) Bakın neden, söyleyeyim size. Mal mülk, kıvır zıvır. Bunlar baş belasıdır. İnsanın elini ayağını toprağa bağlar.

Komşu:-Toprağı o kadar hakir görme oğlum.. (Belli belirsiz gülümser). Sen günü geldiğinde istemesen de ona döneceksin.

Sermed :-O bahsi kapatın. Şimdi yaşıyorum ya ona bakın siz. Şaka maka ben ne olmayı isterdim bilir misiniz?

Amca :-Ne?

Sermed :-Kuş.

Amca :-Kuş mu?

Sermed :-Evet bir kuş olmak. Düşünün bütün gökler sizin. Halbuki toprağa sınıksız sarılmış, ondan ayrılmaya dayanamayan ağaç ne zavallı kalır kuşun yanında..

Komşu:-Bir ağaç, sen onun dilinden anlayabilirsen o sana neler söyler..

Sermed :-Bilmem öyle mi? Hiç duymadım ağaçların konuştuğunu. Ama kuşlar ne güzel cıvıldaşır.. Bir dala konar, orasını beğenmezse havalanır başka bir dala.. Ah bir kuş olmak ne güzel şey..

Amca :-Garip bir şey bu.. Bir insanın kuş olmaya özenmesi..

Sermed :-Size göre öyle.. Fakat ben ayıp değil ya özeniyorum işte.. Zorla değil ya...

Komşu:-Ya insan olmak, insan olarak yaratılmış olmak gururun..

Sermed :-Eşref mahlukat hikayesi değil mi? Geç bir kalem. Çok dinledik bunları.. (Amcaya döner, güler) Evet ben böyle düşünüyorum işte.. Hem yalnız alelade bir kuş değil. Ben bir göçmez kuş olmak isterdim..

Komşu:-Göçmen kuş.

Sermed :-Evet. (Alaycı) Kışla başım hoş değildir de.. (İkisine birden) Ne hoş bir şey göçmen kuş olmak. Yaşadığınız mavi sema kararınca hemen yerinizi değiştirmek. Mal mülk diyorsunuz.. Siz yaz sonu göçmen kuşların ayrılırken yuvalarındaki çerçöpü de beraber götürdüklerini gördünüz mü hiç?

(71)

Amca :-(Komşuya) Bu çocukta kuş kadar akıl yok.

Sermed :-(Sayıklar gibi) Göçmen kuşlar gibi.. (Onlara bakar) Havalanmayı aklıma koyunca gözüm arkada kalmamalı benim. (Taklit eder) Hemen kanatlarımı çırpmalı ve uçup gitmeliyim.

Komşu:-Çok tuhaf.

Sermed :-Sahi mi? (Nil girer, Nil'e) Sen nerdesin yavrum?

Nil :-Hiç, biraz işim vardı içeride. Ne var?

Sermed :-(Ötekileri gösterir) Hiç anlayamıyoruz bir türlü.. (Güler)

Komşu:- (Sermed'le Nil'e bakar) Halbuki ben ne kadar farklı düşünürüm senden. Ailemden bana kalan her şeye büyük kıymet veririm ben. Başkaları için hiçbir değer taşımazlar da.. Çünkü onlar, benim için bir dost yüzü gibi azizdir. (Amca üzüntüyle, Sermed alaylı bir gülüşle onu dinler, ara sıra Nil'e göz kırpar.)

Sermed :-(Nil'e) İnsan ihtiyaçladıkça hırsı artar.

Komşu:-(Duymamış görünür) Onların bir tekinden ayrılmaya dayanamam. Hele onları satmaya hiç kıyamam. (Amcaya) Bizim evde konsolun üzerinde bir ayna vardır ya.. Bilseniz bu ayna bana ne kadar dokunur. (Dalgın) Bu aynaya acaba kimler bakmamıştır. (Başını sallayarak susar)

Sermed :- (Alaycı) Kimler?

Komşu:-(Sermed'e) Sorar mısınız? (Nil'e) Annem gelin olup duvağı ile ilk defa bizim eve geldiği gün onu bu odaya almışlar, annem bu aynaya bakıp gülümsemiş, babam bu aynaya bakıp saçlarını tarardı. Kardeşlerim ve ben bu evde yetişip gelişen herkes, o aynanın karşısından kendi akislerine bakıp birer birer geçip gittiler.

Sermed :-Boş laf, ben sizin yerinizde olsam, onu hemen eskiciye okuturdum. (Yüzünü ekşitir) Maziyi hatırlatan her şey beni sıkır (Ona bakar) Çünkü mazi daima can sıkıcı hatıralarla doludur.

Komşu:-Adamına göre oğlum. (Dışarıda Semra'nın sesi duyulur, sonra girer. Nil'le kucaklaşırlar, Şevki el öper. Semra, Sermed'e başını sallar, Amcayla komşu ayakta onlara bakarlar)

Semra :-(Amcaya) Tebrik ederim.

(72)

Amca :-Neyi?

Semra :-(Ötekiler işaret eder) Bizimkiler kendi aralarında.. (Gülerek onlara bakar) Haberiniz yok mu?

Amca :-Ha.. Şu mesela, evet, evet.. (Gülümsemeye çalışır)

Semra :-(Nil'le Sermed'e) Sizi gidi haylazlar. (Amcaya) İşi benden bile sakladılar.

Şevki :-Haberi Semra'ya ben verdim. (Sermed'e bakar) Bana söylemişti.

Amca :-(Manalı) Çok tuhaf. (Hizmetçi bir çocukla girer)

Hizmetçi :- (Komşuya) Evden göndermişler, size bir şey söyleyecekmiş.

Komşu:-Haa.. Anladım. Peki, peki.. (Amcaya) Akılma geldi, bana müsaade. (Kalkar)

Amca :-(Komşunun arkasından yürür) Yine gelin ama.. (Yavaş) Beni yalnız bırakmayın bugün.

Komşu:-Merak etmeyin, şimdi gelirim. (Çocuğa) Gel yavrum. (Komşu başını sallayarak çıkar. Amca dönüp gelir. Ötekiler aralarında konuşmaktadırlar, yalnız Şevki yerinde kımıldar)

Semra :-Ah size gıpta ediyorum çocuklar.. (Amca dikkatle dinler) Bahtiyar olmak için hiçbir eksiğiniz yok. (Amcaya) Öyle değil mi?

Amca :-Öyle..

Semra :-(Nil'e) Yalnız Sermed'e dikkat (Güler, Amcaya) Ne dersiniz?

Amca :-(Gülümser) Evet, hiç de fena olmaz.

Semra :-Erkeklere fazla güvenmeye gelmez.

Şevki :-Hele Sermed gibilerine.

Semra :-(Kızmış) Şevki ?

Şevki :-Şey affedersin karıcığım.. (Eliyle ağzını kapatır) Ağzımdan kaçtı.

Semra :-(Nil'e) Ben erkekleri avucumun içi gibi tanırım.

Şevki :-(Amcaya) Bu da bir kadın için övünülecek şey hani yok mu ya..

Semra :-(Yan gözle Şevki'ye sert sert bakar) Onların başını boş bırakmaya gelmez.

Sermed: (Semra'ya) Ukalılığı bırak Allah'ımı seversen.

Semra :-(Güler) İşine gelmedi. (Nil'e) Onları idare etmesini bilmeli.. (Şevki'ye bakar) Şuna bak benden habersiz hiçbir iş görür mü?

Şevki :-Benim gibi bir erkeği idare etmek de marifetti hani.. (Gülüştürler)

(73)

Semra :-(Nil'e) Kim bilir ne kadar bahtiyar olacaksınız. (Şevki'ye bakar) Şevki bana bir seyahatten bahsetti.. (Nil'e) Doğru mu bu? (Nil göz kırpar)

Semra :-Oh.. Ne mutlu (Hülyalı) Ben de sizinler beraber olmayı öyle isterdim ki..

Nil :-Niçin olmasın? (Sermed Nil'e bir işaret yapar, ikisi köşede, ayakta bir şeyler konuşurlar fakat sesleri duyulmaz, sonra önde Nil, arkada Sermed çıkarlar. Amca ile Semra arkalarından bakarlar)

Semra :-(Amcanın dikkatini çelmek ister gibi) Hep özler dururum, düşünürüm kendi kendime.. (Şevki ayakta, pencereden bakar, konuşulanları duymaz.)

Amca :-(Gözü kapıda) Ne?

Semra :-Dertsiz, üzüntüsüz, avare bir hayat.. (Gülümser) Kuşlar gibi..

Amca :-(Silkinir) Kuşlar gibi mi?

Semra :-(İçini çeker) Evet, kuşlar gibi.. (Kalkıp dolaşır)

Amca :-Bunların hepsi kuş beyinli.

Semra :-(Dolaşarak konuşur) Acaba ben de bir gün özlediğim hayata kavuşabilecek miyim? (Dolaşır)

Amca :-(Şevki'ye bakar, sonra Semra'ya) Bu özlediğin hayat ne biçim şey kızım. (Yeniden Şevki'ye bakar, Şevki omuzlarını kaldırır.)

Semra :-(Güler) Tuhaf bulmanızdan korkuyorum.. (Üzgün) işin doğrusu ben ne istediğimi bilmiyorum.

Şevki :-Bu doğru.

Semra :-Bakın ben nasıl yaşamak istiyorum. Rahat, üzüntüsüz..

Şevki :-Durmadan gezip tozmak.

Semra :-(Ona hayretle bakar) Evet?

Şevki :-Öyle değil mi?

Semra :-(Şevki'yi gösterir) Şuna bakın.. (Şevki'ye) Ne o hakkım değil mi yoksa?

Şevki :-Yoo ne münasebet, ben böyle bir şey demedim yavrum.. Hem..

Semra :-Evet.. Hem.. Söyle bakayım.

Şevki :-Ben ne karışırım senin işlerine.

Semra :-Hah şöyle yola gel. (Amcaya) Ah bilemezsiniz bu hayat beni nasıl sıkıyor. Her şeyi inceden inceye hesaplamak.. En ehemmiyetsiz bir şeyi almadan önce enine boyuna düşünmek.. (Şevki'ye parlar) Hep senin yüzünden işte..

(74)

Şevki :-Ben ne yaptım sana iki gözüm.

Semra :-Daha ne yapacaksın. Hakkım olan hayatı temin edemedin bana. Sonra kalkmış (Taklidini yapar) Ben senin işlerine karışmam diyor.. Yok bir de karışacaktın. (Amcaya) Ah bilemezsiniz nasıl bıktım canımda. Ben de istemez miyim herkes gibi gezip tozmak, eğlenmek, her istediğim yere gidebilmek..

Şevki :-Git yavrum sana engel olan mı var?

Semra :-Evet git, git neyle.. (Üstünü gösterir) Bu kılıkla mı?

Şevki :-Ne yapayım yavrum, biliyorsun durumu.. (Omuzlarını kaldırır)

Semra :- (Ayağını yere vurur) Sus. Sus sinirlendirme beni şimdi. Ah muhakkak ki çok talihsizim ben. Seninle evlenmemeliydim. Büyük bir hataydı bu. Halbuki biliyorsun o nasıl yanıp yakılıyordu benim için. Onunla niçin evlenmedim sanki.

Şevki :-Pek tabii yavrum. Herifin şansı var da ondan. (Nil'le Sermed girerler)

Semra :-Ah bayılıyorum şu bazı romanlardaki hayata.. Tam benim istediğim gibi.

Amca :-Nasıl?

Semra :-Ne bileyim işte.. Rahat, kaygısız, endişesiz.. Ne geçim derdi var ne şu, ne bu.. Çılgın bir hayat işte.

Şevki :-Karım da işte buna özenir durur.

Amca :-Ama çılgın olmak, yerine göre belki fena değil. Fakat çılgınlığa özenmek bana tehlikeli gibi geliyor. İnsan ara sıra zararsız çılgınlıklarda bulunsa da yine akıl ve mantığın sınırını aşmamaya dikkat etmeli.. (Şevki'ye) Ne dersiniz?

Şevki :-Ölçüyü kaçırmamaktan kimse zarar görmez.

Sermed :- (Nil'e, Şevki'yi işaret ederek) Şu kulaklarım neler duyuyor.

Semra :-Ben bu fikirde değilim. Çılgın olmak, bundan daha hoş şey var mı? Belki önceleri herkes, bu halinizi yadırgayacak, fakat sonra? (Amcaya bakar) İster istemez buna alışacaklar.. (Şevki'ye) Öyle değil mi?

Şevki :- (Boynunu büker) Öyle.

Nil :- (Semra'ya) Çok doğru. (Şevki'ye) İnsanlar gariptir, ölçülü tanınmış kimselerin en küçük hafifliklerini hoş görmezler de çılgın tanınmış olanlara her uygunsuzluğu hak bilirler. İnsan başkaları tarafından uslu, akıllı sayılacağı diye kendini ne diye zorlamalı? (Komşu girer, Amca onu karşılar)

(75)

Sermed :-İnsan bir defa zıpır tanındı mı ne yapsa yanında kâr kalır.

Komşu:- (Sermed'e) İşte bütün mesele böyle zıpır tanınmayı göze alabilmekte..

Amca :- (Nil'e) Çılgınlık iyi hoş ama kızım, insana vazifelerini unutturmasa.

Semra :-Vazife mi? (Nil'i korumak ister gibi bir tavır takınmıştır.) Kuzum siz, bir kadının hayatta sahiden bir takım vazifeleri olduğuna inanır mısınız?

Amca :-Elbet inanırım. Hem yalnız buna değil, buna benzer daha pek çok şeye inanırım ben. (Komşuya) Fakat bazıları için şimdi hiçbir şeye inanmamak moda oldu.

Semra :- (Alınmış) Ben hayatta bir kadın için tek bir vazife tanırım: güzel olmak. Bence bir kadın güzel olmasını bilsin de varsın başka bir şey bilmesin.

Şevki :- (Alaycı) Yalnız bu kadarcık mı?

Semra :-Evet. Çünkü siz erkekler hep aynı matahsınız. Büyük küçük, zayıf veya kuvvetli hepiniz. Güzellik karşısında alabildiğine küçük.. Yalan mı? Güzel kadında her kusur hoş görülür. Bütün çirkinlikler ona yaklaşınca güzelleşirler. Güzeli ayıplamak kimsenin aklından geçmez fakat siz çirkinseniz her haliniz

göze batar, kimse sizi haklı bulmak istemez. Hatta gerçekten haklı olduğunuz zamanlarda bile.. (Komşuya) Yalan mı?

Komşu:-Bak bu doğru galiba.

Semra :-(Komşuya) Yapılacak bir işim varsa bütün keyfim kaçır. Hele bir kadının belli vazifeleri olduğu fikrine gelince (Güler) Ayıp değil ya. Buna bir türlü alıştıramadım kendimi. Bırakınız böyle şeylere yalnız çirkinler inansın.

Şevki :-Hiçbir kadın çirkin sayılmaya razı olmaz; bu işleri kim görecektir?

Semra :-(Şevki'ye) Kim görürse görsün ben mi düşüneceğim.. Tuhaf.. Ben kendime bakarım kuzum. El alem beni beğensin diye kendimi zorlamak benim işim değil.. Ben bahtiyar olmak isterim.. İşte o kadar. Yalnız bunu ister ve ararım başkaları hoş görmeseler de..

(76)

Sermed :-Bravo.. (Nil'e bakıp göz kırpar, sonra ellerini çıkarır)

Komşu:-Bahtiyar olmak o kadar kolay olsa..

Semra :-Neden, değil mi?

Komşu:-Değil tabii.

Semra :-Acayip.

Komşu:-Siz ne kadar bahtiyar olmaya hazırlansanız, vakalar buna fırsat vermez. Bizim bahtiyar olmamız için, bütün sebeplerin mevcut olduğunu kabul etsek bile, sevdiklerimizin, dostlarımızın maruz bulunduğu tehlikeler, ıstırap ve felaketler keyfimizi kaçırır.

Semra :-Kusura bakmayın ben sizin gibi düşünmüyorum. Başkalarının felaket ve ıstırapları beni katıyen ilgilendirmez. Ben rahat yaşayayım da başkaları isterse sürünsün, benim umurumda değil. Ben hayattan kendi alabileceğim şeye bakarım. Ama dostlarım hak ettikleri nasibi bulamamış, bu beni ilgilendirmez. Sevdiklerim eğer bahtiyarlık içindeyse, onları sever ararım, fakat (şuh bir hareket) felaketin kara bulutları onların yıldızını kararttığı

zaman, hemen unutturum hepsini, ama bana iyi gün dostu diyeceklermiş, aldırمام bile.

Komşu:-Yazık, çok, hem çok yazık. Halbuki ben sizden ne kadar başka türlü düşünürüm. (Ayağa kalkar, dolaşır. Ötekiler onu gözleriyle takip ederler.) Kendimi bütün felaket ve ıstıraplardan uzak saydığım zamanlarda bile. (Yavaşlar) Eğer sevdiklerimin keyfi yerinde değilse benim de keyfim kaçır, çünkü bahtiyarlığımın biraz da onların bahtiyarlığına bağlı olduğuna (Elini kalbine götürür) yürekten inanırım. (Heyecanlı) ve isterim ki ben bahtiyarsam benimle birlikte herkes de bahtiyar olsun. (Semra biraz şaşkın, Sermed küçülmüş, ötekiler donmuş gibi onu dinlerler) Felaket bir genç kadını hayatta tek başına bırakır, buna üzülürüm. Temiz yürekli insanların, sakar ve uygunsuz kimselerin çıkardığı zorluklar yüzünden başarısızlığa uğramaları beni üzer, mesut ve bahtiyar olması için hiçbir eksiği olmayan insanın, kaderin beklenmeyen darbeleriyle yıkılıp çamura yuvarlanması (Dolaşırken Şevki'nin önünde durur, elini onun omzuna koyar) beni kalbimden yaralar, düşmüşlerin pişmanlığını ruhumun ta içinde duyarım. Şüpheli amaçlar arkasında koşan çapkınların (Sermed'e bakar) başarıları beni korkutur. Mukaddes hiçbir hudut tanımayan kimselerin asla hak etmedikleri bir itibar ve saygıya mazhar olmaları beni kudurtur. Babasız, yoksul çocukların hali bana dert olur. Boş evler, kocasız kalmış kızlar, işsiz kalmış iri yapılı erkekler, her şey her şey beni üzer. Hatta (Kısa bir fasıla) inanamazsınız yaz sonu göçmen kuşların gidişine bile üzülürüm. (Üzgün) Bana, bu gidenler, sanki bir daha dönmeyeceklermiş gibi gelir.. (Bu konuşma sırasında Nil masa üzerindeki ayna ile oynamaktadır, birden ayna düşüp kırılır.)

(77)

Nil :-Eyvah..

Amca :-Ne oldu?

Semra :-Ayna kırıldı.

Komşu:-Kaza.

Semra :-Ayna kırılması iyi sayılmaz.

Nil :-Uğursuzluk getirir. (Birden fırtına çıkar, açık pencerenin perdeleri uçuşur, önde avukat arkada hizmetçi görünürler. Avukat girer, Hizmetçi çekilir.)

Nil :-(Avukata doğru koşar) Ooo. Hoş geldiniz. (Onun yüzündeki ifadeyi görünce bozulur)

Amca :-Buyurun.. Hayrola.. (Avukat cevap vermez. Etrafına bakınır, sonra canı sıkılmış gibi oturur.)

Avukat:-Maalesef.. (Çantasıyla oynar)

Nil :-Eyvahlar olsun. (Etrafına bakınır) Fakat siz.. (Semra'ya) Gördün mü başıma geleni..

Semra :-(Nil'e) Ne oldu?

Amca :-Ne var söylesenize..

Sermed :-(Nil'e) Bay kim?

Amca :-Nil'in avukatı. (Semra ile Sermed fısıldaşırlar)

Avukat:-Çok müteessirim fakat elden ne gelir..

(78)

Nil :-Mutlaka bir felaket.

Sermed :-Ne var ne oldu? (Komşuya) Ne olmuş?

Komşu:-Bilemem, durun bakalım.

Avukat:-(Sermed'e cevap vermez. Nil'e) Sizinle biraz yalnız görüşmek istiyordum. (Etrafına bakınır, Amcaya) Siz de bulunsanız iyi olur.

Sermed :-Burada yabancı yok.. Söyleyin.. (Nil'e) Ne var ne olmuş?

Komşu:-(Sermed'e) Biz çıkalım. (Amcaya bakar)

Amca :-(Komşuya) Siz bilirsiniz. (Öne komşu, arkada Semra, Şevki, Sermed'in kolundan çekerek çıkarlar.)

Nil :-Ah Allahım.. (Avukata) Söyleyin haydi.

Amca :-Evet nedir?

Avukat:-(Bir an durur) Maalesef size iyi haberlerle gelmedim.

Nil :-Aman yarabbi.

Amca :-Ne diyorsunuz?

Avukat:-(İçini çeker) Evet. (Çantasını karıştırır)

Nil :-(Amcaya) Korkarım..

Avukat:-Ne?

Nil :-Mahkeme vasiyetnameyi..

Avukat:-(Soğuk) Keşke öyle olsaydı; itirazı var, temyizi var..

Nil :-Eyvahlar olsun, öyleyse nedir? Söylesenize..

Amca :-Garip, anlatın ne oldu?

Avukat:-Maalesef iş tahmininizden daha ciddi, kızım,

Nil :-Buyurun

Avukat:-Dün sabah icradan bir kağıt. (Çantasını karıştırır, bir kağıt bulur masanın üstüne koyar, eliyle üstüne vurur.)

Amca :-Neymiş bu kağıt?

Avukat:-(Kağıdı vermez, Nil'e) Kocanızın ölümünden az önce büyük bir taahhüt işine girdiğini biliyor musunuz?

Nil :-(Şaşırılmış) Hayır. (Amcaya bakar)

Avukat:-Fakat girmiş işte.. (Elini kağıda vurur) İspatı da bu..

Nil :-Tuhaf, elindeki bütün işlerini tasfiye etmişti.. Çok yorulduğu için yeniden iş yapmak..

Avukat:-Bakmayın, sizden saklamış demek.

Nil :-Niçin saklasın benden?

(79)

Avukat:-Bilir miyim ben neden? (Amcaya) Dün sabah icradan bu kağıt (Amca Kağıdı almak ister, avukat vermez, Nil'e) Kocanızın bütün servetine ihtiyati haciz konulduğunu bildiren bir tebliğ. (Amcaya) Aklım başımdan gitti.. Doğru icraya koştum.. (Yorulmuş gibi susar)

Nil :-Neymiş söylesenize..

Avukat:-Durun, sırasıyla.. (Amcaya) Baktım icradan fazla bir şey öğrenmek kabil değil. Yalnız meselenin yerine getirilmemiş bir taahhüt işinden doğduğunu öğrenebildim. Bir de ortakların adını.

Nil :-Ne ortakları? (Amcaya) Bu mutlaka ötekilerin işi.

Avukat:-Kimlerin?

Amca :-Hasım tarafın.

Avukat:-(Güler) Hayır, değil.. (Nil'e) Ben de öyle sandım önce.. Neyse sözümü kesmeyin de anlatayım.

Nil :-Ah Yarabbim.

Avukat:-Kocanızın bu işte iki ortağı olduğunu öğrendim. Adreslerini aldım. Doğru koştum bunlardan birine. Mükellef bir yazıhane. Fakat yanına girmek mesele. Bir sürü teşrifat. Adınızı yazdıracaksınız. Birisi gidecek, randevu alacak. (Amcaya) Israr, rica, fayda yok. Kapıdaki adam "Meşguldür, göremezsiniz" diye dayattı. Baktım olacak gibi değil. Onu bıraktım. Siz benim yerimde olsanız ne yaparsınız. Öteki ortağa koştum fakat aksi şeytan, adam seyahate çıkmış. Tekrar oradan yüz geri döndüm berikine.. Bir pusula yazdım, yarı rica, yarı tehdit yollu..

Amca :-Evet.. Sonra.. Kısa kesin şunu canım.

Avukat:-Neyse güç bela yanına girmeye muvaffak oldum. Adam suratsız melunun biri. Bir çırpıda anlattım işi. Ben telaşlanacak sandım önce fakat ne gezer adamın kılı bile kıpırdamadı. Soğuk bir şekilde "Ha şu mesele" dedi..

Ağzından dirhemle laf çıkıyor. Güç bela konuşturdum. (Nil'e) Onun ağzına bakarsanız bütün kabahat kocanızda.

Nil :-Ne kabahati?

Amca :-Anlamadım.

Avukat:-O öyle diyor tabii. Sözde o ısrar etmişmiş. Bu işte şans payı fazla demişmiş. Fakat kocanız onu dinlemek istememiş. Sonradan malzeme fiyatlarında ümit edilen düşme olmamış, tersine bazı maddelerin fiyatı birden fırlamış.. Siparişler de vaktinde yetişmemiş. Aksilik mi ararsınız. Yolunda gitse milyonlar getirecek bir iş. Fakat hesaplar tercine dönünce böyle olmuşmuş. Falan filan.

(80)

Amca :-Bana bu işte bir orostopolluk var gibi geliyor. (Semra, Sermed kapıdan dinlerler)

Avukat:-Hiçbir şey yok azizim. İş böyle, noktası noktasına anlattığım gibi.

Amca :-Fakat onlara demediniz mi ki?..

Avukat:-Ne? Demeye fırsat kaldı mı? Hem dinleyen kim? Ben alıştığım usulde söze başladım. Tam esasa gireceğim sırada adam zile bastı, kendisi gibi suratsızın biri girdi. Adam ona bir işaret çaktı. Derken odaya bir alay adam doldu, bana da kalkıp gitmek düştü.

Amca :-Netice, netice.. Siz neticeyi söyleyin bize.. (Sermed, Semra, Şevki girerler).

Avukat:-Netice, azizim. Adam bu işte benim de çok zararım oldu. İşin bu haliyle yürütülmesine imkân da göremiyorum. (Nil'e) Zaten kocanızın ölüm dolayısıyla mukavelenin feshi cihetine gidilmiş. Çünkü iş kocanızın adına alınmış. Adam mukavelenin feshi isabet oldu diyor. Mirasçı isterse işe devam edermiş ama mirasçı nerede ortada? Oradan atladım doğru. Bu işle alakalı daireye gittim. Meğerse bu işi karıştıran, kocanızın eski ortağı, o teşrifat düşününü, sonradan görme melun değil miymiş. Fakat kime dert anlatırsınız. Neyse oradan öğrendiğime göre şimdi bir hesap tasfiye komisyonu kurulmuş. Sözde bugüne kadar yapılan işlerle alınan para..

Amca :-Kafi, kafi anlaşıldı.. (Nil'e) Gördün mü kızım.. Bu hiç hesapta yoktu.

Nil :-Allahım nasıl olur anlamıyorum.

Semra :-(Amcaya) Ne var, ne olmuş?

Amca :-Olanlar olmuş.

Nil :-(Semra'ya) Ah Semracığım sorma başıma gelenleri.

(81)

Sermed :-Ne olmuş, ne olur bana da söylesenize.. (Şaşkın bir amcaya bir Nil'e, bir Semra'ya bakar)

Amca :-(Nil'e) Kocanın böyle bir teşebbüsünden haberin var mıydı?

Nil :-Hayır, katiyen, bana her şeyini söylerdi. Anlamıyorum.

Amca :-(Avukata) Borcun miktarı nedir (Hizmetçi kapıda görünür, dinler)

Sermed :-Ne borcu, borçlu olan kim?

Amca :-(Sermed'e sert) Dur şimdi. (Avukata) Evet, neymiş?

Avukat:-Vallahi teferruat hakkında fazla bilgim yok. Fakat benim hesabıma göre taşınır taşınmaz bütün mülkü satılsa bu borcu karşılayacağı şüpheli. Ne çalgınlıktır anlamıyorum (Omuzlarını kaldırır.)

Nil :-Ah! (Semra'ya) Duydun mu?

Sermed :-Hala anlayamadım.. Nedir, ne oluyor?

Avukat:-(Amcaya) Bay kim?

Amca :-(Nil'i gösterir, isteksiz) Nişanlısı..

Avukat:-Ya.. (Sermed'e) Bayım maalesef Bayan bütün servetini kaybetmiş bulunuyor şu anda, evet.

Sermed :-Nasıl, ne dediniz? (Nil'e koşar) Sahi mi? (Avukata) İmkânı yok..

Avukat:-Maalesef.. (Çantasını toplar, hizmetçi kapıdan çekilir.)

Sermed :-İnanmam, böyle şaka olmaz.

Şevki :-Seninle şakalaşan kim.

Amca :-Biz de inanmak istemiyoruz ama ne yapalım. Hakikat bu..

Sermed :--(Boş çuval gibi yıkılır, başı elleri arasında) Ah kör şans..

Avukat:-Ne oluyorsunuz bayım. Nişanlınızı teselli edeceğiniz yerde böyle dövünmeniz yakışık alır hani..

Sermed :-Of.. Susun.

Avukat:-Siz erkeksiniz..

Şevki :-Ne malum? (Önde komşu, arkada hizmetçi girerler, hizmetçi kapının yanında ayakta durur.)

Hizmetçi :--(Amcaya) Salih usta gelmiş.

Amca :-E...

Hizmetçi :-Sizinle görüşmek istiyor.. Zahmet olmazsa beyefendi..

Amca :-Tam sırasını bulmuş..

(82)

Avukat:-Bana da müsaade..

Amca :-Gidiyor musunuz?

Avukat:-Evet. Müsaadenizle.. (Nil'e) Çok üzüldüm ama..

Hizmetçi :-Ne diyeyim, adam bekliyor..

Amca :--(Sert) Haydi git şimdi. Sonra gelsin.

Avukat:-Elden ne gelir. (Nil'e) Tabii bu durumda mahkeme (İçini çeker. Amcaya) Siz rahatsız olmayın ben yolu biliyorum. (Hizmetçiye) kızım.. (Avukat önde, hizmetçi arkada çıkarlar.)

Amca :--(Komşuya) Şu başımıza gelene bakın.. (Amca da arkalarından çıkar.

Komşu:-Mümkün, mümkün.. Her şey mümkün.. Olmaz olmaz..

Nil :- (Komşuya sarılır) Duydunuz mu, ne felaket benim için..

Komşu:- (Onun başını okşar) Duydum, duydum. Ziynet söyledi şimdi. Çok üzülüm..
Fakat elden ne gelir, ne o ağlıyor musun yoksa?

Semra :- (Şevki'ye) Kimin aklına gelirdi..

Sermed :- Ah !

Komşu:- (Semra'ya) Olur, her şey olur.. Bunlar olağan şeyler.. (Nil'e) Sakın üzülme kızım.

Nil :- Söylemesi kolay.

Komşu:- Doğru. Fakat kim bilir, belki böylesi hakkında hayırlı.. Bilinmez ki..

Semra :- Bunun hayır neresinde?

Nil :- Of, düşündükçe aklımı oynatacağım. (Kapıya doğru yürür)

Komşu:- Öyle olur.. İnsan aklını oynatacağını sanır.. Fakat yine bir şeycik de olmaz.
(Semra'ya) Size de beraber gidin, yalnız bırakmayın onu.. (Semra çıkar,
Şevki'ye) İşte bahtiyarlık bitti. Felaket kapıyı çaldı. (Sermed'i göstererek)
Nesi var?

Şevki :- (Omuzlarını kaldırır) Hiç, benim bir dayım vardı.. (Semra girer, Semra'ya)
Ne var, niye geldin?

Semra :- (Sıkılmış) Ne bileyim? İstemedi beni.. Yalnız kalmak istiyormuş. (Oturur)

Komşu:- Belki ağlamak istiyor. Bun da size göstermek istemedi. (Şevki'ye) Ağlasın,
açılır.. Evet.

Şevki :- Haa.. Onu söylüyordum, tamahkar bir pinpon. Bu adam ömrü boyunca
kazanç peşinde koştu. Neden, çünkü bahtiyar olmak istiyordu. Ve bahtiyar
olmak için de mutlaka zengin olmak gerektiğine inanıyordu.. (Komşuya
yaranmak isteyen bir eda ile) aradaki farka dikkat ediniz. O, zenginlik,
bahtiyarlığı satın almaya yarar diye düşünüyordu. Tersine olarak zenginliği
doğrudan doğruya bahtiyarlığın tek sebebi sayıyordu. (Sermed dinler)

(83)

Semra :-(Sinirli) Ne demek istiyorsun kuzum sen?

Şevki :-Ne demek istediğimi şimdi anlarsın yavrum, biraz sabırlı ol. (Komşuya) Bu adam yani dayım, iyi hatırlarım başlangıçta adeta hoş, tatlı dilli, yumuşak hatta merhametli adamdı fakat ne dersiniz, para hırsı bu adamın huyunu bozdu, hırçın, titiz, katı yürekli bir şey olup çıktı (Korkmuş gibi) adam sanki büyülenmiş gibiydi.

Semra :-(Şevki'ye) Sersem.

Şevki :-Sinirlenme canım, ben senin gibi havadan konuşmuyorum. Gözümle gördüm. Benim dayımdı. (Komşuya) Didindi, yırtındı fakat (sesini alçaltır) bir serap arkasından koşan adam gibi.. Yolunun bittiği yerde umduğu bahtiyarlığa bir türlü kavuşamadı, yeniden iş başladı. Sonunda ne oldu bilir misiniz? Bir gün geldi o bahtiyar olmak kaygısını bir tarafa bıraktı ve kazanç hırsının elinde oyuncak olup çıktı. İşte o kadar. Karısı ona tahammül edemedi. Onu bırakıp kaçtı. Çocukların hepsi serseri oldu. Bir kız vardı oda bir başka serseriyle evlendi. Neden, çünkü adamın onları görecektir hali yoktu da ondan. Dostları dersiniz o da öylesine. Herkes ondan soğudu, uzaklaştı. Sonunda sıhhatini de kaybetti bu yüzden. Bana sorarsanız kazancından da on paralık hayır görmeden göçtü gitti.

Semra :-Bu sıkıcı nutka ne lüzum var şimdi.

Şevki :-Şunu belirtmek istedim yavrum, dinlemiyorsun ki.. Rahmetli pek ala hali vakti yerinde bir insandı. Serveti torunlarını bile geçindirirdi. Buna kanaat etmeyerek böyle tehlikeli teşebbüslerde bulunması iyi mi oldu şimdi?

Semra :-Orası öyle.. (Nil gelir, gözleri ağlamaktan kızarmıştır.) Hele bunu Nil'den habersiz yapması düpedüz manasızlık (Sermed'e) öyle değil mi?

Sermed :-(Semra'ya) Bana mı diyorsun? (Nil'le göz göze gelir) Tabii. Hem yalnız manasızlık değil, manasızlığın daniskası, antikalık..

(84)

Komşu:-Böyle demeyin, kim bilir onun da kendine göre ne hesabı vardı?

Sermed :- (Hırslı) Onun hiçbir hesabı yokmuş.

Komşu: -Nereden biliyorsunuz?

Sermed :- Nereden bileceğim. İş meydana. (Nil'i göstererek) Bu kadın hayatta ne yapacak şimdi? (Amca girer)

Komşu: -Ne mi yapacak?

Sermed :-Evet ne yapacak, ona kim elini uzatacak?

Komşu: - (Buna şaşmış) Siz, siz tabii

Sermed :- (Şaşırmış) Ben mi? (Ötekiler onlara hayretle bakarlar)

Komşu: -Öyle ya..

Sermed :-Evet ama..

Komşu: -Aması ne?

Sermed :-Bunu şimdi size izah etmek kolay değil..

Komşu: -Neden?

Sermed :-Nedense neden, hem siz ne diye beni böyle sorguya çekiyorsunuz (Semra'ya) Ama tuhaf ha..

Semra :-Bu iş çok canımı sıktı.

Sermed :-Benim senden fazla (kalkıp dolaşır)

Komşu: - (Nil'e) Dinleyin kızım.

Semra :-Tuhaf (dudağını büker) Bu işe hiç aklım ermedi. (Sermed'e bakar, sonra amcaya) Siz avukatla konuştunuz, ne diyor, hiç ümit yok mu?

Amca :-Hayır.

Semra :- (Nil'e) Zavallı kızım. Ne denir, hayat. Allah'ın yazısı deyip kaderine razı olacaksın.. farz et ki beş parasız bir adamla evlendin.. Benim gibi.. (Güler) Olamaz mı? (Göğüs geçirir, sonra saatine bakar, birden telaşlanır) Ooo... Saat dörde geliyor. (Kalkar).

Komşu:-(Sayıklar gibi) İşte felaket saati çaldı.. Yüz geri etmeyin dostlarım.
(Sermed'le göz göze gelir). Bir kitap böyle der oğlum.

Şevki :-(Kalkar) Felaket başkalarının kapısını çalınca insana vah vah, yazık diye hayıflanır fakat felaket (Komşuya bakar) kendi kapımızı çalınca..

Semra :-Sen lafa karışmasan olmaz. (Uzun duruş)

Sermed :-(Oturduğu yerde, başı elleri arasında) İnanamayacağım geliyor..
(Semra'ya bakar) Durup durup şu ihtiyara fena halde tutuluyorum.

Nil :-Kime?

Sermed :-Kime olacak. Senin kocan olacak bunağa, ne diye burnunu sokar böyle anlamadığı işlere..

(85)

Nil :-Onun hakkında biraz daha saygılı konuşsan günaha mı girersin?

Sermed :-Nasıl? Bu beyinsiz ihtiyarı bana karşı tutuyorsun öyle mi? E.. bu cidden garip doğrusu..

Nil :-Ben bunda bir gariplik görmüyorum, hem..

Sermed :-Evet hem, söyle, söyle.. Hem neymiş?

Nil :-Ona karşı saygılı olmanı istemek benim hakkım.

Sermed :-Vay canına.. (Ötekilere) Duyuyor musunuz? (Yapmacıklı kahkahayla güler, sonra Nil'e) Merhum kocanız hakkındaki bu şefkate sebep ne?

Semra :-Sermed?

Şevki :-Bu kadarı fazla.

:(Amca ile komşu ses çıkarmadan ona bakarlar)

Sermed :-Hayır, hayır durun, merak ettim ayıp değil ya..

Amca :-(Komşuya) Geliniz dostum, biz çıkalım sizinle. (Çıkarlar)

Semra :-(Şevki'ye) Sen de beraber git.

Şevki :-Peki.. (Çıkar)

Sermed :- (Nil'e) Bana cevap vermediniz?

Nil :-Ben ona karşı daima şefkat duydum.

Sermed :- (Semra'ya) Duydun mu? Senin ihtiyara karşı daima şefkat duymuş.
(Alaycı) İnanmak içimden gelmiyor zorla değil ya.

Nil :-İnanmanı isteyen yok.

Semra :-Bu münakaşayı keselim kuzum

Nil :-Ben anlamıyorum. Bu para kendisinin, kendisi kazanmıştı, onu dilediği gibi kullanmak da onun bileceği şeydi. İyiliğini, kötülüğünü münakaşa etmek bana düşmez, hele sana hiç.

Sermed :- (Alaycı) Yok canım.. (Semra'ya) Görüyor musun ihtiyarı nasıl müdafaa ediyor? (Dolaşır)

Nil :-Tabii ederim. Vaktiyle beraber yaşadık, aynı çatı altında.. İyi, kötü.. Sevinçlerimiz, kendimize göre dertlerimiz oldu. Her şeyimizi birbirimize söyledik. O bana kızım derdi, fakat beni gözünden kıskandığını bilirdim. Şimdi öldü, burada yok, kendisini müdafaa edemeyecek diye onu tahkir mi ettireyim?

Sermed :-Rahmetli başını kaldırıp bunu duysaydı muhakkak sevincinden oynardı. (Komşu girer)

(86)

Komşu:-Yine dayanamadım geldim. (Nil'e) Amcanız.. (Semra'ya) Sizin bayla bahçede dolaşıyorlar. Haydi siz de gelin çocuklar..

Nil :-Hayır, ben çıkmak istemiyorum.

Komşu:-Neden?

Nil :-Biraz başım ağrıyor.

Komşu:-İyi söyledin ya yavrum..

Sermed :-Bırakın derdi tazelendi, merhum aklına geldi de içlendi.

Semra :-Sermed.. Sermed diyorum.

Nil :-Kalpsiz adam.

Komşu:-(Sermed'e) Susunuz oğlum. İnsan başkasının ızdırabı karşısında saygılı olmayı bilmeli.

Sermed :-Ne demek istiyorsunuz?

Komşu:-Hiç, anlayıver o kadarını.

Sermed :-Siz de acayip bir adamsınız. Daima iğneli sözlerinizle canımı sıkarsınız. (Bir sükut) Zaten bu evde her şey sıkıyor beni..

Nil :-Çok garip!

Semra :-Bu çekişme de uzadı gitti. (Sermed'e) Haydi kalk gidelim bari.

Nil :-(Sermed'e, alaycı) Halbuki kendinizi burada, her yerde olduğundan daha çok bahtiyar hissettiğinizi söyler dururdunuz.

Sermed :-Mümkün. Sen de inandın korkarım. (Semra'ya bakarak) İnanmış.

Komşu:-Kesiniz çocuklar. İnsan birbirini unutulmayacak sözlerle yaralamamalı. Aranızda aşk olmadığı anlaşılıyor, bari dostluğu yıkmayın. Dostluklar üzerine kurulan yuvalar daha uzun ömürlü olur.

Sermed :-Aşk.. Tam buldunuz adamını.. Bende aşık olacak adamım hani yok mu ya.

Komşu:-Evet. Bilirim,bilirim.

Nil :-Senden nefret ediyorum.

Komşu:-(Yatıştırmak ister, şakalaşır) Hayır, hayır birbirinizden nefret ettiğinizi söylemekte bu kadar acele etmeyin. Henüz evli değilsiniz. Bu sözler pek sevimsiz. (Semra'ya) Öyle değil mi kızım? (Sermed'e) Size vazifelerinizi hatırlatmak zorunda bırakmayın beni oğlum. (Şevki girer)

Nil :-Rica ederim kapatın şu bahsi (Çıkar)

Sermed :- (Küstah) Hangi vazifeden bahsettiğinizi anlayamadım.

Komşu:-Nasıl? Anlaşılması o kadar güç bir şey mi söyledim oğlum, bu genç kadına karşı olan vazifelerinizden bahsetmek istedim. Ona kuvvet vermek, teselli ve cesaret vermek herkesten çok size düşer bugün, sizin vazifeniz bu.

(87)

Sermed :-Benim kimseye karış vazifem yok.

Komşu:-Yazık, çok yazık. (Sermed'i tepeden tırnağa süzer, sonra çıkar)

Sermed :-Haydi gidelim şuradan artık.

Şevki :-Kimseye haber vermeden mi? Hırsızlar gibi..

Semra :-Sen çeneni tut.. (Yürür)

Şevki :- (Arkasından yürür) Pek yakışsız bir iş bu.. (Birden kapı açılır, Nil görünür, telaşlıdır)

Nil :-Durun. (Etrafına bakınır) Amcam nerede? (Semra'nın omzuna dayanıp yüzünü kapar) Oh Allahım, bunu nasıl yapar Semra?

Semra :- (Soğuk) Ne var? (Ötekilere bakar, yürümek ister)

Nil :-Durun bir dakika. Şu amcamın yaptığı işe..

Semra :-Ne var, ne yapmış, söylesen..

Nil :-Bu avukatın gelişi.. Ah Allahım.

Semra :-Evet, nedir?

:- (Sermed'le Şevki bakışırlar)

Nil :-Bunlar hep oyun anlamıyor musunuz? Oyun.. (Hıçkırır) Şimdi anladım.

Semra :-Ne diyorsun?

Sermed :-Aman Yarabbi?

Semra :-Haciz hikayesi filan..

Nil :-Aslı yok hiçbirinin.. Hepsi düzen, yalan.. Ah şu dünya ne iğrenç..

Sermed :-Allahım? (Semra'ya, Nil'e koşar. İkisi de onu iterler. Sermed Şevki'ye sarılır)

Nil :-Nefret ediyorum şu amcamdan..

Semra :-Nasıl öğrendin yalan olduğunu, kim söyledi sana?..

Nil :-Kimse söylemedi.. Ben kendiliğimden anladım..

Semra :-(Bozulur) Ya..

Nil :-Hiç şüphem yok.. Sen bilmiyorsun.. Bunu nasıl hiç istemiyordu.. Bu işe engel olmak için her şey yapacağını söylemişti.. Daha bir saat önce.. Ah nasıl kandım bu oyuna, nasıl anlamadım o zaman.. katı yürekli, kalpsiz adam.

Sermed :-Alçak!

(88)

Nil :-Ona çok ağır şeyler söyleyeceğim.

Sermed :-Hayır! (Hepsi ona bakarlar) Bu bana düşer.

Nil :-(Sermed'e) Sizinle bir ilişğimiz yok sanıyorum. (Güler) Seni de anladım artık.

Sermed :-Nil, sevgilim.

Nil :-Rengini belli ettin. Nefret ediyorum senden, amcamdan çok..

Sermed :-Bunu söylemeye asıl dilin varıyor, ah.. (Ümitsiz etrafına bakınır)

Semra :-Haksızlık ediyorsun Nil.

Nil :-(Alaycı) Acaba?

Sermed :-Evet haksızlık ediyorsun. Beni anlamıyorsun, anlamak istemiyorsun.

Nil :-Sahi mi? Tuhaf..

Sermed :- (Dinlemez) Bir çılgınlık anı. Bu işe pek canım sıkıldı birden. Nur içinde yatsın rahmetliye pek tutuldum. Tabii kendimi düşündüğümde değil? Daha çok senin hesabına, söyleyen Semra şuna..

Nil :- Bilirim, bilirim.

Sermed :- Hey Allahım, görüyor musunuz bana inanmak istemiyor. Şüphe ediyor benden.

Şevki :- Onun kusuruna bakma kızım. Ne mal olduğunu bilmez gibi konuşuyorsun.

Semra :- Onun ağzından çıkanı kulağı duymaz ayl.

Nil :- Evet ama işi öğrenince birden nasıl değiştiğini hiç unutamıyorum.

Sermed :- Ah Allah'ım. Nasılda her şeye mana veriyorsun sevgilim. Yapma yazıktır, günahıma girme benim.

Semra :- Haydi barışın kuzum. Unutun bunları. İnsan küçük şeyler üstünde bu kadar durmamalı. (Şevki'ye) Ne durup bakıyorsun, sen bir şey söylesene)..

Şevki :- Ne söyleyeyim, şaşırdım kaldım.

:- (Amca girer, Nil'i görmez, ötekilere)

Amca :- Ooo.. Buradasınız? Ben sizi gitti sanıyordum. (Acı güler)

Nil :- (Ona doğru yürür) Hayır gitmediler.. (Güler) Fakat merak etmeyin şimdi gidecekler.. Fakat yalnız değil ben de beraber gideceğim onlarla..

Amca :- Nasıl, ne demek istiyorsun kızım?

Nil :- Ne demek istediğimi pek iyi anlıyorsunuz.. Siz, siz amca.. (Kendini tutar)

Sermed :- Bizimle fena bir oyun oynadınız..

(89)

Amca :- Oyun mu? (Sert) Ne oyunu, ne demek istiyorsun?

Semra :- Yazık değil mi? Bakın bu iş hepimizi ne kadar üzdü..

Amca :- Bir şey anlamıyorum.

Nil :-Anlamak istemiyorsunuz da ondan.. Avukatın gelişi, haciz hikayesi.. (Ağlar)

Amca :-Evet..

Nil :-Ustaca tasarlanmış bir oyun.. Fakat..

Sermed :-(Atılır) Siz sandınız ki..

Amca :-(İyice şaşırmış) Ne?

Sermed :-Bu oyunu oynamakla.. Nasıl bir amaçla kovaladığınızı anlamadık mı sanıyorsunuz?

Amca :-(Şevki'ye) Neler söylüyor bu adam?

Sermed :-Siz sandınız ki benim.. Bu işte.. Daha başka gizli kapaklı bir takım.. lar.. (Lafı geveler)

Amca :-(Kendini toplamış gülümse) Evet, bak bu doğru.

Sermed :-Ama yanıldınız işte.. Ben öyle hasis lar arkasında koşacak adam mıyım?

Amca :-Bilenler Allah için söylesin.

Sermed :-Evet söylesin.. Ben (Nil'i işaret eder) onu her türlü menfaat düşüncelerinin üstünde tertemiz bir aşkla.. (Kekeler)

Semra :-Uzatma sen de Allah'ını seversen.

Sermed :-Hayır Semra bırak içimi dökeyim. Çünkü bu evde daima kötü gözle görüldüm.. Benden daima şüphe..

Amca :-(Sözünü keser, Nil'e) Sen bu işe ne dersin kızım? (Nil arkasını döner, amcanın tebessümü dudaklarında donar) Ya..

Sermed :-(Kararsız ve cesaretsiz, ileri yürüyüp geri çekilerek) Ona artık hitap etmeye hakkınız yok, hakkınız yok.

Amca :-(Sermed'in üstüne yürür) Neden melun? (Birden kendine haklim olur)

Sermed :- (Korkmuş geri çekilir) Neden? Çünkü bütün haklarınızı kaybettiniz artık. (Amca Nil'e bakar, Nil başını çevirir, Amcanın cesaretini kaybettiği görülür) Evet artık siz onun amcası değilsiniz, hiçbir şeyi değilsiniz artık. Çünkü bu hakları kötüye kullandınız. (Amca pencereye yaklaşır, arkasını onlara döner) Onun saadetini kıskandınız, onu çalmak istediniz kendisinden.

Amca :- (Kırgın) Sen de böyle mi düşünüyorsun kızım) (Nil'den cevap çıkmadığını görünce durup bakar, bir an Nil'le göz göze gelirler)

(90)

Nil :- (Duruş) Evet!

Amca :- Yazık. (Yine arkası dönük) Çok yazık!

Sermed :- Yolumuz üstünde pusu kurdunuz bize.. Bizi ayırmak istediniz birbirimizden.. Fakat haberiniz olsun.. Kuvvetiniz bu iş için kafi değil. Bizi birbirimizden ayıramayacaksınız.. Hem yalnız siz de değil, hiçbir kuvvet ayıramayacak bizi.. (Nil'e yaklaşır onu kucaklar) Çünkü biz birbirimizi seviyoruz.

Şevki :- Yeter artık.

Sermed :- Şimdi gideceğiz bir daha hiç geri dönmek üzere..

:- (Çıkmak üzeredirler. Amca birden döner)

Amca :- Durun, bir dakika dinleyin beni. Ondan sonra gidersiniz. (Nil'e) Kızım. (Onda doğru iki adım atar fakat onun geri çekildiğini görünce o da geriler, sırtını duvara dayayarak konuşur) Sen de dinle beni.. Bu gidiş beni çok üzer. İnan bana. Fakat sen sahiden istersen ne demeye hakkım var benim? (Başı önünde) Evet, sana bir şeyler söyledim. Fakat unutamam bunu Nil kızım (Farkında olmadan Nil'e yaklaşır, Sermed ondan çekinerek Nil'i bırakıp uzaklaşır. Amca, Nil'i kollarıyla sarar, saçını okşar, Nil sesini çıkarmaz.) Madem ki sen böyle istedin. Ben ne diyebilirim. Ben istedim ki.. (Nil uzaklaşmak ister gibi bir hareket yapar, amca onu bırakır, dolaşır) Hayır, hayır kalsın. Ne istediğimi söylemeyeyim daha iyi. Bunu hoş

karşıl原因mayacağını bilmeliyim artık. (Yine pencereye gider, arkası onlara dönük) İnşallah ben aldanmış olayım, bunu çok isterim.

Sermed :-Uzattıkça uzattı. (Nil'e) Haydi gidelim sevgilim. (Nil gitmez.)

Amca :-(Arkası dönük) Fakat haberiniz olsun ki kızım avukatla tasarlanmış bir oyun.. Hayır Yemin ederim.. Size böyle bir oyun oynamış değilim. Yemin ederim.. İnan bana bu işe ben de en az senin kadar üzuldüm.

Nil :-(Şaşırılmış) Nasıl ne diyorsunuz?

Amca :-(Döner) Evet kızım. Yemin ederim. Bilirsin ki olur olmaz şeye yemin etmem ben.

Nil :-Aman Yarabbi (Semra'ya) Duydunuz mu ne diyor? (Oturur)

Sermed :-Ciddi mi söylüyorsunuz?

(91)

Amca :-Tabii,tabii ciddi.. Keşke bunların hepsi yalan olsaydı. Ehemmiyeti yok. Ben sizin nefretinize hedef olayım, ne kıymeti var? Ben zaten ayağı çukurda yarım adamım, bunların kıymeti yok benim için.. Yalnız ne bileyim.. (Güler) Bunu nasıl düşünebildin kızım?

Sermed :-Buyurun cenaze namazına. (Semra ile bakışlırlar)

Amca :-İşte hakikat bu.. İnanıp inanmamak elinizde. Hem işin kolayı var, işi tahkik etmek o kadar güç bir şey değil ki sizin için.. (Nil'e) Çocuk! Amcan seni niçin aldatsın? (Yorgun) Peki.. Haydi gidin artık.. Daha fazla üzmeyin beni.. Anladınız işin iç yüzünü.. (Yan kapıdan çıkar)

Sermed :-İş yine sarpa sardı.

Semra :-Böylesi de hiç başıma gelmemişti... (Nil'e) ne dersin, ne yapacağız şimdi?

Nil :-Yapacak bir şey yok. (Cesaretsiz, kırgın) Hem ben burada kalamam artık.. (Sermed'le Semra bakışlırlar, Nil, Sermed'in kolunu tutmak ister, Sermed çekilir, Nil şaşırır)

Semra :-Hakkın var.. Fakat (Sermed'ê bakar) ne bileyim.

Nil :-(\$aşırımıŖ) Ne?

Semra :-Amcamı bu halde bırakmak.

Nil :-Evet.

Semra :-Doğru olacak mı bilmem. (\$evki'ye bakar)

\$evki :-Bu lafın sırası mı Ŗimdi? (Yürüyüp ondan uzaklaŖır)

Semra :-(\$evki'ye) Sen karıŖma.. (Sermed'e) Ne diyorsun?

Sermed :-Ne?

Semra :-Nil'in Ŗimdi bizimle gelmesi, amcasıyla böyle dargın ayrılıp..

Sermed :-Ben karıŖmam. (Bir hareket yapar) Siz düşünün iŖte.. (DolaŖır) zaten aklım başımda değil. (Semra ile bakıŖırlar, Nil bunu görür)

Nil :-Anlıyorum. (Acı acı güler, yorulmuŖ gibi oturur)

Semra :-Ne, anladığın?

Nil :-Hiç, hiç.. (Kalkar) Amcamın hakkı varmıŖ.. (Kendi kendine) ne feci aldıanıŖ..

Semra :-Ne demek istiyorsun kızım?

Nil :-Yeter (Sinirlenip bağırır) Yeter artık.. Yalancılık yeter..

Semra :-Bizim için mi söylüyorsun?

(92)

Nil :-Evet, sizin için.. Allahım, nasıl inanmıŖtım bunlara.. (Hizmetçi kapıda görünür, fakat girmez, durur.)

Sermed :- (Semra'ya) Bırak Ŗunu Allah'ını seversen.. (Bir hareket yapar)

Nil :-Hele sen, hele.. Ne korkunçmuŖsun? .. Hayır yanlış söyledim, korkunç olmaktan çok iğrenç.. (Hepsi donmuŖ gibi ona bakarlar, Nil birden Semra'ya dönüp bağırır) Sen de.. İkiniz de birbirinizden iğrenç.. Sizi Ŗimdi anlıyorum.. Bana korku veriyorsunuz, sizden tiksiniyorum.. (Birden üstlerine yürür,

ötekiler gerilerler) Haydi gidin artık.. Daha fazla durmayın burada.. (Yürür, ötekiler kapıya doğru çekilirler) Size söylüyorum anlamıyor musunuz? Kovuyorum sizi, defolun buradan.. (Hizmetçi hızla çekilir, ötekiler korkmuş, geri geri birer birer çıkarlar.)

Nil :-(Yalnız) Allahım.. (Bir koltuğa çöker, bir an sessiz başı elleri arasında durur) Ne aldaniş.. Sanki korkunç bir rüya görmüş gibiyim. Amcam ne kadar haklıymış.. Başımdan bu kadar felaket geçtiği halde.. İnsanları hiç anlamıyorum, onları tanımıyorum. Of.. Başım ne kadar ağrıyor.. (Birden yerinden kalkar) Hayır, hayır böyle sızlanmakla geçirecek vaktim yok.. Ben de başımın çaresine bakmalıyım. (Etrafına bakınır) Burada kalamam artık.. O sözlerden sonra nasıl yüzüne bakarım.. Evet, evet hemen uzaklaşmalıyım buradan.. (Etrafına bakınır, sonra hızla çıkar. Sahne bir an boş kalır. Sonra önden Amca, nefes nefese, arkasında hizmetçi görürler.)

Amca :-(Etrafına bakınarak) Hani yok burada.. Nereye gitti?

Hizmetçi :-Bilmem, az önce buradaydı.. Onlarla.. (Amca dinlemez çıkar, hizmetçi arkasından çıkacak olur, sonra durur, omuzlarını kaldırır, vazgeçer, orada hareketsiz durur, pencereye gidip bakar, döner. Çıkacağı sırada yerde ayna kırıklarını görür.)

Hizmetçi :-Yazık o güzel ayna kırılmış.. (Kırıkları toplar. Bir kırıkta kendine bakıp güler, sonra dışarı çıkar. Sahne yine bir an boş kalır. Sonra kambur ürkek görünür. Üstünde koyu renkli yeni bir elbise vardır. Elbisenin kat yerleri göz çarpar. Bu onu biraz gülünç gösterir. Fakat elbisesiyle mağrur görünür. Etrafı gözden geçirdikten sonra içeri girer.)

(93)

Kambur :-Bugün bu evde bir şeyler dönüyor ama anlamadım. Az önce kapının önünde ötekilere rastladım. Şu hiç sevmediğim misafirler. Pek yaşlı görünüyorlardı. (Endişeli) Sanki bir cenazeden dönüyorlarmış gibi.. (Komşu görünür fakat birden girmez. Bir an durup onu dinler, sonra girer, kambur sıçrayarak geri döner.)

Komşu:-Birini bahtiyar eden şey, bir başkasına keder ve ızdırap verir. Bu da dünyanın düzenini teşkil eder. Kim bilir Allahın çok defa dualarımıza kulak asmaması belki de bu yüzden..

Kambur :-Ben az okudum, bunun için çok defa bana söylenenleri anlamam. Fakat bazen pek tuhaf şeyler düşündüğüm olur, hep şaşarım kendi kendime bunları düşünen ben miyim, yoksa benim içimde bir başkası mı diye.. Fakat neler düşündüğümü sorarsanız şimdi bunu size söyleyemem. (Birden) Yeni elbisem nasıl?

Komşu:-Fena değil.

Kambur :-Bana yakışmış mı?

Komşu:-Eh..

Kambur :-Bunu, bir gün evlenirsem düğünümde giyeyim diye yaptırmıştım. Fakat iş o kadar uzadı ki.. Bu sabah gözüm bunlara takıldı, kendi kendime “İster misin kaderde bu elbiseyle ortada görünmeden göçüp gitmek yazılı olsun” diye düşündüm. Bu alın yazısı hikayesi biraz canımı sıkmaya başladı. Ona metelik vermediğimi göstermek için elbiseyi bohçasından çıkarıp sırtıma geçirdim. İşte bana bir şey de olmadı.. (Elbiseyi okşayarak) Bu elbiseyle beni beğenir mi dersiniz?

Komşu:-Bilinmez ki..

Kambur :-Bu elbiseyi diktirdiğim zaman terziye bütün ustalığını göstermesi için yalvardım. Adam :-sana öyle bir ceket dikeceğim ki elle yoklamadıkça anan bile kamburunu bulamayacak dedi. Fakat herif pek usta değilmiş, beni kandırdı. (kamburunu göstererek) Görüyorsunuz ya.. Yine eski yerinde.. (Kederli) Her zamandan çok göze batıyor.

Komşu:-Bunu düşünme canım.

Kambur :-Nasıl düşünmem. Bu da benim en büyük tasam. Herkes tasasını içinde taşır, ben de sırtımda, fakat biliyor musunuz çoktan yeni bir elbise giymemiştim. Bugün farkına vardım. İnsan yeni elbise içinde kendini olduğundan büyük görüyor.

(94)

Komşu:-(Acıyarak) Sahi mi?

Kambur :-Evet, yolda gelirken düşündüm kendi kendime..

Komşu:-Ne?

Kambur :-Şey.. (Hizmetçinin girdiğini görür, heyecanlı) Susun.

Komşu:-(Şaşırılmış) Ne var?

Kambur :-O geldi. (Büyülenmiş gibi ona doğru yürür)

Hizmetçi :-Yine mi sen? (Farkına varır) Ooo bu ne şıklık?

Kambur :-(Mahcup, eliyle elbisesini ütüler) Bugün öyle oldu. (Komşuya bakıp güler)

Hizmetçi :-Peki ne istiyorsun? Damdaki iş duruyor.

Kambur :-İş ona kalsın.. (Komşuya bakar, hizmetçiye) Bugün açacağım artık işi (Komşuya) Bana yardım edin.. (Nil ile Amca girerler. Nil Amcanın kolundadır. İkisi de neşeli görünürler)

Amca :-(Komşuya) Ben de şimdi size haber gönderecektim. Birdenbire ortan kayboldunuz, nerdeydiniz?

Komşu:-(Gülümser) Hiç, aşağıda bahçede oturdum kendi kendime..

Amca :-(Nil'in saçlarını okşayarak) Haberiniz yok, neler oldu?

Komşu:-(Biliyorum, biliyorum. (Ziynet'e bakar) Bu kız yetiştirdi bana.

Amca :-Ya.. (Ziynet'e bakar, sonra kambura) Ne o hayrola, senin ne işin var burada?

Kambur :-Hiç! (Çıkmaya davranır)

Amca :-Bu adamın bir zoru var ama ben anlamıyorum.

Nil :-(Ziynet'e bakıp gülümser, sonra kambura) Adın ne senin?

Kambur :-Zeynet.. Fakat herkes beni kambur diye çağırır.. (Başı önünde susar)

Nil :-(Acımış) Yazık..

Kambur :-İnsanoğlu böyledir, sevinecek hiçbir şeyi olmayan benim kamburuma bakar, kambur olmadığına sevinir.

Nil :-Kim bilir senin de kendine göre ne derdin var zavallıcık.

Kambur :-Dertsiz insan olur mu hiç? (Komşuya bakıp gülümser)

Nil :-Üzülme (Acımış) Hem ben senin derdini bilmiyorum muyum sanıyorsun.

Kambur :-(Şaşkın) Ne? (Etrafına bakınır)

Nil :-(Hizmetçiyi göstererek) Onu çok mu seviyorsun, Ziynet'i?

Amca :-Hımm.. İşin içinde işler varmış..

(95)

Kambur :-(Şaşırılmış) Ben mi? (Ziynet'e bakar)

Nil :-(İçli) Tabii sen, saklama benden.. (Hizmetçiyi göstererek) Ziynet söyledi bana.

Kambur :-Sahi mi? (Önce hizmetçiye bakar, sonra komşuya) Gördünüz mü o da biliyormuş işte.

Nil :-(Düşünceli) Eğer bir gün her şeyini kaybedecek olsa (Susuş) onu sever miydin yine?

Kambur :-(Acele) Tabii, tabii severdim. (Şaşırılmış) Hem zaten onun hiçbir şeyi yok ki (Ziynet'e bakar) Ben onun bu halini bile bile sevdim.

Nil :-(Kapıdan çıkmak üzere olan Ziynet'e) Ne mutlu sana.. (Hizmetçi çıkar, Kambur arkasından seğirtir.. Ötekiler bir an hareketsiz dururlar. Sonra amca kalkar.)

Amca :-Fırtına dindi, hava duruldu.

Komşu:-Öyle.. (Kalkar, bastonuna dayanarak yürür) Oyun da bitti.. Ben de gideyim artık. (Amcayla Nil bakışırlar)

Amca :-Neden oturun.

Komşu:-Gideyim.. Bekler beni evde şimdi..

Amca :-Kim?

Komşu:-Kim olacak avukat.. (Yürür, Nil'le Amca bakışırlar. Amca koşarak onu durdurur)

Amca :-Avukat mı? Ne münasebet, anlamadım.

Komşu:-(Amcaya gülümser, Nil'e bastonunu sallayarak) Seni uyandırmak, etrafındaki insanları daha iyi tanıman için tasarlanmış bir oyundu bu. (Nil'in Amcasına baktığını görerek) Hayır, hayır haberi yok onun.. Benim işim bu. Avukatınla benim aramda.. Vakıa önce buna razı olmak istemedi ama, işi çitlattım, onun da aklı yattı.. (Güler, sonra birden ciddileşir, Nil'e) Fena mı oldu kızım? (Nil önüne bakar, sonra amcaya sarılır)

Amca :-Kimin aklına gelirdi? Fakat güzel oynadınız oyununuzu. Hele avukat, sanki kuliste sırasını bekleyen aktör gibi. Onu öyle beklenmedik bir zamanda ortaya çıkardınız ki. Her şey bir anda değişti. Tıpkı sahnede olduğu gibi.

(96)

Komşu:-Sahnede olduğu gibi.. (Güler, kapıya doğru yürürken durur) Bu dünya kocaman bir sahne.. Biz hepimiz büyük komedyanın oyuncularını değil miyiz zaten? (Perde yavaş yavaş kapanır) Bu perde hiç kapanmaz, fakat oyuncular durmadan değişir; durmadan...

ÇİĞ

Birinci Perde

Dağ yolunda, zirveye yakın bir noktadaki han içi... Karşıda giriş kapısı. Burası, hanın iç kısmına göre, daha düşük seviyedeki toprak zeminli pabuçluğa açılır. Girişin sağında kahve ocağı, su küpü, solunda kazma, kürek balta, gocuk ve benzeri eşyanın durduğu bir girinti.

Hanın iç kısmına bu pabuçluktan tek basamakla çıkılır. Zemin yine topraktır. Solda kalın kerpiç duvarlar içine gömülmüş gibi duran çarpık hatlı iki pencere. Sağda yan yana iki oda kapısı. Pencerelerin altında duvar boyunca uzayan geniş tahta peyke bulunmaktadır. Pabuçluğun üstünde, bir çeşit asma katta, üst üste yığılmış, kirli görünüşlü yatak, yorgan ve yastıklar.. Buraya sağdaki kapı kenarından başlayan, bir tarafı duvara dayanan, eğri, çarpık, gıcirtılı bir merdivenle çıkılır. Merdivenin korkuluğu, sekiye ulaştığı noktadan itibaren, seki kenarından duvara kadar devam etmektedir.

Kabukları soyulmuş, yuvarlak gövdeli ağaçlardan teşkil olunmuş, tavan kirişleri, duvarlar isten kararmıştır. Hantal, kaba bir masa, acayip, şekilsiz tabureyi andıran iskemleler buranın belli başlı eşyasını teşkil eder. Seki üstünde yıpranmış, soluk kilim artıkları, hasırlar bu fakir dekoru tamamlar. Ortada çarpık borulu, gövdesi yamalı varil bozması bir soba. Kirişleri tutan dört köşe direklerden birinde tahta mahfazasına oturtulmuş bir petrol lambası, bir yüzü kilim desenli sert, ot yastıklar...Duvarlarda pösteği, kalbur, bir saz, Yavuz zırlısının korkunç kara dumanlar salıvermiş, taşbasması renkli resmi...

Mevsim kış sonu, vakit akşama yakın. Hanın içi pencerelerden giren mavimtrak aydınlıkla bir hayal dekorunu andırmaktadır. Dışarıda fırtınanın kızgın uğultusu, köpeğin kesik havlamalarına karışmaktadır.

Dik bir sesin köpeği azarladığı duyulur. Sonra kapı dışardan itilerek açılır, Maksut görünür, yetmiş yaşlarında, sağlam yapılı bir ihtiyardır, elinde baltası.. Yürürken hafifçe aksamaktadır. Açık bıraktığı kapıdan kalın karla kaplı yol, karşı dere içi ve yüksek sırtlar görünür.

Maksut :-(Geriye doğru) Gir, ne duruyorsun orda? (Dursun görünür, yirmi beş yaşlarında, şehirde yerleşmiş, fakat köylü görünüşünü üstünden henüz atamamış, saf tavırlı bir delikanlıdır. Kucağında odunlar vardır.)

Dursun:-Yine karlayacak.

Maksut :-Geç, kapıyı tutma!

Dursun:-(Dursun kollarındaki odunları sobanın yanına boşaltır, Maksut'un sobaya odun atmaya davrandığını görerek) Bana bırak Maksut dayı!

Maksut :-Odunu yardım, yeter. Sen misafir sayılırsın, geç otur gayri.

Dursun:-Olur mu ama?

Maksut :-Olur, olmayacak ne var? (İşiyile uğraşırken bir taraftan konuşur) Hey koca Dursun, şu kış kıyamette köye uzanmak nerden aklına esti?

(2)

Dursun:-Anamın vasiyeti, bu işi kovalamasan sana hakkımı helal etmem, dedi son deminde.

Maksut :-Sonunda onu da yolcu ettin desene.

Dursun:-Öyle oldu. (Göğüs geçirir)

Maksut :-Hey gidi Huriye. Dünkü parmak kadar kız evlendi, çoluk çocuğa karıştı, ömrünü tamamlayıp dünyasını da değiştirdi sonunda. Başın sağolsun oğul, ne denir..

Dursun:-Eksik olma dayı.

Maksut :-Deşmek istemedim seni.. Ama merak ettim hani.. Hastalığı neydi?

Dursun:-Anlaşılmadı.. Doktor da getirdik ama.. O da bilip çıkaramadı.. Nesi varsa,şurada,böğründe.. Hep söylerdi,ben bu dertten iflah olmam,bu maraz beni götürür. Dediği çıktı sonunda. (Yine göğüs geçirir)

Maksut :- (Çekingin) Baban ne yapıyor, hiç lafını etmedin.

Dursun:-Sen sormadın.

Maksut :-Aklıma gelmedi. (Bir duruştan sonra) Nasıl şimdi?

Dursun:-Haberin yok demek? (Gözlerini kaçırarak) O da sizlere ömür.

Maksut :-Deme!

Dursun:-Anamdan önce, senesi olacak bu baharda.

Maksut :-Bak hele! Onun zoru neresindendi?

Dursun:-İskeleden düştü. Anama söylemiş daha önce, iskelede başım dönüyor, gözlerim kararıyor demiş. (Ona dikkatle bakarak) Duymadın demek?

Maksut :-Yok oğul, kimden, nerden? Burası sapa, kör kasaba yolu.. Kırk yılın biri, tanıdık ahbap uğrayacak da olup bitenlerden haber verecek. Vah vah, demek tek başına kaldın darü dünyada?

Dursun:-Öyle. (İçini çeker)

Maksut :-Evlendin elbet?

Dursun:-(İsteksiz) Eh!

Maksut :-Eh ne?

Dursun:-Bir cahillik ettik.

Maksut :-Nasıl?

Dursun:-Anam rahmetlik olunca, komşular sana bakacak biri gerek dediler. Bir ana kız vardı.. Erkeksiz.. Kız daha önce evlenip boşanmış.. Gel,sana şunu sana alalım dediler, razı olmadım ama dinlemediler, zorla baş gözettiler bizi.

(3)

Maksut :-Fena mı? Hayırlı olsun!

Dursun:-Pek hayırlı da olmadı ya..

Maksut :-Niçin?

Dursun:-Konuşmayalım daha iyi. Bir sürü borca girdim, bütün masraf havaya gitti.

Maksut :-Yoksa, o da öldü mü?

Dursun:-(Huzursuz) Tam buldun, ölecek göz var mı onda.

Maksut :-Ne oldu?

Dursun:-Kaçtı.

Maksut :-Hele bak ne diye?

Dursun:-Beni beğenmedi anlaşılan.

Maksut :-Aklı nerdeymiş, daha önce?

Dursun:-Doğma büyüme şehir kızından insana hayır mı gelir? Söylemişlerdi ama, bir kulağımızdan girip ötekinden çıktı. Oldu bir kere.. (Bir anlık duruştan sonra) Dayı!

Maksut :-Ne var? (Durakladığını görerek) Konuşsana!

Dursun:-Babamla niçin küstünüz?

Maksut :-Bak hele, bunu da nerden çıkardın?

Dursun:-Saklama dayı. Evde lafını ettirmezdi, anam rahmetlik bir gün adını anmıştı da, yemeğini yarıda kesip kalkmıştı.. Sonra bir hafta boyu eve uğramadı, komşuların zoruyla döndükten sonra da, tam bir ay konuşmadı onunla. (dışarıda köpeğin havladığı duyulur)

Maksut :-Gelen mi var?

Dursun:-(oturduğu yerden uzanıp pencereden bakar.) Candarmalar.

Maksut :-Bu saatte? Hayırdır inşallah! (Çıkar,dışarıda yumuşak nal sesleri duyulur, köpek havlar, Maksud'un onu azarlayan sesi duyulur.. Özengi zincir

şakırtıları birbirine karışır, kapı birden açılır, Mevlüt eşikte görünür, kırkbeş yaşlarında, baban tavırlı bir Jandarma çavuşu)

Sahne - 2

Mevlüt:-(Kapının dışında duran Jandarma eri Satılmış'a) Hayvanları biraz gezdir.

Satılmış :-Peki çavuş. (Gözden kaybolur)

Mevlüt:-(Satılmış'ın arkasından ortaya çıkan Maksut'a) Sıkı geldik. Teri geçmeden torba takmayın!

Maksut :-Merak etme! (Kapıyı çeker, dışarıda uzaklaşan nal, zincir sesleri..)

Mevlüt:-(Gözü Dursun'a takılmış. Selamünaleyküm! (Dursun yerinde saygıyla doğrulur.)

(4)

Dursun:-Şöyle buyur!

Mevlüt:-Otur! (Dursun ürkmüş görünür, olduğu yere çöker) Ne hava be! (Çıkardığı kaputuna eliyle vurarak karları temizler) Aşağıda, eteklerde çıt yok, burada mübarek nerdeyse hanı uçuracak. (Fırtınanın uğultusu duyulur.) Şuna bak!

Dursun:-Çok sakar dağdır bu. (Onun kuşkusuyla kendisini süzdüğünü görerek.)

Mevlüt:-(Sorguya çeker gibi) Adın ne?

Dursun:-Dursun demişler.. Orada rahat edemedin sanki..

Mevlüt:-Babanın adı?

Dursun:-(Kekeleyerek) Salih.

Mevlüt:-Hiç bizim karakola düştün mü?

Dursun:-Aman çavuş! Karakolda ne işimiz olacak?

Mevlüt, :- (Kuşkulu) Seni görmüşlüğüm var, ama nerde? Çıkaramadım.

Dursun:-Benzetmiş olacaksın, malum insan insana benzer. Rahmetli anacığım söylerdi, insanlar ikiz olurmuş..

Mevlüt:-Nerelisin?

Dursun:-Ben mi?

Mevlüt:-Hangi köyden?

Dursun:-(Yalnız çam) dan.. (Korkarak gösterir) dağın arka geçesinde, buraya bir buçuk saat çeker keseden..

Mevlüt:-(Kuşkusu artmış) Seni hiç görmedim orada.

Dursun:-Kasabada kalıyorum.

Mevlüt:-Niçin?

Dursun:-Oraya göçtük.

Mevlüt:-Sebepe?

Dursun:-Köyde edemedik çavuş. Şehrin hali başka.

Mevlüt:-Şehir! Bir şehirdir bellemişsiniz.. İpini koparan soluğu orada alıyor. Ne var şehirde? Toz, duman, gürültüden başka? İyi kötü kurulu düzene emek verip ileri götüreceğiniz yerde bozup dağıtıyorsunuz, baba ocağına incir dikiyorsunuz.. İşsiz, yarı aç, sefil, sokaklarda sürünüyorsunuz.. (Kinli) Şehir!

Dursun:-Haklısınız çavuşum.

Mevlüt:-Haklıyım elbet.

Dursun:-Ama bizimki öylesi değil.

Mevlüt:-Nasıl yâni?

Dursun:-Babamın kardeşleri anamı istemişler. Neyse bir zıtlık kirmiş aralarına.. Biz de kasabaya taşındık. Dayımın yanın.. Ama sonra o istemedi bizi.. Daha çok karısı.. Yengemiz.. Ben senin köylük hısımlarına hizmetçilik etmek için sana varmadım demiş, bu yüzden..

(5)

Mevlüt:-Kim amcaların?

Dursun:-Öğrenme daha iyi.. Nur içinde yatsın anacığım söylerdi hep :-İnsanın böyle hısımlı olacağına olmaz olsun. Bakalım beni görünce ne diyecekler?

Mevlüt:-Ne yapmaya gidiyorsun oraya?

Dursun:-Büyükbabamızdan kalma hisseli bir çayır var.. Haber aldık,satılığa çıkarmışlar.. Senin anlayacağın, hakkımızı yemek istiyorlar.. Maksut dayı anamın uzaktan hısımlı olur, köye gitmeden önce ona danış demişti rahmetlik.. (Maksut,Satılmış girerler.)

Sahne - 3

Mevlüt:-Hayvanları..

Satılmış :-Tamam.

Mevlüt:-Otur! (Satılmış ilişir) Çay ver bize, durma! (Maksut ocağa seğirtir.) Nallara gözettin mi?

Satılmış :-Evet.

Mevlüt:-Yakın bağlamasaydın hayvanları.

Maksut :- (Çayları verirken) Merak etme!..

Mevlüt:-Geçtim, tepişir, başımıza iş çıkarırlar.

Maksut :-Hayrola çavuş, ne tarafa böyle?

Mevlüt:-Bakalım çıktık, gidiyoruz işte.

Satılmış :-Yine kadın meselesi.

Mevlüt:-(Azarlar gibi) Sahibinden önce ahıra girme! (Maksud'a) Yine birini kaldırmışlar.

Maksut :-Kim, nerde?

Mevlüt:-Tam öğrenemedik Bizim telefonlar arızalı.

Maksut :-Şunların da doğru dürüst işlediğini duymadık.

Maksut :-Geçen günkü gibi fırtınanın marifeti.. Anlaşılan arada yine birkaç direği devirdi. Bucağa dönen yolda hatırlat, posta çıkaralım.

Satılmış :-Peki.

Mevlüt:-Aslında vukuat bizim karakol sınırı içinde değil. Oraya bakan arkadaş izin almış.. Karısından haber gelmiş, sancılanmış.. Mübarek kadın doğuracak zamanı bulmuş.. (Göğüs geçirir,sonra Satılmış'a) Başçavuşun işgüzarlığı.. Mutlaka o fışlamıştır Sait Yüzbaşı'nın kulağına:-Mevludu gönderelim, diye. (Puflar)

(6)

Satılmış :-Kabul etmeyecektin çavuş, benim mıntıkam değil, olmaz gidemem, diyecektin, dayatacaktın.

Mevlüt:-(Satılmış'ı işaret ederek Maksud'a) Ne konuşuyor? (Satılmış'a) Oğlum, askerlik bu, emir emirdir. Üç ay sonra tezkere alacaksın, hala kavrayamadın şu işi.

Satılmış :-Doğru diyorsun ama, niçin Rustem çavuşu vazifelendirmediler? O, bölgeyi iyi tanıyor, aynı karakolda bulunmuş, tezkere bırakmadan önce..

Mevlüt:-(Maksud'a) Gel de anlat! (Satılmış'a) Demek öyle münasip gördüler. Ben bizimkilere değil de, şu savcılığa tutuluyprum. İki satırlık yazı.. Falan köyde düğün gecesı gelin kaçırılarak bir semti meçhule götürülmüştür, faillerinin derhal, yakalanarak savcılığımıza teslimi baş üstüne! Sanki bu işi beceren adresini bırakmış bize.

Maksut :-Gelin ha, gelini mi kaçırmışlar?

Mevlüt:-Öyle.

Dursun:-Kim kaçırmış?

Mevlüt:-(Satılmış'a) Bak soruyor, cevap ver!

Maksut :-Kusuruma bakma! Gelin ha!.

Satılmış :- (Atak) Ben senin yerinde olsam çavuş..

Mevlüt:-Ne yapardın?

Satılmış :- (Çavuşun bakışından azbuçuk bozulmuştur, fakat kendini toplar, çokbilmiş bir eda ile) Köye inince muhtarı çağırır, bütün köylüyü meydana toplamasını söyledim. Adamları sıraya dizedim.. (Ateşlenmiş) Size bir gün mühlet derdim, kaçakları bulup teslim etmeniz için..

Mevlüt:-Sonra?

Satılmış :-Getirdiler ne ala! Olmadı mı, başta muhtar, hepsini yıkardım aşağı, basardım sopayı, Allah yarattı demezdim.

Mevlüt:-Sen hala bıraktığın yerde otluyorsun.

Satılmış :-Niçin çavuş?

Mevlüt:-Uzatma!

Satılmış :-Bak nasıl bülbül kesilirdi hepsi.

Mevlüt:-Sana uzatma dedik.

Satılmış :-Peki.(Bir sessizlik)

Maksut :-Son yıllarda pek arttı bu işler.. Ben de askerliğimi candarmada yaptım. Başımızdan çok şey geçti, biliriz. Çokluk başlık belası yüzünden.. Kız tarafı dayatır, oğlan parayı denkleştiremez, iki taraf çıra gibi yanar.. Delikanlı ne yapsın? Çiftesini kaptığı gibi, kafa dengi iki arkadaşıyla, gecenin birinde, basar kızın evini, kavga döğüş, bir hengame, kızı yatağından kaptıkları gibi kaldırırlar dağa.. Arkasından bir emir, düşeriz peşlerine.. Ama dediğin gibi koydunsa bul!. Allahın ormanı, her kovuğu, çalı dibini yoklayacak değilsin a.. Şöyle bir iki dolaşır, sonra köyün birine kapağı atıp, kulağımız kırışte bekledik. Çok sürmez, bakarsın kaçarlar dağdan sökün ederler, elele.. Derken araçlar çıkar ortaya, iki tarafı barıştırlar, önce gözyaşları, nazlanmalar, arkasından el öpmeler, kucaklaşmalar, falan filan.. Sen Karşıdan seyrine bakarsın. Onun için, Allah'ın bildiğini kuldan niye saklamalı? Biz kaçakların fazla üstüne varmazdık, sonunda kötü kişi olmaksansa...

(7)

Mevlüt:-Bu iş öylesi değil, Maksut ağa.

Maksut :-Orası öyle. Benim şaştığım da bu ya.. Bizim günümüzde kız kaçırma falan eksik olmazdı, ama böyle başı bağlanmış kadını kaçırmayı, kimse aklının kenarından geçirmezdi..

Mevlüt:-Millet azdı, kantarın tozu kaydı bir kere..

Satılmış :-Cezalar hafif.

Mevlüt:-Yine başladın mı?

Satılmış :-En ağır suçu, işleyen hesaplıyor: kabadayı on beş yıl verirler, beş yıl yatarım, af yetişir, paçayı kurtarırız.. (Mevlud'un kızmış gibi baktığını görerek) Yalan mı?

Mevlüt:-Boyundan büyük laf etme, demiştim sana.

Maksut :- (Onun etrafında bakıştığını görerek) Birşey mi aradın?

Mevlüt:-İbrik nerde? (Maksut seğirtir, şu ibriğini doldurup hazırlar.) Sen de fazla yayılma, karanlık bastırmadan dağı aşalım.

Satılmış :-Gidecek miyiz?

Mevlüt:-Anladım?

Satılmış :-Yeni geldik çavuş, terimiz soğumadı. (Mevlüt ona dik dik bakar. Sonra ibriği alıp çıkar.) Sanki madalya takacaklar.. (Tasalı) Şimdi git bakalım, bata çıka, şu karda kıyamette, gece vakti.. Hayır, yaz olsa diyeceğim yok.. Ama zemherinin ortasında çekilir mi bu? Köylü malum, her kafadan bir ses çıkar, kız tarafı bir türlü konuşur, oğlanın hısım akrabası başka türlü.. Hangisine inanacaksınız? İşin içinden çıkabilene aşk olsun.

Dursun:- (Damdan düşer gibi) Kız tarafının işidir bu.

(8)

Satılmış :-Nerden bildin?

Maksut :- (Onun sustuğunu görerek.) Sana soruyor.

Dursun:-Başımızdan geçti.

Maksut :-Nasıl?

Dursun:-Uzun hikaye dayı. Muhakkak kız anasının marifeti bu, onun başının altından çıkmıştır.

Maksut :-Sen sayıklıyor musun?

Dursun:-Niçin, olamaz mı? Belki caydı, son dakikada.. Hesabına gelmedi.. Anasının işidir bu.

Satılmış :-Kızın anası yok.

Dursun:-Yok mu?

Satılmış :-Ölmüş. Babası da.. Kardeşinin evinde kalıyormuş.. Bu, öyle senin dediğin gibi değil, kız erkek tarafının işi değil.. Dışardan biri.. Gece, düğün evinde davetliler eğlenirken, pencereden girmişler.. Gelin odasına.. Yenge de o aralık dışarı çıkmış.. Kolladıkları anlaşılıyor, yalnız kalınca başlarmışlar.. Muhakkak üstüne çullanıp ağzını tıkadılar, sarıp sarmalayıp yaka paça alıp götürdüler kızını.. Çavuş aksini diyor ama bakma, bence sebep düşmanlık.. İki

tarafından birine.. (Çokbilmiş bir eda ile) Neler duyuyoruz. (Mevlüt girer, ibriği kapı yanındaki yerine bırakır.)

Mevlüt:-Dışarda işin var mı?

Satılmış :-Hayır.

Mevlüt:-Öyleyse davran! Ne duruyorsun?

Maksut :-Bir çay daha almaz mıydınız?

Mevlüt:-Vaktimiz yok. Sen hayvanları çek. (Maksut çıkar,Mevlüt kaputunu giyer, isteksiz hareketlerle hazırlanan Satılmış'a) hadi sallanma! (Çıkar, dışarıda at kişnemesi, nal, koşum sesleri duyulur.)

Satılmış :-Sabahtan beri at sırtındayız.. Gecelese ya burada.. Hayır,olmaz, kıyamet kopar.. (Mevlüt dışardan cama vurunca telaşla çıkar. Dışardan karışık sesler duyulur, köpeğin havlamaları, yumuşak nal seslerine karışır.. Sonra bu sesler uzaklaşırken köpeğin yeniden havlamaya başladığı duyulur. Maksut girer, arkasından köylü, elinde bir bohça ile görünür.)

Sahne – 4 –

Köylü,dışarıya doğru. :-Girsene! (Karısı görünür, kucağında kundak çocuğu) ne kakıldın kaldın? (Kadın kendisini tepeden tırnağa gizleyen, kalın kumaştan, bol çarşafı içinde,yuvarlanır gibi yürür.) Geç durma! (Kadın, sobanın gerisinde uzakça bir noktaya yaklaşır, Dursun'a arkasını dönüp oturur. Görünüşü bir bohçadan farksızdır.) Çay yetiştir bize dayı! Az kalsın donayazdık. (Maksut ocağa gider, kadın olduğu yerde uzanıp kocasına fısıldar, köylü hışımla geri çekilir.) Bırak uyusun işte, ne istiyorsun? Yüzünü aç şunun! (Karısı kızgınlık ifade eden bir ses çıkarır, Maksut çay bardaklarıyla yaklaşır, birini Köylüye verir, kadınınkini yanına bırakır.)

(9)

Maksut :-Nerden geliyorsunuz böyle?

Köylü :-Çocuğu doktora götürdük.

Maksut :-Buraya nasıl geldiniz?

Köylü :-Kamyonla. Kara saplandı,köprü böğründe. Bir sürü eziyet, masraf.. (Karısını işaret ederek) Hep bunun yüzünden.. (Kadın aynı sesi çıkarır) Doktor diye tutturdu. On kaymeyi verip geldik, yol han parası da fazladan.

Maksut :-Hastalığı neymiş?

Köylü :-Boğaz olmuş.. (Yine karısını göstererek) Korkuttu beni.. Kuşpalazı dedi.
(Kadın örtüleri altında kızgınlığını belli edecek şekilde kımıldanır, mırıldandı duyulur, fakat dediği anlaşılmaz.) Çeneni tut, yok yere masrafa soktun beni..
(Bir duruştan sonra) Cendermeler niye gelmiş? (Karısının kendisini çekiştirdiğini görür, terslikle) Ne istiyorsun? (Kadın uzanır, örtüsünün altından fısıldar, kocası parlar) Ne bileyim ben?

Maksut :-Bir şey mi istiyor?

Köylü :-İki kişi daha vardı kamyonda,karı koca.. Gençten.. Neye gelmediler? diye soruyor. (Karısına) Onların yeri kapalı.. (Maksud'a)Şoför mahalinde.. (Yine karısına) Sen kendine bak!. (Maksud'a) Biz arkada geldik, buz kestik..
(Köpeğin havladığı duyulur.)

Dursun: İki kişi geliyor.

Köylü :-Pencereden bakar) Onlar. (Maksut çıkar, dışarıda köpeği azarlayan sesi duyulur, Kaya, Nurten girerler. Oğlan yirmi beş, kız, on sekiz yaşlarında..
Üşüdükleri bellidir.)

Sahne - 5 -

Köylü :-Tekeri kurtaramadılar mı?

Kaya :-Uğraşıyorlar. (Kızı kolundan tutarak) Geç şöyle sobanın yanına! Çabuk çay ver bize baba!

Maksut :-Ateşe birden sokulmayın! (Ocağına gider)

Kaya :-Çayını içtikten sonra uzun istersen.. (Kız razı olmamış görünür) Sen bilirsin.

Maksut, :- (Çayları verirken)Hasta mı?

(10)

Kaya :-Kamyon dokundu, sarsıntı, benzin kokusu..

Köylü :-Biz ne diyelim. Arkada donduk.. Balyaları da bağlamamışlar, üstümüze devrilmesin diye tuta tuta geldik.

Maksut :-Yükü ne?

Köylü :-Halı. Bakalım dağı nasıl geçeceksiniz.

Kaya :-Şoför aşarız diyor.

Köylü :-Çetin.

Kaya :-Arabaya güveniyor, zincirleri de yeni.

Köylü :- (Alaycı) Ama daha yokuşun başında araba saplandı.

Kaya :-Kendi suçu, mal sahibi de söyledi, yan tarafına fazla sokma, diye..

Nurten :-Çok aksi adam.

Köylü :-Kendi aklını beğenmiş.

Maksut :-Buraların yabancısı anlaşılın?

Kaya :-Evet, ilk defa geçiyormuş bu yoldan

Maksut :-Belli dağı tanımıyor.

Köylü :-Tepeyi tutabilse, gerisi kolay, öte yüz güneye bakar.

Maksut :-İş tepeye ulaşmakta.. Bildiğin gibi değil, çünkü tipi, bütün kürtükleri silme doldurmuştur şimdi.

Köylü :-Ben senin yerinde olsam, mal sahibiyle konuşurdum.

Kaya :-Ne diye?

Köylü :-Bu karda kıyamette gece vakti yola çıkmasın, sabah gündüz gözüyle..

Nurten :-(Telaşlı) Oh, hayır hayır.

Maksut :-Yabana atmayın dediğini..

Kaya :-Vaktimiz yok, trene yetişeceğiz.

Köylü :-Tren her gün var, bir geceden bir şey çıkmaz, yine de siz bilirsiniz.

Kaya :-Yolcu yolunda gerek.

Maksut :-Dediğin doğru da, bu dağın hakkı değil.

Kaya :-Nasıl yani?

Maksut :-(Köylü'yü işaret ederek) Sana anlatsın, bu dağı iyi bilir.. Yabancısı değil. Bu hana yalnız bir gece kalmak için inenleri bilirim, hava birden bastırınca kapanıp kalırlar, tam bir ay.. Bir tarafa kıpırdayamadılar..

Nurten :-Allah korusun!

Maksut :-(Sanki canlı birinden sözeder gibi) Dağ onları bırakmadı.

Köylü :-Sağı solu yoktur. Bakalım bu yıl kaç kişinin başını yiyecek.

Maksut :-Ağzını hayra aç!

Köylü :-İyi şöhreti yoktur, her yıl çığ iner, üç beş canı haklar.

(11)

Maksut :-Kimin suçu bu! Eskiden meşelikmiş bütün su sırtlar, tepeye doğru sık ormanlık.. Yaşlılar anlatırlar, sürü kaybolmuş içinde.. Kırıla kırıla bu hale gelmiş sonunda..

Köylü :-Yalnız tepedeki çamlık duruyor.

Maksut :-Altında yatır varmış, o yüzden el sürmemişler. Yatır! Kim? İşin aslını bilen de yok.

Köylü :-Çok büyük evliya imiş.

Maksut :-Derler.. Ama gücü fazlasına yetmemiş, yalnız yattığı yerin çevresinde bir karış çamlığı zor bela kurtarmış köylünün pençesinden..

Köylü :-Daha önce çığ nedir bilinmezmiş..

Maksut :-Şimdi yol boyundaki bütün sel yarıkları, dereye kadar.. Sonra şu kel tepeler, hepsi çığ yatağı..

Köylü :-En sakarları da şu karşıdaki kuru dere içi.. Zamanında kuytuluk diye hanı oraya kurmuşlar, temelleri hala durur.. Bir tarihte tepeden kopan çığ hanı içindekilerle beraber süpürüp deli çaya indirmiş. Köyde hep şaşarlar sana dayı, orada nasıl barınıyor diye.

Maksut :-Başka iş tutmağa gücün yetmez, idare ediyoruz işte.

Köylü :-Ama bir zaman hanı kapamışsın, hem işlerin iyi zamanında.. Kasabaya inmiş,kahve açmış, arkasından bekçi yazılmış, Sonra günün birinde yoldan geçenler bakmışlar, hanın bacası tütüyor yine.

Maksut :-Kim konuşuyor bunları?

Köylü :-Köylü, kahvede konuşuyorlardı.. Tekrar niye döndün dayı?

Maksut :-Kasabada edemedim.

Köylü :-Ama işlerin iyi gidiyormuş, bilenler anlatmışlar.. Oysaki burada ne var?

Maksut :-(Bahsi değiştirmek ister gibi.) Sizin kamyon görünmedi.

Nurten :-(Endişeli) Çok geciktiler. (Dışarıda fırtınanın sesi)

Maksut :-Hava sertleşecek. Ahırın kepenklerini örtmeli (Çıkar.)

Köylü :-(Karısına) Nasıl laf getirdi üstüne. Hep o kadın yüzünden.. (Karısının kendisine mustalaşmasına kızar) Ne kakıştıırıp duruyorsun? (Karısı dişlerinin arasından kızgın mırıldanır. Köylü tersliklerle onun sözünü keser.) Ben uydurmadım ya. Kendisi anlatmış, sarhoşken.. Çok eskiden.. (Sahne kararmaya başlar, köylü konuşmasına devam etmektedir.) Yirmi küsur yıllık hikaye.. Adı Huriye imiş. (Işık dipte bir kapıyı aydınlatır, sahenin gerikalan kısmı karanlığa gömülmüştür, kapıya dışardan vurulur, Maksut ışığın içine girer, değişik kılıktadır, daha dinç bir görünüşü vardır.)

(12)

Maksut :-(Dik bir sesle) O kim?

Huriye :-(Dışardan fısıltı halinde) Ben'im. (Maksut irkilerek durur.) Huriye. (Maksut telaşla kapıyı açar, ufak tefek.. canlı, hareketli.. İnce hatlı, biçimli yüzünde, iri siyah gözleri pırıl pırıldır.)

Maksut :-Kız, buraya nasıl geldin?

Huriye :-(Tasasız) Geldim işte.

Maksut :-Deli!

Huriye :-Dikenler her tarafımı daladı. (Eteğini sıyırıp bacaklarımı gözden geçirir.)

Maksut :-(Korkmuş.) Ört üstünü.. (Sağdaki kapıların gerisini işaret ederek)
İçerde yatanlar var.

Huriye :-Varsın olsun.

Maksut :-Bak, konuştuğu lafa bak hele!. Onca yolu tek başına nasıl geldin?

Huriye :-N' olacak geldim işte.

Maksut :-Yolda kimseye rastlamadın inşallah?

Huriye :-Geceyi bekledim, sine sine geldim

Maksut :-Evdekiler farkına varmazlar mı?

Huriye :-Emmimgile gidiyorum dedim.

Maksut :-Ya orada ararlarsa?

Huriye :-Bana ne!

Maksut :-Kız, ne divane şeysin sen!

Huriye :-Bırak gayri, niçin geldiğimi sormadın.

Maksut :-Yine aklına esmiş demek.

Huriye :-Bildiğin gibi değil.

Maksut :-Nasıl?

Huriye :-İş duyulmuş.

Maksut :-Gerçekten mi?

Huriye :-Gerçek ya, anam bu sabah yine dövdü beni.. O deli Maksut'la ne işler
becerdin? Deli diyorlar sana..

Maksut :-Kimden duymuşlar?

Huriye :-(Aynı tasasızlıkla) Nerden bileyim? Birinden duymuşlardır elbet.

Maksut :-Hep senin suçun. Sana kaçıp kaçıp buralara gelme demiştim.

Huriye :-N' apayım, içim daralıyor seni görmeyince..

Maksut :-İçi daralıyormuş.. İyi bahane!. Korktuğuma uğradım sonunda.. Peki,
anan karıya demedin mi ki?

Huriye :-Ne diyecektim ki?

Maksut :-Aramızda bir şey geçmediğini..

(13)

Huriye :-İnanmıyor. O Maksut seni boş bırakmamıştır, diyor.

Maksut :-Bak hele şu fesat karıya..

Huriye :-Yarın sana gelecekler, anamgil, daha başkaları..

Maksut :-(\$aşalamış)Ne diye?

Huriye :-Bu işi bağlamamı isteyecekler.

Maksut :-Olacak şey mi bu? Bizimki evi başıma yıkar

Huriye :-Onu evine gönder, hani öyle demiştin ya bana, unuttun mu? (Işık söner, sahne yeniden aydınlandığı zaman Maksut girer.)

Köylü :-Hadi davran gayri! (Karisını dürter)

Kaya :-Kamyonu beklemeyecek misiniz?

Köylü :-Ne diye? Zaten ilerdeki yol ayırımında ineceğiz, karanlığa kalmayalım. (Karisının işaretle bir şeyler anlatmağa çabaladığını görerek) Ne diyorsun? (Kadın çocuğunu göstererek fısıldar) Uyuyor işte. (Ötekilere) Doktor ilaç verdi.. (Karisına çıkışarak) Hazır mısınız? (Kadın bir ses çıkarır.) Peki yürü! (Kadın harekete geçince kolundan tutup durdurur.) Nereye gidiyorsun hemen? Şu bohçayı al! Dur, olmadı şunu sıkılayalım, yolda açılmasın!. (Düğümünü çekiştirir) Tamam! (Serbest tek koluyla kendisine yardıma çabalayan kadına birden parlar.) Çocuğu peykeye bıraksan ya.. (Kadın telaşla söyleneni yapar Sırtını ver bana! Sıkı dur! (Bohçanın ilmiklerini boynundan geçirerek kadının sırtına yerleştirir, denemek ister gibi, hoyratça çekiştirir, kadın düşecek gibi olur, peykeye tutunur, kocası kızar.) Sana muhkem dur, dedik. (Yeniden dener) Tamam, dağılmaz gayri.. Çocuğu alsana!. Ne bakıyorsun yüzüme? (Kadın çocuğu kolları arasına alır, kocasına uzanıp fısıldar.) Ne mırıldanıyorsun, anlamıyorum. (Kadın yeniden fısıldar) Üşümez, korkma! Yalnız mukayyet ol, yüzü açılmasın! (Ötekilere Hadi Allaha emanet olun! (Kadın bir adım atar, sonra hatırlamış gibi durur, yana çekilerek ona yol verir, Köylü kollarını sallayarak çıkar, karısı peşinden gider.)

Dursun:-Kim bu dayı?

Maksut :-Ananın köylüsü.. Boşboğazın biri.. Sen kıpırda bakalım! Şu kamyon neden gelemedi, gidip görelim.

Dursun:-Ne diye?

Maksut :-Belki yardımımız dokunur.

Dursun:-İşin mi yok? (Kalkmışken yeniden oturur.)

Maksut :-O ne laf! Ayıp sana. (Durdun söylenerek yürür) Dur, küreği al, bak orada, kapının yanında duvara dayalı.. (Dursun kürekle çıkar, maksut arkasından gider.) Nasıl genç bunlar!.

(14)

Kaya :-(Kızın ellerini tutar) Hele şükür,yalnız kalabildik. (Kız mahzun gülümser delikanlı endişelenmiş görünerek) Ellerin buz gibi.

Nurten :-Seninkiler de..

Kaya :-Mantonu çıkarsan keşke..

Nurten :-(Engel olarak) Yoo, hayır.

Kaya :-Eteklerin ıslanmış.

Nurten :-Zararı yok.

Kaya :-Yüzünün rengi yerine geldi.

Nurten :-Çok korktum.

Kaya :-Anladım.

Nurten :-Yanımızdan geçerken nasıl baktıklarına dikkat ettin mi?

Kaya :-Üstünde durma!

Nurten :-Kendimizi trende bulmak hayırlısıyla..

Kaya :-O da olacak, üzme kendini..

Nurten :-Elimde değil.

Kaya :-Yalnız şu kamyonun kara saplanması işi bozdu.

Nurten :-Buna da şükür, ya bu kamyonu rastlamasaydık, ne yapardık?

Kaya :-Hakkın var, yalnız şoför canımı sıkıyor. Yol boyunca sana nasıl baktığının farkındasın elbet.

Nurten :-Çok sinirlendirdi beni.. Aldırma, n'apalım!. Ama sahibi iyi adam.

Kaya :-Onun da başı dertte.. (Nurten'in kulak kesildiğini görerek) ne var?

Nurten :-Bak, duydun mu? (Bir motor sesi duyulur, Kaya kapıya koşar, aralayıp baktığı kapıdan şimdi yaklaşan kamyonun zorlanan sesi daha net olarak duyulmaktadır.)

:(Kaya, telaşla hazırlık gören kıza) Acele etme!. Herhalde burada mola verirler hakları da var.. (Motorun sesi durur, kısa bir aralık, ikisi de hareketsiz beklerler Kapı dışardan sert bir vuruşla ardına kadar açılır. Raif, Şehmuz girerler. Raif Otuz beş yaşlarında, asık suratlı, ters bir adamdır, Şehmuz aksine, sakın, babacan tavırlı, şişman, posbıyıklı, kalın gür kaşlı, insana güven veren görünüşlü orta yaşlı biridir.)

Sahne – 6

Raif :-(İçerdekileri işaret ederek) Gördün mü? Oooh, gel keyfim gel!

Şehmuz :-Yürü! (Arkasından onu muştalar)

Raif :-Biz arabayı kurtarmak için uğraşırken, bunlar soba başında yan gelmişler.

Kaya :-(Kızı göstererek) Çok üşüdü.

Raif :-Bizimki can değil mi?

Şehmuz :-Çeneyi bırak, geç!. İyi çivi kestik. (Etrafına bakınarak) Hancı nerde?

(15)

Kaya :-Yolda rastlamadınız mı? Size yardıma geliyordu.

Şehmuz :-Beğendin mi yaptığını?

Raif :-Ne olmuş?

Şehmuz :-Bak, bize yardım için geliyormuş adamlar.

Raif :-N'apalım?

Şehmuz :-Şu lafa bak! Sana durup alalım dedim.

Raif :-Boşver, yürüsünler, işleri ne?

Şehmuz :-Ne biçim adamsın sen?

Raif :-O biçim hala anlayamadın mı?

Şehmuz :-Tuh, senin kalıbına! (dışarıda köpek havlar, Kaya pencereden bakar.)

Kaya :-Geliyorlar.

Şehmuz :-İki paralık ettin beni. (Maksut, Dursun girerler, kürekleri kapının yanındaki yerine bırakırlar.)

Sahne-7

Maksut :-Bu yaptığınız çok ayıp!.

Şehmuz :-Bilemedik, bağışlayın.. Hep bu adamın yüzünden..

Dursun:-Arkanızdan da bağırdık o kadar..

Şehmuz :-(Raif'e) Yüzün ak olsun!. Kusura bakma hancı baba!.

Dursun:-Arabayı da üstümüze sürdü, fazladan..

Şehmuz :-O da işin cakası, huy canın altında, durmaz mübarek.

Raif :-Bırak, lafa tutma şunları!. (Emreder gibi) Çay ver, durma!.

Şehmuz, :-(Kızmış görünen Maksud'a) Aldırma sen, konuşması öyle, alışmış bir kere. (Maksut ocağa yürür) İlerisi nasıl yolun? Biz yabancıyız da buranın ama dinlemedik, yolu uzatmamak için.. (Raif'e) Yine senin halletmen.. (Maksut çayları verir) Cevap vermedin bana? İlerisi nasıl? diye sormuştum.

Maksut :-Kötü. (Raif gülmeğe başlar)

Şehmuz :-Neye gülüyorsun?

Raif :-Hancıya yol soruyor. Kötüleyecek elbet. Bu hanı niçin bekliyor, arada şöyle senin, benim gibi biri düşün de yolayım diye.. Ne dersin? Hazır eline

geçmişken kolay kolay bırakır mı? Nelerini gördük, biri vardı anasının gözü..
Suyu bağlar, yolu batağa çevirirdi, gelen geçen kamyon saplansın da öküz
koşup, paralarını alayım diye.. Biliriz bu numaraları sigara bulunur mu?

Maksut :- (Sıkkın) Köylü.

Raif :- Getir iki paket! Ne duruyorsun, duymadın mı?

(16)

Maksut :- Para? (Avcunu uzatır)

Raif :- Acelen ne?

Maksut :- Sigara parası peşin, sonra unutuluyor.

Raif :- Patron, ver şunun parasını.

Şehmuz :- Kendin niye vermiyorsun?

Raif :- Para taşımıyoruz, biliyorsun..

Şehmuz :- Adam sanki kral. (Söylenerek parayı verir, cebinden çıkardığı kirli,
buruşuk bir deftere, güdük bir kalemlle ıkına sıkına bir şeyler yazar.)

Raif :- (Uzanıp bakarak) Kolay gelsin!

Şehmuz :- Oteldeki masrafa geçiyorum, hesap karışmasın!

Raif :- (Kızgın bir alayla) Aman bu sigaraların parasını da unutma!

Şehmuz :- (Sakin) Olur. (Yazmasına devam eder.) Cam için adam ne aldı
bizden?

Raif :- Ne camı?

Şehmuz :- (Birden parlar) Kırdığın camı soruyorum. Boşalan rakı şişesini
garsonun arkasından fırlatınca, lokantanın koca camını yere indirdi.

Raif :- O da çağırınca koşup gelseydi.

Şehmuz :- İki tek atınca zıvanadan çıkıyorsun. (Raif mırıldanmağa davranır,
Şehmuz azarlar gibi) Kes! Hadi şu çayını bitir de kalkalım.

Raif :- Acelemiz ne?

Şehmuz :- (Kaya'ya) Gel de anlat!

Kaya :- Karanlık basmadan öte yüzü turalım.

Raif :- Sana soran yok. (Şehmuz'a Maksud'u göstererek) Bak, adam yolun durumu
kötü dedi.

Şehmuz :- N'apalım?

Raif :- Geceyi burada geçirelim.

Şehmuz :- Olmaz.

Raif :- Sabah gün açarken yola düşerdik.

Şehmuz :-Olmaz dedik.

Raif :-Niçin patron?

Şehmuz :-Adama söz verdik, mallar için.

Raif :-Düşündüğün şeye bak! Söz vermiş.

Şehmuz :-Tabii, ne kıymeti var senin için?

Raif :-Dinlenir, kendimize gelirdik.

Şehmuz :-Dinlenme sana yaramaz.

Raif :-Öyle uykum var ki.. (Ağız) yırtılırcasına esner..

Şehmuz :-Benim senden fazla.

Raif :-Sen yolda kestirdin.

Şehmuz :-Uyku mu diyorsun ona?

(17)

Raif :-Daha nasıl olacaktı? Horladın, yol boyunca...

Şehmuz :-Kulak asma! Dişini sık, eve varınca bol bol kestirirsin.

Raif :-Sana şu evin lafını etme dedik.

Şehmuz :-Sahi, unuttum. (Bu davranışı yadırgamamış görünen ötekilere) Lafı geçince adamın nevre dönüyor.

Raif :-Senin ev dediğin hapishane, kazın da gardiyanı.

Şehmuz :-Konuşuyor işte. Evin hali başkadır. Yemeği yedikten sonra, sobanın başında minderi atıp bağdaş kurarsın. Karı radyoyu açar, hem dinler, hem kestirirsin.. Baktın uyku bastırdı, hemen seslenirsin (O anı yaşar gibi) Hey yatağı açın!. Karı ağırlı bacakları üstünde paytak paytak koşar, bir telaş, kıyamet.. Yatak hazırlanır, yastıklar, yorganlar, bir yorgan daha üstüne battaniye.. Kurşun gibi.. Sana içine, arasına kayıp horlamaktan başka iş bırakmazlar.. Evin hali başkadır arkadaş.

Raif :- (Küçümseyerek) Mübarek insan değil, ev kuşu. Nasıl tutuyorum böylelerine (Ötekilere) Bir arkadaş var.. (Şehmuz'a) Senin Hilmi. (Yine Maksud'a hitabederek) Karıya kul köle.. Akşam, ortalık kararmaya görsün, bir telaş, kıyamet!. (Taklidini yaparak) Aman, geç kaldım, karı haşlayacak beni. (Tıkanmış gibi, cakalı tükürür.)

Şehmuz :-Sana ne?

Raif :-Nasıl bana ne? Ne çekiyorsak hep bu gibiler yüzünden.. Karı görünüyor bu mosturalıkları, vırvıra başlıyor.

Şehmuz :-Haksız mı?

Raif :-Bu gidişle yine tutturdu. Artık kamyonu bırak, takside çalış.. Maksudı belli. Gün batarken beni içeri almak.. Hey yavrum hey!.

Şehmuz :-Sana karılık etmek zor.

Raif :-Ha şunu bileydin.

Şehmuz :-Yine ne geçti aranızda, düzelmişti.

Raif :-Bozuştuk.

Şehmuz :-Alıp veremediğiniz ne birbirinizden?

Raif :-Ona sor bunu.

Şehmuz :-Seni suçluyor.

Raif :-Tabii, ona arka çıktığını biliyor. (Sinirli) Kadın beni anlamıyor.

Şehmuz :-(Kızmıştır) Sende anlaşılacak ne var lan?

Raif :-Derdin başı burada. Kimse anlamıyor beni.. Ama bana asıl koyan onunki.. Ben evde sıkılıyorum diyorum, o tersine eve bağlamak istiyor. Ben tavuk muyum be? (Puflar) Yüzünü şeytan görsün, bak gidiyoruz ama, tasası daha şimdiden içime oturdu.

(18)

Şehmuz :-Sen de görünme, gittiğin zaman,madem istemiyorsun.

Raif :-(Suçlar gibi ona bakarak) Bunu sen mi söylüyorsun? (Işıklar kararmaya başlar) Geçen sefer dönüşü, biliyorum doğru ötekine indim.. Tam üç gün, vur patlasın, çal oynasın!. Sonra yola çıkmadan önce, şunlara bir görüneyim dedim, çamaşır değişmek için... (Işık söner)

Sahne -8-

(Bir kapının yumruklandığını duyulur. Darbeler sıklaşır, lokal ışık Esmâ'yı aydınlatır. yirmi beş yaşlarında zayıf, renksiz bir kadın.. Üstünde onu daha yaşlı gösteren süssüz, dümdüz bir entari, el örgüsü hırka, başında çatki.. Kapı yeniden yumruklanınca avucundaki mendille alelacele gözlerini kurular, sesin duyulduğu yöne doğru yürür, onunla beraber hareket eden ışık, bir kapının iç tarafını aydınlatır kadının yavaşça araladığı kapı, dışardan hızla itilir, Raif görünür, kızgın görünmektedir.)

Raif :-Öldünüz mü be? (Esmâ korkuyla yana çekilir, adam girer, ışık çıplak duvar önünde ikisini aydınlatmaktadır.) Yine ağladın mı mıymıntı cenabet?

Esmâ :-Üç gündən beri neredeydin?

Raif :-(Şaşalamıştır,fakat çarçabuk kendini toplar) Ne üç günü, sayıklıyor musun sen?

Esma :-İnkara kalkma, Şehmuz'u gördüm, konuştum onunla. Söyle, üç gündür yine neredeydin?

Raif :-Cehennemde, sana hesap mı vereceğim? Çekil! (Kadını iter, Esmaya düşmemek için duvara tutunur.)

Esma :- (Arkasından seğirterek) Kimde, nerde kaldığını biliyorum.

Raif :-Daha ne soruyorsun öyleyse?

Esma :- (Hıncı korkusuna üstün geldiği için saldırgan) Evli adamsın, çoluk çocuğun evde kuru ekmeğe hasret, sen aldığını elin orospularına yediyorsun, Allah'tan kork, Allahtan!.

Raif :-Bak kahpeye! (Vurmak için yumruğunu kaldırır, kadın olduğu yere siner, Raif tersyüzüne döner, homurdanarak kapıya doğru yürür, Esmaya arkasından atılır, ışık da onlarla beraber hareket etmektedir.)

Esma :- (Bacaklarına sarılmış) Gitme, gitmeyeceksin ona! Gidersen hakkımı helal etmem sana.

Raif :- (Silkinerek kendini bu kıskançtan kurtarmak ister, başaramaz, kızgın) Şuna bak! Hakkını helal etmezmiş.. (Diziyle vurup kadını düşürür.) Anam mısın sen? Ne hakkı?

(19)

Esma :- (Düştüğü yerden ağır ağır doğrulur, bir anda değişmiş gibidir, şaşırtıcı bir sükunetle) Anan gibi baktım sana, yıkadım, temizledim, her çeşit pisliğini.. Yıkıla yıkıla eve döndüğün gecelerin sabahında.. (Nefretle) Koynuna girdiğin pis kadınların kokularını saçarak.. İşi fark etmemiş görünerek.. Başucundan ayrılmadım, hastalandığın zaman.. Bekledim sabahlara kadar uykusuz. Sessiz için için gözyaşı döktüm, sen durmadan sayıklarken.. O süttüklerin adını.. İşsiz kaldığın zaman tahtaya, çamaşıra gittim, cebine sigara parasını koyman için.. İşten yorgun argın döndüğün zaman beni horlamana ses çıkarmadım, yumruk, tekme altında gözlerim kararırken dişimi sıktım, seni daha çok azdırmamak için.. Anan bile dayanamazdı böylesine.. (Karşılıklı düşmanca bakışlıklar) Sana anan gibi baktım.

Raif :- (Bu beklemediği çıkıştan şaşalamış gibidir, fakat bunu aşığa vurmamak istemez görünür, zoraki bir saldırganlıkla) Bakmasaydın! Analık taslamayı senden kim istedi? Seni karı diye aldı, sen analığa özendin. İyi, cezanı çek öyleyse.. (Kapıdan fırlar, Esmaya haykırarak arkasından atılır, ışık söner.)

Sahne -9-

(Her şey düş sahnesinden önceki gibidir.)

Raif :-Peki hadi, senin dediğin gibi olsun! Şişe nerde?

Şehmuz :- (huylanmış) Burda! (Heybeyi işaret eder) Ne yapacaksın?

Nurten :-Eyvah! (Raif kızmış gibi ona bakar.)

Şehmuz :- (Kaya ile Nurten'e) Hadi kalkın!

Kaya :-Biz hazırız.

Raif :-Ne oluyor?

Şehmuz :- (Pencereden dışarısını işaret eder) Baki havanın gerisi bozuk. Bir an önce savuşalım, şuradan.

Raif :-Onur, sen şişeyi ver! (Uzanıp almak ister, Şehmuz engel olur.)

Şehmuz :-Çek elini!

Raif :-Hadi. Çıkar şunu!

Şehmuz :-Olmaz.

Raif :-Niçin ama!.

Şehmuz :-Lahevla.. Olmaz dedik oğlum, olmaz..

Raif :-Neden olmuyor?

Şehmuz :-Laf anlayan beri gelsin. Söyledik dedin duymadın mı? Havayı beğenmiyorum.

Maksut :-Tipi geliyor.

(20)

Raif :-Karışma!

Şehmuz :-Kısılp kalmayalım burada. (Ayakta beklesen Kaya ile Nurten'i işaret ederek) Bak bekliyorlar.

Raif :-Demek vermiyorsun.

Şehmuz :- (Birden kızmıştır) Evet vermiyorum.

Raif :-Ben de gitmiyorum. (Sırtüstü yatar)

Şehmuz :-Gidersin, gitmemek elinde mi?

Raif :-Babanın kölesi yok. Uykum var, uyuyacağım. (Yattığı yerde uyumaya hazırlanıyormuş gibi arkasını döner.)

Şehmuz :-Yükü yerine teslim edelim, ondan sonra istediğin kadar zıbar!

Raif :-Ben şimdi uyumak istiyorum.

Şehmuz :- (Sabrı tükenmiştir) Sen uzun ettin ama!. Hadi kalk, bak kızmaya başladım. (Onu çekiştirir, beriki direnince vazgeçer) Ne sunturlu belaya çattık.

Raif :-Gitmem elbet sen şişeyi saklar mısın?

Kaya :-(Birden boşanır) Şart mı sanki? Zaten yol boyunca durmadan içtin.

Nurten :-Yalvarırım! (Kayayı geri çeker)

Raif :-(Doğrulup oturarak)Buna da ne oluyor?

Şehmuz :- (Kayayı tatlılıkla geri iterek) Sen dur! (Raif'e) Peki, ama bir yudum, fazla yok.

Raif :-Öyle olsun. (Şehmuz'un uzattığı şişeyi almak ister,beriki vermez.)

Şehmuz :-Elini çek.

Raif :-Ne oluyor?

Şehmuz :-İçeceksen iç! (Şişe Raif'in ağzına dayar. Öteki yudumlayınca hemen çeker, Raif dizlerin üstünde şişeye doğru uzanır, fakat Şehmuz hemen tapasını yerleştirir.) Tamam!

Raif :-Oldu mu yani! (Yumruğuyla çenesinden sızan damlaları kurular.)

Şehmuz :-Oldu, oldu.. (Kaya ile Nurten'e) Yürüyün! (Maksud'a çay paralarını verirler.)

Raif :-Namussuzdur bir daha seninle yola çıkan.

Şehmuz :-Çıkarsın oğlum, senin kahrını benden başkası çekmez. (Çıkarlar, dışarıda köpeğin havlamaları Motor sesine karışır, sonra hepsi, uzaklaşır, fırtınanın uğultusu ön plana geçer.)

Maksud :-Bunlar da insan işte.. (Dursun'un durgunluğunu görerek) neyin var? (Dursun omuz silker) Birden durgunlaştın..

Dursun:-(Hınçlı) Hakkı'yı hatırlattı bana.

Maksud :-Hakkı mı?

Dursun:-Saniye'yi ayartan...

Maksud :-Kim, Saniye dediğin? (Bakışlılar,ışık kararır.)

(21)

Dursun:-Benimki. (Işık söner, Dursun karanlığın içinden konuşur.) Hep anasının düzeni... Zaten adı çıkmış zamanında.. Zilli Hesna, diye. (Bir kapı tokmağının üst üste vurulduğu duyulur.)

Sahne 10

Hesna :-(karanlıktan sesi duyulur) Saniye kapıya bak! (Saniye ışığın içinde hareket eder. Bir kapı önünde durur, gözünü aralığa uydurup bakar, irkilerek gerilir, Hesna aygınlığa girer, kırkını aşkın, rastıklı düzgünlü kenar yosması) Kim?

Saniye :- (Huzursuz) O.

Hakkı :- (Dışardan) Ben, Hakkı!

Hesna :- Açsana kız! Ne duruyorsun orda?

Saniye :- Kızıyor anne. (Hesna hışımla yürür, kapıyı açar, Hakkı görünür, Raif'i hatırlatan yılışık ve küstah bir edası vardır. Aynı anda Dursun, geriden girer, Saniye'nin arkasında durur.)

Hakkı :- (Sırıtarak) İşte yine gelmedim.

Hesna :- Hoşgeldin, sefa geldin! İçeri geç, durma! (Onu karanlığa sokar, Saniye suçlu gibi önüne bakmaktadır, Hesna'nın içerden konuştuğu duyulur.) Kaç gündür neredesin?

Hakkı :- (İçerden) Anlatırım. (Hesna girer.)

Hesna :- Ne var yine?

Dursun:- Niye içeri aldın?

Hesna :- O nasıl söz?

Dursun:- İstemiyorum onu.

Hesna :- Kaynımın oğlu.

Dursun:- Bana ne!.

Hesna :- Karının akrabası, kardeş çocukları..

Dursun:- İstemiyorum, hoşlanmadım ondan.

Hesna :- Elimde büyüdü.

Dursun:- Tanrının günü çat kapı, dalıyor eve, sıralı sırasız..

Hesna :- Tabii, seninde hıssımın sayılır.

Dursun:- Eksik olsun.

Hesna :- (Kızmış) Kız, git söyle şuna!

Saniye :- Sen konuş anne!

Dursun:- Hep sizin suçunuz bu.. Ana kız fazla yüz verdiniz ona.

Hakkı :- (İçerden) Orada ne çekişip duruyorsunuz? (Aydınlığa girer, ceketini çıkarmış, gömleğinin kollarını sıvamıştır, sigarasından bir nefes dumanını Saniye'nin yüzüne savurur, Saniye kızmış görünür, Hakkı güler, sonra birden ciddileşmiş) Size hayırlı haberim var.

(22)

Hesna :- (Sevinmiş) Sahi mi?

Hakkı :- Çok sevineceksiniz.

Hesna :- Anladım, işe girdin.

Hakkı :-Bilemedin.

Hesna :-Yoksa? Evleniyor musun? Hani birinden birinden bahsettin.

Hakkı :-Yok canım. Ne diye evleneyim? Bu zamanda.. İşim mi yok.. (Saniye'ye göz kırpar, kız kaşlarını çatar.)

Hesna :-Söyle n'olur.

Hakkı :-Ev sahibini şişledim. (Ana, kız çığlık atarlar) Yoo, öylesi değil.. Şöyle bıçağın ucuyla.. İleri geri konuştu, kira yüzünden..

Hesna :-Deli sen de.

Hakkı :-Ama sulh olduk, korkma!

Hesna :-Nasıl?

Hakkı :-Kirayı bağışladı, şikayet de etmeyecek, yalnız evi boşaltmamı şart koştu.

Hesna :-Ne dedin?

Hakkı :-Kıramadım artık.

Hesna :-Sana meheldir.

Hakkı :-Sizin anlayacağımız, sokakta kaldım resmen. (Ana kız bakışlırlar) Hiç bakışmayın, gidecek yerim yok.

Hesna :-Güzel ama..

Hakkı :-Burada kalacağım, yer buluncaya kadar..

Dursun:-(İleri çıkarak)Olmaz.

Hakkı :-Neden?

Dursun:-Olup olacağı bir oda, bir de aralık.

Hakkı :-Aralıkta yatarım.

Dursun:-Teyze yatıyor orda.

Hakkı :-Zararı yok, yabancı değil, o benim de teyzem.. Hem senin hini uyurma tarafından değil..

Hesna :-(Dursun'a fırsat bırakmadan)Yalnız işi uzatmayacaksın.

Dursun:-Hayır. Beni gece nöbetine ayırmışlar handa.

Hakkı :-Evet?

Dursun:-Gece dışarda olacağım.

Hakkı :-Daha iyi ya. Yalnız kalmamış olurlar. İt uğursuz sürüsüne bereket.. (Işık söner, karanlığın içinden köpek havlamaları duyulur.)

Sahne -11-

(23)

(Işık düşten önceki sahneyi aydınlatır.)

Dursun:-(Pencereden bakmaktadır.) İki atlı. (Köpeğin havlaması sıklaşır)

Maksut :- (Pencereye yaklaşır) Bu saatte nerden geliyor bunlar.

Dursun:-Hayvanlar çok yorgun görünüyorlar, nerdeyse yıkılacak ikisi de... (Maksut kapıya doğru gider) Öndeki atladı, koşarak buraya geliyor. (Maksut bir an duraklar, sonra kapıyı açmaya davranır, fırsat bulamaz, dışardan hızla itilir. Gafur görünür, yalnız gözlerini ve burnunu açıkta bırakan kar başlığı içinde, gözleri kinle parlamaktadır, posbıyıklı, gergin hatlı bir adamdır, soluk soluğa konuşur.)

Gafur :-Kamyon ne zaman geçti?

Maksut :- (Bir duraklamadan sonra) Yarım saat var (Halis, Gafurun gerisinde belirir, aynı kar başlığı.. Yalnız yüzünün ifadesi daha yumuşaktır.)

Gafur :-Yetişemedik, gördün mü?

Halis :-Bir kız gördün mü içinde, zayıftan, süzgün, yeşil mantolu?.. (Sesi belli belirsiz titremektedir.)

Maksut :-Evet.

Gafur :- (Kinli.) Yanında bir delikanlı, inceden, kara kaşlı?..

Maksut :-Evet, ne var (Gafur, hızla döner, Halis'i kolundan çekerek) Yürü çabuk!

Halise :-Aklını mı kaçırdın? Adım atacak halde değil hayvanlar bak! (Geriyi işaret eder, tavrında bir değişiklik olmuştur, alçak sesle) Geliyorlar.

Gafur :-Senin boşboğazlığın yüzünden. (Dönüp baktıkları istikametten Mevlüt görünür, Gafur ona düşmanca bakmaktadır. Mevlüt aldırılmaz, geçip girer.)

Mevlüt:-Hayvanları içeri al Maksut ağa! (Halis Gafur'u kolundan çeker. Uzaklaşırlar.)

Maksut :-Kim bunlar?

Mevlüt:-Kaçan gelinin kocasıyla kardeşi.

İkinci Perde

(24)

Hanın içi.. Aynı günün gecesi.. Mevlüt, Maksut, Dursun oturmaktadırlar. Satılmış girer.

Satılmış :-Çekişiyorlar.

Mevlüt:-Dana ne diye?

Satılmış :-Kızın kardeşi onu yumuşatmaya çabalıyor, ama beriki Nuh diyor, peygamber demiyor.

Maksut :-Adamın niyeti bozuk.

Mevlüt:-Bunu anladığımız için geri döndük.

Satılmış :-Tutturmuş, yaya gidelim diye..

Maksut :-İyice sıçarmış anlaşılın.. (Kapının önünde çekiştikleri duyulur, içerdekiler susup dinlerler. Ne konuşulduğu anlaşılmaz, sonra önde Gafur, arkada Halis girerler, dipte karanlık bir noktaya çekilip otururlar. Önce bir sessizlik olur, Gafur kuşkucu gözlerini onlara dikmiştir. Maksut oralı olmaz, sanki yarıda bıraktığı hikayesine devam ediyormuş gibi konuşur.) Onu anlatıyordum. Bildir gene bu sıralarda.. Bildir diyorsam, sekiz on yıl var.. Bir yolcu indi hana.. Ortalık kararırken.. Yine böyle bir gece, dışarıda kar, kıyamet, tipi, fırtına.. Handa ikimizden gayri kimse yok.. Azığını çıkardı.. Ben de Allah ne verdiyse, oturduk beraber yedik.. Hoşbeş.. Şuradan buradan.. Ama baktım adam tedirgin, içi rahat değil.. Yorgunsun, belli dedim, yatağını sereyim, yat! Yorganı, yastığı getirmeye gittim, döndüğüm zaman baktım, soyunacağı yerde giyiniyor. Hayrola dedim. Gidiyorum dayı, dedi. Hava nasıl azgın bilsen.. Tıpkı böyle.. Durup durup arada bir coşuyor, hanı uçuracak mübarek.. Bu saatte mi? Hem hava da kötü.. Sabah ola, hayrola! İşim acele beni bekliyorlar dedi. Kim, sormadım artık bana ne? (Gafur'a bakarak konuşur) herkesin bir hesabı var, kendine göre.. Gocuğunu giydi, kar başlığını geçirip çıktı.. Hayvanın bakışlarındaki ürkeklik hala gözümün önündedir. Ama adam tepegözün biri.. Yolun dönemecinde geri dönüp elini salladı bana, sonra tipinin içine karışıp kayboldu. Gidiş o gidiş..

Mevlüt:-Sonra?

Maksut :-Sonra sen sağ, ben selamet. Baharda kar çözüldüğü zaman derenin içinde ölüsünü bulup çıkardılar, hayvanıyla yan yana. (Dikkat kesilmiş kendisini dinleyen Gafur'la Halis'e hitap eder) Bu dağda büyük yarıklar vardır, taze kar şimdi doldurmuştur üstünü, gece vakti yanlışlıkla yoldan ayrılıp bir girdin mi, hesap tamam, ondan sonra leşini bulmak için baharı gözlemeli!. (Gafur'la Halis bakışlırlar) Bu dağ tekin değildir.(Bir sessizlik olur.)

(25)

Halis :- (Kendisiyle alçak perdeden çekişen Gafur'u yatıştırmak ister gibi) Bırak daha üstünde durma!

Gafur :- (Bakışları içerdekilerin üstünde gezdirir, Mevlüt'le gözgöze gelince duruklar, dik bir sesle sorar) Ne bakıyorsun? Söyle, içinde kalmasın.

Mevlüt:- (Sakin) Niçin peşinden gidiyorsunuz şunların?

Gafur :- Sana ne?

Mevlüt:- Savcılık işe el koymuş, sizin ilgilenmeniz fazla.

Gafur :- Sahi mi?

Mevlüt:- Gidin evinizde bekleyin sonunu, nasıl olsa neticeyi bildirirler.

Gafur :- (Halis'e) Ne konuşuyor bu adam?

Mevlüt:- (Halis'i işaret ederek) O anladı, sen de anladın ama, anlamak istemiyorsun. Hem siz yanlış beyanda bulunmuşsunuz, bu suçtur.

Gafur :- Nasıl yani?

Mevlüt:- Kızın düğün evinden zorla kaçırıldığını söylemişsiniz, oysaki işin içince cebir bulunmadığı anlaşılıyor.

Gafur :- Sen bana baksana çavuş!

Mevlüt:- Buyur!

Gafur :- Bu işe burnunu sokma! (Satılmış yerinde dikilir)

Mevlüt:- (Satılmış'a.) Kolay gelsin! (Onu çekip oturtur, sonra sakin) Ben de aynı teklifte bulunacaktım. Siz bu işe burnunuzu sokmanız nasıl olur?

Halis :- (Bir çatışmayı önlemek ister gibi) Çavuş!

Mevlüt:- Sana sözüm yok, ona diyorum. Eğri oturup doğru konuşalım. Seni bırakıp kaçan kadının peşi sıra ne seyirtiyorsun! Tabanı dağlanmış tazı gibi.. (Dursun ilgilenmiş görünür.)

Gafur :- (Dizleri üstünde dikilir) Bana bak!

Mevlüt:- (Emreder gibi) Otur, öyle konuş! (Halis gelince Gafur düşer gibi oturur, Gafur ona kızgın kızgın bakar.) Demek kadın seni istemiyor.

Dursun:- Doğru ama..

Gafur :- Karışma lan! (Dursun siner, Maksut kızmış gibi Dursun'a bakar) Beni istemiyormuş, onun elinde mi beni istememek.

Mevlüt:- O kafayı değiştir artık. Zorla güzellik olmaz, hangi devirde yaşıyoruz? Bırak yakasını.. Kanun senden yana, onu boşamak hakkın.

Gafur :- Boşamak, öyle mi?

(26)

Mevlüt:-Hem tek celseyle ayrılma kararı verir hakim, kanun müsait.

Gafur :-Bizim hakimle mahkemeye alışverişimiz yok.

Mevlüt:-Tuhaf şey.

Gafur :-Biz hesabımızı kendimiz temizleriz.

Mevlüt:-Deme yahu!

Halis :-Alayın sırası değil çavuş!

Gafur :-Saçlarından sürüye sürüye götüreceğim kahpeyi. (Halis'in irkildiğini görerek) hiç gücüne gitmesin!

Mevlüt:-(Sakin) Sen bunu yapamazsın arkadaş!

Gafur :- (Horozlanarak) Sebep?

Mevlüt:- (İstifini bozmadan) Kanun izin vermez de ondan.

Gafur :-Kes be! Kafa şişirdin sen! Kanun!.. Eksik olsun.. Yapamazmışım..

Mevlüt:-Evet yapamazsın, deneyeyim deme! Karşında beni bulursun.

Gafur :- (Dizleri üstünde dikilerek) Sen kim oluyorsun be?

Mevlüt:- (Aynı anda dikilen Satılmış'ı çekip oturarak) Otur oğlum, bir de seninle uğraşmayalım. (Gafur'a) Sana kim olduğumu gösteririm ben.

Halis :-Uzatma Çavuş! (Gafur'u çekerek) Gel, hadi! (çıkartlar)

Satılmış :-Adama bak, nasıl horozlandı sana!

Mevlüt:-Sen de ipin ucunu kaçırmak için bahane arıyorsun. (Bir sessizlik)

Dursun:-Öyle konuşmamalıydın çavuş. Adamın karısını götürmüşler.

Mevlüt:-N'apalım? (Maksud'a) Ne diyor bu? (Maksud güler)

Gafur :-İçi yanıyor.. Seninkini kaçırırsalar hoş mu?

Mevlüt:-Nerde bizde o talih!. (Işık kararmağa başlar)

Sahne 2

Dursun:- (Yarı karanlıkta konuşur) Yağmurlu, karanlık bir sabahtı.. (Fonda yağmur sesi) Hiç unutamadım.. Nöbet dönüşü, yorgun uykusuz eve döndüm. Baktım her taraf tamtakır.. Kilim, soba, yeni aldığım iskemleler, masanın yerinde yeller esiyor, perdeler sökülmüş.. (Işık sönmüştür) Kızın anası beni kapıda karşıladı, başında örtüsü, sırtında manto, yeni rastıklar çekmiş.. teyze derdim ona.. (ışık bir kapı önünde bu tarife uygun kılık ve başında kasketle ışığın içine girer.) Bu evin hali nedir Hesna teyze, hırsız mı girdi?

Hesna :- (İnce dudaklarını nefretle buruşturarak) Hırsız işi değil. O hakkı olacak körolasıcının marifeti.. Saniye'yi götürdü, eşyayı da toplayıp. Köşe bucakta ne varsa..

Dursun, :- (Kekeliyerek) Saniye gitti mi, niçin?

(27)

Hesna :- (Bunu kendisininde uygun bulmadığını belli etmek ister gibi, ağzını çarpıtarak) O Hakkı ipsiziyle oturacakmış.. Kafasız karı! Bunu sana haber vermek için kaldım.

Dursun:-Peki ben ne yapacağım?

Hesna :-Artık başının çaresine bak, kısmet böyleymiş.. Kabahat sende.. erkekliğini gösteremedin!. Kadın kısmının başını boş bırakmağa gelmez..Neyse geçti artık kız çok inatçıdır. Ondan sana hayır yok, nafîle yere peşine düşme! (Yürür)

Dursun:-Peki, sen nereye?

Hesna :-Kızın yanına.. Ne yapayım, o Hakkı edepsizine güvenim yok.. (Çıkar, ışık kayar, Satılmış'ı aydınlatır.)

Satılmış :-Boş saydın kahpeyi.

Dursun:-(Sesi karanlıktan) Boşadım elbet. (Pişman) N'apayım. Çok yalvardım ama barışmadı, ben de ipini çözdüm. (Işığın içine girer, kasketsizdir.) Zaten evli sayılmıyormuşuz. İmam nikahıyla oturuyorduk. Belediye nikahı da yaptıracaktım ama, bugün yarın derken bu iş başımıza geldi. (İçini çeker) Buraya gelmeden iki gün önce pazar yerinde rastladım, ayaküstü konuştuk biraz.

Satılmış :-Konuştun ha, tuh senin erkekliğine.

Dursun:-Geçemedim, o savuşmağa davrandı ama ben yolunu kestim. (Işık kayar, dipte, etrafına ürkek bakışlarla bakınan Safiye'yi aydınlatır. üstünde kolları çekmiş, vücuduna dar gelen, soluk renkli, buruşuk bir manto vardır, başında buna uygun bir eşarp.. Gözleri karanlıkta bir noktaya takılınca kaçmak ister gibi bir harekette bulunur, baktığı yönden, başında kasketi ile Dursun gidip yolunu keser. Önce ikisi de konuşamaz.) Ne var, ne yok? (Saniye gözlerini kaçırır, Dursun uzanıp bakar) Kız, ağlıyor musun? Seni dövüyormuş.. Oh olsun, meheldir sana..

Saniye :- (Ağlamaklı) Birine tutulmuş, bana hiç bakmıyor, eve de uğramıyor, aç mısın, tok musun sorduğu yok. (Lokal ışık söner)

Dursun:-(Sahnenin bütünü ağır ağır aydınlanırken) Üstünde aynı manto vardı, düğünde almıştık, çarşıdan.. Anasıyla beraber.. Tam yüz kırk liraya.. iyice solmuş, yeşile çalmış rengi.. Yüzü de sapsarıydı, hasta gibi..

Satılmış :-Böylelerine acımamak lazım.

Dursun:-Ne diye acıyacaktım.. Çocuk değil ya.. On sekiz yaşında.. (Gafur'la Halis girerler.)

(28)

Hâlis :-Bir lokma bir şey yiyelim.

Gafur :-Canım çekmiyor.

Hâlis :-İki tek parlatırsan acıkırsın. (Heybesinden çıkardığı çıkını çözer, öteberi yiyeceklerle büyük bir içki şişesini ortaya koyar, Maksud'a) Su al!

Maksut :-İçki mi içeceksiniz?

Gafur :- (Atak) Yasak mı?

Maksut :-Neden yasak olsun?

Gafur :-Belki çavuş yasaklamıştır. Malum ya o burada kanun şimdi. (Hâline bakıp alayla güler.)

Mevlüt:-Kanun karışmaz buna, edebinle içmek şartıyla..

Hâlis :-Neyse! Buyur çavuş!

Mevlüt:-Keyfinize bakın!

Hâlis :-Geçenleri unutalım!

Mevlüt:-Elbet, ama yolculukta âdetim değil.

Hâlis :-Tuhaf şey! (Dudak büker)

Gafur :-Alçak sesle. Bırak şunu.

Hâlis :-Sen yanaş bari. (Satılmış Mevlüt'e bakar)

Mevlüt:-Vazifedesin oğlum.

Satılmış :-Vazifedeyim, içmem.

Hâlis :-İçmek şart değil, bir şeyler atıştır!

Mevlüt:-Acıktıysan kumanya orda.

Satılmış :-Tokum çavuş!

Hâlis :-Anlaşıldı. (Su getiren Maksud'a) Ne dikildin kaldın? Otursana!

Maksut :-Ben o işi gördüm.

Hâlis :-Ne zaman?

Gafur :-Bırak, o da vazifede demek. (Köpeğin uluduğu duyulur.)

Mevlüt:-Yan gözle Gafura bakarak.. Köpek uluyor. (Hâlis davet bekler gibi görünen Dursun'a işaret eder, delikanlı onlara katılır.)

Gafur :-Cenabet hayvan, paçama bir yapıştı demin.. (İçer)

Maksut :-Senden haz etmedi demek.. (Gafur'un dik bakışını görerek) Hayvan deyip geçme! O da adam seçer.

Gafur .-Ne konuşuyor bu?

Hâlis :-Nerden buldun o uyuz hayvanı? (Güler, içer)

Maksut :-Doğru dedin. Pek uyuzladı son günlerde.. İyice kocadı gayrı.. Kulakları duymuyor, gözleri de seçmiyor.

(29)

Gafur :-Ne diye tutuyorsun?

Maksut :-Ne yapayım?

Gafur :-Soruyor, defet!

Maksut :-Gidiyor mu Allahın belası hayvan. Eskiden çok alıngandı, gençliğinde.. Yanılıp azarlamaya gör, hemen küserdi.. şimdi boş veriyor her şeye, benim gibi..

Hâlis :-Uzun etme, köpeğin de sana uygun! (Yaranmak ister gibi Gafur'a bakıp güler, kadehlerini tokuşturup içerler)

Maksut :-Nasıl yani?

Hâlis :-Onun da içi geçmiş senin gibi. (Gülüşürler)

Maksut .-Beni beğenemediniz demek? (Mevlüt'e) gençler böyledir. Dışleri dökülmüş, uyuzlanmış birini görmesinler.. Sanırlar ki karşısındaki, anadan doğma sarsağın biri.. (Gafur'la Hâlis'e) Ben gençliğimde çok acardım.

Gafur :-Deme yahu! (Gülüşürler, Durun da yaranmak ister gibi, onlara katılır)

Maksut :-Gülün bakalım, size maval gelir şimdi.(Yine Mevlüt'e döner) Övünmek gibi olmasın çavuş, şu kolumu bükecek adam bulunmazdı bütün komşu köylerde.. (Ötekilere) Siz inanmayın yine. Öyle acı, zehir gibi kuvvetliydim. Böylesi, benim diyen on baba yiğite dağıtılsa yeterdi.

Hâlis :-Atma, din kardeşiyiz.

Maksut :-Size şaka gelir şimdi. Kadınlar da bana bayılırdı.. Kaçgöç var çavuş,ama kadın kısmı kime görüneceğini iyi bilir hani.

Gafur :-Yanaş be otur şuraya!

Maksut :-Hadi hatırımız hoş olsun. (Gösterilen yere oturur.)

Gafur :-Doldur şuna da!

Maksut :-İçmem, yeminliyim.

Gafur :-Dinleme, doldur! (Halis dolu kadehi Maksut'un eline tutuşturur.)
Yeminliymiş. Bizim kaçınıcı yeminimiz .

Maksut :-Ne diyordum?

Gafur :-Kadınları anlatıyordun, yalnız fazla savurma, biz de ana kuzusuyuz.

Maksut :-Olur, peki.. Kadınlar.. Çeşme başında, yahut dere kenarında çamaşır yıkayan üç beşinin yanından geçecek olsam, hemen fıkırdamaya başlardı.. Tabi gençler.. Koca karılar, tersine dişlek ağızlarını çarpıtarak, arkamdan beddua kusarlardı..Yaa, biz böyleydik zamanı evailde. Üstüme türkü düzmüşlerdi çavuş.. Dur bakayım,nasıldı? (Mırıldanır, çıkaramaz.)

Gafur :-Dökeceksin,iç şunu!

(30)

Maksut :-Unutmuşum.. Aradan hayli zaman geçti.. Siz belki doğmamıştınız o tarihte (Halis'in uzattığı mezeyi iter.) Almam .

Gafur :-O zaman da böyle çal çene miydin?

Maksut :-Tersine dirhemle laf çıkardı ağzından. İyisin, hoşsun ama konuşkan adam değilsin derdi, bizim kaşık düşmanı.. O da öldü ya.. Zaten kim kaldı eskilerden? Hep isterdim ki başkaları konuşsun ben dinleyeyim.

Halis :-Şimdi o günlerin acısını çıkarıyorsun anlaşılın. (Gülerler)

Gafur :-İçelim! (İçerler)

Maksut :-İyi dedin. Hep yalnızlığın belası.. Gün olur, bazen bütün bir hafta, tek Allah'ın kulu uğramaz şu hana.. İşin yoksa duvarlara bak, dur! Tek can yoldaşı şu köpek.. Oysa ki eskiden görmeliydiniz bu hanı.. (Işık azalır, Maksut yarı karanlıkta konuşmasını sürdürür.) Hey gidi günler! Tüccar eşyası katır sırtında taşınırdı.. Siz o günlere yetişemediniz, belki çavuş hatırlar biraz.. Bu dağlar çingirak sesinden inim inim inlerdi.(Çok uzaklarda çingirak sesleri yankılanır.) Hala duyar gibiyim. Kêrvanın birini yola vurmada, öteki inerdi hana.. Siz böyle karanlık çöktükten sonra inekteniz de, kendinize yer bulacaktınız burada.. Şaşarım o aklınıza.. (Güler) Elime ayağıma dolanırlardı. (Sanki karşındaymış gibi taklidimi yaparak) Aman ocağına düştük Maksut, bizi ayazda koma!. Ahır olsun, hayvanlarımızın yanında, zarar etmez.. O da bir devirmiş.. (İçini çeker) Köroğlu'nun dediği gibi tüfek icat oldu bizde de kamyonlar çıktı ket vurdu işimize.. Şimdi bir çay içen

arabasına atladığı gibi basıp gidiyor.. Sana arkasından bakmak düşüyor, ağzını bir karış açıp..

Gafur :-Adam dertli. (Güler)

Maksut :-Adam dedi de iki adamım vardı, biri hayvanlara bakardı, öteki yatakları serip kaldırırdı.. Ben yalnız ocakla uğraşırdım.. Bu han böyle debdebeli günler gördü.

Halis :-Belli çok gün görmüş, her yanı dökülüyor.

Maksut :-Bir tamir şart oldu ama para nerde? Adam sende, zaten işler kesat. Bizim ki dostlar alışverişte görsün hesabı..

Mevlüt:-Ne demeye bekliyorsun bu dağ başını?

Maksut :-Ne yapayım çavuş?

Mevlüt:-Başka iş tut!

Maksut :-Onu da denedik bir tarihte baktım hancılıkta iş kalmadı.. Kepenkleri mihladım, kapıya da kilidi vurdum, kasabaya indim. Bir kahve tuttum kasaba kenarında.. Ucuz olsun diye.. İlk günler gelen giden.. İş fena sayılamazdı ama sonra müşteri ile yüz göz olduk, iş verisiyeye bindi, birine devrettim.

(31)

Dursun:-Anam rahmetlik öyle dememişti.

Maksut :-Nasıl?

Dursun:-İzini kaybetmek için yapmışsın bunu.

Maksut :-Çenenin kıs!

Gafur :-Bak hele, ne iş becerdin?

Halis :-Anlat, saklama!

Maksut :-Aklınıza geleni anladım, öylesi değil. Biri vardı.. Bir kadın.. Adı lazım değil şimdi.. Kafadan yana biraz sakat.. Musallat oldu bana.. Bazısı alıngan olur, seni rahat bırakması için bir ters lafın yeter, bazısı da tersini.. Döv, söv, hırpala.. Bana mısın demez, ayaklarına dolaşır durur.. (Dışarıda köpeğin havladığı duyulur) Şu meret hayvan gibi. (Işık kararmaya başlar) kestirip atmıştım daha önce Benden sana hayır yok diye.. Yakayı sıyırdığımı sanıyordum.. Ne gezer!. (Sahne tamamıyla kararmıştır.) Gece yarısından sonra, son müşteri de def olduktan sonra ocağı söndürdüm, takımları yıkayıp rafa kaldırdım, yatmaya hazırlanıyordum, kapı yumruklandı.. (Karanlıkta yumruklanan bir kapı sesi.. Lokal ışık kapıyı aydınlatır, Maksut ayağında paçaları düğmeli bir gecelik donu, uzun beyaz gömleğiyle ışığın içine girer.)

Maksut :-Dik bir sesle.. O kim?

Huriye :-(Dışardan fısıltı halinde.) Benim! (Maksut irkilerek durur, sonra hızla kapıyı açar, Huriye girer, Üstünde yalnız yüzünü ve ellerini açıkta bırakan siyah, bol bir çarşaf, ayağında topukları çarpılmış çamurlu pabuçlar.. Yorgun ve bezgin bir hali vardır.. Renksiz yüzünde korkak, mahzun bakışlı iri siyah gözleri eski canlılığını korumaktadır.)

Maksut :-Kız, nereden çıktın?

Huriye :-Kapıdan başını uzatıp bakarak gören oldu mu acep?

Maksut :-(Onu çekip kapıyı örter.) Kasabada işin ne kız?

Huriye :-Hele dur, bir soluk alayım önce. (Kapının yanına çömelir, sırtını duvara dayamıştır.) Anamgilin peşine takıldım, o istemedi ama dinlemedim, dayattım, ağladım.. (Elini eteğinin altına daldırır. Çıkardığı teneke kutudan sigara sarmaya başlar.)

Maksut :-Kız, sigaraya mı başladın*

Huriye :-N'apayım? Efkâr dağıtırmış.. (Sarı fitilli kav-çakmağıyla sigarasını yakar, arka arkaya derin birkaç nefes çekip dumanını havaya hovardaca savurur. Maksut onu hayretle seyretmektedir.) Anam alışverişe indi kasabaya, pazarlarcılarla beraber.. (İçini çeker) Hazırlık görüyor haberin var elbet. (Konuşmasına bekler gibi Maksuda bakar)

(32)

Maksut :-Duydum.

Huriye :-Nolacak şinci?

Maksut :-Bunu sormak için mi taban teptin buraya kadar? (Taklidini yaparak)
Nolacak şinci? (Parlar) ne bileyim ben!

Huriye :-Sen bilmezsen kim bilecek, ha kim? (Onu sarsar)

Maksut :-Sarsıp durma beni.. Zorun ne onu de bana!

Huriye :-O herifle yapamayacağımı anladım.

Maksut :-Hele bak niçin?

Huriye :-Öyle

Maksut :-Babayiğit delikanlı.

Huriye :-Aman sen de!

Maksut :-Altın bileziği var, iyi dülgermiş.

Huriye :-Bana ne.

Maksut :-Hem çok tutkunmuş sana! (Kabaca güler, Huriye şimşeklenmiş gözleriyle ona dik dik bakar.) Öyle anlatılar kız! Ortada dönen laflara da aldırmıyormuş, bu yüzden kardeşleriyle arası açılmış.. Kız yazık değil mi adama?

Huriye :-Napayım bana da yazık değil mi? Uzaktan göz göze gelince her yanım buz kesiyor kuzum, onun eline koma beni.

Maksut :-Aklımı yitirdin anlaşılın (Kolunu hızla çeker.)

Huriye :-Senden gayrisiyle edemeyeceğim, anladım.

Maksut :-Bak hele şu divaneye.

Huriye :-İtme beni!

Maksut :-Git gayrı.

Huriye :-Kulun kölen olayım.

Maksut :-Kız var git işine günaha sokma beni.

Huriye :-Ayağını öpeyim, kovma sahiplik et bana.

Maksut :-Kız çek ellerini! El değil pençe.. sana diyorum, bak kafam kızmaya başladı, fena yaparım seni.. (Sabrı tükenmiş) Yetti gayrı! (Bir silkinişte kızını fırlatır, Huriye bir bohça gibi, yerde tortop kalakalmıştır hele kahpenin ettiğine bak! Elin adamlarıyla boğuşturacak beni.

(33)

Halis :- (Gülerek) Demek bu yüzden..

Maksut :-Baktım, baş edemeyeceğim, gözüm bir şeyi görmedi, kahveyi kapayıp savuştum.

Dursun:-Gidip bekçi yazılmış .

Maksut :-Anan mı anlattı? (Kuşkuyu gidermek ister gibi) Onu iyi tanırdı bir zaman yanında kaldı. (Dursun'a) Sen bilmezsin çeneni tut fazlası lazım değil bize.. Kahveyi boşlayınca, bir zaman şurada burada dolandım, fırlandım.. Baktım elimdeki üç kuruş eridi eriyecek, gittim bekçi yazıldım.

Mevlüt:-O boyaya da girdin desen.

Maksut :-İş ağır sayılmazdı, karanlık inip herkes evine savuşunca sen ortaya çıkacaksın gezinmeye başlayacaksın sokaklarda aşağı yukarı.. Arada düdüğünü öttürüp.. Gece yarısına doğru siper bir yer seçip tilki uykusuna varacaksın.. Baktın ayak sesi var, hemen ortaya çıkıp düdüğünü çalacaksın sonra hadi sipere..

Gafur :-Arada yuvarla durma!

Maksut :- (İçer) komiserle iyi geçineceksin, kendi aklını beğenmeyeceksin.. Ne derler Baş üstüne! Bir yerde patırtı çıkınca tepegözlük edip üstüne varmayacaksın, ortalığın yatışmasını bekleyeceksin.

Gafur :-Adam malın gözü.(Güler)

Maksut :-Tek zor yanı geceler.. Bitmek bilmez bir türlü.. Hele kış geceleri.. Düşe kalka ama sonunda canıma yetti, alın emanetinizi,verin pabucu dedin, işi bıraktım

Dursun:-Yanlıştın var dayı onlar işten çıkarmışlar seni .

Maksut :-Sana soran yok

Dursun:-Unutmuşsun anlaşılan.. İzin almadan ayrılmışsın.. Bizim evin etrafında dolaşırken görmüşler seni.. Rahmetlik anlatmıştı.. Çiftesiyle ateş etmiş babam rahmetlik.. Ayağında ki topallık da o yüzdenmiş...

Maksut :-Kes! (Dursun korkup siner) Rasgele konuşuyor işte.. Bilmeden.. (Duvardaki sazı işaret ederek) Ver şunu!

Halis :-Çalar mısın?

Maksut :-Bazı bazı içim daralır.. (Dursun'un verdiği sazı hızla çekip alır)

Gafur :-Başla! Sabah bizi uyandıracak adama bak! (Bir tekme sallar, sonra düşmemek için, etrafına tutunarak, Halis'in bulunduğu yere geçer, kapı kapanır.)

(34)

Maksut :-Ne çalayım?

Gafur :-Sana bıraktık. (Maksut hafiften tıngırdadır) Herif, böyle marifetin var da niçin haber vermezsin? (İçerler)

Mevlüt:-Hem oku bir yandan. (Maksut önce ağırdan başlar, boğuk fakat işleyen derin bir sesi vardır, önce yalnızdır, ötekiler farkında olmadan kendilerini kaptırarak ona katılırlar, yalnız Gafur başı önünde, tasalı dinler.)

Maksut :- (Çalıp Okuyarak) –Hem okudum hem de yazdım, Yalan dünya senden bezdim oy!, Dağlar kuyağımı gezdim, Yiten yavru bulunur mu oy!

Halis :-Adam bula bula bunu mu buldun söyleyecek?

Gafur :- (Gözleri yarı kapalı) –Bırak kesme! (Sazın sesi şevkle yükselir, şimdi Gafur dahil, koro halinde hep birden söylerler.) El yazıya, el yazıya, Duman çöktü kör yazıya oy!, kurban olam, kurban olam, Koynunda yatan kuzuya oy! (Son mısradaki Gafur birden susar, başı önüne düşmüştür, uyuklar gibidir, Halis

Maksud'a işaret eder, beriki oralı olmaz.) El veriyor, el veriyor, orta direk bel veriyor oy! Döndüm baktım sağ yanıma..

Mevlüt:-Dokundu anlaşılan. (Köpeğin havladığı duyulur.)

Maksut :-Git, bak köpek dişlemesin. (Dursun isteksiz kalkar, sallanarak kapıya doğrulur, tam çıkacağı sırada Gafur görünür, Hâlis koluna girmiştir.)

Hâlis :-Daha içme! (Gafur kızmış gibi bakar.)

Maksut :-Niçin engel oluyorsun?

Halis :-Karışma!

Mevlüt:-Sen kendi işine bak!

Maksut :-Madem istiyor, ne demeğe?..

Gafur :-Aferin! Gördün mü adamı.. Hâlden anlayana can kurban! (Hâlis'e) Sen kes istersen, kendine güvenemiyorsan.. (Maksud'u işaret eder) O, bana arkadaşlık eder.

(35)

Maksut :- (Kendisine sırtarak bakan Gafur'a) Sen istedikten sonra.

Gafur :-Doldur, kendine de..

Maksut :-Beni bağışla!

Gafur :-Ne demek yâni?

Maksut :-Ben yükümü aldım, sen iç bana bakma!

Gafur :-Bu nasıl arkadaşlık?

Maksut :-Ortada dolanmam lâzım. (Satılmışla Dursun'u göstererek.) Bak nasıl gözleri küçülmüş, ikisinin de.. Yatakları sereyim, yine gelir otururum arada, seni yalnız komam, korkma! (Yarı boşalmış kadehine içki koyar) Sen iç, durma!

Gafur :- (Kuşkulu) Yoksa aranızda sözleştiniz mi?

Maksut :-Ne diye?

Gafur :-Beni sızdırmak istiyorsunuz, anlamadım sanma! (Maksud Gafur'un kadehini yakalar, bir dikişte yuvarlar, kendisinininkini de doldurup içer, yeniden doldurur, onu da içmeye davranırken Gafur kolunu tutar.) Kendine gel, ne oluyorsun?

Maksut :-Çok kuruntulu adamsın! Seni sızdırıp elime ne geçecek? Doldur şunu, durma! (Kadehini uzatır) Elin titremesin, silme olsun!

Gafur :-Biraz ağır ol babalık!

Maksut :-Kabahat sizde, tövbeyi bozdurdunuz bana! Huyum kurusun, başladım mı duramam bir türlü..

Gafur :-Duydun mu (Kahkahayı basar)

Maksut :-Doldur ne duruyorsun?

Gafur :-Adam malmış da haberimiz yok.

Maksut :-Tamam, öyle derlerdi bana hep sen ne malın gözüsün yok mu? Ama çok eskiden.. Siz çişinizi donunuza kaçırdığınız yıllarda (Şişeyi alıp kadehini doldurur.) Tevatür içerdim.. Arkamdan kimse yetişemezdi herkesi düşürür, tek başıma kalırdım çilingir sofrasında.. (İçer) Ama artık eskisi kadar içemiyorum.

Halis :-İsabet.

Maksut :-Öyle. Yoksa bu sığağa kar mı dayanır? İsabet! Hoşuma gitti o lafın hadi birde senin şerefine.

Mevlüt:-Biraz hızlı gitmiyor musun?

Maksut :-Huy canın altında, nasıl demişler? Isırgan tohumu gibi.. Kabahat onlarda çavuş, durup dururken azdırdılar beni.

Gafur :-Su al!

(36)

Maksut :- (Terslenerek) Küp orda, kalk kendin al! Bu sofrada hancı yolcu yok, herkes bir. Her zaman söylerim. Bu hancılık dünyanın en pis işi. Buraya çeşitli adam düşer. Sokakta rastladığın zaman, yüzüne tükürmeye üşeneceğin adam. Gelir, peykeye kurulur, kasılarak sana emreder.

Gafur :-Tabi madem sen hancısın,o yolcu..

Maksut :- (Terslikle) Çavuşa anlatıyorum, sana değil. (Gafur kızmış görünür, Maksut oralı olmaz) Oysa ki çok ters herifin biriydim eskiden.

Halis :- (Gafuru kolundan çekerek) Yetti kalk gayri. (Gafur elini iter) Nerde yatacağız?

Maksut :-Bak, canın nereyi çekiyorsa.. Yatak, yorgan orda.. Al, ser, gir içine.. Biz oturacağız daha. (Dursun'a) sende öyle aptal aptal bakıp durma suratıma.. Babanı hatırlatıyorsun bana. Git zıbar bir yerde.. (İter, dursun düştüğü yerden güçlülükle doğrulur, yalpalayarak dibe gider.) Şu cenabeti kaldıramayan içmemeli. (Halis sekiden aldığı yatak, yorganlarla sağdaki odalardan birine geçer, Dursun dipte yerini hazırlar, Mevlüt, Oturduğu yerde uyuyakalmış

satılmışın üstünü örter.) Uyudu mu senin ispenç horozu? (Mevlüt başını sallar)

Halis :-(Kapıda don gömlek.) Kes artık, sabah kalkamayacaksın.

Maksut :-Ben onu uyandırırım, sen keyfine bak! (Halis çekilir) Şu içki herkesi bir başka türlü çarpar. Bazıları hemen cıvır, kimi durmadan sırtır, pişmiş kelle gibi.. Kimisi de hemen parlar, hır çıkarır.. Bazıları da sulu göz olur, iki kadeh devirince ağlamaya başlar.. Benimki de başka türlü.. çokluk eski hesapları ortaya döker, ben tersine bunlara sünger çekerim.. Dost düşman ayırmam, herkesi sevmek gelir içimden.. (Mevlüt' e Gafur'u göstererek) Bak, kendisi inanmayacak belki.. Ama bunu bile sevdim. (Kolunu Gafur'un boynuna atmak ister, beriki hışımla iter.) Herkes hakkında iyi şeyler düşünürüm çavuş. (Dili dolaşır.) Ama herkes bunu anlamaz, yumuşaklığını sarhoşluğuna verir.. Bu yüzden al sana hiç yoktan bir kavga..

Gafur :-(Birden parlar) Kes be! Seni mi dinleyeceğiz sabaha kadar?

Maksut :-(Aşağıdan alarak) Peki, kızma sustum. (Oturduğu yerde yaslanır, gözlerini kapar. İçini çeker, bir sessizlik, sonra şiddetle horlar, olduğu yerde kayar, horlamaya başlar.)

Gafur :-Ne oldu buna?

Mevlüt:-(Kızmış) Sızdı, anlamadın mı? Yaşlı adama o kadar içki verilir mi?

Gafur :-Kendi istedi. (Zorlukla doğrulur, dengeyi sağlamak için, bir süre ayakta ileri geri sallanır, gözü kalıp gibi, hareketsiz yatan Maksud'a ilişince, ağzının içinden homurtulu bir küfür savurur.) Sabah bizi uyandıracak adama bak! (Bir tekme sallar, sonra düşmemek için, etrafına tutunarak, Halis'in bulunduğu yere geçer, kapı kapanır.)

(37)

Mevlüt:-Kaltaban herif, yaşına bakmaz.. Onlarla aşık atmak sana mı kalmış? (Kızgın bakışlarla Maksud'u gözden geçirir.) Sabaha kadar kıkırdayacak.. Üstünü örtmeli.. (Bakışlarıyla etrafını araştırır, Maksut dirseğinin üstünde doğrularak işaret eder, Mevlüt duraklar)

Maksut :-(Kısıık sesle) Bırak, arama! (Mevlüt'ün şaşkın bakışları altında doğrulur, parmaklarının ucuna basarak kapıya yaklaşır, kulak verip dinler, içerden birbirine tempo tutan horultular duyulur.) Zıbardılar. (ışık söner)

Sahne-4

Hanın içi.. Sabah.. Camlar ağarmaya başlamıştı, dışarıda fırtınanın uğultusu, zaman zaman ısıklar çalarak yükselir. Hanın alaca karanlığında, Maksud'un ocağı yakmaya çalıştığı göze çarpar. Dursun, dipte, yorganı tepesine kadar çekmiş,uyumaktadır. Arada horlaması yükselir, sonra sessizlik içinde çengelinden kurtulmuş bir kepengin, paslı menteşeleri üzerinde, rüzgarın keyfine hareket etmesinden ileri gelen gıcırtilı sesler, fırtınanın boğuk gürültüsüne karışır.. Köpeğin havladığı duyulur, hancı olduğu yerde durup kulak kabartır, yarı yarıya karla sıvanmış, bulanık camların arkasında karaltılar görünüp kaybolur, Maksut telaşla çıkar, aralık bıraktığı kapıdan, kar savrularak içeri dolar, Dursun yattığı yerde doğrulur, aralık duran kapıya bakar, yorganı tepesine çeker, Maksut girer. Bir an ortada duraklar, Dursun'un bulunduğu yere bakar, sonra parmaklarının ucuna basarak sağda Gafur'la Halis'in kaldıkları odanın kapısına yaklaşır kulağını dayayarak içerisini dinler, Dursun, yattığı yerde, yorganın kenarından onun hareketlerini kovalamaktadır. Maksut, yine parmaklarının ucuna basarak dışa açılan kapıya yaklaşır, gözü içerde, eliyle bir işaret yapar, Kaya, Nurten görünürler.. Saçları kirpikleri karla kaplı, bitkin, yorgun, küçülmüş bir halleri vardır. Maksut oda kapısını işaret eder, kız ürkmüş gibi duraklar, Kaya'ya bakar, kolu kapı arkasında dayalı duran tahta kar küreğine çarpar, kürek gürültüyle düşer, yerdeki teneke ibriği devirir.Maksut onları kapının gerisindeki girintiye doğru iter, kızla delikanlı oldukları yere sinerler, önce bir sessizlik olur. Maksut sekiye çıkan uyduruk merdiveni işaret eder, yeni gelenler parmaklarının ucuna basarak çıkarlar, sekideki yığılı yatak, yorganların gerisinde kaybolurlar. Maksut, yorgandan başını çıkarmış olan Dursun'la gözgöze gelir, susmasını işaret eder. Gafur paçaları düğmeli, uzun don ve yakasının şeritleri çözülmüş, beyaz gömleği içinde görünür, belinde kuşağını sarmakla uğraşır. Saçlar dağınık, gözler kan çanağı gibidir.)

Gafur :-(Terslikle) Bu ne gürültü be! Vay, sabah olmuş. (İçe doğru) Hâlis!

(38)

Halis :-İçerden ne istiyorum?

Gafur .-Davran! Candarmalar nerde?

Maksut :-Gittiler.

Gafur :-Gittiler mi?

Maksut :-Gün açarken.

Gafur :-Sersem herif neden haber vermedin.

Halis :- (Girer, kılığı ötekenden pek farklı değildir, uyku sersemliğine henüz üstünden atamadığı bellidir.) Ne olmuş.

Gafur :-Seninkiler yola çıkmış, baksana! (Onun anlamamış gibi baktığını görerek) Candarmalar. Niçin uyandırmadın bizi .

Maksut :-Kendim zor kalktım.

Gafur :-Neyin var.

Halis :-Kötü rüya gördüm.

Gafur :-Bırak rüyayı şimdi.

Halis :-Allah hayra çevirsin.

Gafur :-İyi oynadın bize.

Maksut :-Ne konuşuyorsun sen.

Gafur :-Giyin, durma!

Halis :-Önce kendime geleyim.

Gafur :-Geç kaldık. Candarmalar yakalarsa avucunu yala! Ellerinden alamayız onları. (Halis'in hareketsizliğine birden sinirlenmiş görünerek.) Ne duruyorsun be?

Halis :-Şu rüyayı düşünüyorum.

Gafur :-Tam sırası hani bırak rüyayı falan vaktimiz yok keseden vurursak belki öne geçeriz. (Halisin öteberisini döküp saçarak eline tutuşturur.) Elin işlesin! Hep bu bunağın yüzünden kabahat bizde inandık. Adamın kendine hayrı kalmamış.

Halis :-Candarmalar gitmiş demek?

Gafur :-Gitmiş ya.. Biz üçüncü uykudayken.. (Onun ağır hareketlerini fark ederek) Sen hala ayılamadın anlaşılın.. Kıpırda biraz.. Seni gören, bu işe sevinmiş sanır. Yoksa arayı açmaları için mi ağırdan alıyorsun? Sustuğuma bakma işin farkındayım .

Halis :-Ne demek istiyorsun?

Gafur :-Bırak, yeri değil şimdi, elini çabuk tut! Bak, buradayken söyleyeyim yumuşaklık istemem, Candarmalar zorluk çıkarmaya yeltenirse işi zora döneceğiz, ya herru ya merru.

Maksut .-Candarmalarla alıp veremediğin ne?

(39)

Gafur :- (Hâlis'e Maksut'u işaret ederek) Ne konuşuyor bu adam?

Maksut :- (Kızmış görünerek) Asıl sen, bilmeden ileri geri laf ediyorsun. (Hâlis'e) Candarmalar döndü.

Gafur :- (Kulaklarına inanmamış gibi) Ne dedin?

Maksut :- Kovaladıkları sınırı aştı.. Kaltaban beygirleriyle kamyonu yetişemeyecekleri belli.. Durumu savcılığa bildirecekler.. Artık dağın öteki geçesindeki karakolun işi bu..

Gafur :- Doğru mu dediğin?

Maksut :- Önce durumu, oradaki karakola bildirmeği düşündü, ama gözü kesmedi..

Gafur :- Yani bizimkilerin peşinden gitmediler öyle mi?

Maksut :- Laf anlayan beri gelsin, kaç defa söyleyeceğiz.

Gafur :- Bunu başından haber versen günaha mı girersin? (Hâlis'e) Bak, yol açık, önümüzde engel yok.. Ötedeki karakol harekete geçinceye kadar.. (Güler, Halis'in durgunluğuna birden sinirlenmiş görünerek) Uyan be! Uyan artık mübarek!

Maksut :- İşinize karışmak gibi olmasın ama, beni dinlerseniz siz de vazgeçin bu sevdadan.. Geri gidin, köyünüze.. Candarmalar gibi...

Gafur :- Sana akıl danışan yok.

Maksut :- İyiliğinizi düşündüm. (Hâlis'e) Hadi kıpırda biraz. (Kendisini şaşkınlıkla süzen Gafur'a) Madem aklınıza koydunuz, fazla sallanmayın! Yolcu yolunda gerek.. Havanın gerisi kötü, ortalık karışmadan yola düzülün!

Hâlis :- (Parlayarak), Ukalalık etme!

Maksut :- Peki, bildiğiniz gibi yapın! Kabahat bende, sizi uyarmak istedim.. Hava hoş benim için..

Gafur :- Doğru dediği.. Hazır mısınız? (Hâlis homurdanır) Yürü! (Kapıya doğru isteksiz bir adım atan Halis'in arkasından gider. Fırtınanın ışığı hanın içini doldurur, duraklarlar.) Bu da nesi?

Dursun:- Tipi başladı. (Camdan dışarısını işaret eder.)

Gafur :- Sırasını buldu.

Maksut :- Bakma şu budalanın lafına.. (Dursun'a hışımla) Tipi..

Dursun:- Havaya bak dayı!

Maksut :- Ne varmış havada?

Dursun:- Bak!

- Maksut :-Kapa çeneni! (Gafur'a) Ben hayvanları çekiyorum.
- Gafur :-(Yolunu keserek) Ağır ol! Önce şu havaya bir göz atalım.
- Maksut :-Nesine? (Halis'in dik bakışlarını görünce) Size yaranmak zor.
- (40)
- Gafur :-Gel! (Halis'le çıkarlar)
- Maksut :-Sen ne halt etmeye lafa karışıyorsun? (Dursun konuşmağa davranır)
Çeneni tut, bir de seninle uğraşmayalım. (Gafur'la Halis girerler.) Nasıl?
- Hâlis :-Berbat!
- Maksut :-Nesi?
- Halis :-Gözün kör mü?
- Maksut :-Kış kıyamette böylesini buldunuz da.. Şaşarım o aklınıza..
- Gafur :-Dediği doğru.. Bakarsın daha da kötüleşir..
- Maksut :-Hiç şüpheniz olmasın..
- Gafur :-Sana soran yok.. İyisi mi biz yola koyulalım.
- Maksut :-Ben hayvanları çekeyim.
- Hâlis :-(Parlar) Acelen ne be adam! (Gafur'a kandırıcı) Gel, vazgeç!
- Gafur :-Anladım, o halde yalnız başıma giderim.
- Halis :-Yoo, yalnız bırakmam seni..
- Gafur :-Bana güvenin yok biliyorum.
- Halis :-Yanlış anlama!
- Gafur :-Bu yüzden peşime takıldın, farkındayım.
- Maksut :-Çabuk karar verin, havanın arkasını beğenmiyorum.
- Halis :-Bu adama da ne oluyor? (Eskisinden daha şiddetli bir uğultu duyulur.)
- Gafur :-Vay canına! Yatışacağı yerde..
- Maksut :-Söyledim size
- Gafur :-Hakkın var, bekleyelim bakalım. (Otururlar, önce bir sessizlik olur.
Fırtınanın uğultusu, derinleşen sessizlik içinde daha korkunçtur.) Ne düşünüyorsun?
- Halis :-Gördüğüm rüyayı?
- Gafur :-Sen de bununla bozdun.
- Halis :-Aklımdan çıkmıyor. (Sahne kararır, derin sessizlik içinde solumalar duyulur, ışık bir kapıyı aydınlatır, Halis aydınlığın içinde belirir, Halis kapının sürgüsünü çeker, kapı boşluğunda ihtiyar bir kadın durmaktadır. Saçları taraz taraz, gözlerinin etrafı mor bir halkayla çevrilmiş, üstünde

dümdüz beyaz bir gecelik..) Ana! Sen miydin? (Başını uzatıp geriye bakar, sonra kapıyı yavaşça kapatır, kadının elbisesinden garip, mavimtrak bir ışık saçılmaktadır. Nerden geliyorsun böyle tek başına? Neden böyle ince giyinmişsin? Ayaklarında çıplak.. Başını da örtmemişsin.. Seni hiç böyle görmemiştin.. Bana neden öyle bakıyorsun, dargın gibi.. Ne yaptım sana? (İhtiyar kadın, garip yüz, el hareketleriyle ona bir şeyler anlatmağa çabalar, bir çeşit pandomimdir bu, Hâlis gözlerini dört açmış, onun hareketlerini kovalar, kesik, kopuk kelimelerle bunu manalandırmağa çabalar.) Evet.. Uzun saçlı.. Kadın.. İncecik kız.. Anladım, Nurten..Öyle oldu.. Kısmet meselesi.. Alın yazısı.. Niçin öyle bakıyorsun bana, kızmış gibi.. Ta oradan bunu belli etmek için mi geldin? (İhtiyar kadın bakışlarını ona dikmiştir, Dur ana, dinle, gitme beni.. (Kadın kaybolur, sahne aydınlanır, Gafur, kızgın bakışlarını ona dikmiştir, Hâlis ona şaşkınlıkla bakabilir. Gafur, bir sıçrayışta fırlar, karşıdan çıkar, Maksut arkasından gider.) Yüzünü unutmuş.. Yıllar var, girmemişti rüyama.. (Dursun'un kendisini dikkatle baktığını görerek duraklar.) Ne var?

(41)

Dursun:-Burada onlar.

Halis :-Nerde? (Dursun'un parmağıyla işaret ettiği noktaya bakar, sekideki yatak yığınının üstünden önce Nurten'in sonra Kaya'nın başı görünür.) Hii? (Telaşla saklanmalarını işaret eder, sonra Dursun'un yakasına sarılır, tehdit dolu kısık bir sesle konuşur.) Belli edeyim deme, karışmam! (Onu sarsarak) Anladın mı? (Dursun, ürkmüş başını sallar. Gafur Maksut girerler.) Hemen çikalım.

Gafur :- (Afallamış) Hayrola?

Halis :-Hayvanları çek durma!

Gafur :-Ne oldu sana birden?

Halis :-İçim sıkıldı, gidelim buradan bir an önce. (Maksud'a çıkışır gibi) Sana hayvanları çek dedim, duymadın mı? (Gafur'a) Fikrimi değiştirdim.

Gafur :- (Maksud'u durdurarak) kıyamet kopuyor dışarıda.

Halis :-Zararı yok.

Gafur :-Tipi soluğunu kesiyor insanın..

Halis :- (Bu arada son hazırlığını tamamlamıştır, Gafur'un şaşkın bakışları altında etrafı gözden geçirir.) Bir şey unutmamalım.. Bütün zorluk tepeye ulaşıncaaya kadar.. Öte yüze döndük mü tamam.

Gafur :-(Alaycı) Eğer tipide boğulup kalmazsak..

Maksut :-Yüzünüzü sıkıca sarın.. Hayvanlar yedekte kalsın, elele tutunun..
(Gafur kızmış gibi bakar)

Halis :-(Kandırıcı) İstasyona ineriz, hiç mola vermeden..

Gafur :-Aklım ermedi.

Halis :-(Şaşkın duraklamış görünen Maksud'a birden parlayarak) Neyi bekliyorum
be adam!

Maksut :-Peki, peki.. Ben de anlamadım bu işi.. (Giderken duraklar, Dursun'a)
Gel benimle!

(42)

Dursun:-Niçin dayı?

Maksut :-Sormasan olmaz. (Kızmış gibi bakar, kapıya yürür, Dursun arkasından
gider.)

Gafur :-Durun! (Uzakta belirsiz bir noktayı işaret ederek) Dinle, bak! (Sessizlik
içinde bir an, fırtınanın ulumasına karışan bir motor sesi duyulur.) Kamyon!
(Kapıdan fırlar)

Halis :-Şuna göz kulak ol! (Dursun'u işaret edip kapıya seyirtir, fakat çıkmaya
fırsat bulamaz, kapıda Gafurla çarpışır.)

Gafur :-Geliyor.. Kimse kıpırdamasın yerinden.. Kuşkulandırmayalım. (Arka
cebinden kocaman bir tabanca çıkarır.)

Halis :-Deli olma!

Gafur :-Bana akıl vermeye kalkma! (Kinli bir alayla) İstasyona kadar yorulmamıza
lüzum kalmadı, avucumuzun içine girdiler. Kapının yanından çekilin. (Motor
sesi yaklaşmaktadır, Gafur pencereye koşar.) Geliyorlar, kuzu kuzu.. Ee,
kısmetinde olanın.. (Motor sesi birden durur.) Durdular.. (Köpeğin havladığı
duyulur.) İki kişi indi arabadan.. Bizimkiler görünürde yok.. Kim bunlar?

Dursun:-(Pencereden bakarak.) Şoförle mal sahibi.

Gafur :-Arabada kaldı seninkiler.. Korku dağları bekler. (Güler) Ecele faydası varsa
eğer.. (Maksut'a) Çekil oradan.. (Maksut geriler, Gafur, yaklaşır, dışarısını
dinler, sonra birden kapıyı açar, Şehmuz'la Raif girerler.)

Şehmuz :-N'oluyor hancı?

Gafur :-Niçin inmediler?

Maksut :-Sizin yolcuları soruyorlar. O kızla delikanlıyı..

Şehmuz :- (Raif'e bakar.) Onlar burada değil mi? (Maksut, Halis bakışlırlar, Gafur, gözünü Şehmuz'dan ayırmamıştır, onu iterek geçer, kapıdan fırlar, Halis de arkasından koşar.)

Raif :- Kim bunlar?

Maksut :- O kızın kocasıyla kardeşi..

Raif :- Deme!. (Güler, sonra birden üşümüş gibi sobaya doğrulur.) Duydun mu? (Gafur'la Halis girerler.)

Halis :- Kaçmışlar.

Gafur :- Yoksa siz mi? (Şehmuz'la Raif'in üstüne yürür.)

Raif :- Ne konuşuyor bu?

Şehmuz :- Sen sus! (Gafur'a) Ağır ol! Araba saplanınca çıkarmağa çabaladık, iş uzadı.. Kız çok üşüdüğünü söyledi.. Hana dönmek istedi..

Gafur :- Hani nerede?

(43)

Maksut :- Neden engel olmadınız? Bu tipide yolu çıkarmak kolay mı? Hele dağın yabancıları olanlar için..

Şehmuz :- Söyledim ama, dinletemedim. (Maksut belli etmeden çıkar.)

Raif :- Şimdi dağda dolanıp dururlar.

Şehmuz :- Allah vere kuytu bir yer bulup sığınsalar.. Yoksa donup kalırlar..

Raif :- Belki de uçurumun dibini boylamışlardır.. Kar bütün yarıkları örtmüş.. Dönüşte, o sert virajda, açıktan alayın dedim, hendeğe düşmemek için.. meğer yamaçtan uzanan dalların üstü karla örtülmüş, ramak kaldı, arabayı kaçırmaya.. (Bir sessizlik olur.)

Gafur :- Ne yapalım? (Halis'e bakar)

Halis :- Yürü! (Dışarıda at kişnemeleri, koşum takımlarının çıkardığı sesler duyulur.)

Maksut :- (Kapıda) Hayvanlar hazır. (Şaşırmış gibi Halis'e bakan Gafur'a) Hadi sallanmanın sırası değil..

Perde

ÜÇÜNCÜ PERDE

(44)

Hanın İçi.. Aradan on dakika geçmiştir.

Şehmuz :- Seninki iyi cesaret doğrusu .

Maksut :-Benim yerimde olsan ne yapardın? (Ayakta, huzursuz bakışlarla kendi kendisini süzen Kaya'yı göstererek) İkisini kapının ardında görünce aklım gitti. Oysa ki bütün gece, sizden ses çıkmayınca dağı aştığınızı sanmıştım.. Nerden bilyeyim? Elim ayağım birbirine karıştı.. Dışarıda bırakamazsın, yarı donmuş ikisi de.. İçerde Allah'ın gazabı.. Önce ahırda saklayayım dedim, ama hayvanlar bağlı orda.. Adamın aklına eser, yoklamaya kalkar, iş tamam.. Çaresiz içeri aldım onları.. Meğer (Dursun'u işaret ederek) Buda farkına varmış.. Eğer ötekine belli etseydin hesap tamamdı.. (Bir sessizlik)

Şehmuz :-(Karşısına dikilen Kaya'ya) Güzel, gidelim gidelim ama havayı görüyorsun.

Maksut :-Bir saatten önce dönemezler..

Şehmuz :-O zaman kadar yola koyuluruz, merak etme!

Raif :-Ben kalkmam, kendime gelmeden..

Şehmuz :-Sen ona aldırma, konuşur o!

Raif :-Nasıl yani?

Şehmuz :-Yatıştırıcı peki, peki..

Raif :-Canımı yolda bulmadım.

Şehmuz :-Peki dedik, uzatma, gavur ölüsü gibi.. (Maksut'a) tafirasını gören mal sahibi sanır. N'apıyor içerde? Soğuk değil mi?

Kaya :-Dışardan farksız.

Maksut :-Baca çöktü, çekmiyor, geri tepiyor, o yüzden yakmıyorum ocağı. (Kaya'ya) Burada otursa ya..

Kaya :-İstemedi.

Şehmuz :-Üşütür kendini, zaten parmak kadar..

Maksut :-Bak, soba harlı hazır, üstünü kurutur.

Şehmuz :-Söyle, sonra vakit bulamaz belki.. (Kaya odaya geçer.)

Raif :-Ne yapardın?

Şehmuz :-Ele verirdi öyle değil mi? (Raif sırtır.) Malımı bilirim.

Raif :-Tabii, adamın karısı kaçırmış, ne hakkı var?

(45)

Şehmuz :-Hak!. Ağzına da yakışıyor hani.. (Kaya ile Nurten girerler.)

SAHNE-2

Kaya :-Şu mantoyu çıkar, çabuk! (Kız razı olmaz, delikanlının kulağına fısıldar.)

Ama sır sıklam titriyorsun.

Maksut :-Şuraya serin, çeksin!

Kaya :-Duymadın mı? (Kız direnir) Böyle kalamazsın!

Nurten :-Hayır.

Kaya :-Sen bilirsin (Soruşturan bir bakışla bakan Maksut'a) Çekiniyor.

Maksut :-Çekinecek ne var?

Şehmuz :-Yolculuk hali..

Raif :-Biz adam yemeyiz. (Sırıtır, Şehmuz dik dik bakarak toparlanır.)

Şehmuz :-Fazla vaktimiz yok.

Kaya :-Hadi! (Nurten bir duraklamadan sonra, delikanlının yardımıyla mantosunu çıkarır, hanın kirli dekoru içinde beyazlığı daha belirgin hale gelen gelinliğiyle ortaya çıkar. Elbise buruş buruştur, uzun etekleri yukarı çekilerek, iğreti bir kuşakla bağlanmıştır. Eteklerin kirli ve ıslak olduğu, ilk bakışta bellidir. Kız, gözleri yerde, utangaç hareketler elini eşarabının altında dolaştırır, alnına, ıslak saçlarına karışmış, mum çiçeği, gelin teli artıklarını düşürüp temizler.. Islak eteklerini kurutmaya çalışır.) Böyle olmayacak, şu belinde ki kuşağı aç! (Kız yeniden duraklar sonra razı olmuş görünür, söyleneni yapar.) Tamam, çok yaklaşma, üstünü yakacaksın! (Kız gözleri önünde, bir robot gibi hareket etmektedir, berikiler onların hareketlerini kovalarlar. Delikanlı bir an onlarla göz göze gelir, tedirgindir, durumu kurtarmak ister gibi) çok acele çıktık. Böyle olmasını biz de istemezdik.(içini çeker)

Şehmuz :-Çeneni yorma, yakışsız bir iş sizinki ..

Kaya :-İç yüzünü bilmiyorsunuz..

Şehmuz :-Bu iş şakaya gelmez.

Kaya :-Mecbur ettiler bizi..

Raif :-Bahane!

Şehmuz :-Sen lafa karışma! İşi başından sağlam tutmalıyız.

Kaya :-Nasıl?

Şehmuz :-Nasıl, ne bileyim ben..

Kaya :-Evet, bilmeden konuştuğunuz ortada.. (Sahne kararmaya başlar.) Benzeri eksik değil.. Dün de, bugün de.. Bizim de başımıza gelecekmiş.. (Sahne tam karanlığa gömülmüştür, ışık bir pencereyi aydınlatır, düz beyaz perdeler

indirilmiştir. Gece dışardan cama vurulur, yenge elinde lamba ile girer, perdenin ucunu kaldırır, camın gerisinde Gafur'un asık suratı belirir, eliyle bir işaret yapar kaybolur. Halis yengenin arkasına görünür.)

(46)

Yenge :-O deli. (Telaşla çıkar, Halis ortada kalakalmıştır, kısa bir aralıktan sonra, Gafurla girerler, Yenge onu tutmak ister gibi görünür, fakat buna cesaret edemiyormuş gibidir.) Şuraya geç! (Oturmasına yardım ederken yavaşça fısıldar.) Yine körkütük. (Yüksek) Nerden geliyorsun bu saatte

Gafur :-(Anlaşılmayan bir hareket yapar.) Arkadaşlarla beraberdik. Konuştun mu? (Ayakta, sinirli görünen Halis'i işaret eder.) Kocanla.

Yenge :-(Bu bakışlarını Halis'e dikmiştir, dişleri arasından.) Evet

Gafur :-Ne diyor.

Halis :-Kesin .Hayır.

Gafur :-Yaa!

Halis :-Aklından çıkar bunu.

Gafur :-Demek..

Halis :-Olacak şey değil bu.

Yenge :-(Yalvarır gibi.) Bırakın n'olur!

Gafur :-Sen karışma

Yenge :-Kız içerde, uyanık..

Gafur :-Daha iyi ya.. O da bilsin.. Evet, neden olamıyormuş?

Halis :-Bunu konuştuk değil mi?

Gafur :-O işi aklından çıkar!

Halis :-Anlayamadım?

Gafur :-Nurten'i Kaya'ya yar etmem ben.

Yenge :-Ağabey, n'olur, yalvarırım!

Gafur :-Onu kabaca iter. çekil kız, karışma işime. (Yenge dipte bir yere çekilir.) O, bana ait.

Halis :-Senin karın var.

Gafur :-Söylemedin mi?

Yenge :-Geri yollayacak.. Babasının evine.

Gafur :-(Sallanarak kalkar) Beni zora koşmayın! Hepinize zindan ederim dünyayı.. (Kapıya yürür, düşecek gibi sendeler, yenge bir çığlık atarak koşar, onu tutmak ister, Gafur iterek çıkar.)

Yenge :-(Gafur'un arkasından hışımla yürümeye davranan halisin yolunu keser.)
Sakın ha.. Uyma şu deliye, yalvarırım.. Yapamayacağı şey yoktur.. Babam bile çekinirdi ondan.. (Kandırıcı) Hoş gör! Elinde değil.. Deli gibi tutkun Nurten'e.. gözü dünyayı görmüyor.. Hem mal da bölünmemiş olur..

(Işık söner, önce derin sessizlik.. Sonra karışık çalgı sesleri, kadın kahkahaları, çocukların çığlıkları, neşe ve coşkunluk ifade eden konuşmalardan örülü bir uğultu duyulur, ışık kısıldığı için oda yarı karanlıktır, bir pencere aydınlanır, iç tarafında bir kadın, alnını cama dayamış hareketsiz geceye bakmaktadır. Üstünde gelinliği.. Sırtı dönük olduğu için yüzü görünmez. Sessizlik içinde kapıya belli belirsiz darbeler vurulduğu duyulur, kadın hızla başını çevirir, Huriye'nin gözyaşlarıyla ıslanmış yüzü ortaya çıkar.)

(47)

Yenge :-Huriye, kız! Sürmelendin mi yoksa? Aç şunu sana diyorum.. Kız aklını mı yitirdin? Hadi aç şu kapıyı.. Bağirtma beni.. Duyacaklar.. Rezil olacağız herkeslere.. Hadi inadı bırak.. (Bir duruştan sonra) Anlaşıldı, senin kafan laf almıyor.. Peki gidiyorum.. Şüphelenecekler.. Az sonra geleceğim, yine açmazsan günah benden gitti.. Kocan gelsin, erkekliğini gösterebilirsin. Allah canını alsın emi? (Ses uzaklaşır, Huriye birden dikkat kesilmiştir, hızla pencereyi açar. Maksud'un yüzü ortaya çıkar, dinç ve alaycı bir ifadesi vardır.

Huriye :-Ah, nerde kaldın? (Maksud'un pencereyi aşmaya çalıştığını görerek) Girme, sakın! (Maksut girer, perdeyi çeker.)

Maksut :-Dolaşanlar var.. Demek sonunda.. (Huriye'yi tepeden tırnağa süzer.)

Huriye :-Gelmeyeceksin diye korktum.

Maksut :-Niçin çağırttın beni.

Huriye :-Çıkalım bir an önce..

Maksut :-Acele etme, nereye gidiyoruz?

Huriye :-Neresi olursa bilmiyorum.. Hadi, nerdeyse kapıya dayanırlar.

Maksut :-Delisin sen, divanenin birisin. Benimki de akıllı adam işi değil ya..
(Birden sertleşmiş bir sesle) Gitmek yok.

Huriye :-Ama.

Maksut :-Bunu aklından sil!

Huriye :-Yapamam, yapamayacağım bunu.

Maksut :-Alışırısın, dişini sık biraz. Nikahta keramet vardır..

Huriye :-Bilmiyorsun, ah bilmiyorsun...

Maksut :-Neyi? (Onun yüzünü yolmak ister gibi hareketler yaptığını görerek)
Kız! De hele, şu baklayı ağzından çıkar. (Huriye önce bir tereddüt geçirir,
sonra uzanarak kulağına fısıldar, Maksut irkirmiştir.) Deme! (Huriye esefle
başını sallar.) Sakın yanılmış olmayasın.

Huriye :-Keşke öyle olsaydı..

Maksut :-Bu haber kötü, n'olacak şimdi?

(48)

Huriye :-(Dikilerek) N'olacak? Ne bileyim,bana mı soruyorsun?

Maksut :-Kimse duydu mu?

Huriye :-Delirdin mi?

Maksut :-Kaç aylık?

Huriye :-İki.

Maksut :-Tuu Allah layığını versin, ne diye bekledin? Niçin haber vermedin
daha önce?..

Huriye :-Fırsat bulabildim mi? Gözlerini ayırmıyorlar üstümden.. Anam da,
ötekilerde.. Hem belki yanılmışım diye umutlandım.. (Medet umar gibi
bakarak) Daha önce haber versem ne olacaktı ki..

Maksut :-İcabına bakardık kız.

Huriye :-Allah esirgesin, Allah yazdıysa bozsun.. Nasıl dilin varıyor..

Maksut :-İyi mübarek olsun öyleyse.. Kafaya bak! Şey.. Benden olduğu ne
malum?

Huriye :-Ne dedin? Allah'tan kork a zalim!

Maksut :-Peki, neyse ortalığı ayağa kaldırmayalım şimdi.. Olmuş bir kere,
sineye çekeceksin.. Tam zamanında oldu bu iş hani.. Adamın zaten kulağını
doldurmuşlar.. Mezhebi geniş..

Huriye :-Ama bunu bilmiyor, duysa..

Maksut :-İdare et!. Yedi aylık doğanları duymadın mı a kız? (Dışardan kapı
yumruklanmaya başlar, Maksut pencereye saldırır. Huriye bir çığlık atarak
koşar, Maksut onu iterek pencereyi aşar, başını uzatarak) Erkek olursa adını
Dursun koy, unutma!. (Işık söner, sahne yeniden aydınlandığı zaman hanın içi
ortaya çıkar.)

Raif :-Şu kadın milleti hiç yoktan başını belaya sokar insanın. (Nurten ona kin
dolmuş bir bakış fırlatır, sonra yandan hızla çıkar.)

Kaya :-Dur nereye? Böyle olacağını bilseydim..

- Maksut :-Sana düşeni yapmışsın, bunun pişmanlığı başka şeye benzemez.
- Raif :-Bu bunakta ne diye arka çıkıyor şunlara, aklım ermedi. (Kaya bu arada çıkar)
- Maksut :-Hava hafifledi sanki.. Beni dinlerseniz fazla oyalanmadan yola koyulun.. Eli kulağında bakarsın ansızın dönerler. (Raif'i işaret ederek) Bu adama güvenim yok.
- Şehmuz :-Kimsenin güveni yoktur ona. Duydun değil mi? Hadi davran!
- Raif :-Acelem yok. (Kaya ile Nurten girerler.) Hem bunları arabaya almam.
- Şehmuz :-Sebep?
- Raif :-Ben karı koca sanmıştım onları. Madem iş başka biçim..
- Şehmuz :-Sana ne lan, karı koca olmuşlar, olmamışlar.
- Raif :-Herkesin namusu var.
- (49)
- Kaya :-(Nevri dönmüş.) Ne demek istiyor bu?
- Şehmuz :-Aldırma! (Raif'e) Şimdi ağzımı açtıracaksın.
- Raif :-Elin gözü dönmüş herifi peşinde bunların.. Ne diye başımızı derde sokalım.. Yalan mı?
- Şehmuz :-Bak burası doğru.
- Raif :-Bana mı kaldı onları korumak?
- Şehmuz :-Uzatma, anlaşıldı.
- Raif :-Adamlar kararlı.. Hele posbıyık.. Harcanmaya niyetim yok..
- Şehmuz :-Anlaşıldı dedik..
- Raif :-Çoluk çocuk yolumuza bakıyor.. Neye güldün?
- Şehmuz :-Çoluk çocuğu yeni aklına geldi mübareğin. Hadi, kıpırda!
- Raif :-Benden hayır yok, başınızın çaresine bakın!
- Maksut :-O ne demek öyle?
- Raif :-Tamam, bir sen eksiktin.
- Maksut :-Dağ başı bunun burası, sapa kasaba yolu.. Üstelik kış kıyamet.
- Raif :-Evet, ne olmuş?
- Maksut :-Siz almazsanız, nasıl giderler?
- Raif :-Orasını kendileri düşünsün. (Kaya'nın karşısına dikildiğini görerek) Hayrola?
- Kaya :-(Kesin) Kalk!
- Raif :-Bir şey mi dedin?

Kya :-Duymadın mı? Hadi, tadında bırak işi.

Raif :-Vay canına! Niçin susuyorsun, dut yemiş bülbül gibi.. (Birden parlar) Şuna bak, bana emretmeye kalkıyor. Kim oluyorsun sen?

Kaya :-(Kendisini geri çekmeye çalışan Nurten'i hafifçe iter.) Ya sen kendini ne sanıyorsun?

Şehmuz :-Orasını bana sor? Elini direksiyona koyunca, sanki kainatı o yaratmış.

Raif :-Ne sandın? Kalkmıyorum, sizi götürmeye mecbur değilim.

Kaya :-Sen tadımı kaçırdın! (Birden üstüne atılır, Nurten çılgınlığı basar, berikiler araya girerek onları ayırırlar.)

Raif :-(Ürktüğü bellidir, fakat bunu açığa vurmak istemiyormuş görünür, çekişme sırasında bozulan üstünü düzeltmeye çalışarak.) Vay canına adam birden aslan kesildi.

Şehmuz :-Çeneni tut!

Nurten :-Gel, kuzum! (Kaya'yı çekerek çıkarırlar.)

Şehmuz :-Hemen endazeyi kaçırsın.

Raif :-Yoo! Bak..

(50)

Şehmuz :-(Sinirlenmiş) Ne lan?

Raif :-Bozuşuruz seninle.

Şehmuz :-Büyük iş olu hani.. (Kaya görünür) Kabahat onda.. Seni adam sırasına koyuyor. (Birden sertleşen bir sesle) Kalk!

Raif :-N'oluyor?

Şehmuz :-Kalk dedim, kafamı kızdırma! (Bıyıkları dikilmiş, kaşları çatılmış, yüzü korkunç bir hal almıştır.) Fazla naz aşık usandırır.

Raif :-Bunu unutma!

Şehmuz :-Olur, unutmam!

Raif :-Hatırlatırım sana. (Sallanarak kapıya yürür.)

Şehmuz :-Çalım da insanı öldürür. (Kaya ile Nurten'e işaret eder, tam kapıya yaklaştıkları sırada dışarıda, uzakta bir silah sesi duyulur, hepsi oldukları yerde kalırlar, bunu bir ikincisi takip eder.) N'oluyor? (Kız Kaya'ya sokulmuştur, delikanlı onu korumak ister gibidir.)

Maksut :-Galiba korktuğuma uğradım. (Kaya'ya) Anladın mı? Sizinkiler.. Aralarında çatıştılar, sonunda.. (Bir silah sesi duyulur.)

Nurten :-(Bir çılgılık atar.) Ağabey, ağabeycim! (Fırlamak ister, Kaya bırakmaz.)

Kaya :-Çıldırın mı? Hayır, hayır! (Kolları arasında çırpınan Nurten'in birden gevşediği görülür.) Nurten, Nurten!

Maksut :-Bayıldı. (Silah sesleri daha sık ve yakındır.) Göründüler mi?

Dursun:-(Pencereden bakmaktadır.) Hayır.

Maksut :-Yukarıdan arabayı gördü.. Burada olduğunuzu biliyordu.. Onu yaklaştırmamak için çarpışıyor.. (Nurten'i kollarında tutan Kaya'ya) sizin için!

Kaya :-Şuna göz kulak ol! (Nurten'i sedire bırakır, kapıya koşar.)

Maksut :-Birden ortaya çıkma! (Kaya kapıdan fırlar, silah sesleri aralıklı olarak sürüp gitmektedir.) Yardım edin, yatıralım şunu. (Raif seğirtir) Sana demedim. (Gözü Raif'e takılır, Şehmuz'a) Odaya bırakalım! (Nurten'i odaya sokarlar.)

Raif :-İyi seyir çıktı bize. (Maksut'la Şehmuz girerler, Maksut kapıya koşar.)

Şehmuz :-Nereye gidiyorsun?

Maksut :-Duracak zaman mı? (Kapıdan fırlar)

Raif :-(Arkasından bakarak.) Vay canına, adam nasıl koşuyor bak!. Öteki nerde?

Dursun:-Tepeye doğru gitti, silah seslerine doğru...

Raif :-Biz de çıkalım hadi..

Şehmuz :-Ben aklımı peynir ekmekle yemedim oğlum.

Raif :-Nasıl kapıştıklarını seyrederdik..

Şehmuz :-Sen git, çok istiyorsan.. Hem kadın burada, ne olur ne olmaz, yalnız kalması doğru değil, belki bir ihtiyacı olur.

(51)

Raif :-Sahi be! Patron! (Şehmuz' a yaklaşır, kulağına fısıldar.)

Şehmuz :-Oynattıysan Allah'ına yalvar!

Raif :-Niçin ama?

Dursun:-Ne diyor?

Raif :-Karışma sen! Hadi! Bak tam fırsat, arabaya attık mı..

Şehmuz :-Ben öyle halt karıştırmam.

Raif :-Ama neden?

Dursun:-Ne yapmak istiyor?

Raif :-Sana karışma dedik budala! Hadi he de yahu!

Şehmuz :-Varsa yoksa, işi gücü böyle işler düşünmek azgın domuzun!

Raif :-Sonra yolda bırakırız. Hadi şunlar görünmeden.. Neden çekiniyorsun anlamıyorum.

Şehmuz :-Oğlum sahibi var onun.

Raif :-O sahibi sayılmaz ki, asıl sahibi posbıyık.. O da şimdi can derdine düşmüş böyle fırsat her daim ele geçmez..

Dursun:-Hayır, hayır!

Raif :-Anlaşıldı, senin kanın kurumuş.. (Odaya saldırır, Şehmuz onu tutmak ister, onu itip düşürür, odaya dalar, Dursun da arkasından seğirtir.)

Dursun:-Hayır yapmayın, günahdır, söyle! (Raif görünür, Nurten'i bileğinden yakalamış, sürüklemektedir, tamamıyla ayılamamış olan kız inler.)

Raif :-Yürü! (Onu sarsarak) Yürü diyorum sana kahpe!

Şehmuz :-Bırak, bırak şunu!

Raif :-Çek elini! (Serbest elinde bir bıçak parıldar.) Karışmam.. (Şehmuz geriler, dursun ürkmüş gibi kapıya doğru çekilmiştir.) Yürüsene orospu! O anda çok yakından bir Allah sesi duyulur, hepsi oldukları yerde kalırlar, Nurten Raif' in elinden kurtulur, odaya kapanır, ikinci ve daha yakın bir silah sesi..)

Dursun:-Kapıyı aralayıp bakar.

Dursun:-Geliyorlar.. Üçü buraya doğru..

Şehmuz :-Çabuk, kendimizi arabaya atalım..

Raif :-Ama

Şehmuz :-Çeneyi bırak, Allah belanı versin! (tam kapı ağzında Halis, Kaya ve Maksut' la çarpışırılar.)

Maksut :-_nereye?

Şehmuz :-burası emin değil. (Raif' le çıkarlar, Nurten ağlayarak girer, Halis' e ağlamaktadır, Halis kızın saçlarını okşar.)

Halis :-Korkma, yanındayız.

(52)

Kaya :- (Kapı aralığından bakarak.) Göründü

Halis :-Sen buraya gel! (Kaya kıpırdamaz)

Kaya :-Arabanın yanında..

Dursun, :-Pencerenin kenarından bakmaktadır. Şoför burasını gösteriyor.

Halis :-Sen Nurten' in yanından ayrılma!

Nurten :-Onu sımsıkı tutarak. Hayır, çıkma!

Maksut :-Ataklığın lüzumu yok.

Halis :-Burada, kapana kısılmış fare gibi..

Maksut :-Ben konuşurum onunla..

Halis :-Senin işin değil bu.. (Kaya ile Nurten'e) Size gidin dedim, ayak bağı oldunuz bana..

Dursun:-Şoförle mal sahibi çekişiyor, adam onu arabaya sokmaya çalışıyor, beriki direniyor..

Maksut :-Çekil şu pencereden. (Dursun uzaklaşır.) Bir iş çıkaracaksın. (Kapı aralığından dışarısını gözetleyen Kaya' ya) Öteki nerde?

Kaya :-Arabanın yanında.. Yaklaşmaya korkuyor belli.

Gafur :-Ortaya çıksanız ödlek herifler! (Halis bir hamle yapmak ister, berikiler engel olurlar.)

Halis :-Böyle, ne zamana kadar..

Gafur :- (Yankılar yaparak) Namussuzlar, kahpe döller.. (Halis, kendisini durdurmaya çalışan Maksut'u itip düşürür, kapıdan fırlar.. Nurten çığlık atarak arkasından çıkar.)

Kaya :-Dur, nereye? (O da arkasından çıkar. Bir silah sesi duyulur.)

Halis :-Yere yatın! Şu kayalığa sinin, durmayın! (Silah sesleri duyulur.)

Maksut :-Seçemiyorum, nerde bunlar..

Dursun:-İşte orda, kayalığın dibinde.. Çamlar var hani..

Maksut :-Öteki, o kuduz herif?

Dursun:-Derenin ağzında, arabayı siper almış.. (Silah sesleri aralıklı olarak devam eder.)

Maksut :-İyi bir iş çıkarmayacak bunlar.

Dursun:-Sanmam, rasgele ateş ediyorlar.

Maksut :-Allah'ın derdi herifler, farkında değil hiçbir hava birden nasıl durgunlaştı.. Bu ısı hayra alamet değil.. Çığ havası.. Tam da yerini bulmuşlar.. Kar nasıl asılmış duruyor bak! (Birden yaylım ateşi başlar, maksut kapıdan ilerler) Kesin, ateşi kesin! Diye haykırdığı duyulur, bir silah sesi, Maksut acıyla bağırır.)

(53)

Dursun:-Kapıya saldırır, eşikte Maksutla karşılaşır. Dayı! (Maksut Dursun'un kolunu kavrar, bacağını sürüyerek yürümeye çalışır.) Vuruldun mu dayı! (Maksut cevap vermez, peykeyi işaret eder, Dursun'un yardımıyla oturup yüzü acıyla buruşturmuştur.) Hani, nerde yaran?

Maksut :-Aynı bacak, vaktiyle babanın yaraladığı.. (Dışarıda bir silah sesi duyulur, Maksut olduğu yerde dikilir.) Yine başladılar.. (Kapıya atılmak ister gibi bir hareket yapar, Dursun onu yakalar.)

Dursun:-Bırak, karışma gayri, ne halleri varsa.. (Sözünü bitiremez top gürlemesini andıran korkunç bir patlama duyulur, han zelzeleye tutulmuş gibi sallanır, tavandan, duvarlardan kerpiç parçaları dökülür. Dursun kendini yere atar, Maksut olduğu yerde dikilmiştir, kendiliğinden ardına kadar açılan kapıdan, sis kadar ince bir kar bulutu hanı doldurur, korkunç uğultu dağdan dağa akisler yaparak uzaklaşır, derinleşen sessizlik içinde, yarı doğrulan Dursun'un titrek sesi yükselir.) Ne oldu böyle dayı?

Maksut :-Çene yarıştırmanın yeri değil, çık, bak! Belki yardımın dokunur. Duymadın mı dediğimi.. Benden hayır yok. (Dursun kapıdan fırlar, Maksut dirseği üzerinde uzanarak pencereden bakar, kendi kendine konuştuğu duyulur.) Araba yok, silip götürmüş.. (Dursun görününce olduğu yerde hızla doğrulur, bekler, ondan ses çıkmadığı görünce birden parlar.) Konuşsana, dilini mi yuttun? (Dursun ağrışmış diliyle, kesik, anlaşılmaz sesler çıkarır, Maksut ona dehşetle bakar.) Hey, Dursun yavrum kendine gel!

Dursun:-(Peltekleşen bir dille kesik kesik.) Kimse yok.. Görünürde..

Maksut :-Ne dedin? (Onu sarsar)

Dursun:-Hiç biri.. (Ayakta duramıyormuş gibi kendini yere bırakır.)

Maksut :-Olanlar oldu desene.. (İçini çeker, derinleşen sessizlik içinde köpeğin uzun uzun ulumasını dinlerler.) Duracak sıra değil, iş başa düştü.. Ama ben bu bacakla.. (Durgun bakışlarını kendisine dikmiş duran Dursun'u da kuşkuyla süzer.) Senin harcın da değil.. Köye haber salmalı.. Hemen yola düş, gelip arasınlar.. (Dursun hazırlanmaya başlar, karların altında.. Kavga bitti gayri.. (İçini çeker.) Allah taksiratını affetsin cümlesinin.. (Perde ağır ağır kapanır.)

İPLER ELİMİZDE DEĞİL...

Bir otelin balkonlu iki odasının dıştan görünüşü, vakit gece. Perde açıldığı zaman odaların ikisi de karanlıktır. Birisi aydınlanır. Garson elinde körüklü bir çanta ile girer. Mühendis onu takip etmektedir. Etrafına bakınır, sonra balkona çıkar. Garson odada kalır.

Mühendis :-Otel pek tenha.

Garson:-Bu mevsimde fazla müşteri olmaz, ama yazın önceden yer ayırtmanız lazım.

Mühendis :-Saat kaç? Benimki durmuş.

Garson:-Sekiz buçuk. (Ara) Çok kalacak mısınız?

Mühendis :-Hayır, yarın döneceğim. Bak, şoföre tembih etmeyi unuttum. Ben dışarıdayken gelecek olursa sabah sekizde otelin önünde bulunmasını tembih edin.

Garson:-Baş üstüne. (Çıkmağa davranır)

Mühendis :-Bir dakika, otelin lokantası var mı?

Garson:-Maalesef, müşteri olmadığı için bu mevsimde çalıştırmıyoruz. Koca otelin üç odasında müşteri var, sizinle dört oldu.

Mühendis :-Öteki müşterileriniz nerde? Koridorda kimseye rastlamadık.

Garson:-Hepsi alt katta efendim.

Mühendis :-Belki tanıdık biri vardır, kim, neci bunlar?

Garson:-Bir tüccar, toptancı, öteki müfettiş, üçüncüsü de buraya yeni tayin olunan tahsil müdürü. Ev tutmadığı için otelde kalıyor. Fakat bir yer bulmuş.. Bu sabah söylüyordu. Ailesini getirince eve taşınacak.

Mühendis :-Gürültü olmaz değil mi? Ben gürültülü otellerden nefret ederim. Hani bazıları herkesin uykuya dalmasını bekler gibi. Geç vakit odalarına dönerler, gürültüyle soyunuyorlar, pabuçlarını yüksekte dökemeye bırakırlar, yahut rasgele öteye beriye fırlatırlar, sonra terliklerinin ökçelerini vura vura dolaşırlar, hatta ben takunya ile dolaşanlara da rastladım. Odalarınızda takunya bulundurmuyorsunuz herhalde?

Garson:-Hayır efendim, burası birinci sınıftır.

Mühendis :-Kapılarınız gıcırda mı? Gıcırdayan kapılar kadar asap bozucu şey yoktur.

(2)

Garson:-Müsterih olun, bütün kapıların menteşelerini daha bu sabah yağladık, müşterisi olsun olmasın buna dikkat ederiz.

Mühendis :-Sizin dikkatiniz bir şey ifade etmez. Belediyenin sınıflandırması etiketten ibaret. Bir otelin derecesini müşterisi tayin eder. Ben ne lüks oteller gördüm, özene bezene yaptırılmış, zevkle döşenmiş.. Fakat neye yarar? Müşteri hemen onu kendi seviyesine indirir.

Garson:-Otellere çeşitli insan iner.

Mühendis :-Kapıları çarparlar, yüksek sesle garsonu çağırırlar, odalarında bağıra bağıra konuşurlar, şarkı söylerler, kahkahalar atarlar. Sözünü ettiğiniz üç müşteri inşallah bu cinsten kimseler değildir.

Garson:-Hayır efendim, üçü de kendi halinde, zararsız insanlar.. Zâten ikisi çoktan odalarına çekildiler.

Mühendis :-Bu saate mi? Sekiz buçuk dediniz.

Garson:-Tahsil müdürü erken yatar. Sekiz dedi mi yataktadır. Yalnız Müfettiş uyanık, demin geçerken odasından daktilo sesi geliyordu.

Mühendis :-Ne çalışması bu? Şu saatte..

Garson:-Teftişini tamamlamış, raporunu yazıyor, geçen gün kendisi söyledi.

Mühendis :-Ne müfettişiymiş?

Garson:-Orman.

Müfettiş :-Peki tüccar nerde? Şu toptancı dediğin adam? O da erkenci mi?

Garson:-Tersine. On ikiden önce yatağa girdiğini hatırlamıyorum. Böyle keyif ehli görülmemiştir. Para da bol, Allah vermiş. Mal almağa gidiyor. Her sene bu mevsimde gelir, bizim otelde kalır. Şu saatte herhalde lokantadır. Kapanana kadar orada kalır.

Mühendis :-Saatlerce ne yapıyor orada?

Garson:-İçer. Konuşkan adam. Bu kadar ahbap canlısı görülmemiştir. Bu otele her türlü insan gelir doktoru, mühendisi, memuru, yabancısı.. Ben onun kadar rahat insana rastlamadım. Teklif tekellüf bilmez. Şimdi sizi görsün, yarım saate kalmaz, kırk yıllık ahbap olup çıkar.

Mühendis :-Bu, bir az da karşısındakine bağlı.

Garson:-Mühim değil. O ne yapar yapar, sağdan yoklar, soldan yoklar, sonunda onun hoşuna gitmesini bilir.. Zâten işin aslını ararsanız bu kadar yorulmasına da lüzum yok. İnsan biriyle konuşmak ihtiyacındadır, yolculukta bu işler emek harcamadan kendiliğinden olur.

Mühendis :-Azizim, sen taşra otellerinde görmeğe alıştığımız garsonlara benzemiyorsun.

(3)

Garson:-Ne gibi?

Mühendis :-Görmüş, geçirmiş bir halin var.

Garson:-İyi yerlerde çalıştım.

Mühendis :-Belli.

Garson:-Kibar insanlara hizmet ettim, ama sahici kibarlar..

Mühendis :-Sahici kibarları sahtelerinden ayırabiliyor musun bari?

Garson:-Biz adam sarrafıyız bayım.

Mühendis :-Ben ayıramıyorum artık.. Doğrusunu istersen.. Çünkü sahibisi o kadar azaldı ki..

Garson:-Orası öyle

Mühendis :-Burada bulunuşunun sebebi ne? Yoksa otelin sahiplerinden misin?

Garson:-Biz de o talih nerde?

Mühendis :-O halde?

Garson:-Otelin sahibi turistik tarife almış, nizamla göre kurs görmüş garson çalıştırması gerektiği için beni işe aldılar.

Mühendis :- (Etrafına bakınarak) Yaa, demek bu da turistik?

Garson:-Öyle. (İçini çeker)

Mühendis :-Peki düşüyor mu? Yâni turist falan geliyor mu demek istiyorum.

Garson:-Hayır turist ne yapsın burada?

Mühendis :-Doğru..

Garson:-İlerde iki yıkık duvar var, eski bir bedestene aitmiş. Ama çok eski, hatırımda kalmadı. Bazen onu görmeye gelenler olur, fakat günü birliğine, yıkıntılara kadar giderler, geldikleri gibi dönerler.

Mühendis :-Otel sahibi ne diyor buna?

Garson:-Çok kızıyor. Ağız dolusu küfür ediyor, affedersiniz. Kendisini bu işe teşvik edenlere sövüp sayıyor, daha çok belediye reisine..

Mühendis :-Reisin kabahati ne?

Garson:-O kandırmış bizim patronu. Sen oteli yap, gerisini bana bırak demiş, ben lazım gelenlerle konuşur, buraya turistleri göndertirim demiş.

Mühendis :-Olur şey değil.

Garson:-Evet.Mal sahibinin kızdığı da bu. Beni kandırdı, elimde avucumda ne varsa buraya yatırdım, gırtlığa kadar da borca girdim, yılın dokuz ayı otelde cinler top oynuyor, diye hayıflanıyor. Başlangıçta müşteri bahsinde çok titizdi, otelin itibarı sarsılmasın diye olur olmaz herkesi almıyorduk, yerimiz yok deyip savıyorduk. Fakat işler kesat gidince tutumu değişti, öyle ince eleyip sık dokumuyor. Hele iki ay önce bir kumpanya gelmişti.

(4)

Mühendis :-Ne kumpanyası?

Garson:-Seyyar kumpanyalardan biri. Adı bir tuhaf. Burada on beş gün kaldılar, otelin halini görmeliydiniz.

Mühendis :-Çok gürültülü oldu demek?

Garson:-Bu kadarını tasavvur edemezsiniz.

Mühendis :-Otursana.

Garson:-(\$aşırılmış) Ne dediniz?

Mühendis :-Otur dedim, ne diye ayakta duruyorsun?

Garson:-Teşekkür ederim, nizama aykırıdır.

Mühendis :-Adam sen de, otur, nizam falan.. Boş ver!

Garson:-Peki, mademki emrediyorsunuz. (İlişir) Aslına bakarsanız bizim patronun böyle şeylere pek aldırıldığı yoktur. Öteki garsonların hepsiyle senli benli.. Yazıhanede sere serpe otururlar, patron girip çıkar, yerlerinden kıpırdamazlar, insanın fenasına gidiyor.

Mühendis :-Kumpanyada kimler vardı?

Garson:-Öyle tanınmış kimseler değil. Derme çatma.. Sağdan soldan devşirme.. Ama kendilerine sorarsanız hepsi büyük sanatkâr, yüksek artist.. Oysaki on para etmez. Hele içlerinde biri vardı, asıl başları.. Bütün kral rollerinde o çıkar, karısı da kraliçe tabii. Sonra daha başka kadınlar.. Kim kimin karısı, kim kimin kocası.. Burada on beş gün kaldılar, anlayamadım.

Mühendis :-Belki oynadıkları çeşitli oyunlardaki değişik roller yüzünden bunu kendileri de bilmiyorlardır.

Garson:-Olabilir. Neyse, işin can sıkıcı tarafı, gece yarısına doğru oyundan dönünce bir curcuna, kıyamet.. Şu holün halini görmeliydiniz.. Hemen gazocakları

ortaya çıkar, kahkahalar, çığlıklar, ağlayanlar, bağırانlar, kavga edenler.. Ana baba günü.. Ta gün ağarıncaya kadar.. Bu yüzden otelin huzuru kaçtı, ne kadar müşteri varsa hepsini kaçırdılar.

Mühendis :-Desene..

Garson:-Ama otel boş kalmadı. Gedenlerin yerine başkaları geldi. Çeşit çeşit insan var. Bazısı sessizlik arar, sizin gibi, bazısı da gürültü, patırtı. Huy meselesi.

(5)

Mühendis :-Herhalde sen de iyi vakit geçirmişsindir. (Onun kıs kıs güldüğünü görünce) Hele hele?

Garson:-Vallahi, nasıl söyleyeyim.. Hiç beklenmedik bir şey oldu, gelenlerin içinde bir tanıdığa rastlamayayım mı?

Mühendis :-Ne gibi tanıdık?

Garson:-Vaktiyle çalıştığım yerde oda hizmetçiliği yapıyordu. Deli dolu bir şey.. Galiba yaşlı müşterilerden biri işi ileri götürmüş.. Düğmesini diktirmek için odasına çağırdığı zaman.. Aslında bizimki öyle şeylere metelik veren soydan değildi. Ama nedense o gün tersliği üstünde olacak.. Adam işi azıtınca dikiş sepetini adamın kafasına geçirivermiş.Bu yüzden işine son vermişleri.

Mühendis :-Bak hele, fakat kızcağız haklı.

Garson:-Hayır, daima müşteri haklıdır, bize böyle öğrettiler. İşte gelen kumpanyada ona rastlamayayım mı?

Mühendis :-Ne münasebet?

Garson:-Artist olarak. Gazetede bir film için kadın artist arandığını okumuş. Pek ümidi yokmuş ama müracaat etmiş.. Biraz yürütmüşler, kendisi öyle anlattı, güldürmüşler, sonra kabul etmişler. Film çevrilmiş, fakat vaat ettikleri parayı vermedikleri için o da kızıp onlardan ayrılmış, bu kumpanyaya katılmış.

Mühendis :-Seni görünce çok şaşırdı mı?

Garson:-Şaşırmak da ne kelime! Boynuma atıldı, iki yanağımdan şapur şapur.. Ben ne olduğunu anlamaya fırsat kalmadan biri çıka geldi, beni ona tanıttı, meğer kocasıymış.

Mühendis :-Yaa, evlenmiş demek?

Garson:-Günahı boynuna. Pek karı kocaya benzetemedim ama kendisi öyle dedi, asıl tuhafı..

Mühendis :-(Sözünü keserek) Nasıl güzel bir şey miydi?

Garson:-Vaktiyle çok güzeldi. Otelde çalıştığı sırada.. Hatta bir aralık patronla düşüp kalktığını söylediler. Ama kafa yok. Onun gibi birini tanırım, patronun karısını boşatıp onunla evlendi. Neyse.. Gene de güzel..Yalnız çok boyanıyor. Sıva gibi.. Birkaç defa nasihat ettim. Ama kime dinletirsin. Yazık!

Mühendis :-Galiba onu seviyorsun?

Garson:-(Kendini ele veren gülüşle) Bilmem. Yalnız karşılaştığım zaman çok fena oldum.

(6)

Mühendis :-Ona karşı kayıtsız olmadığın belli.

Garson:-Ne diye, sakladığım yoktu ki.. Hatta bir aralık, onunla evlenmeyi bile düşünmüştüm.. Fakat güvenemediğim için..

Mühendis :-Epey gevezelik ettik. Lokanta işi ne olacak?

Garson:-Otelden çıkınca sola sapın, dümdüz gidin, tabelayı göreceksiniz. İyi bir aşçısı var, daha önce yanımızda çalışmıştı.

Mühendis :-İştahım da yok ama.. Bakalım.. Vakit öldürmek için..

Garson:-Tüccarı orada göreceksiniz. Daima sağda, pencereye bitişik masada oturur, yanında muhakkak birkaç ahababı vardır.

Mühendis :-Eksik olsun.. Bir dakika.. (Çekingen) Bir şey sormak istiyorum ama.. Sakın yanlış mâna vermeye kalkma. Lokantaya gitmek istemiyorum. Daha başka bir yer var mı?

Garson:-Başka, ne gibi?Anlayamadım.

Mühendis :-Bak dostum, ben mühendisim.

Garson:-Biliyorum.

Mühendis :- (Şaşarak) Biliyor musun? Nerden?

Garson:-Meslek icabı. Buraya çeşitli insan gelir, tabii bu arada mühendisler de.. Onları hemen tanırız.

Mühendis :-Çok garip, nesinden tanıyorsunuz?

Garson:-Babacan bir halleri vardır. Rahat konuşurlar. İnsana hemen adlarıyla hitap ederler. Sinsi, içinden pazarlıklı bir halleri yoktur, kılıkları da öteki müşterilerden farklıdır.

Mühendis :-Yâni şık değildirler demek istiyorsun herhalde?

Garson:-Şıklığa özenenleri de vardır, ama çokluk sizin gibi giyinirler, sonra yanlarında valiz yerine daima şişkin bir el çantaları bulunur. Arabada şoförün

yanında otururlar, pabuçları boyasızdır. Kravatlarını, icap ettiği zaman takmak üzere ceplerinde taşırlar. Bakın, cebinizden ucu görünüyor.

Mühendis :-Yaman şeysin. Niçin polis olmadın? Her neyse.. Dediğin gibi.. Buraya yüz altmış kilometre çeken kanal şantiyesinden geliyorum. Senin anlayacağın şöyle bir kaçamak yaptım. Yarın dönmem lâzım. Şantiyeye ilk defa giderken buradan sabaha karşı geçmişim. Yarı uykulu. Cibin içinde sarsılarak.. Şehri pek iyi tanımıyorum. Onun için yardımına ihtiyacım var.

Garson:-Buyurum, elimden geleni yapmaya hazırım.

Mühendis :-Bak, nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum.. Şöyle iki kadeh içki içilecek bir yer.. Şöyle birkaç saat hoşça vakit geçirebileceğim.. Bilmem maksadımı anlatabildim mi?

(7)

Garson:-Galiba! Bir bar mı arıyorsunuz?

Mühendis :-Bilmem.. Yoo, hayır bar istemem. Bardan hoşlanmam. Oradakiler örümceğin avını gözlemesi gibi insanı beklerler.. Ben şöyle rahat, dinlendirici bir yer arıyorum. Tabii kadınların devam ettiği bir yer.. Serbest kadınların demek istiyorum.. Ama gözünü seveyim, sakın yanlış anlama! Ben sadece benimle oturup iki kadeh içecek, bir yemek saati müddetince bana arkadaşlık edecek bir kadından bahsediyorum.

Garson:-Korkarım ki size bu hususta bir yardımım dokunamayacak.

Mühendis :-Yapma Allah'ını seversen.

Garson:-Evet efendim, lokantaya gitmek isterseniz, orayı nasıl bulabileceğinizi size söyledim.

Mühendis :-Eksik olma.. Ama canım.. Neyse teşekkür ederim.

Garson:-Müsaadenizle, belki arayan olur..

Mühendis :-Peki, git napalım.

Garson:-Bana ihtiyacınız olursa zile basarsınız, zil yatağın başucundaki komodinin hemen sağındadır. Ben gelirim. Zâten gece nöbeti bende.

Mühendis :-Kaça kadar nöbettesin?

Garson:-Yarın sabah dokuza kadar.

Mühendis :-Odadaki telefon çalışıyor mu?

Garson:-Pek tabii. Kâtibe bağlı. Konuşmak istediğiniz numarayı söyleyin, o bağlatır.

Mühendis :-Peki, gidebilirsin.

Garson:-Allah rahatlık versin efendim. Eğer dışarı çıkarsanız odanızın anahtarını kâtiibe bırakın, lütfen. (Çıkar. Mühendis balkonda aşağı yukarı dolaşır, sonra telefonun başına geçer.)

Mühendis :-(Telefonda) Allo, Otel kâtibi mi? Şantiye ile konuşmak istiyorum. Hangi şantiye mi? Kanal şantiyesi.. Kaç şantiye var? Şehir içindeki şantiyeden bana ne? Hayır numarası yok. Jandarmadan.. Nerden olursa. Peki bekliyorum.. (Tekrar balkona çıkar, ayaklarını demir korkuluğa dayar, bir sigara yakar, telefon zili, fırlayıp telefona geçer) Allo, allo. Fehmi sen misin? Sesin boğuk geliyor.. Evet benim.. Şahap beyi ver.. Haydi çabuk, bekliyorum.. (Bekleyiş) Şahap, merhaba.. Benim.. Otelden telefon ediyorum. Yeni geldim.. Şoförü gönderdim.. Bir akrabası varmış.. Geceyi onda geçirecekmiş, arabayı garaja çekip oraya gitti.. Yalnızım.. Hiç, ne olsun.. Bir telefon edeyim dedim.. Yok canım.

(8)

:-Geldiğime yüz kere pişman oldum. Pek tabii canım, saat dokuza geliyor, Şevkete yarın gene bu saatte beni otelden almasını söyledim. Şurada olup olacağı on iki saat.. Uyku dahil.. Az zaman değil mi? Evet değil.. Ama iki gözüm, neye yarar.. Yabancıyım şehrin.. Hiç bir yerini bilmiyorum.. Kime sorayım? Yok canım.. Garsonun ağzını aradım. Adam pek hoş karşılamadı.. Hakkı da var.. Ben de olsam.. Evet netice, şimdi kafayı vurup yatacağım.. Deliksiz bir uyku.. Yarın sabah erkenden ver elini şantiye.. Seni nasıl aradığımı bilemezsin.. Ne dedin? Yatmayayım mı? Yatmayıp ne yapayım? Kardeşim sen dalga geçiyorsun galiba.. Nereye gideceğimi bilmiyorum ki.. Sokaklarda serseri gibi sürtemem ya.. Önüme gelene iki aydan beri şantiyedeyim, felekten bir gece çalmağa geldim, bana yol gösterin diyemem ki.. Yok canım. Bilmem.. Vallahi.. Peki bir deneyeyim bakayım.. Pek ümidim yok ya.. Bilirsin bu bahiste pek becerikli değilimdir.. Geçtim, karakollara düşer, rezil olurum. Ne mi çıkar? Yahu ne rahat konuşuyorsun? Ne çıkarı var mı? Adamın ipliği pazara çıkar.. Gazeteler resmimi basar, haber bizim hatunun kulağına gider. Daha iyi mi dedin? Evet ayrılmamız için belki faydalı olur.. Ama onun böyle bir meseleyi sükûnetle karşılayacağını sanıyorsan aldanırsın.. O bu meselede beni yere vurmak için azami şekilde faydalanmaktan çekinmez.. Evet, evet, hiç şüphem yok buna.. Yahu karımı bana mı öğreteceksin? Neyse bu bahis de nerden açıldı. Vazgeçtim.. Çok mu

tabansızım.. Evet kardeşim, çok tabansızım, ne yapayım. Allah beni böyle yaratmış, elimde değil. Bu mesele aklıma geldikçe asabım bozuluyor.. Bak, niçin saklayayım.. Belki gene bana kızacaksın ama.. Bazen ne kuruyorum, biliyor musun? Kendimi öldürmek mi? Bunu da nerden çıkardın? Hayır efendim. Bilemedin.. Gitmek kardeşim.. Şerrine lânet, bu kadından yakayı kurtarmak için basıp gitmek.. Nereye mi? Gözümün gördüğü yere.. Nereye? Ne bileyim ben.. İşimi terk etmek, icabederse adımları değiştirmek.. Evet efendim.. Soy adımları da.. Sen işin alayındasın.. Evet.. Delilik mi? Napayım? Sen söyle! Aklıma başka tedbir gelmiyor.. Bu kadından başka türlü yakayı kurtaramayacağıma aklımla yattı.. Evet evet.. Nerden bu bahsi açtım?.. Seni de rahatsız ettim. Hadi hoşça kal, yarın görüşürüz.. Bilmem.. Peki, hatırın için.. Bakalım.. Garson nerden bilsin? Gerçekte aradığım kadın, beni dinleyecek, avutacak, dertlerimi, kim olduğumu, nerede bulunduğumu unutturacak bir kadın.. Bu şifayı, tek başına içkiden ummak bana abes geliyor.. Bu, insanın kendini bile bile aldatması.. Neyse.. Peki.. Şimdi çıkıyorum..

(9)

Öyle yapacağım.. En aydınlık, en kalabalık caddeyi arayacağım.. Orada vitrinlere baka baka yürüyeceğim.. Belki bir kadın çıkar karşıma, halden anlayan biri.. Pek ümidim yok ama.. Hadi tekrar hoşça kal, yarın görüşürüz.. (Telefonu bırakır, puflar, tembel ve isteksiz hareketlerle giyinir, ayna karşısında sakalını kontrol eder, sonra balkon kapısını kapar, ışığı söndürüp çıkar.. Sessizlik. Mehtap.. Bekçinin düdüğü.. Yakın evlerden birinde ninni sesi.. Bir otomobil kornası.. İkinci oda aydınlanır, garson iki valizle girer, kadın onu takip etmektedir. Güzel, cazip, fakat neşesizdir. Şık bir tayyör giyinmiştir. Odaya girince iki tarafına bakınır, sonra balkona çıkar.)

Kadın :-Balkonu da varmış.

Garson:-Evet efendim, bu cephedeki bütün odalarımız balkonludur.

Kadın :-Beni kimsenin aramadığına emin misiniz?

Garson:-Tamamıyla. Bana verdiğiniz adı soran olmadı.

Kadın :-Fakat nasıl olur? Kocam yazdığı mektupta beni bu otelde bekleyeceğini bildirmişti.

Garson:-Sizi kimse aramadı efendim.

Kadın :-Çok garip doğrusu, sakın yanılmış olmayasınız?

Garson:-Yanılmak, ne gibi?

Kadın :-Yâni kocam otelde olmasın?

Garson:-Burada mı?

Kadın :-Evet. Doğrusu bu pek komik olurdu. Karı koca birbirinden habersiz ayrı odalarda.. (Güler)

Garson:-Hayır efendim, soyadı sizinkinin aynı olan bir müşterimiz yok.

Kadın :-Müşterileriniz kimler, sorabilir miyim?

Garson:-Bir tüccar, bir müfettiş, bir de tahsil müdürü.. Sonra az önce gelen bir bay, o da komşunuz, bir mühendis..

Kadın :-Başka?

Garson:-Hepsi bu kadar. Sizinle beraber otelimizdeki müşteri sayısı beş kişi oldu.

Kadın :-Garip şey, anlamıyorum. Beni otelde böyle tek başına bırakmasına mâna veremiyorum

Garson:-Nereden gelecekti?

Kadın :-Niçin sordunuz?

Garson:-Belki bir arıza çıkmıştır.

Kadın :-Arıza mı, ne gibi?

Garson:-Bilmiyorum.

(10)

Kadın :-Doğru, yolda kalmış olabilir. Arabayı kendi kullanıyor. İstasyonda buluşacaktık.. Rötâr ihtimali yüzünden vazgeçtik, burada bekleyecekti. Arabasıyla kazaya dönecektik. Kocam oranın hükümet tabibidir.

Garson:-Evet efendim.

Kadın :-Şimdi ne olacak?

Garson:-Siz bilirsiniz.

Kadın :-Yoksa yanlış otele mi indim?

Garson:-Hayır efendim, verdiğiniz nota göre.. Bu adı taşıyan başka otel yok..

Kadın :-Peki, napalım.. Zâten yanlış da olsa bu saatten sonra bir kadının şehir içinde otel otel dolaşması da manasız kaçır. Bir şey değil, buna olmadık mânalar vermeye kalkacak budalalar da eksik değildir.

Garson:-Hakkınız var, doğru düşünüyorsunuz.

Kadın :-Bitişik odada kim kalıyor dediniz?

Garson:-Bir mühendis efendim. Adı neydi, durun bakayım, hay Allah..

Kadın :-Lüzumu yok, öğrenmek istemiyorum. Yalnız mı?

Garson:-Evet efendim, tek başına geldi, eğer yanında başka biriyle dönmezse..

Kadın :-Başka biri.. Nasıl? Arkadaşı ile mi demek istiyorsunuz?

Garson:-Evet, kim bilir.. Kestirmek kolay değil.. Neler oluyor..

Kadın :-İster misiniz o da.. Kuzum ne diye bana bu odayı verdiniz?

Garson:-Şikâyetiniz mi var?

Kadın :-Pek tabii, kendiniz söylüyorsunuz. Bekâr bir adamla aynı katta yatmak hoş bir şey mi sanıyorsunuz?

Garson:-Fakat efendim, burası otel.

Kadın :-Ne olursa olsun, ben evli bir kadınıam. Bana başka oda verin.

Garson:-En alt kattaki odalardan birini emreder misiniz?

Kadın :-En alt kat mı?

Garson:-Yalnız alt kat odaları balkonsuzdur.

Kadın :-Balkonlu oda istiyorum. Alt katlar gürültülü olur. Giren çıkan eksik olmaz, gürültüde uyuyamam.

Garson:-İsterseniz bunun altındaki kattaki odalardan birine geçin, balkonludur.

Kadın :-Hay hay.

Garson:-Yalnız demin söylediğim üç müşteri o katta yatıyorlar.

(11)

Kadın :-Üç bekâr öyle mi? Bu teklife diyecek yok.

Garson:-Tüccarın bekâr olmadığını biliyorum. Tahsil müdürü de karısını getirmek üzere ev aradığına göre, onun da bekâ olmadığı anlaşılıyor. Yalnız orman müfettişi hakkında bilgim yok. Belki onun dediğiniz gibi bekâr olma ihtimali vardır.

Kadın :-Kuzum burada yalnız başlarına olduklarına göre, ister evli olmuşlar, ister bekâr.. Fark eder mi?

Garson:-Orası doğru.

Kadın :-Hayır onlarla aynı katta bulunmak istemem.

Garson:-Geriye bunun üstündeki kat kalıyor efendim. Otelimiz dört katlı olduğuna göre, size münasip yer, yalnız bu son kat.

Kadın :-Şunu baştan söyleyene. Peki bana oradan bir oda verin.

Garson:-Yalnız, oranın zilleri çalışmıyor.

Kadın :-Çalışmıyor mu?

Garson:-Maalesef. O kattaki tesisat tamam değil.

Kadın :-Peki ihtiyaç hasıl olursa sizi nasıl çağıracağım.

Garson:-Bilmem.

Kadın :-Fakat bu, çok saçma bir şey.

Garson:-Evet efendim.. Yalnız bir çare var.. Bilmem ki.. Merdiven başından seslenecek olursanız.. Ben hemen gelirim.. Tabii o sırada başka yerde olmazsam.. Çünkü dördüncü kattan duyurmak da mesele.

Kadın :-Kuzum, siz çıldırdınız mı? Benim gibi bir kadın, merdiven başında gece yarısı, yahut sabah alaca karanlıkta, avazı çıktığı kadar bağırarak.. Garip teklif!

Garson:-O halde bu odada kalmanızdan başka çare yok.

Kadın :-Koca katta bula bula bu odayı mı buldunuz?

Garson:-Katın en rahat iki odası da ondan efendim. Caddeye bakan odalar rahat değildir. İsterseniz ötekileri bir kere görün, fakat tavsiye etmem.

Kadın :-Peki kalsın, gecenin bu saatinde oda oda dolaşacak hâlim yok.

Garson:-Gidebilir miyim?

Kadın :-Yemeğimi nerde yiyebilirim?

Garson:-Otelden çıkınca sola sapacaksınız, dosdoğru gidin..

Kadın :-Otelinizin lokantası yok mu?

Garson:-Maalesef, bu aylarda çalışmaz efendim.

Kadın :-Niçin, bu aylarda müşterileriniz perhize mi giriyor?

Garson:-Hayır efendim, kesat aylardır, idare etmez de ondan.

Kadın :-Garip zihniyet! Neyse napalım.

(12)

Garson:-Size o lokantayı tavsiye ederim. Mükemmel bir aşçısı var, daha önce bizde çalışmıştı.

Kadın :-Tavsiyenize teşekkürler, fakat bundan faydalanmak niyetinde değilim. Bir dakika, hemen savuşmayın, telefon çalışıyor mu?

Garson:-Tabii.

Kadın :-Ne duruyorsunuz öyleyse, çabuk kocamla konuşmak istiyorum.

Garson:-Numarayı, lütfen!

Kadın :-Numaraya lüzum yok, kaza jandarma kumandanlığı vasıtasıyla hükümet tabibini istiyorum dersiniz arayıp bulurlar. Bulanık. Yanlış yer istemeyin.

Garson:-Peki efendim. (Telefonda) kâtip efendi, on dört numaradan telefon ediyorum. Bu numaradaki hanımefendi bayı ile konuşmak istiyor, evet.. Bulanık hükümet tabibi imiş.. Hayır, numaraya lüzum yok, diyorlar.

Kadın :-Yok.

Garson:-Jandarma santralinden isteyeceksin. Peki. (Telefonu bırakır.) Şimdi bağlarlar. Bizim kâtip askerliğini jandarma santralında yaptı, onun için fazla bekletmezler.

Kadın :-Teşekkür ederim. Bakalım, niçin gelmediğini doğrusu çok merak ediyorum.

Garson:-Ben de.

Kadın :-Siz ne diye merak ediyorsunuz?

Garson:-Şey.. Kendiniz söylediniz.. Burada buluşmağa karar verdiğiniz halde gelmemiş olması..

Kadın :-Belki de cürüm meşhuda gitti. Bu, daha önce niçin aklıma gelmedi.

Garson:-Gidebilir miyim?

Kadın :-Hayır, telefonu bağlasınlar, sonra gidersiniz. Bu otel telefonlarında biriyle konuşmak ayrı bir ihtisas işi. (Telefon zili) Tamam. Şuna bakın!

Garson:-(Telefonda) Evet.. Evet..Hımm.. Peki. (Kadına)Maalesef konuşamayacaksınız.

Kadın :-Sebep, kuzum?

Garson:-(Telefonda) Niçin? diye soruyorlar.. Evet.. Dün geceki şiddetli yağmur, fırtına.. Bulanık deresi taşmış.. Telefon direklerinden birkaçı devrilmiş. Hat kesik.. O yüzden bağlamaya imkân yok diyorlar öyle mi? Evet.. Peki. (Telefonu bırakır) Hattı tamir ediyorlarmış ama yarın sabahtan önce irtibat sağlanacağı şüpheli demişler..

(13)

Kadın :-Ne aksilik..

Garson:-Evet efendim.

Kadın :-Demek bu yüzden gelemedi.

Garson:-Öyle anlaşılıyor.

Kadın :-Belki de, ister misiniz yolda kalmış olsun..

Garson:-Haritada hepsi var. Yağmur, fırtına.. Zâten meşhur.. Ben gitmedim ama görenler söylüyorlar. Yolun çoğu sel yatağı.. Dere kabarıp yolu basmışsa nasıl geçebilir?

Kadın :-Aman kuzum, ağzınızı hayra açın.

Garson:-Aklıma geldi de.

Kadın :-Bunu nerden öğrenebiliriz? Yani yolun durumunu demek istiyorum.

Garson:-İmkânsız. Kendiniz duydunuz, irtibat sağlanacak ki.. Sabahı beklemek zorundasınız.

Kadın :-İster misiniz, yolun açılması uzasın, burada bir hafta kalayım veya daha fazla..

Garson:-Mümkün.

Kadın :-İmkânı yok, kalamam.

Garson:-Fakat yol kesikse ne yapabilirsiniz? Elinizden ne gelir, mecbursunuz.

Kadın :-Geri dönerim.

Garson:-Geriye ha?

Kadın :-Pek tabii, otelde tek başıma pineklemeğe.. Ne aksilik!

Garson:-Neyse üzülmeğin, yolculuk hâli bu, olur.

Kadın :-Üzülmeğin demek kolay. Hayır, şimdi zavallı annem de bilmez. Gider gitmez haber ver demişti. Kuzum şeyi bulabilir misiniz bana?

Garson:-Fakat faydasız.

Kadın :-Hayır, başka bir yer.. Bir dakika.. (Çantasından bir kâğıt çıkarıp garsona vererek) Şu numarayı, şehir arasından acele isteyin.

Garson:-Baş üstüne.

Kadın :-Nereye gidiyorsunuz?

Garson:-Aşağıdan arayan olur belki.. Ben kâtibe numarayı vereyim, o sizi konuşturur.

Kadın :-Lütfen, rica ediyorum.

Garson:-Merak etmeyin.

Kadın :-Kuzum söyleyin, fazla bekletmesinler.

Garson:-Bu saatte hat boştur. (Çıkar. Kadın balkona girer, korkuluktan sarkarak iki tarafa bakınır, sonra korkak adımlarla komşu odaya yaklaşır, önce kayıtsız görünmeye çalışarak odaya kaçamak bakışlar fırlatır. Karanlık cesaretini artırmış gibidir, yaklaşır, içeriye bakar, telefon zili, korkuyla sıçrar, telaşla odasına döner. Heyecanlanmıştır, bir eliyle göğsünü bastırarak konuşur.)

(14)

Kadın :- (Telefonda) Allo.. Evet, evet efendim.. Verin, lütfen.. (Sevinçle) Seniha, Senihacığım.. Ben Hârîka.. Evet.. Sorma canım, sorma başıma gelenleri.. Yok canım, ne münasebet? Otelde telefon ediyorum. Kuzum hangi otelden olacak.. Hayır, kocam yok.. Sorma dediğim bu.. Trenden inip doğru otele geldim, fakat kocam yok, gelmemiş.. Yağmur yağmış, seller, kıyamet,

köprüleri götürmüş.. Tabii bu yüzden gelememiş.. Yok canım.. Ben de burada haber aldım.. Şimdi az önce.. Hayır aksi gibi, telefonlar konuşmak da mümkün olmadı.. Niçin mi.. Kuzum nasıl konuşabilirdim.. Sana söylüyorum, beni dinlemiyorsun galiba.. Sel, kıyamet.. Bütün telefon direklerini götürmüş.. Şimdi tamir ediyorlarmış ama.. Ne zaman biter, orasını Allah bilir. Sorma.. Senin anlayacağıın otelde tek başıma kaldım.. Evet.. Şekerim senden ricam, durumu anneme haber ver.. Kadıncağız benden haber bekler şimdi. Hımm, hımm.. Eksik olma canım. Hım.. Hakkın var, zâten istemeye istemeye yola çıkmıştım.. Belki bunda bir hayır var.. Bak canım, sana bir sır tevdi edeceğim, trende gelirken hep bunu düşündüm, durdum.. Biliyorsun, bu uzun dargınlıktan sonra kocamın yanına dönüş.. Kendi isteğimle olmadı.. Hep annemin ısrarı şekerim.. Hayır, hayır.. Beni dinle.. Yavrucuğum, sen gerçek durumu bilmiyorsun.. Gidiyorum ama bakma, anlaşmamıza imkân yok. Evet.. Evet.. İyi insan, kabul ediyorum, hem çok iyi bir insan.. Beni seviyor.. Hem deli gibi.. Kul köle bana.. Fakat.. Fakat kâfi değil.. Bir insanı sevip bağlanmak için onun iyi olması, seni delice sevmesi yeter mi sanıyorsun? Ayrı iş bu.. Hayır, hayır anlamıyorsun.. Sen de ötekiler gibi konuşuyorsun. Bak canım, bugüne kadar kendimi sıktım. Niçin? Çünkü herkes beni suçlu buluyor. Başta annem.. Peki peki anlıyorum. Sen de onların safındasın.. Niçin saklayayım.. Bu durum beni adeta ümitsizliğe sevk etti.. Kendimden şüphe etmeğe başladım.. Ne yapayım şekerim, kimse sana hak vermek istemezse.. Herkes seni suçlamakta söz birliği ederse.. Bu, insanın tahammülünü aşan bir durum.. İşte sırf bu yüzden yola çıktım.. Kafam dinç kalsın diye..

(15)

Hayır hayır canım.. Biliyor musun? Belki delice bir fikir bu.. Ne yapmak geliyor içimden.. Kendimi öldürmek mi? Yok canım, bunu da nerden çıkardın? Hayır canım o kadar tatlı değil.. Fakat bu, belki senin için anlaşılmaz görünür.. Ben bir insanın kendisini öldürmeye hakkı olabileceğini kabul etmiyorum.. Hayır, başka şey istiyorum. Gitmek.. Evet, gitmek.. Nereye mi? Neresi olursa.. Dünya söylendiği kadar küçük değil.. Bir insanın kaçıp sığınacağı o kadar çok yer var ki.. Delilik bu, evet canım, deliyim ben.. Ne yapayım? Aklıma başka tedbir gelmiyor.. Düşün gene onun gözleriyle karşılaşmak, sâkin, heyecansız hayatıma, bıraktığım yerden başlamak.. Aynı çehreler, aynı kelimeler, aynı küçük, gündelik meşguliyetler.. Hayat geçiyor, su gibi akıp gidiyor hayat..

Bugün saçım da ilk akı keşfettim. İçim bir tuhaf oldu.. Anneme mi? Sakın he.. İstemem.. (Değişik bir sesle, azarlar gibi) Evet efendim, devam ediyor.. Bunların da tam konuşma sırasında araya girmeleri ne sinir bozucu şey! Ne diyordum sana.. Evet, anneme bundan bahsetme.. Napayım şekerim, annem de onun tarafını tutuyor, biliyorsun.. Anlamak istemiyor.. Eh, bir bakıma mazur, nihayet eski kadın.. Neyse söyleyecek çok şey var ama yeri değil... (Bezgin) Bakalım, hiç belli olmaz.. Belki eski işime dönerim, bir daktiloluk olsun bulamaz mıyım? Biraz stenom var, biliyorsun şimdi stenoları el üstünde tutuyorlar.. Evet.. Evet.. Peki canım, seni de üzdüm.. Sana zahmet olacak, yalnız dediğimi unutma, anneme öteki meseleden bahsetme.. Aramızda kalsın gene.. Bilmiyorum, hiçbir şey bilmiyorum, bilmek de istemiyorum.. Hadi, hoşça kal.. Canım.. (Telefonu bırakır, bir müddet olduğu yerde hareketsiz kalır, sonra zile basar, bir sigara yakar. Kapıya burulur.) Girin. (Garson girer.)

Garson:-Buyurun!

Kadın :-Çay istiyorum.

Garson:-Baş üstüne. (Çıkarken) Başka bir emriniz var mı?

Kadın :-Hayır. (Garson çıkar, kadın soyunur, geceliğinin üstüne rop dös şambrını geçirir, ışığı söndürüp balkona çıkar. Serin havayı derin derin içine çeker.) Ne güzel! (Bir sandalyeye oturur, gözlerini kapar.) Bekçinin düdüğü, bir çocuk ağlaması, ninni sesleri.. Garson girer, odayı karanlık görünce çekilmek ister.) buradayım.

Garson:-Çayınız.

Kadın :-İçeri bırakın, ben alırım.

Garson:-Bir sehpa getireyim size. (Çıkar)

(16)

Kadın :-Ne terbiyeli şey! (Garson sehpayla girer, çayı doldurur. Kadın bu ilgiden duygulanmıştır.) Teşekkür ederim.

Garson:-Bir şey değil.

Kadın :-Bir dakika. Komşu odada kalan bay nasıl bir adam.

Garson:-Ne gibi?

Kadın :-Yâni gürültücü mü demek istiyorum.

Garson:-Sanmıyorum.

Kadın :-Henüz dönmediğine göre dışarıda ne yapıyor?

Garson:-Kim bilir.

Kadın :-Yoksa içiyor mu?

Garson:-Mümkün.

Kadın :-İster misiniz, zil zurna dönsün.

Garson:-Olabilir.

Kadın :-Ben sarhoşlardan çok korkarım.

Garson:-Sarhoştan herkes korkar.

Kadın :-Zilleriniz muntazam mı? Bu taşra otellerinin zillerine pek güven olmaz da...

Garson:-O cihetten müsterih olun.

Kadın :-Tam lazım olduğu zaman işlemezler.

Garson:-Zilleri her gün kendim kontrol ederim. Tereddüdünüzün sebebini anlıyorum.

Üst katın durumu başka. Tesisat tam değil.

Kadın :-Sizi çok beğendim. Müşteriye nasıl davranılacağını biliyorsunuz.

Garson:-İşimiz bu.

Kadın :-Böyle sapa bir kasaba otelinde sizin gibi bir garsonla karşılaşmak beni şaşırttı.

Garson:-İyi yerlerde çalıştım.

Kadın :-Belli.

Garson:-Görgülü kimselere hizmet etmek insanı yetiştirir.

Kadın :-Ona şüphe yok. Yalnız ne münasebetle, yâni nasıl oluyor da burada bulunuyorsunuz?

Garson:-Uzun hikâye, yandaki baya da anlattım.

Kadın :-Yaa, demek onunla da aynı şeyleri konuştunuz?

Garson:-Evet.

Kadın :-Çok enteresan. Demek durumunuzdaki hususiyetin o da farkına vardı..

Garson:-Zeki adam, hem de tatlı.

Kadın :-Tatlı ha! Genç mi?

Garson:-Genç sayılacak yaşta.

Kadın :-Yâni? Bu müphem tabirlere hiç aklım ermez. Bir insan ya gençtir ya değildir.

(17)

Garson:-Özür dilerim. Ben o fikirde değilim. Yaşın önemi yok. Henüz yirmi beşinde gençler görürsünüz, yetmişini aşmış uyuz ihtiyarlar kadar somurtkandırlar, neşesiz, ilgisiz, her şeye isteksiz. Buna karşılık yaşı berikilerin iki misline

ulaşmış öyle insanlar vardır ki, yerinde duramazlar, hayat ve canlılık doludurlar.

Kadın :-Çok enteresan! Biliyor musunuz, böyle bir yerde size rastlamak adeta bir şans.

Garson:-Teşekkür ederim.

Kadın :-Buraya ne yapmaya gelmiş?

Garson:-Kim?

Kadın :-Şu yandakini soruyorum.

Garson:-Buna cevap vermek çok zor.

Kadın :-Niçin?

Garson:-Çünkü bunu kendisi de bilmiyor.

Kadın :-Bilmiyor mu? Çok hoş.

Garson:-Kararsız bir hali var. Üstelik şehrin yabancıları. Nasıl, nerde vakit geçirebileceğini bana sordu.

Kadın :-Garip bir adammış.

Garson:-Ama bu hali ona ayrı bir sevimlilik veriyor.

Kadın :-Ne yapacağını kestirmemesi öyle mi?

Garson:-Siz de benim gibi düşünmüyor musunuz? Ben yemeğini kaçta ve nerde yiyeceğini, yemekten sonra neyle vakit geçireceğini ve saat kaçta yatağa gireceğini önceden bilen insanlardan hoşlanmam.

Kadın :-Sebebi?

Garson:-Böyle kimselere çok rastladım. Kurulmuş saate benzerler, yahut üstümde öyle bir tesir yaratırlar. İnsan onların yüzüne bakarken şimdi zemberek çıt, diye atacak ve kurulu düzen bir anda bozulacak, diye bekliyor.

Kadın :-Biliyor musunuz, çok hoş adamsınız siz.Yani sizde bir arkadaşta aranan meziyetler var, demek istedim.

Garson:- (Kadının boşalan çay fincanını alarak) Rahatsız olmayın.

Kadın :-Teşekkür ederim. Söz aramızda ben de bu konuda sizin gibi düşünürüm. Derbederliği severim. Ama özenti derbederliği değil. Benim söylemek istediğim başka şey, insanın adeta istemeden, farkında olmadan kendini koyuvermesi.. Belki bu itiraf biraz yersiz ama.. Öncede tasarlanmış bir programa göre yaşamağı hiçbir zaman aklıma sığdıramadım. Kocamla anlaşamadığımız noktalardan biri de budur.. (Uzakta bir çalar saat onu vurur.) Ooo, on olmuş.

(18)

Garson:-Evet.

Kadın :-Şaştım doğrusu. (Kalkar) Zahmetinize teşekkür.

Garson:-Başka emriniz var mı?

Kadın :-Hayır, hayır. Epey gevezelik ettik.

Garson:-Zili çalmanız yeter, derhal gelirim.

Kadın :-Teşekkür ederim.

Garson:-Sizi kaçta uyandırardım?

Kadın :-(\$aşmış) Kaçta mı?

Garson:-Evet.

Kadın :-Az önce konuştuk. Ne çabuk unuttunuz. Saatle alış verişim yok. Başkası tarafından uyandırılmayı hiç sevmem, perdeleri açtığım zaman kalktığımı anlarsınız.

Garson:-Allah rahatlık versin.

Kadın :-Size de. (Garson çıkar. Kadın odasına girer, aynada yüzünü gözden geçirir, sonra oda kapısını kapar, perdeyi çeker, ışık söner, derin sessizlik, bir fâsıla.. Çalar saat on biri vurur, bitişik oda aydınlanır. Mühendis balkona girer, gerinir. Garson odaya girer, kolları arasında paketler vardır.)

Garson:-Nereye koyayım?

Mühendis :-Yere, masanın üstüne, nereye canın isterse.

Garson:-Bozulacak bir şey varsa, buz dolabına koyayım.

Mühendis :-Hayır, kahve, bisküvi, sigara gibi şeyler.. Bizim kantine güvenilmiyor. Sabahleyin belki vakit bulamam diye aldım. (Yandaki odanın bulunduğu tarafa doğru yürür, yüksek sesle) Mehtap müthiş.

Garson:-Şşşt!

Mühendis :-Ne var?

Garson:-(Sesini alçaltarak) İçeride müşteri var.

Mühendis :- (Aynı tonda) Kim? (Garson kulağına fısıldar.) Yok canım.

Garson:-Evet.

Mühendis :-Nasıl bir şey?

Garson:-Bu tarafa gelin, uyandırmayalım. Lokantayı bulabildiniz mi?

Mühendis :-Buldum. Bırak şimdi, sorduğuma cevap vermedin.

Garson:-Ne sormuştunuz?

Mühendis :-Nasıl bir şey dedim.

Garson:-Nâzik bir kadın.

Mühendis :-Güzel mi?

(19)

Garson:-Evli.

Mühendis :-Evli mi dedin?

Garson:-Evet.

Mühendis :-Kocası da içerde mi?

Garson:-Hayır, ama nerdeyse çıkagelir, burada buluşmak üzere sözleşmişler. Nasıl yemeklerden memnun kaldınız mı?

Mühendis :-Yemeklere diyecek yok, müşteriler korkunç

Garson:-Ne gibi?

Mühendis :-Tahmininde yanılmadın. Manifaturacıya yakalandım.

Garson:-Demeyin.

Mühendis :-Daha kapıdan girince tanıdım. Önünde bir yığın şişe, etrafında mahmur avenesi.. Kelle kulak yerinde, pos bıyıklar, şapkanın önü yukarda, hazret sanki karikatür albümünden kaçmış.

Garson:-O şapka sanki çivilenmiş gibi başına, hiç çıkarmaz, ne hikmetse.. Nasıl tanıştınız?

Mühendis :-Otursana.

Garson:-Teşekkür ederim.

Mühendis :-Otur canım, iki laf edelim. Hava ne kadar güzel bu gece.

Garson:-Evet, çok güzel.

Mühendis :-Denizde olmalıydık şimdi. Mehtap çok başka oluyor denizde.

Garson:-Öyle.

Mühendis :-Canına yandığının.. Şey, içerdekinin evli olduğundan emin misin?

Garson:-Kendi söyledi.

Mühendis :-Seni aldatmış olmasın?

Garson:-Ne diye? Evet, nasıl tanıştığımı anlatıyordunuz.

Mühendis :-Aklıma bir şey takıldı mı tamamdır.. Neyse.. Kapıdan girince göz göze geldik.. Bana selam bekler gibi geldi, ama aldırmadım tabii, ta dip tarafa geçip oturdum. Kötü bir huyum vardır, biri beni göz hapsine aldı mı hemen farkına varırım, bir anda nevrime döner, farkında olmamış gibi yapayım derim ama nafile, şeytan içimden dürter sanki.. Bu defa da öyle oldu. Hissettim beni

süzdüklerini.. Ne zaman başımı kaldırırsam seninki ile göz göze gelmeyeyim mi? Dehşetli canım sıkıldı.

Garson:-Kendinize ehemmiyet verilmemesine çok alınır. Sonra?

Mühendis :-Sonra.. Önce garsonu çağırdı, göz ucuyla bakıyordum. Beni gösterip fiskos ettiler, yanındakiler de lafa karıştılar. Kafam kızdı. Tam çıkışmağa hazırlandığı sırada seninki peçetesi elinde, kalkıp masaya gelmesin mi?

(20)

Garson:-Tam onun usulü.

Mühendis :-Selam verip oturdu.

Garson:-Daima öyle hareket eder. Yeni müşterilerle holde hep, bu şekilde tanışır, çok gönülsüzdür.

Mühendis :-Yoo, buna müsaadenle gönülsüzlük değil, saygısızlık derler.

Garson:-Siz durumu kendi yönünüzden aldığınız için öyle düşünüyorsunuz. Bir de ona sorun. Sizi otele girerken görmüş. Kâtip söyledi, kim olduğunuzu sormuş. O da bilmediği için bir şey diyememiş. Bir yabancı, şehre belki ilk defa geliyor, sizinle ilgilenmek lâzım. O da böyle düşünür.

Mühendis :-Allah akıllar versin. Neyse, oturmasıyla beraber sorgu başladı. Adımı, nereli olduğumu, ne iş yaptığımı..

Garson:-Nereden gelip nereye gittiğinizi, evli olup olmadığınızı..

Mühendis :-Nerden biliyorsun?

Garson:-Ezberledim artık.

Mühendis :-Evet, o dediklerinin hepsini sordu, sonra daha başka şeyler de. Hatırımda kalmadı, baktım lafı uzatacak, kusura bakmayın, çok yorgunum, hemen yatacağım deyip savuştum.

Garson:-Bravo.

Mühendis :-Anlayamadım.

Garson:-Onun elinden kurtulmak her baba yiğidin harcı değildir de..

Mühendis :-Yoo, müsaadenle, o kadar uzun boylu değil. Zâten kafam kızmaya başlamıştı. Böyle yadigarları ne akla uyup otele kabul ediyorsunuz bilmem.

Garson:-Ne yaparsınız, o da müşteri, sonra patronun ahbabı.

Mühendis :-Ne olursa olsun. Neyse.. Gelirken kafam yerine gelsin diye yolu uzattım. Bir seyyar kumpanya var galiba burada?

Garson:-Evet, gelmiş, öyle duyduğum.

Mühendis :-Kapıda alaca bulaca afişler, resimler falan gördüm. İçerden kahkahalar, çığlıklar geliyordu, bir aralık gireyim dedim ama sonra gene vazgeçtim.

Garson:-İsabet, orası size göre değil.

Mühendis :-Yolda gelirken seninkini düşündüm.

Garson:-Benimkini mi?

Mühendis :-Anlattın ya, şu artist olan tanıdığını.

Garson:-Evet.

Mühendis :-Biliyor musun, çok zor bir hayat şunların ki.

Garson:-Öyle.

(21)

Mühendis :-Kendisi de farkında mı?

Garson:-Olmaz mı? Çok şikâyet etti.

Mühendis :-Biliyor musun, onu düşündüm de.. Ben senin yerinde olsaydım...

Garson:-Anlıyorum, aklımdan geçmedi değil.

Mühendis :-Niçin teklif etmedin?

Garson:-Bilmiyorum.

Mühendis :-Kocasından mı korktun?

Garson:-Kocasına aldırdığı yoktu ki..

Mühendis :-O halde?

Garson:-Bilmiyorum. Bir gece oturduk, üst katın balkonunda, şuradan buradan konuştuk, geç vakte kadar, bana öyle geldi ki..

Mühendis :-Evet?

Garson:-Teklifin benden gelmesini bekledi.

Mühendis :-Budalalık etmişsin.

Garson:-Sonra çok pişman oldum ama.. Neye yarar!

Mühendis :-Şimdi nerede?

Garson:-Kim bilir.

Mühendis :-Nereye gideceğini sana söylemedi mi?

Garson:-O da bilmiyordu ki.. Hiçbiri bilmiyordu bunu. Tam bir derbeder hayatı.. İşin aslına bakarsanız bilmelerine de imkân yok. Kendisi de söyledi ya.. Hiç belli olmuyormuş.. Oyun hep aynı oyun.Oyuncular da.. Ama bakıyorsun bir yerde tutuyor, başka yerde otel kirasını bile çıkaramıyorlar.. Eh, bu vaziyette tabii tası tarağı toplayıp başka yere göç etmek zorunda kalıyorlar. (Tasalı)

Yanımdaydı.. Şimdi sizin olduğunuz kadar yakın oturuyorduk. Gözümün içine bakıyordu, bir tek kelime kâfiydi, gitme kal burada. Sevinçle boynuma atılacağından emindim. Fakat ben bu kelimeyi söyleyemedim ona, niçin? Gittikte sonra bunu günlerce kendime sordum: Niçin? Bilmiyorum. (Derin sessizlik, sonra konuşmalar, kahkahalar yaklaşır.)

Mühendis :-Bu gürültü ne?

Garson:-Tiyatro dağıldı.

Mühendis :-Saat kaç?

Garson:-On ikiye on var.

Mühendis :-Yatmalı, hiç de uykum yok ama.. Bakalım, belki uyurum. Biliyor musun bu uykuda geçen zaman öyle acıyorum ki..

Garson:-O da lâzım, insanı avutuyor.

Mühendis :-Ömrün yarısı böyle pisi pisine geçiyor. Allah rahatlık versin.

(22)

Garson:-Size de.

Mühendis :-Bir dakika.

Garson:-Buyurun.

Mühendis :-Deminki soruma cevap vermedin.

Garson:-Ne sormuştunuz? Unuttum.

Mühendis :-Bitişikteki güzel mi?

Garson:- (Bir duruştan sonra) Evet, hem de çok güzel.

Mühendis :-Bu otelin plânını kim yapmış?

Garson:-Bilmiyorum.

Mühendis :-Halden anlayan bir meslektaşmış. Ama neye yarar.. Peki, gidebilirsin.

Garson:-Sormayı unuttum, sizi kaçta uyandırırım?

Mühendis :-Kaçta istersen..

Garson:-Dokuzda hareket edeceğinize göre..

Mühendis :-Dönüşü hatırlatıp keyfimi kaçırma.

Garson:-Sekiz geç mi olur?

Mühendis :-Kaçta istersen dedim, yalnız uyandığımı görmeden beni uyandırmaya kalkma. Sabah uykusuna hasretim. (Garson şaşalamış görünür, sonra çıkar) Ömür adam! (Odasına girer, soyunmağa başlar, pijamasını giyer, yatağa girer, başucundaki lambayı yakar, bir kitap alır, okur gibi yapar, fakat huzursuzdur,

sonunda kitabı fırlatır, kalkar, odasının kapısını kapar, perdeyi çeker, ışığı söndürür, sessizlik, kadının perdesini, aralayarak baktığı görülür, sonra kapıyı ağır ağır açar, balkona girer, sırtı mühendisin bulunduğu odaya dönük olarak oturur, sigarasını yakar, yerleşmek için hareket edince sandalyesi gıcırda, derin sessizlik içinde gürültü kuvvetle akseder. Kadın korkuyla dönüp bakar. Mühendisin odasında herhangi bir hareket göremeyince rahatlamıştır. Arkasına yaslanır, gözlerini kapar, hareketsiz durur. Mühendisin odasında perde hafifçe çekilir. Mühendis ileri geri hareket ederek bakar, sonra pijamasının üstüne pardösüsünü giymiş olarak balkona girer. Kadın hızla döner, çıkmağa davranırken olduğu yerde kalır, onu tanımıştır.)

Kadın :-Haluk!

Mühendis :-Harika! Burada işin ne?

Kadın :-Asıl sen, sen burada ne arıyorsun?

Mühendis :-Otur, otursana.

Kadın :-Öleceğim aklıma gelirdi de.. Nereye gidiyorsun?

(23)

Mühendis :-Lambayı yakayım.

Kadın :-Benimkini yakalım. (Kendi lambasını yakar. Mühendis de odasından sigarasını alır.)

Mühendis :-Hah şöyle, birbirimizin yüzünü görelim.

Kadın :-Hiç değişmemişsin.

Mühendis :-Sen çok değişmişsin.

Kadın :-(\$aşırarak) Öyle mi?

Mühendis :-Evet. O dalgın bakışlı dal gibi kız gitmiş, yerine eskisinden yüz kere güzel bir kadın gelmiş, gel ki bin kat güzel, alımlı bir kadın...

Kadın :-Ooo.. (Utlanmış gibi güler) (Çok uzaktan hafif, tatlı bir müzik)

Mühendis :-Eee, ne var, ne yok anlat bakalım.

Kadın :-Bir dakika, öyle heyecalandım ki.. Bilemezsin.. Nerden aklıma gelirdi.. Ne güzel müzik!

Mühendis :-Evet, çok güzel.

Kadın :-Nerden geliyor bu?

Mühendis :-Gecenin bu saatinde?.. Evet, anlat, durma!

Kadın :-Ne anlatmamı istiyorsun? Burada ne yapıyorsun?

Mühendis :-Önce sen anlat, bir dakika, şöyle dur, yüzünü göreyim.. Ne kadar oldu birbirimizi görmeyeli.

Kadın :-On iki yıl.

Mühendis :-O kadar oldu demek?

Kadın :-(Uzaklara bakarak) Önümüzdeki Nisanın on ikisinde on üçe basacak.
(müzik yaklaşır.)

Mühendis :-Yıllar nasıl da akıp gidiyor.

Kadın :-Ne kadar güzel!

Mühendis :-Sanki bizim için hazırlanmış bir serenad. (Ses uzaklaşır)

Kadın :-Fakat hep düşünürdüm.

Mühendis :-Burada ne münasebetle bulunduğunu bana söylemedin.

Kadın :-Kocamla sözleşmiştik.

Mühendis :-Kocanla mı? (Müzik birden kesilir.)

Kadın :-Ah, yazık!

Mühendis :-Bırak şimdi. Demek?...

Kadın :-Evlendiğimi bilmiyorsun tabii. Kocam hükümet tabibi.. (Bir duraklama) Sen nerdesin?

Mühendis :-Buraya seksen kilometre mesafedeki şantiyedeyim.

Kadın :-Orada ne yapıyorsun?

Mühendis :-Bir bataklığı kurutuyoruz. Pis, Allah'ın belası bir iş.
(24)

Kadın :-Hep orda mı kalıyorsun?

Mühendis :-İster istemez. Halimi görse işbaşında, bana acırsın.

Kadın :-Tahmin ediyorum.

Mühendis :-Adeta yabanileştim. Vakıa yalnız değilim, birkaç arkadaş daha var..
Fakat ne de olsa..

Kadın :-(Bir duruştan sonra, çekingen) Evlenmedin mi?

Mühendis :-O bahsi açma.

Kadın :-Affedersin.

Mühendis :-Ayrı yaşıyoruz.

Kadın :-Niçin?

Mühendis :-Zibidi, ne oldum delisi, divanenin biri, anlaşımadık.

Kadın :-Yazık.

Mühendis :-Neyse..Sen nasılsın, kocandan memnun musun? Şu işe bak, kimin aklına gelirdi..

Kadın :-Yıllardan sonra..

Mühendis :-Çocuğun var mı?

Kadın :-Hayır.

Mühendis :-İsabet. Benim bir oğlum var.

Kadın :-Ne mutlu sana.

Mühendis :-Öyle. (İçini çeker)

Kadın :-Üzgün görünüyorsun.

Mühendis :-Bana kendinden bahset. Bu tesadüfe ne kadar sevindiğimi tahmin edemezsin. Bak, doğrusunu istersen.. Ara sıra.. (Kadının sigara paketini karıştırdığını görünce, yakmağa davranır.) Ellerin titriyor, niçin?

Kadın :-Bazen oluyor, heyecanlandığım zaman. Hastalık geçirdim de..

Mühendis :-Ne hastalığı.

Kadın :-Sinir.

Mühendis :-Yaa, neden?

Kadın :-Çocuğumu kaybettiğim sene.. Altın yaşındaydı.. (Uzaklara bakarak) Üç yıl oluyor.

Mühendis :-Yazık, neden öldü?

Kadın :-Anlayamadık. Bazı çocuklar yaşayamıyor nedense. Bu bahsi kapayalım. Kardeşlerin nasıl?

Mühendis :-İkisi de evlendi.

Kadın :-Küçük de evlendi mi?

Mühendis :-Üç çocuğu var.

Kadın :-Üç çocuk ha, o yaşta..

(25)

Mühendis :-Görsen tanıyamazsın.. O deli çocuk.. Hayat..

Kadın :-Kocasını ne iş yapıyor?

Mühendis :-Hâkim.

Kadın :-Büyüğü?

Mühendis :-O da bir subayla evlendi. Şarkta şimdi.. Hayat hepimizi dört bir tarafa savurdu.

Kadın :- (Çekingen) Annen nasıl?

Mühendis :-İyi, çok hastalık çekti. Ama şimdi çok iyi.. Küçüğün yanında. Galiba gene hamileymiş, doğumda yanında bulunmak için gitti.

Kadın :-Çok ihtiyarlamış olmalı?

Mühendis :-Eh, ak pak oldu, eski hırçınlığı da kalmadı.

Kadın :-(Mânalı) Acaba?

Mühendis :-Hiç kalmadı. Yola çıkmadan bir gün önce beraberdik, üç ay oluyor, senden konuştuk, herkes yatıp ortadan el ayak çekildikten sonra, ana oğul baş başa.

Kadın :-Benden ha, çok garip.

Mühendis :-Senin için neler söylediğini bilsen.

Kadın :-Herhalde iyi şeyler değil, bilmek iteniyorum.

Mühendis :-İşte bunda yanıldın, bilâkis..

Kadın :-Sahi mi?

Mühendis :-Evet. Geç vakte kadar oturduk, hep eski günlerden konuştuk. Laf döndü, dolaştı, senin üstüne geldi, işte o zaman ağzından kaçırdı, seni anlamamış olduğunu, sana karşı haksızlık ettiğini itiraf etti. Çok pişman.

Kadın :-Öyle mi? (Acılıkla gülümser)

Mühendis :-Belli ki daha önce bunu kendi kendine düşünmüş..

Kadın :-Beni istememişti.

Mühendis :-Ne patırtıydı o, bütün ev halkı ayaklanmıştı bize karşı, hatırlıyorsun değil mi?

Kadın :-Unutmamıştım ki..

Mühendis :-Hayat, çekilen acılar insanı olgunlaştırıyor, hiç şüphe yok. Sen o zamanlar bizimkilere çok deli dolu, çılgın görünürdün.

Kadın :-Hafif de, korkma, beni bunun için sana layık görmemişlerdi.

Mühendis :-Evet. Bizim evin kusuru bu. Bazen kendi kendime düşünürüm de.. Nasıl olup ta, böyle bir evden benim gibi bir insan yetişebildi diye şaşar kalırım.

Kadın :-Demek şimdi pişman öyle mi?

(26)

Mühendis :-Evet. Beğenip te aldığı gelini onu çok değiştirdi.

Kadın :-Bana ne acılar çektirmişti.

Mühendis :-Ya ben, günlerce kendime gelememiştim. Uyur gezere dönmüştüm.

Kadın :-Taşındığınız günü hatırlıyor musun?

Mühendis :-Bugün olmuş gibi hatırımda. Bir sabah ansızın kapıya arabalar dayanmıştı, eşyalar gelişi güzel arabalara yığılmış, kaçır gibi gitmiştik.

Kadın :-Seni kaçırmıştı benden.

Mühendis :-Evet, ben de ne diye boyun eğmişim, bilmem ki...

Kadın :-Bunu sana sormalı?

Mühendis :-Korkuyordum, cesaretim yoktu. Mezun olmama daha iki yıl vardı. İki yıl! Bana ne kadar uzun görünmüştü.. Oysaki.. Çocukluk.

Kadın :-Bu bahsi kapayalım.

Mühendis :-Niçin, bilakis.. Bunu hatırlamak bana daima utanç verdi.

Kadın :-İşinden memnun musun?

Mühendis :-Alıştım galiba.

Kadın :-Çok fena.

Mühendis :-Dünya ile alakamız yok. Bana zor gelen tarafı bu. Biz gözü kapalı büyütülmüş bir neslin çocuklarıyız. Bizim eşlerimizi de, mesleklerimizi de büyüklerimiz seçti. Çocuklarımızın bize göre daha şanslı olduklarına şüphe yok.

Kadın :-İşi şansa ve başkalarına yüklemek daima kolaydır.

Mühendis :-Gözüm açıldı ama neye yarar! İnsanı okul sıralarında pohpohluyorlar.. Bir takım yaldızlı laflar.. Sonra günü gelip hayata karışınca, işlerin sana anlatıldığından çok başka türlü yürüdüğünü fark ediyorsun.. Bir şey içelim mi?

Kadın :-Teşekkür ederim.

Mühendis :-İçelim, bir çay?

Kadın :-Az önce içtim.

Mühendis :-Bir tane daha iç. (Zili çalar) Hep beni konuşturdu, kendinden hiç bahsetmedin. Kocan nasıl adam?

Kadın :-Çok iyi bir insan.

Mühendis :-Kıymetini biliyor mu? Yâni anlaşabiliyor musunuz demek istiyorum.

Kadın :-Niçin anlaşmayalım?

Mühendis :-Bilmem, kolay olmuyor da.. (Garson girer, şaşalamış görünür.)
Aslanım sen bize içecek bir şey getir bakalım.

Garson:-İçecek bir şey mi?

(27)

Mühendis :-Evet. Ne var? Anlıyorum, bu saatte ne bulayım demek istiyorsun..
Aklım ermez. Ocağın sönmüşse yeniden yak, bize çay getir. Haydi, durma.
(Garson geri geri giderek çıkar) Adam sersemledi.

Kadın :-Evet, niçin?

Mühendis :-Bunu beklemiyorduk, bizi beraber görünce.. Neyse, ne konuşuyorduk.

Kadın :-Bilmem.

Mühendis :-Kocandan bahsediyorduk. Anlaşmak kolay olmuyor. Bak karımla..
Başlangıçta..

Kadın :-Resmi var mı?

Mühendis :-Hayır.

Kadın :-Yazık, görmek isterdim.

Mühendis :-Tanıma daha iyi. Evet başlangıçta.. Ne uysal, ne kadar tatlı.. Gözümün
içine bakıyordu.. Sonra ne olduysa bilmem.. Birden aramıza kara kedi girdi.

Kadın :-Bir sebebi olmalı.

Mühendis :-Var, beni kaba buluyor.

Kadın :-Kaba mı? Seni..Yok canım.

Mühendis :-Evet, eh hakkı da var. Dostlarını görsen.. Hepsi çıtkırıldım şeyler..
Doğrusunu istersen lafları lafıma uymuyor. Biz alışmışız.. Meslek hastalığı..
İki kişi bir araya gelince, hemen yeni ihalelerden, şaşırtıcı tenzilattan, iyi bir
iş düşürüp bir yılda, senin on yıllık kazancını kıvıran bir meslektaşın
şansından söz açarız. Bu bahisler onları sarmıyor.. Sonra konuşma tarzımız da
onlarınkine uymuyor. Kelimelerimiz bile ayrı. Kendi kendime düşündüm bu
uyuşmazlık neden doğuyor? Sonunda aklım yayı. Seçtiğimiz yolun
kaçınılmaz neticesi bu.Allah'ın günü ameleyle, ustayla, makinistle düşüp
kalkan bir insan ne konuşur? Günlük konuşma dilinde kullandığı kelimeler ne
olabilir? Şu, bu.. İşte bu yüzden..

Kadın :-Seninle evlenirken bunu tahmin edebilirdi.

Mühendis :-Haristir. Annesi gibi haris. Babasını görsen anlarsın. Zâten benim
budalalığım da burada ya.. Adamcağız karısının elinde kukla. Eh, böyle
insanın kızı nasıl olur? Kenarına bak bezin anasına bak kızı al demişler.. Ama
o uyanıklık nerde bizde. Bir şey değil, annem de atladı.. Zarif, kibar aile,
ganim muhitleri var.. Bunlar bizimkilerin gözlerini kamaştırdı. Senin
anlayacağın, gösteriş uğruna harcadılar beni.

Kadın :-Çok hoş.

Mühendis :-Aramızdaki çatışmanın tek sebebi: Karım annesinin verdiği misale uymak istiyor. Benim de sayın kayınpeder gibi talimatla hareket etmemi aklına koymuş, yağma yok.

Kadın :-Keşke uysallık göstersen..

Mühendis :-İşte bu yok. Beni daima başkaları idare etti. Babamın ölümünden sonra annem, sonra ablam, gücü yettiği ölçüde.. Şimdi de karım.. Yoo, müsaadenle biraz nefes almak istiyorum. (Garson çayla girer.) Gel bakalım. Öyle acayip acayip bakma dostum, kafanın içinden geçenleri okuyorum. İş sandığın gibi değil, iki eski dost, yıllardan sonra buluştu.

Garson:-Öyle mi?

Mühendis :-Evet efendim. Tepsiyi bırakın, gidebilirsiniz.

Kadın :-Bir dakika.

Garson:-Buyurun.

Kadın :-Santrale telefon ede bilir misiniz? Acaba hat açıldı mı?

Garson:-Maalesef.

Kadın :-Nerden biliyorsunuz?

Garson:-Az önce sordum, çalışıyorlarmış, fakat henüz bitirememişler.

Kadın :-Olur aksilik değil.

Garson:-Belki de şu anda yoldadır.

Kadın :-Hiç olmazsa bunu öğrenebilseydim. Peki, gene ara sıra yoklayın.

Garson:-Baş üstüne (Çıkar.)

Mühendis :-Bir şey mi var?

Kadın :-Kocamı merak ediyorum. Yoksa yola çıkamadı mı?

Mühendis :-İnşallah dediğin gibi olmuştur.

Kadın :-Kuzum, ağzını hayra aç! Gelmezse ne yaparım?

Mühendis :-Ben varım, seni yalnız bırakmam, korkma. Demek merak ediyorsun..
Şu doktorunu anlat bana.

Kadın :-Nesini anlatayım?

Mühendis :-Aklına ne gelirse, söyle. Rakibim hakkında bir fikir edinmek istiyorum.

Kadın :-Rakibin öyle mi?

Mühendis :-Tabii, vaktiyle delice sevdiğim kadını elimden aldığına göre.. Evet, anlat bana, nasıl adam?

Kadın :-Söyledim ya..

Mühendis :-Hayır söylemedin. İyi adam, dedin. İyi adam! Ne demek bu? İyilik!
Pek dümdüz şey! Bana bir şey söylemiyor. Canlı, neşeli bir insan mı?

(29)

Kadın :-Hayır.

Mühendis :-Vay, işte bu haber kötü.

Kadın :-Durgun tabiatlıdır.

Mühendis :-Kendi sahasında aranan, kıymetli bir insan mı?

Kadın :-Yaradılışı itibariyle çok çekingen. Kendisini göstermek için başkalarının yardımına ihtiyacı var.

Mühendis :-Öyleyse yerinde sayar. Haberi benden al. Ne diye silkinmiyor, uyuşukluğu üstünden atmıyor? İnsanın senin gibi bir karısı olunca bazı vazifeleri vardır.

Kadın :-Vazife, ne gibi?

Mühendis :-Böyle bir kadına layık olduğu üstün hayatı temin etmek vazifesi.

Kadın :-(isteksiz gülerek) Oooo!

Mühendis :-Ne sandın? Eğer sen benim karım olsaydın, zanneder misin ki şu pis bataklıkta çürümeye razı olurdum.

Kadın :- (Merakla) Ne yapardın?

Mühendis :- (Saflıkla) Bilmem. Bunu düşünmedim. Ama kollarımı kavuşturup oturmazdım; bir şeyler yapmağa çalışırdım.

Kadın :-Bunu kendi karın için neden yapmıyorsun?

Mühendis :-Değmez.

Kadın :-Aldanmadığın ne malum?

Mühendis :-Değmez dedim, nene gerek. Bazen dünürüm de.. Şu dişi kuş hikâyesi.. Hani yuvayı yapan.. Bu sözün eksik tarafı var. Bence yuvayı yapan erkek kuştur, yalnız ona bu arzuyu veren dişi kuştur, deseler daha doğru olurdur. Kadın görürsün, insanın kanını tutuşturur, erkeği onun uğruna kendini gözü kapalı ateşe atmağı cana minnet bilir, ama beride öyle kadın da vardır ki, seni tutuşturmak şöyle dursun, içindeki ateşi söndürür eğer bu bağlılıktan doğan vazife ve sorumluluğa sırt çeviremeyecek kadar cesaretsizsen, beş yıla kalmaz meftaya dönersin.

Kadın :- (Şaşarak) Kuzum, neler söylüyorsun sen?

Mühendis :-Gerçeği.

Kadın :-Pek anlayamadım.. Yalnız bu mantığa göre, kocamın bugünkü sönük durumundan suçlu olarak payım büyük.

Mühendis :-İşi tersinden alma. Bazı erkek doğuştan cesaretsizdir. Kadın ona ne yapsın? Böylesi insanın kanını kurutur. Kusura bakma ama seninki de galiba bunlardan...

(30)

Kadın :-Yoo, böyle konuşma, istemem. (Sokaktan şakalaşma sesleri, kahkahalar, Biri yayvan bir türkü tutturmuştur, sesler uzaklaşır.)

Mühendis :-Manifaturacı yükünü almış.

Kadın :-Kim dedin?

Mühendis :-Lokantada biriyle tanıştık, sesini ona benzettim.

Kadın :-Niçin bu kadar içerler?

Mühendis :-Bazı insanlar, dünyayı ayık gözle görmeye dayanamazlar. Sahi, kocandan ayrı neredeydin sen?

Kadın :-Annemin yanında, niçin sordum?

Mühendis :-Hâla kızgın mı bana? (Bir duruş) Çok kaldın mı annende?

Kadın :-Üç ay kadar. Bir şey mi var?

Mühendis :-Evlü bir kadın, kocasından ayrı, annesinin yanında üç ay kalırsa, karı koca arasında işlerin pek yolunda gitmediği mânası çıkar. (Oda kapısı vurulur.) Bu da kim?

Kadın :- (Yolunu keserek) Dur, git buradan. (Mühendis odasına doğru çekilir.) Girin! (Garson girer) Siz miydiniz?

Mühendis :- (Sert) Ne istiyorsun?

Garson:-Hüseyin Bey, ışığınızı görmüş, daha oturacaksanız gelmek istiyor.

Mühendis :-Söylemedin mi şuna? Haydi git, yattı de, durma. (Garson çıkar.) Şu lambayı söndürelim. (Söndürür.)

Kadın :-Ne var? Anlamadım.

Mühendis :-Demin bahsettiğim manifaturacı. Tam sırasını bulmuş.. Demek böyle..

Kadın :-Ne?

Mühendis :-Daha önce niçin söndürmedik sanki?

Kadın :-Gerçekten.. Çoktan beri bu kadar güzel mehtap görmemiştim.

Mühendis :-İnsan şehirlerde gökyüzüne bakmaya fırsat bulamıyor.

Kadın :-İnsan tabiattan uzaklaşıyor.

Mühendis :-Hakkın var.. Kayboluyor, kendi içine bakmağı unutuyor insan.. Şantiyede bazı geceler.. Arkadaşlar erken yatarlar, tek başıma oturuyorum.. Ameleler büyük ateş yakarlar, etrafına toplanırlar, biri yanık bir türkü tutturur, ötekiler ses çıkarmadan dinlerler.. Ay gökyüzünde asılmış durur. O zaman bana öyle gelir ki bu adamlar sanki bir ayin yaparlar.. Kendileri de farkında olmadan.. Uzak cetlerin, unutulmuş gök tanrılarına.. Oysaki denedim, şehirde bu türlü düşünmek insanın içinden gelmiyor. (Bir sessizlik.)

Kadın :-Şiir yazıyor musun gene?

Mühendis :-Hayır, bu da nerden aklına geldi?

Kadın :-Neye?

Mühendis :-Geçti. Mehtap bana hep o buhranlı geceyi hatırlatır.

(31)

Kadın :-A, evet.

Mühendis :-Gene böyle mehtaplı bir geceydi.. Balkonda geç vakitlere kadar tek başıma oturmuştum. Sokaktaki bütün evlerin ışıkları birbiri ardından söndü, sonra sokak lambaları da.. Evdekiler çoktan uykuya dalmışlardı. Çıt yoktu evin içinde.. Yarı karanlık sokaktaki somurtkan karanlık evler, bir tiyatro dekorunu hatırlatıyordu bana. Uzun zaman kıpırdamadan kaldım. Uyku ile uyanıklık arası garip bir uyuşukluktu bu. Balkondan uzanıp baktım. Biliyorsun, düşmeği göze alacak kadar uzanınca senin odanın penceresi görünürdü. Yatmaya gitmeden önce uzanıp baktım, odanda ışık vardı.

Kadın :-(\$aşmış) Öyle mi?

Mühendis :-Uyanık olduğunu anladım. Koca sokakta geceyi bekleyen yalnız ikimizdik. İşte o zaman delice bir heves ışıldadı kafamın içinde.

Kadın :-Delice heves, ne gibi?

Mühendis :-Seni kaçırmak..

Kadın :- (Heyecanlanmış) Beni kaçırmak mı?

Mühendis :-Evet. Hemen giyindim. En lüzumlu eşyama küçük bir valize doldurdum. İki kade bir pencereye koşuyordum. Ay sanki beni teşvik etmek ister gibiydi, adeta gülümsüyordu bana.. (Göstererek) İşte gene bu ay..

Kadın :-Evet, sonra..

Mühendis :-Ayın anlayışlı bir hali vardır. Güneş gibi nobran değil.. Acele ediyordum. Sabah yakındı. Gün ışığından cesaretimin kırılmasından korkuyordum. Pencerede bir hareket yoktu.. Perdelerin sımsıkı kapalıydı.

Fakat uyumadığımı biliyordum.. Bana öyle demiştin.. Yatağın içinde fal taşı gibi açılmış gözlerini tavana dikmiş kıpırdamadan durduğunu söylemiştin bir gün bana..

Kadın :-Çok gecelerim öyle geçti.

Mühendis :-Küçük bir pusula yazdım. Çünkü benzeri vakaları anlatan bütün kitaplarda gidenler hep böyle küçük pusulalar bırakıyorlardı. (Güler)

Kadın :-Peki, sonra, anlat, durma!

(32)

Mühendis :-Kulağım kırıyordu. Kalbim tulumba gibi çalışıyordu, evet mübalağasız bir tulumba gibi.. Başım dönüyor, kulaklarım uğulduyordu. Pabuçlarım bir elimde, valizim ötekinde, parmaklarımın ucuna basarak merdivenleri indim.

Kadın :-Bana bundan bahsetmemiştin. Sonra?

Mühendis :-Sonra.. (Gözlerini kaçırarak) yarı yoldan döndüm.

Kadın :- (Bir feryat gibi) Niçin, niçin? Oh!

Mühendis :-Cesaretim kırıldı birden.. (Bir sessizlik)

Kadın :-“Her şey, karara ihtiyaç göstermeden kendiliğinden olup bitti.” Vaktiyle bunu bir kitapta okuduğum zaman mânasını anlayamamıştım.

Mühendis :-Belki kader dedikleri bu.

Kadın :-Niçin anlattın bunu, niçin?

Mühendis :-Bilmiyorum.

Kadın :-İş işten geçtikten sonra..

Mühendis :-İş işten geçtikten sonra mı dedin?

Kadın :-Evet, öyle değil mi?

Mühendis :-Hayır.

Kadın :- (Soğuk) Anlamadım?

Mühendis :- (İhtirasla) Henüz iş işten geçmiş değil.

Kadın :- (Soğuk) Ne demek istiyorsun?

Mühendis :-Ne demek istediğimi anladın, hem çok iyi anladın. Henüz her şeyin kaybolduğuna beni inandıramazsın.

Kadın :-Çocuk!

Mühendis :-Beni yarı yoldan çeviren kader, bu gece seni tekrar yolumun üstüne çıkardı.

Kadın :-Çıldırılmışsın sen.

Mühendis :-Seni ikinci defa elimde kaçırmak istemem.

Kadın :-Hayır, hayır.

Mühendis :-Seni bırakmam artık.

Kadın :-İstemem, git buradan.

Mühendis :-Benimle geleceksin.

Kadın :-Anlamıyorum, seninle.. Nereye?

Mühendis :-Gözümün gördüğü yere.. Sen nereyi istersen..

Kadın :-Evli olduğumuzu, ikimizin de başkalarına ait bulunduğumuzu unuttun galiba..

Mühendis :-Ne çıkar! Bu hür bir bağlılık değil ki.. Bir zincir bu. Farkı yok..

(33)

Kadın :-Off, böyle konuşma, istemiyorum, istemiyorum.

Mühendis :-Benden gizlemeğe kalkma, her halin bunu açığa vuruyor, mesut değilsin sen.

Kadın :- (Meydan okurcasına) Bunu inkâr etmedim ki..

Mühendis :-O halde? Hayat yürüyor, akıp gidiyor su gibi.. Biz mutluluğa götüren doğru, aydınlık yola sırtımızı çevirmiş, sapa yolda düşse kalka, nereye gittiğimizi bilmeden yürüyoruz. Zincirlerimizin şakırtısı kulaklarıma geliyor. (İsyanla) Niçin bunu sonuna kadar sürüklemeli, niçin?

Kadın :- (Kendini heyecana kaptırmaktan korkmuş gibi) Dur, dur biraz, yalvarırım, beni korkutuyorsun..

Mühendis :-Seni çok iyi anlıyorum. Bu hemen şu anda, ayaküstü verilmiş delice bir karar geliyor sana.

Kadın :-Öyle değil mi?

Mühendis :-Hayır. Hep düşündüm bunu.. Senden uzakta.. Ne hayaller! İşte rüya gerçekleşti bu gece. Kader yollarımızı kesti. Bundan şüphen mi var? Bize bu müstesna fırsatı hazırlaya kadere sırt çevirmek mi istiyorsun? Bu affedilmez bir nankörlük olur.

Kadın :- (Telaşlı) Ne yapmak istediğini bir türlü anlayamıyorum.

Mühendis :- (Canlanmış) Çok sade. İnanılmayacak kadar sade bir şey bu. Bazen saadet çok küçük bir şey bağlıdır. O kadar küçük ki insan ona değer vermeden yanından geçip gider.. Şoförü tek başına geri göndereceğim. İşe telefon edeceğim, dönmeyeceğimi haber vereceğim. Yeni bir köle bulsunlar

kendilerine. Sonra karıma iki satırlık bir telgraf. Onun tam teline basmasını bilirim. Çok mağrurdur. Ayrılma teklifini memnuniyetle karşılayacaktır. Kocanın da anlayış göstereceğini sanıyorum.. Zorla güzellik olmaz.. Eğer seni Birazcık olsun seviyorsa.. Gerekirse buradan atlar gider, onunla konuşurum, her şeyi açıkça.. Sen beni burada beklersin.

Kadın :-Olacak şey mi bu?

Mühendis :-Olur. Makul bir insansa beni anlayacaktır. Ona kaderi zorlamaktan eline bir şey geçmeyeceğini söyleyeceğim.Bu talihsiz birleşmenin seni bedbaht ettiğini ona haber vereceğim.

Kadın :-Bu, onun için büyük bir darbe olurdu.

(34)

Mühendis :-Bunu cesaretle karşılaması lazımdır. Eğer olgun bir erkekse (isyan duyarak) insanların parayla alınıp satıldıkları karanlık günlerden çok uzaklaştık.. Fakat hâla çürümüş görenekler, yıkılmağa mahkûm köhne âdetler, itiyatlar, inanışlar, ayakta dimdik duruyor. Gene esir pazarları var, insanlar alınıp satılıyor, tek farklı tarafı Bu alış verişte geçer akça para değil de bir takım sahte kıymetler, âlem ne der! Korkusu.. Evet sana yılgınlık veren bu.. Küçük muhitini teşkil eden bir takım cüceler.. Yumruk kafalarını birleştirmişler, seni çekiştirecekler.. Seni korkutan bu değil mi? Oysaki cücelerin hoşuna gitmek için, gözden çıkarmağa razı olduğun şeyin değerini bilse..

Kadın :-Çok garip fikirlerin var.

Mühendis :-Olabilir. Bir başkasının ağzından duysam bunlar, bana da aynı derecede garip görünürdü.. Ama inan bana çok düşündüm üstünde. Hem sana bir sır emanet edeyim, ister misin? Ben başkalarının verecekleri hükme cesaretle sırtını çevirebilen insanın istihfafını daima kıskandım. (Bir sessizlik)

Kadın :-(Neşelenmiş) Evet, netice, yâni teklifin ne, onu söyle!

Mühendis :-Demin söyledim ya.. Yoksa beni dinlemedin mi? Durum aydınlanıp ikimiz de serbest kalıncaya kadar, annenin yanına dönersin.

Kadın :-Aklını kaçırmışsın, annemin bunu nasıl karşılayacağını tahmin etmek zor değil.

Mühendis :-O halde sana bir yer tutarım. Cücelerin lekeleyici fiskoslarını boğazlarına tıkamak için.. Vakıa benim bunlara metelik verdiğim yok.. Senin için.. Ayrı yerlerde kalırız.. Birikmiş biraz param var.. Yeni bir iş ararım

kendime.. Şehirde, insanların arasında.. İkimize, insanca bir yaşama imkânı sağlayacak bir iş.. Göreceksin ne kadar mesut olacağız.. (Bir ara) Ne Düşündün?

Kadın :-Çocuk.. Çocuk ne olacak?

Mühendis :-Çocuk mu dedin?

Kadın :-Evet, oğlun.

Mühendis :-Hımm, belimi bükende buydu. Bugüne kadar karımın ayrılma isteğini inatla karşı koyuşumun tek sebebi.. Ama sen allak bullak ettin beni.. Adam sen de Bu ayın sekizinde on yaşına basacak. On yaşında bir çocuk yarı erkek sayılır. Onu karşıma alıp konuşacağım. Bir şeyler sezmemiş olmasına imkân yok. Zâten anlaşılmamış ana babanın çocukları ötekilere nazaran daha olgun olur. Onun da beni anlayacağına eminim. Muhakkak anlayacaktır beni. Tercih hakkını ona bırakacağım. İsterse bizimle gelebilir. Şimdi okulda. Yatılı verdik geçen yıl; kendi istedi.. Bizimle eminim.. Neye durakladın?

(35)

Kadın :-Hiç! (Ona sevgiyle gülümser, sonra âni bir kararla) Geç oldu, yatmak istiyorum.

Mühendis :-Fakat bana cevap vermedin

Kadın :-Yarın konuşuruz enine boyuna..

Mühendis :-Niçin yarına bırakmalı, şimdi konuşalım. Yoksa seni tereddüde sevk eden bir nokta mı var? Söyle, bilmek istiyorum.

Kadın :- (Önce konuşmaz sonra değişik bir sesle) Yalnız uzaklara gitmek istiyorum. Çok uzaklara götür beni. Her şeyi unutmak istiyorum. Yeni bir hayata başlamak.. Sanki daha önce hiç yaşamamış gibi..

Mühendis :-Uzaklara gideceğiz, çok uzaklara.. Dediğin gibi bize can sıkıcı maziyi hatırlatan her şeyden uzaklaşmamız lâzım. Yeni bir muhit, yeni dostlar.. Hiç değilse birkaç yıl için Böyle bir imkân da mevcut.. Bir yabancı şirket müsait şartlarla mühendis arıyor..

Kadın :-Haydi yatalım, çok geç oldu.

Mühendis :-Niçin, konuşuyorduk..

Kadın :-Dinlenmeğe ihtiyacım var, birden öyle bir yorgunluk hissettim ki (İkisi de kalkar. Saat on ikiyi vurur)

Mühendis :-Ayrı geçirdiğimiz son gün bitti.

Kadın :-Yarın yeni bir hayatın ilk günü olacak.

Mühendis :-Mesut bir hayatın. (Kadını kucaklamak ister)

Kadın :-(Onu tatlılıkla itip uzaklaştırarak) Yoo, yoo! Henüz başkalarına ait olduğumuzu unutmayalım.

Mühendis :-Peki.. Ama.. Neyse.. Allah rahatlık versin.

Kadın :-Sana da.. (Odalarına dönerler, iki tarafta ışıklar yanar. Perdeye akseden gölgelerde kadının düşünceli hali, Mühendisin canlı ve hareketli gölgesiyle tam tezat halindedir. Önce kadının ışığı söner, Mühendis başını uzatıp bakar, sonra kendi ışığını söndürür.Sessizlik, çok uzakta bekçinin düdüğü.. Sahne ağır ağır kararır, bütün ışıklar söner, kısa bir fasıla. Parlak gün ışığı. Mühendis yarı giyinmiş olarak girer. Kapısının eşğinde uzanarak kadının odasına göz atar, perdeler sımsıkı kapalıdır.

(36)

Mühendis :-Kalkmamış. (Odasına dönerken kendi kendine konuştuğu duyulur.)
Amma uyumuşum.. (Kulağı kırışte, telaşla giyinir, aynada yüzünü gözden geçirir.) Traş olmalı.. (Yeniden balkona girer, korna sesi. Durup dinler. Korna sesi kısa fasılâlarla tekrar duyulur. Mühendis telefonu açar.) Alo, otel kâtibi mi?.. Şoföre söyleyin.. Yanınızda mı? Verin! Şevket, sen bekleme hemen yola çık, şantiyeye dön! Ben mi? Bakalım.. Bilmiyorum.. Sen dediğimi yap, haydi.. Yollarda oyalanma.. Dur kapama, kâtibe ver, sen git.. Alo, kâtip efendi, şantiyeyi istiyorum.. Evet.. Lütfen.. Yalnız acele olsun, santrale söyleyin.. (Hareket eden bir otomobilin sesi uzaklaşır.) Eyvah, gördün mü, paket vermeyi unuttum. Araba hareket etti mi? Yaa, neyse.. Hayır mühim değil.. Siz şantiyeyi bağlayın bana.. Peki.. (Kapar, balkona çıkar.) Uyu canım uyu! Ne nefis gün! (Havayı ciğerlerine çeker, çok neşelidir, içi içine sığmamaktadır. Isıklı bir parça tutturur, sonra kadını uyandırmaktan korkmuş gibi, birden susar, telefon zili.) Allo, Fehmi, merhaba! Benim, ben.. Nerden mi telefon ediyorum? Nerden olacak, otelden.. Hayır..Bu saatte yolda mı olmalıydım.. Evet, evet.. Biliyorum.. Şevketi gönderdim. Evet Tek başına.. Sebep mi? Sebep basit, canım dönmek istemedi de ondan.. Evet, başımda kavak yelleri esiyor. İçim içime sığmıyor.. Evet dönmeyeceğim, hiç dönmeyeceğim artık.. Bataklığınız size mübarek olsun.. Ah, insanın kendini bütün bağların koparmış olduğunu hissetmesi ne zevkli şey! Hayır efendim, aklım başımda.. Hem en az zatıalınızinki kadar başımda.. Bilmiyorum.. İşte bu kadar.. Fazla sorma.. Hiçbir şey bilmiyorum.. Bilmek de istemiyorum..

Düşünmek de.. İstedğim tek şey: Yaşamak, düşünmeden, bir plâna programa bağlanmadan yaşamak.. Başboş, kararsız, gelecekte habersiz yaşamak.. İşte bu kadar, tamam hoşça kalın hepiniz.. Eşyalarım mı? İş ona kalsın.. Allahaismarladık.. (Kapar) Bu işte bitti. (Telefona bakabilir, sonra omuz silker, balkona çıkar.) Hâla kalkmamış.. Dün gece epey oturdum.. (Kapıya yaklaşır, cama vurmaya ister gibi bir hareket yapar, vazgeçer, döner, komşu odanın perdeleri açıldığını duyunca seğirtir, balkon kapısı açılır, garson girer, mühendis onunla burun buruna gelir, odaya dalmasıyla çıkması bir olur, şaşkın.) Nerde?

Garson:-Gitti.

Mühendis :-Gitti mi, nereye?

Garson:-Sabaha karşı kocası geldi.. Arabası yolda çamura saplanmış.. Önce kalacaklardı, sonra fikir değiştirdiler, çıkıp gittiler. (Yatak çarşafını alıp çıkar, Mühendis ortada kalakalmıştır. Kadının odasına girer, eli yastığın üstünde, gözleri boşlukta hareketsiz kalır.)